

Nmî mî u kópu dyuu

**The New Testament in the
Yele (Rossel) language
of Papua New Guinea**

**Nupela Testamen long
tokples Yele long Niugini**

Nmî mî u kópu dyuu

The New Testament in the Yele (Rossel) language
of Papua New Guinea

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1987, 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1998 by Bible League International

Web version

© 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.

<http://www.Wycliffe.org>

<http://pngscriptures.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok osem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Table of Contents

MátiyuMát	5
MakMak	92
LuukîLuukî	142
NjonNjon.	229
DpodoDpodo	286
LómaLóma	362
1 Kódin.1 Kódin	397
2 Kódin.2 Kódin	432
Nkalásiya.Nkal.	456
Epeso.Epeso	470
PilipayPilipay.	482
KílosaKílosa	491
1 Tesalonika1 Tes	500
2 Tesalonika2 Tes	508
1 Timoti1 Tim	513
2 Timoti2 Tim	523
TaitasTaitas	530
Pilimon.Pilimon	535
HipîluHipîlu	538
NjemsNjems	567
1 Pita.1 Pita	577
2 Pita.2 Pita	588
1 Njon1 Njon.	594
2 Njon2 Njon.	603
3 Njon3 Njon.	605
NjudaNjuda	607
TpyuuTpyuu	610

MÁTIYU

Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o, pi ngmê u pi Mátiyu. Yesu u kuwó, pi yili Mátiyu p:uu dnye ndiye. Yoo woni alanté a nuw:o nyédi, dpo, Yi yéli yi vy:o pini ngmê ngê ala puku dmi yinë d:êê ngê. Woni yoo alanté a nuw:o nyédi, dpo, Mátiyu ngê chók d:êê ngê.

Yesu Kédisu u tii

Luukî 3:23-38

- 1** ¹Yesu Kédisu King Dépidi u tii íedê pini ngmê, ala u tii. Myenté yi Dépidi Epílaham u tii íedê pini.
- ²Epílaham tp:oo Yisak, Yisak tp:oo Njakóp.
Njakóp tp:oo yoo, Njuda mbwémi knî, yélini Yichip dnyen:aa ya.
- ³Njuda tp:oo dê Pedes mbwémi Seda. Yi pye u pi Tema.
Pedes tp:oo Hesídon, Hesídon tp:oo Lamí.
- ⁴Lamí tp:oo Aminatap, Aminatap tp:oo Nason.
Nason tp:oo Salímon.
- ⁵Salímon u tii íedê pi ngmê chópu, u pi Mbówas, u pye Lahap.
Mbówas tp:oo Opédi, u pye u pi Luti.
Opédi tp:oo Njési, ⁶Njési tp:oo King Dépidi.
Dépidi tp:oo Solomon, u pye pyópuni Dépidi ngê Yudaiya kwulo a pwââ.
- ⁷Solomon tp:oo Lehopówam, Lehopówam tp:oo Apaicha.
Apaicha tp:oo Asa. ⁸Asa tp:oo Njehosípat.
Njehosípat tp:oo Njódam, Njódam tp:oo Yusaiya.
- ⁹Yusaiya tp:oo Njótam, Njótam tp:oo Ehas.
Ehas tp:oo Hesíkaiya. ¹⁰Hesíkaiya tp:oo Manasa.
Manasa tp:oo Amon, Amon tp:oo Njósaiya.
- ¹¹Njósaiya tp:oo yoo, Njekínaiya mbwémi knî. Yi dini ghi ngê Mbápilem tpémi y:oo Njedusalem a pw:oo ngópu, Yisíléli tpémi Mbápilem núw:o tumo.
- ¹²U kuwó dini ghi ngê Njekínaiya tp:oo Siyaltiyéli mî pyodo.
Siyaltiyéli tp:oo Sedapapel. Sedapapel u dye ghi ngê, Yisíléli tpémi Njedusalem mê diyé dniye, p:aa mémî l:âmo ngópu.

¹³Sedapapel tp:oo Apiyuda.

Apiyuda tp:oo Elayakim, Elayakim tp:oo Asó.

¹⁴Asó tp:oo Sadóki, Sadóki tp:oo Akim.

Akim tp:oo Eliyuda. ¹⁵Eliyuda tp:oo Eliyesa.

Eliyesa tp:oo Matan, Matan tp:oo Njakóp.

¹⁶Njakóp tp:oo Njósép, pini n:ii Méli u moo.

Yi Méli Yesu u pye, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê.

¹⁷Pi dyêêdí y:a mê páádi mî loo, kn:ââ Epílaham, nkoo Dépídi. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, kn:ââ Dépídi, nkoo Mbápiilon tpémi y:oo Yisíléli tpémi Mbápiilon u ngwo núw:o tumo. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, yed:oo Yesu Kédisu mî ta.

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Luukí 2:1-7

¹⁸Yesu Kédisu alanté ta. U pye Méli, Njósép u yémî p:uu yidoo kwo. Ghêlí daangê yéé knopwo, u lama yaa wo, apê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee a mênê ngmêdê kââ. ¹⁹U moo Njósép, pi mb:aa. U yi u ngwo dêpwo kwo, Méli u pi yoo vy:o nî dyênê, u yi u ngwo doo kwo, Méli tumutumumu nî kpîpî. ²⁰Yi kópu p:uu dpodombiy:e doo nuw:o, mgîdí ngmê ngê nmî Lémi u enjel ngma a wâdívyíngo, kwo, Njósép, Dépídi u tii fiédê pini. Kwo, Kópuni Méli ngê pyodo, p:uu kidimê nuw:o. Kwo, Méli dpî nya ngi, ngmâm ngê dpî pyódu ngi. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee u mênê yinê dê kââ. ²¹Kwo, Tpémíni wa tpyé, u pi dpî ntaa ngi, Yesu, mu kópu u díy:o u yoo yinê wa ngee té, yi yikí dmi u pwo wa ghay. (Yesu u nt:u kópu, yoo yi Mbwámê.)^b

²²Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, Chóó Lémi ngê yinté a ntiye ngê. Yi kópu ala,

²³Kwodo ngmê mbwili ngê wa ghê,

tp:ee ngmêwa tpyé, u pi Imanuwel.

(Imanuwel u nt:u kópu, Chóó Lémi nmî p:uu a t:a.)^c

²⁴Dini ghi n:ii ngê Njósép nyaa wo, kópuni enjel ngê u wóó k:oo u kwo mîné vvu, yi kópu d:uu ngê, Méli nyââ, u kpâm ngê pyódu ngê, ²⁵ngmêné kópu nongo daangmê mdo ngópu, u dí mî tpmâmê wo. Njósép ngê tp:ee u pi nt:ângo, Yesu.

Mâawe ndîi knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

2 ¹Yesu p:aani n:ii ta, u pi Petílem, Njuda Wee u kwo p:aani ngmê. Yi dini ghi ngê Helodi king ngê doo ya. Kââdí kwéli dpoo kee, mâawe ndîi knî ngmê y:i a ndê dniye, Njedusalem mî taa dniye. Pudu knî yi kakêmé

^a 1:18 Luukí 1:27,35 ^b 1:21 Luukí 1:31 ^c 1:23 Is 7:14

chámêchámê yi tpókni yi lama mb:aamb:aa ngê doo ya. ²Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Nju tpémi yi kada pini kni ye póo dniye, yepê, Tpémi nmyi king ngê wa pyódu, ló y:i ta? Yepê, Dini ghi n:ii ngê a ta, u pudu nmí p:o kînmo módu. Yepê, Yi tpómu yidun:aa châpu, u l:êê dîy:o nmo lee dniye. ³King Helodi ngê dini ghi n:ii ngê yi kópu nyongo, ghê u mênê ghipé wo, u nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo. Njedusalem tpémi yi nuw:onuw:o u kópu ngê mye pyodo. ⁴Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo a danê too, dêêpî pyu yoo myedê danê too, ye póo wo, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:aa, ló p:aani wa t:aa? ⁵Kwo, Petílem wa t:aa, Njuda Wee u kwo. Kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,

⁶Njuda Wee u kwo p:aani n:ii u pi têtê, Petílem, díyo u pi ndî ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o díyo yi p:aani pi ngmêwa t:aa, pini n:ii ngê a yoo Yisiléli tpémi adí y:enê dé.

⁷Wod:oo Helodi ngê yi mâawe yoo tumutumu a danê too, yepê, Ló wéni ngê yi pudu mwiyé nmyinê m:uu ngópu? Dini ghi n:ii ngê u kakê mê u kwo chámê ngópu, ⁸wod:oo Petílem dy:ââ too, yepê, Yi tpémi mb:aamb:aa ngê dpímo pyw:ee yó. Yepê, Dmyinên:aa pyw:ee knomomê, amêma a ka modo vyi yó, u nkwo wanî lê, an:uu châpu. ⁹⁻¹⁰Wod:oo kada a y:ee ngópu. Puduni yi p:o a m:uu ngópu, maa p:uu yi pudu mê m:uu ngópu, dnye yâmuyâmu. Yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. Tpómu kwéli doo a ya, yi pudu y:i mî ghê wo, yi tpémi u ngwo a pyw:ee ngópu. ¹¹Ngomo k:oo yi kee dniye, apê, U pye vyââ mu tóó. Yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, u ngwo châpu ngópu. Yi péé dmi kpêmî ngópu, tpile mb:aa kni u kwo ngmê y:ee ngópu, nkól ngmê, pídánkinsens myomo, mêê pyolo. Yi tpile kni yi pywuu dmi pââ ndî dé.

¹²Dini ghi n:ii ngê yi p:o mēdnye diyédiyé, Chóó Lémi ngê wóó k:oo yepê, Helodi ka máádi nangê kwolo. Wod:oo kn:aa máádi m:uu kalé ngópu.

Njósép mupwokni Yichip u ngwo lee dniye

¹³Mâawe yoo yi lee dniye, Njósép ngê nmî Lémi u enjel wóó k:oo ngmê módu, kwo, A piidi. Kwo, Méli ghee yi k:ii mbêpê dmyeno, Yichip núw:o dé, yi dmyinên:aa ya, u dí nga am:aa vyi. Kwo, Helodi ngê ye tpémi u nmy:uu kn:ââ daa kēmakēma a chapî. Kwo, Wa a pyw:ee knomomê, wa vy:a. ¹⁴Wod:oo yi mgídí vy:o Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, Yichip díyo mî taa dniye. ¹⁵Y:i dnyen:aa ya, u dí Helodi mî pwene. Nmî Lémi ngê chóó u kópu u ngwo a ntiye ngê, kópuni puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee Yichip doon:aa ya, y:i u kwo nîmo mbwolo, u ngwo a loo.

Helodi ngê tp:ee yilí u ngwo vyâ

¹⁶Helodi ghêlî daangê pwene, dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini kni y:oo até dê dóó nê, yi p:o maa diyé dmi, wod:oo d:ud:umbiy:e nod:e

wo. Wéni n:ii mwiyé u kwo kêma ngópu, nuw:o kwólu, apê, Yi tpémi ngé m:ââ miyó doongê ndîi. U lede knî ye yepê, Petílem dmyinê lêpî, tpémimi kamî dê taa dmi, n:ii knî y:oo m:ââ miyó doongê ma ngópu, dp:uu vya tóó. Wod:oo lee dniye, yinté mî d:uu ngópu, Petílem Wee u kwo tp:ee mââ kamî yintómu vya tumo. ¹⁷Kópuni Njedímaiya ngé yi wee p:uu wunê a d:êê ngé, yi lede knî y:oo yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

¹⁸Laama Wee u kwo mbê ndîi ngé dê pyódu.

Lechel u too pee yoo yi tp:ee yoo yi l:êê díy:o ka mbê té.

Ka mbê té. Doo u ntââ pi ngé yi nuw:o dmi daawa l:âmo, mu kópu u díy:o yi tp:ee yoo yi ghê dmi daa pyede.

Njósép mupwoknî Yisiléli u ngwo mê diyé dniye

¹⁹Dini ghi n:ii ngé Helodi pwene, Njósép mupwoknî Yichip dnye ya. Njósép ngé u wóó k:oo nmî Lémi u enjel ngmê módu, ²⁰kwo, A piidi, Méli ghee yi k:ii nmyi wee u kwo mê diyé dmyeno, Yisiléli. Kwo, N:ii ngé u yi doo kwo, Ye tpémi nî vy:a, kêdê pw:onu. ²¹Wod:oo Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, yi wee u kwo mê diyé dniye. ²²Dini ghi n:ii ngé nyongo, apê, Helodi tp:oo Akeleyas Helodi ngé u mî u d:aa kêdê kâadî, Njuda tpémi yi king ngé dê pyódu, Njósép nkíngê mbê wo, u yi u ngwo dépwo kwo, Yi nmín:aa ya. U wóó k:oo nmî Lémi u enjel mê módu, kwo, Nkálili Wee u kwo dpî lee dmyeno, y:i dmyinên:aa ya. ²³Wod:oo Nkálili Wee u kwo lee dniye, p:aa ngmê y:i dnyen:aa ya, u pi Nasalet. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngé wunê a d:êê ngé u ngwo ntiye ngé. Yi kópu ala,

Pi knî y:oo u pi wa ntaa ngmê, Nasalet pi.

Njon Baptist ngé Yesu u maa u ngwo a yó

Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

3 ¹Dini ghi n:ii ngé Yesu mâawe ngé pyodo, Nasalet doo ya. Yi ngwo Njon Baptist ngé u dpodo kn:ââ chópu. Njuda Wee u kwo w:amî mbêmê pi knî ye dpîmon:aa dêêpî. ²Yipu, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngé chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yipu, Nmyi dono yilî kée tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno. ³Kópuni Yisaya ngé u puku yedê wunê a d:êê ngé, Njon ngé yi ngwo ntiye ngé. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó.^d

⁴Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngé kpídî gh:aagh:aa ntee dpîmo a t:emî, Njon ngé yinté kpídî myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpídî.

^d 3:3 Is 40:3

Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emí. Mty:aa ndâpu kpele numo u ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u díy:o nté y:i dêpwo ya. ⁵Njedusalem pi yilí Njon ka loo, Njuda Wee u kwo p:aa woni kní yi k:oo yoo a ndê dniye, Njon ka lee dniye, mbwaa ndîf Njódan u nkîgh:ê p:aani n:ii a pyede, yi p:aani tpémi Njon ka mye lee dniye, dnyen:aa ng:aang:aa. ⁶Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a y:emí dé, wod:oo mbwaa ndîf paa Njódan yinê dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁷Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kîgha, yi kélí ghê Pádisi yoo, Sadyusi yoo yilí u kwo mye loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísím kalé nmíne. Njon ngê yi gha dmi módu, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. ⁸Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. ⁹Yepê, Ala kópu namê tpaépê, Epílaham nmí kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vyyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyyu, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîf, u ntââ, ala chêêpí dyuu wa a ngí, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdí ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vyyuwo. ¹⁰Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kîyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kekelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹¹Yepê, N:ii ngê u dono yilí wa kée té, yi pini mbwaa ngê waní mbápitísím kwolo, ngmênê pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalê nmyo. Yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîf. Yepê, Nê tédê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daaní ní. Yepê, Nê tp:ee. ¹²Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé kní, daa kêmakêma a taataa. Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngí té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu

Mak 1:9-11; Luukí 3:21-22

¹³Yi dini ghi ngê Yesu ngê Nkálili Wee a kuwo ngê, Njódan mbwááni a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi. ¹⁴Ngmênê Njon ngê kwo, P:ee wuchi mbápitísím kalê nê. Kwo, Lukwe díy:o mápítísím kîgha u pi a ka nye tpaépê. ¹⁵Yesu ngê kwo, Ala ngwo yenté mwiyé mbápitísím kalê nédi. Kwo, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi ngê nye a vyi too, doo u ntââ yi wépi dmi daanyi puwâ. Wod:oo Njon ngê mbápitísím

^e 3:8 Dpodo 26:20 ^f 3:9 Njon 8:33-40; Lóma 2:28-29; 4:12 ^g 3:11 Njon 1:33; Dpodo 1:5

kwólu. ¹⁶Yesu mbwaa lêê u mênê yedê pii wo, apê, Mbóó mêtê kpémí. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹⁷Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too.^h

Setan ngê Yesu u ngwo doo dóó

Mak 1:12-13; Luukí 4:1-13

4 ¹Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amí mbêmê úwo, apê, Setan ngê y:i pêtên:aa tókó ngê. ²Y:i doon:aa ya, wu podoy:a wo podoy:a nté dêpwo pípí, dómu ndî u ngwo yi kele. ³Wod:oo Setan u kwo loo, kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, ye kî chêtêpí kní ngma a ngini, nté ngê pyódu té, ma té. ⁴Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.

⁵U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê úuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. ⁶Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêtêpí ngi.

Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,

nyí dê chêtêpí u mênê daanyinê dêê dê.

⁷Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu mye tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó.

⁸U kuwó dini ghi ngê Setan ngê mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu y:i u kwo mîné kêma too, yi kópu mb:aa yilí y:i u kwo myemîné kêma too. ⁹Setan ngê kwo, A dnye nye nyêmí knomomê, nyi mbodo dê y:e k:ame a ka nyinê wowo knomomê, ye kî tpile yintómu nga waní kê. ¹⁰Yesu ngê kwo, Setan. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

¹¹Setan ngê Yesu yedê kuwo ngê, wod:oo enjel yoo a lee dniye, Yesu mî ngee ngópu.^j

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mak 1:14-15; Luukí 4:14-15

¹²U kuwó dini ghi ngê Njon ngê king Antipas Helodi ka u dono kópu yilí dpímo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon

^h 3:17 Mát 12:18; 17:5; Luukí 9:35 ⁱ 4:1 Hipílu 2:18; 4:15 ^j 4:11 Hipílu 1:6,14

mbwa k:oo kmungo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu nyongo, Njuda Wee a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo loo. ¹³Nasalet myedê kuwo ngê, Kîpêênnyem doon:aa ya. Yi p:aani Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê a tóó. Yi p:aani Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi wee u kwo a tóó. ¹⁴Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê, yi wee u kwo doon:aa ya. Yi kópu ala.

¹⁵Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi p:uu n:aa mbumu.

Ntii kêpa máádi u nkîgh:ê yi yoo dê yi wee a tóó,

Njódan mbwááni ntií yi kêlf ghê.

Yi wee u pi mye Nkálili,

yélini daa Nju tpémi yilf yi a tóó.

¹⁶Yélini yi a pyede, mgídf vy:o a wee,

ngmênê díyo nmî Mbwámê u wuu ndífi wa m:uu ngmê.

Yi yéli pwopwo u wee dnyimo a pyede,

díyo u wuu ndífi yi pwo wa kéé.

¹⁷Nyââ, yi dini ghi ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ yi mî chópu, pi kní ye yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapí. Yipu, Nmyi dono yilf kée tóó, Chóó Lémi ka diyê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyémiwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mak 1:16-20; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuyuwó mo. (Yi Saimon u pi mye Pita.) ¹⁹Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuyuwó ntee dpí lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpí lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilf Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ²⁰Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ²¹Até yidnye lèpí, mwada yi myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî Sepédi u k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. ²²Wod:oo yi mî dinki k:oo a kuwo ngópu, Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu p:aani p:aani u ngwo dpímon:aa dêêpí, myedpímon:aa pi pyipyi

Mak 1:39; 3:7-12; Luukí 6:17-19

²³Yesu p:uu Nkálili Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo kní yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu yi ye dpímon:aa dêêpí, kópu mb:aa p:uu ye dpímon:aa mbumu, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapí. Pwopwokopwe yilf mye pyi ngê. Mbii dyêédí daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too. ²⁴Sidiya u wee yintómu kní yi kwo p:aani p:aani yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo pi kní y:oo pwopwokopwe yilf u kwo a núw:o ngópu, mbii dyêédí daa

ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:oo kópu dyêêdí daa ngmidi dnya a vyîmî, u kwo myedê núwo tumo, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, n:ii knî y:e nyuno pwopwo dpîmo kelekele, n:ii knî yi kpâlî dmi ntóó dé, u kwo myedê núw:o tumo, yi yéli yintómu Yesu ngê pyi ngê. ²⁵Pi yintómu knî y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, Nkálili Wee u kwo tpémi, P:aa Y:a knî yi Wee u kwo tpémi, Njedusalem tpémi, Njuda Wee u kwo tpémi, Pédiya Wee u kwo tpémi. Yi yéli daa wee ngmidi yi kwo a ndê dniye, u ngwo dnye yâmuyâmu.

Yesu mbu mbêmê u ngwo doo dêêpî

Luukî 6:20-23

5 ¹Yesu ngê yoo yi módu, wod:oo mbu mbêmê kee wo, y:i mbwódo mí yaa wo. P:uu ndiye pyu knî y:oo a yina ngópu, ²wod:oo doo ndiye kîgha dé.

³Yepê, Pinté knî y:oo u yi ntee a kwo,
Pi knî y:oo dny:oo ngêêpî nmo,
n:ii knî y:oo u yi yinté mye kwo,
Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té.

⁴Yepê, N:ii knî y:oo yi dono knî yi l:êê díy:o tpéé kópu dpî vyi ngmê,
mye mbê nyédi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kée té,
yi nuw:o dmi amê l:âmo té.^k

⁵Yepê, Yélini daa kadakada nyédi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kópuni u pi wunê a vyu, y:e wa d:uu,
kóó k:oo wa kaa té.

⁶Yepê, N:ii knî ye kópu mb:aa d:uud:uu yi nté njini ngê a ya yédi,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu té,
yi ntini ngê wa pile dmi.

⁷Yepê, N:ii knî ye yoo dpî ch:anê dmi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ka u nkwo wa ch:anê dmi.^l

⁸Yepê, N:ii knî y:oo yi nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daa kîgha tumo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té,
nipi adnyin:aa ya kmaapî.^m

^k 5:4 Tpyuu 7:17 ^l 5:7 Njems 2:13 ^m 5:8 1 Njon 3:2-3

- ⁹ Yepê, N:ii knî y:oo yoo wunê kââdîkââdî tumo,
 yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
 mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ye wa vyi,
 yewo, Nmyo a tp:ee dmââdîma.
 Yewo, Nê pi kââdîkââdî pyu, a nt:anê dmyi yaa dmi.
- ¹⁰ Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u l:êê dîy:o kópu mb:aa adnyi d:uud:uu dé,
 k:omo tpile mgîdí u yoo knî y:oo adnyi kpakakpaka dé,
 amyednyi vyeé dé,
 ngmênê yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
 Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té.ⁿ
- ¹¹ Yepê, A l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, k:omodanê mbêmê
 kópu dono yilî nmyi p:uu adnyin:aa tpaê, amyednyi vyeé nmyo.^o ¹² Yepê,
 Yi dono vy:o nmyi gha dmi dpî pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi,
 mu kópu u dîy:o yi mgîñî vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê,
 mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu
 knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê
 d:uu tumo. Yepê, Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu yoo yi dpodo ntee wa
 pwila, yinté wamye pwila nmyo.

Ntii lam yi mgongo danêmbum

Mak 4:21-23; 9:50; Luukî 14:34-35

¹³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ntii
 mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u
 n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Wo yéli knî
 ye ntii ntee tpile ngê dmyinên:aa ya. Yepê, Ntii vy:êmî tédê nmyi tp:ee
 ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo ntii wa vy:êê knomomê, yini
 pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? Yepê, Doo
 u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, Ntii n:ii nmyi
 mênê a tóó, chedê ngê kîngê pyódu.

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Nmyo yoo wo yéli yi pywápê
 ntee tpile dé. Yepê, P:aani n:ii mbu mbêmê anyi gh:ii knomomê, doo
 u ntââ pi daawa ngmo.^p ¹⁵ Yepê, Lam myenté. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
 mgîdí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame
 daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdí wa chaa? Yepê, Yi pini ngê
 lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ¹⁶ Yepê,
 Nmyo mye ntee dé. Yepê, Nmyo yoo yi lam dé, mb:aamb:aa ngê dmyinê
 dnyednye, kópu ngmê ngê kîngê dyênê nmyo. Yepê, Kópu mb:aa n:ii
 anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo dny:oo mumu dé, yi kópu knî yi l:êê
 dîy:o nmyi Mî dny:oo chaa kîgha, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó.^q

ⁿ 5:10 1 Pita 3:14 ^o 5:11 1 Pita 4:14; Njems 1:2 ^p 5:14 Njon 8:12 ^q 5:16 Epeso 5:8-9;
 1 Pita 2:12

Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu p:uu kópuni vyu

¹⁷Yesu ngê yepê, Alanté namê nuw:o, Nê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dé yiné a chedêchedê té. Yepê, Kêle. Yepê, Daa yi chedêchedê u l:êê díy:o nê loo, ngmênê yi kópu dyuu yi ntiyentiye u l:êê díy:o nê loo.^r ¹⁸Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, yepê, mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlí k:ii daawa pyaa kní, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê myedaawa pyódu, mu ngmidi l:âmo myedaawa a ngêpa, u dí kópu yilí yintómu wamí pyaa dmi.^s ¹⁹Yepê, N:ii ngê dêêpî kópu dyuu adí châachââ dé, u pyipe kní ye amyedín:aa tpaê dé, Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi ndî ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii ngê dêêpî kópu ngmê daadí châachââ, u pyipe yoo u nt:anê wa yé té, k:omo tpile yi dêêpî kópu daa ndî, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu.^t ²⁰Yepê, Ndê kópu nmye m:uu n:aa tpaê. Yepê, Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo dêêpî kópu dyuu yi too pee mbêmé a châachââ tumo. Yepê, Dêêpî kópu dyuu ntênê daanmyi châachââ dé, ye Chóó Lémi kóó k:oo daanmyi ghê dmi.^u

Yesu u kópu, pi ka nod:enod:e p:uu

²¹Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ kní ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi nangmê vy:a, n:ii ngê pi ngmêdê vya knomomê, dpî kóté kalê yó, u nkwo dpî vya yó. ²²Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii u mbwó ka dê nod:e knomomê, ye dono kópu ayi d:uu, kóté têdê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó ka dê vyi knomomê, Modo podo, ye dono kópu ndî ayi d:uu, kóté ndî têdê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó p:uu wa vyi, Wu pini dono, Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê, yepê, yi pini Chóó Lémi ngê kóó k:oo p:ee daawa kââ, ndiya wa kéé. Yepê, Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya.^v ²³Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ka tpile ngmanyi y:oo, kópu ngmanyi nuw:o kwolo, kópuni u l:êê díy:o mwó nga a nod:enod:e yédi,^w ²⁴ye yi tpile y:i dpo kuwo ngi, mwó ka dpî lili, yi kópu dp:uu l:âmo nyoo, mb:aamb:aa noko moon:aa y:ee nyoo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê modo dini, Chóó Lémi ka yi tpile moon:aa y:eni.

²⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adí kwo, Ní kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté têdê adí néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpí l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngíma mêdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mêdaamî km:êê nmyo. ²⁶Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, ye y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo.

^r 5:17 Lóma 3:31 ^s 5:18 Luukí 21:33 ^t 5:19 Njems 2:10 ^u 5:20 Mát 23:3; 2 Tim 3:5

^v 5:22 Njems 3:6; 1 Njon 3:15 ^w 5:23-24 Mak 11:25

Pi u kuwó pyuwópyuwó

²⁷Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi lama ka tóó, wunê Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye mwo a vyu, yepê, Pi u kuwó nangmê pwiyé. ²⁸Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii ngê pyââ angmê m:uu, u nuw:o k:oo awo, Kî pyópu u maadí n:aa wowo, yepê, yi pini ngê yi pyópu dpî d:uu, pyââ ti u kópu u nuw:o k:oo yu d:uu. ²⁹Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, u kuwó dini ghi ngê wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya u nkwo anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi. ³⁰Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o dono wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi.

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luukî 16:18

³¹Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ³²Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Pyópuni u tumu mââ daadí ya, u moo ngê kîngî kpîpî. Yepê, Yi pyópu u moo ngê módó wa kpîpî knomomê, kn:aa pini ngê wa nya knomomê, ye yi pini yi pyópu y:oo daa yééyéé u kópu ayi d:uu ngmê, pyââ ti mââ ti u kópu ayi d:uu ngmê.

Yesu ngê kópuni vyu, ndê danê p:uu

Mátiyu 23:22; Njems 5:12

³³Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ngê anmyi kpaa, yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, u pi ngê módó myekidingê kpaa. ³⁴Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Dmyinê ndê danê, kpaa ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Chóó Lémi u pi ngê nangê kp:aa, mbóó dyámê yi pi ngê myenangê kp:aa.^x ³⁵Yepê, Mbóó u pi ngê nangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ mbóó p:uu kópu daangmanmyi d:uu ngmê, Chóó Lémi ngê yinê a y:enê. Yepê, Dyámê myenté, u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ dyámê daanmyi

^x 5:34,37 Mát 23:22; Njems 5:12; Is 66:1; Dpodo 7:49

ngmêê ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê yinë l:âmo ngê, yinë a y:enê. Yepê, Njedusalem u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u díy:o daa nmyi chóó nmyi p:aa, king ndêndê ngê yinë a y:enê. ³⁶ Yepê, Nmyi mbodo dmi ngê myenangmê kp:aa, mu kópu u díy:o doo u ntââ nmyi chóó nmyi mbodo gh:aa dmi daanmyi ngmêê t:oo, n:ii kpêdêkpêdê dé, mbéedi ngê daanmyi pyódu t:oo, n:ii mbédimbédi dé, kpêdêkpêdê ngê daanmyi pyódu t:oo. ³⁷ Yepê, Dmyinê ndêdanê. Yepê, Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Yepê, Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. Yepê, Anmyi kpaâ knomomê, ye Setan u komo ayinmyi kapí.

Yesu ntââ vyimí p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 6:29-30

³⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmí kn:ââ kní ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi miyó adpí l:êê, ngmê ngê woni ngwolo wa dyênê, ye yini ngwolo u nkwo dpí dyênê yó, myenté ngmê ngê woni nyóó ntémwi wa pwââ, yi pini nyóó yi ntémwi u nkwo dpí pwaa yó. ³⁹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii kní y:oo dono kópu nmye angmê d:uu ngmê, ntââ ye nangmê vy:u. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê.^y ⁴⁰ Yepê, Pi ngmê ngê u yi adí kwo, Mu pini u kpídí u l:êê díy:o nî kóté kwolo, yi pini ngê u nkuwo kpídí u kwo myoo y:ee ngê.^z ⁴¹ Yepê, Lóma lede kní y:oo nmye dê vyi knomomê, Nmî tpile dnyinê tóó, wu p:aani nyinê kuwo nmédi, ye yi p:aani dp:uu lee dmyeno, u kada p:aani dpímo kuwo tóó. ⁴² Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpí y:ee yó. Yepê, Nmye wa vyi knomomê, A ngópu mwiyé adín:aa ya, ye u kwo dpí y:ee yó, u kwo nangê w:ono.

Yesu u kópu, pi ka vuywo p:uu

Luukî 6:27-28,32-36

⁴³ Yesu ngê yepê, N:ii kní y:oo a ndiye kîgha nmyoo, ala kópu a tpaê ngópu, nmyedpo, Nmyi yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, ngmênê n:ii yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi p:uu u nkwo dmyinê d:uu, nmye myedny:oo diya. ⁴⁴ Yepê, Yi kópu a tpaê ngópu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, n:ii kní y:oo kópu dono nmyi p:uu a d:uud:uu tumo, yi díy:o mêdmyinê ngêpê.^a ⁴⁵ Yepê, Yinté kópu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyi Mí Chóó Lémi nt:anê wanmyi yaa dmi, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Yoo d:uudpí chámê, yoo mb:aa yoo dono yi pwo tpíi nipi wunê gh:aygh:ay ngê, kââdí wunê pil:apil:a ngê.^b ⁴⁶ Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi

^y 5:39 Lóma 12:19 ^z 5:40 1 Kódin 6:7 ^a 5:44 Dpodo 7:60; Lóma 12:14,20

^b 5:45 Epeso 5:1

dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adí ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîf ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Tákisi ngêêpî pyu dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ⁴⁷Yepê, Kn:aa yéli knî ye daanmyi vuywo knomomê, nmyi yoo knî ye yi mo anmyi vuywo, ye yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîf kópu. Yepê, Mgídí u yoo knî y:oo vyílo yi kópu ye d:uud:uu ngópu, yi chóó numo ka a vuywo nyédi. ⁴⁸Yepê, Ala kópu ndîf dmyinê d:uud:uu, nmyi Mî Chóó Lémi ntee pini ngê pyaa dmyeno. Yepê, Pi yintómu knî ye ntee wunê vuywo, pi yintómu knî ye yinté myedmyinê vuywo.^c

Yesu yoo yi chaa kîgha p:uu u ngwo ye doo danêmbum

6 ¹Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa yoo yi ngîma dpî d:uu, dpo, Pi knî y:oo chaa kalê nêne, yi pini ngê k:omodanê kópu yu d:uu, Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kwolo. Yepê, Nmyi chaa kîgha u l:êê dîy:o yinté kópu nangmê d:uu.^d

²Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê ngmanmyi yeedeeyeede, pi knî yi ngópu yinté kópu nangmê d:uu, tumu dpî yeede yó. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, K:omodanê pyu yoo tumutumu daa yeede nyédi, ngêpê ngomo k:oo a yeede nyédi, naa tédê yoo vy:o mye yeede nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo m:uu nmîne, nmî pi dmi ndîf ngê pyódu téne. Yepê, Pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê té, yi yeedeeyeede u l:êê dîy:o kópu mb:aa y:e daangmêwa a d:uu. ³Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê yoo ngmanmyi ngêêpî, tumutumu dmyinê yeedeeyeede dé. Yepê, Nmyi pyipe knî y:oo yi tuu kâa pee tp:oo kîngmê ny:ee ngmê.^e ⁴Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu u lama a pyede, yinê wa a chaa kalê nmyo, kópu mb:aa yilî nmye u ngwo wa d:uu.^f

Yesu nmî Mî ka ngêpê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 11:2-4

⁵Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dye ghi yintómu ngêpê ngomo k:oo a ghodoghodo nyédi, a ngêpê nyédi, yi ngêpê daadîf ngê dpî pyódu t:oo, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo pîdny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi chaa kîgha u l:êê dîy:o kuwa myewumê ngêpê nyédi, yoo vy:o. Yepê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi knî y:oo a chaa kîgha tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê té.^g ⁶Yepê, Yi nt:anê nangmê yââ. Yepê,

^c 5:48 1 Pita 1:16 ^d 6:1 Mát 23:5 ^e 6:3 Mát 25:37-40 ^f 6:4 Kílosa 3:23-24

^g 6:5 Mát 23:5; Luukî 18:9-14

Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo dmyinê koko, keñe dmyina a kuwokuwo dé, tumutumu nmyi Mí ka y:i dmyinên:aa ngêpê. Yepê, Nmyi Mí u lama tumu kópu yilí yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê díy:o kópu mb:aa yilí nmye wa d:uu.

⁷Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu. Yepê, N:ii kní y:oo yâpwo ndêndê daa cháachâa ngópu, módó kópu yilí a tpapê ngópu, yi kópu yilí daa ng:êêntómu dpí vyi t:oo, yi ngêpê daadîi ngê u ngwo dpí pyódu t:oo, yinê ye yi yâpwo ngê yi ngêpê daadîi dpo ny:ee té. ⁸Yepê, Yi yéli yi nt:anê nangmê yââ, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o kópuni kní yi l:êê díy:o u ntââ mbêmê dp:ee pyede, ghêlî k:ii u kwo dmy:ongê dmy:ee tumo, nmyi Mí u lama wunê kíyedê pyede. ⁹Yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii

Munmíkó M:aa, nmî pwo nye tóó.

Pi kní y:oo ntênê dny:oo cháachâa ngi.

¹⁰Nmî y:enê kn:ââ límí k:ii a chépi,

ngíma yéli y:oo nuu u kópu ntee wunê d:uud:uu t:oo, dyámê mbêmê tpémi y:oo yinté myedny:oo d:uud:uu dé.

¹¹Wonêwodiýédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

¹²Pi kní yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té, mēdaanyi nuw:onuw:o dé.ⁱ

¹³Nmî tókótókó ndîi tēdē nangē nūw:o nmo, ngmēnē Dono u Kn:ââ kwulo dpí dyé nmēdi.^j

¹⁴Yepê, Dono kópuni pi kní y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi kuwó wanmyi kée t:oo, ye nmyi Mí ngê nmyi dono kópu dé u kuwó u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngi té.^k ¹⁵Yepê, Ngmēnē dono kópuni pi kní y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o íedē adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye kópu n:ii dono nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té, yi l:êê díy:o ntââ nmye wa vy:u.

Yesu nté kpípkípí p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁶Yesu ngê yepê, Wéni n:ii kní yi k:oo dpodombiy:e nmye ngêpê nyédi, u l:êê díy:o nté nmye kpípkípí ngópu, yepê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ, ch:anêch:anê u pi ngê kídmyengê ya. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi ngíma ndídî dpí kaalí, mu kópu u díy:o dpo, Yoo yi lama ala kópu paa yaa we, Kí tpókní y:oo nté kēdē kpípkípí ngmē, u ngwo paa chaa kalē nmīne. Yepê, Ndē kópu nmye ngmēn:aa tpapê, pi kní y:oo dpí chaa kalē t:oo, ngmēnē Chóó Lémi ngê d:uudpí chaa kalē té.

^h 6:8 Mát 6:32 ⁱ 6:12 Mát 18:21-35 ^j 6:13 Luukí 22:40; Njon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18
^k 6:14-15 Mak 11:25-26

17Yepê, Dini ghi n:ii ngê nté nmyimo kpîpîkpîpî knomomê, ndîdí nmyi ngîma kîngî kelekele. Yepê, Nmyi kwódo ng:oo dmi dmyina a pyw:êmî dé, nmyi mbodo dmyinê dyimêdyimê dé, 18mu kópu u dîy:o pi knî y:oo daapêdé w:ee y:e, awo, Kí tpókni y:oo nté dé kpîpî ngmê. Yepê, Nmyi Mí mu ngmídi u lama yi kópu wa yââ. Yepê, Nmyi Mí u lama tumu kópu yilí yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê dîy:o kópu mb:aa yilí nmye wa d:uu.

Daa tpile ndapí yi p:uu nuw:o u danêmbum

Luukî 12:33-34; 11:34-36; 16:13

19Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dyámê mbêmê tpile yilí nmyi ngópu kîngmê ya. Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi myekîngê kwo. Yepê, Yi tpile yilí kwétikwéti ngê dpí pyaa dmi, tpile we knî y:oo woni dpí ma t:oo, kpáápi knî y:oo myoo t:âmo t:oo.^l 20-21 Yepê, Nmyi tpile yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê, kwétikwéti ngê myedaawa pyódu.^m

22Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, Mgîdí vy:o lam u wo maa p:uu ntee anyi m:ii, nmyi ngwolo dmi mye yinté dé. Yepê, N:ii ngwolo dê mb:aamb:aa dé, maa d:uudpí kn:aadi, ngmênê n:ii ngwolo dê dono dê, maa dpí kn:aadi. 23Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi ngwolo dmi adnyi kwo knomomê, ngópuch:anê yoo daanmyi yeedeyeede dé, ye Chóó Lémi ka máádi wanmyi kn:aadi ngmê, mgîdí vy:o anmyin:aa kwo.

24Yepê, Doo u ntââ pi ngmídi lémi miyó yi p:uu daadí dpodo. Yepê, Woni u kwo adí diya, woni u nuu u pi ngê adí ya, woni ka dnyinté adí ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adí nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapí Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi cháâcháâ ndíí kópu ngê nmye choo ya, ndapí kmênêkmênê tédê kópu ngê nmye choo ya.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Luukî 12:22-31

25Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, mbwááni n:ii nmye ndanî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî pyaa knî, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. Yepê, Nté kpídî daa ndíí kópu dé, nmyi ghê dmi yi ndíí kópu.ⁿ 26Yepê, Nímê knî yi p:uu dmyinê

^l 6:19 Njems 5:1-6; 1 Tim 6:9-10 ^m 6:20 Luukî 18:22; Kílosa 3:1-2 ⁿ 6:25 Pilipay 4:6; 1 Tim 6:6-8; Hipílu 13:5; 1 Pita 5:7

nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê núw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, nmyi Mí ngê yinë dpo mbono té, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Dp:ee ímê ntee tpile dé, nmyi Mí ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo.^o 27 Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi.

28 Yepê, Lukwe díy:o kpídí kní yi p:uu nmye nuw:o nyédi. Yepê, Yinênê kní yi p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. 29 Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapí ndî, u kpídí mb:aa dé, ngmênê yinênê kní y:oo Solomon u kpídí mède ch:ii tumo. 30 Yepê, K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêné yi nkwo doo dpî kââ, kpile ye yinë wunê yémí. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyepê kpilê nmyo. Yepê, Lukwe díy:o dnyinté u kwo nmye kélímí té. 31 Yepê, Nté mbwaa kpídí kní yi pyw:émí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngí ya. 32 Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kélímí nyédi, vyílo yi kópu kní yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mí u lama ka tóó, yi tpile daadnyí ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. 33 Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndî kópu ngê nmye choo ya, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ye yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té.^p 34 Yepê, Kópuni yi yi dmi mââ m:ii nmye adí kwo, awêdewêde ngê yi kópu ngê nmyi nuw:o dmi kîngí dyênê. Yepê, Yi wéni kní yi k:oo nmyi Mí ngê adí ngêêpî nmyo. Yepê, Lukwe, awêde u nuw:onuw:o u kópu dé nmyinê nmye doo u ntââ dé? Yepê, Mumdo u yi nmye a kwo, nmyemo, Mââ m:ii yi kópu kní y:oo awêde nmye dyênê nmîne? Yepê, Yinté nuw:o ngê kêê nangê t:oo.

Pi u pi dyede

Luukî 6:37-38,41-42

7 1 Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. 2 Yepê, Pi u pi dyede ngê ntoo wili wanmyi yé ngmê, Chóó Lémi ngê yintoo wili nmye u nkwo amí yé. Yepê, Yoo límîlímí ngê wanmyi kéé ngmê, ye Chóó Lémi ngê límîlímí ngê u nkwo wa kéé nmyo. 3 Yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadí ya knomomê, lukwe díy:o ndî kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadí ya tpile kmono pee ndî nmyi ngîma nmye pyede. 4 Yepê, Lukwe díy:o yi pini ka wanyi vyi ngmê, Tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe díy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndî nmye pyede. 5 Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndî nmyi ngîma mwiye dpo

ngí tóó, u kuwó dini ghi ngé yélí mb:aamb:aa ngé am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

⁶ Yesu ngé yepê, Ala kópu wunê kînmyedí vyi, Yoo límílimí ngé ghéli k:ii nangê kée té, ngmênê amê pee ngé nuw:o mbêmê a p:uu dmyinê dpodo, yoo mwiyé dmyinê myeme dé, a p:uu u nkwo ye dmyinên:aa danê. Yepê, N:ii kní y:oo yi ngópu dmi nmye wa kpêmí t:oo, a kópu dyuu ye dpî vyi yó, ngmênê n:ii kní y:oo yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, a kópu dyuu ye nangê vyi. Yepê, Myenté, n:ii kní nmyi p:uu adnyi d:uu, kópu ye namungê vyi, mu kópu u díy:o wadnyi kpakakpaka nmyo.

Chóó Lémi ka tpile dmyinê u danêmbum

Luukí 11:9-13

⁷ Yesu ngé p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Kópuni u l:êê díy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mí ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmí.^q ⁸ Yepê, Pini n:ii ngé u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngé adí nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adí depedepe, keñe u kwo wa kpêmí.^r ⁹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngé nté pee u kwo wa dmyinê, ye chêêpî u kwo daawa y:oo, doo u ntââ daawa ma. ¹⁰ Yepê, Myenté, tp:oo ngé te mbyuu u kwo wa dmyinê, tpile pê u kwo daawa y:oo. ¹¹ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdíma ye tpile mb:aa vy:ee yémí tumo. Yepê, Pi ka vynuwo tédê nmyi Mí ngé a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngé kópu mb:aa dé u kwo wa dmy:ee té, daawa dóó, ndêndê ngé u kwo wa a y:ee té.^s

Dêêpî kópu yilí yi nt:u kópu

Luukí 6:31

¹² Yesu ngé p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Kópuni yilí Mósisí ngé a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedé d:êê tumo, ala yi nt:u kópu, ngí ny:ee yó. Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi kní y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.^t

Yesu maa miyó dê yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukí 13:24

¹³⁻¹⁴ Yesu ngé p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Mááдини kwólu puu tédê a pyw:ee yó, yi máádi dpî kalé yó, ghê ndêndê u ngwo anmyinê pyw:ee

^q 7:7 Mak 11:24; Njon 14:13-14 ^r 7:8 Njems 1:5; Njon 5:14-15 ^s 7:11 Njems 1:17

^t 7:12 Luukí 6:31; Lóma 13:8-10

ngmê. Yepê, Yi máádi u pyw:êmî dpodo ndîi, u kîgha mye dpodo ndîi, pi yilî knî y:oo yi máádi daa kîgha ngópu. Yepê, Máadini kwólu puu ndîi, yi máádi p:uu pi yilî dpî ghê, u kîgha daa dpodo ndîi, ngmênê u dî ndiya.

K:omodanê pyu yoo yi p:uu danêmbum

Luukî 6:43-44; 3:9; 13:25-27

¹⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Yélini y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, yi yéli y:oo kîngê dóó nmyo. Yepê, Yi too pee mbêmê nmyinê nmye sipi ntee yéli ngê ayidnyin:aa ya, ngmênê yi gha dono dé, yi nuw:o dmi chii w:ââ u nuw:o dé.^u ¹⁶⁻¹⁸ Yepê, Kópuni adnyi d:uud:uu dé, yi kópu knî yi mbêmê u ngwo anmyi mya t:oo. Yepê, K:omo tpile mb:aamb:aa ngê nmye adnyi danêmbum, ngmênê yi l:êê ghi dono ngê adnyi ya. Yepê, Nté kîgha u mgongo nmye ngmên:aa kîgha. Yepê, Chikini n:ii nkwo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwo d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwo mêd:uudpî kaalî. Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwo t:aa kîgha myedaanyinê ngee.^v ¹⁹ Yepê, Yini n:ii nkwo nt:u mb:aa d:uudpî kaa knomomê, anyi kpono, pââ ndiya anyi kée.^w ²⁰ Yepê, K:omodanê pyu knî y:oo kópuni adnyi d:uud:uu dé, y:e anmyinê w:ee t:oo.

²¹ Yepê, Pi yilî knî y:oo a ka adnyi tpapê, a ka wo, A Lémi, yepê, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê dmi. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu dé ye d:uud:uu tumo, vyîlo yi yéli kóó k:oo wa ghê dmi.^x ²² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê pi yilî knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi, mi mbêmê ngópu dyuu pi knî ye kînnee a tpapê, mi mbêmê pi knî y:e yi kmêna yilî nmî ngm:ii kwólu, mi mbêmê kópu ndîi yilî my:oo d:uu ngê. ²³ Yepê, Ala kópu u nkwo ye wanî vyi, yenê, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, a lama dp:ee pyede. Yenê, K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmyee a tpapê, ngmênê kópu dono yilî nmyee a d:uud:uu.^y

Ngomo wuwó pyu dé yi mgongo danêmbum

Luukî 6:47-49

²⁴ Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee té, a d:uud:uu too, yi pini gha pi, u ngomo nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó.

^u 7:15 Dpodo 20:29; 2 Pita 2:1 ^v 7:16 Njems 3:12 ^w 7:19 Njon 15:6 ^x 7:21 Luukî 6:46; Njems 1:22,25 ^y 7:23 2 Tim 2:19

25 Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaá. 26 Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini ngê u ngomo daa nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. 27 Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límî k:ii dpî tpaá, dpî tpikimbiy:e.

Yesu u kópu p:uu yoo u ngwo dnye nyepê

Mak 1:22; Luukí 4:32

28 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u danêmbum pi knî ye a kêlí ngê, kópuni ye vyi too, yi nyepênypê u kópu ngê pyaa dniye, 29 mu kópu u díy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpaê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpaê dé, chóo u pi mbêmê dpîmo tpaê dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndê kópu dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mak 1:40-45; Luukí 5:12-16

8 1 Yesu p:uu mbu mbêmê yedê ghêpê dniye, pi yilí tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu. 2 Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A Lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. 3 Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. 4 Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amí m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ímê miyó dp:uu íuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamí nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e.^z

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Luukí 7:1-10

5 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Kîpêênnyêm mî taa dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ngmê Yesu ka a loo, u kwo nkêpê mbê wo, 6 kwo, A lémi. Kwo, A dpodo pyu a p:aa pee ngmêkîyedê mbii, daa kêmakêma a pwopwo, u dîné daa ghîdí. 7 Yesu u kwo póo wo, kwo, Mumdoo ngomo k:oo anê lê, nmodo pyu an:uu pyi? 8 Yi pini ngê kwo, D:aa u ntââ. Kwo, doo u ntââ a ngomo k:oo daanyiné nî. Kwo, Ngmênê kópu yi vyi, a dpodo pyu u ngwo wumê pyiyépyiyé. 9 Kwo, Kópuni nye tpaê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Kwo, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Kwo, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Kwo, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntêné

^z 8:4 Mát 9:30; Mak 7:36; Luukí 17:14

dpî d:uu. Kwo, A dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi vyi ngi, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ¹⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu, ye diyé wo, yepê, Yisíléli tpémi yi vy:o kintoo kêlímî pyu d:oo ngmê módu.^a ¹¹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê dmi, Epílaham mupwo káámi yi k:ii nipi adnyin:aa yakmaapî,^b ¹²ngmênê yélini yi kn:ââ Epílaham, Chóó Lémi kóó k:oo p:ee paan:aa ghê dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê yi yéli kuwa wa kée té, mgídî vy:o adnyin:aa kwo, yi ngwo tpée kópu amî vyi ngmê, adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.^c ¹³Wod:oo Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka kwo, Ngomo k:oo mé dini. Kwo, Ngêlímî u l:êê dîy:o, kópuni u mdoo a ka cha núw:o, yi kópu n:aa d:uud:uu. Yi kópu yi vyu, yi ngwo yi dpodo pyu u mbii chedê ngê mé pyodo.

Yesu ngê Pita u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mak 1:29-34; Luukî 4:38-41

¹⁴Yesu Pita u p:aa pee loo, u ngomo k:oo yi kee wo. Pita u mbywé pyââ mbii tédê módu, apê, Ngmítédmino mu dpî.^d ¹⁵Yesu ngê kóó p:uu kêê yi yó, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mé ghêêdî wo, Yesu ka nté mé y:ângo.

¹⁶Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, pi knî y:oo Yesu ka mbii pyu yilî núw:o ngópu, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye núw:o tumo. Yesu yi kmêna knî ye mbwolo, u ngwo ngm:ii kalê too, mbii pyu yintómu mye pyi too. ¹⁷Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Chóóchóó nmî mbii yilî amî chedê té.^e

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu aní yâmuyâmu

Luukî 9:57-62

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo yi módu, apê, Yilî ngê a ka até dê pyódu, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. ¹⁹Kada ghêlî dépangê y:ee ngópu, dêêpî pyu ngmê u kwo até yi loo, kwo, Mââwe. Kwo, Kwéli wanyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ²⁰Yesu ngê kwo, Mumdoo anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, nímê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóó, a ghê vyímî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoo nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê?^f ²¹Pi m:uu, Yesu p:uu ndiye pyu ngmê, Yesu ka kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u

^a 8:10 Mát 15:28 ^b 8:11 Luukî 13:28-29 ^c 8:12 Mát 25:30 ^d 8:14 1 Kódin 9:5

^e 8:17 Is 53:4 ^f 8:20 2 Kódin 8:9

ngwo ana a yâmuyâmu ngi. ²²Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mak 4:35-41; Luukí 8:22-25

²³Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo yi wo dniye, kada yedê y:ee ngópu. ²⁴Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vuywó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo, ngmênê Yesu doo dpí. ²⁵P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Nmí Lémi, ngee nmédi. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. ²⁶Yesu yedê pii wo, yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Nmyi kêlímî lukwe ngê tédê ngê dê pyódu. Wod:oo ghêêmî ghê wo, vuyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vuyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mē kââ. ²⁷P:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, noko yepê, Kî lónté pini, vuyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa chàpu ngmê.

Nkedîsa pi dé yi danêmbum

Mak 5:1-20; Luukí 8:26-39

²⁸U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. Pi miyó dé y:oo maadí a pyódu tumo. Yi tpódu y:e yi kmêna dnye kwo, kpomo u mênê pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, y:i a ndê knopwo. L:êê pyu ndîi ngê dpímo ya, pi knî y:oo yi máádi dédnyimo kîgha, apu, Angmê vya nmo. ²⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, wod:oo dpodombiy:e u kwo mbwóó knopwo, kwo, Yâpwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe nye ngmanyi md:o? Kwo, Nangê kpada nyo. Kwo, Kpadakpada u wo doongê dyimê wo.^s ³⁰Mbwêwê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmédoo kwo, y:i dnye kmaapí. ³¹Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, Nye ngm:ii kîgha nmo, ye u ntââ kî mbwêwê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ³²Yesu ngê yepê, Dmyinê lêpí. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini dé a kuwo dumo, mbwêwê knî yi p:uu mí kaa dniye. Yi mbwêwê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghípila dniye, kpé lêê u kwo mí dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³³Pini n:ii yoo mbwêwê w:uu ka dnye vuyuwó, yi yéli mye mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, kópuni yi pini dé y:ee pyodo, pi knî ye myemînê nté tumo. ³⁴Wod:oo yi p:aani tpémi yintómu Yesu ka lee dniye. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, u kwo nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo.

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mak 2:1-12; Luukí 5:17-26

9 ¹Yesu p:uu dinki k:oo mē wo dniye, kpé lêê mē ngmêê ngópu, yi p:o Kîpêênnyem mîmê tee dniye, ²u knêyómu ya pyu y:i u kwo

^s 8:29 Mak 1:24; Luukí 4:34,41; Kílosa 2:15

ngmê núw:o ngópu, u ngmítédmi mbêmê doo dpî. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee, mêdaanyi ch:anêch:anê, nono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada ngi.^h ³Dêêpî pyu n:ii yoo y:i doo kwo, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. ⁴Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuw:o dono té? ⁵⁻⁶Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mêdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili.ⁱ ⁷Wod:oo yi pini a pii wo, u p:o loo. ⁸Pi knî y:oo yi m:uu ngópu, nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu. Yinê ye Yesu pi ntee pini, ngmênê Chóó Lémi u pi mbêmê mbwudu ndîi ngmêdê chaa.

Yesu ngê Mátiyu u ngwo ngmidi ngê

Mak 2:13-17; Luukî 5:27-32

⁹Yesu p:uu maa p:uu até yidnye lêpî, mwada y:i tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Mátiyu. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo.

¹⁰U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yi ngomo k:oo nipi dnye kmaapî. ¹¹Pádisi yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii a kmaapî té.^j ¹²Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ¹³Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu, u nt:u kópu dmyinên:aa a pyw:émî. Yepê, Ala kópu a vyu,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi kópu,
pi ka vyuwo yi ndîi kópu.

Yesu ngê yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo.^k

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mak 2:18-22; Luukî 5:33-39

¹⁴Yi dini ghi ngê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka lee dniye, kwo, Wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté nmo kpîpîkpîpî ngê,

^h 9:2 Luukî 7:48-49 ⁱ 9:5-6 Njon 5:8; 17:2 ^j 9:11 Luukî 15:2; 19:7 ^k 9:13 Mát 12:7;
1 Tim 1:15

Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo nmo ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi kní y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu kní y:oo nté d:uudpí kpípi ngmê, dye ghi yintómu a kmaapí nyédi?¹ ¹⁵Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpí yéé kní, pi ngê nté pi ka d:uudpí kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmí gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daaní kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpí pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpí pyódu, dye ghi kní ngmê ngê nté dpí kpípi ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaaní kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpípi ngmê.^m

¹⁶Yepê, Kópu kamí ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamí yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpídí mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpídí pee kamí daawa pwila, kpídí mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpídí pee kamí dēkwédi ngê wa a pyódu, kpídí mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpídí pee kamí, kpídí pee mbwee daa numo yi pee dē, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamí daa numo yi pee dē.ⁿ

¹⁷Yepê, Wain kamí nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tēde mbwee kní yi k:oo daaní yé, wa dyênê té, mbwódo amí d:ii. Yepê, U ntââ kamíni kní yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpípi kpípi mēdaa ndíi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu kní ye nté daaní kwódu.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēde pyidu ngê

Mak 5:21-43; Luukí 8:40-56

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu pi kní ye doo danēmbum, kada pini ngmê u kwo loo, yu mbodo dē y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A tp:ee módó ala ngwo kēde pw:onu. Kwo, U ntââ wanyinê lê, ngēê dē u pwo any:uu yé dē, yed:oo ghê mē kelekele. ¹⁹Wod:oo Yesu ghēédí wo, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii yi pini u kuwó ghê dniye.

²⁰⁻²¹Kada yedê y:ee ngópu, maa p:uu pyââ ngmê yi p:uu kele, doo yâmuyâmu dé. Yi pyópu kmene muwó, dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mē miyó ndíi, wêê p:uu dēpê vyâ. Alanté doo nuw:o, apê, Pi yilí yi l:êê díy:o doo u ntââ ngê a ka dē pyódu, Yesu u kada daan:uu ghê knomomê, ye daawa pyi nê. Apê, Ngmênê u nkigh:ê nîmo wowo, u kpídí p:uu kēê n:aa yiyé, yed:oo u ngwo n:aa pyiyépyiyé. Wod:oo Yesu u kuwó chono mî ghê wo, u kpídí kwódo p:uu kēê yó.^o ²²Wod:oo Yesu u kwo diyé wo, yi módu, kwo, A ch:am. Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê mē

¹ 9:14 Luukí 18:12 ^m 9:15 Njon 3:29 ⁿ 9:16 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16
^o 9:20 Mát 14:36

pyaa we. Kwo, A ka che kélímí mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Wod:oo yi pyópu yi ngwo mê pyiyé wo.^p

²³Dini ghi n:ii ngê kada pini u p:aa pee taa dniye, Yesu ngê apê, Yoo mu mbê té, yi dmââdí u l:êê díy:o nkéli mbywuu pââ mu wupí t:oo, wod:oo Yesu yi ngomo k:oo kee wo, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. ²⁴Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí. Yepê, Kuwa pwii dmyeno. Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too.^q ²⁵Yi dmââdí u ngomo ghi k:oo mí kee wo, kwulo kele, mêtê pyidu ngê. ²⁶Yi wee u kwo p:aani p:aani pi yintómu kní yi nuwo yi kópu yaa wo.

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo

²⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi p:aani pee yedê kuwo ngê, pi miyó u kuwó ghê wo. Yi pini dê yi ngwolo páádi kní kopwe dé. Yesu dpímo yâmuyâmu, u kwo dpímo a kââ, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê kní? ²⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mí kee wo, yi ngwolo kopwe dê y:i myemí kee knopwo. Yesu ye póó wo, yepê, Mumdoó dpí kélímí mbêmê, dpínê dpo nê u ntââ, n:aa pyipyi dp:o? Kwo, Nyââ, nmí Lémi. ²⁹Wod:oo Yesu ngê yi ngwolo páádi kní yi p:uu kêê yó, yepê, Kópuni ka dpo kélímí mo, yi kópu pyaa we,^r ³⁰wod:oo yi ngwo yélfí mē m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Kópuni dpo dí d:uu, pi kní yi ngêédí nangên:aa nt:o. Yi kópu dnyinté ye daa kwódu ngê, ³¹ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, p:aani p:aani lee knopwo, pi kní ye yuu mínê y:ee ngópu.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, dnye dêpwo kîgha

³²Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kuwa pwii dniye, pi kní y:oo pi ngmê u kwo úw:o ngópu, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini u dnye l:âmo wunê a ngópu.^s ³³Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi pini ngê u kmêna ngm:ii kwólu, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Yélini yilí yi ngópu yi kópu pyodo, ghê yi mênê ghipé wo, yi nyepényepê u kópu ngê mye pyodo, noko yepê, Yisiléli Wee u kwo kînté kópu pi doongmê módu. ³⁴Ngmênê Pádisi kní y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna kní yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too.^t

Yesu ka yoo u ngwo ch:anê dniye

³⁵Yesu p:uu p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo kní yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpímon:aa dêêpí, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapí. Pwopwokopwe yilí mye pyi

^p 9:22 Mak 10:52; Luukí 17:19 ^q 9:24 Njon 11:11 ^r 9:29 Mát 8:13; 15:28

^s 9:32-33 Mát 12:22 ^t 9:34 Mát 12:24; Mak 3:22; Luukí 11:15

ngê. Mbii dyêêdî daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too.
³⁶Dini ghi n:ii ngê yoo ndîf módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u díy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:eey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuywo. Apê, Chii w:ââ knî ye a nkîngê té, yi ngêêpî pyu daa tóó.^u ³⁷Wod:oo p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê nté al:ii daa ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó.^v ³⁸Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê díy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mak 3:13-19; Luukî 6:12-16

10 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé, n:ii knî y:e mbii dyêêdî daa ngmidi a t:a, anmyin:aa pyipyi dé.^w ²Yesu u dyépi y:a mê miyó yi pi dmi ala, Saimon ngmê, pini n:ii u pi mye Pita. Saimon u mbwo Andru myomo, Njems mbwêmi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dé. ³Pilipi Mbatolomyu limo wono, Tomas pii, Mátiyu wolo, pini n:ii dpîmo a tákisi ngêêpî. Njems tówo, Alîpayas tp:oo, Tádiyas yono. ⁴Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:oo dny:oo y:enê nmo. Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mak 6:7-13; Luukî 9:1-6

⁵Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani doo dyede dé, yi dpodo u dy:oo ye mwiyé a châpwo, yepê, Samédiya tpémi yi p:o p:o nangmê lê, kn:aa yéli ye myenangmê lê, ⁶ngmênê Yisîléli tpémi ye p:aani p:aani dpî lee dmyeno. Yepê, Sipi w:uu woni knî y:oo yi y:enê pyu ntee dpo kuwo ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, kn:aa kn:aa dpî lee dmi, Yisîléli tpémi mye yinté dé, yi kada pini ndêndê kédê kuwo ngmê. Yepê, Yi yéli ye dmyinê lêpî.^x ⁷Yepê, Ye dmyinên:aa dêêpî, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. ⁸Yepê, Mbii pyu dpî pyi tóó, pini n:ii dê pw:oo knomomê, ghó moo t:ee yó, yélini yi p:uu too pee mbii leprîsi a t:a, dpî pyi tóó, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna dpî ngm:ii kalê tóó. Yepê, Wêdêwêdêni nmye d:a kê, yi wêdêwêdê a ka dmy:oo pwila ngópu. Yepê, Kópuni anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo nmye kîngîn:aa pwila t:oo. ⁹Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o, ndapî myenangmê núw:o. ¹⁰Yepê,

^u 9:36 Mát 14:14; Mak 6:34 ^v 9:37 Luukî 10:2; Njon 4:35 ^w 10:1 Mak 6:7; Luukî 9:1
^x 10:6 Mát 15:24

Nmyi péé nangmê núw:o, nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpîdí myomoni nangmê núw:o, nmyi yi dópo dmi myomoni myenangmê núw:o. Yepê, Nté ndapí yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yélini anmyin:aa ngêêpí dé, u nkwo adnyin:aa mbonombono nmyo, nmye adnyin:aa vyuwo. Yepê, Pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.^y

¹¹Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpí lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, gha pi y:i ngmêdo pyw:ee y:e, p:uu dny:oo ya, u dí yi p:aani mîdny:oo a kuwokuwo. ¹²Pini n:ii dê n:ii u ngomo k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaépê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo kní yi k:ii a ngee nmyine. ¹³Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adí pwapí dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpí tpaépê, yi kópu ye modo diyé we. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ¹⁴Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, n:ii mupwokní ye amyedpîn:aa taataa, yi yéli y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daachoo nyêmí knomomê, ye yi pini dê y:oo yi yéli dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi yéli y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.^z ¹⁵Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda a pw:oo doo, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té.^a

Yesu u dyépi kní ye u ngwo doo danêmbum, yi kpadakpada p:uu

Mak 13:9-13; Luukî 21:12-17

¹⁶Yesu ngê u dyépi kní ye yepê, Dpodo tédê n:aa dyede nmyo. Yepê, Y:ee tímêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. Yepê, Nuw:o mbêmê dmyinên:aa dpodo, yoo mb:aa ngê dmyinên:aa kwo. Yepê, Pi kní y:oo nmyi kpadakpada u nt:u kópu nmyi p:uu kîdangmê pyw:ee ngmê.^b ¹⁷Yepê, Mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Dye ghi kní ngmê ngê pi dono kní y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmí chedê. Yepê, Yi ngwo dono a l:êê díy:o nmye adnyin:aa d:uud:uu. Yepê, Ngêpê ngomo kní yi y:enê pyu kní y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. ¹⁸Yepê, A l:êê díy:o king kní y:oo, kada pini kní y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê, yélini daa Nju tpémi, a p:uu ye amyenmyin:aa danê.^c ¹⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépê dé, yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa

^y **10:10** 1 Kódin 9:14; 1 Tim 5:18 ^z **10:14** Dpodo 13:51; 18:6 ^a **10:15** Gen 18:20–19:28; 2 Pita 2:6; Njuda 1:7 ^b **10:16** Njon 10:12; Dpodo 20:29 ^c **10:18** Dpodo 25:23

tpapê dé, yi ngwo anmyin:aa a pyw:êmi dé. ²⁰Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpaê dé, ngmênê nmyi Mí u Ghê Dmi u komo ayinmyin:aa kapí.^d

²¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi kní y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ kní y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi kní y:oo yinté yi chóó yi pye mí yoo amye ch:ee t:oo, kada pini kní y:oo wamye vya t:oo. ²²Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu kní ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê yi dono vyîmî tédê daanmyinê mb:ii nê, ye mu dini ghi ngê waní ngee nmyo, a kêê k:oo anmy:uu ghê dmi.^e ²³Yepê, P:aani n:ii adnyi vyee nmyo, yi p:aani dmyina a kuwokuwo, kn:aa p:aani mēdmyinê mbêpêmbêpê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Yisíléli tpémi yi vy:o p:aani p:aani nmyi dpodo ghêlî k:ii daanmyinê kêlî ngmê, u ngwo nmye amênê diyé.

²⁴Yepê, Ndiye pyu u pi ndîi, yélini p:uu a ndiye nyédi, yi pi dmi tédê, myenté kada pini u pi ndîi, u dpodo pyu yoo yi pi dmi tédê.^f ²⁵Yepê, N:ii yoo yi kada pini u nt:anê dpí yaa dmi, yi yélini yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yepê, Setan u pi a pyimo t:ee ngópu, nmyi pi dmi dnyinté daawa dyênê ngmê.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 12:2-9

²⁶Yesu ngê yepê, Pi kní ye nkîngê ngê kêê nangên:aa t:oo. Yepê, Ala ndêndê kópu nmyi lama ka tóó, tumu kópu yintómu díyo wa a pywálf dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedo pywálf dmi.^g ²⁷Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o tumu kópuni mgídí vy:o nmye n:aa tpaê té, díyo pi kní ye w:êênî dp:uu vyi tóó. Yepê, Tumu kópuni kwayi ngê nmye n:aa tpaê too, díyo naa tédê tââ dp:uu vyi tóó. ²⁸Yepê, Pi kní ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê díy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, nmyi ghê ndêndê daawa vya ngmê. Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkîngê.^h ²⁹Yepê, Mtyîmwe daa ndîi níméni tp:oo, kní ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi, doo u lama daangmêwa pw:onu. ³⁰⁻³¹Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yélini, dnyinté nmye dèdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.ⁱ ³²Yepê, Pini n:ii ngê pi kní ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, ye pini p:uu n:aa

^d 10:20 Njon 14:26 ^e 10:22 Mát 24:9,13; Njon 15:18-21 ^f 10:24 Njon 13:16

^g 10:26 Mak 4:22 ^h 10:28 Njems 4:12 ⁱ 10:30-31 Mát 6:26

dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ³³Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini p:uu dîné dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ.^j

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Luukî 12:51-53; 14:26-27

³⁴Yesu ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdikââdí u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdikââdí u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ³⁵Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o yoo woni a yoo vy:o wa ghê dmi, woni knî y:oo a wépi wa pwaa ngmê. Yepê, Yi ngwo mâa u mî k:ii dnyinté noko adpî ya, pyâa u pye k:ii dnyinté noko adpî ya, u n:ââ k:ii dnyinté noko amyidu ya. ³⁶Yepê, Daa kn:aa yéli yi mo ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê nmyi chóo nmyi yoo knî ye wanmy:uu diya dmi.

³⁷Yepê, N:ii nódo u pye mî yi nuu ghi dê d:ud:umbiy:e nódo adpî ya, a nuu ghi nódo pee tp:oo adî ya, yi pini amî dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. Yepê, N:ii nódo tp:oo módó tp:oo mâa yoo yi nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo adî ya, a nuu ghi pee tp:oo nódo adî ya, yi pini amye dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. ³⁸Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê.^k ³⁹Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya.

Yesu u yoo knî ye vuywo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 9:37,41; Luukî 9:48; Njon 13:20

⁴⁰Yesu ngê yepê, N:ii nmye ada a vuywo, ye a ka amyeda a vuywo, amyedê cháâchââ nê, n:ii ngê a dy:ââ noo amyedê cháâchââ.^l ⁴¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê M:aa ngê u komo kapî pyu knî ye yi pywuu dmi wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo yi yéli ye mwiyé dnyimo a vuywo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê M:aa ngê a yoo mb:aa knî ye yi dpodo u pywuu dmi ye wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo ye mwiyé adnya a vuywo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. ⁴²Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî dé, ngmênê n:ii ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.^m

j **10:33** Mak 8:38; 2 Tim 2:12 k **10:38-39** Mát 16:24-25; Mak 8:34-35; Luukî 9:23-24; 17:33; Njon 12:25 l **10:40** Mak 9:37; Luukî 10:16; Njon 13:20; Nkal 4:14

m **10:42** Mát 25:40

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Luukí 7:18-35

11 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kní ye u dy:oo a kêlí ngê, wod:oo p:aani p:aani dy:ââ too. Yi kuwó kada myedé y:ângo, p:aani p:aani pi kní ye myedoon:aa dêêpí.

²Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, kópuni Yesu Kédisu ngê doo d:uud:uu dé, yi pi dmi y:i nyongo, wod:oo p:uu ndiye pyu miyó dê ye mbwolo, nmî Lémi ka dy:ââ doo, ³yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? Yi pini dê Yesu ka yi lee knopwo, yi kópu p:uu u kwo póó knopwo.ⁿ ⁴Yesu ngê yepê, Kópuni dpí m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wuné a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. ⁵Kwipi, Yélini dèdnyimo vuywo, yélí mēka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dèdnyimo m:ii, mēka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kímaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mēka nyēmí ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mēkíyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê kní y:oo Kópu Mb:aa a nyēmí ngmê.^o ⁶Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

⁷Dini ghi n:ii ngê Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi kní ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyēmí? Yepê, Kêle. ⁸Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ⁹Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyílo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu yintómu mēdê kuwo too, yi pwo pini ngê mê tóó. ¹⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapí pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada waní kââ,
maa yinê amînê yé.^p

¹¹Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamí vy:oo wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

¹²Yepê, Dêêpí kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedé d:êê tumo, dye ghi daadîi nmyi kada pini kní y:oo yi kópu dyuu nmye dnya a tpapê dé, nmye myednya a tpiye dé. Yepê, Yi chóó yi dêêpí kópu dyuu nmye myednye tpapê dé, ngmênê yi

ⁿ 11:3 Mát 3:11 ^o 11:5 Is 35:5-6 ^p 11:10 Mal 3:1; Mak 1:2; Njon 3:28

dêêpî kópu dyuu yi chââchââ nmye doo u nt:ââ ngê dpîmo pyodopyodo, u nkwo dnyimo kéké nmyo, nmyi yoo kuwa dnyimo kapî nmyo. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo nmyenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Pi knî y:oo yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹³Yepê, Chóó Lémi u puku yedê ghi yintómu nmî dye ghi p:uu kópu ka pyede. Yepê, Njon Baptist ngê yi kópu yilî yi ntiyentiye kn:ââ yinê a chópu. ¹⁴⁻¹⁵Yepê, Nmyinê nmye n:iî ngê Chóó Lémi u komo ló dini dpîmo a kapî, Ilacha, yi pini mwiyé wa a diyé, kópu ndîf angmê d:uu, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u maa yinê wa yé, yed:oo u ngwo wa t:aa. Yepê, Dp:ee ngópu dé, ala kópu ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Njon Ilacha ntee pini ngê kêdê pyódu, a maa wunê kêdê yé.^q

¹⁶Yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini knî y:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, ¹⁷yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ¹⁸Yepê, Nmyi kada pini yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpaê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kêdê ghéti.^r ¹⁹Yepê, K:omo tpile nté dîní kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli núknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîf. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. Yepê, Ngmênê n:iî Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.^s

Yesu wépi dnyangê pyu yoo yi kpadakpada p:uu u ngwo doo danêmbum

Luukî 10:13-15

²⁰N:iî knî y:oo Yesu u wépi pwaa ngópu, yi ngwo Yesu yi p:uu doo danê, mu kópu u díy:o k:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, ngmênê u wépi pwaa ngópu, yi dono yilî daa kée tumo. ²¹Yesu ngê pi knî ye yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngmênê yi dono doongê kée tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu

^q 11:14 Mát 17:10-13; Mal 4:5 ^r 11:18 Mát 3:4 ^s 11:19 Mát 9:14; Luukî 15:1-2

yintoo mbwudu w:aangmê chópu, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî límîlîmî ngê pí kée tumo, yi mbodo dmi pèdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi ngópu. ²²Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ²³Yepê, Kîpêênnyêm tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi. Yepê, Kópu ndîî n:ii Kîpêênnyêm tpémi yi ngópu ní d:uu too, Sodom tpémi yi ngópu w:aangmê d:uu ngê, ye yi dono yilî límîlîmî ngê pí kée tumo, Chóó Lémi ngê yi p:aa daapédê pw:oo ngê, awêde pé tóó. ²⁴Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Kîpêênnyêm tpémi dnyinté daawa kpada té.^u

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Luukî 10:21-22

²⁵Yi dini ghi ngê Yesu ngê u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u díy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîî knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîî, y:ooda w:ee t:oo.^v ²⁶Kwo, Nyóó nuw:o u pono nye vyápê.

²⁷Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpaépê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya.^w

²⁸Yepê, Dêépî kópu yilî yi chááchââ dpodo ndîî ngê nmye dê pyaa knomomê, ye a yoo vy:o ghê dmyeno, vyilêvyilê ngê n:aa pyépi nmyo.

²⁹Yepê, A yoo vy:o ghê dmyeno, a p:uu dmyinê ndiye, a dnye ny:ee yó, mu kópu u díy:o nê pi ka vuyuwu pyu, d:aa lémilémi pyu. Yepê, Ya mb:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ³⁰Yepê, A kópu dyuu nyêmî dpodo ndîî ngê nmye daawa pyódu, a p:uu dpodo vyilêvyilê ngê nmye adî ya.^x

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vyu

Mak 2:23-28; Luukî 6:1-5

12 ¹Yi wiki knî yi k:oo líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî ye dómu kele, wod:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vuyuw:avyuw:a dé, too dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîî yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî y:oo yi m:uu tumo, noko

^t 11:23 Gen 19:24-28; Njuda 1:7 ^u 11:24 Mát 10:15; Luukî 10:12

^v 11:25 1 Kódin 1:26-29 ^w 11:27 Mát 28:18; Njon 1:18; 3:35 ^x 11:30 1 Njon 5:3

yepê, Lukwe díy:o nmî lîme wo ngê a dpodo té.^y ²Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? ³Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu?^z ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pí ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbídédi knî ngma a ngêêdí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbídédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pípí dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapí ma too. Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aaanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmídi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpí kópu dyuu nmye n:aa tpaê. ⁵Yepê, Myenté, Chóó Lémi u ngomo u dêêpí kópu ndîi, lîme wo u dêêpí kópu tédê. Yepê, Nmyi lama ka tóó, lîme wo ngê kpêê yiyé pyu yoo Chóó Lémi u ngomo k:oo a dpodo nyédi.^a ⁶Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pini n:ii nmyi vy:o a kwo, u pi ndîi, Chóó Lémi u ngomo u pi tédê. ⁷Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw:o, Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi kópu, pi ka vyuwo yi ndîi kópu. Yepê, Yi kópu wonmyinê w:ee ngópu, ye yoo módó daap:ee kéké tumo. ⁸Yepê, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpí kópu dyuu nmye n:aa tpaê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mak 3:1-6; Luukí 6:6-11; 14:1-6

⁹Yesu p:uu y:oo yi kêlî ghi a kuwo ngópu, mwada y:i ngêpê ngomo ngmê k:oo mî kee dniye. ¹⁰Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. Pádisi yoo y:i myednye kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu ngê kn:aadi te kópu nmî ngópu ngmê d:uu ngê, ye u ngwo p:oo ndyíko. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî dêêpí kópu dyuu angénté a kwo? Kwo, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ¹¹Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê u sipi lîme wo ngê mgî pââ ndîi k:oo wa a ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê díy:o yi pini ngê yi sipi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pēêdí. ¹²Yepê, Kí kóó ntóó daa sipi ye kwo, pi ye kwo. Yepê, Nmî dêêpí kópu dyuu alanté ka kwo, u ntââ lîme wo ngê pi wanyi ngee. ¹³Wod:oo Yesu ngê yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mē pyodo, woni ntee doo kwo, yinté mē pyodo. ¹⁴Wod:oo Pádisi yoo pwii dniye, Yesu u vye u dy:oo noko mîné châpwo ngópu.

^y 12:1 Deut 23:25 ^z 12:3 1 Sam 21:1-6 ^a 12:5 Num 28:9-10

Yesu Chóó Lémi u dpodo pyu mb:aa

¹⁵Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u vyee u pi nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, kn:aa mê lee dniye. Pi yilî knî y:oo myednye yâmuyâmu. Yesu ka mbii pyu yilî n:ii núw:o tumo, yintómu pyi too. ¹⁶Yi yéli ye kwódu ngê, yepê, Kópuni nmye dí d:uu, pi knî ye yuu nangên:aa y:oo. ¹⁷Yi kópu ye kwódu ngê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁸Ala a dpodo pyu mb:aa,
pini n:ii nê ngmidi ngê.
U nuu ghi a nódo ka tóó,
a gha mb:aamb:aa ngê yinê a pyépi.
A ghê dmi u mênê wanî yé,
yélini a yoo vy:o daa wee,
yewo, Mb:aamb:aa ngê n:aa pyépi nmyo,
yoo mb:aa yi vy:o wanî kaa nmyo.^b

¹⁹Kwopwepe pyu ngê daadîn:aa ya,
yoo vy:o myedaadîn:aa kââkââ.^c

²⁰Yoo kwolo ngmê dé daawa chedê té,
ngmênê wa wáti té,
n:ii dé yi kélîmî tédê dé,
amî kaa té,
u dí, u yoo yintómu kamî ngê amî pyódu té.

²¹Pi dyêédî yintómu knî y:oo
yi nuw:o dmi p:uu wa kaa ngmê.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mak 3:20-30; Luukî 11:14-23

²²Pi knî y:oo Yesu ka pi ngmê núw:o ngópu. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo, u l:êê díy:o dnye dêpwo kîgha, yéli myedêpwo y:enê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi pini ngê dnye u ngwo mê kwólu, yéli mé módu.^d ²³Yélini y:i doo kwo yi nyepényepê u kópu ngê pyodo, noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, apê kî vyílo.^e ²⁴Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, pi knî ye yepê, Daa Dépidi ntee pini nmye yila, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Yepê, Setan u wédêwédê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²⁵Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa

^b 12:18-21 Mát 3:17; Is 42:1-4 ^c 12:19 2 Tim 2:24 ^d 12:22 Tpyuu 20:2

^e 12:23 Njon 7:31

dyênê ngmê. Yepê, Myenté, p:aa ngmê ó mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi pi dmi wamyé dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aaadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁷ Yepê, Nmye ngînî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê diy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adí y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.^f

³⁰ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vuyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalé té. ³¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, k:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kée té, ntââ ye mêdaawa a vy:u. Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adí peede tpapê, Chóó Lémi ka yi pini daawa diyé, Chóó Lémi ngê ntââ u kwo wa a vy:u.^g ³² Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adí peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mêdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adí peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kée té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Luukî 6:43-45

³³ Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî

^f 12:29 1 Njon 4:4 ^g 12:31 Hipîlu 6:4-6

dâa, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyiné w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Ngmênê kîgha pwópwó ngê adnyi ya knomomê, anye, Kî chikini dono, kîgha pwópwó dé. ³⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, kópu mb:aa nmyi mênê daa tóó, doo u ntââ kópu mb:aa daangmanmyi vyi ngmê. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaê ngê. ³⁵ Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaê too. ³⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, N:ii knî y:oo kópu dono daa yi nuw:o mbêmê a tpaê tumo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê vyílo yi kópu knî yi l:êê dîy:o wa kóté kalê té, yi l:êê dîy:o ye adí póó. ³⁷ Yepê, Kópuni yilí nmye tpaê tumo, Chóó Lémi ngê yi l:êê dîy:o wa kóté kalê nmyo. Yepê, Yi l:êê dîy:o woni wa kpada té, woni daawa kpada té.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-12; Luukî 11:24-32

³⁸ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yélini y:i doo kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âat:ââ kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o kópu ndîi ngmêpa d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka kwo, Mâawe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi.^h ³⁹ Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê dîyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu. ⁴⁰ Yepê, Njóna ngê te ndîi u mênê wo pyile ntee chedê ngê, pini n:ii Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinté wo pyile têpê u mênê wamye chedê.ⁱ ⁴¹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kéé tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê.^j ⁴² Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwin ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee châachââ nê.

⁴³ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ tédê ka wumê vuyuwu

^h 12:38 Njon 6:30; 1 Kódin 1:22 ⁱ 12:40 Njóna 1:17 ^j 12:41 Njóna 3:5

yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ têdê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ⁴⁴ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mênê diyédiyé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ⁴⁵Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté. Yepê, Nmyo mye yinté dé. Yepê, Mbwudu nmyi ngópu ngmaní chaa knomomê, ye nmyi too pee mbêmê nmyi l:êê ghi dmi wanmyi ngmêê t:oo, ngmênê nmyi gha dmi daanmyi ngmêê t:oo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê, dononi nmyi mênê a tóó, d:ud:umbiy:e ndîi ngê wa pyódu.^k

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mak 3:31-35; Luukî 8:19-21

⁴⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye ngomo k:oo doo danêmbum, u pye ghee knî yi ngwo taa dniye. Pi yilî ngê ye pyodo, doo u ntââ yi ngomo k:oo daapî kee dniye. Kuwa dnya a kwo, pi knî ye yepê, U kwo vyi yó, U yi nmo a kwo, U kwo nmo danêmbum té. ⁴⁷Wod:oo pi ngmê ngê kwo, M̄ye ghee knî kuwa ka wee, n̄ga danêmbum u yi y:e a kwo. ⁴⁸Yesu ngê kwo, N:uu ngmê a pye? Kwo, N:uu dé ye a mbwó yoo? ⁴⁹Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo yi p:uu kóóp̄yââ kââ, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ⁵⁰Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu knî ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mak 4:1-9; Luukî 8:4-8

13 ¹Yi wéni ngê Yesu ngomo k:oo a pwii wo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya. ²Pi dēpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ³Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁴Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, tēpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, n̄mê knî y:oo mî ma tumo. ⁵Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, tēpê mdoo kwéli dēpwo ya. Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii dniye, ⁶ngmênê dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u d̄y:yo yi km:êê dmi tēpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:oo mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸Yepê, Witi w:uu woni

^k 12:45 2 Pita 2:20

dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu yonoy:a kele, yepê, knî mu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo pyoloy:a kele. ⁹Yepê, Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mak 4:10-12; Luukí 8:9-10

¹⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka lee dniye, u kwo póo dniye, kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye nye danêmbum, lukwe díy:o ye nye mgongo? ¹¹Yesu ngê yepê, Chóo Lémi kóo k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye waní tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye aní mgongo.¹ ¹²Yepê, N:ii ngê ngópu dê dpí kpêmî dê, Chóo Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpí ny:oo, yi pini ngê Chóo Lémi u kópu knî m:uu dpo w:ee. Yepê, N:ii ngê ngópu dê d:uudpí kpêmî dê, yi pini u mênê Chóo Lémi u kópu dyuu d:uudpí kee dmi, yi pini ngê l:ámo dpo ngee té. ¹³Yepê, Ye n:aa mgongo yédi, mu kópu u díy:o k:omo tpile dpí m:uu ngmê, d:uudpí mya ngmê, dpí ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê. ¹⁴Yepê, Chóo Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, wu yéli y:oo ala ngwo ka ntiyentiye ngmê. Yepê, Chóo Lémi ngê Yisaya ka kwo, Pi knî ye ala kópu dpí vyi ngi, yipi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî,

mêdaanmya a wopwe,

U mumu ngê anmyi mumu,

mêdaanmyi y:enê.

¹⁵Kwo, Yi kópu kí yéli ye dpí vyi ngi, mu kópu u díy:o,

yi ngwolo dmi my:oo a tóo,

nkê kpeme a pyede,

yi mbodo podo dé.

Wo daa yinté,

u mumu ngê pê mumu ngmê,

u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,

u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,

a ka pêdê diyé dmi,

pídí pyi té.

¹⁶Yepê, Ngmênê dp:ee wunté yéli. Yepê, Chóo Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálí too, ntênê dmyi mya nê. Yepê, Chóo Lémi ngê nmyi ngópu dmi a kpêmî too, a kópu dyuu u ngwo nmye nyêmî tumo. ¹⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Yélini y:oo Chóo Lémi u komo wunê dnyimo a kapí, yoo mb:aa mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilí nmí ny:ee

¹ 13:11 1 Kódin 4:1

té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye.^m

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mak 4:13-25; Luukí 8:11-15

¹⁸Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Witi nt:ene u mgongo danêmbum n:ii dí kwolo, u nt:u kópu alanté. ¹⁹Yepê, Witi w:uu woni kní maa p:uu ntee dpí dyimê dmi, ímê kní y:oo ntee dpí ma t:oo, yepê, pi woni kní yinté dé, a kópu dyuu dpí ny:ee t:oo, d:uuwodê w:ee t:oo, yi gha vy:o d:uudpí yé t:oo, pi dono ngê yi kópu dpí t:ámo té. ²⁰⁻²¹Yepê, Witi w:uu woni kní t:aaní mbêmê ntee dpí dyimê dmi, w:uu dpí pii dmi, límí k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni kní yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpí ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê díy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límí k:ii wa kpípi nê.ⁿ ²²Yepê, Witi woo woni kní tpyé ngê ntee dpí ma té, yepê, pi woni kní yinté dé, a kópu dyuu dpí ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile kní y:oo a kópu dyuu yinté dpí ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapí, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpí kaalí.^o ²³Yepê, Witi woo woni kní têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpí kaalí, yepê, pi woni kní yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpí ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpí kaalí, woni kní yi mênê yonoy:a dé, woni kní yi mênê wonoy:a dé, woni kní yi mênê pyoloy:a dé.

Witi yâpwo tédê u dyede u mgongo danêmbum

²⁴Yesu ngê pi kní ye yepê, Chóó Lémi u yoo ndêndê ntee adí kaakaa, yi kópu p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê u witi yâpwo tédê ngmê yó, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ²⁵Yepê, Mgídí vy:o dini ghi n:ii ngê pi yintómu doo dpí, pi dono ngma a loo, yi witi yâpwo tédê kn:aa yini w:uu mé yilí dyíngo, wod:oo p:o mé diyé wo. ²⁶Yepê, Yi yini witi nipi pii dniye, nipi mye kaa dniye, yi nt:u dmi kwodonkwodo mé kele. ²⁷Yepê, Dpodo pyu kní y:oo yâpwo tédê chóó ka kwo, Mââwe. Kwo, Nyâpwo tédê witi u mo nyi ntówo. Kwo, Kí yini w:uu anyedê pwiyé dmi? ²⁸Yepê, Pi dono ngmê ngê yinê ntówo too. Yepê, U yi u ngwo a kwo, Nê ka dpodo ndîi ngê paa pyaa we. U kwo póó dniye, Kwo, U yi nga a kwo wu yini wanmîmo y:ee té? ²⁹Yepê, Kêle, nangê y:ee té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wu yini woo nmyinê paapaa t:oo, witi woo yi p:uu wa kaa dmi, amyenmyinê pêédí t:oo. ³⁰Yepê, Mudny:oo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê witi kpê wa kyopwo, a dpodo pyu kní ye waní vyi, yenê, Wu yini woo

^m 13:17 1 Pita 1:10-12 ⁿ 13:20-21 Kílosa 2:7 ^o 13:22 Luukí 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17

mwiyé dpo châpwo tóó, dmi dpî kê tóó, ndiya dpî kée tóó. Yenê, Witi woo kuwó dpo châpwo tóó, w:uu péé a ngomo k:oo dpo núw:o tóó.^p

Kwee u mgongo danêmbum
Mak 4:30-32; Luukî 13:18-19

³¹⁻³²Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndî ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Luukî 13:20-21

³³Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Mbîdédi nk:êênî têdê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndî u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Yesu pi knî ye u ngwo dpîmo mgongo, yi kópu u kn:ââ
Mak 4:33-34

³⁴Yi kópu knî yi p:uu Yesu pi knî ye doo mgongo. Kópu módó ye daangmê vyu. Dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. ³⁵Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Pi knî ye anî mgongo.

Kópuni ye anî vyi té, ngmee u kópu dé,

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê,
yi ngwo a ngmo too.

Yâpwo têdê dyede u mgongo u kakêmê chámêchámê

³⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mê kee wo. P:uu ndiye pyu yoo u kuwó ghê dniye, kwo, Yâpwo têdê dyede p:uu mgongoni ye chi kwolo, u nt:u lukwe? ³⁷Yesu ngê yepê, A chóó nê yâpwo têdê chóó, ³⁸a yâpwo têdê u nt:u kópu, dyámê pê. Yepê, Witi woo dé yi nt:u kópu, yélini a yoo vy:o a wee, wu yini woo dé yi nt:u kópu, mgîdí u yoo.^q ³⁹Yepê, Pi dono, n:ii ngê wu yini w:uu mî ntówo too, u pi Setan. Yepê, Wéni n:ii ngê witi kpê dpî kypowo, u nt:u kópu kuwókuwó wéni. Yepê, Dpodo pyu yoo yi nt:u kópu enjel yoo. ⁴⁰Dpodo pyu knî y:oo wu yini woo dmi ndiya ntee dpî kée t:oo, kuwókuwó wéni ngê yinté kópu angmê pyódu.^r ⁴¹Yepê, A enjel yoo dyámê wope wope yinté wanê dy:ââ té, yoo dono wa a ngî t:oo, ndiya wa kée t:oo. Yepê, N:ii knî y:oo u yi adî kwo, Nê u yoo nmî dyênê, yi yéli amyedê ngî t:oo, ndiya amyé kée

^p 13:30 Mát 3:12; Tpyuu 14:14-20 ^q 13:38 Mát 25:31-46; 1 Kódin 3:9
^r 13:40-41 Tpyuu 14:17-20

t:oo. ⁴²Yi adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa. ⁴³Yepê, Yi ngwo a yoo M:aa kóó k:oo waní kââ. Yepê, Kââdí ntee a pil:apil:a yédi, mgídí u ménê daa ya yédi, a yoo mye yinté, dyâape ya p:uu daadín:aa ya.^s

Kópu mb:aa u pyw:émî u mgongo danêmbum dé

⁴⁴Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, yi kópu ndîi kópu. Yepê, Dyámê mbêmê kópu yilí yintómu tédê kópu dé. Yepê, Yi kópu p:uu n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê, kn:aa pini u têtê ghi mbêmê doon:aa dpodo, nkól y:i ngmêmîné pyw:àngo. Yepê, U lama doo ya, nkól u pywuu pââ ndîi, yi têtê ghi u ménê knî m:uu ka kwo. Yepê, U gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilí yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapí ngê yi têtê ghi u ngwo mí pwila ngê, nkól mê yilí y:i a pyw:àngo, u ndapí ndîi ngê u ngwo pyodo.

⁴⁵Yepê, Yinté kópu m:uu ala. Yepê, Pi ngmê, moodo kpapê pi knî ye dpímon:aa pywupwi dé, ndáapi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. ⁴⁶Yepê, Dini ghi n:ii ngê moodo kpapê pââ ndîi ngma a pyw:àngo, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilí yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapí ngê yi moodo kpapê pââ ndîi u ngwo pwila ngê.

Pwoo u dyimê pywuu

⁴⁷Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Vyuwó tédê pwoo k:oo te dyêédí daa ngmidi dpo ghîi. ⁴⁸Yepê, Pi knî y:oo te mb:aa a myeme tumo, n:ii mb:aamb:aa dé nee k:oo dpí ché t:oo, n:ii dono dé dpí kée t:oo. ⁴⁹Yepê, Kuwókuwó wéni ngê mye yinté kópu ayi pyódu, enjel knî y:oo yoo yinté amí mya ngmê, n:ii mb:aamb:aa dé Chóó Lémi kóó k:oo wa kaa t:oo, ⁵⁰n:ii dono dé ndiya wa kée t:oo. Yepê, Yi adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

Yesu ngê kópu mbwee kópu kamî yi p:uu kópuni vyu

⁵¹Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Yi kópu yilí dmyinê w:ee t:oo? Kwo, Nyââ. ⁵²Yepê, N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu mbwee mb:aamb:aa ngê a kwo, a yoo vy:o myoo ghê, a p:uu a ndiye yédi, yi pini u ndiye tédê miyó. Yepê, Yoo yi wátiwáti tédê kópu mbwee dpo ngî té, pi knî ye dpí vyi té, kópu kamî myedo ngî té, pi knî ye myoo vyi té. Yepê, Kópu dyuu mb:aa yila, tpileni u pywuu ndîi, mye yinté kópu dyuu.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mak 6:1-6; Luukí 4:16-30

⁵³Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo a kélî ngê, yi p:aani a kuwo ngê, ⁵⁴p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet. Yi pi knî ye ngêpê ngomo

^s 13:43 Tpyuu 14:14-16

k:oo doon:aa dêêpí. Dêêpí kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, noko yepê, Kí kópu yilí anyi wunê ng:êêní té? Noko yepê, Mumdoó mbwudu yilí mye chapí ngê? ⁵⁵Noko yepê, Kí daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu tp:oo, u pye u pi Méli, Njems Njósép Saimon Njudas yi mbwó. ⁵⁶Noko yepê, U tídê yoo yintómu al:ii ka pyede. Noko yepê, Yi kópu yilí anyi m:iiwunê ng:êêní? ⁵⁷Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpí châpu ngmê, ngmênêni kní y:oo myed:uudpí châpu ngmê. ⁵⁸Yesu ngê mbwudu yilí y:i daa chópu, mu kópu u díy:o u kwo dédnye kélímí.

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ

Mak 6:14-29; Luukí 9:7-9

14 ¹Yi dini ghi ngê Nkálili tpémi yi king ngê Yesu u pi yi nyongo. Yi king u pi Antipas Helodi. ²Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu dyuu yi nyongo, u dpodo pyu kní ye yepê, Na a ka Njon Baptist mêtêdê pyidu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapí ngê. Yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o Njon Baptist mbwámê mwiyé a châpwo, u nuw:onuw:o u kópu ngê u ngwo pyodo. Yi danêmbum ala. ³⁻⁴Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpímo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Antipas ngê Njon mbwa k:oo kmungo. ⁵U yi u ngwo doo kwo, Njon ní vy:a, ngmênê ghêlí daa vyâ. Apê, Waní vya knomomê, ye Nju tpémi y:oo u nkwo wa vya nê. Apê, Yinê ye pi mb:aa, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê.

⁶Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndíi ngmê kpo, mâawe ndíi yoo a danê ngê. Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó yi ngópu doo ndens. Yi dmââdí kwodo mb:aa, mâawe yoo a pwaa too, ⁷wod:oo Antipas u kwo kpaa wo, kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi nga nîné kuwo. ⁸Yi dmââdí u pye ngê yi dmââdí ka kópuni vyu, Antipas ka u nkwo vyu, kwo, Njon Baptist mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ⁹Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapí puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngíma vyu, mye kpaa wo. ¹⁰Yi kópu u l:êê díy:o lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon Baptist mbwámê nyiné chepwe, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa k:oo loo, Njon Baptist mbwámê mîné châpwo, ¹¹mbodo nmoko yedê a kââ, núwo, yi kwodo ka mí y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mí y:ângo.

¹²Njon p:uu ndiye pyu yoo lee dniye, Njon ntóó mîné ngí ngópu, mí kmênê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Yesu ka mdoo u nkwo núw:o ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mak 6:30-44; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

¹³Antipas Helodi ngê Yesu p:uu kópuni vyu, yi kópu Yesu ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, dinki

k:oo wo dniye, pi kwéli dêpwo a ya, yi mo y:i mî tee dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu p:uu y:oo kada kêdê y:ee ngmê, wod:oo pi yílí y:oo yi p:aa a kuwo tumo, kada a y:ee ngópu, yélí maa kalé ngópu, Yesu u kada mwiyé mî taa dniye. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîí yi módu, u kwo ch:anê dniye, pwopwokopwe n:ii yi vy:o dnye kwo, pyi too.

¹⁵Kââdí dini ghi n:ii ngê daa kêmakêma doo wupwo, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Kââdí daa kêmakêma a wupwo, daa p:o nmo pyede. Kwo, Kí yéli dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ¹⁶Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o waní dy:ââ té. Yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. ¹⁷Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. ¹⁸Yesu ngê yepê, A ka a núw:o tóó. ¹⁹Pi knî ye yepê, Mbiye mbêmê mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, te dê mye pwaa doo, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ²⁰Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mē miyó mē ntówo ngópu. ²¹Yélini y:i doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo, tp:ee dmââdíma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

Yesu kpé lêê u kwo u ngwo doo paa

Mak 6:45-52; Njon 6:15-21

²²Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, mwada kpéni pee a kada dmyinê kwo. ²³Yi kuwó yoo yi p:o p:o dy:ââ too, u mo doo ya, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. Mgîdí y:i u ngwo a ghay wo. ²⁴Yi ngwo dinki kpé lêê núknînúknî u kwo doon:aa mbêpê. Yópu yi kêpa doo a wupe, vyuwó vy:o dnya a vyile. ²⁵Mw:aamw:aa Yesu ngê yi kéli ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lèpî. ²⁶Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghipé wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ²⁷Yesu ngê yepê, Namê nkîngê, Ala nê. ²⁸Pita ngê kwo, Mumdoo nyi nmî Lémi knomomê, ye u ntââ nga waní lê? ²⁹Yesu ngê kwo, A pwiyé. Wod:oo Pita dinki k:oo ghay wo, u yi u ngwo doo kwo, Kpé mbêmê nî paa, Yesu ka u ngwo nî lê. ³⁰Ngmênê dini ghi n:ii ngê vyuwó ndîí yi m:uu too, nkîngê mbê wo, kpé lêê u mênê doo a wupwo, Yesu ka ka wo, kwo, A Lémi, anyi ngee nédi. ³¹Yi ngwo Yesu kwulo kele, dpodombiy:e mgîmî ngê, kwo, Ngêlîmî tédê. Kwo, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nyinê kêlîmî. ³²Wod:oo dinki k:oo mē wo knopwo, yópu machedê ngê mē pyodo. ³³Yélini dinki k:oo dnye kwo Yesu ka yi yi mbodo dmi ngê

k:ame ghê dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, ndêndê ngê nmî pwo nye tóó.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet
Mak 6:53-56

³⁴Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, ³⁵wod:oo pi knî y:oo Yesu yi mya ngópu, pi knî ngmê p:aani p:aani dy:ââ tumo, yepê, Mbii pyu yintómu Yesu ka a pwiyé dniye. Wod:oo mbii pyu yilí Yesu ka dnya a ñeñe dé, ³⁶Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdî kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpîdî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu
Mak 7:1-13

15 ¹Pádisi knî ngmê, dêêpî pyu ngmê knî yi k:ii Njedusalem a ndê dniye, Nkálili Wee u kwo Yesu ka lee dniye, ²kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu daa cháachââ tumo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dpî yaa dmi, yi kêê dmi mwiyé d:uudpî ghêê t:oo. ³Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dépê vyu, pi knî y:oo yi chóó y:oo néti ngópu. Yepê, Kópu u nkwo nmye ngmêngîni póó. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo. ⁴Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê cháachââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ⁵Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaani kê. Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, yepê, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile mye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nēni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî cháachââ, tēdē kópu ngē nmyi pyódu ngópu. ⁶Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu, nmyi chóó nmyi kópu dyuu nmyinê ngî ngópu. ⁷Yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi nuw:o dmi dono dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dépê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

⁸Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kígha noo,

ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.
 9 Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,
 mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê
 pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
 yi chóó yi dêêpî kópu ngê
 pi knî ye a dêêpî nyédi.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu
Mak 7:14-23

10 Yesu ngê yoo a danê ngê, yepê, Kópu nmye ngmên:aa tpaépê, dpî ny:ee yó, myedo w:ee yó. 11 Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu.^t

12 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Lama daa tóó, kópuni pi knî ye chi vyi, Pádisi knî ye daa yi nuu u kópu ngê dê pyódu. 13 Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, M:aa u myángo vy:o yini n:ii M:aa ngê daa ntówo, dîyo wa kp:anê té. 14 Yepê, Pádisi yoo yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, K:omo kada pini yoo, my:oo a pyede. Yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolokopwe ngê adí ya knomomê, ye maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amí dyimê knî.^u 15 Pita ngê kwo, Mgongoni pi knî ye chi kwolo, u kakê mê nmo chámê ngi. 16 Yesu ngê yepê, Nmyo wu yéli yi pénta dé? 17 Yepê, Mumdoó yi kópu myedmy:oo w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o doo u nuw:o mênê dpî lê, ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moon:aa yé. 18 Yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, 19 yepê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpî d:uu, yepê, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a pyââ ti yédi, a kpaá yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, kóté tédê módó myoo ndyíko té.^v 20 Yepê, Yi kópu knî y:oo Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu ngmê, ngmênê n:ii ngê Pádisi yoo yi kópu dyuu daa cháâcháâ ngê, kóó dé mwiyé d:uudpî ghêê dé, kmaapí tédê u ngwo dpî yââ, yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpímo kélímí
Mak 7:24-30

21 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngópu, Ntii Pââ Ndîi u kêténi mí lee dniye, Taiya p:aani dê Saidon yi wee

^t 15:11,18 Mát 12:34 ^u 15:14 Mát 23:16,24; Luukí 6:39; Lóma 2:19 ^v 15:19 Nkal 5:19-21

dê yi kwo mî taa dniye. ²²Kenan pyââ ngmê ye a loo. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngmênê Yesu ka kwo, A lémi, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanî ch:anê. Kwo, A tp:ee módó ngê u kmêna ngma a kwo, u dono yilî wunê vyîmî ngê. ²³Ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Mwada y:i dy:ââ ngi. Kwo, Mb:uu kîyedê yâmuyâmu nmo. ²⁴Yesu ngê yepê, Yisíléli tpémi y:oo yi Lémi ndêndê u maa kêdê kn:aadi ngmê. Yepê, Yi diyédiyê kîgha u l:êê dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo, daa kn:aa yéli yi l:êê dîy:o nê loo. ²⁵Wod:oo yi pyópu Yesu ka yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A lémi, ngee nédi. ²⁶Yesu ngê kwo, Tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiye n:aa ngêêpî té. ²⁷Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapî têtê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîf kópu, nga myedaa dpodo ndîf. ²⁸Wod:oo Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Ntênê a ka cha kélímî mb:anê. Kwo, Kópuni u yi nga a kwo, yinté pyaa we. Vyílo yi dini ghi ngê tp:oo módó u mbii machedê ngê a pyodo.

Yesu ngê pi yilî u ngwo pyi ngê

Mak 7:31-37

²⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, yi p:aani mêtê kuwo ngópu, P:aa Y:a Knî yi wee knî yi kwo máádi mî kalê ngópu, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî taa dniye. Mbu ngmê mbêmê kee dniye, y:i mbwódo mî yaa dniye. ³⁰Pi yilî tp:oo témi tap y:i ye a loo. Ngópuch:anê yilî Yesu ka núw:o tumo, knî ngmê yi yu kwolo ngmê dé, knî ngmê yi kêê kwolo ngmê dé, knî ngmê yi ngwolo kopwe dé, knî ngmê knî y:oo dnye dédnye kîgha. Mbii pyu mê yilî u kwo myedê núw:o tumo. Yi ngópuch:anê yoo yintómu Yesu u kema ngmêngmênté dnyen:aa kapî dé, yintómu pyi too. ³¹Yélini y:oo yi ngópuch:anê yoo núw:o tumo, yi nyepényepê u kópu ngê pyodo, apê, Yélini dédnyimo danêmbum, mêka danêmbum té, apê, yélini yi kêê kwolo ngmê dé, kêdê wáti té, apê, yélini dédnyimo m:ii, mêka m:ii té, apê, yélini dédnyimo vyuwo, yélî mêka y:enê ngmê. Noko yepê, Yisíléli tpémi yi yâpwo ngê mbwudu yilî kêdê chaa. Wod:oo dnye chaa kîgha.

Yesu ngê pi podo yono y:a u ngwo mbono ngê

Mak 8:1-10

³²U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Kî yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîy:o wo pyile a p:uu kêdê chedê ngmê, yi nté kîmyaa chedê ngmê. Yepê, U ya a nga daa kwo, Dómudómu nî dy:ââ té, mu kópu u dîy:o maa p:uu yi gha l:âmo dmi awêde wunê ngêpangêpa. ³³P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Daa p:o nmo

pyede. Kwo, Yintoo yéli yi ntââ ntini ló y:i anmo pyw:oo? ³⁴Yesu ngê yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. Kwo, Te tp:oo knî myooka tóó. ³⁵Yesu ngê yi yéli ye yepê, Mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. ³⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mbîdédi pyudu knî a ngî too, te tp:oo knî myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ³⁷Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mí kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé pyudu mē ntówo ngópu. ³⁸Yélini y:i doo kmaapî, yintómu podo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo, tp:ee dmââdíma yi k:ii, dēpê kp:aa tumo.

³⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi yéli yi p:o yi p:o mē dy:ââ too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Makadan Wee u kwo mí tee dniye.

Kada pini knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-13; Luukî 12:54-56; 11:29-32

16 ¹Wo ngmê ngê Pádisi yoo Sadyusi yoo Yesu ka knî ngma a loo. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kí pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê díy:o mbwudu ngmēpaa chaa. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi.^w ²Yesu ngê yepê, Kââdí dini ghi n:ii ngê dpî ghîî, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Mbu vuywo kpêm kédê d:ii, mââ kââdí y:ay:a wa pwiyé. ³Yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalf nmye mumu ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Nkalf ngmêka kwo, daa kēmakēma tpii wunê ghayghay. Yepê, Lukwe díy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe díy:o dēnmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee myeme nê. ⁴Yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê díyo kópu ndîî mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. Wod:oo yi yéli a kuwo ngê.^x

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 8:14-21

⁵Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo wo dniye, kpé lêê mwada pee dnye lēpî. Dini ghi n:ii ngê mí tee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi yimî nuw:o kalê ngópu, noko yepê, Mbîdédi pi doo íuwo. ⁶Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vuywo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ⁷Wod:oo yi kópu p:uu noko dnye danê, noko yepê, Wu

^w **16:1** Mát 12:38; Njon 6:30 ^x **16:4** Mát 12:39-40; Luukî 11:29

kópu kédê vyi, mu kópu u díy:o mbídédi nmî ngópu daa kwo. ⁸Kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o ala kópu nmye tpaépê ngmê, Mbídédi nmî ngópu daa kwo. Yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmye kêlímî té. ⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi yilí nî mbono ngê, yepê, mumdoo yi kópu dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbídédi limi knî muní pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo muní mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbídédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo muy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹¹Yepê, Lukwe díy:o dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbídédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ¹²Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî y:oo yi mgongo mîné w:ee ngópu, apê, Daa mbídédi nk:êênî u yis p:uu nmo a mgongo. Apê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi kópu dyuu p:uu nmo a mgongo.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mak 8:27-30; Luukí 9:18-21

¹³Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi kii, kada a y:ee ngópu, Sisadiya Pilipay wee u kwo lee dniye, wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póo wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁴Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Njedímaiya. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyílo. ¹⁵Yesu u nkwo ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? ¹⁶Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. Kwo, Yâpwoni ghê a t:a, nyi Tp:oo. ¹⁷Yesu ngê kwo, Saimon, Njóna tp:oo. Kwo, M:aa ngê ndéndê ngê da ngee ngi. Kwo, Yi kópu daa ñyóo nyinê w:ee ngê, daa pi ngê nga yinê mye vyu, kwo, M:aa ngê yinê nga da vyi. ¹⁸Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Chêépî kpiyé páâ ndîi ntee a kwo, nyi yinté tpile. Kwo, T:ââ ngê d:uuwodê y:oo, myed:uudpî ghêdê kwolo. Kwo, Yinté a yoo kamî yi kn:ââ ngê dí pyódu ngi. Kwo, Kópuni u l:êê díy:o wanî dy:ââ nmyo, yi kópu anmyin:aa d:uud:uu. Kwo, Setan u yoo knî y:oo nmyi maa dmi daawa nkoko ngmê, wa dêê dmi, yi pwo wanmyi lee dmi.^y ¹⁹Kwo, A yoo yi tpii kââ dmi ngêê yedê wanî yé, a ngomo u kii típî ngêê yedê amy:aa yé. Kwo, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anyin:aa vyápê. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye anyinê kwódu, M:aa ngê ye amyedê kwódu. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye daanyi kwódu, M:aa ngê ye myedaawa a kwódu.

^y 16:18 Njon 1:42; 1 Kódin 3:11; Nkal 2:6-9; Epeso 2:20

²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi knî ye nangê vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âat:ââ, yi pini wunê kî ta.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mak 8:30–9:1; Luukí 9:22-27

²¹Yi ngwo dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Dpodoni M:aa ngê a ka a kpo, doo u ntââ u wépi daanî puwâ. Yepê, Díyo Njedusalem wanmî lee dmi, yi nmî kada pini knî y:oo wamî mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpi pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ²²Wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpaê. Kwo, Chóó Lémi ka wanyinê ch:anê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ²³Ngmênê Yesu yi diyé wo, Pita ka kwo, A nkígh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Kn:aa máádi p:uu anyi kapî nê. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

²⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mēkíngí nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne.^z ²⁵Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kíngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. ²⁶Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁷Yepê, A kuwó a l:êê díy:o adnyi kpadakpada nmyo, ngmênê mu dini ghi ngê a enjel knî yi k:ii anmo diyé dmi. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndíî ngê adí ya, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. Yepê, Yoo yi ngwo an:uu chámê. Yepê, A yoo mb:aa a kêê k:oo waní kaa té, yoo dono waní kpada té.^a ²⁸Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi, noko yewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndíî ngê kêdê pyódu, u yoo y:enê kn:ââ wunê kêdê chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mínê ghê wo
Mak 9:2-13; Luukí 9:28-36

17 ¹Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ²U

^z 16:24 Luukí 14:27 ^a 16:27 Lóma 2:6; Tpyuu 22:12

dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo ye mîné ghê wo, kââdí ntee a pil:apil:a yédi, kwódo ng:oo dmi yinté ye a pyodo. U kpídî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele.^b ³Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu u k:i danêmbum tédê m:uu tumo. ⁴Pita ngê Yesu ka kwo, A lémi. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye ngomo pee pyile nîné t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁵Pita ngê danêmbum ghêlî dèpê kêlî ngê, wod:oo nkálî too pee kpaapîkpaapî yi pwo ngmê yó. Yi nkálî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁶Dini ghi n:i ngê u dyépi pyile knî y:oo yi dnyeni yi ny:ee ngópu, nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, kwódokwódbiy:e tètê mbêmê dyimê dniye. ⁷Wod:oo Yesu ye a loo, kêê yi p:uu yó, yepê, Namê nkíngê, a pii dmyeno. ⁸Yi vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹Mbu paa dini ghi n:i ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmyi m:uu ngmê, pi ka ghêlî nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰Wod:oo yi tpóknî Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe díy:o dèêpî pyu knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini díyo kuwó ada a kwo?^c ¹¹Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê díy:o. ¹²Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Myenté, yinté kópu a nga amyeyi d:uu ngmê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê daa myeme noo.^d ¹³Ilacha p:uu kópuni ye mwiyé a vyu, yi ngwo mîné w:ee ngópu, apê, Kî Njon Baptist p:uu nmo danêmbum.^e

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mak 9:14-29; Luukî 9:37-43a

¹⁴Yesu, u dyépi pyile knî yi k:i, dini ghi n:i ngê yoo vy:o mêdê diyé dniye, pi ngmê Yesu ka a loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, ¹⁵kwo, A lémi. Kwo, U ntâa a tp:ee nga wa ch:anê? Kwo, Nyuno pwopwo u ngwo a t:a, a mgîni vyîmî ndîi yédi. Kwo, Dye ghi knî ngmê ngê ndiya dpî d:i, dye ghi knî ngmê ngê mbwaa paa dpî d:i. ¹⁶Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîd:a núw:o, ngmênê a ka doo pyi ngópu. ¹⁷Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, lukwe díy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dí Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a núw:o yó. ¹⁸Yi tpémi ngê kmênani dpîmo kwo, Yesu ngê ngm:i kwólu, yi tpémi yi ngwo mê pyiyé wo.

^b 17:2 2 Pita 1:16-18 ^c 17:10 Mal 4:5 ^d 17:12 Mát 11:14 ^e 17:13 Luukî 1:17

¹⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi mo dnyen:aa ya, u kwo póo dniye, kwo, Lukwe díy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu?^f ²⁰Yesu ngê yepê, Mu kópu u díy:o nmyi kêlímî têtê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlímî wo yintoo, ye kî mbwini ka pîdmyi vyi ngmê, Kada a yéni, mwada y:i nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, mwada y:i paan:aa ghê. Yepê, Kópu ngmê doo u ntââ ngê nmye daapê tóó.^g ²¹(-)

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mak 9:30-32; Luukî 9:43b-45

²²Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nkálili Wee u kwo mê diyé dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê too, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ²³Yepê, Yi yéli y:oo wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. Yi ngwo p:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.

Chóó Lémi u ngomo u l:êê díy:o tákisi pywupwi

²⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Kîpêênnyêm mî taa dniye, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u ngomo u l:êê díy:o tákisi dnyimo a ngêépî, yi yéli Pita ka knî ngmê loo, u kwo póo dniye, kwo, Nmyi kada pini ngê Chóó Lémi u ngomo u l:êê díy:o tákisi a pywupwi ngê, apii? ²⁵Pita ngê yepê, Nyââ. Wod:oo Pita ngomo k:oo mî kee wo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ka n:uu póo, ngmênê ghêlî u kwo daa póo wo, Yesu u kwo mwiyé póo wo, kwo, Saimon. Kwo, Nuwo lónté a tóó? Kwo, Dyámê mbêmê king knî ye tákisi ló yéli y:oo a pywupwi ngópu? Kwo, Yi tp:ee knî y:oo, ó kn:aa yéli y:oo? ²⁶Pita ngê kwo, Kn:aa yéli y:oo y:oo a pywupwi ngópu. Yesu ngê kwo, Ndê kópu. Kwo, Yi chóó yi tp:ee knî y:oo tákisi ye daa pywupwi ngópu. Kwo, Nê king ndêndê tp:oo, u l:êê díy:o u ngomo tákisi daanî pwila. Kwo, A yoo kamî mye yi king ndêndê tp:oo yoo, u l:êê díy:o tákisi myedaawa pwila ngmê. ²⁷Kwo, Ngmênê u ya a nga daa kwo, Wu tákisi ngêépî pyu knî y:oo mb:ii nmîne. Kwo, Chi lèpî, kpé lêê u nkígh:ê chin:aa kpípî. Kwo, Mwiyémwiyé téní n:ii che dóó knomomê, ndapî u kwo ngmênnyinê pyw:émî, kwo, nyi tákisi u ntââ ndapî. Kwo, Nyi tákisi u ngwo dp:uu pwila ngi.

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mak 9:33-37; Luukî 9:46-48

18 ¹Yi dini ghi ngê Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo a lee dniye, u kwo póo dniye, kwo, Nyoo kamî yi vy:o, n:uu kada pini ngê angmê

^f 17:19 Mát 10:1 ^g 17:20 Mát 21:21; Mak 11:23; 1 Kódin 13:2

pyódu?^h ²Yesu tp:ee ngmê ka mbwolo, yi ngîma kââ, ³yepê, Ala tpémi u lama lémi lémi daa tóó. Yepê, Lukwe dîy:o nmyo ngmêngmênté nmyi nuw:o dmi alanté a tóó, nmyimo, Yoo yi kada nmî ghê dmi. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Nmyi nuw:o dmi daanmyi ngmêê knomomê, ala tpémi u nt:anê daanmyi yaa knomomê, ye M:aa kóó k:oo daanmy:uu ghê dmi.ⁱ ⁴Yepê, N:ii ngê lémi lémi ngê kêê d:uuwodê t:oo, ala tpémi ntee tpémi ngê adí ya, yepê, yi pini kada pini ngê vyílo ayi pyódu.^j ⁵Yepê, Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adí vuywo, daa yi tpémi ka u mo adí vuywo, ngmênê a ka amyeda a vuywo, amyedí chââchââ nê.^k

Pi ngê Yesu kîngî kée, u danêmbum

Mak 9:42-48; Luukî 17:1-2

⁶Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêépî pââ ndîî nódó ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalé ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁷Yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu a maa u nkîgh:ê ngmada a ñéñé, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ⁸Yepê, Máâdîni p:uu anmyi ghê dmi, ó kópuni anmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmti lama daadnyi ya, kópu woni knî daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁹Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye adîn:aa a vuywo.

Sipi tp:oo l:âmo ngêépî u mgongo danêmbum

Luukî 15:3-7

¹⁰Yesu ngê yepê, Yélini yi pi dmi daa ndîî, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo. Yepê, K:omo tpile ngê nmye wa pyaa knomomê, ye Chóó Lémi ngê u nkwo wa kpada nmyo. Yepê, Yi yéli yi enjel yoo yi l:êê dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi. ¹¹(-)

¹²Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa núw:o té, yi adnyin:aa

^h 18:1 Luukî 22:24 ⁱ 18:3 Mát 19:14 ^j 18:4 Mak 10:43-44 ^k 18:5 Njon 13:20

kmaapí. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa núw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapí têdê wa a kuwo té, yonoy:ani adín:aa nmy:uu. ¹³Yepê, Ayimênê pyw:ee knomomê, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu, woni kní yi p:uu daadí nuw:o. ¹⁴Yepê, Myenté, nmyi Mí ngê u yi daa kwo, Yélini yi pi dmi têdê yi l:âmo ngmênê ngee.

Kópu l:âmol:âmo u danêmbum

Luukí 17:3

¹⁵Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Nmyi mbwó ngmê ngê dono kópu nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê d:uu knomomê, ye yi pini u mbwó ka tumu dpí lee we, yi kópu u kwo dp:uu vyi ngê, yi pini dê y:oo yi kópu yi mo moo chedê y:e. Yepê, U mbwó u kwo wa ng:aa mbê knomomê, ye nipi modo kââdî y:e.¹ ¹⁶Yepê, U kwo daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini ngê u mbwó ngmídi ó miyó dpí nya ngê, yi mbwó ka dpí lee dniye, yi kópu dp:uu l:âmo y:e. Yepê, Yi pini ye myedaawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini pyile kní y:oo kópu mu ngmídi pi kní ye dp:uu vyi y:e.^m ¹⁷Yepê, Yélini yi p:aa ni a yoo vy:o adnyi kwo, dpo danê teñe, yi ngópu nmyi mbwó dpí kótê kalê yó. Yepê, Yi pini a yoo yintómu kní ye daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini a yoo kuwa dpí kaa y:e, pi tupwótupwó ngê ye dpí pyaa we, tákisi ngêêpí pyu ntee pini ngê ye myoo pyaa we.

Chóó Lémi u pono vyápê

Mátiyu 16:19

¹⁸Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anmyin:aa vyápê. Yepê, M:aa ngê kópuni a yoo kní yi l:êê díy:o mbóo p:uu wa a kwódu, yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, a yoo kní ye dyámê mbêmê anmy:uu kwódu ngmê. Yepê, Kópuni M:aa ngê yi l:êê díy:o mbóo p:uu daawa a kwódu, dyámê mbêmê ye daanmy:uu kwódu ngmê.ⁿ

¹⁹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Kópuni u l:êê díy:o nmyi vy:o pini miyó dê y:oo yi nuw:o ngmídi ngê wa pyódu ngmê, dyámê mbêmê u l:êê díy:o adpo a ngêpê, M:aa ngê yi kópu ndéndê ngê yi l:êê díy:o wa a d:uu, mbóo p:uu,^o ²⁰mu kópu u díy:o a yoo vy:o pi miyó pyile nipi adnya a ngêpê, daa yi mo adnyi ya, yi vy:o amy:aa kwo.

Nódo kelekele u mgongo danêmbum

²¹Yi ngwo dini ghi ngê Pita Yesu ka póo wo, kwo, A Lémi, a mbwó ngê dono kópu a nga ngmêwa d:uu knomomê, ye a kuwó waní kée, mēdaanê ngí.

¹ 18:15 Luukí 17:3; Nkal 6:1 ^m 18:16 Njon 8:17 ⁿ 18:18 Mát 16:19; Njon 20:23

^o 18:19 Mak 11:24; Njon 15:7

Kwo, Ngmênê yi pini ngê yi dono kópu a nga amêdê d:uud:uu, kwo, mumdoo pyud:o yi kópu a nga amê d:uu, ntââ myedaanê vy:u? ²²Yesu ngê kwo, Pyud:oo doo u ntââ. Kwo, Ye têtê. Kwo, Pyud:oy:a mye têtê. Kwo, Dye ghi yintómu yi dono nguwo chi kéké, ntââ nangê vy:u, yi dono nódo myekingê kaalí. ²³Kwo, M:aa ngê u yoo ntee wunê y:enê, yi kópu p:uu dyimê pywuu nga ngmêninê kuwo. Kwo, Ala danêmbum p:uu chi nuw:o. Kwo, King ngmê, u dpodo pyu yilí doo ya. Kwo, Woni kní y:oo ndapí kní u kwo ngmê dmy:ee ngópu, ghêlí kii u kwo daa wumo tumo. Kwo, Wo ngmê ngê yi king ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu kní y:oo yi tp:uu dmi a piy:e yi chóo wumo teñe. ²⁴Kwo, Woni kní y:oo yi tp:uu yilí chedê tumo, ngmênê pi ngmê doo u ntââ ngê doo ya, u tp:uu mo daa mo tp:oo komo. ²⁵Kwo, Doo u ntââ yi pini ngê u tp:uu daapêdê kêlí ngê, wod:oo yi king ngê u dpodo pyu kní ye yepê, Kí pini mgîmî yó, u tpile yilí yintómu dpí nya tóó, a ka dpí núw:o tóó. Yepê, Kn:aa yélí y:oo a ka wa pwila t:oo. Yepê, Kn:aa pini ngmê ngê kí pini mupwoknî a ka wa pwila té, wop p:uu adnyin:aa dpodo. ²⁶Kwo, Yi pini yu mbodo dê y:e king ka k:ame ghê wo, kwo, Ye kópu a nga kidingê d:uu, mwiyé chi t:ââ, a tp:uu yilí díyo wanê wumo. ²⁷Yesu ngê kwo, Yi pini king ka ch:anê wo, wod:oo yi king ngê yi pini u tp:uu yilí chóo mêtê kêlí ngê, yi pini mê kwólu.

²⁸Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini kuwa pwii wo, dpodo pyu ngmê módu, pini n:ii u tp:uu têtê. Kwo, Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, A piy:e chi wumwe. ²⁹Yi pini yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, Mwiyé chi t:ââ, a tp:uu díyo waní wumo. ³⁰Yesu ngê kwo, Ngmênê yi pini u kwo daa ch:anê wo, mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo, kwo, Dini ghi n:ii ngê a ndapí any:uu wumo, kuwa u ngwo any:uu pwii. ³¹Yesu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê king u dpodo pyu kní y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e dniye, king ka yuu mínê y:ee ngópu. ³²Kwo, Wod:oo king ngê yi pini ka u lede yoo dy:ââ too, yepê, Yi pini a ka a núw:o yó. Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kwo núw:o ngópu, kwo, D:ii gha pi. Kwo, A piy:e ím:uu pââ ndíí ngmêdoo kwo, a chóo m:aa chedê ngê. ³³Kwo, Wu pini u tp:uu mny:e daa ndíí ye kwo, lukwe díy:o nga doo ch:anê wo. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, lukwe díy:o wu pini ngê choo d:uu ngê. ³⁴Yesu ngê kwo, Yi king yi pini ka d:ud:umbiy:e nod:e wo, mbwa k:oo kmungo, kwo, Nm:uu yilí a piy:e any:uu wumo, mbwa u mênê u ngwo any:uu pwii. ³⁵Yesu ngê yepê, Dono kópuni nmyi mbwó kní y:oo nmye wa d:uu t:oo, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye M:aa ngê yinté kópu nmye ayimî d:uu, nmyi dono u kuwó daawa kée té. Yepê, Myenté, yepê, yoo yi dono kópu nmyi nódo kîngmê ya.^p

Kpípi te u danêmbum

Mak 10:1-12

19 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi danêmbum a kêlí ngê, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo mî

lee dniye, Njódan mbwááni mē ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo mî taa dniye. ²Pi yilí tp:oo témi tap kní y:oo dnye yámuyámu dé. Pwopwokopwe yoo n:i i u kwo núw:o tumo, Yesu ngē pyi too.

³Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danēmbum tēdē nmî dóo, kwo, Nmî dēēpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mââ ngē kópu yilí yintómu yi l:êê díy:o u kpâm wa kpîpî? ⁴Yesu ngē yepê, Kópuni puku yedê a tóo dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngē, Chóó Lémi ngē pyââ mââ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngē choo ya. ⁵Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o mââ u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:i ngmídi ngē dpî pyaa kní. ⁶Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóo, ngmēnē mu ngmídi. Yepê, Cha cha n:i Chóó Lémi ngē dpo kââdî dē, pi ngē d:uudpî chámê dē. ⁷Pádisi kní y:oo Yesu ka kwo, Lukwe díy:o Mósisi ngē ala dēēpî kópu dyuu nmo a kpo, apê, Mââ ngē u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngē, u kwo dpî y:ee ngē, u ngwo dpî dy:ââ ngē. ⁸Yesu ngē yepê, Mósisi ngē yi kópu nmye mu d:êê ngē, mu kópu u díy:o nmyi kpâm kní ye vuywo dnyinté nmyi lama a tóo, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyēmî ngópu. Yepê, Ngmēnē mwiyékmîntoo Chóó Lémi ngē u yi u ngwo dēpwo kwo, Mââ ngē u kpâm choo kpîpîkpîpî. ⁹Yepê, Ala kópu nmye n:aa tpaépê, pini n:i u kpâm u tumo mââ daadî ya, yi pini ngē u kpâm kíngî kpîpî, kn:aa pyópu kímungê nya. Yepê, Wa kpîpî knomomê, kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmēnē pyââ ti u kópu ayi d:uu.

¹⁰Yesu p:uu ndiye pyu kní y:oo Yesu ka kwo, Mumdoos cha cha yi kópu dyuu yinté a kwo knomomê, ye pi ngē pyââ kímungê nya. ¹¹Yesu ngē yepê, M:aa u kópu wunê nmye kídî vyi, nmyedê, Mââ u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:i ngmídi ngē dpî pyaa kní. ¹²Yepê, Ngmēnē pi woni kní y:e yi kópu doo u ntââ, d:uudpî yéé dmi. Yepê, Kní ngmê yinté a taa dniye, kní ngmê pi kní y:oo doo u ntââ ngē dpî pyódu t:oo, kní ngmê a p:uu dpodo u l:êê díy:o d:uudpî yéé dmi. Yepê, N:i ka yi kópu u ntââ, yi pini ngē choo d:uud:uu.

Pi kní y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo núw:o tumo
Mak 10:13-16; Luukî 18:15-17

¹³Pi kní y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma núw:o tumo, apê, Kóó yi mbê mē nyi yé ngē, yi l:êê díy:o myechoo ngêpê. Yesu p:uu ndiye pyu kní y:oo yi kópu ye kwódu ngópu, ¹⁴ngmēnē Yesu ngē yepê, A ka a núw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngē chóo adî y:enê dé. ¹⁵Wod:oo Yesu ngē kēê yi mbê mē doo yiyé, yi l:êê díy:o myedoo ngêpê. U kuwó dini ghi ngē p:uu ndiye pyu yoo yi k:i kada a y:ee ngópu.

¶ 19:4 Gen 1:27 ¶ 19:5 Gen 2:24; Epeso 5:31 § 19:10 1 Kódin 7:1-2,7-9

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mak 10:17-31; Luukî 18:18-30

¹⁶Pi ngmê Yesu ka loo, u kwo póó wo, kwo, Máâwe. Kwo, Ló kópu mb:aa ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu? ¹⁷Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o kópu mb:aa p:uu a ka chi póó. Kwo, Pi chók mb:aamb:aa ngê daawa pyódu, Chók Lémi mu ngmídi yi mb:aamb:aa. Kwo, Ghê kamî u pyw:êmî u yi nga choo kwo knomomê, ye Chók Lémi u dêêpî kópu dyuu chi châachâa. ¹⁸Yi pini ngê kwo, Ló dêêpî kópu knî yi p:uu a ka nye mbumu? Yesu ngê kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó,^t ¹⁹mye mî chi châachâa dê. Kwo, Níyók nuu ghi nódó ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódó yinté myechoo ya. ²⁰Yi pini ngê kwo, Yi kópu dyuu n:aa châachâa too, ló kópu ngmê ngê doo u ntâa ngê n:aa tóó? ²¹Yesu ngê kwo, U yi nga a kwo, nyimo, D:ud:umbiy:e u ntâa mbêmê ní yâa, kwo, ye chi lêpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbók p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²²Dini ghi n:i ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angénté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:i ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chók Lémi kók k:oo angénté amî ghê. ²⁴Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:âa puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chók Lémi kók k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁵P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chók Lémi kók k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntâa y:i amî ghê? ²⁶Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntâa Chók Lémi kók k:oo pi chók daangmêmî ghê, ngmênê Chók Lémi chók u ntâa, pi chók kók k:oo wa kâa. Yepê, Kópu yilî yintómu Chók Lémi u ntâa.

²⁷Pita ngê Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o ló kópu ngmanmo pyw:oo? ²⁸Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Dini ghi n:i ngê tpile yilî yintómu kamî ngê anî pyódu té, yi ngwo a pi ndîi ngê wa pyódu, pi yintómu yi kada pini ngê anê pyódu, mu kópu u díy:o nê Chók Lémi u Pi Ndéndê. Yepê, Yi ngwo Yisiléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê miyó wanmyi y:enê dé, mu kópu u díy:o nmyinê yâmuyâmu nê.^u ²⁹Yepê, Pini n:i ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmâádîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilî amêdê

^t 19:18-19 Ex 20:12-16; Deut 5:16-20; Lev 19:18; Lóma 13:9 ^u 19:28 Tpyuu 4:4

pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê díy:o tpile ngmídi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yono y:a amêdê pyw:oo. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamí amínê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³⁰Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê díyo kuwó amêdê ghê dmi.

Kuwó pini pini dê kada pini yi mgongo danêmbum

20 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, M:aa ngê u yoo ndêndê alanté adí y:enê. Yepê, Wain kpê chóó ngmê ngê u yi u ngwo doo kwo, Pi kní ngmê a wain kpê u mênê dny:oon:aa dpodo. Yepê, Mw:aandiye pi kní ngma a pyw:ângo, ²yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, awêde nmye mínî pywupwi, pi ngmê ndapí ngmê. ³Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê kââdí liy:aa pyile mí loo, pi kní m:uu a pyw:ângo, apê, Módó mu wee, daa dpodo té. ⁴Yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, yi dpodo ntênê nmye n:aa pywupwi, daaní dóó nmyo. ⁵Yesu ngê yepê, Wod:oo lee dniye. Yepê, Kââdí mââ kélí pi kní m:uu a pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vyu, dpodo tédê dy:ââ too. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdí t:ono mí ghê wo, pi kní m:uu a pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vyu, dpodo tédê dy:ââ too. ⁶Yepê, Dini ghi n:ii ngê apê, Kââdí liy:aa mu ngmídi ngee tóó, apê, kââdí u ngwo a wupwo, yepê, yi ngwo pi kní m:uu a pyw:ângo, yepê, Lukwe díy:o wo módó dmyi chedê ngmê? ⁷Kwo, Pi ngê doo dpodo kalê nmoo. Yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lèpí, y:i dmyinên:aa dpodo. ⁸Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, wain kpê chóó ngê dpodo u y:enê pyu ka kwo, Dpodo pyu yoo a pwiyé dniye. Kwo, Yi dpodo u pywuu ye yéni. Kwo, Yélini dpodo tédê kuwó dê lee dmi, yi pywuu ye mwiyé yéni. Kwo, Yélini mwiyé dê lee dmi, yi pywuu kuwó ye dpí yéni. ⁹Yesu ngê yepê, Yélini dpodo tédê kuwó lee dniye, wo d:umu u dpodo u pywuu ngmêngmênté a ngee ngópu, pi ngmê ndapí ngmê. ¹⁰Yepê, Yélini mw:aandiye dpodo tédê mwiyé lee dniye, alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Ndapí ndíí yinmínê ngêépí, ngmênê vyílo yintoo ndapí myeyedê ngee ngópu, pi ngmê ndapí ngmê. ¹¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi ndapí a ngee ngópu, wain kpê chóó ka nod:e dniye, ¹²kwo, Kí yéli kââdí liy:aa mu ngmídi chi dpodo kalê té, ngmênê mw:aandiye dpo yaa dmi, kââdí ndíí vy:o nmí dpodo té. Kwo, Lukwe díy:o ngmídi mbêmê chi pwila nmo. ¹³Yepê, Wain kpê chóó ngê ngmê ka kwo, Kí pini. Kwo, D:oo dóó nyoo. Kwo, Kópuni nga dí vyi, ntênê kídí d:uu, ndapí nga ngmêkíd:a kê. ¹⁴Kwo, Napí ngêê yedé choo ya, p:o chi lèpí. Kwo, U ya a nga a kwo, Kuwó pini kada pini mu ngmídi mbêmê ní pwila dê. ¹⁵Kwo, A chóó a ndapí ngê dí pwila nmyo. Kwo, Nyóó nuw:o u pono daaní vyápê mb:anê. Kwo, D:aa mtíkó pyu, módó dí yeede té. Kwo, Lukwe díy:o ní:ee ye chi kââ? ¹⁶Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, A yoo vy:o mwiyé nmyi ghê dniye, kuwó yéli ye ní:ee nangê kââ.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo dané

Mak 10:32-34; Luukí 18:31-34

¹⁷Dini ghi n:ii ngé Yesu p:uu Njedusalem dnye lêpí, Yesu ngé p:uu ndiye pyu y:a mê miyó yoo vy:o a pw:ii too, maa p:uu yepê, ¹⁸Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi n:ii ngé Njedusalem anm:uu taa dmi, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a chápwo ngmê, wa mgímí nê, wa kóté kalé nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ¹⁹Yepê, Yi tpókni y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, wadnyi kpakakpaka nê, kídosi íedé wa t:ee nê, yinté wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngé wamêní pyidu.

Njems mbwémi Njon yi pye ngé Yesu ka kópuni doo dmyinê

Mak 10:35-45

²⁰U kuwó dini ghi ngé Sepédi kpâm ghee kní Yesu ka lee dniye, yi pye yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, yi pye ngé kópu ngmê u pyinê u kwo ngwódu. ²¹Yesu ngé kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Yi pyópu ngé kwo, Dini ghi n:ii ngé mi ndíi ngé wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, kwo, a tp:ee dê nyoo yi kada pini ngé dpí pyódu dé. ²²Yesu ngé kwo, Kópuni a ka chi dmyinê, daa lama chi mbwólu. Tp:oo dê ye yepê, Dpí u ntââ dê, pi kní y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? Kwo, Nyo u ntââ dê. ²³Yesu ngé yepê, Kópuni pi kní y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngé dpo amye d:uu ngmê, ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daaní ngmídi. Yepê, M:aa ngé yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmídi ngé.

²⁴Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a kní y:oo dini ghi n:ii ngé ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ²⁵Wod:oo Yesu ngé p:uu ndiye pyu yoo nipi a dané ngé, yepê, Nmyi lama a tóó, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngé dpí pyódu, a lémilémi yédi, yoo yinê a y:enê ngé, yinê a dpodo kígha too.” ²⁶⁻²⁷Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngé u yi adí kwo, Kada pini ngé ní pyódu, yi pini ngé choo ngéêpí nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ²⁸Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngé a ngmídi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê díy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngéêpí too, yi l:êê díy:o waní pw:onu, pi yilí yi pywuu ngé amy:aa pyódu.”

Yesu ngé ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo, Njédikó

Mak 10:46-52; Luukí 18:35-43

²⁹Dini ghi n:ii ngé Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njédikó kada dnya a yém, pi yilí kní y:oo dnye yâmuyâmu dé. ³⁰Ngwolo kopwe miyó maa nkígh:ê dpímo ya. Dini ghi n:ii ngé ny:ee ngópu, apê, Yesu kíyedê pwiyé kní,

wod:oo u kwo dpímo kââ, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê knî? ³¹K:omo tpile pi yilí yintómu ye a tpêpwo dniye, yepê, Tumu choo ya, ngmênê yi dnye dmi daa ny:ee ngópu, dpodombiy:e mēdpímo kââ, kópu, Nmí Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, U ntââ nga wanyi ch:anê knî? ³²Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Yi tpódu a ka a pwiyé dniye. Pi knî y:oo u kwo yi núw:o dumo, wod:oo Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe dpo ngmaní mdo? ³³Kwo, Nyi Lémi. Kwo, U yi nye a kwo, Yélí m:ii m:uu. ³⁴Yesu ka ch:anê knopwo, wod:oo yi ngwolo páádi knî yi p:uu kêê yó. Yi ngwo yélfí mē m:uu ngópu, Yesu u kuwó mye ghê knopwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

21 ¹Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem ghêlfí daa ní dniye, yi kada p:aa ngmê doo ya, u pi Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ²yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki ghee dpo mumu d:oo, yedê fíedê a t:a mo. Yepê, Dpo pywálfí dóó, a ka dpo núw:o dóó. ³Yepê, Pini n:ii ngê kópu dpo ngmêdê vyi knomomê, ye ala kópu u kwo dpí vyi nyoo, kwipi, Nmí lémi ngê yi yi dē u ngwo wunê kwo mo. Yepê, Yi ngwo dpo wunê kuwo dē. ⁴Chóó Lémi u kópu n:ii pi ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

⁵Njedusalem tpémi,

nmyi king wunê pwiyé knî,

ndonki pyipwo wunê tóó.

Daa l:êê pyu ndíí, daa hósi pyipwo wunê tóó,

ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó.^x

⁶Yesu ngê yi tpódu ye kópuni vyu, yinté mî d:uu ngópu, ⁷ndonki ghee Yesu ka a núw:o dumo, yi nkuwo kpídí dē yi mbwo a ngee dumo, ndonki ghee yi pyipwo talê dumo, Yesu ndonki pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lēpí, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinēdnyinē. ⁸King ntee dnyimo cháâchââ, Yesu yinté mye chápu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki ghee yi mbêmê dpumo paa, Yesu ndonki pyipwo doo ya.^y ⁹Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kêlê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lēpí, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmíkó Nmí Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi chaa kígha koo.

^x 21:5 Zech 9:9 ^y 21:8-9 2 Kings 9:13; Psalm 118:25-26

¹⁰Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yélini y:i doo kwo yintómu ngwéti dniye, noko dneye póó, yipu, Pi kní y:oo ló king yi châpu ngmê?
¹¹Yoo woni kní y:oo yepê, Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê. Yepê, Nasalet pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.

**Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a
 pw:oo ngê**

Mak 11:15-19; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

¹²Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi kní y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapí nmî ndapí ngê mu ngmêêpí t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapí mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapí ngmêêpí têdê yi tépîl ye a pii too, ndapí tpîi yi kpópu, ímê tp:oo pywupwi têdê yi p:o a ngí too, yi ya têdê dnyi mye dy:ee too. ¹³Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

ngêpê têdê ngê choo ya,

yepê, ngmênê kpaa têdê ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁴Yélini yi yi dmi kwolo ngmê dé, yi ngwolo kopwe dé, Yesu ka y:i íuw:o tumo, yintómu pyi too. ¹⁵Ngmênê yi kópu u l:êê dîy:o dêêpí pyu yoo Yesu ka nod:e dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo u kwo mye nod:e dniye. Noko yepê, Tp:ee dmââdîma y:oo Chóó Lémi u ngomo chedê lukwe dîy:o a chaa kîgha ngmê. Noko yepê, Lukwe dîy:o dpodombiy:e a kââ té, apu, Dépidi ntee pini chaa kîgha koo. ¹⁶Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Kí kópu ka tpapê ngmê, nyi nyêmî? Kwo, Lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Yesu ngê yepê, Nyââ, aní nyêmî. Yepê, Kópuni tp:ee dmââdîma y:oo a d:uud:uu ngmê, mumdoó yi kópu puku yedê dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi kópu alanté a tóó, Dépidi ngê Chóó Lémi ka kwo,

U yi nga a kwo,

Tp:ee dmââdîma y:oo dny:oo chaa kîgha ngi.

¹⁷Wod:oo Yesu ngê a kuwo too, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii Petani lee dniye, Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii tp:oo a tóó. Yi mî dpî dniye.

**Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê, Yisiléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo
 ngmê kwólu**

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸Womumo mw:aandiye Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njedusalem mê diyé dniye. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹⁹Maa nkîgh:ê kuwe kn:ââ ngmê módu, apê ngmênê, Kîgha p:uu ngma a kwo. Yesu yi yini km:ee yi loo, apê, K:omo tpile yââ yilí nkwo do mu kwo, ngmênê kîgha p:uu daangma a kwo. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu mgongo

ntee kópu ngmê d:uu ngê, yi yini ka kwo, Nté kîgha m:uu daamuwa ghê. Yi ngwo yi yini pwene. ²⁰Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Kî yini lukwe díy:o límílimí ngê da yââ? Yi mgongo dnyinté a w:ee ngópu. ²¹Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kêlímí knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Mgongo ntee kópu n:ii wu yini ngê nmyi ngópu dí d:uu, u nt:u kópu ntênê wanmyi d:uu ngmê. Yepê, Myenté, kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu.^z ²²Yepê, A ka ntênê anmya a kêlímí knomomê, ye kópuni M:aa ka anmyinê dmy:ee ngmê, yi kópu nmyi l:êê díy:o ntênê wa a d:uu.^a

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mak 11:27-33; Luukî 20:1-8

²³Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, Yesu ngê yoo y:i doo ndiye kîgha dé. Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, Yesu ka a lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? ²⁴Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiye ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vye ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaê. ²⁵Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe díy:o Njon ka dpíp:e kêlímí mbê dniye. ²⁶Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²⁷Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Pi mbwémi miyó yi mgongo danêmbum

²⁸Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum ngmê ngî ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. Yepê, Yi pini ngê tp:oo kaa ka kwo, A tp:ee, wain kpê u mênê chin:aa dpodo. ²⁹Yepê, Tp:oo ngê u mî ka kwo, U p:o, ngmênê daa n:ee. ³⁰Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini tp:oo tpuu ka u nkwo adí lê, kópu mu ngmidi u kwo mye vyu. Yepê, Yi tpémi ngê kwo, Daanî nî, ngmênê u kuwó dini ghi ngê yi tpémi ngê u

^z 21:21 Luukî 17:6; 1 Kódin 13:2; Njon 14:12 ^a 21:22 Mát 7:7-11; 18:19; Njon 14:13-14

nuw:o mê ngmópu, dpodo tédê mê loo. ³¹Yesu ye póó wo, yepê, Yi tpémi dé yi mí ka n:uu ngmê ng:aa mbê wo? Kada pini knî y:oo kwo, Tp:ee tpuu ni. Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tákisi ngêêpí pyu yoo, téli pyâa yoo, pi dono yilî mye yi k:ii, yi nuw:o dmi ka ngmêêpí t:oo, Chóó Lémi kóó k:oo ka wowo té. Yepê, Vyílo yi yéli u kwo ye ng:aa té. Yepê, K:omo tpile nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi nmye châachâa ngópu, ngmênê u nuu u kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Yepê, Doo u ntâa, kóó k:oo daangmanmyi ghê. ³²Yepê, Njon Baptist ngê maa mb:aa nmye mênê kêma ngê, ngmênê u kwo dpîp:e kélímí mbê dniye, u wépi nmyi pwaa ngópu. Yepê, Tákisi ngêêpí pyu yoo, téli pyâa yoo, yoo dono mye yi k:ii, vyílo dé u kwo yi kélímí mbê dniye. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u wépi mwiyé a pwaa ngópu, ngmênê kuwó yi nuw:o dmi mê ngmêê ngópu, u kwo ntênê ng:aa mbê dniye. Yepê, K:omo tpile yi kópu nmyi m:uu ngópu, ngmênê lukwe díy:o nmyi nuw:o dmi dpîp:e ngmêê ngópu, Njon ka myedpîp:e kélímí mbê dniye.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 12:1-12; Luukí 20:9-19

³³Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum m:uu ala, mye ny:ee yó. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kígha u vyilévylê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kígha dmyina a ngêêpí dé, dmyinê vyilévylê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmédmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîf y:i doon:aa ya. ³⁴Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê pi knî ngmê dy:âa ngê, yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lèpí, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nmye ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o yó. ³⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i mí taa dniye, wain kpê y:enê pyu knî y:oo mgímí tumo, ngmê kpaka ngópu, ngmê taa ngê vya ngópu, ngmê chêêpí ngê vya ngópu. ³⁶Yepê, Myombó wain kpê chóó ngê pi mê yilî ye dy:âa ngê, ngmênê kópu mu ngmídi y:e myemínê d:uu ngópu. ³⁷Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:âa ngê, apê, A tp:ee amínê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ³⁸Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kí wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ³⁹Yepê, Wod:oo mgímí ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mí kée ngópu.^b

⁴⁰Yesu ye póó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê yi wain kpê chóó wa a lê, yi tpókni y:e ló kópu angmê d:uu? ⁴¹Kada pini knî y:oo kwo, Wa a lê,

^b 21:39 Hipílu 13:12

pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kââdí ngmê. Kwo, Yi yéli y:oo mgî daadnyi pwapî, límîlímî ngê nt:u knî u kwo angmêdnyi dyede. ⁴²Wod:oo Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mêyi pyodo.

Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.^c

⁴³Yesu ngê yepê, Pw:eni ndêndê nmyi kée ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo wa kée nmyo, u wain kpê mēdaanmyi y:enê, kn:aa yéli y:oo nmyi d:aa dmi wa a kââdí ngmê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yi yéli yi mênê nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalí. ⁴⁴Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:i:i yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdí, mbodo wa pwââ. Yepê, N:i:i mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.

⁴⁵Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:i:i, yi ngwo a w:ee ngópu, apê, Kí nmî p:uu a mgongo. ⁴⁶U yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye, yinê ye Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

Yéyééé kmaapî ndîi u mgongo danêmbum

Luukî 14:15-24

22 ¹Yesu pi knî ye modoo mgongo. ²Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, King ngmê, tp:oo daa kēmakēma doo yéyééé, u l:êê dîy:o kmaapî ndîi ngma a puwâ. Yepê, Yi kmaapî u wo mwiyé a ngmîdi ngê, u lémi ch:ama mîné dóó kwólu, yepê, A tp:ee u kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno. ³Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:i:i ngê dyimê wo, u dpodo pyu knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, Yoo a pwiyé we, ngmênê u yi y:e dêpwo kwo. ⁴Yepê, Wod:oo dpodo pyu knî m:uu dy:ââ ngê, yepê, Yélini nê dóó kwólu, ye dp:uu vyi yó, yipi, Ala ngwo kmaapî. Yipi, Nê ngê ala kmaapî u l:êê dîy:o tpile tp:oo n:i:i kaa too, wunê kêdê vya t:oo, tpile yilî yintómu u ntââ mbêmê ka pyede. Yipi, A pwiyé dmyeno. ⁵Yesu ngê yepê, Ngmênê yi yéli ye daa ng:aa mbê dniye, yinê ye tédê kópu, yi chóó yi dpodo tédê dpodo tédê lee dniye. Yepê, Woni yâpwo tédê lee dniye, woni tpile pywupwi tédê lee dniye. ⁶Yepê, Yoo ngmê ngê king u dpodo pyu yoo mgîmî tumo, dnye nkwitinkwiti dé, u nkwo vya tumo. ⁷Yepê, King yi yéli ye d:ud:umbiy:e nod:e wo, wod:oo u lede knî ngmê dy:ââ ngê, yi ntââ dmi mîné vy:ee ngópu, yi yéli u nkwo vya tumo, yi p:aa myemîné vyuwó ngópu. ⁸Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yepê, Kmaapî u tpile yilî u ntââ mbêmê ka pyede, ngmênê yélini nê dóó kwólu, yoo dono, doo u ntââ ala ntini daawa ma ngmê. ⁹Yepê, P:aani

^c 21:42-44 Dpodo 4:11; Lóma 9:33; 1 Pita 2:6-8

p:aani dmyinê lêpî, pi yimi nmyinê pyw:êmî ngmê, dpo núw:o tóó. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo yi dpodo pyu yoo p:aani p:aani lee dniye, pi yilî mîné pyw:ee ngópu, dono mb:aamb:aa myedê núw:o tumo. Yepê, Ngomoni k:oo dnye kmaapî, yi ngomo pi ngê a nt:ee ngê.

¹¹ Yesu ngê yéyéyé kmaapî u mgongo ye m:uu kwólu, yepê, King kmaapî têdê yi yaa wo, yoo yi k:ii dnye yakmaapî, ngmênê pi yi vy:o ngmê módu, yi pini ngê u yéyéyé kpídî u mbwo daangmê t:àngo. ¹² Yepê, Yi king u kwo póó wo, kwo, Kí pini. Kwo, Al:ii lónté cha kee, yéyéyé u kpídî mwo daa t:a. Yepê, Yi pini ngê kópu u kwo daangmê vyu. ¹³ Yepê, King ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Mgímî yó, kóó yu kudu tóó, kuwa d:ii yó. Yepê, Mgídî vy:o choon:aa mbê, kpéngi ti dmi kelekele mudny:oon:aa paa. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Pi yintómu knî ye n:aa tpapê ngê, yenímo, A pwiyé dmyeno, ngmênê Chóó Lémi ngê yilî daawa a ngmidi.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mak 12:13-17; Luukî 20:20-26

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Pádisi yoo kuwa pwii dniye, kn:aa p:aani pee mê lee dniye, Yesu u dódó u l:êê díy:o nipi y:i dnyen:aa danêmbum. ¹⁶ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê a tóó, wod:oo yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ngmidi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkíngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. ¹⁷ Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi? ¹⁸ Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo, lukwe díy:o nmye dódó nê. ¹⁹ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî m:uu. U kwo yi núw:o ngópu, ²⁰ ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? ²¹ Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo. Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mêmmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mêmmyinê yémî.^d ²² Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu.

Pyidepyide u danêmbum

Mak 12:18-27; Luukî 20:27-40

²³ Yi wéni ngê yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêm:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁴ Yesu ka kwo,

^d 22:21 Lóma 13:7; 1 Pita 2:17

Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. ²⁵Kwo, Pi mbwémi pyudu nmî vy:o doo kwo, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²⁶Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdí, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmídi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpêngmê ngî ngópu. ²⁷Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²⁸Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amí pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

²⁹Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ³⁰Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mēdaawa yéé knî. ³¹Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Yi kópu p:uu kópuni Mósisí ngê wunê a d:êê ngê, lukwe, dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisí ka kwo, ³²Nê, ng:ââ Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. ³³Pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nyepênypê u kópu ngê ye pyodo.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó
Mak 12:28-34; Luukí 10:25-28

³⁴Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu ngê Sadyusi yoo kêdê chápwo té, wod:oo u kwo lee dniye. ³⁵Yi vy:o pini ngmê ngê u yi doo kwo, Danêmbum têdê Yesu nî dóó. Yi pini ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye dpîmo tpiyé dé. ³⁶Yesu ka póó wo, kwo, Mâawe. Kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ³⁷⁻³⁸Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé.^e ³⁹Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya.^f ⁴⁰Kwo, Yi kópu dé yi mbêmê, dêêpî kópu yilí yintómu a pyede. Kwo, Kópuni Mósisí ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, yintómu yi kn:ââ yi kópu dé yi mbêmê a kwo.

^e 22:37 Deut 6:5 ^f 22:39-40 Lev 19:18; Lóma 13:9-10; Nkal 5:14

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adí ya?

Mak 12:35-37; Luukí 20:41-44

⁴¹Yesu Pádisi kní ye póó wo, ⁴²yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyinê nmye n:uu u tii íedê pini? Kwo, Dépidi u tii íedê pini ngmê. ⁴³Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghípí ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

⁴⁴Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpí yey,
pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, díyo aní vya té,

nyí yodo u maknopwo waní yé té.

⁴⁵Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi kní yi pwo pini ntee pini. ⁴⁶Yesu u kópu dyuu pi ngmê ngê daa vyâ. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daamu poo ngópu.

Yesu pi kní ye dêêpí pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mak 12:38-40; Luukí 11:37-54; 20:45-46

23 ¹Yesu p:uu ndiye pyu kní ye doo danêmbum, pi kní ye myedoo danêmbum, ²yepê, Chóó Lémi ngê dêêpí pyu yoo, Pádisi yoo nmyi kada kaa too, Mósisi u dêêpí kópu dyuu nmye y:oo a tpiyé tumo. ³Yepê, Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, kópuni nmye dny:oo tpaê dé, dmyinê d:uud:uu dé. Yepê, Ngmênê kópuni a d:uud:uu tumo, yi kópu yi kélê nangmê ngee, mu kópu u díy:o kópuni nmye a tpaê tumo, yi chóó daa d:uud:uu tumo. ⁴Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpí kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê dêêpí pyu kní y:oo yi chóó yilí ngê pyódu tumo, pi kní ye dpodo ndîî ngê u nkwo pyodo, ngmênê yi dpodo tédê yoo daa ngêêpí tumo. ⁵Yepê, Kópu yilí yintómu n:ii a d:uud:uu tumo, yi chaa kígha u l:êê díy:o a d:uud:uu tumo, dpo, Pi kní y:oo dny:oo chaa kígha nmo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dêêpí kópu dyuu pweepwee pee yedê dpí d:êê t:oo, yi kêpa dpí t:ee t:oo. Yepê, Myenté, yedê ghi tp:oo n:ii yi kpídí kwódo kní yi p:uu dpí t:ee t:oo, daadîî ngê dpí pyódu t:oo, dpo, Pi kní y:oo ala kópu nmî p:uu pídný:oo tpaê, Dêêpí kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ t:oo. ⁶Yepê, Ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁷Yepê, U yi y:e a kwo yédi, Pi kní y:oo naa tédê mb:aamb:aa ngê dny:oo cháâcháâ nmo, ala kópu nmî p:uu pídný:oo tpaê, Nmî ndiye kígha pyu ndîî dé. ⁸Yesu ngê yepê, Pi kní y:oo nmyi p:uu kíngí vyi ngmê, Nmî ndiye kígha pyu yoo, mu kópu u díy:o nmyo numo tídê mbwó yoo, nmyi ndiye kígha pyu mu ngmidi. ⁹Yepê, Dyámê

mbêmê pi ngmê ka nangê vyi, M:aa, mu kópu u díy:o nmyi Mí mu ngmídi, mbóó p:uu wunê tóó. ¹⁰Yepê, Myenté, pi kní y:oo Kada Pini u pi nmyi pyimo kîngê t:ee ngmê, mu kópu u díy:o nmyi kada pini mu ngmídi, pini n:ií Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmyi kada kââ. ¹¹Yepê, Pini n:ií nmyi kada pini ngê adí ya, yi pini nmyi p:uu choo dpodo. ¹²Yepê, N:ií ngê u pi chóó a kmímí ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ií ngê chóó u pi wunê ghípíghípí ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndíî ngê wa pyódu.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpí pyu yoo yi pi dmi u ngwo dyênê ngê
Mak 12:40; Luukí 11:39-42,44,52; 20:47

¹³Yesu ngê kada pini kní ye yepê, Pádisi yoo, dêêpí pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpí kópu yilí nmyi d:êê ngópu, pi kní ye Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndíî ngê u ngwo nmyi pyódu ngópu. Yepê, Nmyi chóó y:i dp:ee koko nyédi, lukwe díy:o yoo yi maa nmyi nkoko ngópu. ¹⁴(-)

¹⁵Yepê, Pádisi yoo, dêêpí pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê nmye lèpí nyédi, nyimo, Ndiye pyu kní m:uu nmímo pyw:oo, nmí yoo vy:o paa ghê dniye. Yepê, Yi dpodo p:uu dpodombiy:e nmye dpodo nyédi. Yepê, Pini n:ií nmyi yoo vy:o dpí ghê, nmyi nt:anê dpí yââ. Yepê, Yi pini ngê nmyi dêêpí kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngê, ngmênê pi ka vyuwo u lama daa ya yédi. Yepê, Yinté pini ngê nmyi maa p:uu dpo kp:anê nmyo, ngmênê yi máádi u dí ndiya.

¹⁶Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, U yi nmye a kwo, Pi kní ye maa nmo kêma, ngmênê nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Pi kní ye ala kópu nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê díy:o Chóó Lémi u ngomo u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndíî kópu, ngmênê yi ngomo k:oo nkól n:ií a tóó, yi pini yi nkól ngê wa kp:aa, ye kópuni u l:êê díy:o dpí kp:aa, ntênê dpí d:uu ngê. ¹⁷Yepê, Nmyi mbodo dmi podo dé, nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Nkól daa yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ií ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yâpwo ngê u ngwo pyodo. ¹⁸Yepê, Myenté, ala kópu ye my:ee tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê díy:o kpêê ziyé tédê u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndíî kópu. Yenmyimo, Yi pini ngê yi kópu daawa d:uu knomomê, ye u kópu daa tóó. Yenmyimo, Ngmênê tpile tp:oo n:ií kpêê ngê dpí yé ngmê, yi pini yi tpile tp:oo u pi ngê wa kp:aa, ye ndíî kópu yu d:uu, kópuni u l:êê díy:o dpí kp:aa, ntênê dpí d:uu ngê. ¹⁹Yepê, Nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Tpile tp:oo daa yâpwo. Yepê, Kpêê ziyé tédê yi yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ií ngê tpile tp:oo kpêê ngê dpí yé ngmê, yâpwo ngê u ngwo dpí pyódu. ²⁰Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o n:ií kpêê ziyé tédê u pi ngê dpí kp:aa, tpile tp:oo n:ií kpêê ngê dpí yé ngmê, u

ngwo myoo kp:aa. ²¹Yepê, N:i Chóó Lémi u ngomo ngê dpî kp:aa, ye Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóó Lémi y:i a tóó. ²²Yepê, N:i mbóó u pi ngê dpî kp:aa, Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóó Lémi y:i wunê tóó, y:i wunê y:enê nmo.

²³Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Lukwe díy:o pi knî ye dp:ee vwuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vwuwo nyédi, lukwe díy:o yoo nmye dódó tumo. Yepê, Dmyinê nkíngê. Yepê, Têdê kópu ndî kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndî kópu têdê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Mósisí ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vvu, yepê, Ntini n:i pi ngê yâpwo têdê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee châachââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émî ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndî kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndî kópu, lukwe díy:o têdê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndî kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ²⁴Yepê, Nmyi ngwolo kopwe dé, yoo dnyinté ghíghê anmyi ñeñe t:oo. Yepê, Kpitiw:ee ngê dpî kiye nmyo, ye límîlímî ngê nmye vyee tumo, lukwe díy:o kulu yilí nmyi p:uu a kiye nyédi, dp:ee vyee tumo. Yepê, Têdê kópu ntênê nmye châachââ tumo, lukwe díy:o ndî kópu dnyinté nmye châachââ tumo.

²⁵Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi d:ââ pílétí yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ²⁶Yepê, Pádisi yoo, lukwe díy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu tóó, kópu mb:aa yilí u ngwo anmyi d:uu t:oo.

²⁷Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Poki n:i u mênê pi ntóó dpî yé ngmê, nmyo yinté tpile dé. Yepê, Kuwa mb:aamb:aa, k:oo dono. Yepê, Nmyi gha dmi nkípwi dé. ²⁸Yepê, Nmyi too pee mbêmê pi knî ye yinê ye nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé, yoo nmye dódó tumo.

**Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u
ngwo t:ángo
Luukî 11:47-51**

²⁹Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé.

Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wuwó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Chóó Lémi u nuu u pi yoo yi kpî dmi mb:aamb:aa ngê my:ee kpîlêkpîlê tumo. ³⁰Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmî kn:ââ yoo yi dye ghi ngê wonmee a ya, ye yi vy:o daap:oo ghê dniye, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo nmî k:ii daap:oo vya too. ³¹Yepê, Yi kópu mbêmê nmyi chóó nmyi komo knî y:oo ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo a vya tumo, nmo yi tp:ee yoo. Nmyimo, Nmî kn:ââ knî y:oo kópuni kn:ââ a chaa ngópu, nmo chedêchedê.^s ³²Yepê, Nmyi kn:ââ yoo máádini p:uu a ghê dniye, yi máádi p:uu my:ee wee. Yepê, Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, nmyimo, Yi máádi p:uu nmî t:ee kalê té. Yepê, Lukwe díy:o a vye u yi nmye a kwo. ³³Yepê, K:omodanê pyu yoo, nkwépi ntee yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmye amîné vy:u, daamî kede, ndiya amî kéé nmyo.^h ³⁴Yepê, Pi mb:aa knî a chóó nmye u nkwo angmanê dy:ââ, woni knî y:oo a komo adnyin:aa kapî, woni yoo nuw:o ndîî mbêmê nmye adnyin:aa danê, woni yoo a p:uu nmye adnyin:aa dêêpî. Yepê, Ngmênê yi wépi dmi wanmyi pwaa ngmê, wanmyi mgîmî t:oo, woni yoo taa ngê wanmyi vya t:oo, woni yoo kîdosi ñedê wanmyi t:ee t:oo. Yepê, Woni yoo ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo wa kóté kalê t:oo, wa kpaka t:oo, woni yoo p:aani p:aani wa ngm:ii kalê t:oo.ⁱ ³⁵Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo pi mb:aa yoo yidnya a vye dé, kn:ââ Kéén ngê Epel mwo a vyâ, nkoo nmo, a vye u yi nmye mye kwo. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Mbadakaiya tp:oo Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu.^j ³⁶Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay.

Yesu ngê Njedusalem tpémi yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

Luukî 13:34-35

³⁷Yesu ngê Njedusalem tpémi ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vuywo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kémkêm ngê tp:oo w:uu ñuupée dé yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁸Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi

^s 23:31 Dpodo 7:52 ^h 23:33 Mát 3:7 ⁱ 23:34 1 Tes 2:15 ^j 23:35 Gen 4:8; Hipîlu 11:4

ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mêdaamunmyi m:uu nê, ³⁹ u dî wéni n:ii ngê ala kópu anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê
Mak 13:1-2; Luukí 21:5-6

24 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo doo a kuwokuwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo ngomo u kwo dnya a kêmakêma dé. ²Yepê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê yimi ngî m:uu tóó, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê d:ud:umbiy:e wa pwaa t:oo.^k

Kópu dono yilí yi danêmbum
Mak 13:3-13; Luukí 21:7-19

³Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka yi mo lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Nyi daa kêmakêma wunê diyédiyé, dyámê pê machedê ngê a pyodopyodo?

⁴Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo, pi ngmê ngê kîngî dóó nmyo. ⁵Yepê, Pi yilí wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ala nê vyílo. Yepê, Pi yilí yinté wa dóó t:oo. ⁶Yepê, L:êê pââ ndîf u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁷Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilí wa pw:oo dmi. ⁸Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilí yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilí tédê dé, ngmênê dono kópu ndîf dé díyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹Yepê, Yi dini ghi ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, nmyi vy:o woni yoo adnyin:aa kpadakpada dé, woni yoo wa vya t:oo. Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi. ¹⁰Yepê, Yi ngwo pi yilí knî y:oo wa kéé nê, yoo dono knî ye a yoo wa kêma t:oo, ye anmyi diya dmi. ¹¹Yepê, Yi ngwo pi daa ngmidi knî y:oo

^k **24:2** Luukí 19:43-44

Chóó Lémi u komo k:omodanê mbêmê adnyin:aa kapí, pi yilí u ngwo wa dóó t:oo. ¹²Yepê, Yi ngwo yoo yi dono ndîf ngê wa pyódu, yi nuu ghi dmi numo nódo dnyinté adîn:aa ya. ¹³Yepê, Ngmênê n:ii kní y:oo yi kópu dono adnya a vyímî dé, myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. ¹⁴Yepê, Dyámê pee yintómu kní yi mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo wowo u pi pi kní y:oo mwiyé wa ny:ee ngmê, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê machedê ngê u ngwo wa pyódu.

Lóma lede kní y:oo Njedusalem ghêlí dèpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mak 13:14-23; Luukí 21:20-24

¹⁵Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono yâpwo ghê angmê m:uu ngmê. Yepê, Yi tpile p:uu Dániyéí ngê Chóó Lémi u komo wunê a kââ. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.)^l ¹⁶Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpí mbêpê dniye, mbu kní yi vuywo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁷Yepê, Pini n:ii u ngomo maknopwo adí ya, límîlímî ngê dpí mbêpê we, u ngomo k:oo mêmkingí kee, u tpile kídangmên:aa ngí. ¹⁸Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêmkingí diyé, u tpile kíngmê nya, límîlímî ngê dpí mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili kní y:oo dpodo ndîf wa a pyw:ee ngmê, p:aa kní y:oo dpodo ndîf amyedê pyw:ee ngmê. ²⁰Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapídny:oo mbêpê, líme wo ngê yi kópu daapaa pyaa we. Yepê, Kí p:aani u mbwa keñe kuwo ngmê ngê adí ya, ye angénté wa mbêpê dmi. ²¹Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîf wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi kní y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîf u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²²Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vuy, apê, Yélini nê ngmidi ngê yi l:êê díy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dèêkwédi ngê waní pyódu. Yepê, Wodaa vuy, ye pi yintómu pí pw:oo dniye. ²³Yepê, Yi dini ghi ngê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmidi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kídmyongê kélímî mbê dmi. ²⁴Yepê, Pi yilí kní y:oo kèémî wa kaa t:oo, pi kní ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi kní y:oo yoo wamye dóó ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini kní y:oo mbwudu yilí wa chaa ngmê, mu kópu u díy:o u yi y:e adí kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóó té.^m ²⁵Yepê, Yi k:omodanê pyu kní y:oo kíngí dóó nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, yi kópu kní yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidí t:oo.

^l 24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11 ^m 24:24 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13-14

26 Yepê, Pi knî y:oo nmye wa vyi ngmê, Nê chii mênê kîyedê tóó, ye yi nangmê ní. Yepê, Nmye wa vyi ngmê, Ngomo k:oo kêdê mbwolí, ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. 27 Yepê, Daa p:aa ngmídi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límî ntee dpî pywáí, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

28 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, Mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mak 13:24-27; Luukí 21:25-28

29 Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâadî wa a mgêdê knî, mêdaadpî pil:apil:a, puđu yilí yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dîndê dmi wa ghêê té.ⁿ 30 Yepê, U kuwó dini ghi ngê dyámê mbêmê pi dyêêdí yintómu knî y:oo ayi m:uu nê, tpéé kópu amí vyi ngmê, adnyi nkîngê, amyednyi mbê. Yi ngwo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dê pyóđu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyóđu, nkalí too pee dmi mbêmê ka kwo.^o 31 Yepê, Pi knî y:oo nkéli dpuwo u dnye ndîî angmê ny:ee ngmê, enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu yi wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmídi ngê wa a danê t:oo, yi ye anîn:aa vyyuwo.^p

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 13:28-31; Luukí 21:29-33

32 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. 33 Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. 34 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyóđu. 35 Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyóđu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mak 13:32-37; Luukí 17:26-30,34-36

36 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile

ⁿ 24:29 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-13 ^o 24:30 Tpyuu 1:7 ^p 24:31 1 Kódin 15:52; 1 Tes 4:16

nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmidi u lama wunê tóó.^q ³⁷Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo.^r ³⁸Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dèdnyimo a nkíngê, dnya a kmaapí, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yééyéé, u dí wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, ³⁹wo yéli vyi ngê vyâ, daa yi lama pw:oo dniye. Yepê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê wéni n:ii ngê wa a diyé, yinté wa t:aa.^s ⁴⁰Yepê, Yi dini ghi ngê pi miyó yâpwo tédê adpí dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴¹Yepê, Pyââ miyó adpí ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴²Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê nmyi Lémi wa a diyé, nmyi lama daa tóó. ⁴³Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adí ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalé ngmê.^t ⁴⁴Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa. ⁴⁵Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapí ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîf y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîf ngê adí ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adí dpodo? ⁴⁶Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁷dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilí yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. ⁴⁸Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adí nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, ⁴⁹adí núknweñuknwe, mbwaa ndanî pyu knî yi vy:o adîn:aa mbwaa ndanî, dpodo pyu dpodo módó yoo adí kpakakpaka dé, ⁵⁰ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. ⁵¹Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, k:omodanê pyu yoo yi vy:o wa kââ, y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kekekele adnyin:aa paa.

Kwodo y:a knî yi mgongo danêmbum

25 ¹Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, Pi ngmê, daa kêmakêma doo yééyéé. Yepê, Yééyéé u wo ngmidi ngópu, yi wéni ntumokwodo dmââdí u yoo knî

^q 24:36 Dpodo 1:7; 1 Tes 5:1-2 ^r 24:37 Gen 6:5-8 ^s 24:39 Gen 6:13-7:24; 2 Pita 3:6
^t 24:43 Tpyuu 3:3

y:oo yi pini dnye t:âât:ââ. Yepê, Yi dmââdî u yoo vy:o kwodo y:a doo kwo, apê, Nmî mbwó u pyipe dini ghi n:ii ngê a taataa, nmî mbwó nmo ng:uu, yéyéyé kmaapî tédê nipi nmîmo taataa té. Yepê, Yi kwodo y:a knî y:oo yi lam núw:o tumo, naa chóó p:aa ngmê dnyen:aa t:âât:ââ.² Yepê, Dmââdî limi nuw:o mbêmê dnye paa, mê limi daa nuw:o mbêmê dnye paa.³⁻⁴ Yepê, Dmââdîni yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam núw:o tumo, yi kedîsin pód:a mye núw:o tumo, wo limi knî y:oo yi lam núw:o tumo, ngmênê yi kedîsin pód:a daa núw:o tumo.⁵ Yepê, Naa chóó ngê mgî a puwâ, wod:oo yi dmââdî yoo dnye dpîdpî, u kuwó dini ghi ngê dpî dniye.

⁶ Yepê, Mgîdî núknînúknî p:uu pi ngmê ngê yepê, A pii dmyeno, naa chóó maadî kiyedê kwo.⁷ Yepê, Wod:oo yi dmââdî y:a knî a pii dniye, n:ii yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam knî yi k:oo kedîsin yé ngópu.⁸ Yepê, N:ii yoo daa nuw:o mbêmê dnye paa, yi pyipe knî ye yepê, Nmî lam ka pwopwo té, kedîsin knî nmo ngma a kê yó.⁹ Yepê, Yini knî y:oo yepê, Doo u ntââ, kedîsin kudu chedê. Yepê, P:o dmyinê lêpî, nmyi chóó pi knî ye knî ngmênmyi dmy:ee yó.¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ee ngópu, kedîsin mgîpî tédê lee dniye. Yepê, Yi kuwó naa chóó p:uu taa dniye, dmââdîni limi knî y:oo dnye t:âât:ââ p:uu kaa dniye, yéyéyé u kmaapî tédê lee dniye. Yepê, Yi taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, keñe a kuwo ngópu.

¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dmââdîni limi knî kedîsin mgîpî tédê lee dniye, yedê diyé dniye, keñe p:uu dnye depedepe, naa chóó ka kwo, Keñe nmo a kpêmî ngi.¹² Yepê, Ngmênê yi nááli chóó ngê keñe ye daa kpêmî ngê, yepê, Dp:ee a lama yéli.

¹³ Wod:oo Yesu ngê yepê, Nuw:o mbêmê dmyinê paa, u ngwo dmyinê t:âât:ââ nê. Yepê, Wéni n:ii ngê amênê diyé, yi wéni nmyi lama daa tóó.^w

Dpodo pyu pyile yi mgongo danêmbum

Luukî 19:11-27

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, A yoo vy:o ya alanté. Yepê, Lémi ngmê, kn:aa dyámê pee p:uu doo lêpî. Yepê, Ghêlî daa n:ee, u dpodo pyu pyile knî a danê too, u ndapî yi kêê yedê yó, yepê, A ndapî ka mb:aamb:aa ngê a kuwó dmyinê vuywo.¹⁵ Yesu ngê yepê, N:ii u nuw:o ndîi, yi pini ka ndapî ndîi y:ângo, n:ii u nuw:o tédê, ndapî tédê u kwo y:ângo. Yepê, N:ii u nuw:o ndîi, yi pini ka ndapî limo yono yono y:a (5,000) y:ângo, pi m:uu ka my:oo yono yono y:a (2,000) y:ângo, pyoloni ka yono yono y:a (1,000) y:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi lémi ngê a kuwo too, kn:aa dyámê pee p:uu loo.^x

^u 25:1 Luukî 12:35 ^v 25:11 Luukî 13:25-27 ^w 25:13 Luukî 12:40 ^x 25:15 Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-11

¹⁶Yepê, Dpodo pyu n:ii ka limo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê nkéli tp:oo u ngwo ngmê pwila ngê. Yepê, Yi pini ngê yi nkéli mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mê limo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê.

¹⁷Yepê, Myenté, pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê stówa ngmê pyidu ngê. Yepê, Yi stówa mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mê my:oo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê. ¹⁸Yepê, Ngmênê n:ii ka yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê mgî ngmêmî chó, u lémi u ndapî yi mî ngmo ngê.

¹⁹Yesu ngê yepê, Dye ghi daadîf yi lémi kn:aa dyámê pee p:uu doon:aa ya, u kuwó dini ghi ngê mêtê diyé wo, yi dpodo pyu pyile knî a danê too, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, mê wumo tóó. ²⁰Yepê, N:ii ka limo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, Limo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mê limo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:ângo. ²¹Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîf dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, dpodo yilf yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî knî.^y ²²Pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, My:oo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mê my:oo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:ângo. ²³Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîf dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, dpodo yilf yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî kmêle.

²⁴Yepê, Pini n:ii ka yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, A lémi. Kwo, A lama ka tóó, Nyi nkéli kmungo pyu. Kwo, Pi knî ye ntoo ndapî n:ii nye yémî ngê, daa yintoo ndapî mêtinyinê pwapî ngê, pââ ndîf yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²⁵Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, nê, Ndapî l:âmo wanî ngee, nê, angénté a ka wa t:aa. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o napî mgî k:oo nî ngmo ngê. Kwo, Nyóó napî mê ala. ²⁶Yesu ngê yepê, Yi lémi ngê kwo, D:ii dpodo pyu mb:aa, nyi pweekaa pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama modoo ya, Pi knî ye tédê yinî yémî ngê, pââ ndîf mêtinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîni kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²⁷Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînê puwâ. ²⁸Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, A ndapî kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu yono yono yono y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁹Yepê, N:ii u ngópu tpile yilf a tóó, mu dini ghi ngê mê yilf wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té.^z ³⁰Yepê, Kî dpodo pyu mgee kuwa d:ii yó, mgîdî vy:o choon:aa ya. Yepê, Y:i choon:aa mbê, u kpéngi ti dmi kekekele choon:aa paa.

Pi ka vuyuwu mbêmê yoo chámêchámê u danêmbum

³¹Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê a pi ndîf ngê wa pyódu, enjel knî yi k:ii nipi anmo diyé dmi, a yoo y:enê têtê wan:uu yââ,^a ³²dyámê mbêmê pi yintómu anê danê té, a ngîma adnyin:aa kwo. Yepê, Tpile tp:oo y:ey:ee pyu ngê sipi nunukwéti ntee dpî chámê té, ³³yoo yintómu yinté wanî chámê té. Yepê, Yoo mb:aa, sipi ntee yéli, a wéni pee wanî kaa té, wo yéli nunukwéti ntee yéli, a t:anê pee wanî kaa té. ³⁴Yepê, A wéni pee yéli ye ala kópu wanî vyi, yenê, M:aa ngê a ngmidi nmyoo, myedê ngee nmyoo. Yenê, Dyámê pê ghêlí dèpwo a kwo, M:aa ngê apê, A nuu u yoo a kêê k:oo wa ghê dmi. Yenê, Ala u dye ghi, kóo k:oo anyi ghê dmyeno. ³⁵Mu kópu u dîy:o, yenê, Dómu a nga mudoo a ya, nmyi mbono noo. Yenê, Mbwaa a nga mudoo a ya, a ka nmyinê kê ngópu. Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka nmyee a vuyuwu. ³⁶Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdí a ka nmyinê kê ngópu. Yenê, Munoo a mbii, mb:aamb:aa ngê a ka nmyee a vuyuwu. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, a gha nmyeen:aa wêdêwêdê kígha. ³⁷Yepê, Yi ngwo yoo mb:aa knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi. A ka wo, Ló dini ghi ngê dómudómu têtê nmî m:uu nyoo, u ngwo nmî mbono nyoo? A ka wo, Ló dini ghi ngê mbwaambwaa têtê nmî m:uu nyoo, mbwaa nga u ngwo nmo kpo? ³⁸A ka wo, Ló dini ghi ngê nmî p:o ny:uu ta, nga u ngwo nmee a vuyuwu? A ka wo, Ló dini ghi ngê kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, kpîdí nga u ngwo nmo a kpo? ³⁹A ka wo, Ló dini ghi ngê mbii têtê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, nga u ngwo nm:uu wêdêwêdê kwólú? ⁴⁰Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yenê, A yoo vy:o pini ngmê, k:omo tpile u pi daa ndîf, ngmênê yi pini yinté nmyi ngee ngópu, yenê, daa yi pini vy:ii ngee ngópu, nê vy:ii ngee noo.^b

⁴¹Yepê, Yi ngwo yélini a t:anê pee adnyi kwo, yenê, Nmyo Chóo Lémi u vyída yoo, a nkígh:ê a y:ee dmyeno. Yenê, Ndê ngê a pîpî nmyo. Yenê, Yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu. Yenê, Yi ndyuw:e M:aa ngê Setan u dpodo pyu knî yi k:ii yi l:êê dîy:o kpó, adî pîpî dé, amyaa pîpî nmyo.^c ⁴²Mu kópu u dîy:o, yenê, munoo a dómudómu, dpîp:e mbono noo. Yenê, Mbwaa a nga mudoo a ya, a ka dpîp:e kê ngópu. ⁴³Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka dênmyee a vuyuwu. Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdí a ka dpîp:e kê ngópu. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, mummyeno a mbii, ngmênê a ka dênmyee a vuyuwu. ⁴⁴Yi ngwo yi yéli y:oo a ka wo, Nmî Lémi, ló dini ghi ngê dómudómu têtê nmî m:uu nyoo, mbwaambwaa têtê nmî m:uu nyoo, nmî p:o ny:uu ta, kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, mbii têtê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ngmênê yi ngwo y:i dpîpî ngee nyoo? ⁴⁵Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.

^a 25:31 Mát 16:27; Tpyuu 20:11-13 ^b 25:40 Hipîlu 6:10 ^c 25:41 Mát 7:23; Tpyuu 20:10

Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîf yinté p:ee ngee ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu, nê yip:ee ngee noo. ⁴⁶Yepê, Yi kpadakpada tédê waní dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yoo mb:aa kní y:oo ghê kamí wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Kada pini kní y:oo Yesu u pwele u ngwo a chápwo ngópu

Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2; Njon 11:45-53

26 ¹Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê pi kní ye a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu kní ye yepê, ²Nmyi lama ka tóó, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u naa m:ii wanmí kê. Yepê, Yi ngwo kada pini kní y:oo Lóma lede yoo yi kêê k:oo wa kaa nê, kídosi fêdê u nkwo wamí t:ee nê.

³Yi ngwo kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîf u ngomo k:oo mîné wó. Yi pini u pi Kayapas. ⁴Yi kada pini kní y:oo Yesu u pwele yi ngwo a chápwo ngópu. ⁵Noko yepê, Naa ndîf m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakí d:uu. Noko yepê, Pi yilí kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mak 14:3-9; Njon 12:1-8

⁶Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapí. Yi pini p:uu too pee mbii leprísi mwiyé doo ya. ⁷Yi kmaapí tédê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a fúwo, tuu mb:aamb:aa, Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a pii ngê. Yi tpile u pywuu ndîf. ⁸Yesu p:uu ndiye pyu kní y:oo yi kópu yi m:uu ngópu, yi pyópu ka nod:e dniye, noko yepê, Lukwe díy:o dê dyênê. ⁹Noko yepê, Kí pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapí ndîf pudu kmênê, yi ndapí ndîf pinté kní ye pudu y:oo. ¹⁰Kópuni tumu dnye nyepênyepê, Yesu ngê a w:ee ngê, yepê, Lukwe díy:o dmye mywenemywene kalé ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ¹¹Yepê, Dye ghi yintómu u ntáâ pinté yoo anmya a pyw:émî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adí kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpí dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o médaani kwo. ¹²Yepê, Tpileni tuu mb:aamb:aa pi ntóó p:uu ntee anyi d:ii, u ngwo any:uu kmênê, yepê, kí pyópu ngê yinté kópu a pwopwo u l:êê díy:o myeyi d:uu. ¹³Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Pi kní y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi kní yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kí pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adín:aa ya.

Njudas ngê kada pini kní ye u ngwo vyyu, yepê, Yesu kwódo ngê aní ghê

Mak 14:10-11; Luukí 22:3-6

¹⁴Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó kní yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédíyót pi. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní ye loo, ¹⁵yepê, Yesu u kwódo ngê aní ghê knomomê, ye lukwe a ka ngmanmyinê

kê ngmê? Wod:oo ndapí pyoloy:a u kwo y:ee ngópu. ¹⁶Yi ngwo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê aní ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mak 14:12-16; Luukí 22:7-13

¹⁷Wéni n:i ngê Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo myednyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mâawe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? ¹⁸Yesu ngê pi miyó pi ngmê ka dy:ââ doo, Njedusalem. Yepê, Ala kópu u kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Nyi mâawe ngê nga atédê dy:ââ nyo. Kwipi, U dye ghi machedê, u p:uu ndiye pyu kní yi k:i naa u nté ngomo k:oo nmîmo pîpí. ¹⁹Wod:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yinté mí d:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo mí l:âmo ngópu.

Yesu u k:i kuwókuwó kmaapí u ngwo dóó ngópu

Mak 14:17-26; Luukí 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

²⁰Kââdí dini ghi n:i ngê gho, Yesu, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó kní yi k:i, yi kmaapí tédê yaa dniye. ²¹Dini ghi n:i ngê dnye kmaapí, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²²P:uu ndiye pyu kní yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²³Yesu ngê yepê, K:omo tpile d:ââ mu ngmídi k:oo mbídédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²⁴Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi kní y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:i ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamí vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê. ²⁵Pini n:i Yesu u kwódo ngê doo wowo, Njudas, yi pini ngê kwo, Nê kuu, apii? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi.

²⁶Dini ghi n:i ngê dnye kmaapí, Yesu ngê mbídédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwá, p:uu ndiye pyu kní ye y:ângo, yepê, Ala a chóochóó, nê. ²⁷U kuwó dini ghi ngê kapí a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu kní ye mye y:ângo, yepê, Nmyo yintómu nda yó.^d ²⁸Yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilí yi dono chedêchedê u l:êê díy:o, wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilí wa a kââdí. ²⁹Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamuní nda, u dí wéni n:i ngê a pi ndí ngê amí pyódu, pi yintómu anîn:aa y:enê,

^d 26:27-28 Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipílu 9:20

M:aa kóó k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ³⁰U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

³¹Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo awêde mgîdí vy:o a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alantê a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ³²Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada aní ghê, Nkálili aní lè. ³³Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, ngmênê nê mu ngmidi daanê kuwo ngi. ³⁴Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Mgîdí vy:o kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpaépê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³⁵Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o wamye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mak 14:32-42; Luukî 22:39-46

³⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, ghi ngmê lee dniye, u pi Nketsemane. Yesu ngê yepê, Al:ii dmyinê ya, mwi nîmo ngêpê. ³⁷Yesu ngê pi pyile kyedekyede mu mwada y:i núw:o too, Pita Sepédi tp:oo dê. Yesu u gha dono ngê pyodo, u ghê myedê kee wo. ³⁸Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê díy:o myedmyinê ngêpê.^e ³⁹Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê kwódokwódombiy:e mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó.^f

⁴⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Pita ka kwo, Lukwe díy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanmyi ya? Kwo, Lukwe díy:o a l:êê díy:o dp:ee ngêpê té. ⁴¹Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa nmye tpaépê tumo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.^g

^e 26:38 Njon 12:27 ^f 26:39 Hipîlu 5:7-8 ^g 26:41 Hipîlu 4:15

⁴²Myombó Yesu ngêpê têdê mê loo, u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kîd:a w:ee. Kwo, Dono mbwaa daanî nda knomomê, ye yoo angênté wanî ngee. Kwo, Yi dono mbwaa u wépi daanî puwâ, ñyóó nuw:o u pono n:aa vyápê. ⁴³U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê.

⁴⁴Pyolombó Yesu modoon:aa ngêpê. Mwiyémwiyé ntee doo ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê.^h ⁴⁵U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴⁶Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴⁷Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa ñuw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁸Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nîñê chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî mgîmî yó.

⁴⁹Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mw:ââkó Mââwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, ñ:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo. ⁵⁰Yesu ngê kwo, Kópuni u pyinê cha ngmêê, d:uu ngi. Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁵¹Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pèdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵²Wod:oo Yesu ngê kwo, Nnaa u dópo ménê mê kédi. Kwo, N:ii ngê taa ngê l:êê dpî dóó, yi l:êê têdê dpî pw:onu. ⁵³Kwo, Lama daa tóó M:aa ka wodî vyi, ye enjel yilî tp:oo témi tap a ka pèdê dy:ââ, paan:aa ngee nmo. ⁵⁴Kwo, Yi enjel yoo wodî dmy:ee té, ye ala yéli y:oo angênté paa mgîmî nê, kópuni puku yedê a tóó angênté myepaa ntiye ngmê. ⁵⁵Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kèlê a ka dmyinê lee dmi. Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. ⁵⁶Yepê, Ngmênê alanté dmye mgîmî nê, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, doo u ntââ daapîdmye kn:aadi ngmê.

Yi ngwo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

^h 26:44 2 Kódin 12:8

Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mak 14:53-65; Luukí 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵⁷N:ii kní y:oo Yesu mgímí ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi Kayapas u ngomo k:oo núw:o ngópu. Yi ngomo k:oo kada pini yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, mwiyé nipi a wó. ⁵⁸Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mí kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimí kee wo, lede kní yi vy:o mí yaa wo, apê, Yesu ngê kópuni a d:uud:uu ngmê, a ngópu paa d:uu y:e. ⁵⁹Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmí ché, u ngwo nmí vy:a. Pi yilí kní y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilí t:ee ngópu, ⁶⁰ngmêê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmídi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapí ndyíko ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi miyó dê y:oo kópu mu ngmídi ngmê vyi ngópu, ⁶¹kada pini kní ye yepê, Kí pini ngê ala kópu nmo a vyu, nmopê, Nê u ntââ, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, wo pyile amí lê, u ngwo am:aa wó.ⁱ ⁶²Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêêdí wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyiné vy:a? ⁶³Ngmêê Yesu tumu doo ya. Myombó Yesu ka kwo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo ngê a y:enê ngi. Kwo, Nmo kidimê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Tp:oo n:ii nmo t:âât:ââ, kwo, mumdoo nyi vyílo?^j ⁶⁴Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vyi. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kí Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalí too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé kní.^k ⁶⁵Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpídi a chópu, yi mââwe kní ye yepê, Kí pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóochóó kédê ndyíko. Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdí. ⁶⁶Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu kní y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadí ya.^l

⁶⁷U kuwó dini ghi ngê kêpa dnye tpyípwí, kílí myednye kpakakpaka,^m ⁶⁸dnye nkwitinkwiti, kpídi pee ngê ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dípí. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo píchi vyi. Kwo, Lukwe díy:o nangê Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mak 14:66-72; Luukí 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi ngwo Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Dpodo módó ngmê u kwo a loo, kwo, Nyi ngmê,

ⁱ 26:61 Njon 2:19-21 ^j 26:63 Mát 27:12; Is 53:7 ^k 26:64 Mát 24:30; Dan 7:13

^l 26:66 Lev 24:16; Njon 19:7 ^m 26:67 Is 53:5

Yesu Nkálili pi p:uu nye ya yédi. ⁷⁰Ngmênê Pita ngê yoo yi ngîma u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu d:oo w:ee ngê. ⁷¹Wod:oo Pita pywuwópywuwó têdê u nkigh:ê doon:aa kwo. Dpodo módó m:uu ngê y:i mye módu, pi knî ye yepê, Kí pini Yesu Nasalet pi p:uu kídoo ya. ⁷²Myombó Pita ngê mêtê wópu ngê, ye kpaa wo, yepê, Ye pini daa a lama pini. ⁷³Daa ndî dye ghi yimî loo, yi yéli Pita ka knî m:uu loo, kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Nye kînga dpî mya. Kwo, Dpî wee mu ngmîdi, Nkálili Wee. ⁷⁴Wod:oo Pita ye mêtê kpaa wo, yepê, Ye pini daa a lama pini. Vyílo yi dini ghi ngê kêmkêm ngmê ka wo, ⁷⁵wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlí k:i daawa kââ, pyolo nyiné wópuwópu nê. Wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu
Mak 15:1; Luukî 23:1-2; Njon 18:28-32

27 ¹Mw:aa mgîdí vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:i. Yi danêmbum têtê Yesu u vye u dy:oo a chápwo ngópu. ²U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mâawe ndî Paléti ka núw:o ngópu.

Njudas ngê chóochóo u ngwo a nâkâ ngê
Dpodo 1:18-19

³Pini n:i Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, dini ghi n:i ngê u lama yaa wo, apê, Yesu kédê ndyíko ngmê, daa kêmakêma mye vye ngmê, u nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, apê, Dono kópu ngma atédí d:uu. Wod:oo Yesu kwódo ngê wowo u l:êê díy:o ye ndapîni u kwo y:ee ngópu, yi ndapî pyolo y:a kada pini knî ye mêmî y:ângo. ⁴Yepê, Dono ndî ngmêdí d:uu. Yepê, Pini n:i u dono daa tóo mo daa tóo, u kwódo ngê kídî ghê, daa kêmakêma nmye vye ngmê. Njudas ka kwo, Nmo mêtêdimên:aa mbumu. Kwo, Ye kópu úyóo nyi l:âmo ngi. ⁵Wod:oo Njudas Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yi ndapî dyuu y:i mî dy:ee too, wod:oo kuwa pwii wo, chóochóo mîné nâkâ ngê, yed:oo pwene.

⁶Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yi ndapî mêtê ngî tumo, noko yepê, Ala ndapî Chóó Lémi u ngomo k:oo daadî ya, mu kópu u díy:o wu pini ngê pi vye u l:êê díy:o kmênê ngê. ⁷Yi ndapî p:uu noko dnye danêmbum, yed:oo têtê ghi u ngwo ngmê pwila ngópu, noko yepê, Pi my:oo n:i Njedusalem adîn:aa pwopwo, y:i paan:aa kmênêkmênê koo. Yi têtê ghi d:ââ l:âmol:âmo pyu ka pwila ngópu. ⁸Pi knî y:oo yi têtê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têtê ghi. Awêde u pi yinté mwo tóo.

⁹Chóó Lémi u komo kapî pyu Njedîmaiya ngê kópuni wunê a d:êê ngê, yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

Ndapíni u pi Yisíléli tpémi y:oo yi pini u l:êê dîy:o vyi ngópu,
 yi ndapí pyolo y:a a ngí ngópu,
 10 d:ââ l:âmol:âmo pyu ka u têpê ghi u ngwo pwila ngópu.
 Nmí Lémi ngê yinté a ka a vyu.

Paléti ngê Yesu u ngwo doo póópóó
Mak 15:2-5; Luukî 23:3-5; Njon 18:33-38

11 Dini ghi n:ii ngê Yesu Lóma lede yoo yi kada pini Paléti ka núw:oo ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu u kwo mye vyi ngópu. Wod:oo Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nýóó kichi vyi. 12 Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi kii, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê kópu daangmê vyu. 13 Paléti ngê kwo, Kêémí m:uu yilí ngee kapí ngmê. Kwo, Yi kópu yilí nye nyêmí té. Kwo, Lukwe dîy:o tumu nye kwo. 14 Ngmênê Yesu tumu doo kwo, kópu daa vyu, wod:oo Paléti ngê apê, Kí lónté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daa tpapê?

Paléti ngê Yesu u vyee tédê u ngwo dy:ââ ngê
Mak 15:6-15; Luukî 23:13-25; Njon 18:39-19:16

15 M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîu u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:oo dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi kní y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. 16 Yi m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Pi yintómu yi lama yi pini u pi doo ya. 17 Dini ghi n:ii ngê yoo kwodonkwodo a wó, Paléti ye póó wo, yepê, Ló pini u yi nmye ngma a kwo, ní pw:ii? Yepê, Mbadapas ay:aa pw:ii ó Yesu ay:aa pw:ii, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, wu vyílo. 18 Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Yesu ka ní:ee dé kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dé kaa ngmê.

19 Yi ngwo Paléti kóté tédê doo ya, u kpâm ngê pi u kwo ngmê dy:ââ ngê, Paléti ka kwo, A Lémi. Kwo, Ngmâm ngê nga até da dy:ââ nê, a ka dê, Nyi ngê ye pini ngê kópu kîngmê d:uu. A ka dê, Pi mb:aa yila. A ka dê, Mgídí vy:o a wó k:oo kídí m:uu, u ngwo dí nkîngê mb:anê.

20 Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi kii, yi tpókni y:oo yoo yi mbodo dmi vuywo ngópu, yepê, Paléti ngê Mbadapas dpo pw:ii ngê, Yesu dpí vya ngê. 21 Wod:oo Paléti ye póó wo, yepê, Ló pini nmyi l:êê dîy:o ngmaní pw:ii? Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. 22 Yepê, Yesu ngê ló kópu ngmaní md:o, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê. Kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. 23 Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilí yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi.

Kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. ²⁴Wod:oo Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Doo u ntââ yi nuw:o dmi daaní ngmêê. Apê, Ye daaní ng:aa mbê knomomê, ye wa gheteghete mbê dmi. Apê, Ala pini u vyeê têdê módó n:aa dyede, ngmênê yi dono a p:uu kîngî kaalí. Wod:oo u dpodo pyu ngmê ka kwo, Mbwa d:ââ a ka ngma a íuw:e. U kwo yedê íuwo, Paléti ngê kóó dê pi yintómu yi ngópu ghêê doo, yepê, Ala pini u vyeê têdê módó nmye dyede ngmê. Yepê, Yi dono nmyi p:uu choo ya. Yepê, Nê kuu, a pi daa t:a, a kêê dê dí ghêê dê. ²⁵Pi yintómu kní y:oo kwo, Pi dono yila, pw:oo we. Kwo, Chóó Lémi ngê u ntââ daawa a vy:u. Kwo, Mu dini ghi ngê u ntââ wa vy:ee a knomomê, ye nmí p:uu dpo vy:ee ngê, nmí tp:ee dmââdíma yi p:uu myedo vy:ee ngê. ²⁶Wod:oo Paléti ngê Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede kní ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Íuw:o yó, kídosi íedê nyi t:ee yó.

Lóma lede kní y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mak 15:16-20; Njon 19:2-3

²⁷Lóma lede kní y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo íuw:o ngópu, ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ²⁸Yesu u mbwo kpídíni doo ya, a ngee ngópu, kpídí pee king kní y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emí dé, yinté kpídí u mbwo ngmê t:ee ngópu. ²⁹Noko yepê, King kní yi mbêmê kídón ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kídón ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Noko yepê, King kní y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, kî pini ka yinté tpile my:oo y:ee koo, wod:oo yimbwi ngma a ngî ngópu, u kwo y:ee ngópu, kwo, Chi tpyé, nmí kada pini ngê chi ya. U kuwó dini ghi ngê dnye yumuyumu, k:omodané ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmíkó nmí Mââwe ndíí, Nju tpémi yi king. ³⁰P:uu dnye tpyípwí, yimbwi n:ii doo tpyé, u kuwó dini ghi ngê kwulo mêdê ngee ngópu, mbêmê dnye kpêêpí. ³¹U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpídí mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêdê ngee ngópu, chóó u kpídí u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo íuw:o ngópu, apê, Kídosi íedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi íedê u ngwo t:ee ngópu

Mak 15:21-32; Luukí 23:26-43; Njon 19:17-27

³²Dini ghi n:ii ngê Lóma lede kní y:oo Yesu u vyeê têdê dnye íeíe, maa p:uu Sadéni pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon. Lede kní y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kí pini u kídosi dnyiné ngi. ³³Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dínê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ³⁴U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndíí ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vylê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê dini ghi n:ii ngê

d:uu ngê, wépi ye puwâ. ³⁵Yesu u mbwo kpídí a ngee tumo, kídosi íedê u ngwo t:ee ngópu. Wod:oo u kpídí yêê tumo, yi kpídí kní yi l:êê díy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngí, woni nanê wa a ngí. ³⁶U kuwó dini ghi ngê mbwódo yaa dniye, dnye y:enê, apê, Pi ngê wa a ngee. ³⁷U pwopwo u nt:u kópu kídosi íedê u pwo t:ee ngópu, apê, Yesu, Nju tpémi yi king. ³⁸Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkígh:ê kídosi íedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiye dpímo a vyeé dé, yi tpile myedpímo a t:âmot:âmo dé.

³⁹Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ií ngê Yesu kídosi íedê a m:uu ngópu, dnye nkwtinkwiti, ⁴⁰kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amí lê, u ngwo am:aa wó. Kópu, Mumdoó nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye ñyóó kídosi íedê a ghidi, ñyóóchóó mê ngee ngí. ⁴¹Kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ií, yinté myednye nkwtinkwiti. ⁴²Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpí dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa ngee. Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê nmí kada pini ngê a pyódu ngê, kídosi íedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélímí té. ⁴³Noko yipu, U nuw:o Chóó Lémi p:uu a kwo, apu, Nê tp:oo. Noko yipu, U nuu ghi Chóó Lémi nódo wo tóó, ye pèdê ngee. ⁴⁴Kpaa pyu n:ií dê Yesu u nkígh:ê kídosi íedê t:ee dumo, Yesu yinté myedpímo nkwtinkwiti.

Yesu kídosi íedê u ngwo pwene

Mak 15:33-41; Luukí 23:44-49; Njon 19:28-30

⁴⁵Kââdí mââ kèlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgídí a ghay wo. Dini ghi n:ií ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. ⁴⁶Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe díy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe díy:o nga d:oo ch:anê wo?ⁿ ⁴⁷Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni kní y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ⁴⁸Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê núwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi íedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. ⁴⁹Ngmênê pi woni kní y:oo kwo, Ngí t:ââ kmêle. Kwo, Ilacha wunê pwiyeé kní, ó daawa nî. Kwo, Ilacha ngê kî pini kídosi íedê yinê wunê ngêêpí? ⁵⁰Myombó Yesu dpodombiy:e mêyi ka wo, yed:oo pwene.

⁵¹Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídí ndíi n:ií doo ya, yi kpídí ngê yoo yi maa dpímo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kídosi íedê dini ghi n:ií ngê pwene, wod:oo yi kpídí chóó mínê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dí. Yi ngwo yi dyámê pee mye ghêdê mbê wo, t:aaní chaa dniye,^o ⁵²pi

ⁿ 27:46 Psalm 22:1 ^o 27:51 Ex 26:31-33; Hipílu 6:19; 10:19-20

ntóó kpomo n:ii knî yi mênê a kmênê tumo, mye kweñe dniye. Chóó Lémi u nuu u yoo, yélini wunê a pw:oo dniye, yi ngwo a pii dniye. ⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, yi yélini yi kpî k:oo a pwii dniye, Njedusalem lee dniye, pi yilî knî y:oo mî m:uu tumo.

⁵⁴ Lede n:ii knî y:oo Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, yi mâawe ndîf u k:ii kídosi u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu dneye y:enê. Dini ghi n:ii ngê dyámê pee ghêdê mbê wo, yi kópu yilî yi ngópu mye pyaa dniye, nkîngê mbê dniye, noko yepê, Kí ndêndê ngê Yâpwo ndîf tp:oo. ⁵⁵ Pyââ y:i yilî doo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vuywo. Yi pyópu knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî.^p ⁵⁶ Yi vy:o pyââ pyile doo kwo, Méli Makídala pyââ ngmê, Méli myomo, Njems mbwémi Njósép yi pye, Sepédi u kpâm pyolo, Njems mbwémi Njon yi pye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

⁵⁷ Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. Yi pini ndáapi ngmê, myenté Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁵⁸ Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mínê ch:ee ngê, wod:oo Paléti ngê u lede knî ye yepê, Wu pini ntóó ala pini ka nyi y:ee yó. ⁵⁹ Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kídosi ñedê a ngópu, yi kpîdî ngê a kmongo ngê. ⁶⁰ Ntóó núwo, chóó u kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîf yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê, wod:oo p:o loo. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu, yi Njósép mupwoknî yi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁶¹ Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê dpîmo ya, Njósép ngê Yesu ntóó yi ngópu kmênê ngê.

Kada pini knî y:oo lede knî ngmê kpomo chedê u ngwo mínê kuwo tumo

⁶² Womumo mw:aandiye, Sátídé ngê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii, Paléti ka lee dniye, ⁶³ kwo, Nmî lémi, k:omodanê pyu n:ii ma nmyi vya ngmê, u kópu dyuu ngma até dp:o nuw:o kwolo. Kwo, Pi knî ye ala kópu dpîmo tpaépê, yipu, Wa vya nê, wo pyile amî lê, u ngwo amênê pyidu.^q ⁶⁴ Kwo, P:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó wa t:âmo knomomê, pi knî ye wa vyi ngmê, yewo, Kímêdê pyidu, ye yi k:omodanê kópu mbêmê u pi ndîf ngê wa pyódu. Kwo, U ntââ lede knî ngmanyi dy:ââ, ntóó kwélini kmênê ngmê, awêde máâ y:i dny:oon:aa t:ââ, yed:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó daawa t:âmo ngmê. ⁶⁵ Paléti ngê yepê, U ntââ. Yepê, Lede knî ngmê núw:o yó, yi kópu mb:aamb:aa ngê dp:uu l:âmo yó. ⁶⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî yi p:uu ngmê t:ângo, kpomo chedê nipi lee dniye. Chêêpîni kpomo t:âmo

^p 27:55 Luukî 8:2-3 ^q 27:63 Mát 12:40; 16:21; Njon 2:19-21

doo kwo, yi châa u l:ii p:uu t:ee ngópu, noko yepê, Pi ngmê ngê wa kpêmî knomomê, u ngwo anmo w:ee. Yed:oo yi lede yoo a kuwo tumo, yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vuywo, kî kpomo u mênê pi kîngmê kee.

Yesu u ngwo a pii wo

Mak 16:1-10; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

28 ¹Sandé mw:aa mgîdí vy:o, Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê lee knopwo, Yesu kwéli kmênê ngópu. ²Yi taa knopwo, têpê dpodombiy:e doo ghêdê, nmî Lémi u enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, tpiyé wupu kwólu, mbêmê yaa wo. ³U pââ doo a wuu mbele, límî u wuu ntoo, mye yintoo. U kpîdí dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî.^r ⁴Lede n:ii knî y:oo kpomo dnye y:enê, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, mbwee ntóó k:ii pyaa dniye. ⁵Enjel ngê yi pyópu dê ye yepê, Namê nkîngê. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka dpo vuywo mo, pini n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. ⁶Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé cho, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu nyoo. ⁷Yi ghi yi m:uu ngópu, enjel ngê yepê, Lîmîlîmî ngê lee cho, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Yesu kêda pyidu, nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê. Enjel ngê yepê, Yi kópu dpo yidîn:aa vyi.^s ⁸Wod:oo yi pyópu dê y:oo lîmîlîmî ngê kpomo a kuwo ngópu. Dpîmo nkîngê, ngmênê w:aa myedê pyw:ee ngópu. Mbêpê a pwaa ngópu, apê, P:uu ndiye pyu knî ye mdoo nyi ñuw:o.

⁹Maa p:uu Yesu a pyódu ngópu, yepê, Mw:ââkó dp:o. U kwo lee knopwo, yu km:ee dyimê knopwo, yu dê dpîmo tpyé dê. ¹⁰Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, A mbwó knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Nkálili Wee u kwo dmyinê lêpî, yipi, Nê y:i anmy:uu m:uu ngmê.^t

Lede knî y:oo kada pini knî ye mdoo u ngwo ñuw:o ngópu

¹¹Dini ghi n:ii ngê yi pyópu dê maadî dpîmon:aa kwo, lede knî ngmê Njedusalem lee dniye, kópuni yi ngópu pyaa dniye, yi kópu yilî yi yuu dmi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye mîné y:ee tumo. ¹²Kada pini yoo yintómu nipi a wó, yi nuw:o dmi ngmîdi ngê pyódu ngópu, lede knî ye ndapî yilî y:ee ngópu, ¹³yepê, Kópuni dê pyódu, pi ka nangê vyi. Yepê, Pi knî ye ala kópu dmyinê tpaépê, yipi, Dini ghi n:ii ngê nmî dpî té, p:uu ndiye pyu knî y:oo daa nmî lama ntóó kêdê t:âmo ngmê. ¹⁴Yepê, Paléti ngê yi kópu a nyêmî knomomê, nmyi kpadakpada u pi a tpaépê knomomê, ye u nuw:o nmo l:âmol:âmo, kópu nmye daangmêwa d:uu. ¹⁵Wod:oo yi lede knî y:oo yi ndapî yi kêlê a ngee ngópu, kópuni ye vyi ngópu, yi kópu pi knî ye ntênê dnyen:aa tpaépê. Nju tpémi y:oo yi k:omodanê kópu awêde mu nyepênyepê ngmê.

^r 28:3 Mát 17:2 ^s 28:7 Mát 26:32 ^t 28:10 Hipîlu 2:11

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁶Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê Nkálili Wee u kwo lee dniye. Yesu ngê mbwini n:ii u pi ye vvu, yi mbwini mbêmê lee dniye. ¹⁷Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, ngmênê knî ngmê yi nuw:o miyó ngê dnye ya, yinê ye daa vyílo. ¹⁸Yesu yi nkígh:ê a loo, nipi dnye danêmbum, yepê, M:aa ngê mbóó p:uu kópu yilí yintómu yi kada pini ngê dê pyódu nê, dyámê mbêmê kópu yilí yintómu yi kada pini ngê myaa pyódu nê.^u ¹⁹Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê ghi yintómu dpí lee dmyeno, pi yilí a p:uu ndiye pyu ngê dp:uu pyódu tóó. Yepê, Dmyinên:aa mbápitísím kígha dé. Yepê, M:aa u Ghê Dmi, myenté M:aa u k:ii, nmî kêê k:oo dmyinên:aa kapí dé.^v ²⁰Yepê, Dêêpi kópu n:ii nmye nî vyi too, yi nuwo dp:uu kalê tóó, mb:aamb:aa ngê dny:oo châachâa dé. Yepê, Nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dye ghi yintómu nmyi p:uu aní ya, u dí, kuwókuwó wéni amí d:ii.

Wu u dí.^w

^u 28:18 Epeso 1:20-22 ^v 28:19 Dpodo 1:8 ^w 28:20 Njon 14:23; 15:17; Hipílu 13:8

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mêda pii wo, u mî ka mê kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mêdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mê limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Luukí 3:1-18; Njon 1:19-28

1 ¹Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ií Chóó Lémi Tp:oo. ²Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, u komo kapí pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amîné yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê,^a

³W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.

^b ⁴M:ââ yilí mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlí daangê chópu, Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lèpî, ye dpîmo danêmbum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngmênê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitísím kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵Njuda tpémi Njon ka yilí loo, Njedusalem tpémi yilí mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîî paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

^a 1:2 Mal 3:1; Luukí 7:27 ^b 1:3 Is 40:3

⁶Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdí gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdí myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdí. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo ya.^c ⁷Pi knî ye yepê, Pini n:i a kuwó wunê kwo, u pi ndîí. Yepê, Nê tédê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daaní ní. Yepê, Nê tp:ee. ⁸Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísím kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu
Mátíyu 3:13-17; Luukí 3:21-22

⁹Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwááni a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u mênê Yesu kmênê ngê. ¹⁰Dini ghi n:i ngê Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo, apê, Mbóó mêtê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:émê k:i ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nte d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mátíyu 4:1-11; Luukí 4:1-13

¹²Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. ¹³Yi doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mê ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátíyu 4:12-17; Luukí 4:14-15

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilí dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa danêmbum. ¹⁵Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kélímî mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyémiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmídi too
Mátíyu 4:18-22; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶Dini ghi n:i ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:i, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuyuwó mo. ¹⁷Yesu ngê

^c 1:6 2 Kings 1:8

mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuyuwó ntee dpí lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpí lama n:aa kígha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ¹⁸Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹Até yidnye lêpí, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dé. Yi mí k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo yi mí Sepédi, u dpodo pyu yoo yi kii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukí 4:31-37

²¹P:aa ndîi ngmê u pi Kîpêênnyem, Nkálili Kpéni Lêê u nkígh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi kní Yesu u k:ii Kîpêênnyem lee dnye, y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, líme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dnye, Yesu ye doon:aa dêêpí. ²²Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dnye, mu kópu u díy:o dêêpí pyu yoo ntee dnyimo dêêpí, daa yinté dpímo dêêpí. Kópuni Yesu ngê ye dpímo tpaépê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpímo tpaépê dé, chóó u pi mbêmê dpímo tpaépê dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndê kópu dé.^d

²³Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adí kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e adí mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, nyi u nuu u pi. ²⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adí y:oo, dpodombiy:e adí kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷Pi yintómu ngwéti dnye, noko dnye póó, noko yepê, Kí lónté kópu? Ndiye tédê kamí. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyémí ngmê. ²⁸U kuwó dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê núw:o ngópu, Nkálili wee límílmí ngê a ngêêdí.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátíyu 8:14-17; Luukí 4:38-41

²⁹Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dnye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi kní yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dnye. ³⁰Saimon u mbywé pyââ ngmítédmi mbêmê doo dpí, mbii ndîi u ngwo ngmêdoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dnye, Yesu ka yi pyópu yuu adé y:ee ngmê. ³¹Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mē y:ângo.

³²Kâádí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka núw:o tumo, n:ii dé

^d 1:22 Mát 7:28-29

y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye úuw:o tumo. ³³Yi ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a ya. ³⁴Yesu ngê pwoopwokopwe yilî pyi ngê, mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:iî knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilî Yesu ngê ngm:ii kalê too. Yesu ngê kmêna knî ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, Pini n:iî Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Luukî 4:42-44

³⁵Mw:aamw:aa ghêlî daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dêpwo a paa, yi doon:aa ngêpê, u mî ka. ³⁶Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷Dini ghi n:iî ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilî knî y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸Ngmênê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngmênîmo tpaê. Yepê, Yi kópu u díy:o até d:a lê. ³⁹Wod:oo lee dnyie, Nkálili woepo woepo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dímon:aa dêêpî. N:iî knî y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:ii kîgha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátíyu 8:1-4; Luukî 5:12-16

⁴⁰Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ⁴¹Yi pini Yesu ka ch:anê wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. ⁴²Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁴³⁻⁴⁴Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nmê miyó dp:uu úuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dé, kópuni nga dí d:uu, u ngwo pèdê w:ee y:e. ⁴⁵Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê. Yi kópu u l:êê díy:o, dini ghi n:iî ngê Yesu p:aa ndîî n:iî dpîmo lêpî, pi yilî yintómu u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dêdpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dêdpîmo a paa, yi dpîmo a ya, pi yilî yintómu yi u kwo dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmidi dnyimo a ndiyendiye.

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátíyu 9:1-8; Luukî 5:17-26

2 ¹Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêênnyêm u ngwo mède diyé dnyie. Pi knî yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. ²Pi yintómu

u kwo a lee dniye, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mí ghay wo. Yesu ngê chók u p:êê kópu dyuu ye doo tpapê dé. ³Yesu ka mbii pyu ngma a núw:o ngópu, kpâlî dê ntók dê. Ngmítédmi mbêmê a yé ngópu, pi páádi knî y:oo dnyinê ngópu. ⁴Doo u ntââ yi pini Yesu ka daapê núw:o ngópu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê pw:ono adí núw:o ngmê, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu, puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini yedê ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmítédmi mbêmê doo ya. ⁵Dini ghi n:i ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:i knî y:oo kí pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dí chedê, Chók Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ^e ⁶⁻⁷Nju tpémi yi dēêpî pyu yoo y:i ngmēdoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kí pini ngê lukwe díy:o yi kópu dê vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chók Lémi u d:aa nê kâádi. Apê, Chók Lémi mu ngmîdi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Apê, Doo u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ^f ⁸Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té? ⁹⁻¹¹Yepê, Nê Chók Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chók Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kélîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kí kpâlî ntók ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntók ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ¹²Wod:oo yi pini ghêêdí wo, u ngmítédmi a ngêêdí, pi yintómu yi ngópu mí pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chók Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kînté kópu pi doongmê módu. ^g

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmîdi ngê

Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32

¹³Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mē diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dniye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴Dini ghi n:i ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi, Alípayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdí wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:i. Yinté pini mē yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo k:oo. ¹⁶Dêêpî pyu yoo n:i dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:i mu kmaapî té. Yi tpókni Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póo dniye, yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî

^e 2:5 Luukî 7:48 ^f 2:6-7 Is 43:25; 1 Njon 1:9 ^g 2:12 Mát 9:33

pyu yoo yi k:ii a kmaapî té?^h ¹⁷Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo.ⁱ

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-39

¹⁸Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpîpîkpîpî. Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpîpîkpîpî. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe díy:o Pádisi knî y:oo nté dê kpîpî ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpîpî ngmê, kwo, ngmênê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? ¹⁹Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ²⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

²¹Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdí mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpîdí pee kamî daawa pwila, kpîdí mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdí pee kamî dêékweédi ngê wa a pyódu, kpîdí mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpîdí pee kamî, kpîdí pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.^j

²²Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vyu
Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

²³Líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye

^h 2:16 Mát 11:19; Luukî 15:1-2 ⁱ 2:17 Luukî 19:10; 1 Tim 1:15 ^j 2:21-22 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

dnye dpodo,^k 24 Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? 25 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too,^l 26 wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêédí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. 27-28 Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ango, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aaanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nè u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nè u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyîmî u l:êê dîy:o, daa lîme wo u l:êê dîy:o yoo l:âmo ngê.^m

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátíyu 12:9-14; Luukî 6:6-11

3 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. ²Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. ³Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. ⁴Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vvu, apê, Lukwe dîy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe dîy:o yi dêêpî kópu ngmîdi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁶Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodî u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum têdê Yesu u vye u dy:oo mîné châpwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi

Mátíyu 4:23-25; Luukî 6:17-19

⁷⁻⁸Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lêê ndî u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi,

^k 2:23-24 Deut 23:25 ^l 2:25 1 Sam 21:1-6 ^m 2:27 Deut 5:14

Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmidi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, yi kópu yilí yi pi dmi a ny:ee tumo. ⁹⁻¹⁰Yesu ngê mbii pyu yilí dpímo pyipyi, yed:oo mbii pyu kní y:oo pi dpodombiy:e dnye papí dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpí, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmí mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê díy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye u ngwo vyu, yepê, Dinki a núw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó. ¹¹N:i:ii kní y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:i:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóo dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. ¹²Yesu ngê kmêna kní ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mátiyu 10:1-4; Luukí 6:12-16

¹³U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mí myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. ¹⁴Yi yéli yi vy:o, pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi yoo, u aposél yoo. Yepê, Dî ngmidi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Díyo a dpodo tédê waní dy:ââ nmyo, pi kní ye a kópu dyuu anmyin:aa tpapê. ¹⁵Yepê, U ntââ ngê waní pyódu nmyo, pi kní y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ¹⁶Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó ngmidi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:i:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. ¹⁷Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwaáti dê, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjfs. ¹⁸Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alipayas tp:oo. Tádiyas yono, Saimon mê ngmê, pini n:i:ii yoo woni kní yi k:i:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmí ngm:ii kalé té, mu kópu u díy:o u yi y:e dèpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo. ¹⁹Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:i:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-32; Luukí 11:14-23; 12:10

²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpímo pyodopyodo, yinté u ngwo mímí pyodo, pi yilí u kwo loo, yi kópu u l:êê díy:o u pi kní yi k:i:ii yi kmaapí u dye ghi dèpwo ya. ²¹Dini ghi n:i:ii ngê u pye ghee kní y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmí nya. Mu kópu u díy:o pi kní y:oo noko yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. ²²Dêêpí pyu n:i:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³Wod:oo Yesu ngê yi yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi kní y:e kmêna daawa ngm:ii kalé té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngmêné Chóó Lémi u

Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamyé dyênê ngmê. ²⁶Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

²⁷Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too."

²⁸⁻²⁹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kéé té, ntââ y:e mêdaangmêwa a vy:u. Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu adî peede tpaê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéé té.^o ³⁰Yesu ngê yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

³¹Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapî nî dniye, mu kópu u dîy:o pi yilî, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³²Yi yéli y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngî. ³³Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

4 ¹Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilî yintómu y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee

ⁿ 3:27 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 ^o 3:28-30 Hipîlu 6:4-6

dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ²Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ⁴Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, ímê knî y:oo mî ma tumo. ⁵Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dèpwo ya. ⁶Yepê, Yi witi w:uu dé límîlímî ngê pii dniye, ngmênê dini ghi n:i ngê kâádî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa dniye. ⁸Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo yonoy:a kele. ⁹Yepê, Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

¹⁰Dini ghi n:i ngê yoo ndîi yi p:o p:o mê loo, Yesu p:uu ndiye pyu yoo, u dyépi y:a mê miyó knî yi k:i, yi mgongo danêmbum knî yi dîy:o u kwo póo dniye. ¹¹⁻¹²Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dèêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

U mumu ngê a mumu ngmê,
u nyêmî ngê a nyêmî ngmê,
u wopwe ngê mèdeêdê wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,
yi dono yilî u kuwó wa kée té, mèdeawa a ngî té.^p

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

¹³Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? ¹⁴Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngîma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. ¹⁵Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê

dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹⁶⁻¹⁷Yepê, Witi w:uu woni knî t:aaní mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:iî ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:iî ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîf yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:iî ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê díy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límî k:iî wa kpípî nê.^q ¹⁸Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê.^r ¹⁹Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ²⁰Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalí, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé.

²¹Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:iî ngê mgídî dpo ghay, n:iî ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídî wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ²²Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ²³Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

²⁴Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, ²⁵mu kópu u díy:o n:iî ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:iî ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, yi pini nmî kada adí kwo, Chóó Lémi ngê l:êê tédê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu yi wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

²⁶Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:iî ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. ²⁷Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêmumê dpodo yédi, mgídî vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo

^q 4:16-17 Kílosa 2:7 ^r 4:18-19 Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

lonté dpî pyidu. ²⁸Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiye dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalí, yed:oo dpî mdo. ²⁹Yepê, Dini ghi n:ií ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32,34; Luukí 13:18-19

³⁰Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lonté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lonté aní mgongo? ³¹⁻³²Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîí ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ií ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpítîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

³³Dini ghi n:ií ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi kní ye doo tpaépê, yinté mgongo yilí ye kwólu, u dí doo u ntââ pi kní y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo. ³⁴Dini ghi n:ií ngê pi yilí kní ye dpímo danêmbum, dye ghi yintómu ye dpímo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi mgongo u kakémê mēdpímo cháméchámê.

Yesu ngê yópu ndîí u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Luukí 8:22-25

³⁵Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. ³⁶Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki kní m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷Yópu ndîí ngma a pwaa wo, vyyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kēmakēma dinki pî vy:êê wo. ³⁸Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu kní y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóó nga anmî pwopwo té? ³⁹Yesu a pii wo, yópu ka kwo, Munto. Vyyuwó kní ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndîí mē kââ. ⁴⁰Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmye nkíngê té? Yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kélímî té? ⁴¹Nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kí lonté pini? Noko yepê, Vyyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Luukí 8:26-39

5 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ²Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³Yi dpímo ya, dye ghi yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê daapî kudu ngê. ⁴Daa ng:êêntómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpímo pwapî dé, mu kópu u díy:o l:âmo dy:ââ. Dêê dniye, daa kudu ngópu. ⁵Dye ghi

yintómu mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî yi mênê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ, chóó chêêpî ngê myedpîmo châpwo.

⁶Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dé y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷⁻⁸Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndîfî tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndîfî u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî, mu kópu u díy:o nmo yilî. ¹⁰Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹Mbwêmê w:uu ndîfî yi nkígh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. ¹²Yi Kmêna knî yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ¹³Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vuywo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa ngmêka t:a. Nkíngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê nté ngópu. ¹⁷U l:êê díy:o Nkedîsa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? ¹⁹Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee ngi. Kwo, Po mê dini, yi kópu nyoo knî ye dpîmo nté ngi. ²⁰Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko yepê, Vuyw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mátíyu 9:18-26; Luukî 8:40-56

²¹Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkígh:ê dnye ya. Pi dêpwo a ya. ²²Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, ²³kwo, A tp:ee módó kíyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé.

Kwo, U ntâa wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mēdaawa pw:onu. ²⁴Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilí yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkígh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵Pyâa yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpímo ya, m:âa y:a mê miyó ndî, wêê p:uu dêpê vyâ. ²⁶Yi pyópu p:uu kpeede yilí dpímo dpodo, yimi mēdnyimo mgíní vyímí kígha, nk:âa ye dpímo ngêêpí dé, u ndapí yinté chedê ngê, ngmênê dēdnyimo pyipyi, dono ngê p:ee mēdnyimo pyépi. ²⁷Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mí ghê wo. ²⁸Apê, Yesu u kpídí kwódo p:uu a kêê n:aa yé, yed:oo wêê wunê vye. ²⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpídí kwódo p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê dê pyódu. ³⁰Yesu u lama até yi yaa wo, apê, Ala a wâa pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpídí p:uu kêê n:aa dê yé? ³¹P:uu ndiye pyu kní y:oo kwo, Lukwe díy:o nye póó? Kwo, Lukwe díy:o chi vyi, A kpídí p:uu kêê n:aa dê yé? Kwo, Pi kínga dídyêní. ³²Yesu doo yeda vwuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê d:uu? ³³Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkíngê mbê wo, Yesu ka adí lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danēmbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kélímí mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lēpí, mii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuw:o ngê kêê kídangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

³⁵Yesu ngê u danēmbum ghêlí dêpê kēlí ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi kní ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Nm:ee módó ngê pi nga da dy:âa. Kwo, Doo u ntâa kî mâawe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núw:o. ³⁶Kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê kêê yi kēlé dêpê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkíngê. Kwo, Chi kélímí. ³⁷Pi daangmê núwo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon vyílo dé yi núw:o too. ³⁸Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kâákâa té. ³⁹Yesu ngomo k:oo adí kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe díy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí. ⁴⁰Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdí u pye mí, p:uu ndiye pyu pyile kní yi k:ii, ngomo ghi k:oo adí kee dmi, yi dmââdí ntóó kwéli doo ya. ⁴¹Yesu yi dmââdí kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kí dmââdí, a piidi. ⁴²Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdí u m:âa y:a mê miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdí Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adí d:uu? ⁴³Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mēnê dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mátíyu 13:53-58; Luukí 4:16-30

6 ¹Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii. ²Líme wo ngê ngêpê

ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mê yilí doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilí ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilí anyi wunê ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndî nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yilí angênté dpî chaa? ³Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tidê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpí châpu ngmê, ngmênêni kní y:oo myed:uudpí châpu ngmê. ⁵Doo u ntââ Yesu ngê mbwudu yilí y:i daapí chópu, ngmênê pwopwokopwe kní ngmê yi mbêmê kêê yó, u ngwo pyi too. ⁶Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe díy:o kî yéli a ka dêdê kêlímî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too
Mátiyu 10:5-15; Luukí 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkígh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mê miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa pyépi nmyo, pi kní y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸Yepê, U ntââ nmyi kiyé avy:ee núw:o t:oo, ngmênê tpile n:aamu núw:o. Yepê, Nté n:aangmê núw:o, nmyi tpile péé myen:aangmê núw:o, ndapí nmyi mênê myekíngmê kwo. ⁹Yepê, Nmyi yi dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê nmyi mbwo kpídí myomoni n:aangmê t:oo. ¹⁰Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpí lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpí koko, yi dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo. ¹¹Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpín:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dē y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dē daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dē y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u tēpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.^s

¹²Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó p:aani p:aani lee dniye, ala kópu pi kní ye dnyen:aa tpapê, yipu, Nmyi dono kópu yilí yintómu kée tóó. ¹³Pi yilí kní y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu mbii pyu yilí yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye pyipyi dé.^t

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ
Mátiyu 14:1-12; Luukí 9:7-9

¹⁴Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilí nyongo, mu kópu u díy:o Yesu u pi pi yilí yintómu yi lama doo ya, ngmênê

^s 6:11 Dpodo 13:51; 18:6 ^t 6:13 Njems 5:14

Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi kní ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kímêdê pyidu, wu vyílo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapí ngê. ¹⁵Ngmê kní y:oo apê, Ilacha kímaa t:aa, wu vyílo. Ngmê kní y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapí, yinté pini ngmê kímêdê pyidu, wu vyílo. ¹⁶Dini ghi n:ií ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê kiní chapwo, apê, kímêdê pyidu, wu vyílo. Ala Njon Baptist u vyeé u danêmbum.

¹⁷⁻¹⁹Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpám t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpímo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vya, kwo, Njon vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adí kní, ngmênê ghêlí daa vyâ. ²⁰Antipas Njon ka dpímo nkíngê, mu kópu u díy:o u lama dpímo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê díy:o, pi kní ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo kní ngmê ngê u lede kní ye dpímo tpaépê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu kní yi l:êê díy:o Antipas u gha l:âmo dpímo a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo dpímo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpí.

²¹Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ií ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndíí ngmê kpo, mââwe ndíí yoo a danê ngê, mââwe ndíí dêpwo a ya, Nkálili. ²²Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó doo ndens, kwodo mb:aa. Yi kwodo ngê yi nááli tédê mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngmênye tpaépê, u ntââ nga nínê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpaépê, yi ntémwi nga nínê kuwo. ²³Kwo, Daaní dóó ngi, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴Wod:oo yi kwodo adí lê, u pye ka ad:uu póó, kwo, King ka lukwe ngmaní dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵Wod:oo yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapí puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngíma vya, mye kpaá wo. ²⁷Wod:oo lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mínê chapwo, ²⁸mbodo nmoko yedê a kââ, ada núw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo. Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹Njon p:uu ndiye pyu kní y:oo dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó mínê ngí ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mátíyu 14:13-21; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mínê nté tumo. Pi kní yi lama kópuni dnyen:aa kígħa dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntâa kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u díy:o yoo mudoo a líwe, Yesu u pyinê dn̄ya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê díy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmên̄yinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. ³²Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. ³³Ngmênê pi yilí y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yéli maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

³⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u díy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:eey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuuwo. Yi kópu u l:êê díy:o daa kópu ngmídi yi lama doo kîgha. ³⁵⁻³⁶Dini ghi n:ii ngê kââdî doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kînga dê ghîi, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntâa. Kwo, Yi ntoo ndapí nmî ngópu daa tóó. ³⁸Yesu ngê yepê, Mbídédí yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyiné kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbídédí limi, te miyó.

³⁹Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dniye. ⁴⁰Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. ⁴¹Yesu ngê Mbídédí limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vuu wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbídédí pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbídédí u ch:êê kê dumo. ⁴²Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mē miyó mē ntówo ngópu. ⁴⁴Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mâa yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetísaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴⁷Dini ghi n:ii ngê ngídí doo a ghayghay, dinki kpé lêê núknînúknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yéli p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸Yi vuu wo, apê, Dinki ngê dono mîné pyw:émî, mu kópu u díy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kéli ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpí. ⁴⁹Yi kēma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmēna? Apê, Mbwee? Ghê yi mēnê ghípê wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰Yintómu yi

m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. ⁵¹Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêtê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênypê u kópu ngê pyodo. ⁵²K:omo tpile yoo ndîi, nté têtê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêtê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet

Mátíyu 14:34-36

⁵³⁻⁵⁴Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. ⁵⁵⁻⁵⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo núw:o ngópu, wod:oo pwopwokopwe Yesu ka a núw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpímo lêpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinêdnyinê dé, Yesu ka dnyimo íeíe dé, yi ngmítédmi mbêmê kâa puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdí kwódo p:uu kêtê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpídí kwódo p:uu kêtê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

Nju tpémi yi chóo yi dêêpî kópu dyuu

Mátíyu 15:1-9

7 ¹Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. ²Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe díy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kînté a kmaapî té, yi kêtê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóo Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe díy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe díy:o yi kêtê daa ghêêghêê tumo? ³⁻⁴Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêtê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóo Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵Yi kópu u l:êê díy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe díy:o kêtê tupwótupwó ngê a kmaapî té? ⁶Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóo Lémi módó nmye chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dîpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóo Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,
ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,
mu kópu u díy:o yi chóó yi nuw:o ngê
pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
yi chóó yi dêêpî kópu ngê
pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmi ngópu, ngmênê
Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu.

⁹Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo
danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê
dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngí
tumo? ¹⁰Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi
pye mí dmyinê cháâchââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê
kópu dono u pye mí yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ¹¹Yepê,
Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimé
pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mí ye wa a tpêpwo
knomomê, mbodo l:ámo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê,
Chóó Lémi ka waní y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaani kê. ¹²Yepê, K:omo
tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo
adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile ní y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye
kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile
m̄ye m̄i ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni.
Yepê, Pi knî ye yi pye mí cháâchââ tédê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³Yepê,
Yoo yi lama kîgha tédê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu.
Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mátíyu 15:10-20

¹⁴Yesu ngê yoo mēdê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo
yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. ¹⁵Yepê, Tpileni pi u mēnê dpî
ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê
daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê
yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. ¹⁶Yepê, Yi kópu
mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mí kee
wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póó dniye.
¹⁸⁻¹⁹Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee
ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mēnê dpî ghîi, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini
Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:o doo
u nuw:o mēnê dpî lê, ngmênê km:oo mēnê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi

ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósiyi ngê ntini n:i yilí Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.)²⁰⁻²² Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pywuwópywuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpí pyódu, yepê, mu kópu u díy:o pini n:i u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pywuwópywuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpí d:uu, yepê, a pyââ ti yédi, a kpaá yédi, pi dpí vy:a, pi u kuwó dpí pwiyé, a mtíkó yédi, yepê, daa dono kópu ngmídi dpí d:uu. Yepê, Pi dpí dóó, pyââ p:uu a nuw:o yédi, chóó a ya yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, a chaa yédi, dêêpí u mênê daa ya yédi.²³ Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpí pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpímo kélímí

Mátiyu 15:21-28

²⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pââ Ndîi u kéténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkîgh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngmênê yi kópu daa pyodo. ²⁵Pyââ ngmê, tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:i ngê Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo. ²⁶Yi pyópu daa Nju pyââ, Taiya wee u kwo pyââ. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntââ wanyi ngm:i kwolo. ²⁷Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpí té. Kwo, Kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, mu kópu u díy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpí té. ²⁸Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapí tédê w:ââ kní y:oo nté kmono ntee a pîpí tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁹Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kí pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kélímí, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kichi vyi. Kwo, P:o mê dini. Kwo, Kmêna ngê ñm:ee módó ala ngwo kêda kuwo. ³⁰Wod:oo yi pyópu p:o mê diyé wo, tp:oo módó dpí tédê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Kní yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî ta. ³²Yesu ka pi ngmê ñuw:o ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye

^u 7:20-22 Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntââ ala pini mbêmê ngêê wanyi yé? ³³Yesu ngê pi knî yi vy:o a pw:ii ngê, kóo pyââ dê ngópu mênê kaa doo, kóo tpyîpwi ngê, dóo yedê yó. ³⁴Yed:oo Yesu mbóo p:uu vyu wo, yi pini ka kwo, Kweñe. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵Yesu ka dpodo ndîf ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu. ³⁶Yesu ngê yepê, Kópuni dí d:uu, yepê, pi knî ye mênangên:aa vyi. K:omo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu. ³⁷Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuw! Apê, Mâawa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê u lama a tóo. Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntââ, wa pyi té.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 15:32-39

8 ¹⁻²Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kí yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u díy:o wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. ³Yepê, Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha l:âmo dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. ⁴P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóo, kwo, yâpwo tédê myedaa tóo, kwo, yi ntoo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî mbono? ⁵Yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbîdédi pyudu knî a ngî too, Chóo Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷Te tp:oo pyile njini myedê ngî too, Chóo Lémi yi l:êê díy:o mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸⁻⁹Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mê ntówo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:o yi p:o mê dy:ââ too. ¹⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalímanuta wee u kwo lee dniye.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mátiyu 16:1-4

¹¹Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwopwepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kí pini wo vyílo, ye Chóo Lémi ngê u l:êê díy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê díy:o, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹²Wod:oo Yesu u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe díy:o a ka nmye tpaépê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daanî d:uu. Yepê, Kópu yilí wunê kídí d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndîf mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 16:5-12

¹⁴Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi mu ngmîdi dinki k:oo a ñuw:o ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu ñuw:o ngópu. ¹⁵Dini ghi n:iî ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kíngí dyênê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekíngí dyênê nmyo. ¹⁶Yi kópu p:uu yi chóó noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyi, mu kópu u dîy:o mbîdédi dp:oom:uu ñuw:o. ¹⁷Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adí póó, yepê, Lukwe dîy:o nmye danê té, nmyimo, Mbîdédi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdo? Yepê, Nmyi lama daa tóó? Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu? ¹⁸Yepê, K:omo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmêê mêdp:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyêmî ngmê. ¹⁹Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da kuwo, dini ghi n:iî ngê mbîdédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mê miyó. ²⁰Yepê, Dini ghi n:iî ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mummy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu. ²¹Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kîdmyongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekîdmyongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetísaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²²Mbetísaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê ñuw:o ngópu, kwo, U ntââ ngêê p:uu wanyi yé. ²³Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa ñuw:o, y:i p:uu doon:aa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóó dé ngîma yé doo, kwo, Yélfî nye y:enê? ²⁴Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngmêê na a ka yi kn:ââ ye m:iî té. ²⁵Myombó Yesu ngê kóó dé ngîma mê yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dé dpodombiy:e vyuwo kalê doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mê módu. ²⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mê dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mêkidingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-20; Luukí 9:18-21

²⁷Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:iî kada a y:ee ngópu, p:aani n:iî u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:iî knî y:oo Chóó Lémi u

komo wunê dnyimo a kapí, ngmê kêda pyidu, nyi vyílo. ²⁹Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmí Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. ³⁰Yepê, Yi kópu pi kní ye nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:21-28; Luukí 9:22-27

³¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê nmí kada pini kní y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo wa mb:ii nê, dêêpí pyu kní y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

³²Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi kópu dêpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vyu, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpaê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³Ngmênê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu kní yi ngópu Pita ka kwo, A nkígh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapí, ye pi kní yi komo y:ee kapí.

³⁴Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo mye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu kní yi p:uu mêkingê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ³⁵Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kíngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. ³⁶⁻³⁷Yepê, Pini n:ii chóó u tpile kní yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamí u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸Yepê, Mgídí u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Yepê, Dye ghi kní ngmê ngê a yoo kní yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo waní mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel kní yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndíî ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

9 ¹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pi kní nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile kní ye u mo u nâmo u ngwo mínê ghê wo
Mátiyu 17:1-13; Luukí 9:28-36

²Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile

knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mîné ghê wo, ³ u kpídî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntââ dyâmê mbêmê pi ngê yinté kpídî kpaapîkpaapî ntee kpídî daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum têtê m:uu tumo. ⁵ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmîné t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁶ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o u pyipe dê yi k:ii nkîngê ngê y:aya pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndîf ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi. ⁷ Nkalî too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁸ Yi vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghêlí nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰ Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlí daa vyi ngópu, ngmênê yi chóó yi kópu p:uu dnyimo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi? ¹¹ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo? ¹² Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. Yepê, Lukwe dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yilî u ngwo wa d:uu ngmê?^w ¹³ Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátiyu 17:14-20; Luukî 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vwuwo yedê ghêpê dniye, pi yilî m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mîné chipé ngópu. ¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té? ¹⁷ Pi ngmê yoo vy:o doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a núw:o, kwo, mu kópu u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a. ¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têtê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo

v 9:7 2 Pita 1:17-18 w 9:12 Mal 4:5; Is 53:3

kêpa dpî ghê knî. Kwo, A dîdmidîdmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngmênê kêdê dêê dmi. ¹⁹Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a núw:o yó. ²⁰Wod:oo yi tpémi u kwo adî núw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹Yesu yi tpémi u mî ka adî póó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²²Kwo, Daa ng:êéntómu u kmêna ngê dpó, Nî vy:a, ndiya nî kée, mbwaa paa nî kée, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntââ nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. ²³Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kêlîmî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ ngê a ya nyédi. ²⁴Wod:oo yi pini Yesu ka adî mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kêlîmî, ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵Pi yilî Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kî kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe dîy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mêkidingê ghê. ²⁶Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adî vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mêdêpwo a kpêpî, ntóó têpê mbêmê doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kêdê pw:onu. ²⁷Ngmênê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmî kââ.

²⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntââ. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátíyu 17:22-23; Luukí 9:43b-45

³⁰⁻³¹Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kêlê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³²P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátíyu 18:1-5; Luukí 9:46-48

³³Dini ghi n:ii ngê Kîpêêníyêm taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu kní ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té? ³⁴Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa vyi ngópu, mu kópu u díy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ. ³⁵Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi kní yi p:uu choo dpodo. ³⁶Yesu ngê tp:ee ngma a ngéêdí, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dê yi kélê kââ, yepê, ³⁷Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adí vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedí cháâcháâ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adí cââcháâ nê, daa a mo adí cháâcháâ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedí cháâcháâ.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukí 9:49-50

³⁸Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi kní yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ³⁹Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini. ⁴¹Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa kní nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngí kéé, u danêmbum

Mátíyu 18:6-9; Luukí 17:1-2

⁴²Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kélîmî té, pi ngmê ngê yi kélîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi kní y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapí d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁴³⁻⁴⁴Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi kní ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo,

ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 45-46 Yepê, Máádini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, yi máádi dono u maa, u dí ndiya, yi anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóó nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 47-49 Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kêlê ghê ndê ngê adí pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee límîlímî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóó Lémi kóó k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya.^x

Kpîpî te u danêmbum
Mátiyu 19:1-12; Luukî 16:18

10 ¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dneiye, Njódan mbwááni ndîi mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dneiye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî ntee dpîmo ndiye kîgha dé, yi yinté myedoo ndiye kîgha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum têdê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mââ ngê u kpâm wa kpîpî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mââ ngê u kpâm dí kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vuyuu dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mââ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya.^y ⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mââ u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî.^z ⁸ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngmênê mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kââdí dê, pi ngê d:uudpî chámê dê.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo mê diyé dneiye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo póó dneiye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii ngê u kpâm

^x 9:50 Mát 5:13; Luukî 14:34; Kílosa 4:6; 1 Tes 5:13 ^y 10:6 Gen 1:27 ^z 10:7 Gen 2:24; Epeso 5:31

dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu.^a ¹²Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amî yéé, yepê, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo núw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

¹³Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma núw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nod:wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a núw:o teñe, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adí y:enê dé. ¹⁵Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmi ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêm, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êênî dé, u pa doo t:emî dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapîkpaapî dé, yipu, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo póo wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁸Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. ¹⁹Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, m̄ye m̄i chi chââchââ dê. ²⁰Yi pini ngê kwo, Mââwe, kwo, tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî chââchââ té. ²¹Yesu ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kî pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmîdi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lèpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóo p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²²Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angenté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angenté amî ghê. ²⁴Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kî lónté

^a 10:11 1 Kódin 7:10-11

kópu? Yesu ngê yepê, Kí tp:eema. Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndíí. ²⁵Yepê, Mbwêmê ndíí, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶P:uu ndiye pyu kní y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amí ghê? ²⁷Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilí yintómu nmo kuwo ngê, anmínê yâmuyâmu ngi. ²⁹⁻³⁰Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tídê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mí dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilí amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê díy:o tpile ngmídi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tídê mbwó yoo, u pye mí yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo tédê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilí yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi kní ngmê ngê pi kní y:oo a l:êê díy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamí amínê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê díy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Luukí 18:31-34

³²Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lèpî, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkíngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa núw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, déêpî pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a chápwo ngmê, wa mgímî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwi, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpímo dmyiné

Mátiyu 20:20-28

³⁵U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U yi nye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi.

³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmaní d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:i ngê m̄i ndíi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dp̄i kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dp̄i lama dpo mbumu mo. Yepê, Dp̄i u ntââ dê, pi kn̄i y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo, Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi kn̄i y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê.^b ⁴⁰ Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daan̄i ngmidi. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:i kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a kn̄i y:oo dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:i kada pini ngê dp̄i pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kígha too. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:i ngê u yi adí kwo, Kada pini ngê n̄i pyódu, yi pini ngê choo ngêêp̄i nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê díy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêp̄i too, yi l:êê díy:o wan̄i pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu.^c

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê, Njédikó

Mátíyu 20:29-34; Luukí 18:35-43

⁴⁶ Njédikó taa dniye, yi dnye ya, dini ghi n:i ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilí yi kii, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatímeyas, Tímeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntââ, maa nkîgh:ê dp̄imo ya, pi kn̄i ye ndap̄i dp̄imo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:i ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kíyedê pwiyé kn̄i, wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dép̄idi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yilí yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dép̄idi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kí pini a ka a pwiyé we. U kwo até yi mbwóó dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êédé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiyé we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kp̄idí a pywálí ngê, m:i kée ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Lukwe nga ngmaní mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Máâwe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, méchi lèp̄i. Kwo, Ngélimí mbêmê chi piyé. Wod:oo yi ngwo yélí mē módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátíyu 21:1-11; Luukí 19:28-40; Njon 12:12-19

11

¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:i Njedusalem ghêlí daa n̄i dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi

^b 10:39 Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9 ^c 10:45 1 Tim 2:5-6

Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ²Yepê, Mu p:aani nmí kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê íedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálí nyoo, a ka dpo íuw:o nyoo. ³Yepê, Pini n:ii ngê dpo dé vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo íeíe ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpí vyi nyoo, kwipi, Nmí lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgí daawa a puwâ, díyo mêwunê diyédiyé kígaha. ⁴Wod:oo adí lee kní, yi p:aani ad:uu taa kní, apê, Ndonki tp:oo yedê íedê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵Dini ghi n:ii ngê dpíma a pywálípywálí, pi ngmê kní y:oo yepê, Lukwe díy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálípywálí ngmê? ⁶Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mēdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ íuw:o nyoo. ⁷Wod:oo yi ndonki Yesu ka íuw:o ngópu, yi nkuwo kpídí dé yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lèpí, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinédnyinê. ⁸King ntee dnyimo cháâcháâ, Yesu yinté mye chápu ngópu, woni kní y:oo yi nkuwo kpídí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni kní y:oo yi kní ngmê vy:éê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. ⁹Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kélê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lèpí, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmíkó Nmí Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. ¹⁰Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Límí k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kígaha koo.

¹¹Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndíí mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mí kee wo, tpile yilí y:i mí módu, wod:oo Njedusalem mēda kuwo ngópu, Petani mē diyé dniye, mu kópu u díy:o yi dini ghi ngê kââdí doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisíléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu
Mátíyu 21:18-19

¹²Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lèpí. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹³Maa nkígh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndíí. Yesu yi yini km:ee adí lê, apê ngmênê, Kí yini p:uu kígaha ngma a kwo. Yi n:ee, apê, Kígaha p:uu daa kwo, mu kópu u díy:o doo u kyopwokyopwo u dye ghi ngê módu. ¹⁴Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê ngígaha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyu, p:uu ndiye pyu kní y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a
pw:oo ngê

Mátíyu 21:12-17; Luukí 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mí kee dniye, apê, Pi kní y:oo tpile tp:oo

mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têtê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, ímê tp:oo pywupwi têtê yi p:o a ngî too, yi ya têtê dnyi mye dy:ee too. ¹⁶Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dèdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máádi nmîmo kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlí nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máádi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê. ¹⁷Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vvu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê têtê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaá têtê ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁸Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vy:a. Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu y:oo u dèêpî dnyimon:aa nyê.

¹⁹Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo

Mátiyu 21:20-22

²⁰Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkígh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. ²¹Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. ²²⁻²³Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélîmî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kí mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ²⁴Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmye n:aa tpapê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê têtê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁵⁻²⁶Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o nédê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vvuwo daawa kée té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kée tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kée té, mēdaadî nuw:onuwo dé.

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátíyu 21:23-27; Luukî 20:1-8

27-28 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mê taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mê kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? 29 Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiye ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaépê. 30 Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? 31 Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaépê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaépê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélímí mbê dniye. 32 Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaépê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi kní y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi kní ye nkíngê mbê dniye, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. 33 Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 21:33-46; Luukî 20:9-19

12 1 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilí kní ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilévuyilê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vvyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dé kaa knomomé, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilévuyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, kní a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. 2 Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kypowo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu kní y:oo a wain kní nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o ngi. 3 Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu kní y:oo wain kní u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. 4 Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmídi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. 5 Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo.

Yepê, Wain kpê chók ngê pi yilí ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo, woni vya tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu. ⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee aminê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ⁷Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu kní y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kí wain kpê chók tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸Yepê, Wod:oo mgîmí ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mí kée ngópu.^d

⁹Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chók ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâádí ngmê. ¹⁰Yepê, Ala kópu puku yedê nmyinê kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pâáni ngomo wuwó pyu kní y:oo kée ngópu,
yi yini pâa pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.^e

¹¹Nmí Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.

¹²Nju tpémi yi kada pini kní y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmí mgîmí, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kí nmí p:uu a mgongo. Ngmênê pi yilí kní ye nkîngê mbê dniye, wod:oo Yesu mēdaa mgîmí ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátíyu 22:15-22; Luukí 20:20-26

¹³Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu nmí dód.^f ¹⁴Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu kní ngmê ngmídi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmí lama ka tóó, Ndéndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi kní ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chók Lémi u kópu dyuu pi kní ye ndéndê ngê nye tpaê ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmí dêêpí kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndíi ka tákisi wanmí pywupwi? Kwo, Wanmí pwila, ó daanmí pwila? ¹⁵Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Lukwe díy:o nmye dódó nê? Yepê, Tákisi ndapí a ka ngma a núw:o yó, ngmêní m:uu. ¹⁶U kwo yi núw:o ngópu, yepê, Ala ndapí p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndíi u kââ u pi ye tóó mo. ¹⁷Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndíi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémí. Yepê, Tpileni Chók Lémi ngmênêni, Chók Lémi ka mēdmyinê yémí. Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu.^g

^d 12:8 Hipílu 13:12 ^e 12:10-11 Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8 ^f 12:13 3:6
^g 12:17 Lóma 13:7

Pyidepyide u danêmbum*Mátiyu 22:23-33; Luukí 20:27-40*

¹⁸Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêt:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó.^h ¹⁹Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.ⁱ ²⁰Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²¹Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdí, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ²²Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmídi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²³Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amí pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

²⁴Yesu ngê yepê, Dnye kn:aadi ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ²⁵Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mēdaawa yéé knî. ²⁶Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pípî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo.^j ²⁷Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dnye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó*Mátiyu 22:34-40; Luukí 10:25-28*

²⁸Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka póó wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ²⁹Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada ye tóó, kwo, Yisíléli tpémi. Kwo, Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu a tóó.^k ³⁰Kwo, U nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu

^h 12:18 Dpodo 23:8 ⁱ 12:19 Deut 25:5 ^j 12:26 Ex 3:2-6 ^k 12:29 Deut 6:4-5

dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ³¹Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Ñyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo.¹

³²Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ndêndê ngê kîchi vyi, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a tóó. ³³Kwo, Pi nódo Chóó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi nódo chóó u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndîî dê, kwo, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ngmênê u kwo têtê.^m ³⁴Yesu ngê apê, Kí pini ngê gha kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakêma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adí ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukî 20:41-44

³⁵Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe díy:o ala kópu a tpaépê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépidi u tii ínedê pini ngmê? ³⁶Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, díyo aní vya té,
nyí yodo u maknopwo waní yé té.

³⁷Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

³⁸Dêêpî têtê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîî ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pídný:oo cháâcháâ nmo. ³⁹Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têtê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁰Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî

¹ 12:31 Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 ^m 12:33 1 Sam 15:22; Hos 6:6

dóo t:oo, yi tpile dpí t:âmo t:oo, ngmênê pi kní yi ngíma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadî ngê dpí pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Luukí 21:1-4

⁴¹⁻⁴²Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapí kwéli dnye yém. Ndáapi yilí kní y:oo ndapí ndîi yilí kée ngópu, ngmênê kuknwe ngma a loo, ndapí kmono miyó njini kée ngê.ⁿ ⁴³⁻⁴⁴Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapí ndîi yi kée, ndáapi kní y:oo têtê yi kée ngmê, mu kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapí ndîi ye tóó, têtê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapí n:i kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó.^o

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 24:1-2; Luukí 21:5-6

13 ¹Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:i ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, Kí lóntoo chêpí dé, kî ngomo u ngwo kí wó tumo. ²Yesu ngê kwo, Kí ngomo páâ ndîi chi m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chêpí pywápê ngmê n:i ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Kwo, Kn:aa lede kní y:oo kî ngomo pê yintómu wa pwa a t:oo.^p

Kópu dono yilí yi danêmbum

Mátíyu 24:3-14; Luukí 21:7-19

³Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:i u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mí kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngí mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmí ny:oo, nmí lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuyuwu, pi ngmê ngê kîngí dóo nmyo. ⁶Yepê, Pi yilí wa a lê, u yi y:e adí kwo, Nê u d:aa nmo kâádí, nmyewo, Ala nê vyílo. Yepê, Pi yilí yinté wa dóo t:oo.^q ⁷Yepê, Dini ghi n:i ngê lêê páâ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi lêê, yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda

ⁿ 12:41-42 2 Kings 12:9 ^o 12:43-44 2 Kódin 8:12 ^p 13:2 Luukí 19:43-44

^q 13:6 13:21-22; 1 Njon 2:18

dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁸Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî tédê dé, ngmênê dono kópu ndîf dé díyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vwuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:a kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰Yepê, A kópu mb:aa pi yilî yintómu knî y:oo mwiyé dpî ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê chedê ngê wa pyódu. ¹¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépê dé, yi kópu knî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye choo tpaépê, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpaépê. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpaépê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpaépê dé. ¹²Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyeé dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té.^s

**Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dèpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu
Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátíyu 24:15-28; Luukî 21:20-24**

¹⁴Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo tédê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vwuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêkîngî kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. ¹⁶Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adín:aa dpodo, u p:o mêkîngî diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêpê dp:uu mbwolo we. ¹⁷Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîf wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîf

r 13:10 Mát 28:19 s 13:13 Njon 15:18-21

amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapídný:oo mbêpê. ¹⁹Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini têtê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰Yepê, Chóó Lémi ngê yinë a vvu, apê, Yélini nê ngmídi ngê yi l:êê díy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê waní pyódu. Yepê, Wodaa vvu, ye pi yintómu pí pw:oo dniye. ²¹Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ií ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ií a ngmídi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kídmyongê kélímí mbê dmi. ²²Yepê, Pi yilí knî y:oo kêêmí wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilí wa chaa ngmê, mu kópu u díy:o u yi y:e adí kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmídi ngê, nmí dóo té.^t ²³Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kíngí dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidí t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ií ngê wa a diyé

Mátíyu 24:29-31; Luukí 21:25-28

²⁴⁻²⁵Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâádí wa mgêdê knî, mêdaadpí pil:apil:a, pudu yilí yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dínê dmi wa ghêê té.^u ²⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kíyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkálí too pee dmi mbêmê ka kwo.^v ²⁷Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmídi ngê wa danê t:oo, y:i ye anín:aa vvuwo.^w

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 24:32-35; Luukí 21:29-33

²⁸Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ií ngê kpêdê vyi dpí ghê, nmyi lama u ngwo dpí yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ²⁹Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpí vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ií ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁰Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³¹Yepê,

^t 13:22 Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 ^u 13:24-25 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14

^v 13:26 Tpyuu 1:7 ^w 13:27 1 Tes 4:16-17

Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mátiyu 24:36-44

³²Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmídi u lama a tóó. ³³Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa tóó. ³⁴Yepê, Alanté adí ya. Yepê, Mââwe ndîf kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo ñedê dpodo ñedê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. ³⁵Yepê, Dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o nmyi mââwe ndîf wéni n:ii ngê wa t:aa, nmyi lama daadí ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgîdí vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa. ³⁶Yepê, Tumutumu wa a lê, dpí tédê kîngmê m:uu nmyo. ³⁷Yepê, Kópuni nmye dí vyi, pi yilí yintómu yi l:êê díy:o n:aa tpaépê, yepê, dmyinê t:ââ.

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Luukí 22:1-2; Njon 11:45-53

14 ¹Nju tpémi y:oo yi naa ndîf dê daa kêmakêma dnye kuwo dê. Yi nááli dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpí pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ²Noko yepê, Naa ndîf m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakí d:uu. Noko yepê, Pi yilí kédê t:aa, wa ghetghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapí. Yi pini p:uu too pee mbii leprísi mwiyé doo ya. Yi kmaapí tédê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîf, u pi naadí, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwá, naadí Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê. ⁴Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kí pyópu ngê lukwe díy:o kî kópu dê d:uu? Apê, Naadí lukwe díy:o dê dyênê? ⁵Apê, Kí pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapí pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapí ndîf pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye. ⁶Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe díy:o dmye mywenemywene kalé ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ⁷Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye

adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaani kwo. ⁸Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyílo yii d:ii. ⁹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê
Mátíyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

¹⁰Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédíyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. ¹¹Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mátíyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

¹²Wéni n:ii ngê Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmímo l:âmol:âmo? ¹³Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lèpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. ¹⁴Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹⁵Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶Wod:oo p:uu ndiye pyu dé y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vvu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátíyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁷Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê daa kêmakêma a kwódo ngê a wowo. ¹⁹P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o

dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:âa mu ngmídi k:oo mbídédí n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²¹Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²²Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbídédí a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê. ²³U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda ngópu. ²⁴Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdí.* ²⁵Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vvu
Mátíyu 26:31-35; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

²⁷Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ²⁹Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmídi daanê kuwo ngi. ³⁰Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdí vy:o kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³¹Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o amye vya nê, myedaané wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mátíyu 26:36-46; Luukî 22:39-46

³²Kwéli lee dniye, yi kêlê ghi u pi Nketsemane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. ³³Yesu ngê pi pyile ngmídi

* 14:24 Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

ngê, Pita ngmê, Njems myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.^y ³⁵Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mî dymî wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

³⁷U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanyi ya? ³⁸Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vuywo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê ní we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.

³⁹Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ⁴⁰U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴²Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Luukí 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴³Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa núw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁴Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nîné chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî núw:o yó.

⁴⁵Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mâawe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo. ⁴⁶Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁴⁷Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pêdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini

^y 14:34-35 Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi. ⁴⁹Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, yi nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o yi dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye ntiye ngmê. ⁵⁰Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹U kuwó dini ghi ngê pi mgêmî ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgîmî. ⁵²Yi pini u kpîdí ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:i ngê a puwâ, u kpîdí yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³Yesu dini ghi n:i ngê mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo níuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:i ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyílî. ⁵⁵⁻⁵⁶Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî t:ee ngópu, ngmênê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmîdi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu.

⁵⁷⁻⁵⁸U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêêdí wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:i wó ngópu, wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó, daa pi ngê kîlî wa wó. ⁵⁹Daa ngmîdi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

⁶⁰U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêêdí wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? ⁶¹Ngmênê Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê póó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmîdi nyoo? Kwo, Mumdoon yi Tp:oo? ⁶²Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî. ⁶³Yesu ngê yi kópu dini ghi n:i ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdí a chópu, yi mâawe knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko. ⁶⁴Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdí. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.

⁶⁵Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpídî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vye, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:i Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:i ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:69-75; Luukí 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁶Dini ghi n:i ngê Yesu dnye kóté kígha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîf u dpodo módó ngma a loo. ⁶⁷Pita dini ghi n:i ngê ndê vyílî tédê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, apii? ⁶⁸Ngmênê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:ongé w:ee ngê. Wod:oo Pita pyuwúwúwúwú tédê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. ⁶⁹Yélini y:i doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kí pini Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁷⁰Pita ngê mêdê wópu ngê. Daa ndîf dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹Wod:oo Pita ye kpaa wo, yepê, Pini n:i u pi a ka nmye tpapê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷²Vyílo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:i my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukí 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

15 ¹Mw:aa mgídî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:i. Yi danêmbum tédê Yesu u vye u dy:oo a chápwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe ndîf Paléti ka núw:o ngópu. ²Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi. ³⁻⁴Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mê póó wo, kwo, Angénté, yi kópu yilî daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilî kînga dê kaa ngmê. ⁵Ngmênê Yesu ngê kópu daa vyu, Paléti ngê apê, Kí lónté pini? Apê, Lukwe díy:o kópu daawa vyi?

⁶M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîf u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:i u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ⁷Yi m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalé té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni

a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye. ⁸Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dyimê wo, pi yilî Paléti ka lee dniye, kwo, Kópuni nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mê d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi. ⁹Wod:oo Paléti ye póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:ii? ¹⁰Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka í:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê. ¹¹Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:ii, ngmênê Mbadapas yu pw:ii ngê. ¹²Paléti pi knî ye mê póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:ii u pi nmye tpaê ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³U kwo mbwó dniye, kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. ¹⁴Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîî daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilî yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. ¹⁵Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê ní pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Núw:o yó, kídosi íedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo. ¹⁷Kpîdí pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdí u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóo diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî mââwe, Nju tpémi yi king. ¹⁹Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwi, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. ²⁰U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdí mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêdê ngee ngópu, chóo u kpîdí u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo núw:o ngópu, apê, Kídosi íedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi íedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukí 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u kídosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mî.) ²²Yesu ghi ngmê núw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dîné, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîî ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu,

ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴Yesu u mbwo kpídî a ngee tumo, kidosi ñedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpídî yêê tumo, yi kpídî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵Yesu mw:aandiye u kêténi pee kidosi ñedê t:ee ngópu. ²⁶U pwopwo u nt:u kópu kidosi ñedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kidosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiye dpîmo a vyeé dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé. ²⁸(-)

²⁹Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kidosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwtinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰Kópu, Nýóó kidosi ñedê a ghidi, nýóóchóó mê ngee ngi. ³¹Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwtinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa ngee. ³²Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kidosi ñedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. N:ii dê Yesu u nkîgh:ê kidosi ñedê t:ee dumo, Yesu myedpîmo nkwtinkwiti.

Yesu kidosi ñedê u ngwo pwene

Mátíyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³Kââdî mââ kêlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgídî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. ³⁴Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê núwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêle. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngê kî pini kidosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ³⁷Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídî ndîi n:ii doo ya, yi kpídî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kidosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpídî chóó mínê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dí.^z

³⁹Lede n:ii knî y:oo Yesu kidosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi kidosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndéndê ngê Yâpwo ndîi Tp:oo.

^z 15:38 Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

⁴⁰Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vuywo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:i ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mê yilî Yesu u pwopwo têdê y:i dnye kwo, n:i dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:i Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukí 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴²Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóó n:uu kmênê. ⁴³Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo cháâchââ, yi kada pini knî yi vy:o dpîmo kwo. Yi pini ngê apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ límî k:i ngê paa chaa ngê. U gha vy:o apê, Awêde Pídade, mââ nmî lîme wo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o kââdî ghêlî kîngî ghîi, Yesu ntóó mwiyé nî kmênê. Wod:oo u nkîngê kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mínê ch:ee ngê. ⁴⁴Paléti ngê apê, Mumdoó? Apê, Ye pini lukwe díy:o límîlímî ngê dé pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kídosi íedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo póó wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dé pw:onu? ⁴⁵Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngê Njósép ka kwo, Chi lèpî, ni kmênê ngi. ⁴⁶Wod:oo Njósép adî lê, kpídî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kídosi íedê a ngópu, yi kpídî ngê a kmongo ngê, ntóó úuwo, kpomo u ménê mí yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁴⁷Méli Makídala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dê yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóó kmênê ngê.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Luukí 24:1-12; Njon 20:1-10

16 ¹Sádêdé ngê kââdî dini ghi n:i ngê gho, Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ²Sandé mw:aa mgídî vy:o kpomo chedê lee dniye. ³Maa p:uu dnye lèpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴Mu kópu u díy:o chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chóó daapî tpiyé wupu kalé ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo? ⁵Kpomo ménê adî kee dmi, pi mgêmî ngmê m:uu ngópu, u kpídî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kéténi mu tóó. Ngwéti dniye. ⁶Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vuywo té, Nasalet pi, pini

n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o yó, Pita ka mdoo mye ñuw:o yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vyu. ⁸Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u mênê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u díy:o nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkîngê u l:êé díy:o pi ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê d:êé ngê, wu u dí. U kuwó dini ghi ngê kópu daamu d:êé ngê. Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êé ngópu, kópuni Mak ngê d:êé ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdí dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êé ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Mátíyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹Sandé mw:aa mgîdí vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makídala pyââ ka chóóchóó mwiyé a kêma ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngm:ii kwólu. ¹⁰Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuwo, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹Dnye yii, dnye mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kêlímî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Luukî 24:13-35

¹²U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê y:i dpîmo lêpî. Yesu u mo u nâmo ye a ghê wo, chóóchóó ye a kêma ngê. ¹³Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kêlímî mbê dniye.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátíyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê knî y:oo kmaapî tédê Yesu u nkwo m:uu ngópu, chóóchóó ye a kêma ngê. Ye nod:ê wo, mu kópu u díy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êêntómu ye doo a danêmbum, ngmênê dédnnye kêlímî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kêlímî mbê dniye. ¹⁵Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyinê lêpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinên:aa tpapê. ¹⁶Yepê, N:ii dé a ka wunê kêlímî té, a pi ngê

mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a ka daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedê ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, u ntâa ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kîgha dé, daa dyámê ngmidi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸Yepê, K:omo tpile tpile pê ngê wa kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi yéli y:oo pwopwopowe knî yi mbêmê kêê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté adnyi pyipyi dé.^a

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

¹⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee wo, u che p:ââ pee ngê pyodo.^b
²⁰P:uu ndiye pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaê. Pi yilî ye kêlîmî mbê wo, mu kópu u díy:o daa yi mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap.^c

Wu u dî.

^a 16:18 Luukî 10:19 ^b 16:19 Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22 ^c 16:20 Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4

LUUKÍ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukí, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukí ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede kní y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

1 ¹Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas, Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kêlîmî mbê wo. Kópuni yilî Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilî kní y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. ²Yélini y:oo yi kópu kní yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi kní ye u nkwo a tpaê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. ³Yi kópu yilî yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi ní chó, u mâlo ní yé too, l:êê díy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. ⁴A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekídaya ka kópuni vyu

⁵Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekídaya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. ⁶Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî kópu yintómu myedpîmo châachââ dé. ⁷K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpaê kní, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntââ ngê doo ya, u dí cha miyó dè mî vy:ene knopwo.

⁸Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekídaya yi vy:o doo kwo. ⁹Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekídaya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, yi doon:aa mtyîmî nk:êênî. ¹⁰Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. ¹¹⁻¹²Yi dini ghi ngê Sekídaya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekídaya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî tédê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. ¹³Enjel ngê kwo, Sekídaya, kwo,

namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpí téní, mu kópu u díy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. ¹⁴Kwo, Dini ghi n:ií ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyinê pyw:oo. Kwo, Pi yilí kní y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê, ¹⁵mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo kapí pyu ndîí ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlí daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yintê mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi kní y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u momu pini. ¹⁶Kwo, Yisîléli tpémi yilí Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalé té, pini n:ií yi yâpwo ndêndê. ¹⁷Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadí ya, pi mupwo mupwokní, n:ií noko kpeme a pyede, amêdê kââdí té, n:ií kní y:oo dnye daa nyêmí ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amímí pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té.^a

¹⁸Sekí daiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee. ¹⁹Enjel ngê kwo, Lama daa tóó kí pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi.^b ²⁰Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlímí mbê wo, ngmênê kópuni nga dí vyi, díyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kígha doo u ntââ ngê dí pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dí wéni n:ií ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dí chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u díy:o a ka chuu kêlímí mbê wo.

²¹Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekí daiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe díy:o mgí dímo puwâ.

²²Dini ghi n:ií ngê a pwii wo, doo u ntââ kópu ye daapí vyu, kóopyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kí pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kí ngomo k:oo.

²³Apaicha u yoo kní y:oo dini ghi n:ií ngê yi dpodo u wiki a kêlí ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo tédê, yi p:o p:o mê diyé dniye, Sekí daiya u p:o mye loo. ²⁴U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dé mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo, ²⁵Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dé ngee nê, kópuni u l:êê díy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dé chedê, a p:uu mēdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dēdpîmo paa, apê, Pi kní y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlímí mbê dmi. Yi kópu u l:êê díy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyu

²⁶⁻²⁷Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ií u yémí

^a 1:17 Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 ^b 1:19 Hipílu 1:14

p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nédê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aani n:i Nkálili Wee u kwo a tóó.^c 28 Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, nga myewunê vuyuwu. 29 Méli ngê yi kópu dépê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. 30 Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi. 31 Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu.^d 32 Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndî ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdí. 33 Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adí ya, chedê ngê daawa pyódu.

34 Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angénté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oonngê yéé wo. 35 Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o yi tpémi yâpwo ndî tp:oo, u momu pini ngê adí ya. 36 Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngí kwéli, pyópuni u k:i dpî p:uu ngmidi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili. 37 Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. 38 Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

39 Daa dye ghi daadîf yimí loo, Méli u yoo knî yi k:i kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. 40 Sekîdaiya u p:o dini ghi n:i ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. 41 Dini ghi n:i ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, 42 Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mi ndîf ngê dê pyódu, ùm:ee u pi ndîf ngê amye pyódu. 43 Kwo, A pi tédê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe díy:o chin:aa m:uu nê? 44 Kwo, Dini ghi n:i ngê nye dí ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê dê mbêka. 45 Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kélîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vuy, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

46 Méli ngê apê,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,

47 a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,

mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,

48-49 k:omo tpile a pi tédê, ngmênê da ngmidi nê,

^c 1:26-27 Mát 1:16,18; Luukí 2:5 ^d 1:31 Is 7:14; Mát 1:21-23

kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.
 Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadî ya,
 yi nuwo daawa a kuwo.
 Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,
 50 yélini y:oo ntênê a châachâa ngmê,
 yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,
 daawa kéé té, anyi dî angêw:êê.
 51 U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî a d:uud:uu,
 mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:ii kîgha té.
 52 King ndîi yilî yi lémilémi a chedêchedê,
 yélini yi pi dmi têdê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.
 53 Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,
 ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.
 54 Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vvu,
 atédê ntiye, u nuwo dèpê kuwo wo.
 U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.
 55 Chóó Lémi nódo Epilaham u nuu ghi a tóó,
 u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,
 chedê ngê daawa pyódu.
 56 Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o
 mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

57 Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mââ ngmê tpyó. 58 Elisîpet
 u yoo, p:aa tpémi yi k:ii, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa
 ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.

59 Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e
 doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, 60 ngmênê u pye ngê
 yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. 61 Kwo, Nnoo pee vy:o pi ngmê u pyimo
 Njon daa t:a. 62 Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póo dniye, kwo, U pi n:uu?
 63 Sekîdaiya ngê kóopyââ ngê d:êê tédê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo
 u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye. 64 Yi ngwo dini ghi ngê
 Sekîdaiya ngê dnye mê pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha. 65 Yi
 p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda
 Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu. 66 Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii
 ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu
 kópu u díy:o Chóó Lémi u kwo wunê vvuwo.

Sekîdaiya u wéti

67 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya
 ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u
 ngwo vvu, apê,

68 Yisíléli tpémi, nmí Lémi chaa kîgha koo,
 pini n:ii nmí yâpwo njini,
 mu kópu u dîy:o chóó u yoo kní ye a lêpí,
 yinê wa ngee té.

69 Nmí Mbwámê ndêndê nmo wunê dyede,
 u dpodo pyu Dépídi u tii nédê pini ngmê.

70 Yi kópu chóó u komo kapí pyu kní y:oo ló dini a vyi ngópu,
 ala ngwo atédê ntiye.

71 N:ii kní ye nmí diya dniye,
 yi kêlê yinê wa dyé nmo.

72-73 Nmí nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó,
 mu kópu u dîy:o Epílaham ka ndêndê kópu n:ii mwiyé a vyu, kwo,
 Nyoo kní ye ana a vyuwo,

yi kópu daa kn:aadi ngê, nmí kn:ââ kní ye doo a vyuwo.^e 74 Epílaham
 ka ala ndêndê kópu mye vyu,

kwo, Yélini nyoo kní yi p:uu adnyi l:êê,
 yi kêlê waní dyé té,

mu kópu u l:êê dîy:o daapídnny:oo nkîngê,
 a p:uu u ngwo pídnny:oo dpodo,

75 a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pídnny:oo kwo,
 chedê ngê daawa pyódu.

76 Sekídaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee.

Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmídi ngi,
 u komo kapí pyu ndíî ngê wanyi pyódu,

nmí Lémi u kada wanyi ghê,
 u maa anyimo yé.^f

77 Kwo, Ala kópu u yoo kní ye any:uu vyi,
 yenye, Nmyi dono kéé tóó,

nmí Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo. 78 Sekídaiya ngê yepê,
 Chóó Lémi ka dpí ch:anê dmi.

Yepê, Kââdí ngê mgídí ntee dpí chaa,
 nmí Mbwámê yinté nmo wa t:a.^g

79 Yepê, K:omo tpíle mgídí vy:o nmo pyede,
 pwopwo ka nmo nkîngê té,

ngmênê yi mgídí yinê wa chaa,
 Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma.^h

80 Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mââwe ngê pyodo, Chóó Lémi u kópu
 yilí a w:ee too. Daa yoo vy:o doo kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisíléli
 tpémi ye Chóó Lémi u kópu dyuu u tpapê kn:ââ ghêlî daa chópu.ⁱ

^e 1:72-73 Gen 17:7; Gen 22:16-17 ^f 1:76 Is 40:3; Mal 3:1; Mát 3:3; 11:10 ^g 1:78 Is 60:1-2

^h 1:79 Is 9:2; Mát 4:16 ⁱ 1:80 Mát 3:1-6; Njon 8:12

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

2 ¹Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king ndîf Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dêpêngê kp:aa tumo, ala yi mwiyémiwiyé. ²Yi dini ghi ngê Kwídiníyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê doo ya. ³Pi kpââ u l:êê díy:o pi yintómu yi p:o p:o loo. ⁴⁻⁵Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u tii íedê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo, Petílem, mi y:i dp:uu yé. U yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petílem mí taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo. ⁶⁻⁷K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîf, ngmênê dpî ngomo knî yi k:oo yi p:aa dêpwo ya, hósí ndonki knî yi ngomo k:oo mí kee knopwo. Yi ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpídî pee ngê kwédi kê ngê, hósí knî yi kmaapî tédê y:i yó.

Sipi y:ey:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mí m:uu ngópu

⁸Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgídî vy:o w:amí mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé. ⁹Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi pwo mí kéé ngê. D:ud:umbiy:e nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰Enjel ngê yepê, Namê nkíngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê díy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala mgídî vy:o Dépidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndéndê, mye nmyi Mbwámê. ¹²Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê pyw:émî ngmê, kpídî ngê kwédi kê ngmê, hósí knî yi kmaapî tédê a dpî.

¹³Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kêlî ngê, Chóó Lémi u enjel mê yilí m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

¹⁴Chóó Lémi nmî pwo a tóó,
nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,
mu kópu u díy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, yi tpóknî y:oo noko yepê, Petílem lee kmêle, nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo dé vyi, nye m:uu koo. ¹⁶Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petílem límílímî ngê mí taa dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósí knî yi kmaapî tédê mu dpî. ¹⁷Yi m:uu ngópu, apê, Kí vyílo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédî a nté tumo. ¹⁸N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye. ¹⁹Méli ngê yi kópu yilí u gha vy:o yé too, doo nuw:onuw:o dé. ²⁰U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mê diyé dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê díy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê kópuni ye mí vyi too, yi tpémi yinté mínê pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹Wo pyudu mí loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghêlí k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

²²⁻²⁴Mósisí ngê u dêêpí kópu dyuu vy:o kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kîngí nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi ka choo íeíe dê, kpêê yiyé pyu ngê adí nk:êêní dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adí pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê díy:o Njósép mupwokní Njedusalem lee dniye. Mósisí ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye mí kní y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu.

²⁵Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpímo cháâchââ, alanté dpímo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, límílimí ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya, ²⁶ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlí daanyi pw:onu, ngmênê nmyi Mbwámê mwiyé wa t:aa. ²⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mí y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. ²⁸Simiyón ngê tpómu yi kêlê a ngópu, u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo cha kîgha, kwo,

²⁹Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyinê vyu,

awêde chi ntiye.

³⁰Kwo, Pini n:ii nyinê ngmídi ngê, nmî Mbwámê,

a chóó a ngwolo dê y:oo atédí m:uu.^j

³¹Kwo, Pi dyêédí yintómu yi ngópu nye tpyuu.

³²Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu,

ala tpémi u l:êê díy:o nyoo Yisíléli tpémi yi pi dmi ndíî ngê wa pyódu.

³³Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye. ³⁴⁻³⁵Simiyón yi l:êê díy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmídi ngê, Yisíléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóó yi gha dmi yi l:êê díy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni kní y:oo u wépi

wa pwaa ngmê, yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmí ng:aa t:emí u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngmênê pi yilí u kwo adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adín:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé.^k

³⁶⁻³⁸Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii fêdê pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpímo ya, yi kêlí ghi dêpê kuwo ngê, w:êêní mgídí vy:o Chóó Lémi ka dpímo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kígha u l:êê díy:o, dye ghi kní ngmê ngê nté dèdpímo pípí. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwokní m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o, n:ii kní y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpímo danêmbum.^l

Njósép mupwokní Nasalet u ngwo mê diyé dniye

³⁹Mósisi ngê tpómu kamî kní yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. ⁴⁰Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpímo a vyyuwo, u nuw:o myedê fêpwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

⁴¹M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwokní Njedusalem dnyimo lèpí, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa têdê.^m ⁴²Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli têdê mye lee dniye. ⁴³Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo, yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê. ⁴⁴Yinê ye, Nyi yoo kní yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kêlí ngópu, dèdpímo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpí dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpímo nmy:uu, yi yoo kní ye yi pyipe kní ye dpímo póó, yipu, Nyi tp:ee angênê? ⁴⁵Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, y:i dpí knopwo. ⁴⁶Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndíí kní yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka póó. ⁴⁷Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kí tpémi u nuw:o ndíí, máâwe kní yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té. ⁴⁸U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kí tpémi. Kwo, Lukwe díy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kiny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê. ⁴⁹Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o

^k 2:34 Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8 ^l 2:36-38 1 Tim 5:5

^m 2:41 Ex 12:1-14,24-27

dpo nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóó M:aa ngê u dpodo têdê dê kaa nê? ⁵⁰Kópuni ye vyu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.

⁵¹Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyêmî dê. U pye ngê yi kópu yilí u gha vy:o doo yiyé dé. ⁵²Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîf u mênê yi yaa wo, pi kní ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

3 ¹Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kâádí ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekídaiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede kní y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tídakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ²Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîf miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekídaiya tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu y:i mîné nyongo, u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. ³Njon mbwaa ndîf Njódan wope wope p:aani p:aani dpîmo lèpî, pi kní ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilí yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, n:aa mbápitísím kígha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó u ngwo wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁴Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adí kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.ⁿ

⁵Ghi nkílínkílí a nmy:ee tóó,

paa ghi dpî ché tóó,

mbu mbodo myoo ché tóó,

maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóó,

nmî Lémi u maa p:uu duu kíngmê kwo.

⁶U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máádi wa a kwolo,
pi yintómu kní y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kígha, y:i pi yilí u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísím kalé nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó,

ⁿ 3:4-6 Is 40:3-5

yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpaê, Epílaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vuywo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vuywo, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpí dyuu wa a ngí, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdí ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vuywo. ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kíyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:i nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹⁰ Pi kní y:oo kwo, Ló kópu ngmanmí d:uu? ¹¹ Yepê, N:i u mb:êê pee ndîi, pinté yoo míchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:i u ngópu nté a tóó, choo yêêpí. ¹² Tákisi ngêêpí pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitísím kalê nmîne. Njon ka póó dniye, kwo, Mââwe, ló kópu ngmanmí d:uu? ¹³ Yepê, Tákisi ndapí u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpí. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapí ndîi nama a ngêêpí. ¹⁴ Helodi u lede ngmê kní y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmí d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngí, pi p:uu kêêmí nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyílo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmí ngm:i kalê té, yed:oo nmî chóó anmí ya. ¹⁶ Njon ngê pi yintómu kní ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kíyedê pwiyé kní, pini n:i u pi ndîi. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u nkígh:ê daaní nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaa ngê muní mbápitísím kígha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalê nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:i wunê pwiyé kní, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:i ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:i yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngí té, n:i yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmídi p:uu doo ndiye kígha dé. ¹⁹ Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpímo danê, mu kópu u l:êê díy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpípí ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilí dpímo d:uud:uu. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndîi ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu
Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêlí daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mí ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêní ngê, ²²Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii
Mátiyu 1:1-17

²³Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴Eli u mí Matati. Matati u mí Lipi.

Lipi u mí Melíki. Melíki u mí Njanay.

Njanay u mí Njósép. ²⁵Njósép u mí Matataiyas.

Matataiyas u mí Emos. Emos u mí Nahum.

Nahum u mí Esíli. Esíli u mí Nankay.

²⁶Nankay u mí Maati. Maati u mí Matataiyas.

Matataiyas u mí Seméni. Seméni u mí Njóséki.

Njóséki u mí Njóda. ²⁷Njóda u mí Njówanan.

Njówanan u mí Lésa. Lésa u mí Sedapapel.

Sedapapel u mí Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mí Nédi.

²⁸Nédi u mí Melíki. Melíki u mí Adi.

Adi u mí Kósam. Kósam u mí Elímadam.

Elímadam u mí Edi. ²⁹Edi u mí Njósuwa.

Njósuwa u mí Eliyesa. Eliyesa u mí Njódím.

Njódím u mí Matati. Matati u mí Lipi.

³⁰Lipi u mí Simiyón. Simiyón u mí Njuda.

Njuda u mí Njósép. Njósép u mí Njónam.

Njónam u mí Elayakim. ³¹Elayakim u mí Méliya.

Méliya u mí Mena. Mena u mí Matata.

Matata u mí Natan. Natan u mí Dépidi.

³²Dépidi u mí Njési. Njési u mí Opédi.

Opédi u mí Mbówas. Mbówas u mí Salímon.

Salímon u mí Nason. ³³Nason u mí Aminatap.

Aminatap u mí Adímin. Adímin u mí Ani.

Ani u mí Hesídon. Hesídon u mí Pedes.

Pedes u mí Njuda. ³⁴Njuda u mí Njakóp.

Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epílaham.
 Epílaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.
³⁵Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.
 Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.
 Epédi u mî Sila. ³⁶Sila u mî Kainan.
 Kainan u mî Apakísadi. Apakísadi u mî Sem.
 Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.
³⁷Laméki u mî Mítusíla. Mítusíla u mî Inóki.
 Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.
 Mahalalil u mî Kainan. ³⁸Kainan u mî Inos.
 Inos u mî Sėti. Sėti u mî Adam.
 Adam u mî Chóó Lémi.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

4 ¹Dini ghi n:ii ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwááni a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amî mbêmê íuwo.

²Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângo, apê, yi dpodo pèdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dêpwo pîpî. ³Dini ghi n:ii ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo, kî chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma ngi. ⁴Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó, Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.^r

⁵U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílmî ngê y:i u kwo mênê kêma too.^s ⁶Setan ngê kwo, Ala tpile yilî nga wanî kê té, yoo yintómu yi kada wanî kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii anî ngmídi, u ntââ adí y:enê dé. ⁷Kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.^t

⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dé íuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi tp:oo, mumdoo mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

^r 4:4 Deut 8:3 ^s 4:5-6 Njon 12:31; 14:30 ^t 4:8 Deut 6:13-14

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,
Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,
nyí dè chêêpí u mênê daanyinê dêê dè.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntâa M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u díy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmí Yâpwo njini kidima a tókótókó.”

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiye mêtê kuwo ngê.”

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátíyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴⁻¹⁵ Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpímon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo kní yi k:oo lîme wo ngê myedpímon:aa dêêpí. Yi wee u kwo pi yintómu kní y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaá kígha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátíyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilí n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê kní ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdí wo, puku kpââ u l:êê díy:o yi kada mínê ghê wo. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a núwo. Yi puku até yi pywálí ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo, pi kní yi ngêêdí a kp:aa ngê, yepê,

¹⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kígha nê.

Yinê a ngmídi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê kní ye a kópu mb:aa chin:aa tpaépé dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálípywálí té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té.”

¹⁹ A ka pê, Pi kní ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmí Lémi ngê u yoo a ngêêpí.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u ya tédê mēdaa diyé wo, yi kada mínê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpí. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu kní y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêêpí kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dí ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilí vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa

u 4:12 Deut 6:16; 1 Kódin 10:9 v 4:13 Hipílu 2:18; 4:15 w 4:18-19 Is 61:1-2

dniye. Noko yepê, Kî kópu mb:aa lónté a tpaê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo. ²³Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoon nyi kpeede, ye ñyóóchóó mē pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilî Kîpêênnyem a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kélímî mbê dmi. ²⁴Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî chapu ngmê. ²⁵Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisiléli tpémi Chóó Lémi ka dédnya a kélímî. Yepê, Chóó Lémi kée ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dédnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tpii dépê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu.^x ²⁶Yepê, Yisiléli tpémi yi vy:o kukwe yilî doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisiléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ y:i ngmémî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene.^y ²⁷Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile Yisiléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisiléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi.^z ²⁸Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a mgongo. ²⁹D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêédî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa ñuw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdoó ya. Yesu y:i ñuw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. ³⁰Ngmênê yi kélê a pwii wo, yi vy:o mí loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Mak 1:21-28

³¹Yesu Kîpêênnyem loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé. ³²Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u dîy:o kópuni ye dpîmo tpaê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpaê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpaê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. ³³Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoó ya, kmêna u ngwo ngmêdoó kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo, ³⁴kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo

^x 4:25 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17 ^y 4:26 1 Kings 17:8-16 ^z 4:27 2 Kings 5:1-14

daa t-ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kí lónté kópu. Noko yepê, U wédêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, nté ye mê y:ângo.

⁴⁰Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a úuw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u díy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kí vyílo. U yi u ngwo dèpwo kwo, Yi kópu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴²Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dèpwo a ya, yi loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle. ⁴³Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenîn:aa tpaê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo nédê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lèpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

5 ¹Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédoo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpaê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ²Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pèêdî d:oo, apê, yi peede u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. ³Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki

gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i núw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi núw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo núw:o koo, pwoo y:i anyi kéé yó.^a ⁵Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Ala mgîdí dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶Dini ghi n:ii ngê pwoo kéé ngópu, te yilî a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu, ⁷wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a núw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mí ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. ⁸Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e kame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntâa a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vuywó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vuywó.^b ¹¹Wod:oo yi dinki dê tii pâa p:uu a pêêdí dumo, yi tpile yilî yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya
Mátîyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹²Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodombiy:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mââwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntâa kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ¹³Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ¹⁴Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósis ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ínmê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêê w:ee y:e.^c ¹⁵Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mí chaa ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mí ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. ¹⁶Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê.^d

^a 5:4-6 Njon 21:3-7 ^b 5:10 Luukî 11:23 ^c 5:14 Lev 14:1-32; Luukî 17:12-14
^d 5:16 Mak 1:35

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mátíyu 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmídi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u l:êê díy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntâa ngê doo ya. ¹⁸Pi ngmê knî y:oo ngmítédmi mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a núw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. ¹⁹Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mí ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini u ngmítédmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mí yé ngópu. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ²¹Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmídi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Noko yepê, Doo u ntâa pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ²²Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té. ²³⁻²⁴Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngê yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ²⁵Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêêdí wo, ngmítédmi n:ii mbêmê doo dpî a ngêêdí, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a chópu, u p:o dí. ²⁶Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmídi ngê
Mátíyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. ²⁸Wod:oo ghêêdí wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo. ²⁹U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê díy:o kmaapî ndîî ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî tédê tákisi ngêêpî pyu yilî mí ta, pi

yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³²Yepê, Yélini yiné ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kée tóó, Chóó Lémi ka mê diyé dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátíyu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî. ³⁴Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntâá nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ³⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpídî kamî dpî pwila, daawa chaa, kpídî mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kâádî. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpídî kamî wa dyênê, kpídî pee kamî daa kpídî mbwee u pee, miyó dē dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dē, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dē.

³⁷Yepê, Wain kamî nmye ngméd:a núw:o, doo u ntâá u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸Yepê, U ntâá kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kée té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vyu

Mátíyu 12:1-8; Mak 2:23-28

6 ¹Líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya

a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîf yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo,^e ²Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té?^f ³Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu?^g ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:wo ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátíyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyípyi knomomê, u ngwo nmo ndyíkondyíko.^h ⁸Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. Wod:oo yi pini ghêêdí wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mîné ghé wo. ⁹Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a?ⁱ ¹⁰Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ¹¹Yi kópu kada pini yoo yi nódó dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu.^j

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mátíyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgídî mé wââ kwólu. ¹³Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi ngê pyódu too. ¹⁴Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems

^e 6:1 Deut 23:25 ^f 6:2 Ex 20:10 ^g 6:3 1 Sam 21:1-6 ^h 6:7 Luukí 13:14; 14:1-5

ⁱ 6:9 Njon 7:21-23 ^j 6:11 Luukí 11:53-54

mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, ¹⁵Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alípayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo. ¹⁶Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25

¹⁷Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vuywo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Yi pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dí pwa ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilî doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. ¹⁸Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too. ¹⁹N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê díy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî

Mátiyu 5:1-12

²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile nmyo pinté yoo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo.

²¹Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o díyo wanmy:uu pile dmi. Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o díyo anmyin:aa yumu.^k

²²Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê a l:êê díy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye kéé nmyo.^l ²³Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u díy:o yi mgîní vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

^k 6:21 Tpyuu 7:16-17 ^l 6:22 Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14

24 Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.
 Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîi dé,
 mb:aamb:aa ngê nmye pyede,
 ngmênê díyo yi kópu machedê ngê wa pyaa dmi,
 dono anmyinê pyw:ee ngmê.^m

25 Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede,
 dmyinê nkîngê, díyo anmyin:aa dómudómu.
 Yepê, N:ii dé a yumu té,
 dmyinê nkîngê, díyo anmyin:aa mbê.

26 Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmyomomê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dèdnyimo a chââchââ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpapê dé, pi knî y:oo vyílo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

27 Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé.ⁿ 28 Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê díy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó.^o 29 Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpídî dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpídî myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. 30 Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêtê ki. 31 Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

32 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. 33 Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. 34 Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye

^m 6:24 Njems 5:1-6 ⁿ 6:27 Lóma 12:20; 1 Pita 3:9 ^o 6:28 Lóma 12:14

d:uud:uu ngópu, noko ndapí a yémí ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê kní ye ndapí ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁵ Yepê, Ala kópu kamí dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêmmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê kní ye ndapí dmyinê yémí, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Díghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilí wunê d:uud:uu ngê. ³⁶ Yepê, Nmyi Mí ka yoo ntee dpí ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê.^p

Pi u pi dyede

Mátiyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi kní yi kn:aadi te kópu ndîi ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîi ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi kní yi dono kópu nmyi kuwó dpí kée tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kée t:oo.^q ³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi kní ye angêntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo.^r

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolo dê dono ngê myekíngí pyaa kní. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpí paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amí dyimê kní. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Pi kní ye maa mb:aa nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kíngí kn:aadi. ⁴⁰ Yepê, Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adí kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilí u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi ní wáti té, yi pini u dono kópu kíngmê ya, mu kópu u díy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngíma tpile kmono pee ngmadí ya knomomê, lukwe díy:o ndîi kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadí ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngíma mye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe díy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmí mbwó, tpile kmono pee ngíma nmo wupí. Yepê, Lukwe díy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngíma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngíma mwiyé dpo ngí tóó, u kuwó dini ghi ngê yélini mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngíma tpile kmono pee u

^p 6:36 Epeso 4:32 ^q 6:37 Mát 6:14; Njems 2:13 ^r 6:38 Prov 19:17

ngwo dpí wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpí kaalí, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpí kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêd:uudpí kaalí. ⁴⁴Yepê, Chikini n:ii chóó dpí pyidu, lama daadí ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpí dáâ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kí chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaépê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa kní y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaépê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono kní y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaépê too.^s

Ngomo wuwó pyu dé yi mgongo danêmbum

Mátiyu 7:24-27

⁴⁶Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîi ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmí Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa.^t ⁴⁷Yepê, Pini n:ii a ka wunê lèpí yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha.^u ⁴⁸Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpí wó, k:ââ u mgí mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpí wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpí tpaá. ⁴⁹Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpí ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpí wó, k:ââ u mgí dnyinté dpí ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpí wiye té. Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límí k:ii dpí tpaá, dpí tpikimbiy:e.

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:5-13

7 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi kní ye u danêmbum a kélí ngê, yed:oo Kîpêênnyem loo. ²Lóma lede yoo yi kada pini ngmê yi doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwpowpo. ³Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini kní u kwo ngmê dy:ââ ngê, yepê, Ala

^s 6:45 Njems 3:10-12 ^t 6:46 Mát 7:21 ^u 6:47 Njems 1:22

kópu u kwo nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu amî pyi. ⁴Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapî ndîî kéé ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kídangê ní, mu kópu u díy:o d:aa u ntââ, nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a kee. ⁷Nmodê, Yi kópu u l:êê díy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpaê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê díy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o wuntoo kêlmî pyu d:oo ngmê módu. ¹⁰Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

¹¹U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mê yilî yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî. ¹²Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê têtê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tidê mbwó dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi yilî yi kuknwe u k:ii dnye ya. ¹³Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê.* ¹⁴Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmîtédmî p:uu kêê yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey. ¹⁵Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:ââ mê chópu, Yesu ngê u pye ka mê y:ângo.* ¹⁶Pi yintómu nkíngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da chaa. ¹⁷Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Mátíyu 11:2-19

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo,

v 7:13-15 Luukî 8:41-42,49-55 w 7:15 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, ¹⁹nmî Lémi ka dy:ââ doo, yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:ââ nyo, nyedê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²¹Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmidi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmidi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too. ²²Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dèdnyimo vyuwo, yélini mêka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dèdnyimo m:ii, mêka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mékíyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê kní y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê.^x ²³Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

²⁴Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi kní ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmî? Yepê, Kêle. ²⁵Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé, u nté ndapí yilí, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ²⁶Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyílo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu yintómu mède kuwo too, yi pwo pini ngê mê tóó. ²⁷Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapí pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada waní kââ,
maa yinê amînê yé.

²⁸Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamí vy:o wa ghê dmi, Njon amède kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹Yepê, Tákisi ngêêpí pyu yoo, pi yilí mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yélini yintómu Njon ngê mbápitísím kalê too, ³⁰ngmênê Pádisi yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa ngópu.^y ³¹Yepê, Yi yélini lónté yélini. Yepê, Lukwe díy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa

^x 7:22 Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukí 4:18; 5:12-13; 7:12-16

^y 7:30 Mát 21:32

pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³²Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³³Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti. ³⁴Yepê, K:omo tpile nté dîni kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpò, Nkéli núknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo.^z ³⁵Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pédê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yilî chedê ngê

³⁶Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî tédê dnye ya. ³⁷Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. ³⁸Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kélî ngê, mbodo gh:aa dmi pywálî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a núwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. ³⁹Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê, Kî pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpîvyêpî, pédê w:ee, pédê, Kî pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. ⁴⁰Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Vyi ngi. ⁴¹Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáápi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Díyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. ⁴²Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáápi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêtê kélî doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáápi u nuu ghi ntênê wa yââ? ⁴³Saimon ngê kwo, Ndo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kélî ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. ⁴⁴Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pídî ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê

^z 7:34 Luukî 5:30; 15:2

dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. ⁴⁵Kwo, Dnyinté che chipé nê, ú:uu a kpââ pee p:uu choo dyíngo, ngmênê yidí t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. ⁴⁶Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da úuw:o, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilí a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u díy:o u tp:uu ndîf kíd:a kêlí, u dono yilí dí chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîf yed:a kêlí, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó. ⁴⁸Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilí dí chedê té. ⁴⁹Yélini yi kmaapí tédê dnye ya, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoó dono dpí chedê té? ⁵⁰Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlími mb:anê, nono yilí u ngwo dí chedê té. Kwo, Nono yilí mênangê nuw:onuw:o dé, chi lèpí, mb:aamb:aa ngê mēchin:aa ya.

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

8 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mē miyó kní yi k:ii p:aani p:aani lee dnye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi kní ye dpîmon:aa tpaê. ²Pyââ ngmê kní y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni kní Yesu ngê wunê a pyi too, woni kní y:e yi kmēna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu kní yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmēna pyudu kní wunê a ngm:ii kalê too. ³Pyââ myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu kní y:oo yi chóó yi ndapí dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu kní yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danēmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmídi a ndê dnye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, tēpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dnye, yoo yi pwo doo m:ii, úmê kní y:oo ma tumo. ⁶Yepê, Witi w:uu woni dé t:aaní mbêmê mî dyimê dnye, tēpê mdoo kwéli dēpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dnye, kââdí ngê nt:ââ too, mu kópu u díy:o tēpê daa nt:umunt:umu, nkumu u mēnê dēpwo ya. ⁷Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dnye, y:i mî pii dnye, tpyé ngê ma too. ⁸Yepê, Witi w:uu woni dé tēpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dnye, y:i mî pii dnye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dnye, yintómu yi nkwo doo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo

^a 8:1-3 Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

ye a kêlî ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuwo.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12

⁹Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u díy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

¹¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalî.^b ¹²Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹³Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:i ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:i ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê límî k:i ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. ¹⁴Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî.^c ¹⁵Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî.^d

¹⁶Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:i ngê mgídî dpo ghay, n:i ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo doo kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê. ¹⁷Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi,

^b 8:11 1 Pita 1:23 ^c 8:14 Luukî 18:18-27 ^d 8:15 Njems 1:22

ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ¹⁸Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u díy:o n:ií ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo kní m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:ií ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:ámo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee kní y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátíyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹Yesu kwéli doo dêêpí, u pye ghee kní y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u díy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mye ghee kní kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ií kní y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmí ngmê, yini yoo yi niye ghee kní.^e

Yesu ngê yópu ndíí u ngwo chedê ngê

Mátíyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²²Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ií, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³Dini ghi n:ií ngê kédí ngópu, wod:oo Yesu dpí wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndíí ngma a pwaa wo, vuyuwó ndíí ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴Wod:oo Yesu u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vuyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vuyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndíí mê kââ. ²⁵P:uu ndiye pyu kní ye yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kélímí té. Ngwéti dniye, nkíngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kí lónté pini? Noko yepê, Vuyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kímýaa châpu ngmê.

Nkedísa pi ngmê u danêmbum

Mátíyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedísa tpémi kwéli dnýa a ya. ²⁷Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilí u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpímo m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnýimo yiyé dé, yi kpomo kní yi mênê dpímo kwo. ²⁸Dini ghi n:ií ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndíí Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹Yi kópu u kwo vuy, mu kópu u díy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vuy, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êéntómu yi kmêna ngê yi pini dpímo mbêpê kígha. K:omo tpile

^e 8:21 Luukí 11:27-28; Njon 1:11-13

yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mēdpîmo pwapî dé, pi kwéli dēdpîmo a ya, yi kmēna ngê y:i dpîmo íeñe. ³⁰Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî. Yi kópu vyu, mu kópu u díy:o kmēna yilí u ngwo doo kwo. ³¹Yi kmēna kní y:oo Yesu ka kwo, Munmíkó, nmî kpadakpada tēdē nangē dy:ââ nmo. ³²Mbwēmē w:uu ndîf yi nkîgh:ê ngmēdoo kwo, w:amî mbēmē dnye kmaapî. Yi kmēna yoo Yesu ka nkêpē mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwēmē w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ. ³³Wod:oo yi kmēna kní y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwēmē kní yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwēmē w:uu yintómu paa ghi p:uu ghípîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimē dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴Pini n:ii yoo mbwēmē w:uu ka dnye vyuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi kní ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi kní ye mdoo mye núw:o ngópu. ³⁵N:ii kní y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmēna ngm:ii kalē too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa mēka t:a. Nkîngē ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ³⁶Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmēna ngm:ii kalē too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷Nkedîsa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngē ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyinê kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸Pini n:ii u kmēna yoo Yesu ngê ngm:ii kalē too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle, chi ya. ³⁹Kwo, P:o mē dini, Chóó Lémi ngê kópu ndîf n:ii nga dē d:uu, pi kní ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi kní ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidú ngê
Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilí m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mîné tipé ngópu. ⁴¹Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntââ a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee kní. ⁴²Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u díy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kēmakēma doo pwopwo. Yi dmââdí u tîdê mbwó dēpwomu ya, u m:ââ y:a mē miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mē yilí yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³Pyââ yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mē miyó ndîf, wêê p:uu dēpê vyâ. K:omo tpile kpeede

yilí p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dêdnyimo pyipyi. ⁴⁴Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpídí p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyá. ⁴⁵Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dê yé? Pi yintómu kní y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mâawe, mêkidimê póó. Kwo, Pi kînga dídyêní. ⁴⁶Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kêê yé, u l:êê díy:o a wâa u ngwo dê kee. ⁴⁷Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywáí nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mí dyimê wo. Kópuni u l:êê díy:o Yesu p:uu kêê yó, u ngwo piyiyé wo, pi yintómu yi ngêêdí Yesu ka a nté ngê. ⁴⁸Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlímî mb:anê, u ngwo chi piyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kêê kídangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

⁴⁹Yesu ngê u danêmbum ghêlí dêpê kêlí ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Njm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kí mâawe ngê mêdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mêkidingê núw:o. ⁵⁰Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kêlímî, mê piyiyépiyiyé. ⁵¹Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mí yi k:ii vyílo dé yi km:êê too. ⁵²Pi yintómu kní y:oo yi dmââdí ntóó dnye mbumu, u l:êê díy:o myednye mbê. Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí. ⁵³Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, apê, Kêê pw:onu. ⁵⁴Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kí dmââdí, a pyidu. ⁵⁵Wod:oo u ghê dmi u kwo mêdê diyé wo, yi ngwo mêdê pii wo. Yesu ngê u pye mí ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶U pye mí yi nyepênepê u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dí d:uu, pi kní ye nangê vyi.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátíyu 10:5-15; Mak 6:7-13

9 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii kní y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ²Yepê, Pi kní ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpapê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi. ³Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi tpile péé nangmê núw:o, nté nangmê núw:o, ndapí nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpídí myomoni myenangmê núw:o.^f ⁴Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpí lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpí koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mêdny:oo a

^f 9:3-5 Luukí 10:4-11

kuwokuwo. ⁵Yepê, Pini n:iî dê p:aani n:iî adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.⁶ ⁶Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dnyiye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaépê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o

Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

⁷Dini ghi n:iî ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u díy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kímêdê pyidu. ⁸Woni knî y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:iî knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu. ⁹Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kîní chápwo. Apê, Pini n:iî u kópu dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰Dini ghi n:iî ngê Yesu ka u dyépi yoo mêtê diyé dnyiye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mîné nté tumo. Yesu ngê yi mo núw:o too, p:aa ngmê mî tee dnyiye, u pi Mbetísaida. ¹¹Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dnyiye, yoo ndîfî y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóo k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:iî dé dnye mgîní vyímî mye pyi too.

¹²Dini ghi n:iî ngê kâádî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee dnyiye, kwo, Kî yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî têtê dmi ngmênynîe pyw:ee y:e, mu kópu u díy:o daa p:o nmo pyede. ¹³Ngmênê Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila? ¹⁴(Mââ limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dnyiye. ¹⁵Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalé tumo. ¹⁶Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dé myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee

§ 9:5 Luukí 10:11; Dpodo 13:51

wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyóu mê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu
Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapí, ngmêkêda pyidu, nyi vyílo. ²⁰Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. ²¹Yesu ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²²Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpí pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

²³Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o adí wélílí mgíní vyímî, ngmênê dpo ngm:êê nêne.^h ²⁴Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kîngí vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya.ⁱ ²⁵Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁶Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîf ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.^j ²⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ mwiyé wa chaa.

^h 9:23 Mát 10:38-39 ⁱ 9:24 Njon 12:25 ^j 9:26 Luukí 12:9; 2 Tim 2:12

Yesu u dyépi pyile kní ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo
Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile kní yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ²⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalê wo, u kpídí d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³⁰Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. ³¹Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. ³²Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kée ngê, Yesu u nkígh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo.^k ³³Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmîné t:emî, kwo, ñeni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu. ³⁴Pita ngê danêmbum ghêlî dépê kêlî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê yó, nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ³⁵Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóó nê ngmîdi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa.^l ³⁶Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwoowo u ngwo doo ya
Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile kní yi k:ii mbu vyuwo a ghêpê dniye, pi yilí Yesu ka loo. ³⁸Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Máâwe. Kwo, U ntâa a tp:ee mu ngmîdi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê? ³⁹Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii kní. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombiy:e a kpakakpaka ngê. ⁴⁰Kwo, M:uu ndiye pyu kní ye kídí nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntâa wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntâa ngê y:e dê pyódu. ⁴¹Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe díy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélímî té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dí Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímî. Yi pini ka kwo, Ñm:ee al:ii a núw:e. ⁴²Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kéténi doo lèpî, u kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, têpê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:àngo. ⁴³Pi kní y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

^k 9:32 Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 ^l 9:35 Luukí 3:22

Yesu p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátíyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi kní yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi kní y:oo yi kópu dnyimo nyepényepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, ⁴⁴Ala kópu nmyi nuwo kídangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo waní ghê. ⁴⁵P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe díy:o kinté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u díy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mátíyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe.^m ⁴⁷Tumu kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêédî, u nkîgh:ê kââ, yepê, ⁴⁸Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adí vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedí chââchââ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adí chââchââ nê, daa a mo adí chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedí chââchââ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa ndîi, vyílo yi pini yidmyinê chââchââ.ⁿ

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini
Mak 9:38-40

⁴⁹Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi kní yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ⁵⁰Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaa ngópu

⁵¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kêmakêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê a pyodopyodo, pi kní y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu. ⁵²Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Yi nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yilî nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³Ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem dnye lépî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe díy:o ala p:aani wa dpî dmi.^o ⁵⁴Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka

^m 9:46 Luukí 14:11; 22:24-27 ⁿ 9:48 Luukí 10:16; Njon 13:20 ^o 9:53 Luukí 10:33; Njon 4:9

ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndé ngê paa ma téne.^p ⁵⁵Ngmênê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶wod:oo kn:aa p:aani mê lee dniye.

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Mátiyu 8:19-22

⁵⁷Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ⁵⁸Yesu ngê kwo, Mumdoo anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ímê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóó, a ghê vyímî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoo nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? ⁵⁹Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi.^q ⁶⁰Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapî dé. ⁶¹Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpaépê. ⁶²Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vyyuwo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angénté adîn:aa dpodo.^r

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo

tédê dpodo tédê u ngwo dy:ââ too

10 ¹U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmídi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ²Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê díy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tímêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴Yepê, Ndapî nangmê úuw:o, ndapî yiyé tédê u tpile nangmê úuw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê úuw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a vyyuwo. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Límîlímî ngê dmyinên:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa ngmê.

⁵Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaépê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ⁶Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpaépê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mékîngê lee knî. Yepê,

Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u díy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.^s ⁸Pini n:ii dē p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dē dpîmo nyêmi knomomê, ntini n:ii yi l:êê díy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî, ⁹yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpaépê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê.

¹⁰Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dē adnya a pwapî dē, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpaépê, ¹¹Nmyi p:aa u tēpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpaépê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u díy:o dmyi mb:ii nyo.^t ¹²Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dē Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi pēdê ny:ii ngópu, tpée kópu myepî vyi ngópu. ¹⁴Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dē Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵Yepê, Kîpêênnyem tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tēdê wa lee dmi.

¹⁶Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmi ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmi ngê, a dnye myeye nyêmi ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mēdē diyé dniye

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mēdē diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo tēdê w:aa nm:uu pyw:ângo. Kwo, Mî mbêmê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmēna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmēna y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a tóó, ngmênê mēdaa ya yédi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo d:uu d:ii.^u ¹⁹Yepê, U ntââ ngê

^s 10:7 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 ^t 10:11 Dpodo 13:50-51; 18:6 ^u 10:18 Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9

dî pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê lô kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî.^v ²⁰Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo.^w

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

²¹Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ângo, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîfî knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîfî, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Nýóó nuw:o u pono nye vyápê.^x

²²Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpaépê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya.^y

²³Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

²⁴Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dnyiye.^z

Yesu pi ka vuywo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dóó, wod:oo ghêêdî wo, Yesu ka kwo, Mâáwe. Kwo, Lô kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ²⁶Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó? ²⁷Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya.^a ²⁸Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dé, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo.^b

²⁹Pi yilî yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi

^v 10:19 Mak 16:18 ^w 10:20 Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12 ^x 10:21 1 Kódin 1:26-28

^y 10:22 Njon 3:35; 10:15 ^z 10:24 1 Pita 1:10 ^a 10:27 Deut 6:5; Lev 19:18

^b 10:28 Lóma 10:5; Nkal 3:12

nódo yichoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka póo wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódo ngmadí ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lêpí. Maa p:uu kpáápi kní y:oo mgímí ngópu, dnye vyee, u ndapí t:âmo ngópu, u kpídí mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo ya. ³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mí loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimí loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo kní yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpídí pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê núwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:ii kní ye mgídí dpímo a ghayghay, y:i dnyimo dpí. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vuywo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapí miyó y:àngo, kwo, Ala pini ka chi vuywo. Ndapí ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêêpí pyu ka póo wo, kwo, Kpaa pyu kní y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile kní yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêêpí pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu kní yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpí, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalé too, yepê, Díyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Y:i taa dniye, mbwódo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mí yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa.^c ⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kí mââwe yi t:aa, lukwe díy:o nté dyêédí ngmídi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê wo, a mo aní nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyinê dy:ââ, daamí ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e. Kwo, Kópu yilí kidimê nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmídi u ntáâ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daaní kwódu.^d

Yesu ngê kópuni vuy, nmí Mí ka ngêpê p:uu

Mátíyu 6:9-13; 7:7-11

11 ¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kélí ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmí Lémi,

^c 10:39 Njon 11:1-2; 12:2-3 ^d 10:42 Mát 6:33; Njon 6:27

Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli.^e ² Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii

Munmîkó M:aa,

pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.

Nmî y:enê kn:ââ límí k:ii a chépi.

³ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too,

nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té,

mêdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîî tédê nangê núw:o nmo.

⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, mgídî núnknúnknún p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki. ⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmaní y:oo. ⁷ Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka mēkidimēn:aa dmyinê. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mupwoknî aténgê dpî dpî dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî ngee ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa. ⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo.^f ⁹ Yepê, Kópuni u l:êê diy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî.^g ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ¹¹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu. ¹² Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpée w:uu u kwo wa dmyinê, pêla ngê mg:ee daawa ngî, u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye. ¹³ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê, daawa dóó, ndéndê ngê u kwo wa a y:oo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê, dnye dēpwo kîgha. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo

^e 11:1 Luukî 5:33 ^f 11:8 Luukî 18:5 ^g 11:9-13 Njon 14:13-16

danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepênypê u kópu ngê mye pyodo. ¹⁵Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ¹⁶Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ¹⁸Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ¹⁹Yepê, Nmye ngêní póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodané kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adí y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngí kaa nmyo.

²¹Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²²Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîî, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîî. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.^h

²³Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té.ⁱ

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé

Mátiyu 12:43-45

²⁴Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi

^h 11:22 Tpyuu 20:2 ⁱ 11:23 Luukí 9:50

yédi, u yââyââ tédê ka wumê vuywo yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mínê diyédiyé. ²⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ²⁶Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté.^j

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vuy, u pye p:uu

²⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸Ngmêê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmi dé, amyidnyi chââchââ dé, vyílo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 12:38-42

²⁹Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmyinê kélímí té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe díy:o a ka dmeye vyi ngmê, Mumdo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmêê díyo kópu ndîf mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ³⁰Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kí Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê.^k ³¹⁻³²Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêê pi, ngmêê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy:o a dnye dp:ee nyêmi ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwín ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêê pi, ngmêê Sipa tpémi yi kwín ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee chââchââ nê.

^j 11:26 Njon 5:14 ^k 11:30-32 Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

Lam ndëndê u danêmbum*Mátiyu 5:15; 6:22-23*

³³Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:i ngê mgídí dpo ghay, n:i ngê lam dpo vuyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpí kââ. Yepê, Yélini u kwo dpí lee dmi, tpile yilí u ngwo dpí m:uu ngmê. ³⁴Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:i ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilí yintómu mgídímgídí dé. Yepê, N:i ngê u ngwolo dê dê pywálí dé, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilí yintómu lam wo a pyede. ³⁵Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálí tóó, nmyi lam kídmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶Yepê, N:i ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgídí vy:o d:uungmêdpí ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilí yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpí pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpí ngê*Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40*

³⁷Dini ghi n:i ngê Yesu ngê pi kní ye danêmbum a kélí ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapí tédê núwo. ³⁸Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapí tédê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:i ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kí pini ngê lukwe díy:o nmí dêêpí kópu doo châpu ngê, kmaapí tédê módó dê yââ, kóó dê doo ghêê doo.¹ ³⁹Ngmênê nmí Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pílétí yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapí u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:i ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe díy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndíí kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye tédê kópu dé. ⁴¹Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê kní ye dmyinê yémí dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadí ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadí ya.

⁴²Yepê, Mósisi ngê nmí kn:ââ kní ye ala kópu a vyyu, yepê, Ntini n:i pi ngê yâpwo tédê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu kní ye dpí y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émí ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu kní ye yononi ntênê nmye yémí ngópu. Yepê, Yi kópu ndíí kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndíí kópu, lukwe díy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe díy:o pi kní

¹ 11:38 Mát 15:2

ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîf kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîf kópu têtê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîf kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têtê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo. ⁴⁴Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombê mbwee maa p:uu ngma ya yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîf nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîf ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têtê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo. ⁴⁸Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwpowu u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. ⁴⁹Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vya, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo. ⁵⁰⁻⁵¹Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyeé dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyeé u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekidaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dépê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay.^m

⁵²Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo

^m 11:50-51 Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

dp:ee kpêmíkpêmí ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpo, Yi ngomo u mênê ní kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³Pádisi yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodombiy:e dnya a tókótótkó, kópu yilí yi p:uu u kwo dnye póó. ⁵⁴U yi y:e doo kwo, Yesu nmí dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyíko.

Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:26-27

12 ¹Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo, kópuni a tpaê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndíî nmyi vy:o adí ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo. ²Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ³Yepê, Tumu kópuni mgídí vy:o anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, díyo naa tédê tââ wa kaa dmi.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20

⁴Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi kní ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê díyo wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶Yepê, Kópuni dí vyi, nmye mênî tpaê, Pi kní ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe daa ndíî íméné tp:oo, kní ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dédê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.

⁸Yepê, Pini n:ii ngê pi kní ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel kní yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ⁹Yepê, N:ii ngê pi kní yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dîné dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel kní yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpaê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpaê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kée té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kígha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kígha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o íédê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngî, Knî a ka ngma a kê ngê. ¹⁴ Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kígha pyu ngê pyódu noo. ¹⁵ Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndéndê daa tpile knî yi p:uu a tóó.ⁿ ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dēpwo ghêdê, tpile u ngópu myedēpwo ghêdê.^o ¹⁷ Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê. ¹⁸ Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁹ Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mēdînê nuw:o, m:ââ yilî yi k:oo anî líme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê.^p ²⁰ Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, Mōdo podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgídî vy:o nye pwopwo, ímile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi. ²¹ Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmidi p:uu adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadî nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:25-34

²² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kíngî pyódu, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekíngî pyódu. ²³ Yepê, Nté kpídî daa ndîi kópu dē, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. ²⁴ Yepê, Ínmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê ínuw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee ínmê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono

ⁿ 12:15 1 Tim 6:9-10 ^o 12:16-19 1 Tim 6:17 ^p 12:19-20 Njems 4:13-15

nmyo.^q ²⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwoopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi. ²⁶Yepê, Yi kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa kópu kní nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede. ²⁷Yepê, Yinênê kní yi p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapí ndîí, u kpídí mb:aa dé, ngmênê yinênê kní y:oo Solomon u kpídí mêtê ch:ii tumo.^r ²⁸Yepê, K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpí ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêê yi nkwodo dpí kââ, kpile ye yiné wunê yémí. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpílê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kêlímí té. ²⁹Yepê, Ntê mbwaa yi pyw:émí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngí ya. ³⁰Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kêlímí nyédi, vyílo yi kópu kní yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mí u lama ka tóó, yi tpile daadnyí ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. ³¹Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîí kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. ³²Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndîí, ngmênê pi kní ye nkîngê ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mí ngê u yoo chóó adí y:enê, yi yéli yi kada pini kní y:oo wa pyódu nmyo.^s

Daa tpile ndapí yi p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:19-21

³³⁻³⁴Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapí a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokídangê ngee ó pi ngê kîngí t:âmo. Yepê, U kpídí mb:aa kní yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngí dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngí pyaa dmi, nmyi ndapí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngí pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngí kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilí pi kní ye dpí y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapí dpo ngí yó, ngópuch:anê kní ye dpí y:ee yó. Yepê, Yi ndapí Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáapi kní y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we kní y:oo myedaawa dyênê ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye kópuni vyyu, u t:âat:ââ p:uu

³⁵Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgídí wa a ghay, ngmênê dpí ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpídí dmi nmyi mbwo kídmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngí pw:oo dmi, dny:oo pípi.^t ³⁶Yepê, Lémi kní y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo

^q 12:24 Psalm 147:9; Luukí 12:7 ^r 12:27 1 Kings 10:23-25 ^s 12:32 Luukí 22:29-30
^t 12:35 Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37

tumo, yedpo, Dmyinê t:âât:ââ nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî y:oo keñe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têédî ngmê. ³⁷⁻³⁸Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaâ knomomê, mgîdí núknînúknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngmênê chóó u nté wa a têédî, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

³⁹Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê.^u ⁴⁰Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndëndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:45-51

⁴¹Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:ii? ⁴²Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmîdi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapî ye chi yémî dé. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîf y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmîdi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîf ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴³Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilf yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilf yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu.^v ⁴⁵Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî núknwenúknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé, ⁴⁶ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada.^w ⁴⁸Yepê,

^u 12:39 Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2 ^v 12:44 Mát 25:19-23 ^w 12:47 Njems 4:17

Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpî kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adí châachâa. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo châachâa.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:34-36

⁴⁹Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo tédê châa ntee tpile ngê dê pyódu, nte woo kapí y:i doo u ntâa. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vuyuwó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:âa nîmo vuyuwó. ⁵⁰Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anînê wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê nê, u dí yi p:eeni kópu a nga wa pyódu. ⁵¹Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵²Yepê, Yoo chámêchámê kn:âa wunê kídî chaa, dye ghi yintómu a l:êê dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adí d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adí d:uu. ⁵³Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u í:âa k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátiyu 16:2-3

⁵⁴Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalí nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpii dpo ghay. ⁵⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngídî vy:o pudu yilí a kwo yédi, nye, Mâa kââdî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdî y:ay:a dpí pwiyé. ⁵⁶Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 5:25-26

⁵⁷Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adí kwo, Ní kóté kalé nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adí néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:âa dpí l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mêdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mêdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté tédê n:aa néne nmyo, nmyi kópu dmi d:âa l:âmo tóó.

Dono kuwokuwo u danêmbum

13 ¹Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a núwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kí vya tumo. ²Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe díy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii? ³Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mê wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, nmyi dono yilí daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kígha ngmênî ma, ngmênê dépê pyw:ângo,^x ⁷wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kí yini kígha d:ongmê ndîi, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo.^y ⁸Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghêlî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé.^z ⁹Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwo doo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî.^a ¹¹Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wááli yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. ¹²Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dî chedê. ¹³Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kígha. ¹⁴Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u díy:o Yesu ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u kêê díy:o dmyina a lèpî, ngmênê daa lîme wo ngê. ¹⁵⁻¹⁶Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpaê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mê wááli doo duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî pywáli, nmyinê nmye dono kópu yidí d:uu, ngmênê yinté kópu

^x 13:6 Mát 21:19; Mak 11:13 ^y 13:7 Luukí 3:9 ^z 13:8 2 Pita 3:9,15

^a 13:10-16 Luukí 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kînmye pywálipywáli tumo, mbwaa paa nmye ñeñe tumo, mbwaa yi dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidí pywáli, ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii ñedê pyópu ngmê yidí pywáli.^b ¹⁷Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa kigha.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸Yesu ye póo wo, yepê, Chóo Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ¹⁹Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóo Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîí ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:i ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:33

²⁰Myombó Yesu ngê yepê, Chóo Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté anî mgongo. ²¹Yepê, Alanté. Yepê, Mbídédi nk:êênî têdê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngí, k:omo tpile kpo ndîí u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keñe kwólu puu têdê u danêmbum
Mátiyu 7:13-14,21-23

²²U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:i Njedusalem dnye lèpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kigha dé. ²³Pi ngmê Yesu ka póo wo, kwo, Nmî lémi, pi yilí Chóo Lémi kóo k:oo wa ghê, ó daa yilí? ²⁴Yesu ngê yepê, Chóo Lémi keñeni t:âmo wunê tóo, yi keñe kwólu puu daa ndîí. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîí kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi yilí y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dêê dmi.^c ²⁵Yepê, Ngomo chóo wa gh:êêêê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keñe nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóo. ²⁶Kwonye, Ng:i kînme a yakmaapî, nmî p:o kinyoo a ndiye kigha nmo. ²⁷Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóo. Nmyewo, A nkigh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸Yepê, Dini ghi n:i ngê Epîlaham mupwo káami, Chóo Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:i

^b 13:15-16 Luukí 14:1-6 ^c 13:24 Pilipay 3:12-14

Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele adnyi paa.^d ²⁹Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapí té.^e ³⁰Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada.

Pádisi kní y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu
Mátíyu 23:37-39

³¹Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlî dêpê kuwo ngê, Pádisi kní u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. ³²Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kígha té, myeka pi pyipyi, mââ m:ii kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. ³³Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Mââ m:ii kêlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpilé Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmîdi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapí pyu yoo y:oodnyimo a vyeé dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodîní kapí, ye al:ii pídmîyi vya nê.

³⁴Yi Pádisi kní ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vuywo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapí, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêm ngê tp:oo w:uu núupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁵Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, u dí wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

14 ¹Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. ²Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³wod:oo Yesu dêêpî pyu kní ye Pádisi kní ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angénté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴Ngmênê u póó u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mê dy:ââ ngê. ⁵Wod:oo ye mê póó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê díy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê, K:omo tpilé daa tp:oo yedê ghîi,

^d 13:28 Mát 8:11-12 ^e 13:29 Luukí 14:15

ngmênê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngmênê pi yidî pyi. ⁶Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tédê mb:aa mí yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,^f ⁸Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî tédê amênê dóo kalê nmyo, yââyââ tédê mb:aa ghêlî k:ii kada nangmên:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmêdumu dóo kwolo. ⁹Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghêlî k:ii kada pini u ya tédê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamí yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi. ¹⁰Yepê, Yélini yi pi dmi tédê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóo ngê ala kópu chóo nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹Yepê, N:ii ngê u pi chóo a kmîmî ngê, Chóo Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóo u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóo Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóo ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, mnyipe yoo, mwó yoo, nêni yoo, ndáápi ndîi yoo nama a dóo kîgha dé, mu kópu u díy:o díyo yi kmaapî tédê kmaapî tédê u nkwo adnya a dóo kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê.^h ¹³Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóo kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóo kîgha dé. ¹⁴Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmênê Chóo Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóo Lémi kóo k:oo kmaapî ndîi p:uu u ngwo ye doo mgongo
Mátiyu 22:1-10

¹⁵Yélini y:i dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi kmaapî daa ndîi kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóo Lémi ngê kmaapî tédê kóo k:oo wa a dóo kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii.ⁱ ¹⁶Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndîi u l:êê díy:o wo ngmê ngmîdi ngê, pi yilî mîné dóo kwólu, yepê, a kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno. ¹⁷Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapî ala.

^f 14:7-8,11 Mát 23:2-3,6 ^g 14:11 Luukí 18:9-14 ^h 14:12-14 Luukí 6:32-35

ⁱ 14:15 Luukí 13:29; Tpyuu 19:9

18 Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpa-pê, ngmênê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo têtê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu. 19 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dî pwila, p:o nînê ñeñe té. 20 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dî yéé.^j 21 Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi kópu yilî u kwo mîné nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a ñuw:o té. 22 Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a ñuw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóó. 23 Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:i myedê ñuw:o té, a ngomo pêtê nt:ee y:e. 24 Kwo, Yélini mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dé

Mátiyu 10:37-38

25 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:àngo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo,^k 26 yepê, N:iî ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdê mbwó yoo u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalf. Yepê, Myenté, n:iî ngê chóó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalf. 27 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dini ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:iî ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê.^l 28 Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:iî kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, N:iî ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli ñuknî a tóó. 29 Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwiti ngmê. 30 Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kêtê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:iî kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. 31 Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munîné kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:iî ngê

^j 14:20 ¹ Kódin 7:33 ^k 14:25-26 Luukî 18:28-30 ^l 14:27 Luukî 9:23

ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilí kíyedê pwiye dniye, nmî lede yoo daa yilí, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adí nuw:o. ³²Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adí ya knomomê, ye yi pini ngê u pi kní angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mēpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadí nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê tēdê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wanye pw:onu. ³³Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa kéé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalí.^m

K:omo ntii u mgongo danêmbum

Mátiyu 5:13; Mak 9:50

³⁴Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mēnê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadí ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:émî tēdê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadí ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? ³⁵Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadí ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii kní yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadí ya, waní kéé.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Mátiyu 18:12-14

15 ¹Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilí Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi kní y:oo mwiyé kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum tēdê dnyen:aa ng:aang:aa.ⁿ ²Yesu yi vy:o doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono kní yi k:ii a yakmaapî té. ³Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo. ⁴Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa núw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa núw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî tēdê wa a kuwo té, yonoy:ani adín:aa nmy:uu. ⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa núw:o. ⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe kní ye, ngmênêni kní mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii ní nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóo koo.^o ⁷Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo,

Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê díy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê díy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapí l:âmo ngêêpí u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapí y:a njini adí ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadí nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dí amênê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe kní ye, ngmênêni kní mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapí l:âmo n:ii nê ngópu, até mêt:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilí dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lèpí nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêt:wunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê díy:o nmyi gha dmi lukwe díy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mí ka kwo, M:aa, ñmile yilí a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mí ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni kní yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi kní ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, y:i doon:aa ya, u ndapí yilí u pyipe kní yi p:uu mí dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndaní. ¹⁴ Yepê, U tpile yilí yintómu l:âmo mîné ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîi ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângo. ¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwêmê w:uu ka dpîmon:aa vyuwo, ngmênê u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpí, nté pee tp:oo yidpîmo pîpí. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêmê kní y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê doo u ntââ, yi ntini daapí ndîi. ¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aaní dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu kní y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpí ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lèpí, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mêt:daaní ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, u mí ka p:o mêt diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mí ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mí ka ch:anê wo, u mí ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mîné pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:ângo, dmi ngmidi kpo, ñ:uu kpââ pee p:uu dyîngo. ²¹ Yepê,

Ƨp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaaní ya. ²²Ƨepê, U mí u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu kní ye yepê, Ngomo k:oo kpídí mb:aa ngmê nya yó, límílmí ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³Ƨepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilí a t:a, ngmênyi vya yó, kmaapí ndí ngma a pwaa koo, ²⁴mu kópu u díy:o a tp:ee na a ka kí pwene, kímêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê até maa t:aa.^p

²⁵Ƨesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo têdê doo ya. Ƨepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mêdoo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe díy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té. ²⁶Ƨepê, U mí u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mââwe ngmêyi t:aa? ²⁷Ƨepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, Mwó kímêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê díy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê díy:o dímí pwene, mékêda diyé, vyílo yi dnyengi ye kwo. ²⁸Ƨepê, Ƨp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mí ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo ní kee. Ƨepê, Wod:oo u mí kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹U mí ka kwo, Kí m:aani yilí kînê vy:ungo, m:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilí dîpîngmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipîngmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe kní yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰Kwo, Ñm:ee ngê ñapí yilí téli pyââ kní yi p:uu mí dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mêdê diyé, pudumakó u l:êê díy:o lukwe díy:o ngmêchi vy:a. ³¹U mí ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóó mo, tpile yilíni a ngópu a tóó, ñêni dé. ³²Kwo, Doo u ntââ mwó módó daapaa t:aa, mu kópu u díy:o na a ka mîni pwene, kímêdê pyidu, l:âmo mîni ngêpa wo, kímêd:a pyw:oo.

Ƨesu ngê Pádisi kní ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

Lémi dóó pyu u mgongo danêmbum

16 ¹Ƨesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndí ngmêdoo kwo. Ƨepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpímo y:enê, ndáápi p:uu dpímo dpodo, u lémi u ndapí chóó dpímo pípí. Ƨepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ²stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Ƨepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkídí ny:oo, lukwe díy:o a ndapí nye pípí. A stówa k:oo tpile yilí mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mêdaanyi dpodo. ³Ƨepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapí nê, angénté waní pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mêd:aa kíli dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nêni kní ye daanín:aa ndapí dmyinê, mywene a nga amí ghê. ⁴Ƨesu ngê yepê, U kuwó dini ghi

ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ângo, apê, Pi yilî a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî. ⁵Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilî yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutumu dpîmon:aa danêmbum. ⁶Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, N̄m:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, mê limoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷Yepê, Myomoni ka kwo, N̄m:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilî u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u díy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîi mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi, ngmêné pywápê u yoo, nuw:o tédê mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi.

⁹Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê.⁹ ¹⁰Yepê, Tpile pywupwi tédê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê díy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmêné n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi.^r ¹¹Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê díy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹²Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. ¹³Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dé yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi châachââ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê tédê kópu ngê nmye choo ya.

¹⁴Yi danêmbum tédê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmêné Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo

m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u dîy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:àngo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadî pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpaê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpaê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapí dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamí kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê, Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. ^s ¹⁸ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. ^t

Ndáápi pini dê Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdî mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. ²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpî. ²¹ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntââ daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. ²² Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo Chóó Lémi kóó k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélîlî ndîî mîné

^s 16:17 Mát 5:18 ^t 16:18 Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

pyw:ângo. ²³Yepê, Yi vyu wo, apê, Lasadas Epilaham u nkîgh:ê moda tóó ó! ²⁴Yepê, Wod:oo Epilaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntââ Lasadas anyinê dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóó pyââ a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênkê kîgha, mu kópu u dîy: o mgîní vyímî ndîf atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵Yepê, Epilaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyinê wélilí mgîní vyímî. ²⁶Myenté, kwo, nmî kélí ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, N:ii ngê u yi adí kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté n:ii ngê u yi amya a kwo, Al:ii nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê. ²⁷Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kîyedê tóó. ²⁸Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mínê wélilí mgîní vyímî. ²⁹Yepê, Epilaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, Mbwó kní y:oo dny:oo a kpââ dé. ³⁰Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹Yepê, Epilaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo."

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu

Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

17 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Kópuni kní yi l:êê dîy:o pi kní y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkîgh:ê ngmada a néne, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ²Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî kní y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi kní y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîf nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalé ngópu, ye yi dono ndîf daapí d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ³Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyyuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpí kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyyuwo dpí kée yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u.^v ⁴Yepê, K:omo tpile wo ngmídi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adí dono knomomê, tpée kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamuní d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyyuwo pyud:o dpí kée yó, mênangê ngí. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

^u 16:31 Njon 11:44-48 ^v 17:3 Mát 18:15-17

Yesu ngê kópuni vyu, kêlímí p:uu

⁵Yesu u dyépi kní y:oo nmí Lémi ka kwo, Nmí kêlímí ndî ngê pyódu ngi.^w ⁶Nmí Lémi ngê yepê, Lukwe díy:o nmyi kêlímí daa ndî tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlímí wo yintoo, ye kí nkêpe ka pídmí vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê.^x

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmímí u ngwo ye kwódu ngê

⁷Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo kní y:oo yi pi dmi dny:oo kmímí dé, yi kópu u l:êê díy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ángo, yepê, Pi mupwokní ngmê yâpwo tédê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi líme, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee kní p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nînê kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chí pwiyé? ⁹Yepê, Kêle, u dpodo y:i a tóó. ¹⁰Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kní. Yepê, Ala kópu dpí vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyílo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii kní yi p:uu too pee mbii leprísi doo ya

¹¹Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njedusalem dnye lêpí, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa. ¹²Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprísi ye doo ya. Yi pini y:a kní y:oo Mósisi u dêêpí kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkígh:ê daa nî dniye,^y ¹³dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmí lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amí m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo.^z ¹⁵Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgê dí pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tââ doo chaa kîgha. ¹⁶Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi.^a ¹⁷Yesu ngê pi kní ye yepê, Pi y:a kídí pyi, angênê mêtê chu. ¹⁸Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu kní y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdé, kada a yéni, ngêlímí u l:êê díy:o chi pyiyé.

^w 17:5 Mak 9:24 ^x 17:6 Mát 17:20; 21:21 ^y 17:12 Lev 13:45-46 ^z 17:14 Lev 14:1-4;
Luukí 5:14 ^a 17:16,18 Njon 4:9

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê
Mátiyu 24:23-28,37-41

20 Pádisi knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê.^b 21 Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêdê chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u díy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóó.

22 Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Díyo Chóó Lémi u Pi Ndëndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê límîlímî ngê daawa t:aa.^c 23 Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndëndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kîyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, y:i nangmê ní. 24 Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndëndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límî ntee dpî pywálí, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndëndê yinté amye m:uu ngmê. 25 Yepê, Ngmênê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

26 Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndëndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndëndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. 27 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dèdnyimo a nkíngê, dnya a kmaapí, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyéyé, u dí wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. 28 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapí, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapí, dnya a ngomo wuwó. 29 Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vyyuwó ngê, pi yintómu ma too. 30 Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndëndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

31 Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mékíngê kee, u tpile kídangmên:aa ngí. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo tédê adín:aa dpodo, u p:o mékíngê diyé, u tpile kíngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we.^d 32 Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngí kalé yó, pyópuni mêdê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene. 33 Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndëndê wa a pyw:oo. 34 Yepê, Yi mgídî ngê pi miyó ngmítédmino adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. 35 Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî

^b 17:20 Njon 3:3; 18:36 ^c 17:22-23 Luukî 21:7-8 ^d 17:31 Mak 13:15-16

y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁶Yepê, Pi miyó yâpwo tédê adpí dpodo, enjel kní y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁷Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póo dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi póo ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

18 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngí yé ngmê. ²Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dèdpîmo cháâchââ, yoo myedèdpîmo cháâchââ. ³Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile kní mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mêdê kê téne. ⁴Yepê, Dye ghi daadîi kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dèdpîmo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîní cháâchââ, yoo myedîní cháâchââ, ⁵ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalí, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáápi n:aa kóté kîgha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mêwunê diyédiyé kîgha. ⁶Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vvu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. ⁷Ye póo wo, yepê, W:êênî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóo u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té?^f ⁸Yepê, Mgî daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyé, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngí chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nj:ii, ngêpê tédê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê tédê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. ¹¹Yepê, Pádisi ghêédî wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyinê ngêêpî noo, u l:êê díy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilí ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kêêmî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpî pyu ntee pini.^g ¹²Kwo, Wiki yintómu kní yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîní pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ii dpo pyw:oo, dîní mgîpa

^e 18:1 Lóma 12:12; Kílosa 4:2; 1 Tes 5:17 ^f 18:7 Tpyuu 6:9-11 ^g 18:11 Luukí 16:15

kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó ñmodo pyu knî ye dpî y:oo.^h ¹³Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o k:ame doo kwo, tpée kópu yilî doo tpaépê, mbodo a ny:ii ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilî nguwo wanyi kée té? ¹⁴Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu u dono yilî p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o n:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têtê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo
Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadi nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kâa.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁹Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. ²⁰Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, mye mî chi cháâcháâ dé.ⁱ ²¹Yi pini ngê kwo, Tp:ee têtê noo a ya, yi kópu dyuu noo a cháâcháâ, ala ngwo myenî cháâcháâ té. ²²Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmîdi chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo.^j ²³Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁵Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu

^h 18:12 Mát 23:23,28 ⁱ 18:20 Ex 20:12-16; Deut 5:16-20 ^j 18:22 Mát 6:20; Luukî 12:33

lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amí ghê? ²⁷Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmí ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yílí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nmí p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee kní dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mí dpo kuwo dê, ³⁰yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yílí ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamí amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa núw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lèpî té, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yílí y:i wumê ntiyentiye té. ³²Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpaépê, a p:uu wadnyi tpyípwí. ³³Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamêní pyidu. ³⁴P:uu ndiye pyu kní y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dèpê w:ee tumo, apê, Lukwe díy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndíî ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vvyu, dèpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi kní ye ndapí dpîmo dmyinê. ³⁶Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lèpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póó wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷Kwo, Yesu Nasalet pi kíyedê pwiyé kní. ³⁸Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépídi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ³⁹K:omo tpile yélíni u kada dnye kwo, u kwo a tpépwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépídi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁰Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwá, yepê, Kí pini a ka a núw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a núw:o ngópu, Yesu u kwo póó wo, ⁴¹kwo, Lukwe nga ngmaní mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁴²Yesu ngê kwo, Yélí mê mwini. Kwo, Ngêlímí mbêmê chi pyiyé. ⁴³Wod:oo yi ngwo yélí mê módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii kní y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

Síkíyís u danêmbum

19 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpí pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kêdê t:aa. ²Yi pini u pi Síkiyís, ndáápi pââ ndîi. ³U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkígh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye, apê, Síkiyís yi nkwoodo mu kwo. Yesu ngê kwo, Síkiyís, límí k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî. ⁶Wod:oo Síkiyís u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, límílímí ngê a ghêpê wo, Yesu kóo mgímí ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe díy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpí. ⁸Wod:oo Síkiyís mî ghê wo, nmí Lémi ka kwo, Nmí Lémi. Kwo, Tpileni yilí a ngópu a tóo, dyuu miyó ngê waní pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye waní y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóo too, yi ndapí nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mēdaaní y:oo, ngmênê páádi páádi ye am:aa y:oo.^k ⁹Yesu ngê kwo, Chóo Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yilí dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epílaham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epílaham u tii fiedê pini ngmê. ¹⁰Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyílo yi yéli yi l:êê díy:o Chóo Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapí dé.^l

Yesu chóo u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 25:14-30

¹¹N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóo Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê aní pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹²yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmídi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóo u yoo yi king ngê waní pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóo u yoo adín:aa y:enê dé. ¹³Yepê, Kada ghêlî dèpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapíni nmye d:a kê té, dpí dpodo kalê tóo, a l:êê díy:o knî mu u ngwo dpí kmênê yó, u dí dini ghi n:ii ngê amênê diyé. ¹⁴Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóo u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu,

^k 19:8 Ex 22:1 ^l 19:10 Njon 3:17; 1 Tim 1:15

king ndî ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we.^m
 15 Yepê, Ngmênê king ndî ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedê danê too, ye póo wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kmênê ngópu?
 16 Yesu ngê yepê, Mwiýmwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê y:a u ngwo nê kmênê ngê. 17 Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndî dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.ⁿ 18 Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê limi u ngwo nê kmênê ngê. 19 Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. 20 Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê ala, kînoo ng:uu ñéñé. 21 Kwo, Nga ní nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, d:ii dóódó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mēyinyinê pwapî ngê, pââ ndî yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. 22 Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee tóó, d:aa dóódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mēyinîñê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîñî kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. 23 Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pîñî puwâ. 24 Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó. 25 Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó. 26 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té.^o 27 Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king ngê kîngî pyódu, yepê, a ñuw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.
 28 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kélî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

29 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, 30 yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ñedê a t:a. Yepê,

^m 19:14 Njon 1:11 ⁿ 19:17-24 Luukí 16:10-11 ^o 19:26 Mát 13:12; Luukí 8:18

Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo ñuw:o nyoo. ³¹Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo ñéne ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpí vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³²Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³Yedêni ndonki nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpímo a pywálîpywálî, yi ndonki chóó knî y:oo yepê, Lukwe díy:o dpo pywálîpywálî ngmê. ³⁴Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³⁵Wod:oo Yesu ka ñuw:o ngópu, yi nkuwo kpídî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ³⁶King ntee dnyimo cháâchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo.^p ³⁷Dini ghi n:ii ngê mbu vvyuo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkígh:ê, yélini yílî u kwo dnye kélímî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kígha, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópu ndîfî yílî yi ngópu mwiyé a d:uu too. ³⁸Kópu, Munmíkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyiné loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyódu nyoo, chaa kígha koo.^q ³⁹Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kí pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe díy:o a chaa kígha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi.^r ⁴⁰Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kígha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi díy:o u ngwo doo mbê

⁴¹Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê díy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiyaa,^s ⁴²apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe díy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pídmíyî châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u.^t ⁴³Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóo dmi, ⁴⁴d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmídi myedaadî ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u díy:o nmyi Mbwámê dpíp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye *Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22*

⁴⁵Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Apê,

¶ 19:36 2 Kings 9:13 ¶ 19:38 Psalm 118:26 ¶ 19:39 Mát 21:14-16 ¶ 19:41 Njon 11:35;
Luukí 13:34-35 ¶ 19:42 Mát 13:14; Lóma 11:8

Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapí mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê a pw:oo too, ⁴⁶Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê tédê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaá tédê ngê dmye pyódu ngmê."^u

⁴⁷U kuwó wéni kní yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a," ⁴⁸ngmênê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u díy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini kní y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu."^w

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

20 ¹Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi ní ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo ní kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ²kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ³Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ⁵Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélímî mbê dniye. ⁶Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi kní y:oo chêêpí ngê wa vya nmo, mu kópu u díy:o yiné ye Njon Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê. ⁷Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpí dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, kní

^u 19:46 Is 56:7; Jer 7:11 ^v 19:47 Njon 18:20 ^w 19:48 Mát 21:46

a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîf yi doon:aa ya. ¹⁰Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kypwo wo, wain kpê chók ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lèpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo úuw:o ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mē dy:ââ ngópu. ¹¹Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹²Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu knî y:oo myemîné kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu. ¹³Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daamîné mb:ii ngmê. ¹⁴Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chók tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kéé ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chók ngê ló kópu y:e angmê d:uu? ¹⁶Yepê, Wa a lê, yi tpókknî wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu. ¹⁷Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoo nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.^x

¹⁸Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.^y

¹⁹Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye.^z

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátíyú 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpaê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmîné yémî, u ngwo wa kpada. Tumutumu pi knî u kwo ngmê dy:ââ ngópu,

^x 20:17 Psalm 118:22 ^y 20:18 Is 8:14-15 ^z 20:19 Luukí 19:47-48

yepê, Dmyinên:aa dódó. ²¹Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Máâwe. Kwo, Nmí lama ka tóó, Ndëndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkíngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndëndê ngê nye tpaê ngê. ²²Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmí dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntâá Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmí pywupwi, ó daanmí pywupwi? ²³Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kínga a dódó nê. ²⁴Yepê, Tákisi ndapí a ngópu ngmê tpyé yó, ngmêní m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapí p:uu n:uu u kâa ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kâa u pi ye tóó mo. ²⁵Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmynî yémí. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmynî yémí. ²⁶Yoo yi ngíma u dódó ngê dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vyu, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmí dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.^a ²⁹Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêédí, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹Kwo, Yi mbwémi kní yintómu yi pyópu mu ngmídi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngí ngópu. ³²Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu kní yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

³⁴Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mââ numo p:uu a yéyéé nyédi, ³⁵ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kí a yoo mb:aamb:aa, kpêêní u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mēdaadnyi yéyéé. ³⁶Yepê, Mēdaawa pw:oo dmi, mu kópu u díy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu u díy:o kpêêní chóó wa a pyidu té.^b ³⁷Yepê, W:êê mââwe n:i ndëndê ngê nmye châachââ ngópu, Mósisi, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epílaham u yâpwó,

^a 20:28 Deut 25:5 ^b 20:36 1 Njon 3:1-2

myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo.^c

³⁸Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo.^d

³⁹Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mââwe, yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó nyoo. ⁴⁰Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátíyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nedê pini ngmê? ⁴²Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.^e

⁴³Yélini m:uu a l:êê té, dîyo aní vya té, nyi yodo u maknopwo waní yé té.

⁴⁴Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátíyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54

⁴⁵Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

21 ¹Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilî mu kéké ngmê. ²Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adî kée. ³Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê,^f ⁴mu

^c 20:37 Ex 3:2-6 ^d 20:38 Lóma 14:8-9 ^e 20:42-43 Psalm 110:1 ^f 21:3 2 Kódin 8:12

kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapí ndíi ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kí kuknwe u ngópu ndapí n:ii kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mēdēdēmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵Yesu p:uu ndiye pyu kní ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danēmbum, apê, Kí lóntoo chēêpí ngomo, k:uuchēm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi kní y:oo y:ee tumo, k:ii kí t:ee tumo. ⁶Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danēmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chēêpí pywápê ngmê n:ii ngê kí ngomo a wuwó ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Yepê, Kn:aa lede kní y:oo kí ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê.⁸

Kópu dono yilí yi danēmbum
Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷Yesu p:uu ndiye pyu kní ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmí ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kēmakēma a pyodopyodo?

⁸Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuyuo, pi ngmê ngê kîngí dóó nmyo. Yepê, Pi yilí wa a lê, a pi adnyi tpaépê, nmyewo, Ala nê vyílo. Nmyewo, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kēê nangê t:oo. ⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndíi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini kní yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kēê nangê t:oo, mu kópu u díy:o yinté kópu kní mwiyé angmēdnyi pyodopyodo, daawa tēda dmi, yepê, ngmēnē nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ¹⁰Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹dyámê pee kní ngmê wadí ghédê, pi yilí wa pw:oo dmi, daa ng:êéntómu m:uu wa ghídí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi kní ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilí adí ñeñe. Yepê, Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndíi amyidnyi pyodopyodo.

¹²Yepê, Yi kópu yilí ghêlî daawa pyódu, pi dono kní y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgímîmgímî nmyo, ngêpê ngomo kní yi y:enê pyu kní y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmímî nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king kní y:oo, kada pini kní y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo.^h ¹³Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁴Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê díy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kídmyinêngê kapí, ¹⁵mu kópu

g 21:6 Luukí 19:43-44 h 21:12-15 Luukí 12:11-12

u dîy:o a chóó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó wana a ñepwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi.ⁱ ¹⁶Yepê, Nmyi pye mí knî y:oo, nmyi tídê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo. ¹⁷Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ¹⁸ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa. ¹⁹Yepê, Kídmengê kede dmi, myekídmengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u nkwo daawa ngêpa.^j

**Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dèpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu
Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19**

²⁰Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilí knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê.^k ²¹Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyyuwo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mékîngê diyé dmi. ²²Yepê, Yi dini ghi ngê a ntâa u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilí puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé.^l ²³Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîî wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîî amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémîni ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîî wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adí d:uu.^m ²⁴Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa núw:o t:oo, yi wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémî dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dí Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê.ⁿ

**Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé
Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27**

²⁵Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîî d:ââ kâádî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vyyuwo ndîî ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîî ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê.^o ²⁶Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dîné dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi. ²⁷Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamyé mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dé pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu, nkalí too pee dmi

ⁱ 21:15 Dpodo 6:10 ^j 21:19 Hipílu 10:36 ^k 21:20 Luukî 19:41-44

^l 21:22 Luukî 23:27-31 ^m 21:23 1 Kódin 7:26 ⁿ 21:24 Tpyuu 11:2; Lóma 11:25

^o 21:25 Tpyuu 6:12-13

mbêmê ka kwo.^{p 28} Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilí yi kn:ââ dmi adí chapí, dpí ghêêdí dmyeno, mbóó p:uu dpí vyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyaa we, apii, Nmí Mbwámê kîyedê pwiyé kní.^q

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni kní mye yi k:ii. ³⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpí ghê, nmyi lama u ngwo dpí yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu. ³¹Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpí vyi, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapí nmo.

³²Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³³Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa kní, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

³⁴Yesu ngê yepê, Nmyi chóóchóó nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Nté ndapí y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu kní y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu kní y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii.^r ³⁵Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpí lvêêdí, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdí nmyo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. ³⁶Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu kní yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

³⁷W:êêní Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu kní yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lèpî, kââ puu ghê y:i dnyimon:aa dpí. ³⁸Mw:aandiye yintómu pi yilí Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mêdnyimo lèpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

Kada pini kní y:oo Yesu u pwele u ngwo a chapwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

22 ¹Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê

^p 21:27 Tpyuu 1:7 ^q 21:28 Lóma 13:11 ^r 21:34 Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18;
1 Tes 5:3

u Naa. ²Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê aní ghê
Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee wo, ⁴⁻⁵wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vye u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê aní ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a pyw:êmî. ⁶Njudas u nuw:o yi kópu ngmîdi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadí m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo aní ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vye dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilí y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹Yesu ka póo knopwo, kwo, Tpile yilí ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ngomo chóó ka dp:uu póo cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹²Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîî dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilí yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹³Wod:oo p:uu ndiye pyu dé y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilí mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adí l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁴Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî tédê yi yaa dniye. ¹⁵Yesu ngê yepê, A mgîní vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlí k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma. ¹⁶Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mēdaamunmî kê, u dí Chóó Lémi ngê

chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmí kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi kní ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, kníkní nda yó, ¹⁸mu kópu u díy:o wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amí pyódu, pi yintómu aní y:enê, kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó. ¹⁹U kuwó dini ghi ngê mbidédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu kní ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya.^s ²⁰Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mêtê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdí te kamí ngê yinê wa a kââdí nmyo.^t ²¹Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmídi kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a wowo.^u ²²Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a v:uu, yi kópu ndêndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkíngê. ²³Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmí vy:o pini n:uu ngê kí kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmí kada pini ngê vyílo ayi pyódu. ²⁵Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpí pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kíngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe máawe ntee a cháâchââ too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîî ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tídê mbwó yoo yinté myechoo cháâchââ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adí kwo, u tídê mbwó yoo myechoo ngêêpí dé.^v ²⁷Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîî, n:ii a líme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a líme yédi, yini lémi ndîî, apii, ngmênê nmyi vy:o dênnoo líme, myedênnoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo.^w

²⁸Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó têtê pi kní y:oo a pi têtê ngê a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:e kuwo noo, nmyi pi dmi têtê ngê myedê pyódu ngópu. ²⁹⁻³⁰Yepê, M:aa ngê ntee a ngmídi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisíléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê

^s 22:19 Luukí 24:30 ^t 22:20 Jer 31:31-34 ^u 22:21 Psalm 41:9; Njon 13:21-22

^v 22:26 Mát 23:11; Mak 9:35 ^w 22:27 Njon 13:12-15

miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té.^x ³² Kwo, Ngmênê l:êê díy:o kín:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlímî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênyninê tpélimbiy:e, m̄wó yoo dpí wêdêwêdê kalê té, yi kêlímî ndîi ngê dpí pyódu ngi.^y ³³ Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile l:êê díy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi. ³⁴ Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Kêmkêmhê ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpaê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê núw:o ngópu, ndapî dpîp:e núw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e núw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmî yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo.^z ³⁶ Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mēdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpí núw:o teñe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo núw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpídî pi ngmê ka dpí y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, ³⁷ mu kópu u díy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila.^a

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo. ³⁸ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemame u ngwo doon:aa ngêpê
Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgídî vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgídî ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee dniye. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye,

^x 22:31 Njóri 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 ^y 22:32 Njon 17:9-15; 21:15-17

^z 22:35 Luukî 9:3; 10:4 ^a 22:37 Is 53:12; Luukî 22:52; 23:32-33

Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndî ngê daapaa pyaa we. ⁴¹Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴²U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntâa ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpí d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó. ⁴³Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mé wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:âa u ngwo yedoo ya.

⁴⁵U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlí ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpí têdê m:uu too, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶Wod:oo yepê, Lukwe díy:o nmye dpí té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndî ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷Yesu ngê danêmbum ghêlí daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mé miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpâa pee p:uu dyíngo. ⁴⁸Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma? ⁴⁹Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii? ⁵⁰Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêédí, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹Ngmênê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mé kââ.

⁵²Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê díy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kêlé a ka dmyinê lee dmi. ⁵³Yepê, Wo yilí yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpí. Yepê, Lukwe díy:o y:i w:êêní dpíp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdí u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdí vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndî u ngomo k:oo núw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê díy:o. Pita ngê doo

yâmuyâmu dé, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e ndîf yi ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê núw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya. ⁵⁷Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdí, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu. ⁵⁹Daa ndîf dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóo. Danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹Yesu yi ngwo Pita ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, ⁶²wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpídî pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilí vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyílo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpaépê knomomê, Ala nê vyílo, ye a ka daanmyinê kêlímî mbê dmi.^b ⁶⁸Yepê, Myenté, nmye n:aa póo knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ngmênê daa kêmakêma Pi Ndéndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:ââ pee.^c ⁷⁰U kwo póo dniye, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóo kîdmye vyi ngmê. ⁷¹Wod:oo noko yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóo kêdê ndyíko, chóo u kópu dyuu nmî chóo kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

^b 22:67 Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 ^c 22:69 Dpodo 7:56

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu
Mátíyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

23 ¹Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdî dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîf Paléti ka Yesu núw:o ngópu, ²p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpapê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpapê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nè.^d ³Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, ⁴Nyóó kîchi vyi.^e ⁴Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilî yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ⁵Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilî wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dî ala Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoó ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo. ⁷Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya.^f ⁸Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadîi u yi u ngwo doo kwo, Nî m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê.^g ⁹Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vyi. ¹⁰Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu. ¹¹U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpídî mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu. ¹²Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u dîy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóó k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyeê tédê u ngwo dy:ââ ngê
Mátíyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39–19:16

¹³Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilî mye yi k:ii, nipi mêtê danê ngê, ¹⁴yepê, Ala pini a ka kîdmyinê núw:o ngmê, a ka kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilî kîyedê pyidupyidu

^d 23:2 Luukí 20:20-26 ^e 23:3 1 Tim 6:13 ^f 23:7 Luukí 3:1 ^g 23:8 Luukí 9:9

té, chóó u pee ngê ka kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kîdí kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oo ngmê pyw:ângo, ¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kímêda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶ Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîf u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁸ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹ (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyílo yinî pw:iipw:ii, ²¹ ngmênê pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi ñédê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

²² Paléti pyolombó ye mê póó wo, yepê, Ló dono kópu ndîf ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:oo ngmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³ Ngmênê Paléti ka dédnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi ñédê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dí yi pono mî vyápê wo, ²⁴ lede knî ye yepê, kîdosi ñédê nyi t:ee yó. ²⁵ Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîf Mbadapas, pi vye u l:êê díy:o mbwa k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo yi doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vye tédê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñédê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

²⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu u vye tédê núw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷ Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo kwo, Yesu u l:êê díy:o dnye mbê. ²⁸ Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê díy:o mbê mu yé yó, nmyi chóó nmyi l:êê díy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê díy:o myedmyinê mbê. ²⁹ Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîf wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vye dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó. ³⁰ Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vyuwó dniye, límîlímî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi.^h

^h 23:30 Hos 10:8; Tpyuu 6:16

³¹Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dēnoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³²Pi mê miyó yi vye têtê mye núw:o dumo, pi dono dē. ³³Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi ñedê yi mî t:ee ngópu, pi dono dē kîdosi ñedê yi myimí t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. ³⁴Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kí yéli y:oo kópuni a nga dē d:uu ngmê, daa yi lama dē d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu modo kn:ââ vyyuwo dpí kéé ngi, mênangê ngí. Yesu u kpídí yêé tumo, yi kpídí kní yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngí, woni nanê wa a ngí?ⁱ ³⁵Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini kní y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê kí pini a ngmídi ngê, yoo ntee doo ngêêpí dé, ye chóóchóó yinté mye ngee ngê.^j ³⁶Lede kní y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, ³⁷kópu, Mumdoó nyi Nju tpémi yi king, ñyóóchóó mê ngee ngi. ³⁸U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹Pini n:ii dē u nkîgh:t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpí. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, ye ñyóóchóó mê ngee ngi, mye ngee nyédi. ⁴⁰Ngmênê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmídi ngmê u pi vyílo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîní vyímí té. ⁴¹Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgîní vyímí mo, ngmênê kí pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. ⁴²Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpí kaa nédi. ⁴³Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê, awêde ghi mb:aa nipi nye lèpí mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴Yi dini ghi ngê kââdí mbóó núknînúknî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdí a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo.^k ⁴⁵Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídí ndîi n:ii doo ya, yi kpídí ngê yoo yi maa dpímo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpídí chóó mínê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dí.^l ⁴⁶Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vyyu, wod:oo pwene. ⁴⁷Lede n:ii kní y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi

ⁱ 23:34 Mát 5:44; Psalm 22:18 ^j 23:35 Psalm 22:7-8 ^k 23:44 Luukí 18:31; Amos 8:9
^l 23:45 Hipilu 9:2-3,6-8

mâawe ndîfî kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸Pi yilí, n:ii kní y:oo Yesu u pwopwo têtê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê díy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mê diyé dniye. ⁴⁹Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ límí k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini kní yi vy:o doo kwo, ngmênê Yesu u pwele chápwo têtê, u yee têtê yi vy:o daa ghê wo. ⁵²Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê. ⁵³Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi nedê a ngópu, kpídî pee ngê a kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mî yó. Yi kpomo pi kní y:oo t:aaní paa mwiyé a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁵⁴Yi wéni Pídade, womumo líme wo.

⁵⁵Pyópuni kní y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmuyâmu, Njedusalem u k:ii myimí taa dniye, yi pyópu kní y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mî kmênê ngê. ⁵⁶U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, kní ngmênmî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kââdí gho, yi líme wo kn:ââ chópu, mēdaa lee dniye. Yi dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, líme wo ngê dnye líme.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

24 ¹Pyópuni kní y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgídí vy:o núw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té. ²Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêêpî ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo, ³wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu. ⁴Yi kópu dépê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpídí dmi dē muyedê wuu mbele mo.^m ⁵Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu châpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe díy:o kpêêní m:een:aa nmy:uu ngmê. ⁶Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kēda

^m 24:4 Dpodo 1:10

pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyu, dini ghi n:i ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyu, 7nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê pi dono kní y:oo wa mgímî nê, kídosi íedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amênê pyidu.ⁿ 8Wod:oo yi pyópu kní y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, 9kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê kní ye mdoo núw:o ngópu, Yesu u yoo woni kní ye mdoo mye núw:o ngópu. 10Yi pyópu kní yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu kní y:oo dyépi kní ye yi kópu yilí mênê nté tumo,^o 11ngmênê dyépi yoo ye daa kélímî mbê dniye, yiné ye daa ndê kópu ye tpaépê ngmê. 12Ngmênê Pita ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídini t:ee tumo, vyílo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

13Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpímo lèpî, u pi Emeyís, ntee daa kuughê dpímo lèpî. (12 km.) 14Kópuni yilí Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpímo danêmbum. 15Yi kópu kní yi p:uu dini ghi n:i ngê dpímo danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:i ngê a kp:anê doo, u k:i nipi mîdnye paa. 16Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya ngópu. 17Yesu ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndídí yi ngíma kele, 18u kwo ngmê póó wo, pini n:i u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu kní lama daangma tóó? 19Yesu ye póó wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpímo dêépî, mbwudu yilí dpímo chap, pi kní y:oo myednyimo cháâchââ. 20Kwo, Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:i, kî mgímî ngópu, u vyeê tédê dy:ââ ngópu, lede kní y:oo kídosi íedê u nkwo mî t:ee ngópu. 21-22Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisíléli tpémi yintómu kní yi k:i nmî kada vyílo ayi ghê, Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:i kalé té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:i tuwo a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyââ ngmê kní y:oo ghê nmî mênê dê ghipe ngmê, mw:aa mgídí vy:o kpomo chedê kédê lee dmi,^p 23ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kímêda pyidu. 24Kwo, Nmî vy:o pi kní ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu kní y:oo ntee nmo dumu

ⁿ 24:7 Luukí 9:22; 18:31-33 ^o 24:10 Luukí 8:2-3 ^p 24:21-22 Luukí 19:11; Dpodo 1:6

nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu.⁹

²⁵Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilî Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dèdpîdê kélímî mo. ²⁶Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndêndê lónté pí dóó, u pi ndîî ngê lónté u nkwo pí pyodo. ²⁷Wod:oo kópuni puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakêmê yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

²⁸P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yinë ye yi pini kn:aa p:aani doo lêpî, ²⁹ngmênê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakî nî, kââdî daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye. ³⁰Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê yaa dniye, mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:àngo. ³¹Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kí Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo. ³²Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kèdê pywálî knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakêmê yilî nye kèdê chámê.

³³Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdî knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, ³⁴yi tpóknî y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kèda pyidu, Saimon ngê kèdê m:uu. ³⁵Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

³⁶Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ³⁷Ngmênê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo. ³⁸Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye kélímî té. ³⁹Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. ⁴⁰Yi kópu yi vyyu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too. ⁴¹Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kélímî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pípî. ⁴²Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, ⁴³yi kèlê a ngópu, yi ngópu ndîî.

9 24:24 Njon 20:3-10

**Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye
pyu kní y:oo u ngwo a w:ee tumo**

⁴⁴Yesu u Mí ka ghêlí daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. ⁴⁵U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi íedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. ⁴⁶Yi kópu yilí yi nt:u mu ngmídi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgímí ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu, ⁴⁷u yoo kní y:oo u pi pi kní ye adnyin:aa tpaépê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii kní y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilí wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilí mbodo kn:ââ vuyuu u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngí té. ⁴⁸Yesu ngê yepê, Yi kópu yilí nmyi chóó kínmyi m:uu tumo. Yepê, Pi kní ye dmyinên:aa tpaépê dé, ⁴⁹ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdí, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amí wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpí pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlí k:ii kēdmyinēngē kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

**Yesu u Mí ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11**

⁵⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo, yi l:êê díy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê. ⁵¹Dini ghi n:ii ngê yi l:êê díy:o doo ngêpê, u Mí ngê a y:ángo, mbóó p:uu kmungo. ⁵²Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mē diyé dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, ⁵³wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha. Wu u dí.

NJON

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

1 ¹Mwiyémwiyé dini ghi ngê, nmî Kêlî Pini doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî nmo yinë a kêma ngê. Nmî Mî k:ii dpîmo ya, yi gha ngmîdi ngê doo ya.^a ²Dyámê pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngmênê nmî Mî k:ii nipi dpîmo ya. ³Tpile yilî yintómu nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kêlî Pini k:ii daa l:âmo ngópu, daa tóó.^b ⁴Kêlî Pini Ghê Njini u Kn:ââ, kamî ngê yinë dpi pyódu nmo. Yi Ghéni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyílo yi pyodo.^c ⁵Yi pywápê ngê mgídî yinë chópu. Mgídî dêê wo, yi pywápê daa nt:ââ ngê.^d ⁶⁻⁷Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta, u mdoo tpapê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u pi Njon Baptist. Pi knî ye yi pywápê p:uu doon:aa danêmbum, mu kópu u díy:o apê, Pi yintómu u kwo paa kêlîmî mbê dniye. ⁸Chóó vyílo daa pywápê, ngmênê pywápê p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.

⁹Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêmbum. Pi yintómu yi l:êê díy:o yi pywápê dyámê mbêmê doo a lêpî. ¹⁰Nyââ, nmî pywápê dyámê mbêmê doo ya, dyámêni Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngmênê yi dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. ¹¹Chóó u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u wépi pwaa ngópu. ¹²Ngmênê ngmê knî y:oo daa mb:ii ngópu, u kwo kêlîmî mbê dniye. Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too. ¹³Daa pi ngê yinté pyódu too, daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too.^e

¹⁴Kêlî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:o doo kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kí nmî Mî Tp:oo mu ngmîdi. Nmî ngêêpî pyu ndîi, u kópu yintómu ndê kópu dé.^f

¹⁵Nmî Kêlî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum. Pi knî yi k:ii dpodombiy:e nmo mbwolo, nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi pini a

^a 1:1 Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13 ^b 1:3 1 Kódin 8:6; Kílosa 1:16-17; Hipílu 1:2

^c 1:4 Njon 5:26 ^d 1:5,9 Njon 8:12 ^e 1:13 Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23

^f 1:14 Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipílu 2:14

kada pini ngê a tóó, mu kópu u díy:o ghêlí dípíngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

¹⁶Nmo yintómu kópu mb:aa yilí Kêlí Pini ngê nmo wunê d:uud:uu. Kópu mb:aa nmo daangmê w:êê ngê. ¹⁷Mósisí ngê kópu mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu nmo a íuwo, ngmênê Yesu Kédísu ngê daa yintoo kópu yi d:uu ngê, kópu ndîí yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi u módó yeedeeyeede ndîí nmo a kpo, u Mí ka maa njini u ngwo a yó. ¹⁸Pi ngê Chóó Lémi doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmídi, pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nódo a tóó, Chóó Lémi nmî nuw:o yinê kwólu.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luukí 3:1-18

¹⁹Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa ndîí Njódan u nkígh:ê doo dpodo, Nju tpémi yi kada pini yoo yi nuw:o dmi alanté pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ndoo apê wu vyílo. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu kní ngmê u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye póó dmyeno, kwipi, Nyi n:uu? ²⁰Njon Baptist ngê yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, ndêndê ngê d:aa vyílo. ²¹Kwo, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vya, apê, Ilacha díyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu vyílo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyílo. Kwo, Mósisí pini n:ii p:uu nmî kn:ââ kní ye doo a danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, komo yinê adín:aa kapí, kwo, lukwe, nyi vyílo? Yepê, Kêle. ²²Kwo, Pini n:ii kní y:oo a dy:ââ nmoo, módó ye mēdaanmí diyé dmi. Kwo, Ngakê mē úyóó nmo mē chámê ngi. ²³Njon Baptist ngê yepê, Yisaya ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amí mbêmê pi ngma adí kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyílo yiní ntiyentiye. ²⁴⁻²⁵Yélini Pádísi kní y:oo u kwo a dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi, d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapí pyu. Kwo, Lukwe díy:o pi yilí mbwaa paa nye kmênêkmênê? ²⁶Njon Baptist ngê yepê, Yoo mbwaa ngê mun:aa mbápítísím kígha too, ngmênê yi dpodo daa ndîí, tédê. Yepê, Nmî Lémi nmî vy:o ka kwo, ngmênê dmyongê mya ngópu. ²⁷Yepê, K:omo tpile u kada d:a ghê, ngmênê nê tédê. Yepê, N:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîí. Yepê, Doo u ntââ u nkígh:ê daaní nî.

²⁸Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa Njedusalem u nkígh:ê p:aani n:ii a tóó, ngmênê Njódan mwada mbwááni pee Petani, Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo kmênêkmênê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

²⁹Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi módu, nmopê, Ó. Kí pini kíyedê pwiyé kní, pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipi tp:oo n:ii Chóó

Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê dîy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kî pini yinté sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo yintómu nmî yikî dmi u pwo wa ghay.[§] ³⁰Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, vyîlo nmye kîyedê pwiyé knî. Nmopê, Munmyenê, A kuwó kîyedê kwo, ngmênê a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya. ³¹Nmopê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ghêlî dîpî módu, Yisîléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa paa myenoo kmênêkmênê dé, mu kópu u dîy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálî y:e, yi pini paa mya y:e. ³²⁻³³Nmopê, Chóó Lémi ngê a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê, Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi ngmê u pwo wa ghîî, p:uu adî ya. A ka pê, Yi pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kî pini nmye vyîlo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó p:uu a ndê wo, vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a gho, mbêmê doo kwo. ³⁴Nmopê, Yi kópu ndêndê ngê kîní módu. Nmopê, Ala kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, kî vyîlo.

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

³⁵Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee ya, p:uu ndiye pyu ngmê mye u k:ii. ³⁶Yesu paambwi tédê nmî módu, Njon Baptist ngê nyepê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo.^h ³⁷Dini ghi n:ii ngê nyi nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu nyi ngm:êê ngê. ³⁸Yesu nye mênê diyé wo, nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê? Kwonyenê, Máâwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê tóó? ³⁹Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu nyoo. Wod:oo nyi ngm:êê ngê, kwéli doo a ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.

⁴⁰Pini n:ii k:ii Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi Andru, Saimon Pita u mbwó. ⁴¹Yi ngwo Andru ngê u mbwó até yedê pyw:ângo, kwo, Kédisu kîdnyinê pyw:oo. (Kédisu u nt:u kópu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê.) ⁴²Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê núw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi Saimon, Njon tp:oo, ngmênê mi dí nt:ââ, Pita. (Pita u nt:u kópu, chêêpî kpiyé.)ⁱ

Yesu ngê Pilipi pini dê Nétániyel u ngwo ngmídi doo

⁴³Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili nî lê. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê nédi. ⁴⁴(Pilipi Mbetísaida pi, Andru mbwémi Pita yi k:ii yi p:aa mu ngmídi.) ⁴⁵Pilipi ngê Nétániyel ada pyw:oo, kwo, Mósisi pini n:ii p:uu doo a d:êê, yi pini kîdp:o pyw:oo. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu, Njósép tp:oo, Nasalet pi.^j ⁴⁶Nétániyel ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini Nasalet daawa

§ 1:29 Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19 h 1:36 Njon 1:29 i 1:42 Mát 16:18 j 1:45 Deut 18:18

chaa. Pilipi ngê kwo, A pwiyé, ñyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka adí lee kní.^k 47Yesu ngê Nétániyel yi módu, nmopê, Daa dnyinté Yisiléli pi ngmêkîyedê pwiyé kní, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. 48Nétániyel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu ka kwo, Lónté lama n:aa tóó? Yesu ngê kwo, Pilipi ngê ghêlí doon:aa pyw:ee nyoo, dini ghi n:ii ngê yi km:ee nyinê ngêpê, a nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo chi yââ. 49Nétániyel ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisiléli tpémi yi k:ii nyi nmî king. 50Yesu ngê kwo, Kópuni nga dí vyi, yi km:ee ngêpê tédê mudí m:uu ngi, yi kópu u díy:o mumdoo a ka che kêlímî mb:anê? Kwo, Yi kópu tédê. Kwo, Díyo ndíi kópu kní wanyi m:uu té. 51Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê. Nmopê, Njakóp ngê máádini a wádîvyíngo, enjel kní y:oo mudnye vy:eevy:ee núw:oñuw:o, yi máádi ntee máádi ngê waní pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kâádi nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu.^l

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

2 ¹Wo miyó mî loo, yéyéé u naa Kéna u ngwo ngmê kê ngópu, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli tédê mî ta. ²Pi kní y:oo Yesu u k:ii myemînê dóó kalê nmoo, u ngwo nm:uu taa dniye. ³Yi nááli tédê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kédê chedê ngmê. ⁴Yesu ngê kwo, Mw:ââkó Niye. Kwo, A pi lukwe díy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó.^m ⁵Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu kní ye yepê, Kópuni nmye a tpapê, dpí d:uu yó.

⁶Mbwaa d:ââ ndíi y:i wéni doo kwo, pi kní y:oo yi dêêpí kópu dyuu u l:êê díy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêêghêê dé. Yi d:âmu ndíi dé chêêpí ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. ⁷Yesu ngê naa u dpodo pyu kní ye yepê, Kí d:âmu mbwaa ngê ntówo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. ⁸Yepê, Yi mbwááni kní ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka núw:o yó, amí d:uu. ⁹Yi mbwááni tpalê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu kní y:oo naa u kada pini ka kní ngmê núw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiyé, ngmênê dpodo pyu n:ii kní y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. ¹⁰Naa u kada pini ngê naa chóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Ala wain até dí d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamí ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé, u pyipe kní ye wain mb:aa ye mwiyé dpí y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpí y:oo, mu kópu u díy:o yi dini ghi ngê d:uuwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngmênê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

^k 1:46 Njon 7:41,52 ^l 1:51 Gen 28:12 ^m 2:4 Njon 7:30; 8:20

¹¹Yesu ngê u mwiýmwiyé mbwudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kí Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî kélímí mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.ⁿ

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee kní yi k:ii Kípêêníyêm nmî lee dniye, wo kní ngmê y:i nmeen:aa ya.

**Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a
pw:oo ngê**

Mátiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukí 19:45-46

¹³Nmî naa ndîf, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo, daa kêmakéma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁴Chóó Lémi u ngomo k:oo nnee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pèdyimo ngêpê. Yi kélí ghê pi yilí nmî módu, nê, Pi kní y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êê díy:o pudumakó, sipi, ndêêdí mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapí nmî ndapí ngê mye ngmêêpí t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. ¹⁵Yesu ngê yedê kpê dmi ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:ii kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:ii too. Yélini kní y:oo ndapí dnye ngmêêpí dé, yi tépíl ye tpaá too, yi ndapí tpii yi kpópu. ¹⁶N:ii kní y:oo pywupwi u ímê tp:oo a íuw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye ímeni tp:oo mye pw:ii tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe díy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? ¹⁷Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê u kópu dyuu n:ii puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu,

A Lémi, ngomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi.^o

¹⁸Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Ye kópu lukwe díy:o chi d:uu? Kwo, Lóntoo mbwudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyílo yedê ngmídi nyoo? ¹⁹Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ²⁰Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mēdaanyi wó. Kwo, Lama daa tóó nnee wuwó, m:ââ podoy:a mē wéni. ²¹Kópuni Yesu ngê ye vyu, dèpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo danê, chóó p:uu ye doo danê.^p ²²Yesu dini ghi n:ii ngê kpêêní a pii wo, u kópu yi ngwo nm:uu nuw:o kwólu, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu ka nmî kélímí mbê dniye, Yesu ka my:oo kélímí mbê dniye.^q

²³Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê, Njedusalem dini ghi n:ii ngê nnee ya, Yesu ngê mbwudu yilí chópu, pi yilí u ngwo u kwo kélímí mbê

ⁿ 2:11 Njon 1:14; 4:54 ^o 2:17 Psalm 69:9 ^p 2:21 1 Kódin 6:19 ^q 2:22 Luukí 24:6-8; Njon 12:16; 14:26

wo. ²⁴Ngmênê Yesu ngê p:uu daa t:ee too, mu kópu u dîy:o apê, Kî yéli y:oo a dpodo doongê w:ee ngópu, apê, daa a nuu u maa p:uu wa kaa nê. ²⁵Yesu u lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. K:omo tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakêmê dmi daa chámê ngê, ngmênê yi l:êê ghi dmi u lama doo ya.

Nikódimês u danêmbum

3 ¹Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi Nikódimês, mye Pádisi kní yi vy:o pini ngmê.^r ²Mgídí ngmê ngê Yesu ka a loo, kwo, Mââwe. Kwo, Nmí lama ka tóó Chóó Lémi ngê lama kígha pyu ngê a pyódu nyoo. Kwo, Mbwudu n:ii nye chapí té, yinté kópu pi ngê módó daawa d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo wa d:uu té. ³Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, N:ii myombó mēdaawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê.^s ⁴Nikódimês ngê kwo, Pini n:ii dpí k:aa, angénté amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ pi u pye u mênê mēdaawa kee, yinté mēdaawa t:aa. ⁵Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga yiní tpaépê, Chóó Lémi kóó k:oo pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha y:oo tp:ee kamí ntee dpí tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii kamí ngê yinté dpí pyódu, vyílo yi pini Chóó Lémi kóó k:oo ayi ghê.^t ⁶Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii moo pyódu, yi pini u nuw:o dpí ngmê.^u ⁷Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o nga dê vyí, ngadê, Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe dîy:o kópu kamí ngê nga dê pyódu? ⁸Kwo, Yópu wunê wupe, chóó u nuw:o u pono a vyápê. Kwo, U dnye anyi ny:oo, ngmênê daanyi m:uu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. Kwo, Lama daa tóó pi kamí ngê lónté dpí pyódu. ⁹Nikódimês ngê kwo, Yinté kópu lónté dpí pyódu? ¹⁰Yesu ngê kwo, Nyi Yisíléli tpémi yi ndiye kígha pyu ngmê. Kwo, Lukwe dîy:o choongê w:ee ngê? ¹¹Kwo, Ndê kópu nga yiní tpaépê, kópuni nmye nmo tpaépê té, ndéndê ngê vyílo nmí lama ye pyede, vyílo myey:uu m:uu too, ngmênê nmí kópu dyuu ka dp:ee kélímí té. ¹²Kwo, Dyámê mbêmê kópu kní yi p:uu a ka dp:ee kélímí té. Kwo, Chóó Lémi u kópu kní yi p:uu angénté a ka anmyinê kélímí mbê dmi? ¹³Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê n:ee, myedoongmê diyé wo, kwo, ngmênê pi mu ngmidi u kwo a ndê wo, pini n:ii u Pi Ndéndê. ¹⁴⁻¹⁵Kwo, Mósisi ngê yoo yi piyipyi u l:êê dîy:o nkéli chêépí tpile pê tââ ntee a t:ângo, Chóó Lémi u Pi Ndéndê tââ yinté wamye t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u kwo adê kélímí, u nuw:o kamí ngê paa pyaa we, ghê kamí pèdê pyw:ee ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^v

¹⁶Dyámê mbêmê tpémi yi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo dnyinté daa tóó, wod:oo chóó Tp:oo mu ngmidi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o n:ii u

^r 3:1 Njon 7:50; 19:39 ^s 3:3 Mát 18:3; 1 Pita 1:23 ^t 3:5 Ezek 36:25-27; Taitas 3:5

^u 3:6 Njon 1:13 ^v 3:14-15 Num 21:9; Njon 12:32

kwo adí kélímí, daawa dyênê, u nuw:o kamí ngê wa pyódu, ghê kamí wamyedê pyw:oo, ghéni n:ií chedê ngê daawa pyódu.^w 17Chóó Lémi ngê Tp:oo daa nmí kpadakpada u l:êê díy:o a dy:ââ ngê, ngmênê nmí Mbwámê ngê a pyódu ngê.^x 18Pini n:ií u kwo adí kélímí, Chóó Lémi ngê daawa kpada. Pini n:ií u kwo daa kélímí, yi pini ngê u kpadakpada ye t:âât:ââ, mu kópu u díy:o Chóó Lémi Tp:oo mu ngmídi u wépi puwâ, u kwo daa kélímí. 19Yi kpadakpada yi chóó a pyw:ee ngópu, mu kópu u díy:o dyámê u pywápê u wépi pwaá ngópu. Chóó Lémi ngê nmí pywápê nmo a dy:ââ ngê, nmí vy:o a kwo, ngmênê pi kní y:oo mgídí u yi y:e mê kwo, mu kópu u díy:o dono a d:uud:uu ngmê. 20N:ií ngê dono kópu a d:uud:uu té, pywápê u kwo dpí diy:a, u wo d:uudpí ní, dpo, A dono kópu a p:uu angmê m:uu ngmê. 21N:ií ndê kópu dyuu u pono a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo, Pi kní y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê nê wunê ngêêpí, kópu mb:aa u ngwo a d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

22U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ií Njedusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmeê kmênêkmênê dé. 23Njon Baptist Enon doo ya, Sálím u nkígh:ê, Samédiya Wee u kwo, mbwaa paa myedoo pi kmênêkmênê, mu kópu u díy:o mbwaa y:i yilí doo ya. 24Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghêlî daa kee wo.

25Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist p:uu ndiye pyu kní yi k:ií noko dnye kwopwepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi kmênêkmênê n:ií nmye kígha ngmê, yini ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dnyinté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ií a d:uud:uu, yini yi mb:aamb:aa. 26Wod:oo Njon Baptist p:uu ndiye pyu yoo yi kada pini ka lee dnyiye, kwo, Mâawe. Kwo, Pini n:ií Njódan mwada pee nmo nyinê kêma ngê, mu nmo nye vvu, nye, Chóó Lémi ngê pini n:ií a ngmídi ngê, wu vyílo, kwo, Lukwe díy:o yi pini myeka pi kmênêkmênê, pi yintómu u kwo ka lêpí té. 27Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yinê dpo ngee, yi kópu u ngwo dpí d:uu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ngêêpí, yoo u kwo a lêpí té. 28Yepê, Nmyi ngêêdí pi kní ye munê vvu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ií a ngmídi ngê, d:aa vyílo. Yepê, U maa yiyé u l:êê díy:o u kada nê ghê wo. 29Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pini n:ií dpí yéé, pyââ u kwo dpí lê, u mbwó ka d:uudpí ní, ngmênê u mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yi kópu u díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu. 30Yepê, Yi pini u pi ndíî ngê choo pyodopyodo, a pi tédê ngê choo a pyodopyodo.

^w 3:16 Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47 ^x 3:17 Luukí 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo

³¹Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo, u pi ndîi, nmo têtêdêdê dé. Nmo dyámê mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa dniye, dyámê u kópu knî yi p:uu nmo danê té. Chóó Lémi ka pini n:ii a ndê wo, nmo yintómu nmî pwo a tóó. ³²Kópuni a m:uu too, kópuni a ny:ee too, nmo vyílo ye tpaépê té, ngmênê pi knî y:oo yi kópu daa nyêmî ngmê. ³³N:ii knî y:oo u kópu a nyêmî ngmê, u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa t:a mo daa t:a. ³⁴Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu yedoon:aa tpaépê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a y:ângo. ³⁵U Mî nódo Tp:oo nuu ghi a tóó, tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê. ³⁶Yélini Tp:oo ka a kêlîmî nyédi, yi nuw:o dmi kamî ngê dpí pyódu, ghê kamî dpo pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kêlîmî té, u dnye daa nyêmî ngmê, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê daawa pyaa dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê adî kpadakpada dé. Yi kpadakpada chedê ngê daawa pyódu.

Yesu ngê Samédiya pyââ ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

4 ¹Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmeê kmênêkmênê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu ny:ee ngópu, apê, Pi yilî Yesu p:uu ka ndiye té, mbwaa paa yinê a kmênêkmênê té, ngmênê Njon ka pi mdoo daa lèpî. ²Pi knî y:oo mdoo dnyinté ye núw:o ngópu. Yesu ngê pi mbwaa paa dèpwo kmênêkmênê dé, ngmênê yélini yi k:ii Yesu p:uu nmeê ndiye, nmî chóó nmeê kmênêkmênê dé. ³Yesu u lama dini ghi n:ii ngê yaa wo, apê, Pádisi knî y:oo ala kópu dê ny:ee ngmê, Yesu ka pi yilî a lèpî, wod:oo Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye. ⁴K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi noko dnye diya, ngmênê Samédiya máádi nm:uu kwólu.

⁵Samédiya Wee u kwo, p:aa ngmê u pi Saika. Yi p:aani ghêlî dpîpî nî dniye, tètê ghi ngmê mbêmê nmî taa dniye, tètê ghini nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê a y:ângo. Kââdî mââ kêlî dini ghi ngê y:i nmî taa dniye.^y ⁶Njakóp ngê mbwaa mgî n:ii chó, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa p:ââ y:i dpîmo a ya, Samédiya tpémi y:oo mbwaa y:i dnyimo a vy:êmî. Yesu ka paa diya wo, wod:oo yi mgini u nkîgh:ê yaa wo. Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi têtê nmî lee dniye.

⁷⁻⁸Ntê pywupwi têtê nmeen:aa ya, nmî kuwó Saika pyââ ngmê mbwaa vy:êmî têtê loo. Yesu yi mgini u nkîgh:ê módu, yi pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a ki. ⁹Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê Samédiya pyââ, mumdo mbwaa a ka chi dmyinê? Yi kópu u kwo vvu, mu kópu u dîy:o

Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo mbwaa dpî nda ngmê, Nju tpémi y:oo yi d:uudpî nda ngmê, mu kópu u díy:o yiné ye tupwótupwó dé.^z ¹⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê módó nga wa a kê, yi kópu lama waa yââ, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka pîchi dmyiné, mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni nga píd:a kê.^a ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Mbwaa vy:émî u tpile ngópu daa tóó, yedê kpê ngópu myedaa tóó. Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni ló y:i anyiné vy:oo? ¹² Kwo, Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:ii ala mbwááni u mgî y:oo a tpênê ngópu. Kwo, Mbwááni n:ii u mênê a pyw:ee ngópu, yi mbwááni chóó ndââ, tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoó a ka chi vyi, Mî ndîfî, Njakóp u pi tédê? ¹³ Yesu ngê kwo, Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:ii ngê wa nda, mââ m:ii amaa mbwaambwaa. ¹⁴ Kwo, N:ii ka mbwááni n:ii aní y:oo, wa nda, yi pini mēdaadî mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwááni yi pini u gha vy:o ada a kmîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^b ¹⁵ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Yi mbwááni knî a ka ngma a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni mēdaapînen:aa vy:oo.

¹⁶ Yesu ngê kwo, Chi lēpî, mōo a pwiyé we. ¹⁷ Yi pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu ngê kwo, Ndê kópu, mōo daa tóó. ¹⁸ Kwo, Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:ii k:ii dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eñey:eñe ngi. Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. ¹⁹ Yi pyópu ngê kwo, Ala kópu kíd:a w:ee, nyi Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mu kópu u díy:o a nuw:o kîchi m:uu. ²⁰ Kwo, Nmo Samédiya tpémi nmî kn:ââ knî y:oo kî mbwini mbêmê Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngmênê nmyo Nju tpémi, nmyiné nmye Njedusalem mu ngmîdi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé tédê. ²¹⁻²² Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya tpémi nmyi lama daa tóó pini n:ii ka nmye kpêê yiyé té, ngmênê nmo Nju tpémi, n:ii ka nmo kpêê yiyé té, nmî lama ka tóó, mu kópu u díy:o nmo Nju tpémi u ngmîdi ngmê u yoo, nmî vy:o Chóó Lémi ngê pi ngma a ngmîdi ngê, daa yoo ngmîdi yi Mbwámê ngê vyîlo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala kópu ka chi kélîmî. Kwo, Mu dini ghi ngê pi knî y:oo kî mbwini mbêmê kpêê daamo wa yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaamuwa yé ngmê. ²³ Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi kamî ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê kîni chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo Chóó Lémi ndêndê ngê adnyi chââchââ, mēdaadnyi kpêê yiyé, yi yéli yi gha vy:o nmî Mî ka ntênê adnyi ngêpê. Kwo, Yinté ngêpê pyu yoo yi yi dmi nmî Mî ngê a kwo. ²⁴ Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tóó. Kwo, Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi ngêpê, ngmênê Chóó

^z 4:9 Luukî 9:52-53 ^a 4:10 Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6 ^b 4:14 Njon 6:35

Lémi u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpî dé, ndêndê ngê u ngwo u kwo dny:oo ngêpê.^c

²⁵Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê. Kwo, A lama ka tóó, yi pini dini ghi n:ii ngê wa t:aa, kópu yilî nmî nuwo yinê amî kwolo. ²⁶Yesu ngê kwo, Ala nê vyílo nga yinî danêmbum.

²⁷Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nmî ngwéti dniye, noko nmomo, Kî lukwe? Nmomo, Yesu pyââ k:ii ka danêmbum mo. Nmî ngwéti dniye, mu kópu u díy:o pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a ndiye kîgha too, Nju tpémi y:oo yinté pini knî ye pyââ u k:ii danêmbum ye kwódu ngópu. K:omo tpile nmî ngwéti dniye, ngmêné yi pyópu ka dpîpî vvu, Lukwe ka nye vvuwo? Yesu ka myedpîpî vvu, Lukwe díy:o ye pyópu k:ii dpî danêmbum mo?

²⁸Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwódo y:i a kuwo ngê, yi p:aani mê diyé wo, p:aa tpémi ye yepê, Nga a pwiyé dmyeno. ²⁹Yepê, Pi ngmê ka tóó, nganyi m:uu yó. Yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê ndoo apê wu vyílo. ³⁰Wod:oo yi p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

³¹Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté pee ngmê ma ngi. ³²Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii n:aa pîpî, nmyi lama daa tóó. ³³Noko nmî póó dniye, nmomo, Pi ngmê ngê nté pee u kwo ngmêda núw:o? ³⁴Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye anî danê, ala yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi kópu ye a nté njini.^d

³⁵Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, Ala kópu nmye tpaépê ngmê, Nté nt:u kêma wa kaalî, ngmêné ala kópu nmye n:aa tpaépê, Yâpwo tédê n:ii u mênê nmo pyede, ngî m:uu yó, nt:u wunê kédê kaalî.^e ³⁶Nmopê, Ala nté mgîpî u dye ghi. Nmopê, Yâpwo tédê nté ntee nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilî yinté a núw:o téme, yi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo paa pyaa we, ghê kamî pèdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê, Nté woo kapî pyu, nté mgîpî pyu y:oo wo ngmîdi ngê w:aa pèdê pyw:ee y:e. ³⁷Nmopê, Pi ngê witi dpî ntówo, dpî k:aa, nt:u dini ghi n:ii ngê dpî kaalî, pi knî y:oo dpî ghada ngmê. ³⁸Nmopê, Nté woo al:ii dpîp:e kaa ngópu, ngmêné al:ii nmye nté mgîpî té. Nmopê, Kn:aa yéli al:ii wunê yedoo dpodo, yi dpodo u nt:u nmye dè kaalî.

³⁹Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani yélini doo kwo, Yesu ka kêlîmî mbê dniye, mu kópu u díy:o yi pyópu ngê yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. ⁴⁰Yesu ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo, U ntââ nmî p:o anyinê lê, nmî vy:o anyin:aa kwo. Wod:oo yi p:aani nmî lee dniye, wo miyó y:i nm:uu chedê ngê. ⁴¹⁻⁴²Samédiya pi mê yilî y:oo Yesu

^c 4:24 Lóma 12:1; Pilipay 3:3 ^d 4:34 Njon 6:38; 17:4 ^e 4:35 Luukî 10:2

u kópu ny:ee tumo, u ngwo u kwo kêlîmî mbê dniye, yi pyópu ka kwo, Daa ngópu dyuu mu ngmîdi u l:êê díy:o kî pini ka dpî kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni nmo dê vyi té, yi kópu knî yi l:êê díy:o u kwo dpî kêlîmî mbê dmi. Kwo, Nmî lama dê yââ, Kî ndêndê ngê dyámê mbêmê tpémi yintómu nmî Mbwámê.

Yesu ngê mâawe ndîi tp:oo u ngwo pyi ngê

⁴³⁻⁴⁴Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmee ya, womumo Nkálili nmî lee dniye, mu kópu u díy:o Yesu u nuw:o alanté doo ya, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî chàpu ngmê. ⁴⁵Ngmênê Nkálili dini ghi n:ii ngê nmî taa dniye, yi yéli y:oo Yesu mb:aamb:aa ngê chàpu ngópu, mu kópu u díy:o kópu ndîi yilf n:ii Njedusalem naa têdê mwiyé mî d:uu too, yi yéli yi ngópu yi kópu yilf mî d:uu too.

⁴⁶Nkálili Wee u kwo nmee paa, Kéna nm:uu taa dniye, p:aani n:ii Yesu ngê mbwaa wain ngê mwiyé kwéli a tpólu. Mâawe ndîi ngmê, Kîpêênnyêm doo a ya, tp:oo doo a mbii.^f ⁴⁷Dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu ngê Njuda Wee ka a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo ka tóó, wod:oo nmo a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kîyedê mbii, Kîpêênnyêm, daa kêmakêma ka pwopwo, kwo, u ntââ wany:uu pyi. ⁴⁸Yesu ngê kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmanî chaa knomomê, ye a ka daanmya a kêlîmî.^g ⁴⁹Yi pini ngê Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé a ngmêê nédi, a tp:ee wa a pw:onu. ⁵⁰Yesu ngê kwo, Mo mê dini, ñm:ee kêdê pyiyé. Yi pini Yesu u kópu ka kêlîmî mbê wo, wod:oo mê diyé wo. ⁵¹U dpodo pyu knî y:oo maadí a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a ñuw:o ngópu, kwo, Ñm:ee kêda pyiyé. ⁵²Yi pini ye póó wo, yepê, Ló dini ghi ngê dê pyiyé? Kwo, Ma, kâádî mââ kêlî u kuwó dini ghi ngê pyiyé. ⁵³Yi pini ngê mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka pê, Ñm:ee kêda pyiyé, apê, wu vyílo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

⁵⁴Mwiyé mwiyé Yesu u k:ii Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna Yesu ngê mbwaa wain ngê a tpólu, u ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê dniye. Myombó Njuda Wee mono kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna nmee ya, mâawe ndîi tp:oo Yesu ngê u ngwo pyi ngê, yi mâawe u yoo knî yi k:ii u ngwo u kwo kêlîmî mbê dniye.^h

Mbwaa lêê u nkîgh:ê Njedusalem Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê

5 ¹Njedusalem naa ndîi ngma a pwaa wo, Yesu u k:ii yi nááli têdê nm:uu taa dniye. ²Njedusalem u chêêpî mbwa u keñe knî yi vy:o, ngmê u pi, sipi knî yi koko têdê. Yi keñe u nkîgh:ê mbwaa lêê ngma a kwo, u pi

^f 4:46 Njon 2:1-11 ^g 4:48 Njon 2:18; 1 Kódin 1:22 ^h 4:54 Njon 2:11,23

Mbetísaida. Yi mbwááni lêê u nkîgh:ê chêêpî ngomo tp:oo limi doo kwo. ³Yi ngomo knî yi k:oo pwoopwokopwe yilî dpîmo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo ngmê dé, kpâlî kpêê dé. ⁴Yi pêpê dnyimo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âât:ââ, mu kópu u díy:o dye ghi knî ngmê ngê yi enjel ngê yi mbwááni lêê dpîmo ghêdê kígha. Yi dini ghi ngê yi mbwááni lêê u kwo pini n:i mwiyé dpîmo wupwo, yed:oo dpîmo pyiyépyiyé. ⁵Pi ngmê yi doo ya, m:ââ pyoloy:a mē wááli u knêyómu doo ya. ⁶Yesu ngê yi pini yi módu, a w:ee ngê, apê, Kî pini dye ghi daadî kî kópu u ngwo u ngwo a pyodo, wod:oo u kwo póo wo, kwo, Pyiyépyiyé u yi nga a kwo? ⁷Yi pini ngê kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa tóó. Kwo, Mbwaa dini ghi n:i ngê a ghêdê yédi, a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaa lêê u kwo yinê pî kmênê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo. Kwo, Mbwaa dini ghi n:i ngê a ghêdê yédi, pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:o pini ngmê n:i kî mbwááni lêê u kwo mwiyé dpî ghîî, u ngwo dpî pyiyé. ⁸Yesu ngê yi pini ka kwo, Gh:êêdé. Kwo, Ngmîtédmî a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ⁹Yi pini até yi pyiyé wo, u ngmîtédmî a ngêêdî, wod:oo kada a y:ângo.

¹⁰Wéni n:i ngê yi kópu pyodo, yi wéni líme wo, wod:oo pini n:i Yesu ngê pyi ngê, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dini ghi n:i ngê m:uu ngópu, yi pini ka póo dniye, kwo, Nmî líme wo ngê lukwe díy:o nye dpodo? Kwo, Ngmîtédmî lukwe díy:o nye dnyinêdnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. ⁱ ¹¹Yi pini ngê yepê, Pini n:i ngê dê pyi nê, yi pini ngê a ka dê, Ngmîtédmî a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ¹²U kwo póo dniye, kwo, Pini n:i ngê yi kópu nga dê vyi, u pi n:uu? ¹³Ngmênê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa myââ, u chii myedêpwo kwo. Yi kêlî ghê pi dêpwo ghêdê, pi ngê Yesu daa módu.

¹⁴Yesu ngê pini n:i pyi ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mîmî módu, kwo, Kî pini. Kwo, Chi pyiyé. Kwo, Dono kópu n:aaungê d:uu. Kwo, Dono u maa p:uu am:i ghê knomomê, dono ndîi u ngwo m:uu anyinê pyw:oo. ^j ¹⁵Wod:oo yi pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê, Pini n:i ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi. ¹⁶Yi kópu kn:ââ ngê pyodo. Yesu líme wo ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u dí mîmî vya ngópu. ¹⁷Yesu ngê yepê, Líme wo ngê M:aa daa líme yédi. Yepê, M:aa dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myinê dpodo. ¹⁸Nju tpémi yi kada pini knî ye yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yesu u vye u díy:o u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê, Ala dono kópu a d:uud:uu, líme wo u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ, ngmênê ala ngwo dono kópu ndîi ngmêkêdê d:uu, nmodê, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mî u pi ntoo, chóo u pi yintoo ngê myeka pyépi. ^k

Chóó Lémi ngê dpodoni Yesu ka a kêma too yi danêmbum

¹⁹Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê a mo a kópu daangmanî d:uu. Yepê, M:aa p:uu

ⁱ 5:10 Jer 17:21; Luukî 13:14 ^j 5:14 Njon 8:11 ^k 5:18 Njon 10:30,33

kópuni n:aa mumu too, yi kópu yinî d:uud:uu té. Yepê, M:aa ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo yinî d:uud:uu té. ²⁰Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, kópuni chóó a d:uud:uu too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu ndî a ka amyedê kêma té, u nkwo anî d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa ghipé. ²¹Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:ii, yi yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:o dmi am:aa ngmêê. ²²⁻²³Yepê, M:aa ngê chóó pi daawa kóté kwolo, ngmênê pi yilî yintómu yi kóté kîgha pyu ngê dê pyódu nê, mu kópu u díy:o pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a cháachâa ngmê, yinté myedny:oo cháachâa nê. Yepê, Pini n:ii ngê daadî cháachâa nê, M:aa myedaadî cháachâa, n:ii ngê a dy:ââ noo.^l

²⁴Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, N:ii ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê kélímî, yi pini u nuw:o kamî ngê wunê dê pyódu, ghê kamî wunê da pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini pwopwo u yoo vy:o wunê da pwii, ghê kamî u mênê wunê dê yââ.^m ²⁵Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, Kópu kamî u dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî. Yepê, N:ii knî y:oo ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye wa t:aa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo, Wu Chóó Lémi Tp:oo nmo yedê mbwólu. Yepê, Ala kópu nmye yinî tpaê, Yi dini ghi mye ala.ⁿ ²⁶Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:ââ ngê ntee a tóó, yinté Ghê Kamî u Kn:ââ ngê mye pyódu noo. ²⁷Yepê, Pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u díy:o nê u Pi Ndêndê. ²⁸⁻²⁹Yepê, Ghê dmi nmyi mênê lukwe díy:o dê ghipé. Yepê, Dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî, dini ghi n:ii ngê kpêênî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê, u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo mb:aamb:aa dnyimo d:uud:uu, yi yéli y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo dono dnyimo d:uud:uu, yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ³⁰Yepê, Doo u ntââ a chóó a kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê ngê anî kóté kwolo, mu kópu u díy:o daa a chóó a pono n:aa vyápê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kêma ngópu

³¹Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu ngê lónté nmo anyi pyódu. ³²Yepê, Pi ngma tóó, n:ii a p:uu a danê. Yepê, A lama ka tóó, kópuni a p:uu a tpaê, ndê kópu. ³³Yepê, Njon ka pi knî ngmênmyi dy:ââ ngópu, kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu ndê kópu dé. ³⁴Yepê, K:omo tpile pi u kópu a ka daa ndîi kópu, ngmênê yi kópu nmye kídî vyi, mu kópu u díy:o a ka pèdmýina a kélímî, u ngwo p:aa ngee nmyo. ³⁵Yepê,

^l 5:22-23 Pilipay 2:10-11 ^m 5:24 Njon 3:16-18 ⁿ 5:25 Epeso 2:5-6

Njon pywápê k:ii ntee tpile yedoo pîpî, u wu ngê nmyi mgîdí mwiyé mî chópu. ³⁶Yepê, A ka kêlímî kn:ââ miyó. Yepê, Kópuni Njon ngê a p:uu nmye a vyu, wu ngmê. Yepê, Myomoni, kópu ndîi n:aa d:uud:uu too. Yepê, Yini ndîi. Yepê, M:aa ngê yi dpodo yilí a ka a kpo, yi dpodo kní y:oo nmye yinê wunê kêmakêma noo.^o ³⁷Yepê, M:aa ngê ndêndê ngê a dy:ââ noo, ndê kópu yilí a p:uu yinê a tpaépê. Yepê, U dnye dmy:oongê ny:ee ngópu, myedmy:oongê m:uu ngópu. ³⁸Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:ââ noo, ngmênê a ka dp:ee kêlímî té. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o u kópu dyuu nmyi mênê daa kwo. ³⁹Yepê, M:aa u kópu dyuu puku yedê nmyinê kpââ ngópu, mu kópu u díy:o alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamí u ngwo anmo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^p ⁴⁰Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu ngê wunê kêmakêma noo, ngmênê a wépi nmye pwapí ngmê, yi ghéni kamí dênmyinê pyw:émî ngmê.

⁴¹Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê, ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa ndîi kópu. ⁴²Yepê, A lama ka tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo daa tóó. ⁴³Yepê, K:omo tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngmênê a wépi nmye pwapí ngmê. Yepê, Pini n:ii chóó u pi ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee pwaa ngmê. ⁴⁴Yepê, U yi nmye a kwo, Pi kní y:oo dny:oo chaa kîgha nmo, ngmênê kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo, yinté kópu dmy:oongmê d:uu ngópu. Yepê, Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a tóó daanmyi chââchââ. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a ka dp:ee kêlímî té. ⁴⁵Yepê, Nê kuu, M:aa ka a chóó daanî ndyíko nmyo, ngmênê Mósisi ngê yinê wa ndyíko nmyo, pini n:ii nmyinê nmye nmyi mbwámê. ⁴⁶Yepê, Mósisi u kópu dyuu ka ndêndê ngê w:ee kêlímî té, ye a ka myep:ee kêlímî té, mu kópu u díy:o a p:uu doo a d:êê.^q ⁴⁷Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee kêlímî té, a ka myedp:ee kêlímî té.^r

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátíyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luukí 9:10-17

6 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nkálili Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u pi mye Taipidiyas. ²Pi yilí tp:oo témi tap kní y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu u díy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilí dpîmo chap, pwopwokopwe dpîmo pyipyi dé. ³Yesu u k:ii mbu mbêmê nmî kee dniye, yi mbwódo nm:uu yaa dniye. ⁴Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê. ⁵Yesu ngê ngwolo dé yi kalé doo, apê, Yoo ndîi ngmêyedê pwiyé kní. Pilipi ka póó wo, kwo, Nté kní ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîi u ngwo wanmî mbono té? ⁶Pilipi doo a tókótókó, yi kópu u ngwo u kwo vyu. Yesu u lama doo ya, Kí yéli yi ngópu mbwudu ngmên:aa chap, u ngwo n:aa mbonombono té. ⁷Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntoo. Kwo, Ndapí my:oo yono y:a doo u ntââ. Kwo, Nté pee tp:oo ye pîpî ngmê, awêde daawa

^o 5:36 Njon 14:11 ^p 5:39-40 Luukí 24:27,44 ^q 5:46 Dpodo 3:22 ^r 5:47 Luukí 16:31

pile dmi. ⁸⁻⁹Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngmênê daa yoo u ntââ. ¹⁰Yesu ngê nmopê, Ye vyi yó, Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kêlî ghê mbiye dêpwo ghêdê.) Pi yilî yintómu mbwódo yaa dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000). ¹¹Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngî too, pwaa too, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê. Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa chedê ngópu. ¹²Dini ghi n:ii ngê yi ghê dmi a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii kmono d:uu kê, mêtê wó yó, nté kmono pi daawa dyênê. ¹³Wod:oo yi ntini kmono nmo wó, péé y:a mêtê miyó nmî ntówo.

¹⁴Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa. Noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âât:ââ, kí vyîlo.^s ¹⁵Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, lede knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u mo mî kee wo.^f

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52

¹⁶⁻¹⁷Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo, Kîpêênnyêm nmee lêpî. Mgídî maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo dêpêngê loo. ¹⁸Yópu ndîi nmo ngma a pwaa wo, vyyuwó mbêmê kpaapî ghê wo. ¹⁹Daa kêmakêma Kîpêênnyêm nmee todotodo, Yesu ntii mbêmê paa tédê nmî módu, nmî nkíngê mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kêténi kíyedê pwiyé knî? ²⁰Yesu ngê nmopê, Namê nkíngê, ala nê. ²¹U yi nmo doo kwo, Yesu dinki k:oo nmî ché, ngmênê lyoko yi dini ghi ngê nmî kee dniye.

Pi knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

²²Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo kwéli mbono too, yoo y:i nipi a wó, Yesu dnye t:âât:ââ, mu kópu u díy:o alanté dnye nuw:o, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii ma dinki mu ngmîdi ngê a lee dmi, p:uu ndiye pyu yoo yi dinki ngê yi mo mêtê diyé dmi. Noko yepê, Yesu al:ii ló y:i a tóó? ²³⁻²⁴Dnye nmy:uu, ngmênê dêpê pyw:ee ngópu, noko yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiye pyu yoo al:ii myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, y:i mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo dniye, Kîpêênnyêm u ngwo a lee dniye, Yesu dnyen:aa nmy:uu.

Yesu u kwo kélímî p:uu u ngwo ye doo mgongo

²⁵Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyêm a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? ²⁶Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye

^s 6:14 Deut 18:15; Njon 5:46 ^t 6:15 Njon 18:36

ngmên:aa tpaê. Yepê, Anmye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi. Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodoni nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. ²⁷Yepê, Ntini n:ii chedê ngê dpí pyódu, yi ntini p:uu namê dpodo, ngmênê ntini n:ii chedê ngê daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a myââ, nmye myedê kêma ngê. ²⁸Yesu ka póó dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi u nuu u dpodo vyílo ay:uu dóó, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo? ²⁹Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii nmye a dy:ââ ngê, u kwo dmyinê kêlîmî. ³⁰Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu ngmanyi chaa, u ngwo nga anmo kêlîmî mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu? ³¹Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko mênê mana yidnya a pípi. Kwo, Puku yedê alanté a tóó, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyílo ye yedoo a yém.^u ³²Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyílo nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee ntini, ³³ngmênê pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu vyílo. ³⁴Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Dye ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo. ³⁵Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê, N:ii a yoo vy:o dpí ghê, yini daa dómudómu yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yini myedaadî mbwaambwaa.^v

³⁶Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye nî vyu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngmênê a ka dp:ee kêlîmî té. ³⁷Yepê, M:aa ngê yélini a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ,^w ³⁸mu kópu u dîy:o daa a chóó a pono vyápê u l:êê dîy:o mbóó p:uu nê ndê wo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê u l:êê dîy:o nê loo. ³⁹Yepê, Yélini a ka a kpo, l:âmo daangmanî ngee, ngmênê kuwókuwó wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyílo yi kópu u l:êê dîy:o nê loo.^x ⁴⁰Yepê, M:aa ngê ala kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kêlîmî, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî a pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli wanê pyidu té.

⁴¹Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye mwiyé vyu, yepê, Ntini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ala nê vyílo, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi u ngwo dnye nuu mbumu. ⁴²Noko yepê, Kí pini Njósép tp:oo, u pye mî nmî lama dé. Noko yepê, Ala kópu lukwe dîy:o dé vyi, Mbóó p:uu nê ndê wo. ⁴³Yesu ngê yepê, Noko namê nuu mbumu. ⁴⁴Yepê, Pi módó a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngmênê M:aa ngê a ka yinê wa a núw:o, yi pini a yoo vy:o u ngwo

^u 6:31 Ex 16:14-15 ^v 6:35 Njon 4:14 ^w 6:37 Njon 17:6-8 ^x 6:39 Njon 10:28-29; 17:12

wa ghê, kuwókuwó wéni ngê yi pini anê pyidu. ⁴⁵Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi yilí yintómu Chóó Lémi p:uu adnyi ndiye. Yepê, N:ii kní y:oo M:aa u dnye a nyêmi ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyílo yiwunê lèpí. ⁴⁶Yepê, K:omo tpile u dnye a nyêmi ngmê, ngmênê daa mumu ngmê. Yepê, Nê mu ngmidi M:aa a mo n:uu módu, mu kópu u díy:o nipi nyipu a ya.

⁴⁷Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yiní tpaê, N:ii a ka ada a kélímí, yi pini u nuw:o aní ngmêê, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁸Yepê, Nê nmyi nté njini. ⁴⁹Yepê, K:omo tpile nmyi kn:ââ kní y:oo mana nko mênê dnya a pîpí, ngmênê mye pw:oo dniye. ⁵⁰Yepê, Nté njini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê wa ma, daawa pw:onu. ⁵¹Yepê, Nê nmyi nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a mênê a tóó. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma, u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini n:ii u kwo aní y:oo, a chóó a mbyuu u kwo ay:ii y:oo, mu kópu u díy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo ghê kamí pèdê pyw:ee y:e.

⁵²Yesu u kópu dyuu u l:êê díy:o Nju tpémi noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kí pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa a kê, wanmí ma? ⁵³Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yiní tpaê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê, u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê kamí nmyi mênê daawa yââ. ⁵⁴Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini u mênê ghê kamí wa yââ, kuwókuwó wéni ngê anê pyidu. ⁵⁵Yepê, Nté ntee ntini u pîpí daa ndíî kópu, a mbyuu u pîpí yi ndíî kópu. Yepê, Mbwaa ntee mbwááni u ndaní daa ndíî kópu, a wêê u ndaní yi ndíî kópu. ⁵⁶Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini k:ii ngmidi ngê anyi pyaa kní. ⁵⁷Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yinê a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a mênê ntee a tóó, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u mênê yinté adí ya. ⁵⁸Yepê, Nté njinini mbóó p:uu a ndê wo, ala vyílo yi ntini. Yepê, Daa mana ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ kní y:oo w:amí mbêmê mana dnya a pîpí, myedê pw:oo dniye, ngmênê n:ii ngê ala ntini wa ma, yini daawa pw:onu, adí ya, chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁹Yi kópu dyuu Yesu ngê u déêpí tédê ye vyu, dini ghi n:ii ngê Kípêênnyêm ngêpê ngomo k:oo doo déêpí.

Yesu p:uu ndiye pyu yilí kní y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

⁶⁰Yesu p:uu ndiye pyu woni kní y:oo yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, noko yepê, Wu kópu dyuu u nyêmi nmo doo u ntââ. Nanê wa ny:ee té. ⁶¹Yesu ngê yi kópu chóó a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê, Yi kópu dyuu u l:êê díy:o a wépi wanmyi pwaa ngmê? ⁶²Yepê, Mbóó p:uu kwéli nê ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kélímí mbê dmi? ⁶³Yepê, Kópuni nmyi chóó wanmyi d:uu t:oo, doo u ntââ dé, ghê kamí u ngwo daanmyinê pyw:ee

ngmê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mu ngmidi u ntââ, ghê kamî nmye yiné wa a kê. Yepê, A kópu dyuu Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dí vyi, ghê kamî u ngwo wanmyiné pyw:ee ngmê, ngmênê nmyi vy:o ngmê knî daa kêlímî té.^y ⁶⁴Yesu ngê yi kópu vyu, mu kópu u díy:o yélini u kwo dédnye kêlímî, yi yéli wunê mwiyé a m:uu too, pini n:i u kwódo ngê ghê wo, wunê myedê módu. ⁶⁵Yesu ngê yepê, Yi kópu u l:êê díy:o nmyenê, Pi ngmê a yoo vy:o módó daangmêwa ghê. M:aa ngê u ntââ ngê mwiyé wa a pyódu, a yoo vy:o u ngwo wa ghê.^z

⁶⁶Yi kópu dyuu u l:êê díy:o, yélini y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, yi yéli yi vy:o pi yilí knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mēdēdnye yâmuyâmu. ⁶⁷Wod:oo nmo y:a mē miyó, Yesu ngê nmopê, U yi nmye a kwo, Amy:ee lee dmi? ⁶⁸Saimon Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni dyuu nye tpapê, yi kópu dyuu mbêmê ghê kamî anmo pyw:oo. ⁶⁹Kwo, Nga dp:o kêlímî mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kēdê yââ, Nyi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi.^a ⁷⁰Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi y:a mē miyó a chóó nê ngmidi nmyoo, ngmênê nmyi vy:o Setan u pénta ngma a kwo. ⁷¹Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini n:i Saimon tp:oo, Kédiyót pi. K:omo tpile nmî y:a mē myomoni, ngmênê Yesu u lama doo ya, A kwódo ngê vyílo ayi ghê.

Yesu u mbwó knî y:oo kópuni Yesu ka vyi ngópu

7 ¹Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dēpê kuwo ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi u ngwo dēpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî lê, mu kópu u díy:o Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u vye u yi y:e doo kwo.^b ²Nju tpémi yi nté ghada u naa daa kēmakēma doo dyimēdyimē, pi yintómu yi nááli tēdê Njedusalem dnye lēpî. ³Yesu u mbwó knî y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi, Njuda Wee u kwo chi lēpî, kópuni nye d:uud:uu té, m:uu ndiye pyu knî y:oo y:i nye m:uu téne. ⁴Kwo, N:i ngê u yi adí kwo, Yoo yi lama nî yââ, yi pini mēdaa mbwolombwolo paa yédi. Kwo, Mumdo u yi kópu nye d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu dp:uu d:uu té, ñyóochóó ye nyiné kēma ngi. ⁵(K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo myedédnye kêlímî).^c ⁶Yesu ngê yepê, Dini ghi n:i n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê yó, ngmênê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dé. ⁷Yepê, Doo u ntââ pi knî ye daanmyi diya dmi, ngmênê p:ee ye dí diy:a, mu kópu u díy:o yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu too.^d ⁸Yepê, Yi nááli tēdê dmyiné lēpî, nê dîni lēpî, mu kópu u díy:o dini ghi n:i n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê dyimê wo. ⁹Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlî dēpê kuwo ngê, y:i doo ya.

Yesu u k:i nté ghada u naa tēdê u ngwo nmî lee dniye

¹⁰Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa tēdê dini ghi n:i ngê lee dniye, yi kuwó my:oo ghê dniye, Yesu u k:i naa tēdê my:oo lee dniye. Yi nááli

^y 6:63 ² Kódin 3:6 ^z 6:65 Njon 6:44 ^a 6:69 Mát 14:33; 16:16 ^b 7:1 Njon 5:18

^c 7:5 Mát 13:55; Dpodo 1:14 ^d 7:7 Njon 15:18

têdê daa pi lama nmî taa dniye, ngmênê tumutumu nmî taa dniye. ¹¹Nju tpémi y:oo yi nááli têtê Yesu dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini? ¹²Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pi yilî a dódó. ¹³Yesu p:uu tââ dêdnye danê, mu kópu u díy:o kada pini knî ye dnye nkîngê.^e

¹⁴Yi nááli u wo knî yi núknînúknî p:uu dnye ya, Yesu u k:i Chóó Lémi u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo nm:uu kee dniye, Yesu ngê dêêpî kn:ââ ye ngmê chópu. ¹⁵Nju tpémi yi mênê ghê dmi ghipé wo, noko yepê, Kî pini ndiye pyu ndîî p:uu dêpwo ndiye, ngmênê puku yedê kópu dyuu u lama mb:aamb:aa ngê a kwo. ¹⁶Yesu ngê yepê, Ala daa a chóó a kópu dyuu nmye yinî tpapê, ngmênê n:i ngê a dy:ââ noo, u kópu dyuu nmye yinî tpapê. ¹⁷Yepê, Pini n:i Chóó Lémi u pono a vyápê, yi pini ngê chóó wa a w:ee, awo, Nê ngê daa chóó u kópu dyuu ye tpapê, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu ye tpapê. ¹⁸Yepê, Pini n:i ngê chóó u kópu dyuu a tpapê ngê, u yi u ngwo a kwo yédi, A chóó a pi nî knî. Yepê, Ngmênê pini n:i ngê a dy:ââ noo, u ya a nga a kwo, Yi pini u pi nî knî. Yepê, Dîní dódó nmyo, myedîní k:omodanê. ¹⁹Yepê, Ala kópu nmye ndîî kópu, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu daa kn:aa yéli ye y:ângo, ngmênê nmo a kpo. Yepê, K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmyinê nmye ndîî kópu dyuu, ngmênê dp:ee chââchââ ngmê. Yepê, Lukwe díy:o a vyeê módó nmyi mênê a tóó? ²⁰Pi knî y:oo Yesu ka kwo, Chi ghéti. Kwo, Mýee u yi n:uu ngê a kwo? ²¹⁻²³Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê nmyi ngópu pi ngmênî pyi ngê. Yepê, Lukwe díy:o nmyi nyepênyepê u kópu ngê pyodo? Yepê, Lîme wo ngê kîmy:ee dpodo nyédi. Yepê, Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, nmyi tp:ee mââ choo taataa, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:i p:uu dmyinê t:emî. (Yi kópu kn:ââ daa Mósisi ngê yinê a chópu, ngmênê u kn:ââ knî y:oo y:oo a chaa ngópu.) Yepê, K:omo tpile tp:ee mââ u wo woloni lîme wo ngê dpî d:i, ngmênê yi wéni ngê Chóó Lémi u l:i yi tpémi u ghi ngmîdi p:uu mye t:emî ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu. Yepê, Pini n:i lîme wo ngê nî pyi ngê, u nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî pyódu too. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o lukwe díy:o módó nmye nod:enod:e té.^f ²⁴Yepê, Too pee pw:ono kîdmyemê nuw:o, u mênê ntênê dmyinên:aa nuw:o.^g

Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

²⁵Njedusalem pi ngmê knî y:oo noko yepê, Nmî kada pini knî y:oo pini n:i u vyeê u yi a kwo, kî vyîlo, apii? ²⁶Noko yepê, Lukwe díy:o tumutumu daa m:i, nmî ngópu pi yintómu knî ye mêka danêmbum, ngmênê kada pini knî y:oo kópu u kwo myedaa tpapê ngmê. Noko yepê, Mumdoo nmî kada pini knî ye yinê ye pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, kî vyîlo? ²⁷Noko yepê,

^e 7:13 Njon 12:42; 19:38 ^f 7:21-23 Lev 12:3 ^g 7:24 Njon 8:15

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kwéli wa a ndê nmî lama daa tóó, ngmênê kî pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî lama ka tóó.^h

²⁸Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê yoo doo ndiye kîgha, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoo nmyi lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini pi ndêndê.ⁱ ²⁹Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini, mu kópu u díy:o u kwo nê ndê wo, yiné a dy:ââ noo. ³⁰Wod:oo pi knî y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u díy:o u vye u dye ghi daangê yó.^j ³¹Yi yéli yi vy:o pi yilí u kwo kélímî mbê wo, noko yepê, Kî pini ngê mbwudu yilí dê chaa, doo u ntââ pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyílo.^k

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

³²Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê dnye tpaê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii kwodonkwodo a wó, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyiné mgîmî yó, nmo a núw:o yó. ³³Ghêlí daa mgîmî ngópu, Yesu ngê pi knî ye yepê, Daa ndíí la ghi tp:oo nmyi vy:o mwiyé mínê kwo, u kuwó dini ghi ngê n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa diyé. ³⁴Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyiné pyw:ee nê, mu kópu u díy:o kwéli aní lê, doo u ntââ y:i daangmanmyiné nî. ³⁵Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa lê, doo u ntââ u ngwo daanmo pyw:oo? Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyámê pee mbêmê wa lê, Kídiki tpémi y:i adín:aa ndiye kîgha dé? ³⁶Noko yepê, Ala kópu a tpaê, Anmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyiné pyw:ee nê. Kwéli aní lê, doo u ntââ y:i daangmanmyiné nî. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu lukwe?

Mbwaa yeedeyeede u dyimê pywuu

³⁷Yi nááli tédê, wéni n:ii Nju tpémi ye ndíí ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni. Yi wéni ngê Yesu ghêédí wo, pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Pini n:ii a mbwaambwaa, a ka myewunê kélímî, yi pini a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê.^l ³⁸Yepê, Puku yedé alanté a tóó, Mbu ngê mbwaa ntee dpí yeede té, yi pini ngê pi yilí mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. ³⁹Yesu Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê. Yélini yi k:ii u kwo nmee kélímî, Chóó Lémi ngê yi Ghéni Dmi ghêlí nmo dêpêngê kpo, mu kópu u díy:o Yesu ghêlí k:ii u Mí ka daangê diyé wo.^m

Yoo u ngwo chaa ngópu

⁴⁰Yesu ngê kópuni vyu, pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu n:ii nmo t:âât:ââ, ndêndê ngê kî

^h 7:27 Njon 7:41-42 ⁱ 7:28-29 Mát 11:27 ^j 7:30 Njon 8:20; 13:1 ^k 7:31 Njon 2:23

^l 7:37-38 Njon 4:10,14 ^m 7:39 Njon 15:26; Dpodo 2:4

vyílo.ⁿ ⁴¹Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kî vyílo. Ngmênê woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, daa Nkálili wa t:aa. ⁴²Apê, Puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, Petílem wa t:aa, Dépidi p:aani n:ii ta, mu kópu u díy:o Dépidi u tii nedê pini ngmê.^o ⁴³Wod:oo pi knî y:oo Yesu u l:êê díy:o yoo chaa ngópu.^p ⁴⁴Ngmê knî y:oo u yi doo kwo, Nmí mgîmí, ngmênê kêê p:uu daa yé ngópu.

**Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada
pini knî ye módó u ngwo diyé dniye**

⁴⁵Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye dini ghi n:ii ngê diyé dniye, kada pini knî y:oo yepê, Lukwe díy:o yi pini dmy:oo núw:o ngópu?^q ⁴⁶Ngomo t:âât:ââ pyu knî y:oo yepê, Yi pini u momu pini. Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma a mbumu.^r ⁴⁷Pádisi knî y:oo yepê, Aa, ye dê dóó nmyo. ⁴⁸Yepê, Kada pini u kwo daangmê kêlímí mbê wo, Pádisi u kwo myedaangmê kêlímí mbê wo.^s ⁴⁹Yepê, Yélini u kwo dê kêlímí mb:anê, dêêpí kópu dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Chóó Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê kpada té. ⁵⁰Nikódimês Yesu ka wunê pini n:ii loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo, yepê, A léma.^t ⁵¹Yepê, Dêêpí kópu dyuu mbêmê nmo m:ii té, apii? Yepê, Doo u ntââ yi pini módó daanmí ndyíko. Yepê, U kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma a d:uud:uu. ⁵²Nikódimês nkwiti ngópu, kwo, Lukwe díy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê. Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku mêtê kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu Nkálili daangmêwa a ndê.

⁵³Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngmênê Yesu mbu Olipi mbêmê mí kee wo.

Yepeni u tumu mââ dpímo ya Yesu ka u ngwo núw:o ngópu

8 ¹⁻²Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mêt diyé wo, mbwódo yaa wo. Pi knî y:oo a yina ngópu, wod:oo doo ndiye kîgha dé. ³Dêêpí pyu yoo Pádisi knî yi k:ii pyââ ngma a núw:o ngópu. Yi pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo mgídí vy:o a pywálí dumo. Yi pyópu Yesu ka núw:o ngópu, pi knî yi ngíma kaa ngópu. ⁴Yesu ka kwo, Mâáwe. Kwo, Ala pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo da pywálí d:oo. ⁵Kwo, Mósisi ngê nmí dêêpí kópu dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpí ngê dmyinê vyee, ghê dmyina a ng:êêní. Kwo, Yi kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi vyi?^u ⁶Yesu dnye dóódó, alanté dnye nuw:o, apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpapê, Kí pyópu vya

ⁿ 7:40 Deut 18:15; Dpodo 3:22 ^o 7:42 Micah 5:2; Mát 2:4-6 ^p 7:43 Njon 9:16

^q 7:45 Njon 7:32 ^r 7:46 Mak 1:22 ^s 7:48 Njon 12:42 ^t 7:50-51 Njon 3:1-2

^u 8:5 Lev 20:10; Deut 22:22-24

yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo wanmí vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa dmi nê kââdî. Ngmênê ala kópu wa vyi knomomê, Nangê vy:a, ye pi kní ye wanmí vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ. Yinté dnye nuw:o, ngmênê Yesu ngê kópu ye daa vvyu, k:ame ye ghê wo, wod:oo kóopyââ ngê têpê mbêmê doo d:êê. ⁷Yi dnye kwo, u kwo mudnye póó, Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu ngê, yepê, N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê mwiyémiwiyé chêêpî a ngí ngê, ala pyópu ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. ⁸Wod:oo k:ame mê ghê wo, têpê mbêmê mēdoo d:êê. ⁹Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ngmēngmēnté doo lēpî, vy:ee mwiyé lee dniye. Pi kní y:oo yí pyópu Yesu ka a kuwo ngópu. ¹⁰Yesu ngê mbwó mēdê pyidu ngê, yi pyópu ka kwo, Pi anyi dē pwiyé dmi? Kwo, N̄yíkondyíko pyu daangma a tóó? ¹¹Yi pyópu ngê kwo, Mâawe, pi daangma a tóó. Yesu ngê kwo, Myedaaní ndyíko ngi. Kwo, Chi lēpî, dono kidimongê d:uu.^v

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu pi kní ye modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê pē u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâmuyâmu nê, mgîdí vy:o daadí paa, pywápê u wo adí paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamí u Kn:ââ. ¹³Pádisi kní y:oo kwo, Ye kópu mo nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dē ngee ngi? Kwo, Doo u ntââ ye kópu ndê kópu ngê nmo daanyi pyódu. ¹⁴Yesu ngê yepê, K:omo tpile pi ngê daa ngêêpî nê, ngmênê ndê kópu nmye yinî tpaépê, mu kópu u díy:o kwéli nê ndê wo a lama ka tóó, kwéli am:aa diyé, a lama mye tóó. Yepê, Kwéli nê ndê wo nmyi lama daa tóó, kwéli am:aa diyé nmyi lama myedaa tóó. ¹⁵Yepê, Lukwe díy:o dyámê u l:êê ghi dmi mbêmê nmye kóté kígha nê. ¹⁶Yepê, Pi díníngmê kóté kígha. Yepê, Pi wonî kóté kígha té, ndéndê ngê pínî kóté kígha té, mu kópu u díy:o daa a mo n:aa tóó. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u k:ii nye tóó mo. ¹⁷Yepê, Dêêpî kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dē y:oo kópu mu ngmídi ayi vyi ngmê, yi kópu ndê kópu. ¹⁸Yepê, Daa a mo a kópu yidí vyi, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyílo myeyidê vyi. Yepê, M:aa yi vyílo, myeyinê wunê kēmakēma noo. ¹⁹Pádisi kní y:oo kwo, Angênê mî? Yesu ngê yepê, Dmyongê mya noo, M:aa nmyi lama myedaa tóó. Yepê, W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepî tóó. ²⁰Yi kópu yilí Yesu ngê ye vyi too, dini ghi n:ii ngê doo ndiye kígha dé. Chóó Lémi u ngomo k:oo vyi too, pi kní y:oo Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnyimo yém. Kada pini kní y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê daa mgîmî ngópu, mu kópu u díy:o u vyee u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwoopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

²¹Yesu ngê pi kní ye yepê, Dini ghi n:ii ngê aní lē, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó

^v 8:11 Njon 5:14

daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, Kwéli aní lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi ní.^w 22 Nju tpémi y:oo noko yepê, Ala kópu ka tpapê, Kwéli waní lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi ní. Noko yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê chóochóo wa vy:a? 23 Yesu ngê yepê, Nmyo dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê mbêmê pi, ngmênê nmyi pwo nê ndê wo. 24 Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o u ngwo nmye dí vyi, nmyed:ê, Chóo Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, A pi, A chók n:aa tóo. Yepê, Yi kópu ka daanmyi kélímí mbê dmi, ye Chók Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. 25 Nju tpémi y:oo kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi yintómu munmyenoo a tpapê, ngmênê a ka dp:ee kélímí té. 26 Yepê, Kópu yilí nmyi p:uu aní vyi, u ngwo aní ndyíko nmyo, ngmênê a chók a kópu dyuu nmye daaní vyi té. Yepê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vyi too, yi kópu vyílo nmye yiní tpapê too.

27 Nmí Mí p:uu ye doo danê, ngmênê pini n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dêpê w:ee ngópu. 28 Dêpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chók Lémi u Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chók n:aa tóo. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee ngmê, A mo kópu daangmaní d:uu, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyílo nmye yiní tpapê té, kópu nmye daamoní vyi.^x 29 Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dêpê kuwo noo, mu kópu u díy:o dye ghi yintómu u nuu u kópu yiní d:uud:uu too.^y

30 Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yélini yi vy:o pi yilí Yesu ka kélímí mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

31-32 Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kélímí mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu a ka anmya a ng:aa, ye ndêndê ngê a p:uu ndiye pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê nmyi lama wa yââ, dpodoni módó nmye dódó ngmê, yinêwa chedê. 33 Yesu ka kwo, Nmí kn:ââ mu ngmídi Epílaham, nmo u yoo. Kwo, Pi p:uu módó dênmee dpodo. Kwo, Lukwe díy:o módó dpodo u pi nmo chi vyi? 34 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yiní tpapê, pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan p:uu módó a dpodo, doo u ntââ u módó dpodo u wépi daawa puwâ.^z 35-36 Yepê, Doo u ntââ yi módó dpodo u mênê daanmyi pwii dmi, ngmênê mââwe ndíê tp:oo u ntââ, yinêwa pw:ii nmyo.^a 37 Yepê, K:omo tpile nmyo Epílaham u yoo, ngmênê a vye u yi nmye a kwo, mu kópu u díy:o a kópu dyuu u wépi dmye pwaa ngmê. 38 Yepê, M:aa ngê kópuni a ka kêma too, yi kópu vyílo

^w 8:21-22 Njon 7:34-36 ^x 8:28 Njon 3:14; 5:19 ^y 8:29 Njon 16:32 ^z 8:34 Lóma 6:16; 2 Pita 2:19 ^a 8:35-36 Nkal 5:1

nmye yinî tpaê té, ngmênê kópuni nmyi mî ngê nmye a vyi too, vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo.^b ³⁹Yesu ka kwo, Nmî mî Epílaham, nmo u yoo.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, Nmyi mî Setan

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epílaham u tii íedê a pyede, ngmênê na a ka dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epílaham u yoo ndêndê, ye kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. ⁴⁰Yepê, Chóó Lémi ngê ndê kópu n:ii a ka vyi too, dye ghi yintómu yi ndê kópu vyílo nmye yinî tpaê too, ngmênê a vye nmyi mênê a tóó. Yepê, Epílaham ngê yinté kópu daangmê d:uu ngê. ⁴¹Yepê, Nmyi mî ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadi tp:ee dé. Kwo, Nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. ⁴²Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi mî, ye a nuu ghi nmyi nódo pê tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo, al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê yinê a dy:ââ noo.^c ⁴³Yepê, Kópuni nmye n:aa tpaê too, lukwe díy:o dênmyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu u díy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo. ⁴⁴Yepê, Nmyi mî Setan, nmyo u yoo. Yepê, U kópu dyuu vyílo vy:ee yâmuyâmu ngmê. Yepê, Mwiyéwiyé dini ghi ngê pi vye pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndîi, ndê kópu pee tp:oo u mênê daa tóó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u díy:o k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ.^d ⁴⁵Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpaê ngê, yi kópu u l:êê díy:o a ka dênmyinê kélîmî nyédi. ⁴⁶Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa tóó. Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé, lukwe díy:o a ka dp:ee kélîmî té?^e ⁴⁷Yepê, Yélini Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye p:ee nyêmî ngmê.

Yesu pini dé Epílaham yi danêmbum

⁴⁸Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu ndêndê ngê m:uu nmî vyu, Nyi pi dódó pyu, my:ií ghéti.^f ⁴⁹Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmîmî, a pi nmyinê ghîpîghîpî ngmê. ⁵⁰Yepê, A chóó a pi daanî kmîmî. Yepê, Pi ngmêka tóó, n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndîi ngê pyaa we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa vya té. ⁵¹Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpaê, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu.^g ⁵²Nju tpémi y:oo kwo, Ala ngwo ntênê nmî lama kêdê yââ, Ndêndê ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epílaham pwene, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mye pw:oo dniye, ngmênê ala kópu nmo chi vyi, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti. ⁵³Kwo, Nmî kn:ââ

^b 8:38 Njon 8:44 ^c 8:42 Njon 16:28 ^d 8:44 1 Njon 3:8; Gen 3:4 ^e 8:46 2 Kódin 5:21

^f 8:48 Njon 7:20 ^g 8:51 Njon 5:24

Epílaham pwene. Kwo, Lukwe díy:o Epílaham nye chéêlichéêlí. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo kímeye pw:oo dniye. Kwo, Mí nané dé kní? ⁵⁴Yesu ngê yepê, A chóó a chili woní dimi ngê, ye a pi k:omodané ngê pé koko. Yepê, N:ií ngê a chili ndéndé ngê a dimi ngê, yi pini M:aa, pini n:ií p:uu ala kópu nmye tpaépê ngmê, yi pini nmî yâpwo. ⁵⁵Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini. Yepê, Ala kópu nmye wudí vyí, Daa a lama pini, ye nmye pînê k:omodané, p:aa nmyo ntee pini. Yepê, Ngmênê a lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u pono n:aa vyápê. ^h ⁵⁶Yepê, Nmyi kn:ââ Epílaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo, mu kópu u díy:o a l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wéni n:ií a ngmídi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo a pyodo. ⁵⁷Nju tpémi y:oo kwo, Kidimé k:omodané. Kwo, Nyí tp:ee. Kwo, M:ââ daa limoy:a, Epílaham dipi módu. ⁵⁸Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpaépê, Epílaham ghêlí daa ta, ngmênê a pi alanté doo a ya, A chóó n:aa tóó. ⁱ ⁵⁹Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe díy:o kí pini ngê Chóó Lémi u pi u pyimo a t:emí. Noko yepê, Vya koo, wod:oo chéêpí kní ngma a ngí ngópu, daa kêmakêma Yesu ngê pí dy:ee tumo, ngmênê p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo ngê. ^j

My:oo pini n:ií ta, u danêmbum

9 ¹Yélini yi k:ií Yesu p:uu nmee ndiye, Yesu u k:ií nipi nmee paa. Yi ngwo pi ngmênémí módu, my:oo doo ya, yinté a ta. ²Nmî vy:o pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Kí pini my:oo ka tóó, n:uu u dono u l:êê díy:o my:oo ta, chóó u dono u l:êê díy:o ó u pye mí yi dono u l:êê díy:o? ^k ³Yesu ngê nmopê, Kí pini ngê dono daa d:uu ngê, u pye mí y:oo dono myedaa d:uu ngópu, ngmênê kí pini my:oo a ta, mu kópu u díy:o pi kní y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê p:uu paa m:uu y:e. ^l ⁴⁻⁵Nmopê, Pini n:ií ngê a dy:ââ noo, doo u ntââ u dpodo u wépi daanmo puwâ, mu kópu u díy:o ala w:êêní nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ií ngê wa núw:o nê, yi ngwo mgídí wa a ghay, doo u ntââ dpodo daamunmyi dóó ngmê. ⁶Yi kópu nmo yi vyyu, wod:oo tpí kuwó têpê mbêmê pywé ngê, têpê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini ngwolo dé u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo, Chi lèpí, Sailówam mbwááni lèê u kwo nyi kwidi. ⁷(Yi mbwááni lèê u pi nmînê nmo, Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi mbwááni lèê u kwo mí kpêê wo, yélí mí módu, u ngwo mède diyé wo.

⁸Yélini yi vy:o yi pini dpímo kwo, myenté yélini y:oo ndapí dmyinê tédê dnyimo mumu, yi pini u l:êê díy:o noko dnye póó, noko yepê, Pini n:ií dpímo ndapí dmyinê, kí vyílo, apii? ⁹Ngmê kní y:oo apê, Kí vyílo,

^h 8:55 Njon 7:28-29 ⁱ 8:58 Njon 1:1 ^j 8:59 Njon 10:31 ^k 9:2 Ex 20:5; Ezek 18:20; Luukí 13:2,4 ^l 9:3 Njon 11:4

woni knî y:oo apê, Kêle, daa vyîlo, ngmênê yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala nê vyîlo. ¹⁰U kwo póó dniye, kwo, Ngwolo dê lukwe ngê dê pywálî dê? ¹¹Yepê, Pi ngmê u pi Yesu, yi pini ngê têtê dê kn:êê kwolo, a ngîma dê d:ii, a ka dê, Chi lèpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dî lê, dîn:aa kudu, yélî u ngwo dîn:aa m:uu. ¹²Kwo, Angênê yi pini? Yepê, Ndoó, a lama daa tóó.

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo núw:o ngópu

¹³Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye núw:o ngópu. ¹⁴Wéni n:ii ngê Yesu ngê têtê kn:êê kwólu, yi pini ngîma dyíngo, ngwolo dê u ngwo pyi doo, yi wéni líme wo. ¹⁵Pádisi yoo yi pini ka mye póó dniye, kwo, Ngwolo dê lónté nyi pywálî dê? Yi pini ngê yepê, Yesu ngê têtê kn:êê kwolo, a ngîma d:ii, nî lê, n:uu kudu, ala ngwo yéli m:aanî y:enê. ¹⁶Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kî kópu pini n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndê wo, yi dpodo líme wo ngê dóó. Woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê. Apê, N:ii ngê dono dpî d:uu, yi pini ngê yinté dpodo ndîi d:uudpî dóó. Yi nuw:o miyó ngê pyodo. ¹⁷Wod:oo yi pini ka mê póó dniye, kwo, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálî dê, nangê lónté pini? Yi pini ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ¹⁸Kada pini yoo u kwo daa kélîmî mbê dniye, apê, Kî pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo dêpwo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u pye mî ye pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A pwiyé dniye. ¹⁹⁻²¹Yi taa knopwo, wod:oo ye póó dniye, yepê, Mumdoó kî dpî tp:ee?

Yepê, Nyââ, kî nyi tp:ee.

Yepê, Mumdoó my:oo doo ya, u ngwo a ta?

Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.

Yepê, Yélî lónté maa m:uu?

Yepê, Ndoó, yi kópu nyi lama daa tóó. Yepê, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálî dê nyi lama myedaa tóó. Yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póó dmyeno.

²²Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o kada pini knî ye nkíngê mbê knopwo. Kada pini knî y:oo ala kópu wunê mwiyé a vyi ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, vyîlo yi Yesu, yi pini dpî kée yó, u yoo kuwa dpî kaa yó. ²³Yi kópu u l:êê díy:o yi pini u pye mî nkíngê mbê knopwo, kada pini knî ye yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póó dmyeno.

²⁴Pini n:ii my:oo doo ya myombó kwo, Chóó Lémi ngê kp:aani, ndêndê ngê chi danê. Kwo, Nmî lama ka tóó, pini n:ii u pi nmo chi vyi, yi pini dono pyu. ²⁵Yi pini ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa dono pyu. Yepê, Kópu mu ngmídi a lama ka tóó, my:oo noo ya, ala ngwo yélî mênî y:enê. ²⁶U kwo póó dniye, kwo, Lukwe nga ngmê md:o? Kwo, Ngwolo dê lónté pywálî dê? ²⁷Yi pini ngê nkwiti too, yepê, Wunê nmye kídî vyi,

a ka dpîp:e ng:aa té. Yepê, Lukwe dîy:o yi kópu am:ii ny:ee ngmê? Yepê, U yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu ngê am:ii pyaa dmi? ²⁸U ngwo u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi p:uu ndiye pyu yoo. ²⁹Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi Mósisi ka doo a danê, ngmênê yi pini kwéli a ndê wo nmî lama daa tóó. ³⁰Yi pini ngê yepê, Ye lónté kópu? Yepê, K:omo tpile a ngwolo dê kî pywálí dê, ngmênê kwéli a ndê wo, nmyi lama daa tóó. ³¹Yepê, Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi dono pyu ka d:uudpî ng:aa mb:anê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi a chââchââ ngê, u nuu u kópu ye d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpî ng:aa mb:anê. ³²Yepê, K:omo tpile my:oo nî ta, ngmênê yi pini ngê a ngwolo dê kî pywálí dê. Yepê, Yinté kópu pi doongmê nyongo, pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, nkoo nmo. ³³Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê ndê wo, ye yi kópu ndîî daapî d:uu. ³⁴Yi pini ka kwo, Nyi pi dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa wo. Kwo, Doo u ntââ daanyi ndiye kígha nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa kaa ngópu.

³⁵Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yi pini u yoo kuwa kédê kaa ngmê, wod:oo y:i a pyw:ângo, u kwo póó wo, kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye kélímî? ³⁶Yi pini ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U pi a ka vyi ngi, u ngwo u kwo aní kélímî. ³⁷Yesu ngê kwo, Awêde chi m:uu. Kwo, Pini n:ii k:ii dpo danêmbum mo, nê vyílo. ³⁸Yi pini Yesu yu km:ee yu mbodo dê y:e ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, nga nínê kélímî. ³⁹Yesu ngê kwo, Dyámê mbêmê nê loo, mu kópu u dîy:o nê, Yoo n:uu chámê. Nê, Yélini my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu pywálí té, yéllí amê m:uu ngmê, nê, yélini yinê ye kópu mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuw:o too, yi nuw:o dmi anímo mbuknwe, pi my:oo ntee pini ngê wa pyaa dmi. ⁴⁰Pádisi knî ngmê y:i myednye ya, Yesu ka kwo, Lukwe, ala kópu nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? ⁴¹Yesu ngê yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpî kn:aadi. Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Tpile yintómu mb:aamb:aa ngê nmo y:enê té. Yepê, Lukwe dîy:o maa mb:aa nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa mb:aa u ngwo nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Nmyi dono yilí chedê ngê daawa pyaa dmi. Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ nmyi dono chedê ngê pí pyaa dniye.

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

10 ¹Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu mbwa k:oo dini ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê keñe ye d:uuwodê kpêmî, ngmênê mbwa mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi. ²Yepê, Pini n:ii ngê keñe dpî kpêmî, mbwa k:oo u ngwo dpî kee, yi pini sipi y:ey:ee pyu. ³Yepê, Mbwa y:enê pyu ngê keñe yi pini ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo dpî kee, ye dpî mbwólu, yi pi dmi ngmêngmênté a tpapê too,

yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê díy:o u ngwo dpî pwii dmi. ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo pwii dmi, yi kada dpî ghê, a yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama.^m ⁵Yepê, Kn:aa pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u kwo wa mbêpê dmi, mu kópu u díy:o u dnye daa yi lama.

⁶Yi kópu dêpê w:ee ngópu, mu kópu u díy:o Yesu ye doo mgongo,ⁿ ⁷wod:oo Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê. Yepê, Nê sipi knî yi keñe t:âmo ndêndê. ⁸Yepê, Yélini y:oo sipi w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndî dé, ngmênê sipi knî y:oo yi dnye dmi daa nyêmi ngópu. ⁹Yepê, Nê keñe t:âmo ndêndê. Yepê, N:ii a pi ngê wa a kee, wanî ngee, adî koko, amaa pyuwópyuwó, u nté adín:aa a pyw:êmi.^o ¹⁰Yepê, Kpáápi u nuw:o mu ngmidi, u yi u ngwo a kwo, Sipi w:uu nî t:âmo té, my:aa vya té. Yepê, Ala kópu u l:êê díy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ngmêê, ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:ee:y:ee pyu mb:aa u danêmbum

¹¹Yesu ngê yepê, Nê sipi y:ee:y:ee pyu mb:aa. Yepê, U ntââ a sipi knî yi l:êê díy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê.^p ¹²Yepê, N:ii daa sipi w:uu chóó, n:ii ngê sipi ka vuyuo têdê ndapî a kmênêkmênê ngê, yi pini daa sipi y:ee:y:ee pyu mb:aa. Yepê, N:ii ndapî u l:êê díy:o a dpodo yédi, dini ghi n:ii ngê chii w:ââ w:uu dpo lê, ye sipi w:uu dpo kuwo, dpî mbêpê, dpo, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê, Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vye tumo, woni a ngm:ii kígha tumo. ¹³Yepê, Yi pini dpî mbêpê, mu kópu u díy:o daa yi sipi w:uu chóó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. ¹⁴⁻¹⁵Yepê, Nê sipi w:uu chóó. Yepê, M:aa u lama ntee n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî tóó. Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a lama yinté mye kwo. Yepê, U ntââ sipi knî yi l:êê díy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê.^q ¹⁶Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi w:uu vy:o sipi dé, ngmênê yi sipi mya a sipi dé, yintómu anê núw:o té, a dnye amyednyi nyê, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi w:uu mu ngmidi ngê amî pyódu, yi kada pini mu ngmidi ngê yinê adî y:ee:y:ee dé.^r

¹⁷Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu kópu u díy:o daanî kede, pwopwo u wépi daanê puwâ. Yepê, A ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o.^s ¹⁸Yepê, A vye ye wanî kwódu knomomê, ye doo u ntââ daawa vya nê. Yepê, Ngmênê ye daanî kwódu, a chóó a nuw:o ngê a ghê wanî y:oo. Yepê, M:aa u pi ngê a ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dê dpî d:uu dé.^t

¹⁹Yi kópu knî yi l:êê díy:o Nju tpémi yi nuw:o dmi u mo u mo ngê mê pyaa dniye. ²⁰Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kî pini nkono kmêna ngma

^m 10:4 Njon 10:27 ⁿ 10:6 Njon 16:25 ^o 10:9 Njon 14:6 ^p 10:11 Psalm 23:1; Njon 15:13; Tpyuu 7:17 ^q 10:14-15 1 Njon 3:16 ^r 10:16 Njon 11:52 ^s 10:17 Pilipay 2:8-9
^t 10:18 Njon 19:11

a kwo, u ngwo dê ghéti. Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. ²¹ Wo yéli y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo yédi, yinté daa dané yédi. Yepê, Doo u ntâa kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

²² M:ââ yintómu yi k:oo tpii yópu yi dye ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo ngópu, Chóó Lémi u ngomo u l:êê díy:o. ²³ Yesu u k:ii yi nááli tédê nmî lee dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u ngomo ghi, y:i nmee paa. ²⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo póó dniye, kwo, Dye ghi nmo mékidimê dówodówo. Kwo, T:ââ nmo dê diy:a. Kwo, Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, ye nyi vyílo? ²⁵ Yesu ngê yepê, Wunê nmye monî vyu, ngmênê a ka dpíp:e kélímî mbê dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilí n:aa d:uud:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yinê wodê kêma noo, ²⁶ ngmênê nmyi ngwolo dmi nmyi kuwo ngópu, yi kópu yilí dpíp:e m:uu ngópu, mu kópu u díy:o dp:ee a sipi w:uu vy:o yéli. ²⁷ Yepê, A sipi knî y:oo a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê yâmuyâmu noo. ²⁸ Yepê, Ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu, ye n:aa yémî ngê, u l:êê díy:o daangmêwa dyênê. Yepê, Pi ngmê ngê a kélê myedaangmêwa a pwââ. ²⁹ Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, awo, Kwulo nê pwaa té, yepê, yi pini wa dîpî, mu kópu u díy:o u wêdêwêdê tédê. Yepê, M:aa ngê a ka yinê a kê too, u wêdêwêdê pââ ndîi, pi ngê kwulo daawa a pwaa té. ³⁰ Yepê, M:aa ntee, nê mye yinté. ³¹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe díy:o kî pini ngê Chóó Lémi u d:aa wunê kââdíkáâdí. Noko yepê, Vya koo, wod:oo myombó chêêpî knî ngma a ngî ngópu, apê, Yesu ngê nmî dy:ee té. ³² Yesu ngê yepê, M:aa u pi ngê nmyi ngîma kópu mb:aa yilí nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê díy:o a vye u yi nmye a kwo? ³³ Nju tpémi y:oo kwo, Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê díy:o m:yye u yi nmo a kwo, ngmênê k:omo tpile nyi nmo ntee pini, ngmênê ala kópu nye tpaê, Chóó Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi. ³⁴⁻³⁶ Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chóó Lémi ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi chóó nmyi puku yedê yi kópu a tóó, doo u ntâa u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê chóó yinê a dy:ââ noo, u ngwo nmye nî vyu, nmyenoo, Nê Chóó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntâa yi kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê.^u ³⁷ Yepê, M:aa u dpodo wodínî dódó ngê, ye a ka daap:ee ng:aa té. ³⁸ Yepê, Ngmênê M:aa u dpodo dye ghi yintómu ndêndê ngê n:aa dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, yi l:êê díy:o a ka dmyina a kélímî, mu kópu u díy:o ala kópu nmyi lama ndêndê ngê

^u 10:34-36 Psalm 82:6; Njon 5:17-20

pîchoo ya, M:aa ntee a tóó, nê my:aa vyílo, yinté myiní tóó.^v ³⁹Yi kópu u l:êê díy:o myombó u yi y:e mêdoo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê yi kêlê a pwii wo.

⁴⁰Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa ndîf Njódan nmî ngmópu, Njon Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo kmênêkmênê dé, y:i nmeen:aa ya. ⁴¹Pi yilí nmo a loo, noko yepê, K:omo tpile Njon ngê mbwudu daangmê chópu, ngmênê kópuni yilí Yesu p:uu vvu, yintómu ndê kópu dé, k:omodanê kópu yi p:uu daa t:a. ⁴²Wod:oo pi yilí y:i Yesu ka kêlfmî mbê wo.

Lasadas u ngwo pwene

11 ¹⁻²Pi ngmê, u pi Lasadas, u tídê dê yi k:ii p:aa ngmê dnyimo ya, Petani. U tídê dê yi pi dê Mata mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmí Lémi yu p:uu mbwáani n:ii tuu mb:aa a pii ngê, chók u mbodo gh:aa dmi ngê mê pyi ngê, yi pyópu vyílo yi Méli.)^w ³Yi pyópu dê yi tídê Lasadas mbila wo, wod:oo Yesu ka kópu dy:ââ ngópu, kwo, Myipe mb:aa kêdê mbil:a, y:ay:a dê pwiyé.^x ⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii daa pwopwo u mbii, ngmênê u nt:u kópu ala, Chók Lémi u pi ndîf ngê paa pyaa we, Tp:oo u pi ndîf ngê u ngwo myepaa pyaa we.^y ⁵Yesu nódo Lasadas lémi kní yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê doo ya. ⁶K:omo tpile Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngmênê ghêlí u kwo daa n:ee. Kwéli nmee ya, wo mê miyó y:i nmî chedê ngê. ⁷U kuwó dini ghi ngê nmopê, Njuda Wee u kwo mê diyé kmêle. ⁸Kwonmo, Máâwe. Kwonmo, Nju tpémi y:oo m:ii tuwo chêêpî ngê mupî vya nyoo, lukwe díy:o y:i mono diyédiyé té.^z ⁹Yesu ngê nmopê, Ghêlí daawa vya nê. Nmopê, Kââdî nmo doongê ghêpê wo. Nmopê, N:ii w:êênî a dpodo yédi, íedê d:uudpî kaalí, mu kópu u díy:o w:êênî a dpodo yédi, tpile yilí a y:enê ngê. ¹⁰Nmopê, Ngmênê kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîí, n:ii ngê u dpodo d:uudpo kêlí, mgîdí vy:o a dpodo yédi, íedê u ngwo dpî kaalí, mu kópu u díy:o wo daa ya yédi. ¹¹Yi kópu nmo yi vvu, u kuwó dini ghi ngê nmopê, Nmî pyipe Lasadas kîyedê dpî, n:aa lèpî, u dpî nîmo ny:âány:ââ.^a ¹²Kwonmo, Máâwe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye chók mê pyiyépyiyé. ¹³Nmîné nmo u mbii machedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî, ngmênê Yesu Lasadas u pwopwo p:uu nmo doo mgongo. ¹⁴Wod:oo Yesu ngê yimi nmopê, Lasadas kêdê pw:onu, ¹⁵ngmênê nmyi l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. Nmopê, U kwo w:aa loo, ye kópu tédê yip:ee m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e a ka daap:ee kêlfmî mbê dniye. Nmopê, U kwo lee kmêle, nmyi kêlfmî ndîf ngê paa pyaa we. ¹⁶Nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi

^v 10:38 Njon 14:10-11 ^w 11:1-2 Luukí 10:38-39; Njon 12:3 ^x 11:3 Njon 11:36

^y 11:4 Njon 9:3; 11:40 ^z 11:8 Njon 8:59; 10:31 ^a 11:11 Luukí 8:52

pini ngê nmopê, Nmî mâawe u k:i i nipi lee kmêle, u k:i i nipi paa pw:oo kmêle.^b

Yesu nmî pyidepyide u kn:ââ mye nmî ghê u kn:ââ

¹⁷Dini ghi n:i ngê Petani nmî taa dniye, nmopê, Lasadas paa tuwo kî kmênê ngópu. ¹⁸⁻¹⁹Nmopê, Pi yilí Njedusalem kêda ndê, Mata mbwémi Méli ye kêdê lee dmi, yi nuw:o dê ka l:âmol:âmo d:oo, yi tîdê u l:êê dîy:o. (Petani Njedusalem u nkîgh:ê a tóó, daa kuughê, 3 km.)

²⁰Dini ghi n:i ngê Mata ngê nyongo, apê, Yesu maa p:uu kîyedê pwiyé knî, wod:oo u mbwó Méli ngomo k:oo a kuwo ngê, maa p:uu mênê pyódu nmoo. ²¹Yesu ka kwo, A Lémi. Kwo, Al:i i wonyoo ya, a tîdê daapí pwene,^c ²²ngmênê a lama ka tóó Chóó Lémi ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyílo ye d:uud:uu. ²³Yesu ngê kwo, Níidê mêwunê pyidepyide. ²⁴Mata ngê kwo, A lama ka tóó, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo amêdê pyidu.^d ²⁵Yesu ngê kwo, A chóó nê yoo yi pyidepyide u kn:ââ, mye yi ghê kamî u kn:ââ. Kwo, N:i i a ka ada a kélímí, k:omo tpile wa pw:onu, ghê amaa ya. ²⁶Kwo, N:i i u ghê a t:a dyámê mbêmê, a ka ada a kélímí, ghê kamí wa a pyw:oo, ghéni n:i i chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Yi kópu ka nye kélímí? ²⁷Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu ka n:aa kélímí. Kwo, A lama ka tóó, Pini n:i i Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, n:i i nmo t:âât:ââ, nyi vyílo, Chóó Lémi Tp:oo.^e

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

²⁸Mata ngê maa p:uu a kuwo nmoo, Petani mê diyé wo, u mbwó Méli ka tumu u kwo mbwolo, kwo, Mâawe kêda t:a, ka poopoo ngi. ²⁹Dini ghi n:i ngê Méli ngê nyongo, wod:oo ghêédí wo, Yesu u k:i i nmo a loo. ³⁰(Ghêlí k:i i p:o pi dêmí ta, Mata ngê maa p:uu kwéli a pyódu nmoo, y:i nmeé ya.) ³¹Dini ghi n:i ngê Méli límílimí ngê ghêédí wo, ngomo k:oo a pwii wo, Nju tpémini Méli u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi ngomo k:oo dneye kwo, mye ghêédí dniye, Méli mye ngmêê ngópu. Apê ngmênê, Kpê chedê dê lê, wumê mbê.

³²Dini ghi n:i ngê Méli ngê Yesu módu, u kwo a loo, yu km:ee dyimé wo, kwo, A Lémi. Kwo, Al:i i wonyoo ya, ye a tîdê daapí pwene. ³³Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê, Kí yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo, kwodo ng:oo dmi mye tpalê wo. ³⁴Yepê, Ló y:i nmyi kmênê ngópu? Kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lee kmêle, nga anyi mwini. ³⁵Yesu ngê mbê u ngwo myedé puwâ.^f ³⁶Nju tpémi y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. ³⁷Pi ngmê knî y:oo apê, Kí pini ngê ngwolo kopwe angénté pyi ngê, lukwe dîy:o Lasadas daa pyi ngê.^g

^b 11:16 Mak 14:31 ^c 11:21 Njon 11:32 ^d 11:24 Njon 5:29; 6:39-40

^e 11:27 Njon 6:68-69 ^f 11:35 Luukí 19:41 ^g 11:37 Njon 9:6-7

Yesu ngê Lasadas u ngwo mêtê pyidu ngê

³⁸Myombó Yesu u gha mêtê dyênê wo, wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo u mênê ntóó y:i mî kmênê ngópu, chêêpî ndîi u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu. ³⁹Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé. Kwo, Paa tuwo nmî kmênê ngê. ⁴⁰Yesu ngê kwo, Ala kópu nga dí vyi, A ka nye kêlímî, ye Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi awêde nye mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka d:ee kêlímî? ⁴¹Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu kalê ngópu. Yesu mbóó p:uu vyu wo, u Mí ka kwo, Mw:ââkó M:aa. Kwo, Kópuni nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. ⁴²Kwo, A lama ka tóó, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa, ngmênê ala yéli yi l:êê dîy:o yi kópu dí vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlímî mbê dniye, Pini n:i Chóó Lémi ngê a dy:ââ ngê, kî vyílo. ⁴³Yi kópu yi vyu, wod:oo dpodombiy:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii. ⁴⁴Wod:oo ntóó a ghêêdí wo, kpomo u mênê a pwii wo. Ntee kmênê ngópu, yinté mêtê pii wo, kóó yu yi p:uu kpídî pee n:i t:ee tumo, yinté p:uu dnye ya, kpídî pee n:i ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpídî pee mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kí pini p:uu kpídî pee a ngee tóó. Yepê, Paa wunê yém.

Yesu u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2

⁴⁵Nju tpémîni Méli ka lee dniye, u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o, yi yéli yi ngópu Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. ⁴⁶Pi yilí u kwo kêlímî mbê wo, ngmênê woni knî Njedusalem mêtê diyé dniye, Pádisi knî ye yi kópu u yuu ye mênê y:ee ngópu. ⁴⁷Wod:oo Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ngmanmî md:o, wu pini ngê kópu yilí ka d:uud:uu. ⁴⁸Noko yepê, Yi kópu adí d:uud:uu dé, pi yintómu u kwo wa kêlímî mb:anê, Lóma tpémî y:oo wa ny:ee ngmê, awo, Wu pini ngê u pi lukwe dîy:o mudu y:i a kmímî. Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilí ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê, wamî vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye pwaa ngmê. ⁴⁹Pi ngmê yi vy:o doo kwo, u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. ⁵⁰Yepê, Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi ngmîdi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we, ye Lóma tpémî y:oo daawa a pw:oo nmo.^h ⁵¹Yi pini doo u lama doo mbumu, ngmênê ndê kópu yedoo tpapê. Yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó lémi u komo u ngwo kââ. ⁵²A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémî yi l:êê dîy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o mye pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê yélini a kwo, yoo ngmîdi ngê u ngwo paa pyaa we. Kayapas u

^h 11:50 Njon 18:14

lama yi kópu dêpwo ya, ngmênê yinté kópu ye yi vyu.ⁱ ⁵³Yi wéni ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u vyee u dy:oo a chápwo ngópu, ⁵⁴wod:oo Yesu tumutumumu doo paa, Njuda Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dêpwo paa, yi nmî lee dniye, p:aa ngmê u pi Epídayim yi nmeen:aa ya.^j

⁵⁵Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo pi yilî Njedusalem loo, daa dyámê ghi mu ngmídi tpémi y:i mî taa dniye. Yi nááli ghêlî daa kê ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedê ngópu. ⁵⁶Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo noko dnye póó, noko yipu, Naa tédê daawa t:aa, apii? ⁵⁷Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Pádisi yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii, ala kópu pi knî ye mwiyé vyi ngópu, yepê, N:ii u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpî vyi ngê, yed:oo nmo mgímîmgímî.

Tpileni tuu mb:aamb:aa Méli ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

12 ¹Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa ndîi nê wámê, Yesu u k:ii Petani nmî lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê.^k ²Yesu u l:êê díy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas u k:ii nmee kmaapî. Mata ngê nté doo a teetee, nté kuu dmi nmî kême doo kapî dé.^l ³U mbwó Méli ngê mbwááni n:ii tuu mb:aa pód:a ngma a ánuwo, yi mbwááni u pywuu pââ ndîi, u pi naadî. A ngêédî, komo puwâ, Yesu mbêmê knî ngma a pii ngê, yu dê u ngwo mye ghêê doo, chók u mbodo gh:aa dmi ngê yu dê u ngwo mê pyi doo. Yi tpile tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêédî. ⁴Nmî vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi, pini n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo wowo, yi Njudas ngê nmopê, ⁵Kí pyópu ngê lukwe díy:o naadî dê dyênê. Nmopê, Nmo woda kê, ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî pinté knî ye pudu y:oo.^m ⁶Yi kópu vyu, ngmênê daa pinté knî yi p:uu doo nuw:o, chók p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya, nmî ndapî péé yinê dpîmo y:enê, ngmênê yinê mēdpîmo pîpî. ⁷Yesu ngê kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u l:êê díy:o wiye ngê. ⁸Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmyinê pyw:ee t:oo. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaanî kwo.

Lasadas u vyee u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

⁹Nju tpémi yilî y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye. Daa Yesu u mo u l:êê díy:o lee dniye, ngmênê u yi y:emyedoo kwo, Lasadas nm:uu m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê.

ⁱ 11:52 Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2 ^j 11:54 Njon 7:1 ^k 12:1 Njon 11:1,43

^l 12:2 Luukî 10:39 ^m 12:5 Mát 19:21

¹⁰Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Lasadas u vyee u dy:oo myedê châpwo ngópu, ¹¹mu kópu u dîy:o Lasadas u l:êê dîy:o Nju pi yilí knî y:oo yi chóó yi kada pini dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kêlímí.

Njedusalem u ngwo nmî vy:ungo

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukí 19:28-40

¹²Womumo pi yilí n:ii Njedusalem naa tédê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu awêde al:ii a taataa. ¹³Wod:oo king ntee dnyimo cháâchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, dpumo nkoo dmi knî ngma a úuw:o ngópu, maa p:uu a pyódu nmoo, dnye kââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Nmo Yisíléli tpémi, nyi nmî king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî ngi.ⁿ ¹⁴Yesu ngê ndonki ngma a pyw:ângo, pyipwo yaa wo, Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê a tóó, Yesu ngê vyílo yi ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁵Njedusalem tpémi, namê nkîngê.

Nmyi king wunê pwiyé knî,
ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó.^o

¹⁶K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngmênê yi ngwo pi dêpê w:ee ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêdê pii wo, u Mî ka mê kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmî nuw:o kwólu, noko nmîmo, Yesu ngê yi wéni ngê nmî d:uu ngê.^p

¹⁷⁻¹⁸Yi yéli ndîi y:oo Yesu châpu ngópu, mu kópu u dîy:o Lasadas u danêmbum mwiyé ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu ngê Lasadas kpêênî a pyidu ngê, yi yéli y:oo pi yintómu knî ye mênê nté ngópu. ¹⁹Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmyinê w:ee ngmê, dpî dêê dmi. Noko yepê, Pi yintómu u pee kêdê ghê.^q

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

²⁰Yélini Njedusalem naa tédê lee dniye, woni knî Kîdiki tpémi. ²¹Pilipi ka lee dniye, pini n:ii Mbetísaida pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Kwo, Máâwe, u yi nmo a kwo, Yesu nmo mumu. ²²Yi kópu Pilipi ngê Andru ka mî vyu, yi tpódu nipi lee knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu. ²³Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, yi wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê u pi tédê ngê mwiyé wunê pyodopyodo.^r ²⁴Mgongo ye ngmê kwólu, ye póó wo, yepê, Witi w:uu ngmanyinê ngî, kílí anyi tpyé, mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vyuwo, lukwe, yilí ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono, têpê u mênê wa kee, ye mu dini ghi

ⁿ 12:13 Psalm 118:25-26 ^o 12:15 Zech 9:9 ^p 12:16 Njon 2:22 ^q 12:19 Njon 11:48
^r 12:23 Njon 17:1

ngê wa pyidu, nt:u wa kaalî, w:uu yilî ngê u ngwo wa pyódu.^s 25-26 Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u yi adî kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii, choo a yâmuyâmu nê, kwéli anî lê, y:i dpo lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adî dpodo, yini u pi M:aa ngê ndî ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u l:êê díy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê kamî l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê n:ii chóó u ghê p:uu daadî nuw:o, a p:uu dpodo tédê daawa kede, yini ngê u ghê kamî l:âmo daawa a ngee, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

²⁷Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A ngee nédi, pi knî y:oo yi dono kópu a nga kîngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêle. Nmopê, Yi kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u díy:o yi dono kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo. ²⁸Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpaê, M:aa, mî ndî ngê pyódu ngi. Yi kópu nmo yi vvu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóó p:uu dnye ngmê wîle, Yesu ka kwo, A pi ndî ngê wunê ní pyódu ngê, myombó ndî ngê mênî pyépi. ²⁹Yélini yi vy:o nmee kwo yi dnyeni mye ny:ee ngópu, ngmênê dnyinté a w:ee ngópu. Ngmê knî y:oo apê ngmênê, Mwini yi mbwólu. Woni knî y:oo apê ngmênê, Enjel u kwo yi mbwólu. ³⁰Yesu ngê yepê, Wu dnyeni daa a l:êê díy:o da kwolo, ngmênê nmyi l:êê díy:o da mbwólu. ³¹Yepê, Dyámê mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Yepê, Ala ngwo Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê kîgha, ngmênê u ngm:ii kîgha kn:ââ daa kêmakêma n:aa chapî.^t ³²Yepê, Dini ghi n:ii ngê têpê mbêmê wa a ngî nê, tââ wa km:êê nê, ye pi yintómu a chóó a kéténi wanê pèêdî.^u ³³Yi kópu ye vvu, chóó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo. ³⁴Pi knî y:oo kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adî y:enê, chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Nýóó m:uu ala kópu nye tpaê ngê, nyimo, Nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê, kwo, ala ngwo ala kópu kîchi vyi, Tââ wa km:êê nê. Kwo, Chóó Lémi u Pi Ndéndê u kakême nmo chámê ngi.^v ³⁵Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê wo dmyinê m:ii, mgî nangê puwâ. Yepê, Mgîdí nmyi pwo kîdangê ghay. Yepê, N:ii mgîdí vy:o a m:ii, maa dpî kn:aadi. ³⁶Yepê, Nmyi pywápê a pwopwo, lîmîlîmî ngê u kwo kélîmî mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.^w

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. ³⁷K:omo tpile mbwudu yilî yi ngópu chópu, ngmênê u kwo dédnye kélîmî, ³⁸kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu. Yi kópu ala,

^s 12:24 1 Kódin 15:36 ^t 12:31 Luukî 10:18; Njon 16:11 ^u 12:32 Njon 3:14-15

^v 12:34 Dan 7:13-14 ^w 12:36 Epeso 5:8

A Lémi, lukwe dîy:o nmî kópu ka daa kêlîmî mbê dniye,
ngwêdêwêdê ndîf lukwe dîy:o daa mya ngópu.^x

³⁹Doo u ntâa daapê kêlîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o Yisaya ngê
Chóó Lémi u komo alanté myedê kâa, apê,

⁴⁰Yi ngwolo dmi my:oo nî yó,
nê, Yéli daapaa m:uu y:e,
yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu,
nê, Daapêdê w:ee y:e,
a ka daapêdê diyé dniye,
yi pyipyi u l:êê dîy:o.^y

⁴¹Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu u l:êê dîy:o Yesu u pi ndîf
mwiyé a módu, p:uu u ngwo doo a d:êê.^z

⁴²K:omo tpile Nju pi yilf u kwo dêdnye kêlîmî, ngmênê mê yilf u
kwo dnye kêlîmî, kada pini knî ngmê yi vy:o myednye kwo. Yi yéli y:oo
kópu daa vyi ngópu, ngmênê tumutumu u kwo dnye kêlîmî, mu kópu
u dîy:o Pádisi knî ye dnye nkîngê, apu, Wa kéé nmo, nmî yoo kuwa wa
kaa nmo.^a ⁴³Yélini tumutumu dnye kêlîmî, u yi y:e doo kwo, Pi knî y:oo
dny:oo chaa kîgha nmo. Yi kópu yinê ye ndîf kópu. K:omo tpile daa Chóó
Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu, ngmênê yi kópu yinê ye têdê kópu.^b

Mgîdî u yoo yi ndyîkondyîko

⁴⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, N:ii a
ka wunê kêlîmî, daa a mo a ka wunê kêlîmî, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ
noo, u kwo mye kêlîmî. ⁴⁵Yepê, N:ii ngê dê mya nê, pini n:ii ngê a dy:ââ
noo, yi pini myaa mya. ⁴⁶Yepê, Dyámê pê u pywápê ngê nê loo, nê, N:ii a
ka ada a kêlîmî, mgîdî vy:o daadî kwo, pywápê u wo adî ya.^c ⁴⁷Yepê, N:ii
u lama a kópu dyuu adî kwo, daadî cháâcháâ dé, nê kuu, a chóó daanî
ndyîko. Yepê, Daa yoo yi ndyîkondyîko u l:êê dîy:o nê loo, ngmênê yi
ngêêpî u l:êê dîy:o nê loo.^d ⁴⁸Yepê, N:ii ngê a wépi wa puwâ, a kópu dyuu
u wépi amye puwâ, yini ngê chóóchóó dé ndyîko, kuwókuwó wéni ngê
Chóó Lémi ngê wa kpada,^e ⁴⁹mu kópu u dîy:o daa a mo a kópu dyuu yinî
tpapê, M:aa ngê yinê a dy:ââ noo, kópuni a ka doo a tpapê dé, nmye vyîlo
yinoo tpapê dé. ⁵⁰Yepê, Kópuni M:aa ngê a ka a vyu, a lama ka tóó, a ka
pê, Ghê kamî pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê,
M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyîlo nmye yinî tpapê té.^f

Yesu ngê nmî yi dmi u ngwo ghêê too

13 ¹Nê mââ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. Yesu u lama doo ya,
apê, Daa kêmakêma dyámê pê nînê kuwokuwo, M:aa ka mînf

^x 12:38 Is 53:1 ^y 12:40 Is 6:10 ^z 12:41 Is 6:1 ^a 12:42 Njon 9:22 ^b 12:43 Njon 5:44
^c 12:46 Njon 1:9; 8:12 ^d 12:47 Njon 3:17 ^e 12:48 Hipîlu 4:12 ^f 12:50 Njon 8:26,28

diyédiyé. Yélini yi k:ii u kwo nmee kélímí, nmí nuu ghi dmi ndéndê ngê nódo doo ya. Yi kópu yi wéni ngê ndéndê ngê nmo w:ee ngê, dini ghi n:ii ngê Yesu ngê ala ndîf kópu nmo d:uu ngê.⁸

²Yesu u k:ii mgídí vy:o kmaapí tédê nmee ya. Setan ngê Njudas ka Yesu u kwódo ngê wowo u pi wunê mwiyé a vvu. Yi Njudas u mí Saimon, Kédíyót pi. ³Yesu u lama doo ya, apê, M:aa ngê tpile yintómu a kêê yedê yó, u kwo nê ndê wo, u kwo mîní diyédiyé. ⁴Wod:oo Yesu kmaapí tédê ghêêdí wo, u kpídí mb:aa u mbwo a ngópu, tâáli daadî u paa ngmê t:ângo, ⁵mbwaa kuu nmoko yedê ngmê ntówo, nmí yi dmi ngmêngmênté doo ghêêghêê, tâáli ngê doo pyipyi dé. ⁶Saimon Pita ka u nkwo yi loo, yu dê daa kêmakêma doo ghêêghêê dé, wod:oo Pita ngê kwo, Mâawe. Kwo, Nyi nmí kada pini, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa a yi dê daanyi ghêê dé. ⁷Yesu ngê kwo, Kópuni n:aa d:uud:uu, choongê w:ee ngê, díyo wanyiné w:ee. ⁸Pita ngê kwo, A lémi, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa mo doo u ntâa, a yi dê daanyi ghêê dé. Yesu ngê kwo, Nyi dê daaní ghêê knomomê, a yoo vy:o daamonyi kwo. ⁹Saimon Pita ngê kwo, A Lémi, a yi dê yi mo kidingê ghêê dé. Kwo, A kêê dé dpí ghêê dé, a mbodo myoo ghêê ngi. ¹⁰Yesu ngê kwo, Pini n:ii dpí kudu, maa p:uu yu dê tupwótupwó ngê moo pyaa kní, yi pini mêt:uudpí kudu, yu dê mèyu ghêê dé, yed:oo tupwó p:uu mēdaa ya yédi. Yesu ngê nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi. ¹¹Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiyé yaa wo. Yi kópu u l:êê díy:o u ngwo nmo vvu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi tupwótupwó.

¹²Nmí yi dmi ghêêghêê dini ghi n:ii ngê chedê ngê, Yesu ngê tâáli u paa mēdê ngópu, u kpídí mb:aa u mbwo mē t:ângo, kmaapí tédê mē yaa wo. Nmo póo wo, nmopê, Kópuni nmye dí d:uu, yi kópu dmyiné w:ee ngmê? ¹³Nmopê, A ka nmyiné mbumu nyédi, nyimo, Nmí ndiye kígha pyu, nmí Lémi. Nmopê, U ntâa mbêmê a ka nmyiné mbumu té, mu kópu u díy:o ndéndê ngê nê vyílo. ¹⁴Nmopê, K:omo tpile nê nmyi kada pini, nmyi ndiye kígha pyu, a pi ndîf, ngmênê tp:ee u dpodo ngmêdê dóó, nmyi yi dmi dí ghodo. Nmopê, Lémi lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyiné numo ngêêpí.^h ¹⁵Nmopê, Yi kópu nmye dí d:uu, mu kópu u díy:o pēdmyina a nj:ii nê.ⁱ ¹⁶Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, dpodo pyu u pi tédê, u kada pini u pi ndîf, dyede pi u pi tédê, n:ii ngê a dy:ââ ngê u pi ndîf. Nmopê, Nê nmyi kada pini, lémi lémi ngê kêê dép:a t:ângo, kêê u ngwo myenangê t:oo. ¹⁷Nmopê, Yi ndê kópu dyuu ala ngwo dmyiné w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi d:uud:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adí ngêêpí nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi ya.

¹⁸Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu yi kópu dí vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a lama dé, a chóo nê ngmidi nmyoo, ngmênê pi nmyi vy:o ngma

kwo, n:i ngê ala kópu a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóó, apê, A nté pini n:i ngê doo pîpî, dono a nga dê d:uu. ¹⁹Nmopê, Yi kópu ghêlí doongê pyodo, u ngwo nmye dí vyi, mu kópu u díy:o ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóó n:aa tóó. ²⁰Nmopê, Ala kópu nmye kídî vyi, Namê lémi lémi, ngmênê ndê kópu nmye m:uu n:aa tpapê, Nmyo a dyede pi yoo. N:i ngê adí chââchââ nmyo, amyedí chââchââ nê. Nmopê, Ndê kópu m:uu ala, N:i ngê adí chââchââ nê, M:aa amyedí chââchââ, pini n:i ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kêma ngê, pini n:i u kwódo ngê ghê wo
Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukí 22:21-23

²¹U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a kee wo, nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²²Munmye nîmo y:enê, nê, Ala n:uu p:uu a danê? ²³Yesu u nkígh:ê noo ya, mu kópu u l:êê díy:o nê u nuu u pi.^j ²⁴Saimon Pita ngê u mbodo ngê a ka pê, U kwo ngê péé, N:uu p:uu a danêmbum. ²⁵Wod:oo Yesu u nkígh:ê yimi ní loo, tumutumu kwonoo, A Lémi, n:uu p:uu nye danêmbum? ²⁶A ka pê, Alanté nga nínê kêmakêma, Pini n:i ka nté n:êê ngmên:aa yém, yi pini yi vyílo. Wod:oo nté n:êê ngma a ngêédí, nté nyii kuu k:oo kmênê ngê, Njudas ka y:ângo, pini n:i Saimon Kédiyót pi tp:oo. ²⁷Dini ghi n:i ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:ângo, yi ngwo Setan u mênê kee wo. Yesu ngê kwo, Kópuni mênê a tóó, kwo, límílimí ngê d:uu ngi. ²⁸Kópuni Njudas ka vvu, a mo nê w:ee ngê. A pyipe kní y:oo dêpê w:ee ngópu. ²⁹Woni kní y:oo apê ngmênê, Njudas ngê nmí ndapí yinê a y:enê. Apê ngmênê, Yesu ngê ala kópu u kwo yi vyi, Mââ naa tédê nté pee n:i u yi nmo adí kwo, kní m:uu nyi pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye, apê ngmênê, Ala kópu u kwo yi vyi, Pinté kní ye ndapí kní ngmênnyi y:eni.^k ³⁰Njudas ngê dini ghi n:i ngê nté n:êê ndíí, wod:oo kuwa pwii wo, mgídí vy:o.

Dêêpí kópu kamí

³¹Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa kêmakêma pi kní y:oo wunê wopwe ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndíí ngê dê pyódu, Chóó Lémi u pi ndíí ngê u ngwo amye pyódu ngmê. ³²Nmopê, Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê u che p:ââ pee ngê wa pyódu nê. Nmopê, Yi kópu daa kêmakêma a d:uud:uu. ³³Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê, Daa dye ghi daadí nmyi vy:o n:aa kwo. Nmopê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê. Nmopê, Kópuni kada pini kní ye ní vvu, nmye myinê tpapê, kwéli aní lê, doo u ntââ y:i daangmênmyinê lê.^l ³⁴Nmopê, Dêêpí kópu kamí nmye ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi nîmo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vvuwo. Nmopê,

^j 13:23 Njon 21:7,20 ^k 13:29 Njon 12:6; Psalm 41:9 ^l 13:33 Njon 7:33-34

Nmye ntee nîné vuyuwo, yinté noko myedmyinê vuyuwo.^m ³⁵Nmopê, Noko mb:aamb:aa ngê anmyi vuyuwo, ye pi knî yi lama wa yââ, awo, Nmyo a p:uu ndiye pyu yoo.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34

³⁶Saimon Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ló y:i nye lèpî? Yesu ngê kwo, Kwéli n:aa lèpî, doo u ntââ ala ngwo daanyinê ngmêê nê, ngmênê díyo yi máádi anyinê kwolo. ³⁷Pita ngê kwo, A Lémi, lukwe díy:o ala ngwo daanî ngm:êê ngi? Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o amye vya nê, ngmênê myedaanê kuwo ngi. ³⁸Yesu ngê kwo, Mumdoó a l:êê díy:o wanyi pw:onu? Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê.

Yesu nmî maa, Nmî Mî ka

14 ¹Yesu ngê nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, nmyi nuw:o dmi myekîngê dyênê. Nmopê, Chóó Lémi ka dmyinê kèlîmî, a ka myedmyina a kèlîmî.ⁿ ²Nmopê, M:aa u p:o ngomo dèdê ghêdê. Nmopê, N:aa lèpî, nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo. Nmopê, Yi kópu wodaa ndê kópu, ye nmye daapídî vyi. ³Nmopê, Nmyi p:aa dmi l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, amênê diyé, a chóó anê nya nmyo, p:o anî núw:o nmyo, kwéli anîn:aa ya, y:i amyenmyin:aa ya. ⁴Nmopê, Kwéli n:aa lèpî nê, yi máádi nmyi lama ka t:a. ⁵Tomas ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mááadini nye kîgha, yi máádi nmî lama daa t:a. Kwo, Ló y:i nye lèpî? ⁶Yesu ngê kwo, A chóó nê nmyi maa, ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ, mye ghê u kn:ââ. Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa mu ngmidi.^o ⁷Nmopê, A kn:ââ nmyi lama ndéndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama myepê too. Nmopê, Ala ngwo M:aa ntênê nmyi lama dè yââ, kîmyedmye m:uu ngmê.

⁸Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mî nmo a kêma ngi, ye u ntââ mbêmê nmo yââyââ té. ⁹Yesu ngê kwo, Ló dini nmyi vy:o nî ghê wo, lukwe díy:o choongê mya noo, kî pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyîlo. Kwo, Lukwe díy:o a ka chi vyi, M:aa nmo a kêma ngi.^p ¹⁰Kwo, Lukwe díy:o alanté d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmidi. Yesu ngê nmopê, Kópu yilî n:ii nmye nî vyi too, daa a chóó a mo a kópu dé. Nmopê, M:aa k:ii ngmidi ngê nye too mo, chóó u dpodo yinoo dódó. ¹¹Nmopê, Ala kópu ka dmyinê kèlîmî, M:aa k:ii ngmidi ngê nye too mo. Nmopê, Yi kópu ka kèlîmî dpodo ndîi ngê nmye dè pyaa knomomê, ye kópuni nî d:uu too, yi kópu knî yi l:êê díy:o a ka dmyina a kèlîmî. ¹²Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê,

^m 13:34 Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5 ⁿ 14:1 Njon 14:27 ^o 14:6 Epeso 2:18; Njon 11:25 ^p 14:9 Kílosa 1:15; Hipîlu 1:3

Pini n:ii a ka ada a kélímí, kópuni noo d:uud:uu dé, yi pini ngê yi kópu amyedí d:uud:uu dé, kópu ndîf knî myowa d:uu, mu kópu u díy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹³Nmopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u pi ndîf ngê u ngwo wanî pyódu.^q ¹⁴Nmopê, A pi ngê kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóó Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

¹⁵Yesu ngê nmopê, A nuu ghi nmyi nódo adí ya, ye a dêêpî kópu dyuu anmyi chââchââ.^r ¹⁶Nmopê, M:aa ka nmyi ngêêpî pyu ngmanê dmyinê, chóó u Ghê Dmi. Nmopê, Nmyi p:uu adí ya, daawa a kuwo nmyo.^s ¹⁷Nmopê, Mgidí u yoo yi mênê daawa kee, mu kópu u díy:o daawa m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmopê, Nmyi lama pini, mu kópu u díy:o nmyi vy:o ka kwo, mu dini ghi ngê nmyi mênê amyaa ya.^t ¹⁸Nmopê, Nmyi mo daanê kuwo nmyo, ngmênê nmye wamênê diyé. ¹⁹Nmopê, Mââ m:ii mgídí u yoo knî y:oo mēdaamowa m:uu nê, ngmênê nmyi mo wanmyi mumu nê. Nmopê, A ghê adí ya, yi kópu u l:êê díy:o ghê njini nmyi mênê a myaa ya. ²⁰Nmopê, Yi wéni ayi d:ii, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, M:aa k:ii nye ngmídi, a k:ii ngmídi ngê amy:oo pyaa dmi. ²¹Nmopê, N:ii ngê a dêêpî kópu dyuu a nyémí too, wunê ng:êêní too, u mênê a yii too, a chââchââ too, vyílo yi pini nódo a nuu ghi a tóó. Nmopê, Yi pini u nuu ghi M:aa nódo adí ya, a nódo amyaa ya, a chóóchóó u kwo amyenê kēma.

²²Nmí vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini n:ii Yesu kwódo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu ka póó wo, kwo, Nmí Lémi. Kwo, Lukwe díy:o nmí mo wanmí m:uu ngi, wo yéli y:oo daawa m:uu ngi? ²³Yesu ngê kwo, Mu kópu u díy:o n:ii nódo a nuu ghi adí ya, yi pini ngê a kópu dyuu adí chââchââ, M:aa nódo yi pini nuu ghi adí ya, M:aa k:ii u kwo anyinê lee knî, u k:ii anmîn:aa ya.^u ²⁴Kwo, N:ii nódo a nuu ghi daa tóó, a kópu dyuu ka myedaa ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too, daa a mo a kópu dyuu, ngmênê M:aa u kópu dyuu, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

²⁵Nmopê, Ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, yi kópu knî u ngwo nmye dí vyi té. ²⁶Nmopê, A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê nmye wa a dy:ââ, yinê adí ngêêpî nmyo, kópu yilí yintómu yi p:uu adí ndiye kîgha nmyo, kópu yintómu n:ii nmye nî vyi too, nmyi nuw:o íedê yimi amê t:ee té.^v

²⁷Nmopê, Nkîngê nmyi mênê anê ngí, a chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adí ya. Nmopê, Pi knî y:oo yi komo ngê a tpaê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngmênê a chóó nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi. Nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, myenangmê nkîngê mb:anê.^w ²⁸Nmopê, Ala

^q 14:13 Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 ^r 14:15 1 Njon 5:3 ^s 14:16 Njon 14:26; 15:26

^t 14:17 Lóma 8:26 ^u 14:23 Tpyuu 3:20 ^v 14:26 Njon 15:26; 16:7 ^w 14:27 Pilipay 4:7

kópu mwiyé nmye kîdí vyi, nmyed:a, Nîné kuwokuwo nmyo, díyo nmye amênê diyé. Nmopê, Nmye wanî yipê, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmopê, A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódó wo tóó, ye w:aa pêdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa. Nmopê, Ala ngwo a pi têtê, yi ngwo a pi ndîî ngê wamî pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê an:uu pyódu. ²⁹Nmopê, Yi kópu knî ghêlí doongê pyaa dniye, u ngwo nmye dí vyi té, mu kópu u díy:o a ka pêdmyina a kélímî. ³⁰Nmopê, Doo u ntââ dye ghi daadîî noko daanmî danê, mu kópu u díy:o Setan u lede yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dniye.^x ³¹Nmopê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê daa y:enê nê, ngmênê kópuni awêde a nga a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmopê, Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo. Nmopê, Pi yintómu yi lama píchoo ya, dye ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyê mí ngê. Nmopê, Ghêêdí kmêle, kn:aa lee kmêle.

Nté kn:ââ u mgongo danêmbum

15 ¹Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, M:aa ngê nté kn:ââ ngmê kââ, nê vyílo. ²Nmopê, A kpâlî woni knî yi p:uu nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo châpwo té, dpî kée té. Nmopê, N:ii knî yi p:uu nt:u dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmopê, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyââpe n:ii p:uu a ya yédi, dpo châpwo té, dpî kée té, dpo, Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we. ³Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu nmyoo. ⁴Nmopê, Ngmîdi ngê ya kmêle. Nmopê, Nangê kée nê, myedaanî kée nmyo. Nmopê, Yi kpâlî ngmanyinê châpwo, dpî pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmopê, Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi nt:u dmi daawa kaalî.

⁵Nmopê, Nê nté kn:ââ, nmyo a kpâlî dé. Nmopê, N:ii ngê daawa a kuwo nê, ngmîdi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî.^y ⁶Nmopê, Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chóó kópu mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmopê, N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kée. Nmopê, Yi yini kpâlî wa pw:onu, ntóó ngê wa pyódu, ndiya wa kée, ndê ngê wa ma. ⁷Nmopê, A k:ii ngmîdi ngê anmî ya, a kópu dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni anmya a dmyinê, nmyi l:êê díy:o wa a d:uu. ⁸Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo wa pyódu ngmê.^z ⁹Nmopê, A nuu ghi M:aa nódó ntee a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nódó mye tóó. Nmopê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo ngê dmyinê kwo. ¹⁰Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u yoo ngê anmyi kwo.

^x 14:30 Njon 12:31; Epeso 2:2 ^y 15:5 Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5

^z 15:8 Mát 5:16

Nmopê, M:aa u nuu u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u díy:o kópuni yintómu a ka a vyi too, ní d:uu too.^a

¹¹Nmopê, Yi kópu kní nmye yidí vyi té, mu kópu u díy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê pyw:ângo, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté myedmyina a pyw:êmí. ¹²Nmopê, Ala a dêêpí kópu, Nmye ntee nîné vyuwo, noko yinté myedmyinê vyuwo.^b ¹³Nmopê, Nmye nîné vyuwo, kópu ndîî amy:aa d:uu, nmyi l:êê díy:o a ghê waní y:oo, u ngwo aní pw:onu, mu kópu u díy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo dnyinté daa tóó. Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya.^c ¹⁴Nmopê, A kópu dyuu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe yoo. ¹⁵Nmopê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye daamoní vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u díy:o kópuni lémi ndîî ngê a d:uud:uu ngê, u dpodo pyu kní ye daa tpaê ngê, u pyipe kní ye a tpaê ngê. Nmopê, M:aa ngê kópuni yilí a ka a vyi too, wunê nmye kídí vyi té. Nmopê, A pyipe yoo, M:aa k:ii nuw:oni nyi mênê a tóó, nmyi mênê myeka tóó.

¹⁶Nmopê, Dpíp:e ngmidi noo, a chóo p:ee nê ngmidi nmyoo. Nmopê, Dpodo têdê n:ii ní kaa nmyoo, yi dpodo têdê nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo chedê ngê kîngí pyódu. Nmopê, Yi dpodo têdê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê.

¹⁷Nmopê, Ala kópu dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Yesu u yoo yi diyadiya, mgídí u yoo kní ye

¹⁸Yesu ngê nmopê, Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi n:aa t:emí. Nmopê, Mgídí u yoo kní ye ntee n:aa diya yédi, yinté ye am:ii diya dmi. ¹⁹Nmopê, Mgídí u yoo kní yi k:ii ngmidi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê p:ee pyede, ngmênê yi yéli yi vy:o nê ngmidi nmyoo, yi vy:o mêdp:ee wee, yi kópu u l:êê díy:o ye dmyi diya dmi. ²⁰Nmopê, Ala kópu wunê nmye kídí vyi, Dpodo pyu u pi têdê, u kada pini u pi ndîî. Nmopê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala, Mgídí u yoo kní y:oo dono a nga a d:uud:uu ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmopê, Wo cháâcháâ nê, pê cháâcháâ nmyo, a kópu dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu myepaa ny:ee ngmê. ²¹Nmopê, Yi dono kópu yilí nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u díy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:ii ngê a dy:ââ noo, yi lama myedaa tóó. ²²Nmopê, Yi yéli ye danêmbum têdê wodíp:a loo, ye daapí mb:ii noo, yi dono ndîî ngê daapí pyodo, ngmênê dono ndîî ngmê d:uu ngópu, kî mb:ii noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo wa kpada té. ²³Nmopê, Pini n:ii kní ye ní diya wo, yi pini kní ye M:aa mye diya wo. ²⁴Nmopê, Kópu ndîî n:ii yi vy:o noo d:uud:uu dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu ngê. Nmopê, Yi kópu ndîî yi vy:o wodípí d:uu

^a 15:10 1 Njon 2:5 ^b 15:12 Njon 13:34 ^c 15:13 Lóma 5:8; 1 Njon 3:16

too, ye yi dono ndîî ngê daapî pyodo. Nmopê, K:omo tpile yi kópu knî m:uu tumo, ngmênê mye mb:ii noo, ye nî diya wo, M:aa ye mye diya wo. ²⁵Nmopê, Kópuni puku yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê, doo u ntââ daawa kn:aadi ngmê. Nmopê, Yi kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.

²⁶⁻²⁷Yesu ngê nmopê, Wo yéli ye nî diya wo, ngmênê dini ghi n:ii ngê M:aa u Ghê Dmi nmye wanê dy:ââ, yinê wa ngee nmyo, pi knî ye a p:uu anmyin:aa danê, nmyi kópu dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té. Nmopê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. A dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê nê chópu, a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi daadîî nipi nmee a ya, u dí awêde.

16 ¹Nmopê, Dono kópu n:ii nmye wadnyi d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, ²mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi yó, Nê ngê lukwe dîy:o dóó nmoo, dono vy:o anmî wee, u nkwo nmo kpîpîkpîpî. Nmopê, Nju tpémi y:oo kópu dono yilî nmye adnyi d:uud:uu dé, wa kée nmyo, nmyi yoo kuwa wa kaa nmyo, yi ngêpê ngomo k:oo koko nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê amyednyi vye nmyo, nmyi vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu u ngwo adnyi tpaépê, awo, Ala Chóó Lémi u dpodo yino dóódó. ³Nmopê, Yi kópu yilî nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u dîy:o M:aa k:ii yi lama d:ii tóó mo. ⁴Nmopê, Yi kópu knî yi pi dmi nmye kîdî vyi té, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê nmye daa kópu kamî ngê adnyi ya, ngmênê u ngwo anmy:uu nuw:o kalê ngmê, anye, Nê ngê yi pi dmi mwiyé nmo mwo a vyu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dí vyi té, wunê nmye dîpî vyi too, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo. ⁵Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, ala ngwo u kwo mênê diyédiyé, ngmênê a ka daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lèpî. ⁶Nmopê, Kópuni nmye dí vyi té yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi dono ngê dê pyódu. ⁷Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o n:aa lèpî. Nmopê, Daanî nî knomomê, ye nmyi ngêépî pyu daawa a nî, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî lê, nmyi ngêépî pyu nmye anîmo dy:ââ. ^{d 8-11}Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndîî dpîpîngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidî ngê, kînmî mb:ii ngê, dono ndîî u ngwo ngmênmî d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu, daa kn:aadi te kópu yino

^d 16:7 Njon 14:16

d:uud:uu. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:i:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kn:aadi te kópu ndîi ngmêkînmî d:uu ngê, pini n:i:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa tóó, kpêênî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u kwo mêtê diyé wo, nmî vy:o mêtêdaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pi doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê nmo. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:i:ii ngê wa t:aa, mgîdí u yoo woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan wunê dê kóté kwolo, ntâa u ngwo wa a vy:u, nmo amyedê vy:u.^e

¹² Yesu ngê nmopê, Kópu ndîi yilí a mênê ka tóó. Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye nî vyi té, ngmênê u nyêmî ngê dp:ee ntâa dé ala ngwo. ¹³⁻¹⁴ Nmopê, Dini ghi n:i:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu kní yi maa komo nmye yinê wa a kêma. Nmopê, Kópuni ghêlî doongê pyaa dniye, nmye u ngwo amí vyi té. Nmopê, Doo u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, ngmênê a kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, a pi ndîi ngê u ngwo amí pyódu.^f ¹⁵ Nmopê, Nmye d:oo vyu, M:aa u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, ngmênê nmyed:ê, A kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, mu kópu u dîy:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

¹⁶ Yesu ngê nmopê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimí lê, u ngwo am:ii m:uu nê. ¹⁷ P:uu ndiye pyu kní ngmê noko dnye póó, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu, Ala kópu a tpaépê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimí lê, u ngwo am:ii m:uu nê. Apu, Ala kópu mye tpaépê, Mu kópu u l:êê dîy:o M:aa ka n:aa lèpî. ¹⁸ Apu, Yi daa ndîi la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu, Kópuni a tpaépê, dp:oongê w:ee ngê. ¹⁹ Yesu u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu u nt:u kópu nê ka nmî poo, wod:oo nmopê, Ala kópu u l:êê dîy:o noko nmye póó té, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimí lê, u ngwo am:ii m:uu nê.^g ²⁰ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Anmyi mbê, amyenmyi yii, ngmênê mgîdí u yoo yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adí ya, ngmênê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha dmi amye ndê.^h ²¹ Nmopê, Dini ghi n:i:ii ngê mbwili ngê pwopwo dpí kaalí, mgîní vyîmí n:i:ii a kígha ngê, u nuw:o dono ngê dpí pyódu, ngmênê dini

^e 16:8-11 Njon 12:31 ^f 16:13-14 Njon 14:26; 1 Njon 2:27 ^g 16:19 Njon 17:14

^h 16:20 Njon 13:16

ghi n:ii ngê tp:ee dpî t:a, u mgîni vyîmî anyi dpî yé, mu kópu u dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, dpo, A tp:ee kêdê t:a. ²²Nmopê, Nmyo myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê pyódu, ngmênê am:aa m:uu nmyo, nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, w:aa amyenmyiné pyw:ee ngmê, doo u ntâa pi ngmê ngê yi w:aa nmyi mênê daawa a ngî. ²³Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daangmanmyi poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Kópuni M:aa ka a pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê.ⁱ ²⁴Nmopê, Kópu a pi ngê dmy:oongmê dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê dîy:o kópuni u yi nmye adí kwo, M:aa ka dmyinê dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u dîy:o w:aa ndêndê ngê pêdê pyw:ee yó.

²⁵Yesu ngê nmopê, Kópu yilí yi p:uu nmye noo mgongo, ngmênê mu dini ghi ngê nmye mēdaani mgongo, M:aa p:uu ntênê nmye anîn:aa danê.^j ²⁶Nmopê, Yi dini ghi ngê kópuni u yi nmye adí kwo, M:aa ka a pi ngê dpî dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu dîni tpaê, Yi kópu nmyi l:êê dîy:o M:aa ka waní dmyinê, mu kópu u dîy:o M:aa chóo nmye wunê vuywo. ²⁷Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi M:aa nódo a tóo, mu kópu u dîy:o a nuu ghi nmyi nódo a tóo, mye ala kópu u l:êê dîy:o, ala kópu ka nmyi kélîmî mbê dniye, Nê M:aa ka a ndê wo.^k ²⁸Nmopê, Nyâa, M:aa ka nê ndê wo, dyámê mbêmê nmye nê loo, ala ngwo dyámê mênîné kuwokuwo, M:aa ka mênê diyédiyé. ²⁹Yi kópu y:oo nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vyu, kwonmo, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê anmîné wopwe, mēd:ee mgongo. ³⁰Kwonmo, Ala ngwo nmî lama dê yâa, kópu yintómu lama ka tóo. Kwonmo, K:omo tpile kópu nga daanmî póo, ngmênê kópuni nmî mênê a pyede, wunê kîchi m:uu té. Kwonmo, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kélîmî mbê dmi, Chóo Lémi ka nyinê ndê wo. ³¹⁻³²Yesu ngê nmopê, Ala ngwo nmye kélîmî té, ngmênê daa kēmakēma nmyi p:o p:o nmye mbêpēmbêpē té, a mo nmyinê kuwokuwo nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê kuwokuwo nê, ngmênê M:aa a p:uu a t:a.^l ³³Nmopê, Yi kópu nmye dí vyi té, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê we. Nmopê, Mgídí u yoo kní y:oo dono kópu nmyi p:uu yilí wa d:uu ngmê, ngmênê nkíngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o a wêdêwêdê yi pwo dê lê, wa dêê dmi.^m

Yesu nmî l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

17 ¹Yesu ngê u danēmbum dini ghi n:ii ngê nmo a kélî ngê, mbóo p:uu vyu wo, Chóo Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, yi kópu u dye ghi ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywáli ngi, ala kópu paa vyi y:e, Kî Chóo Lémi Tp:oo. Kwo, Mî ndîi ngê

ⁱ 16:23 Luukí 10:16 ^j 16:25 Psalm 69:4 ^k 16:27 Njon 14:21,23

^l 16:31-32 Mát 26:31,56; Njon 8:29 ^m 16:33 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4

u ngwo wa pyódu. ²Kwo, Pi yintómu knî yi l:êê díy:o nyiné dy:ââ noo, mu kópu u díy:o yélini a ka nyiné kpo, nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu, ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmidi ngê, wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo.ⁿ ⁴Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni a ka nyiné kê too, kîni chedê too, dyámê mbêmê mî ndîf ngê ní pyódu ngê.^o ⁵Kwo, Dyámê pé ghêlí dèpwo a kwo, dini ghi n:ii ngê nipi nyipu a ya, a pi ndîf ngê ntee doo a ya, yintoo ngê mède pyódu ngi.^p

⁶Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdí u yoo vy:o nyiné y:ee too, a ka nyiné kê too, yi yéli ye ntênê nê kema nyoo. Kwo, Yi yéli nyoo vy:o yéli, a ka nyiné kê too, ngópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye. ⁷Kwo, Yi lama ka tóó, A kópu yintómu daa a mo a kópu dé, ngmênê a ka nyiné kê too. ⁸Kwo, Kópuni a ka nyiné vyi too, ye kîni vyi too, kí ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi lama a tóó, Nga nê ndê wo, ala kópu ka mye kèlímî mbê dniye, ñyóó nyiné dy:ââ noo.^q

⁹Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi díy:o ala yéli yi l:êê díy:o nga nîné ngêpê. Kwo, Daa mgîdí u yoo knî yi l:êê díy:o nga nîné ngêpê, ngmênê yélini a ka nyiné kpo yi l:êê díy:o nga nîné ngêpê, mu kópu u díy:o ñyóó nyoo.^r ¹⁰Kwo, Yélini a yoo, myenté nyoo, yélini nyoo, myenté a yoo. Kwo, Yi l:êê díy:o pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê. ¹¹Kwo, Daa kêmakêma nga nîné lèpî, mgîdí u yoo vy:o a yoo nîné kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi mu ngmidi yâpwo ndêndê. Kwo, Mî ngê nê loo, mb:aamb:aa ngê ye nê kema nyoo, ye mb:aamb:aa ngê micha a vyuwo, a yoo vy:o kîngê pwii dmi, mu kópu u díy:o ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê pîdny:oo ya.^s ¹²Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo kwo, mî mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo vyuwo, yi l:âmo dèp:èngmê ngópu, ngmênê mu ngmidi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo u ntââ dono u maa d:uuwodê kuwo. Kwo, Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a ntiyentiye.^t ¹³Kwo, Ala ngwo nga anîné lèpî, dyámê pé ghêlí d:ongê kuwo ngê, yi kópu knî u ngwo nga d:a vyi té, mu kópu u díy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê d:ud:umbiy:e myepîchoo ya.^u ¹⁴Kwo, Kópu dyuu n:ii a ka nyiné kpo, yi kópu dyuu ye kîni vyi too, mgîdí u yoo knî ye yi yéli u ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdí u yoo knî yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o mgîdí u yoo knî ye nmî diya dniye. ¹⁵Kwo, Nga dênîné tpaépê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té.^v ¹⁶Kwo, Ala kópu nga mud:a vyi, A nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u

ⁿ 17:3 1 Njon 5:20 ^o 17:4 Njon 4:34 ^p 17:5 Njon 17:24 ^q 17:8 Njon 16:30

^r 17:9 Njon 6:37,44 ^s 17:11 Njon 17:21 ^t 17:12 Dpodo 1:18 ^u 17:13 Njon 15:11

^v 17:15 2 Tes 3:3

mo, nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo. ¹⁷Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê díy:o nga nínê ngêpê, nyoo mb:aa ngê a pyódu té. Kwo, Ngópu dyuu ndêndê yi ménê choo kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o daa yi chóó yi p:uu pídný:oo dpodo, ngmênê m:uu dny:oo dpodo. ¹⁸Kwo, Mgîdí u yoo vy:o ntee nyinê dy:ââ noo, nyi yoo mgîdí u yoo vy:o yinté myidí dy:ââ té. ¹⁹Kwo, A chóóchóó nga d:a kê, mu kópu u díy:o nye ntênê n:aa nyêmi, nye ntênê myedny:oo nyêmi.^w

²⁰Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê díy:o nga nínê ngêpê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu mbêmê díyo yélini a ka wa a kélímí mbê dmi, yi yéli yi l:êê díy:o nga myenínê ngêpê. ²¹Kwo, Yi nuw:o dmi ngmídi ngê dny:oo ya. Kwo, M:aa. Kwo, Ngmídi ngê ntee nye tóó mo, yi yéli yi k:i yinté ngmídi ngê myepaa ya kmêle. Kwo, Ngmídi ngê pídný:oo ya, mu kópu u díy:o pi yoo ala kópu ka paa kélímí mbê dniye, Nyóó nyinê dy:ââ noo.^x ²²Kwo, A nuu ghi ntee nódó a tóó, ala yéli yi nuu ghi dmi yinté a nódó my:aa yó, mu kópu u díy:o ngmídi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmídi ngê myedny:oo ya.^y ²³Kwo, Nyi nuw:o dê ntee a tóó mo, yi nuw:o dmi yinté myedê pyódu ngi, mu kópu u díy:o d:ud:umbiy:e ngmídi ngê pídný:oo ya, yoo yi lama u ngwo paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vuywo, nê u yoo kní ye yinté myekíyedê vuywo.

²⁴Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala yéli a ka nyinê kpo, kwéli n:aa lèpí, u ya a nga a kwo y:i myepêdê lee dniye, y:i ntee noo a lémilémi, yi lémilémi paan:aa m:uu y:e. Kwo, Dyámê pê ghêlî dèpwo a kwo, a nuu ghi nódó doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê pyódu noo. ²⁵Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te kópu lama daa tóó. Kwo, Mgîdí u yoo yi lama d:i tóó, ngmênê a lama nye tóó, ala yéli yi lama ala kópu mye tóó, nyóó nyinê dy:ââ noo. ²⁶Kwo, Ntênê ye nê kema nyoo, ngakémê ye my:aa chámê ngê, ngmênê ye am:aa a tpaê, mu kópu u díy:o nuu u pi ngê ntee noo a ya, nuu u yoo ngê yinté myepêdny:oo a ya, yi k:i nmî nuw:o ngmídi ngê péchoo ya.

Yesu u ngwo mgîmí ngópu

Mátíyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luukí 22:47-53

18 ¹Dini ghi n:i ngê Yesu ngê u Mí ka ngêpê chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa tp:oo ngmênmi ngmópu, u pi Kidílon, myángo ndíi ngmê u ménê nmî ch:iy:e dniye. ²Pini n:i Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi pini u lama yi myángo doo ya, mu kópu u díy:o Yesu ngê Njudas u k:i daa ng:êéntómu y:i núw:o nmoo. ³Wod:oo Njudas ngê yi mgîdí ngê y:i a pyw:ee nmoo. Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi vy:o Lóma lede yilí doo kwo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:i yi yéli y:oo a dy:ââ tumo. Yi kaa taa a núw:o tumo, yi pywápê dmi yi lam

^w 17:19 Hipílu 10:10 ^x 17:21 Nkal 3:28 ^y 17:22 Dpodo 4:32

dé myedê núw:o tumo, nmo u ngwo a lee dniye. ⁴Yesu u lama yaa wo, apê, Daa kêmakêma kópu yilí yintómu a nga a d:uud:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té? ⁵Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyílo, a chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo. ⁶Yesu ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye vyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni têpê mbêmê tpalê dniye. ⁷Myombó Yesu ye mê póo wo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té? Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. ⁸Yesu ngê yepê, Wunê nmye kídí vyi, Ala nê vyílo, a chóó n:aa tóó. Yepê, Pini n:ii ka nmye vyuwo té, kídmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê a p:uu ndiye pyu kní yi p:uu kêê nangmê yé, dpí dy:ââ tóó. ⁹(Yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o u Mí ka kópuni vyu, ndê kópu ngê pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyinê kpo yi l:âmo dépêngmê ngópu.)

¹⁰Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo ní vya té, wod:oo u taa a ngêédí, lede ngmê mbwámê pêdê châpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede u pi Mélika, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ¹¹Yesu ngê Pita ka kwo, Naa u dópo ménê mē kédi. Kwo, Lukwe, u yi nga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii a ka a kpo u wépi ní puwâ? Kwo, Kêle, n:aa ndanî.

Anas u ngîma Yesu u ngwo mî kaa ngópu

¹²Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî yó, yedê ngê kudu yó, wod:oo lede kní y:oo Nju tpémi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó dē kudu dumo, ¹³Anas ka mwiyé núw:o ngópu, pini n:ii tp:oo módó Kayapas ngê nyââ. ¹⁴Kayapas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, yi m:aani ngê. Yi Kayapas ngê Nju tpémi yi kada pini kní ye mwiyé a vyu, yepê, Maa mb:aa ala, pi ngmidi pi yintómu yi l:êê díy:o paa pw:oo we.^z

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.

Mátíyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luukî 22:55-57

¹⁵Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, Njedusalem núw:o ngópu, Saimon Pita k:ii nyipu yâmuyâmu dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dini ghi n:ii ngê Yesu km:êê ngópu, Pita kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye, mu kópu u díy:o kada pini u lama noo ya. ¹⁶Myombó ménê diyé wo, keñe dmââdîni ngê doo t:âât:ââ, kwonê, Kî pini a kmini. ¹⁷Pita yedê kee wo, yi dmââdî ngê kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê kwo, Nyââ, nê kuu. ¹⁸Yi dini ghi ngê nkuwo ndîî ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmê kpê ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii, ndoo chedê dnye kwo. Pita yi vy:o myimî ghê wo, myedoon:aa ndê vyíli.

^z 18:14 Njon 11:49-51

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luukî 22:66-71

¹⁹Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu ka p:uu ndiye pyu knî yi l:êê dîy:o doo póó, kópuni nmo doo tpapê dé yi l:êê dîy:o u kwo myedoo póó. ²⁰Yesu ngê kwo, Pi yilî yi ngîma nîmo danêmbum. Kwo, Nju tpémi kwéli wunê wó ngê, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ngêpê ngomo knî yi k:oo, y:i ye nîmo a danêmbum. Kwo, Tumu kópu d:oo ngmê vyu. ²¹Kwo, Lukwe dîy:o nye p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii knî y:oo ny:ee tumo, ye ngî péé, yi kópu yi lama a pyede. ²²Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu yi vyu, lede ngmê ngê kopwe u te knâpwo puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u dnye nye vyee. ²³Yesu ngê kwo, Pi knî ye kópu dono w:aangmê vyu, ye ala léma ye yi kópu yuu pîcha y:oo. Kwo, Ntênê n:aa mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi puwâ.

²⁴U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywâlî ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mêtê wópu ngê

Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukî 22:58-62

²⁵Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo kwo. Pi ngmê knî y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê, yepê, Nê kuu. ²⁶Pita ngê pini n:ii ngwene ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo pyu ngmê, ndoo chedê myedoo ya, Pita ka kwo, Ndoos apê nyi vyílo, wu pini p:uu myângo vy:o kídî m:uu ngi. ²⁷Pita ngê mêtê wópu ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukî 23:1-5,13-25

²⁸Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma lede yoo yi mââwe ndîî Paléti ka núw:o ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele, Chóó Lémi ka dono ngê nmo pyodopyodo té, yed:oo Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté doo u ntââ daanmî ma. ²⁹Yi Nju tpémi Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu ngmêdê d:uu? ³⁰Paléti ka kwo, Dono kópu wodaa d:uu ngê, ye nga daapód:oo núw:o. ³¹Paléti ngê yepê, Núw:o yó, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalé yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté kwolo, ala d:o pw:oo we. Kwo, Ngmênê pi vyee nmo nmyi kwódu ngópu. Kwo, Nmyi l:êê ghi mbêmê nyi vya ngi, kídosi íedê nyi t:ee ngi.^a ³²(Yesu ngê kópuni wunê a vyu, nmopê, Tââ wa km:êê nê, u pwopwo p:uu kídosi íedê u ngwo doo danê, yi kópu Nju

^a 18:31 Dpodo 18:15

tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.)^b ³³Paléti u ngomo k:oo mê diyé wo, lede knî ye yepê, Yesu alii a núw:o yó, wod:oo u kwo núw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? ³⁴Yesu u kwo póó wo, kwo, Ye kópu ñyóó mênê cha ngî, ó pi knî y:oo nga y:oodê vyi ngmê? ³⁵Paléti ngê kwo, D:aa Nju pi. Kwo, Ñyóó nyoo knî y:oo, yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii y:oo a ka da núw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu ngmêchi d:uu? ³⁶Yesu ngê kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. Kwo, W:aa dyámê pé u king ntee pini, ye a dpodo pyu yoo a l:êê díy:o pí l:êê té, Nju tpémi y:oo daapaa mgímî nê. Kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. ³⁷Paléti ngê kwo, Mumdoon nyi king? Kwo, Yi kópu awêde dí ny:oo. Yesu ngê kwo, Ñyóó nuw:o ngê chi vyi, nyimo, Nê king. Kwo, Ngmênê ala kópu mu ngmidi u l:êê díy:o dyámê mbêmê ní pyodo, nê, Pi knî y:oo ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ paa m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyêmî ngmê.^c ³⁸Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ, ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo Paléti kuwa mê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ³⁹Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:o pi ngmên:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king ní pw:ii? ⁴⁰Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. (Yi Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé dpímo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

19 ¹Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu núw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó, wod:oo mî kpaka ngópu. ²Lede knî y:oo Yesu dnye yumuyumu, noko yipu, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpídî pee mb:aa ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpídî pee mtyemtye u mbwo ngmê t:ee ngópu. ³U kuwó dini ghi ngê u kwo dnye lèpî, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî mââwe ndîî, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vyee.

⁴Paléti kuwa mêtê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye mênîné pw:iipw:ii, nmyi ngîma n:aa kapî, mu kópu u díy:o nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ⁵Wod:oo Yesu kuwa a pw:ii ngê, yi kóó diidii dmi mbêmê modoo ya, kpídî mb:aa u mbwo myedoo ya. Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala. ⁶Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. Kwo, Daadî ya. Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chóó nuw:o yó, kídosi íedê

^b 18:32 Njon 12:32-33 ^c 18:37 1 Tim 6:13

nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo u kópu d:oo pyw:ângo, daa tóó modaa tóó. 7Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmí dêêpî kópu alanté, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u pi k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini anyi vy:a. Kwo, Ye pini ngê chóó u komo ngê ala kópu vyu, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Daadí ya, pw:oo we.^d

⁸Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu nyongo, nkíngê ngê y:ay:a pwiyé wo, ⁹u ngomo k:oo mê kee wo, Yesu ka kwo, Ló y:i nyiné ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo daa vyu.^e ¹⁰Paléti ngê kwo, Lukwe díy:o kópu a ka daanyi vyi. Kwo, Lama daa tóó, a kêê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpapê, Vya yó, yed:oo a vyeê ngi. Kwo, Ye n:aa tpapê, N:aa pw:iipw:ii, ye kêê nga daawa t:ee ngmê. ¹¹Yesu ngê kwo, Pini n:ii nmí pwo a tóó nmí kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye ngêê k:oo daapídî ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo, Yélini y:oo nga da núw:o nê yi dnye dmi yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo, Ngmênê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e ndîí.^f ¹²Paléti ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu ní pw:ii, ngmênê Nju tpémi dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu, Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:ii nmí king ndîí ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê kâádî. Kwo, Yinté pini king ndîí p:uu a d:uu yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:ii knomomê, ye king ndîí ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u nuu u pi ngê anyi pyódu.^g ¹³Paléti ngê yi kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, pi kwéli dpîmo kóté kígha dé, y:i núwo. (Yi kélî ghê chêêpî u kadakada mwiyé yé tumo, Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) ¹⁴Wéni n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u l:êê díy:o tpile yilí dnye wiyewiye, yi wéni ngê yi kópu yilí u ngwo pyodo. Kâádî mââ kélî dini ghi ghéli daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi king. ¹⁵Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi íedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoo nmyi king kîdosi íedê waní t:oo? Kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo kwo, Nmí king mu ngmídi, king ndîí n:ii Lóma wunê tóó. ¹⁶Wod:oo Paléti ngê lede kní ye yepê, Yesu núw:o yó, kîdosi íedê nyi t:ee yó.

Yesu kîdosi íedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43

Lóma lede kní y:oo Yesu núw:o ngópu, ¹⁷Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê núw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dínê. (Nju tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu Yesu ngê u kîdosi chóó doo dnyinédnyinê. ¹⁸Yi mbwini mbêmê Yesu kîdosi íedê mî t:ee ngópu, pi u nkígh:ê mê miyó kîdosi íedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee

^d 19:7 Lev 24:16; Njon 5:18 ^e 19:9 Mát 27:12; Luukî 23:9 ^f 19:11 Njon 10:18;
Dpodo 2:23; Lóma 13:1 ^g 19:12 Luukî 23:2; Dpodo 17:7

ngópu, Yesu yi kéli ghê kídosi íedê doo ya. ¹⁹⁻²⁰Paléti ngê u dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu d:êê ngi, apii, Yesu Nasalet pi, Nju tpémi yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kídiki dnye ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê. Yi kópu dyuu Yesu u pwo kídosi íedê t:ee ngópu. Nju tpémi yilí kní y:oo yi kópu dyuu a kp:aa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem u nkígh:ê Yesu kídosi íedê mí t:ee ngópu, daa kuughê. ²¹Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo Paléti ka kwo, Lukwe díy:o chi d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi d:êê, Kí pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king. ²²Paléti ngê yepê, Kópuni dí d:êê, muchoo ya. Yepê, Daaní ngmêê.

²³Dini ghi n:ii ngê Yesu kídosi íedê t:ee ngópu, lede kní y:oo u kpídí yêê tumo, tpile dyuu páádi ngê pyódu ngópu, lede ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpídí ngmê mb:aamb:aa, kpídí d:umu daadí, kéli ghê daa dmy:ee ngmê. ²⁴Lede kní y:oo noko yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê wunê ng:êêní. Kópuni nmí Mí u puku yedê a tóó, yi Lóma lede páádi kní y:oo daa yi lama yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dê yêê t:oo,

A kpídí mb:aa u díy:o mye ng:oo té.^h

²⁵Yesu u kídosi u nkígh:ê pyââ páádi yi k:ii nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó, Méli Kilópas u kpâm pyolo, Méli Makídala pyââ podo.ⁱ ²⁶Yesu ngê u pye a nkígh:ê módu, kwo, Niye. Kwo, Kí ñm:ee. ²⁷A ka pê, Kí mye, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vuyuwu. U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vuyuwu, a ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kídosi íedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luukí 23:44-49

²⁸Yesu u lama doo ya, A dpodo yilí yintómu daa kêmakêma n:aa chedêchedê. U yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a tóó ní ntiye, wod:oo yepê, Mbwaa a nga dê chópu.^j ²⁹Wain d:ââ y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê tpênê n:êê ngma a ngêêdí, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi íedê kââ, Yesu komo t:ámo mbee ngê.^k ³⁰Yesu ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo mbodo k:ame a ghê wo, pwene.^l

Yesu u ngwo dmya ngópu

³¹Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pídaidé, womumo líme wo ndíi ngmê, ntóó yi wéni ngê kídosi íedê daapêdoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi yi kada pini kní ngmê Paléti ka lee dniye, kwo, Yélini kídosi íedê a pyede, u ntââ yi kpâlí dmi wa pwaa t:oo, límílimí ngê u ngwo paa pw:oo dniye, yed:oo awêde mîpaa kmênê téne.^m ³²Wod:oo lede yoo lee dniye,

^h 19:24 Psalm 22:18 ⁱ 19:25 Mát 27:55-56 ^j 19:28 Psalm 22:15 ^k 19:29 Psalm 69:21
^l 19:30 Njon 4:34 ^m 19:31 Deut 21:22-23

Yesu u nkígh:ê kídosi íedê n:ií dê dpímo ya, yi kpáli páádi kní pwaa tumo, ³³ngmênê Yesu u kídosi chedê y:i ní dniye, yi vyu dniye, apê, Até dê pw:onu, wod:oo kpáli dê mēdaa pwaa dumo. ³⁴Lede ngmê ngê u kaa a ngêédí, Yesu podo pee dmi kēpa dóó, u kaa yedê pēédí ngê, wêê mbwaa kwodonkwodo a mbêpê knopwo. ³⁵Yi kópu yilí a chóó a ngwolo dê y:oo ní módu, ntênê dí d:êê té, mu kópu u díy:o yi kópu kní ye paa kēlímí mbê dmyeno.ⁿ ³⁶⁻³⁷Lede kní y:oo daa yi lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu, ngmê alanté, Dínê daangmēwa pwaa ngmê, woni alanté, Pini n:ií wa dmya ngmê, pi kní y:oo adnyi y:enê.^o

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luukí 23:50-56

³⁸Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi pini Yesu ka myedpímo kēlímí, ngmênê tumutumu, mu kópu u díy:o kada pini kní ye dpímo nkíngê. Yesu dini ghi n:ií ngê pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo, U ntââ Yesu ntóó wan:uu kmênê. Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Yesu u kídosi chedê nmo a loo, ntóó nmo ngópu.^p ³⁹Pi m:uu nmo myeda loo, u pi Nikódimēs, pini n:ií Yesu ka mgídí vy:o mwiyé a loo. Yi pini ngê, u dpodo pyu kní yi k:ií mtyímí ntee tpile péé kní ngma a núw:o ngópu, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile péé dmi yi dīngídīngī ndīī.^q ⁴⁰Yi mǎawe dē y:oo yi mtyímí ntee tpile Yesu ntóó p:uu dpímo t:emí, kpídí ngê ntóó u nkwo dpímo a kmongokmongo, mu kópu u díy:o nmí Nju tpémi nmí pi ntóó kmênêkmênê yinté a tóó. ⁴¹Yesu kídosi íedê kwéli pwene u nkígh:ê myāngo ngmēdoo ya. Yi myāngo vy:o kpomo kamí ngmēdoo ya, wunê pi ntóó y:i daangmê kmênê ngópu. ⁴²Yi lémi dē y:oo Yesu ntóó yi kpomo u mēnê kmênê ngópu, mu kópu u díy:o mgídí doo a ghayghay, doo u ntââ kuughê daapí núw:o ngópu.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luukí 24:1-12

20 ¹Sandé mw:aa mgídí vy:o, Méli Makídala pyââ kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kmênê ngópu. Apê, Chêépí páâ ndīī n:ií kpomo t:āmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo. ²Wod:oo mbêpê a puwâ, Saimon Pita k:ií mdoo nye a núwo, nyepê, Nmí Lémi ntóó kpomo u mēnê kēdê ngí ngmê, kwéli d:uu yé ngmê, nmí lama daa tóó. ³Pita k:ií kpomo u chedê nyi lee knopwo. ⁴Maa p:uu nipi nyipu mbêpê, mbêpê tēdê Pita nē kuwo ngê, kpomo u chedê mwiyé n:uu ta, ngmênê kpomo u mēnê ghêlī dīpí kee wo. ⁵Kpomo u mēnê nē tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídīni t:ee tumo, ní m:uu too. ⁶Pita dini ghi n:ií ngê ta, yi

ⁿ 19:35 Njon 21:24 ^o 19:36-37 Ex 12:46; Tpyuu 1:7 ^p 19:38 Njon 7:13; 12:42
^q 19:39 Njon 3:1-2

ngwo kpomo u mênê kee wo, kpîdî mye m:uu too. ⁷Kpîdîni ngê mbodo a kmongo ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê. ⁸Myenté kpomo u mênê my:aa kee wo, yi kópu knî y:aa m:uu too, ala kópu ka u ngwo nî kêlímî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu. ⁹Yesu u pyidepyide p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi ngwo ghêlî dpîp:o w:ee too. ¹⁰U kuwó dini ghi ngê p:o m:ee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóochóó u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-11

¹¹Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê. Kpomo u mênê yedê tepe mbê wo, ¹²enjel miyó módu, yi kpîdî dê kpaapíkpaapî dê. Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kêlî ghê dpîmo ya, mbodo kwéli yé ngópu, woni yi: doo ya, woni yu dmyíno doo ya. ¹³Ngmê ngê Méli ka kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Yepê, Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi d:uu yé ngmê. ¹⁴Wod:oo Méli yi diyé wo, Yesu yi módu, ngmênê daa myââ.^r ¹⁵Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Kwo, N:uu ka nye vyyuwo? Méli ngê apê ngmênê, Myàngo u y:enê pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmyinê ngî ngmê, kwéli dmyin:a a yé ngmê a ka vyi ngi, n:aa lèpî, ntóó mênín:aa ng:êênî. ¹⁶Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi ngê Méli ngê myââ, apê, Kîngê Yesu. Nju dnye ngê kwo, Laponi, u nt:u kópu nmîné nmo, Nmî Lémi. Wod:oo Yesu u nkîgh:ê loo. ¹⁷Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u díy:o M:aa ka d:ongê kee wo. Kwo, A mî mye nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo, Yi pini ka n:aa koko. Kwo, A mbwó knî ye yi kópu dp:uu vyi ngi.^s ¹⁸Wod:oo Méli Makídala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi kídî m:uu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo mîné nté too.

Yesu u ngwo nmî módu
Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49

¹⁹Yi Sandé ntumokwodo n:ii knî yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, ngomo k:oo nmee kwo. Keñe nmo kuwo too, mu kópu u díy:o Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkîngê mbê dniye. Wod:oo Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, nmopê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ²⁰U kuwó dini ghi ngê kóó dê nmî ngópu tpyé doo, kaa kwéli dóó ngópu, nmî ngópu mye tpyó. Dini ghi n:ii ngê nmî myââ, nmî gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo.^t ²¹Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê. Nmopê, M:aa ngê dyámê mbêmê ntee a dy:ââ noo, pi knî ye yinté u nkwo n:aa dyede nmyo.^u ²²Wod:oo Yesu nmo kó wââ mbê wo, nmopê, M:aa u Ghê Dmi nmyi mênê dí yé. ²³Nmopê, N:ii yi dono wanmyi chedê t:oo, M:aa ngê yi dono u mbodo kn:ââ vyyuwo wa kée té, mēdaawa a ngi

^r 20:14 Luukî 24:16; Njon 21:4 ^s 20:17 Lóma 8:29; Hipîlu 2:11-12 ^t 20:20 Njon 19:34; 16:22; 1 Njon 1:1 ^u 20:21 Njon 17:18

té. Nmopê, N:ii p:uu M:aa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu wanmyinê w:ee ngmê, anye, Kí pini ngê u dono dê mgîmî té, mēdaawa kée té, nmopê, yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî y:oo dê dyênê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u mbodo kn:ââ vwuwo daawa kée té.

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

²⁴Wéni n:ii ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini nmî vy:o dēpwo kwo,^v ²⁵wod:oo dini ghi n:ii ngê Tomas nmî módu, kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê nmopê, Kpêêpi u kwéli kóó dê yi p:uu daanî m:uu knomomê, a kêêpyââ yi kwéli p:uu daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a kêê yi daanî yé knomomê, ye daanî kêlîmî mb:anê.

²⁶Wiki ngmîdi mî loo, Tomas u k:ii ngomo k:oo nipi nmeê kwo. K:omo tpile keñe nmo kuwo too, ngmênê Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo. ²⁷Tomas ka kwo, A kêê dê ngî m:uu dé, ngêêpyââ yi p:uu kédî, a podo pee dmi kêpa ngêê mye yé. Kwo, Lukwe dîy:o d:ii kêlîmî. Kwo, Chi kêlîmî. ²⁸Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo ndëndê. ²⁹Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo, daapîchi kêlîmî mb:anê. Kwo, Yélini a ka adnya a kêlîmî, k:omo tpile daawa m:uu nê, a ka amyednya a kêlîmî, yi yélini yi gha dmi M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu té.^w

Kópuni u l:êê dîy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

³⁰K:omo tpile Yesu ngê mbwudu yilî nmî ngópu chópu, ngmênê ala puku yedê pyile njini nî d:êê ngê.^x ³¹Nî d:êê too, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dmyeno, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, nmî kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo Yesu ka kêlîmî mbê dmyeno, u pi mbêmê ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee yó.^y

Yesu pyolombó u ngwo nmî módu

21 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóóchóó nmî ngópu mê tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê nmeê ya, yi kópu nmo u ngwo pyodo. ²Nmî pyudu nmeê ya Saimon Pita ngmê, Tomas myomo, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, Nétániyel pyolo, Kéna pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye pyu mê miyó yi k:ii. ³Saimon Pita ngê nmopê, Vyuwó tédê n:aa lêpî. Kwonmo, Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo nm:uu wo dniye, munmeen:aa vwuwo. Yi mgîdî nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dēpê

^v 20:24 Njon 11:16; 14:5 ^w 20:29 1 Pita 1:8 ^x 20:30 Njon 21:25 ^y 20:31 Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13

gho. ⁴Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vuywo nmî módu, ngmênê pi daa myââ. ⁵Nmopê, Kî tpókni. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho? Kwonmo, Nyââ, te doo gho.^z ⁶Nmopê, Nmyi pwoo dinki mwada pee kée yó, yi knî ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki mwada pee nmî kée ngê, te yilî a gho, doo u ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pêêdí ngê.^a ⁷Pita ka kwonoo, Kî nmî Lémi vyílo ye kwo. Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi ye kwo, wod:oo u paa kpídi u paa ngmê t:ângo, tpuu a ndê ngê, kpê lêê u kwo mbêka wo, Yesu ka chââchââ mî kee wo. ⁸Dinki k:oo a kuwo nmoo, nmîné pwoo nmeê a paapaa. Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i nm:uu têêdí ngê. ⁹Dini ghi n:i ngê lyoko nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e ngmê atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbídédi knî my:oo kwo. ¹⁰Yesu ngê nmopê, Te n:i da ghêpê dmi, knî ngma a úuw:o yó. ¹¹Saimon Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi lyoko nmo pêêdí ngê. K:omo tpile te ndîf yono y:a limo y:a mê pyile y:i a ghê, ngmênê pwoo daa chaa ngópu. ¹²Yesu ngê nmopê, A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo nmî nkîngê mbê dniye, u kwo mēdaap:oo póo dniye, Nyi n:uu, mu kópu u díy:o nmî lama doo ya, Kî nmî Lémi. ¹³Wod:oo Yesu ngê mbídédi a ngêêdí, nmo a kpo, te nmo myedê kpo.

¹⁴Yesu ngê yinté chóóchóo pyolombó nmo a kēma ngê, kpêênî mwâ a pii wo.^b

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

¹⁵Kmaapî yinmo kêlî ngê, Yesu ngê Saimon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoó kî yéli yi nódo a nuu ghi dnyinté a tóó, ngmênê nyi mu ngmídi a nuu ghi ndêndê ngê nódó a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó nê, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono.^c ¹⁶Myombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu ghi nódó a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi y:enê.^d ¹⁷Pyolombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoó a nuu ghi nódó a tóó? Pita u nuw:o dono ngê pyodo, mu kópu u díy:o Yesu u kwo pyolo póo wo, kwo, A nuu ghi nódó a tóó. Yesu ka kwo, A Lémi, kópu yilî yintómu lama ka pyede. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a chedêchedê y:amîy:amî dé. ¹⁸Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Dini ghi n:i ngê pi mgêmî ngê nyoo a ya, malêti maa nyimo t:emî, nuw:o ngê ghini u pi dpîmo tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:i ngê vy:eney:ene kêpa anyin:aa kwo, pi ngmê ngê yedê nédê amî t:ee ngi, ghini u yi nga daadí kwo, y:i wa úuw:o ngi, ngêê dé y:i wa chámê dé, u ngwo wa km:êê ngi.^e

^z 21:5 Luukí 24:41 ^a 21:6 Luukí 5:4-7 ^b 21:14 Njon 20:19,26 ^c 21:15 Mát 26:33

^d 21:16 Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2 ^e 21:18-19 2 Pita 1:14; Njon 13:36

¹⁹Kwo, Cha a nj:ii nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u maa yinté nmo a kêma ngê, u ngwo nmo w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi pwopwo tédê wa kní.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

²⁰⁻²¹Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo, apê, Pini nii Yesu u nuu u pi ngê a tóó, mu kwo. Apê, Kmaapí tédê Yesu ka vyílo yi póó wo, kwo, N:uu ngwódo ngê angmê ghê. Wod:oo Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi, Kî pini ngê lukwe ngmêwa pyódu?^f ²²Yesu ngê kwo, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Kî pini choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe díy:o yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:ii nê. ²³Kópuni Yesu ngê Pita ka vyu, yi kópu u l:êê díy:o Yesu u yoo kní y:oo ala kópu a tpaépê ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngmênê Yesu ngê daa vyu, Nê daawa pw:onu. Ala kópu yi vyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Nê choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe díy:o yi kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

²⁴Yi kópu yilí a ngópu pyodo, a ngwolo dê y:oo m:uu tumo, u ngwo dí d:êê té. K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê.^g ²⁵Yesu ngê kópu mê yilí d:uu ngê. Yi kópu yilí yintómu w:oo d:êê too, pi kní ye doo u ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dí.^h

^f 21:20-21 Njon 13:23-25 ^g 21:24 Njon 19:35 ^h 21:25 Njon 20:30

YESU U DYÉPI YOO YI DPODO

Yesu u yoo yilí ngê u ngwo pyodo, ala u danêmbum. Nkéli dnye ngê u pi *Acts*, Misima dnye ngê u pi Toualali, nmîné nmo, Yesu u dyépi yoo yi dpodo. Pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukí, Antiyóka pi, yi pini kpeede ngê doo ya. Dye ghi kní ngmê ngê Póól dpímo yâmuyâmu, yi kópu u l:êê díy:o ala kópu yiné d:êê ngê, apê, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótídesi nmî lee dniye. (Dpodo 16:11)

Mâawe ndîí ngmê, u pi Tiyopilas. Luukí ngê u yi doo kwo, Tiyopilas ngê Yesu u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pêdê w:ee ngê. Yi kópu u l:êê díy:o Luukí ngê u puku miyó d:êê ngê, ngmê Yesu u danêmbum, woni ala puku, u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Nmî lama mb:aamb:aa ngê daa tóó, Luukí ngê ala puku ló m:aani ngê a d:êê ngê. Ndoo apê Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ 28 mî loo, Luukí ngê ala puku u ngwo a d:êê ngê. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê 9 mî loo, Lóma tpémi y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu. Yi m:aani 70, ala ngwo 1970 u pwo.

Luukí ngê Tiyopilas ka u puku dê yi kakê mê u ngwo chámê ngê

1 ¹Mw:ââkó Tiyopilas.

Ala kópu yilí a mwiyé mwiyé puku yedê nî d:êê ngê, Yesu ngê kópuni yilí d:uu ngê, myenté pi kní yi nuwo kópuni yilí kwólu, u dí, wéni n:ii ngê u Mî ka mî kee wo.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye chóóchóó u ngwo ye a kêma ngê

²Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêda pii wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngópu, u dyépi kní ye u kópu yilí a kuwo ngê, yélini mwiyé a ngmídi ngê.^a ³Yi dpodo p:uu wo podo y:a chedê ngê, daa ng:êêntómu chóóchóó ye dpímo a kêmakêma, wod:oo yi lama mb:aamb:aa ngê yaa wo, apê, Kí pini ndéndê ngê mède pii wo. Yi dini ghi ngê Yesu ngê daa ng:êêntómu chóóchóó ye a kêma ngê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpímo danêmbum.^b ⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu kní yi k:ii nipi dnye ya, Yesu ngê yepê, Njedusalem kédmyenêngê kuwo ngmê. Yepê, M:aa u

^a 1:2 Luukí 24:51 ^b 1:3 Luukí 24:36-49; Dpodo 10:41

yeedeyeede mwiyé dmyinê t:âât:ââ, kópuni p:uu nmye noo a danêmbum. Yepê, Yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo.^c ⁵ Yepê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo a kmênêkmênê dé, ngmênê mââ m:ii M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo.^d

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Luukî 24:50-53

⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî yi k:ii nipi a wó, u kwo póó dniye, kwo, Nmí Lémi. Kwo, W:êê tpémi y:oo ala kópu m:uu ka a vyi ngópu, apê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wa a ngee nmo, nmo Yisíléli tpémi nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa yéli yi kada pini ngê am:oo pyaa dmi. Kwo, Yi kópu ala ngwo a pyodopyodo? ⁷ Yesu ngê yepê, Kópuni wa pyódu, M:aa ngê yi dini ghi u kópu chóó wa vyi. Yepê, Yi dini ghi nmyi lama daawa yââ.^e ⁸ Yepê, M:aa u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê nmyi pwo wa a ghîf, yepê, d:ud:umbiy:e wa wêdêwêdê kalê nmyo, pi knî ye a p:uu u nkwo anmyin:aa danê, Njedusalem tpémi ye, Njuda tpémi ye, Samédiya tpémi ye, myenté dyámê ghi yintómu knî yi mbêmê.^f ⁹ U danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlí ngê, wod:oo Chóó Lémi ngê mbóó p:uu yi ngópu kmungo, apê, Nkalî too pee vy:o ad:uu t:iy:e.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê mbóó p:uu kee wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo yi ngwolo dmi dêpê y:ee ngópu, mbóó p:uu mudnye vwuwo, wod:oo pi yi nkígh:ê miyó adî m:uu ngmê, yi kpídî dê kpaapíkpaapî dê. ¹¹ Yi tpódu y:oo yepê, Nkálili tpémi. Yepê, Lukwe díy:o al:ii nmye kwo té? Yepê, Lukwe anmye y:enê ngmê, mbóó p:uu? Yepê, Ye pini Yesu, pini n:ii nmyi ngópu dê kee, u Mî ka, yepê, mbóó p:uu u Mî ka ntee dê kee, díyo dyámê mbêmê yinté amêdê diyé.^g

Mêtayas ngê Njudas u d:aa u ngwo a kââdî ngê

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi knî y:oo mbu mbodo Olipi a kuwo ngópu, Njedusalem mê diyé dniye, daa ndîf máádi ghi tp:oo yi kalê ngópu. (1 km.) ¹³ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yi ngomo ghi u mênê mî kee dniye, kwéli dnya a ya. Yi pi dmi Pita ngmê, Njon myomo, Njems pyolo, Andru podo, Pilipi limo, Tomas wono, Mbatolomyu pii, Mátiyu wolo, Njems Alípayas tp:oo tówo, Saimon yono, n:ii ngê u yi doo kwo, Lóma tpémi nmî ngm:ii kalê té, Njudas Njems tp:oo mê ngmê. ¹⁴ Dye ghi yintómu nipi dnyimo ngêpê, pyââ knî yi k:ii, myenté Méli Yesu u pye ghee knî mye yi k:ii.

¹⁵⁻¹⁶ Wo ngmê ngê pi yonoy:a mê myoy:a nipi dnye ya, yélini Yesu ka dnye kêlîmî. Wod:oo Pita yi vy:o ghêêdî wo, yepê, A tîdê mbwó yoo.

^c 1:4 Luukî 24:49; Njon 14:16-17; Dpodo 2:33 ^d 1:5 Mát 3:11 ^e 1:7 Mak 13:32
^f 1:8 Mát 28:19; Dpodo 2:32; 5:32; Epeso 3:16 ^g 1:11 Luukî 21:27; Tpyuu 1:7

Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi ka Njudas p:uu kópuni a vyu, yi kópu Dépidi ngê puku yedê u nkwo a d:êê ngê, yepê, doo u ntâa Njudas ngê yi kópu daapí kn:aadi ngê, ndêndê ngê ntiye ngê. Yepê, Yi Njudas Yesu u kwódo ngê vyílo yi ghê wo, dini ghi n:ii ngê Yesu mí mgímí ngópu.^h 17 Yepê, Njudas nmî vy:o pini ngmê, mu kópu u díy:o Yesu ngê a ngmídi ngê, u k:ii nipi nmímo dpodo.

18 (Dini ghi n:ii ngê Njudas Yesu u kwódo ngê ghê wo, Nju tpémi yi mâawe ndîi knî y:oo u kwo yi ngópu, yi ye ndapí ngê Njudas ngê têpê ghi ngmê pwila ngê. Njudas ngê tpéé kópu vyu, apê, Ayii! Yesu u kwódo ngê m:aa ghê wo. Wod:oo chóóchóó mbwámê a nâkâ ngê, têpê mbêmê dyimê wo, daa piyiyé wo. Ntóó mbwó wo, km:oo pwaa wo, núknî a pwii wo.ⁱ 19 Njedusalem tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi têpê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têpê ghi, yi chóó yi dnye ngê, Akeldama.)

20 Pita ngê yepê, Dépidi ngê wéti puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê, U ngomo podo ngê paa pyaa we, pi y:i daapíchoo ya.

Yepê, ala kópu myedê d:êê ngê, apê,

Kn:aa pini ngmê ngê dpodo têdê u d:aa pêdê kââdí ngê,^j

21-22 Pita ngê yepê, Pi ngmê ngê Njudas u d:aa modo kââdí ngê, pini n:ii u lama a tóó, Ndêndê ngê Yesu a pii wo. Yepê, Yi pini ngê pi knî ye choon:aa tpapê, Yesu ndêndê ngê a pii wo. Yepê, Alanté pini u ntâa, pini n:ii dye ghi yintómu nmî vy:o doo kwo, kn:ââ Njon ngê Yesu mbwaa paa mwo a kmênê ngê, u dí Yesu u Mí ka mí kee wo.

23 U kuwó dini ghi ngê pi miyó a pyw:ee ngópu, Mêtayas pini dê Njósép Sapasí tp:oo, u pi mo a tóó, Njastas. 24 Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee dumo, Yesu ka dnye ngêpê, kwo, Mw:ââkó nmî Lémi, doo u ntâa ala pini dê daanmî chámê dê, ngmênê nyi u ntâa, mu kópu u díy:o pi yintómu yi gha dmi lama dé. Kwo, Pini n:ii nyinê ngmídi ngê, kwo, nmî nuw:o íedê yimi a téní. 25 Kwo, Yi pini nyépi ngê wa pyódu, nipi u k:ii anmî dpodo, Njudas u d:aa yinê wa a kââdí, mu kópu u díy:o Njudas ngê ka a kuwo nmoo, chóó angênté kí pyodo. 26 U kuwó dini ghi ngê Pita yi ngópu doo ng:oo, Mêtayas u ngwo a pyw:ango, wod:oo yi pini ngê Njudas u d:aa yinê a kââdí ngê, dyépi y:a mê ngmê knî yi vy:o mí ghê wo.

Yesu u yoo knî ye Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo a gho

2 1 Dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wo limoy:a mí loo, Nju tpémi yi naa ngma a pwaa wo, u pi Péntikos.^k 2 N:ii dé Yesu ka dnyimo kélímí, yi nááli têdê nipi a da wo, wod:oo mbóó p:uu yópu ndîi u dnye ngmê ny:ee

^h 1:15-16 Psalm 41:9 ⁱ 1:18 Mát 27:3-10; Luukí 22:22 ^j 1:20 Psalm 69:25; 109:8

^k 2:1 Deut 16:9-11

ngópu. Ngomoni k:oo dnye kwo, pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu.
³Wod:oo ndê dóó yilí m:uu ngópu, chaa wo, yi ndéni dóó yi mbêmê ntémwintémwi ghê wo.⁴ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yintómu yi gha dmi a nt:ee too, u ntââ ngê pyódu too, wod:oo daa dnye ngmídi ngê dnye mbumu. Yélini Njedusalem doo kwo, yi kópu dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, wod:oo yoo nipi a wó.^m

⁵Yi dini ghi ngê Nju tpémi daa dyámê pee ngmídi mbêmê dnya a ya. Epílaham yi kn:ââ mu ngmídi, Chóó Lémi yi yâpwo mu ngmídi, ngmênê yi dnye u mo u mo dé. Dye ghi knî ngmê ngê Njedusalem naa tédê dnyimo lêpí. ⁶⁻⁸Yi yéli y:oo Yesu u yoo yi dnye dmi dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, apê, Kí lónté kópu? Apê, K:omo tpile kí yéli yintómu Nkálili tpémi, yi dnye mu ngmídi, ngmênê nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té. Apê, Lukwe y:e ngmêdê pyódu? ⁹⁻¹⁰Apê, Nmo knî ngmê Pátíya tpémi, Midiya tpémi, Elam tpémi, Mbápileon tpémi, Njuda tpémi, Kapadosiya tpémi, Pontós tpémi, Esiya tpémi, Pídichiya tpémi, Pamípiliya tpémi, Yichip tpémi. Apê, Nmo knî ngmê Sadéni tpémi, Lipiya wee u kwo nmo ndê dniye. ¹¹Apê, Nmo knî ngmê Lóma tpémi, woni knî yi kn:ââ Epílaham, woni knî yi chóó Nju pi ngê pyaa dniye. Apê, Nmo knî ngmê Kíditi tpémi, nmo knî ngmê Alépiya tpémi. Apê, K:omo tpile nmî dnye daa ngmídi, ngmênê kí yéli y:oo nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té, Chóó Lémi ngê ndíí kópuni d:uu too, nmo ka tpaépê t:oo.ⁿ ¹²Kópuni pyodo d:ud:umbiy:e dêpê w:ee ngópu, noko yepê, Kí lónté kópu? ¹³Pi yilí knî y:oo yi kópu vyi ngópu, ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti dmi, mbwaa dê nda ngmê.

Pita u kópu dyuu

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi y:a mē miyó yintómu ghêêdí dniye, Pita pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Yélini Njedusalem dmyinê dáâ, yepê, a ka nga a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni dê pyódu, u kakê mē nmye n:aa chámêchámê. ¹⁵Yepê, Ala kópu dmye vyi ngmê, Kí tpóknî y:oo mbwaa dê nda ngmê. Yepê, Kêle, ngmênê mbwaa dp:oo ndâ, mu kópu u díy:o doo u dye ghi, kââdí ngê daa ndíí mbóó ghi yedê kuwo. ¹⁶Yepê, Kí tpóknî yi k:ií daa mbwaa yidpí nda, ngmênê kópu kamî nmo ngmêyi t:aa, Njowel wunê kópuni p:uu doo a danê, Chóó Lémi u komo u ngwo mwo a kââ. Yepê, Njowel ngê Chóó Lémi u kópu wunê alanté mwo a d:êê ngê, apê,

¹⁷Dini ghi n:ií ngê tpile yilí yintómu machedê ngê wadí pyodopyodo, a Ghê Dmi mwiyé wanê dy:ââ, pi yilí yintómu yi mênê wa kee.

¹ 2:3 Mát 3:11; Njon 3:8 ^m 2:4 Njon 14:17; Dpodo 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17
ⁿ 2:11 Tpyuu 7:9

Nmyi tp:ee dmââdîma y:oo a komo pi knî ye adnyin:aa kapî,
mâawe knî ye yi wóó k:oo a kópu dyuu ana a tpaépê dé.^o

¹⁸Yi dini ghi ngê daa kada pini knî ye yi mo a Ghê Dmi wanê dy:ââ,
ngmênê a yoo yintómu knî ye a Ghê Dmi amyenê dy:ââ,
yélini a ka adnya a ng:aa.

Yi yéli y:oo a komo y:oo adnyin:aa kapî.

¹⁹⁻²⁰Mbóó p:uu kópu ndîi yilí anîn:aa d:uud:uu, dyámê mbêmê yinté
amyenîn:aa d:uud:uu dé. Yi ngwo dini ghi ngê wêê wa pwii, ndê wa t:aa,
dpudu ndîi ngê wa pyódu, kââdí mgêê nkaa vy:o wa ch:iy:e, d:ââ wêê kuu
ngê wa pyódu, u kuwó dini ghi ngê pi yilí waní kpada.

²¹Yi dini ghi ngê pini n:ii ngê a ka wa vyi, Ngee nédi,
yi pini waní ngee.

²²Pita ngê yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, A kópu dyuu dpî ny:ee yó. Yepê,
Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî yi lama paa yaa we, awo, Chóó Lémi
ngê Yesu yiné a dy:ââ ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê Yesu
yinê a wêdêwêdê kwólu, mbwudu yilí u ngwo doo chap. Yepê, Yi kópu
nmyi lama ka tóó, mu kópu u díy:o Yesu ngê yi kópu yilí nmyi ngópu
doo d:uud:uu.^p ²³Yepê, Chóó Lémi ngê u dy:oo wunê a châpwo, apê, Díyo
Yesu amî mgímî ngmê, amî vya ngmê. Yepê, Yi kópu nmyi ntiye ngópu,
Yesu nmyi mgímî ngópu, Lóma tpémi ye nmyi y:ee ngópu, vya ngópu,
kîdosi íedê t:ee ngópu.^q ²⁴Yepê, Yesu nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó
Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Yepê, Yi dono vy:o mêtê y:ângo, mu kópu u
díy:o doo u ntââ pwopwo ngê daapêdoo tpyé. ²⁵Yepê, King Dépidi ngê
Yesu u kópu dyuu wunê alanté a d:êê ngê, apê,

A lama a tóó, A lémi ngê daawa kuwo nê, yiné a ngêépí nê, dono
daangmanê pyw:oo.^r

²⁶Yi kópu u l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê a tóó,
Chóó Lémi n:aa chaa kígha ngê.

A Lémi, k:omo tpile waní pw:onu, wanyiné ngee nê.

²⁷Yélini pw:oo dniye, yi yéli yi vy:o daanyiné kuwo nê, wanyiné ngî nê,
têpê ngê daawa ma nê,

mu kópu u díy:o nyi mu ngmídi a kada nye tóó.

²⁸A ghê a ka aményiné diyédiyé kwolo.

Dini ghi n:ii ngê am:aa m:uu ngi,
a gha mb:aamb:aa ngê am:ii pyódu.

²⁹Pita ngê Nju tpémi ye yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Nmî mâawe
ndîi Dépidi u kakêmê nmye n:aa chámêchámê. Yepê, Wunê ló dini mwo
a pwene, kî kmênê ngópu, awêde kpê ala p:aani ka tóó.^s ³⁰Yepê, Chóó
Lémi u komo yiné dpîmo a kapî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, yi

^o 2:17-21 Joel 2:28-32 ^p 2:22 Njon 3:2 ^q 2:23 Dpodo 4:27-28; 1 Pita 1:20

^r 2:25-28 Psalm 16:8-11 ^s 2:29 1 Kings 2:10; Dpodo 13:36

kópu u lama mb:aamb:aa ngê doo ya, kwo, Nii nédê pi ngmanê ngmidi, yi pini nyoo yi king ngê wa pyódu. Kwo, Ntee nye tóó, yintoo king ngê wa pyódu.[†] ³¹ Yepê, Dépidi u lama doo ya, Pini n:i: Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini ghi n:i: ngê wa pw:onu, têpê ngê daawa ma, amêdê pyidu. Yepê, U l:êê díy:o Dépidi ngê yi kópu u ngwo d:êê ngê.[‡] ³² Yepê, Dépidi pini n:i: p:uu doo a danêmbum, yi pini ndêndê ngê Yesu. Yepê, Dini ghi n:i: ngê pwene, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, nmo yintómu nmî ngwolo knî y:oo kînmî módu, Yesu mêka a pii wo.[‡] ³³ Yepê, Chóó Lémi ka mêtê kee wo, u nkîgh:ê mîmî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Yepê, Nmî Mî ngê kópuni wunê a vyyu, yi kópu u ngwo dê d:uu, Yesu ka chóó u Ghê Dmi dê y:oo, nmo yinê myedê dy:ââ. ³⁴ Yepê, Yesu mbóó p:uu ntee kee wo, Dépidi yinté mêtêdaa kee wo, ngmênê Dépidi ngê chóó u kópu dyuu alanté wunê a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
Mî ndîî ngê n:aa pyépi
a che p:ââ pee ngê chi ya,
pi yintómu chi y:enê dé.[‡]

³⁵ Yélini m:uu a l:êê té,
díyo anî vya té,
nyí yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁶ Pita ngê yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, Ala kópu ka dmyinê kélîmî, Yesu pini n:i: kîdosi nédê nmyi t:ee ngópu, yi pini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada kââ.

³⁷ Pi knî y:oo yi kópu dini ghi n:i: ngê ny:ee ngópu, tpéé kópu mî vyi ngópu, yi gha dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, Pita u pyipe knî yi k:i: nipi ye póó dniye, yepê, Nmî mbwó yoo, ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmo awêde wunê vyîmî.[‡] ³⁸ Pita ngê yepê, Nmyo ngmêngmênté nmyi dono a kuwo tóó, Yesu u pi ngê mbwaa paa nmo kmênêkmênê nmyo, yed:oo nmyi dono mêtêdaadí ya, Chóó Lémi ngê u kuwó wa kée té, mêtêdaawa a ngî té. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmye wa a kê, chóó u Ghê Dmi nmyi mênê wa kee. ³⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmye wa a dy:ââ, nmyi tp:ee dmââdíma yi k:i: yélini kuughê wunê kwo mye yi k:i: Yepê, Chóó Lémi ngê yélini wa a ngmidi, yi yéli u yoo vy:o wa kââ, chóó u Ghê Dmi ye wa a dy:ââ, yi mênê wa kee.[‡]

⁴⁰ Pita ngê pi knî ye daa kópu ngmidi vyyu, doo kwunokwuno dé, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini knî y:oo Yesu vya ngópu, yi yéli mwo a kuwo tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê daa pêtê kpada nmyine. ⁴¹ Pi yilî Pita ka kélîmî mbê dniye, yi yéli dyépi knî y:oo Yesu u pi ngê mbwaa

[†] 2:30 Psalm 132:11 [‡] 2:31 Psalm 16:10 [‡] 2:32-33 Dpodo 1:4,8; 7:55-56; 1 Pita 3:22

[‡] 2:34-35 Psalm 110:1 [‡] 2:37-38 Dpodo 16:30-33 [‡] 2:39 Epeso 2:12-13,17

paa dnye kmênêkmênê dé, pi pyolo yono yono y:a yi wéni ngê Yesu u yoo vy:o ghê dniye.^z 42 Yi yéli dyépi knî yi p:uu dnyimo ndiye, yi nuw:o dmi ngmidi ngê dpîmo ya, nipi dnyimo ngêpê, nipi dnyimo kmaapî, Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain ntee ye y:ângo, yi kópu yinté u nkwo dnyimo d:uud:uu.

Yesu u yoo ntee dnyimo ya

43 Yesu u dyépi knî y:oo mbwudu yilî dnyimo chap, pi yoo yi nyepênyepê u kópu ngê dpîmo pyodopyodo, apu, Kî tpóknî y:oo lónté kópu ka d:uud:uu t:oo.^a 44 Yélini Yesu ka dnyimo kélîmî, yi nuw:o dmi ngmidi ngê dpîmo ya, yi tpile noko dnyimo yémî dé.^b 45 Yi tpile kuwa dnyimon:aa yémî dé, pi knî y:oo ye dnyimon:aa pywupwi dé. Yi tpile knî yi pywuu dnyimo a ñeñe, yi vy:o pinté knî ye dnyimon:aa yémî. 46 Dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi dnyimo a wó, yi ngomo k:oo yi ngomo k:oo nté nipi dnyimo pîpî, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpîmo ya, dnyimo numo yeedeyeede, noko dèdnyimo mtíkó, Chóó Lémi dnyimo chaa kîgha.^c 47 Kuwa tpémi y:oo apu, K:uuchêm u yoo. Dye ghi yintómu nmî Lémi ngê pi dpîmo ngêêpî dé, u ngwo u kwo dnyimo kélîmî, u yoo vy:o dnyimon:aa wowo, u yoo yinté yilî ngê dpîmo pyodopyodo.^d

Pita Njon y:oo kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

3 1 Wo yintómu knî yi k:oo Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa ngêpê, dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono dpîmo wowo, u ngwo dnyimo koko. Wo ngmê ngê Pita pini dê Njon yi ngêpê tédê até yi lee knopwo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpîmo koko, keñe n:ii u pi K:uuchêm u keñe, 2 yi keñe nkîgh:ê pi ngmê m:uu ngópu, kpâlî dê kpêê dê. Yi pini dini ghi n:ii ngê mwo a ta, yinté dpîmo ya, kpâlî dê kpêê dê, dèdpîmo m:ii. Dye ghi yintómu yi pini u pyipe knî y:oo dnyimo dnyinédnyinê, yi keñe nkîgh:ê dnyimon:aa yiyé. Yélini ngêpê tédê dnyimo koko, yi kpâlî kpêê ngê ndapî ye dpîmo dmyinê.^e 3 Dini ghi n:ii ngê yi kpâlî kpêê ngê Pita pini dê Njon m:uu doo, yepê, Ndapî a ka ngma a kê nyoo. 4 Até yidpîmo y:enê, Pita ngê kwo, Ngî m:uu nyédi. 5 Wod:oo ye até yi vwu wo, apê ngmênê, Tpile a ka ngmê wunê kuwo ngmê. 6 Pita ngê kwo, Ndapî a ngópu daa tóo, ngmênê kópuni a mênê a tóo, vyîlo nga yinîné kuwo. Kwo, Yesu Kédisu Nasalet pi u pi ngê n:aa ghêêmî kapî ngi.^f 7 Kwo, Gh:êédé. Wod:oo u wéni pee kele, ghêêmî kââ. Yi dini ghi ngê yi pini yu nd:oo dê wêdêwêdê ngê pyaa knopwo, mbêka wo, ghêêmî ghê wo, wod:oo doo paa. 8 Wod:oo yi pini Pita pini dê Njon yi p:uu kele,

^z 2:41 Dpodo 4:4; 5:14 ^a 2:43 Dpodo 5:11-12 ^b 2:44-45 Dpodo 4:32-35

^c 2:46 Luukî 24:53 ^d 2:47 Dpodo 6:7; 11:21,24 ^e 3:2 Dpodo 14:8 ^f 3:6 Dpodo 3:16; 16:18

Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi mê kee dniye. Yi ngomo k:oo doo m:ii, doo mbêka, Chóó Lémi modoo chaa kîgha. ⁹⁻¹⁰Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mya ngópu, apê, Kî kpâlî kpêê. Apê, Dye ghi yintómu K:uuchêm u keñe t:âmo kîdpîmo yââyââ, pi knî ye y:i dpîmo ndapî dmyinê. Apê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê mêka m:ii, Chóó Lémi myeka chaa kîgha. Apê, Kî lónté kópu? Apê, Lukwe u ngwo ngmêdê pyódu?

Pita ngê kpâlî kpêê p:uu kópuni vyu

¹¹Pita Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi kêlê kele, yi kêê dê mgîmî doo. Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ghi ngmê y:i lee dniye, u pi Solomon u ngomo ghi. Yi kêlî ghê pi yintómu a da wo, Noko yepê, Vyuw! Apê, Kî tpódu y:oo kî pini lónté dê pyi ngmê? ¹²Pita ngê yoo dini ghi n:ii ngê módu, yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, Lukwe díy:o nmye liya té? Yepê, Lukwe díy:o nmye y:enê nyo? Yepê, Daa nyi chóó nyi wêdêwêdê ngê dnye pyi. Yepê, Daa nyi chóó nyi l:êê ghi u díy:o kî pini dê pyiyé. ¹³Yepê, Kêle. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê dê pyi. Yepê, Nmî yâpwo njini, pini n:ii ka nmî kn:ââ Epîlaham dpîmo a ngêpê, tp:oo Yisak u kwo myedpîmo a ngêpê, Njakóp u kwo myedpîmo a ngêpê, yepê, pini n:ii ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yepê, yi yâpwo ngê ala pini yinê dê pyi, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, A dpodo pyu Yesu u pi ndîî ngê paa pyaa we. Yepê, Yi pini nmyi mgîmî ngópu, Paléti ka nmyi y:ee ngópu. Yepê, K:omo tpile Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, yepê, ngmênê nmyi mb:ii ngópu.[§] ¹⁴Yepê, Yesu ngê Chóó Lémi mu ngmîdi u dnye doo nyêm, kópu dono daangmê d:uu ngê, ngmênê u wépi nmyi pwaa ngópu, Paléti ka nmyi vyi ngópu, kwonye, Yesu vya ngi, Mbadapas pw:ii ngi. ¹⁵Yepê, Mbadapas pi vyee pyu, yi pini nmyi pw:ii ngópu, Ghê u Kn:ââ nmyi vya ngópu. Yepê, Nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêda pyidu ngê. Yepê, Yi kópu nmî chóó nmî módu.^h ¹⁶Yepê, Vyîlo yi Yesu u wêdêwêdê mbêmê ala kpâlî kpêê dnye pyi. Yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, kópuni nmyi lama a tóó, yepê, yi kópu Yesu u pi ngê dnye d:uu, mu kópu u díy:o u kwo nye kêlîmî mo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o ala pini nmyi ngópu dê pyiyé. Yepê, Nmyo yintómu kîdmye m:uu ngmê. ¹⁷Yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini knî yi k:ii Yesu nmyi vya ngópu, nmyi lama dêpwo ya, Yi pini Chóó lémi ngê a ngmîdi ngê.ⁱ ¹⁸Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê yinté kópu a vyi ngópu, apê, Díyo Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmîdi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinté ntiye ngê.^j ¹⁹⁻²⁰Yepê, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, yed:oo nmyi dono yintómu wa chedê, mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo, Yesu

§ 3:13 Ex 3:6,15; Luukí 23:13-25 h 3:15 Dpodo 2:32; 5:30 i 3:17 Luukí 23:34; 1 Tim 1:13
j 3:18 Luukí 24:27

amyedê dy:ââ, pini n:ii nmyi l:êê dîy:o a ngmidi ngê. ²¹Yepê, Mbóó p:uu a tóó. Yepê, Kópu yintómu n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a vyi tumo dini ghi n:ii ngê wa pyaa dmi, yepê, Yesu dyámê mbêmê u ngwo wa a diyé. ²²Yepê, Mósisi ngê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi nmî yâpwo ngê ntee a ngmidi noo, nê ntee pini nmyi vy:o mu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ. U dnye ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ng:aa.^k ²³Pini n:ii ngê yi pini u dnye daadî nyêm, yi pini Chóó Lémi ngê u yoo vy:o wa a pw:ii, wamye kpada. ²⁴Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, kn:ââ Samuwel, nkoo nmo, yi komo kapî pyu yintómu nmî dye ghi p:uu dnyimo a danê. ²⁵Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a vyi tumo, yi kópu nmyi vy:o a pyodopyodo té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham pini dê Chóó Lémi a numo kâadî doo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nii ríedê pi ngmê ngê dyámê mbêmê pi yintómu wa ngee té.^l ²⁶Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ka a dpodo kwólu, nmye mwiyé a dy:ââ ngê, yinê wa ngee nmyo, nmyi l:êê ghi dono knî yi vy:o yinê amyedê y:ee nmyo.

**Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita pini
dê Njon u ngwo kóté kalê dumo**

4 ¹Pita pini dê Njon y:oo pi knî ye danêmbum ghêlî k:ii dêpê kêlî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo, Sadyusi yoo, Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u k:ii y:i u ngwo taa dniye. ²Yi yéli nod:e dniye, Pita pini dê Njon ye, mu kópu u dîy:o yi pini dê y:oo pi knî ye dpîmo tpaê, yipu, Yesu kî pwene, kîmêdê pii wo. Sadyusi knî y:oo noko vyi ngópu, apê, Lukwe dîy:o kî pini dê y:oo ala kópu a tpaê ngmê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. Apê, Yinté daa tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nod:e dniye. ³Wod:oo yi pini pyile knî mgîmî tumo, mbwa k:oo kalê tumo, mu kópu u dîy:o apê, Mgídî wunê ghayghay. Apê, Mââ wanmî kóté kalê té.^m ⁴N:ii knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, yi yéli yi vy:o yilî u kwo kêlîmî mbê wo. Yesu u yoo ndîi ngê u ngwo pyodo, mââ yintómu limo yono yono y:a. (5,000)ⁿ

⁵⁻⁶Womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, mââwe ndîi yoo, dêêpî pyu yoo Njedusalem mênê wó, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndîi Anas u yoo knî yi k:ii, myenté Kayapas, Njon pini dê Aleksándê mye yi k:ii. ⁷Yi yéli y:oo Yesu u dyépi dê kóté kalê dumo, yepê, Angênté dpî d:uu ngmê? Yepê, Ló wêdêwêdê mbêmê dpî d:uu ngmê? Yepê, N:uu u pi ngê dpî d:uu ngmê?^o ⁸Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pita a nt:ee ngê, yepê, A léma, nmî kada pini yoo. ⁹Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi lama yaa we, kpâlî kpêê nanê pyi, kópu mb:aa n:uu ngê u ngwo d:uu, apii? ¹⁰Yepê, Nmyi lama choo ya, Yisîléli tpémi yintómu yi lama myechoo ya,

^k 3:22-23 Deut 18:15,18-19 ^l 3:25 Gen 22:18; Nkal 3:8 ^m 4:3 Dpodo 5:18

ⁿ 4:4 Dpodo 2:41; 5:14 ^o 4:7-8 Mát 10:19-20

Yesu Kédisu Nasalet pi, pini n:ii kîdosi ñédê nmyi t:ee ngópu, Chóó Lémi ngê mēda pyidu ngê, yi pini u wêdêwêdê mbêmê, u pi mbêmê ala kpâlî kpêê nyi pyi. Yepê, Ngî m:uu yó, mb:aamb:aa ngê mēka m:ii.^p 11 Yepê, Vyílo Yesu p:uu ala kópu wunê a d:êê ngópu, apê,

Yi pââni nmyi kéé ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.

^q 12 Yepê, Yesu mu ngmidi nmî mbwámê. Yepê, Dyámê mbêmê pi yilî yi vy:o Chóó Lémi ngê pi mu ngmidi a ngmidi ngê, u ntââ yinê wa ngee nmo.^r

¹³ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê dmi yi mēnê ghipé wo, apê, Á! Apê, K:omo tpile daa ndiye pyu ndîî dē, ngmēnē doo kede knopwo, nmo ka danēmbum mo. U kuwó dini ghi ngê a w:ee ngópu, apê, Kî pini dē Yesu p:uu dpîmo ya.

¹⁴ Yed:oo kópu mēdaa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pita pini dē Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi nkîgh:ê m:uu ngópu. ¹⁵ Wod:oo yi pini pyile knî kuwa mwiyé mē dy:ââ tumo.^s ¹⁶ Noko yepê, Lukwe y:e ngmanmî md:o? Noko yepê, Njedusalem pi yintómu yi lama a tóó, Wu pini dē y:oo mbwudu ngmê chaa ngmê. Noko yepê, Doo u ntââ daanmî vyi, A k:omodanê mo. ¹⁷ Noko yepê, Ala kópu ndîî ngê kîngê pyódu, mwada y:i kîngê ní. Noko yepê, Wu pini dē ye paa kwódu koo, pi knî ye Yesu u pi mēkîngê vyi ngmê.^t ¹⁸ Wod:oo yi pini pyile knî a dyé tumo, Pita Njon ye yepê, Kî tpódu. Yepê, Yesu u pi ngê pi kudungmê ndiye kalê ngmê. ¹⁹ Pita Njon y:oo yepê, Nmyi chóó dpî vyi yó, nmyi dnye dmi ayiny:oo nyêm, ó Chóó Lémi u dnye ayiny:oo nyêm. ²⁰ Yepê, Kópuni nyinê m:uu too, kópuni nyinê ny:ee too, pi knî ye vyílo y:ee tpapê té, ye danēmbum daanyi yé.

²¹ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo d:ud:umbiy:e ye kwódu ngópu, yed:oo mē kalê tumo. Doo u ntââ daapê kpada dumo, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu yi lama doo ya, Kî tpódu y:oo kpâlî kpêê y:oo pyi ngmê, Chóó Lémi u ngwo dnye chaa kîgha. ²² Yi kpâlî kpêê mââwe ndîî, u m:ââ podo y:a ka mē mbêpê wo.

Yesu u yoo Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê

²³ Pita Njon kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê kalê dumo, Yesu u yoo vy:o mē diyé knopwo, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo kópuni ye vyi ngópu, yi kópu Yesu u yoo knî ye mîmî vyi ngópu. ²⁴ Yi yéli y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi ka dnye ngêpê, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mbóó dyámê ntii nyi l:âmo too, tpileni y:i a pyede m:ii l:âmo too.

²⁵ Kwo, Nmî kn:ââ Dépidi m:uu doo a dpodo, ñyóó Ngê Dmi ngê yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

^p 4:10 Dpodo 3:6,13-16 ^q 4:11 1 Pita 2:4,7 ^r 4:12 Njon 14:6 ^s 4:15-16 Njon 11:47

^t 4:17-20 Dpodo 5:28-29,40

Kn:aa dyámê tpémi lukwe díy:o Chóó Lémi ka a nod:enod:e nyédi?

A Lémi u pwele lukwe díy:o a chápwo ngópu?

Dpî dêê dmi."

²⁶Dyámê u kada pini yoo nipi dpo wó,

u yi y:e a kwo yédi,

Chóó Lémi p:uu nmî l:êê,

pini n:ii a ngmîdi ngê, p:uu myenmî l:êê.

²⁷Kwo, Yi kópu ndêndê ngê pyodo, dini ghi n:ii ngê Helodi pini dê Pontiyas Paléti y:oo a kââdí ngópu, Yisíléli tpémi kn:aa dyámê tpémi mye yi k:ii myedê kââdí ngópu, Yesu u ngwo mb:ii ngópu. Kwo, K:omo tpile nyinê ngmîdi ngê, m:uu doo dpodo, kn:aa pini p:uu dêpwo dpodo, ngmênê mye mb:ii ngópu.^y ²⁸Kwo, Yi kópu d:uu ngópu, mu kópu u díy:o wunê nyinê vyu, anye, Yi kópu díyo wa pyódu.^w ²⁹Kwo, K:omo tpile kada pini knî y:oo nmo dê kwódu ngmê, nkíngê nmî mênê a ngini, a ngee nmédi, ngópu dyuu pi knî ye anmîn:aa tpaê.^x ³⁰Kwo, Ngwêdêwêdê mbêmê pi yilî dpî pyi ngi, dpî ngee nmédi, yed:oo nmodo pyu mb:aa Yesu u pi ngê mbwudu yilî anmî chap.

³¹Dini ghi n:ii ngê ngêpê a kêlí ngópu, kwéli dnye ngêpê, yi ghi doo ghêdê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi gha dmi a nt:ee ngê, yed:oo dèdnyimo nkíngê, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye mèdnyimon:aa tpaê.

Yesu u yoo y:oo yi tpile noko u ngwo dnyimo yêêpî

³²Yesu ka yélini dnyimo ng:aa, yi gha dmi mu ngmîdi, yi nuw:o dmi mu ngmîdi. Pi ngê daa vyu, Ala a mo a tpile, ngmênê tpileni yilî yi ngópu dpímo ya, noko dnyimo yêêpî.^y ³³Yesu u dyépi knî y:oo pi knî ye dnyimon:aa tpaê, yipu, Ndêndê ngê Yesu ka a pii wo, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. Chóó Lémi ngê dpímo wêdêwêdê kígha dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap. ³⁴Yesu u yoo vy:o pinté dêpwo kwo, mu kópu u díy:o yélini yoo yi chóó yi têtê ghi dnyimo ya, ó yi ngomo dnyimo kwo, kuwa tpémi y:oo yi tpile yilî ye dnyimo pywupwi dé.^z ³⁵Yélini knî y:oo ndapî yinté dnyimo kmênêkmênê, yi ndapî dyépi knî ye dnyimo yémî, yi ndapî p:uu nipi mèdnyimo kmaapî. ³⁶Lipi u tii nédê pini ngmê ngê yinté kópu ngmê d:uu ngê, u pi Njósép. Yi pini Saipídís pyodo. Dyépi knî y:oo yi pini u pi ntaa ngópu, apê, Mbanapas (u nt:u kópu, déêpî pyu mb:aa).^a ³⁷Yi pini ka kn:aa pini ngmê ngê u têtê ghi pwila ngê, wod:oo Mbanapas ngê yi ndapî dyépi knî ye a núwo, ye mî y:ângo.

Ananayas cha dyépi knî ye u ngwo my:aayede mbê knopwo

5 ¹Pi ngmê u pi Ananayas, u kpâm u pi Sapada. Yi têtê ghi kn:aa pini ngmê ka y:ee ngópu, ye pwila ngê. ²U kpâm k:ii ndapî knî ngmê

^u 4:25-26 Psalm 2:1-2 ^v 4:27 Luukí 23:7-11 ^w 4:28 Dpodo 2:23 ^x 4:29 Epeso 6:19
^y 4:32 Dpodo 2:44 ^z 4:34-35 Dpodo 2:45 ^a 4:36 Dpodo 11:22-26; 13:2-3

mgípa kalê ngópu, Ananayas ngê woni knî dyépi knî ye úuw:o too, ye mí y:ee too, yepê, Ala a têpê ghi u pywuu.^b ³Pita ngê kwo, Ananayas. Kwo, Lukwe díy:o Setan ngê nga dê nt:ono, nga yinë dê vyi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo chi dóó. Kwo, Lukwe díy:o hêpê ghi u pywuu knî m:uu chi mgípa kwolo.^c ⁴Kwo, Têpê ghi úyóó hêpê ghi, u pywuu nyinë ngópu, ndapí mye napí. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ndapí knî ngmê muchi mgípa kwolo, lukwe díy:o nmo chi vyi, Ala a têpê ghi u pywuu d:ud:umbiy:e. Kwo, Daa nmo nye k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi ka nye k:omodanê. ⁵Dini ghi n:ii ngê Ananayas ngê yi kópu nyongo, wod:oo a vyóó wo, yed:oo y:i pwene. Noko yepê, K:omo tpile Ananayas ngê tumu kópu yi d:uu, ngmênê nmî Lémi ngê da m:uu. Noko yepê, Pi ngê dono kópu kîngmê d:uu. Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye. ⁶Pi mgêmî yoo ngma a loo, ntóó mî kwede ngópu, dnyinë ngópu, mí kmênê ngópu.

⁷Kââdí liy:aa pyile mí loo, Ananayas u kpâm yi ngomo k:oo u nkwo ta. U lama dêpwo ya, Moo kêdê pw:onu. ⁸Pita ngê kwo, Mumdoo, kwo, têpê ghini dpí y:ee ngópu, ala d:ud:umbiy:e u pywuu? Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, kwo, ye d:ud:umbiy:e yi têpê ghi u pywuu. ⁹Pita ngê kwo, Lukwe díy:o moo k:ii nmî Lémi u Ghê Dmi dpí dóó ngmê? Kwo, Wunê u Ghê Dmi ngê até da pywálí dp:o. Kwo, Pini n:ii knî y:oo moo dê kmênê ngmê keñe t:âmo ngee wee, úóó mye kmênêkmênê ngmê.^d ¹⁰Wod:oo yi pyópu y:i myedê vyóó wo, mye pwene. Pi mgêmî yoo a lee dniye, ntóó yi m:uu ngópu, apê, Atémya pw:onu. Wod:oo mye dnyinë ngópu, u moo u nkîgh:ê mí kmênê ngópu. ¹¹Yesu u yoo yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, pi woni knî y:oo myeyi ny:ee ngópu, mye nkîngê mbê dniye, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye.

Dyépi knî y:oo pwopwokopwe yilí u ngwo dnyimo pyipyi

¹²Dyépi knî y:oo pi knî yi ngópu mbwudu yilí dnyimo chap. Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo, ngomo ghi ngmêdoo ya, u pi Solomon u ngomo ghi. Yesu u yoo yintómu yi ngomo ghi k:oo nipi dnyimon:aa a wó.^e ¹³K:omo tpile kuwa tpémi y:oo Yesu u yoo dnyimo chaa kîgha dé, noko yipu, K:uuchêm u yoo, ngmênê ye dnyimo nkîngê, yi ngomo ghi k:oo dédnyimo koko, yi vy:o dédnyimon:aa wowo, apu, Ngmanmî pw:onu. ¹⁴Ngmênê woni yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu ka ndêndê ngê kélímî mbê dniye, u yoo vy:o u ngwo ghê dniye, Yesu u yoo ndîi ngê u ngwo dpímo pyodopyodo.

¹⁵Dyépi knî y:oo kópuni dnyimo d:uud:uu dé, yi kópu knî yi l:êê díy:o pi knî y:oo mbii pyu yoo dnyimo dnyinédnyinë dé, maa p:uu yi

^b 5:2 Dpodo 4:34-35 ^c 5:3 Njon 13:2; 1 Kódin 12:8 ^d 5:9 1 Kódin 10:9; 12:8

^e 5:12 Dpodo 2:43; 14:3

ngmítédmi yedê dnyimon:aa yiyé dé, apu, Pita dini ghi n:ii ngê pêdê lee we, u kââ mbii pyu knî yi pwo paan:aa kée ngê, u ngwo paa pyiye dniye. ¹⁶Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi p:aani tpémi y:oo yi mbii pyu yoo Njedusalem dnyimo a ñeñe dé. N:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, Njedusalem myednyimo a ñeñe dé. Dyépi knî y:oo yi yéli yintómu dnyimo pyipyi dé.^f

Dyépi yoo u ngwo kpaka tumo

¹⁷Yi dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndîî, u pyipe yoo Sadyusi yoo yi k:ii Yesu u dyépi knî ye ñ:ee kaa ngópu.^g ¹⁸Wod:oo Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yi yéli y:oo dyépi yoo mínê mgímî tumo, ñuw:o tumo, mbwa k:oo mî kalê tumo. ¹⁹⁻²⁰Yi mgîdî ngê, Chóó Lémi u enjel ngmê ngê mbwa keñe ye kpêmî ngê, dyépi yoo kuwa pw:ii too, yepê, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dmyinê lèpî, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dmyinên:aa danê.^h ²¹Dyépi knî y:oo u dnye ny:ee ngópu, yi wa wo, wod:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dnyen:aa danêmbum.

U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pyipe knî yi k:ii Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Yesu u yoo mbwa k:oo nye pw:ii tóó, nmo a ñuw:o tóó. ²²⁻²³Yi yéli dini ghi n:ii ngê taa dniye, mbwa yi kpêmî ngópu, apê, Pi u chii daa kwo. Wod:oo mê diyé dniye, Nju tpémi yi kada pini knî ye mdoo ñuw:o ngópu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mbwa chedê dpî taa dmi, keñe kuwo ngmê dpî m:uu, d:ê, Mbwa t:âât:ââ pyu dê mu kwo mo. Yepê, Mbwa keñe dini ghi n:ii ngê dpî kpêmî, mbwa k:oo pi dp:oo módu. ²⁴Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii yi kópu dépê w:ee ngópu, noko yepê, Lukwe ngê dê pw:ii té? Noko yepê, Díyo lukwe nmo angmê pyódu? ²⁵Pi ye ngma até yedê loo, yepê, A léma. Yepê, Pini n:ii yoo mbwa k:oo munmyi km:êê t:oo, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mêmîné wee, pi knî ye mínê dêêpî té. ²⁶Wod:oo Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u lede knî yi k:ii lee dniye, dyépi yoo mê nya tumo. Daa gheteghete ngê nya tumo, mu kópu u díy:o nkîngê mbê dniye, apê, Pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya nmo.

²⁷Dyépi yoo Nju tpémi yi kada pini knî ye ñuw:o tumo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê yepê, Kî tpóknî. ²⁸Yepê, Yesu u pi tpapê nmye munmî kwódu ngê, ngmênê Njedusalem wope wope u pi yi nuwo kîdmye kalê ngmê. Yepê, Pi knî ye nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Nmî kada pini yoo kn:ââ dé, Yesu y:oo vya ngópu.ⁱ ²⁹Pita u pyipe knî yi k:ii kada pini knî ye yepê, Daa yoo yi dnye dmi yinmo nyêm, ngmênê Chóó Lémi u

^f 5:16 Mak 6:56; Dpodo 19:11-12 ^g 5:17-18 Dpodo 4:1-3,6 ^h 5:19-20 Dpodo 12:7-10
ⁱ 5:28-29 Dpodo 4:18-19; Mát 27:25

dnye vyílo yinmo nyêm. ³⁰Yepê, K:omo tpile Yesu nmyi vya ngópu, kídosi ñedê nmyi t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, yâpwoni ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yi yâpwo ngê mêtê pyidu ngê. ³¹Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu dini ghi n:ii ngê a pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê, nmî kada kââ, nmî mbwámê ngê pyódu ngê. Yepê, Yisíléli tpémi yi maa yinê a yó, u yi u ngwo a kwo, Yi dono mwiyé kée téne, ala máádi u ngwo pêtê kalê y:e, Chóó Lémi yi dono p:uu mēdaapíchoo nuw:o.^j ³²Yepê, Yi kópu yilí ndêndê ngê nmî chóó kînmî módu. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu myewunê kêmakêma, mu kópu u díy:oo daa Yisíléli tpémi yintómu ye Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi a dy:ââ ngê, ngmênê Yesu u yoo mu ngmidi u Ghê Dmi ye a dy:ââ ngê, yélini y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmí ngmê.^k

³³Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, dyépi kní ye nod:e dniye, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. ³⁴Ngmênê pi yi vy:o ngmê ghêédí wo, u pi Nkamaliyel. Yi pini Pádisi yoo yi vy:o pini ngmê, pi kní ye Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpímo tpapê, pi kní y:oo u nkwo dnyimo cháâchââ. Yi pini ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu kní ye yepê, Yesu u dyépi yoo mwiyé mē pw:ii tóó. Wod:oo kuwa pw:ii tumo. ³⁵U kuwó dini ghi ngê Nkamaliyel ngê kada pini kní ye yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, Kí tpókní ghêlí k:ii nangê vya té. ³⁶Yepê, M:ââ pyolo y:a d:uu lê, pi ngmê ngê u pi ndí ngê chóó doo pyépi, yi pini u pi Táyódas. Yepê, K:omo tpile pi podo yono y:a yi Táyódas dnye yâmuyâmu, dini ghi n:ii ngê yi pini mî vya ngópu, u yoo mbêpê wo, yi kópu dmi machedê ngê pyodo. ³⁷Yepê, Myenté, yepê, u kuwó dini ghi ngê, pi u kpââ u dye ghi ngê, pi ngmê ngê u yoo myedê danê ngê, u pi Njudas, Nkálili pi. Yepê, Yi pini dini ghi n:ii ngê vya ngópu, u yoo mye mbêpê wo. ³⁸⁻³⁹Nkamaliyel ngê yepê, Yesu ngê u yoo myedê danê ngê, mye pwene, u yoo wamye mbêpê dmi. Yepê, Chóó Lémi ngê daadí ngêêpí dé, ye yi kópu dmi machedê ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê adí ngêêpí dé, ye doo u ntââ yi kópu dmi daanmyi chedê ngmê. Yepê, Nmyi lama daa tóó, Kí tpókní n:uu p:uu a dpodo té. Yepê, Doo u ntââ daanmyi vya t:oo. Yepê, Chóó Lémi p:uu kídmyemê d:uu.

⁴⁰Kada pini kní y:oo Nkamaliyel u dnye ny:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu u dyépi yoo nya tóó, al:ii a núw:o tóó, yedê dmi ngê dpí kpaka tóó. Wod:oo núw:o tumo, mî kpaka tumo. U kuwó dini ghi ngê kada pini kní y:oo Yesu u dyépi kní ye yepê, Yesu u pi ngê ndiye ngê kêê namungê t:oo. Wod:oo dy:ââ tumo.^l ⁴¹Yesu u dyépi yoo yi lama ala kópu yi yaa wo, Chóó Lémi ngê yinê da vyi, apu, Kí a yoo mb:aamb:aa. Apu, K:omo tpile wa kpaka t:oo, ngmênê Yesu u dpodo daawa kalê ngmê. Yi kópu u l:êê díy:o yi gha dmi mb:aamb:aa

^j 5:31 Espeso 1:20; Hipílu 12:2 ^k 5:32 Dpodo 1:8 ^l 5:40 Dpodo 4:18

ngê pyodo.^m 42Dye ghi yintómu dyépi yoo pi kní ye dnyimon:aa dêêpí, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ó p:o p:o. Pi kní ye Yesu p:uu kópu mb:aa y:i ye dnyimon:aa tpaê dé, pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini p:uu dnyimon:aa danêmbum.ⁿ

Ndapí yêêpí pyu pyudu yi danêmbum

6 1Dyépi yoo Yesu p:uu yélini ye dnyimon:aa danêmbum, woni kní Yesu ka kélímí mbê dniye. Yi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Yesu u yoo yinté ndîf ngê doo pyodopyodo. Yesu u yoo vy:o woni kní Kídiki dnye ngê dnyimo mbumu, woni kní Nju dnye ngê dnyimo mbumu. Yi yélini yi kélí dídípwođu ngmê ghê wo, mu kópu u díy:o n:i dé Kídiki dnye ngê dnyimo mbumu, yi yélini y:oo woni kní ye yepê, Lukwe díy:o nmyi kuknwe yoo mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe t:oo, ngmênê nmí kuknwe yoo dnyinté nmyinê wopwe t:oo? 2Yi kópu u l:êê díy:o dyépi kní y:oo Yesu u yoo yintómu nipi a danê ngópu, yepê, Doo u ntâa pi kní ye Chóó Lémi u kópu tpaê daanmí yé, doo u ntâa ndapí nmí chóó kuknwe kní ye daanmí yêêpí. 3Yepê, Nmí tídê mbwó yoo. Yepê, Nmyi vy:o pi pyudu a pyw:ee yó, n:i dé Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê da nt:ee té, n:i dé yi nuw:o mbêmê a nuw:o té. Yepê, Yi yélini ndapí yêêpí u kada pini ngê anmí pyódu té. 4Yepê, U kuwó dini ghi ngê nmí chóó dpodo mu ngmídi ayinmí dódó, Chóó Lémi ka ngêpê, pi kní ye u kópu dyuu tpaê. 5Yesu u yoo y:oo yi kópu dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, wod:oo pi pyudu a pyw:ee ngópu, Stipen ngmê, pini n:i Yesu ka dpodombiy:e dpímo kélímí, pini n:i Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee ngê, Pilipi myomo, Pídokodos pyolo, Nikano podo, Timon limo, Pamenas wono, Nikólas pii, Antiyóka pi, pini n:i Nju pi ngê chóó mí pyodo. 6Yesu u yoo y:oo yi pini pyudu kní dyépi kní ye a núw:o tumo, dyépi kní y:oo yi kêê dmi yi mbêmê yé tumo, Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi dpodo u kada pini ngê u ngwo pyódu tumo. 7U kuwó dini ghi ngê yélini Chóó Lémi u kópu ka dnye kélímí, Njedusalem, yi yélini doo kaakaa, ndîf ngê doo pyodopyodo. Kpêê yiyé pyu yilí yi kópu ka mye kélímí mbê dniye, Yesu u yoo vy:o mye ghê dniye.^p

Stipen u ngwo mgími ngópu

8Chóó Lémi ngê Stipen mb:aamb:aa ngê doo a ngêêpí, u wêdêwêdê ndîf ngê pyódu ngê, pi kní yi vy:o mbwudu yilí dpímo chap. 9Ngmênê Nju tpémi yoo ngmê u kwo dnye kwopwepe, yi yélini yi pi dmi, Lipítini. Woni yoo Sadéni a ndê dniye, woni yoo Aleksándídiya a ndê dniye. Nju pi kní ngmê yi vy:o ghê dniye, woni yoo Silisiya a ndê dniye, woni yoo Esiya a ndê dniye. Yi yélini yintómu Stipen ka dnye kwopwepe. 10Ngmênê Chóó

^m 5:41 Mát 5:10-12; 1 Pita 4:13 ⁿ 5:42 Dpodo 17:3 ^o 6:6 Dpodo 13:3 ^p 6:7 Dpodo 16:5

Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen ka nuw:o mb:aa y:ângo, wod:oo kwopwepe têtê Stipen mbodo mudu y:i yaa wo, yi yéli dêê dniye, Stipen dêpê vy:oo ngópu.^q ¹¹Yi kópu u l:êê díy:o pi ngmê knî ye ndapí y:ee ngópu, wod:oo yi yéli y:oo ala kópu k:omo ngê vyi ngópu, Nju tpémi ye yepê, Stipen ngê dono kópu knî ngmê kêtê vyi, Chóó Lémi pini dê Mósisi yi p:uu.^r ¹²Yi kópu u mdoo dini ghi n:ii ngê a núw:o ngópu, yi kópu ngê Nju tpémi yi kada pini yoo yi némi dmi dyênê ngê, dêêpí pyu yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, wod:oo Stipen ka lee dniye, mgímí ngópu, Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, Stipen a ngí ngópu, yi ngíma mî kaa ngópu. ¹³N:ii dé y:oo Stipen yipe ngópu, Yi yéli kóté têtê myeda núw:o tumo, yi yéli y:oo yepê, Kí pini ngê Chóó Lémi u ngomo p:uu dono kópu yilí ka a tpaépê ngê, dêêpí kópuni Mósisi ngê a d:êê too, yi dêêpí kópu knî yi p:uu dono kópu yilí myeka a tpaépê ngê. ¹⁴Yepê, Ala kópu nmí ngêêdí kî vyu, Yesu Nasalet pi ngê Chóó Lémi u ngomo wa a vy:oo, l:emi ghi n:ii Mósisi ngê nmí kn:ââ knî ye y:ee too, yi l:emi ghi wa ngmêê té. ¹⁵Pi yilí yintómu y:oo Stipen dnye y:enê, apê, Kí pini kwodo ng:oo dmi kêtê tpâlî, ka dnyednye. Enjel kwodo ng:oo dmi ntee, Stipen kwodo ng:oo dmi yinté mye pyodo.

Stipen Epílaham p:uu u ngwo ye doo danêmbum

7 ¹Kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ngê Stipen ka kwo, Kópuni dê vyi ngmê, yi kópu mumdoo ndê kópu? ²Stipen ngê yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmí kn:ââ Epílaham Mbápileon Wee u kwo doo a ya, Chóó Lémi ngê chóóchóó u kwo a kêma ngê, pini n:ii yâpwo, u pi ndíí. Yepê, Chóó Lémi ngê kwo, Nyoo a kuwo ngi, nyámê pee myedê kuwo ngi.^s ³Kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu chi lèpí, ghi n:ii nga nîmo kêmakêma, y:i dpí lili. ⁴Yepê, Wod:oo Epílaham ngê Mbápileon wee a kuwo ngê, Halan loo, y:i doon:aa ya. Yepê, Epílaham u mî dini ghi n:ii ngê pwene, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ala dyámê pee p:uu u ngwo mêda núwo, awêde kwéli nmo pyede. ⁵Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Epílaham ka têtê ghi daangmê y:ângo, têtê ghi tp:oo u kwo myedaa y:ângo, ngmênê Chóó Lémi ngê Epílaham ka ndêndê ngê a vyu, kwo, Mu dini ghi ngê ala dyámê pee nga wanê kê, mwada dini ghi ngê ala dyámê pee nyoo knî yi têtê ghi ngê amyedín:aa ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epílaham ka yi kópu ndêndê ngê vyu, yi ngwo Epílaham tp:oo dêpwo ya.^t ⁶Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo dini ghi n:ii ngê wamí ch:aa, kn:aa dyámê pee mbêmê adnyin:aa ya, wop adnyin:aa dpodo, pi knî y:oo y:i adnyin:aa kpakakpaka dé, dono ngê adnyin:aa ya, m:ââ podo yono y:a.^u ⁷Kwo, Ngmênê u kuwó dini ghi ngê yélini yi p:uu wop adnyin:aa

^q 6:10 Luukí 21:15 ^r 6:11 Mát 26:59-61 ^s 7:2-5 Gen 11:31-12:7 ^t 7:5 Gen 17:8

^u 7:6-7 Gen 15:13-14; Ex 3:12

dpodo, yi yéli waní kpada, nyoo yi vy:o wanê pw:ii, ala dyámê pee mbêmê wanê núw:o té, al:ii a ka adnyin:aa kpêê yiyé, a ka amyednyin:aa a ngêpê. ⁸Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epílaham ka yi kópu a vyu, u kuwó dini ghi ngê a numo kââdí doo, kwo, Awêde dí ngmídi ngi, nyoo ka mb:aamb:aa ngê amy:aa a vyuwo. Kwo, A l:ii m:uu alanté dpí téní, mī njini too dpí chepwe, myenté nyoo vy:o mââ yintómu kní yi p:uu a l:ii yinté my:oon:aa kaa we. Kwo, Pini n:ii p:uu a l:ii adí ya, yini ka ana a vyuwo. Stipen ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê Epílaham tp:oo Yisak ta, wo wááli mī loo, Epílaham ngê Chóó Lémi u l:ii tp:oo p:uu u ngwo t:ângo. Yepê, Myenté, yepê, Yisak mye tpamê wo, tp:oo Njakóp p:uu Chóó Lémi u l:ii mye t:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Njakóp myimí tpamê wo, Chóó Lémi u l:ii tp:oo y:a mê miyó kní yi p:uu mye t:ângo.⁹

Stipen Njakóp tp:oo y:a mê miyó yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁹Yepê, Njakóp tp:oo kní y:oo yi mbwó Njósép ka ní:ee kaa ngópu, wod:oo mgímí ngópu, kn:aa pini kní ye y:ee ngópu. Yepê, Yi yéli y:oo Njósép u mbwó kní ye pwila ngópu, Yichip núw:o ngópu, pi ngmê ngê ye pwila ngê, yi pini p:uu wop doon:aa dpodo.¹⁰ Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Njósép y:i doo a ngêêpí, k:omo tpile dono kópu yilí u ngwo pyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê yi dono chedê too. Yepê, Chóó Lémi ngê Njósép u nuw:o ndíi ngê pyódu ngê, Yichip tpémi yi king Pééló ka pi mb:aa ngê pyódu ngê, wod:oo Pééló ngê Njósép u che p:ââ pee ngê pyódu ngê.¹¹⁻¹² Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Njósép myedê ngópu, u lama kwólu, kwo, Mu dini ghi ngê kââdí ndíi angmê kee, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté wa chedê. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Njósép ngê witi a danê ngê, king u ngomo kní yi k:oo doo a ghada. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdí ndíi kee wo, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté chedê ngê, yi yéli y:oo dómudómu a pyw:ee ngópu. Yepê, Doo u ntââ nmí kn:ââ kní y:oo nté daapêdê pyw:ee ngópu, ngmênê Yichip tpémi y:oo Njósép ka witi dnyimon:aa pywupwi. Yepê, Njósép u mī Njakóp ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, tp:oo yoo Yichip dy:ââ too, Njósép ka dnyen:aa witi pywupwi, ngmênê daa mya ngópu, yi lama dêpwo ya, Kí nmí mbwó. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Kenan mê diyé dniye.¹³ Yepê, Witi dini ghi n:ii ngê kmaapí ngê mī chedê ngópu, yi mī ngê Yichip mē dy:ââ too. Yepê, Yi dini ghi ngê Njósép ngê u mbwó kní ye yepê, A mbwó yoo, ala nê. Stipen ngê yepê, Yi ngwo Pééló u lama yaa wo, apê, Njósép u mī mupwoknī Kenan wunê dómudómu té.¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Wod:oo Njósép ngê u mbwó kní ye yepê, M:aa nya yó, nmyi kpâm gheegheema mye nya tóó, al:ii a pwiyé dmyeno. Yepê, Wod:oo Njakóp mupwoknī káámi kní

^v 7:8 Gen 17:9-14; 21:4 ^w 7:9 Gen 37:11,28; 39:21-23 ^x 7:10 Gen 41:37-44

^y 7:11-12 Gen 42:1-5 ^z 7:13-14 Gen 45:1-18

ñ:eemi knî Yichip lee dniye, yintómu pyudu y:a mê limi. Dye ghi daadîi y:i dnyen:aa ya, y:i myemî pw:oo dniye.^a ¹⁶Yepê, Njakóp mupwo Njósép yi ntóó dê Sekem mí kmênê dumo, Epílaham kwéli kmênê ngópu. Yepê, Wunê yi têpê ghi Epílaham ngê Hamó u yoo knî ye pwila ngê.^b

Stipen Mósisi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁷Stipen ngê kada pini knî ye yepê, Nmî kn:ââ yoo m:ââ yilî Yichip dnya a ya, yilî ngê y:i a pyodo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê apê, Epílaham ka wunê kópuni nê vyu, yi kópu daa kêmakêma n:aa d:uud:uu.^c ¹⁸Yepê, Yi dini ghi ngê kn:aa king m:uu yaa wo, yi king u lama Njósép u pi dêpwo ya. ¹⁹Yepê, Yi king ngê nmî kn:ââ yoo wop dpodo kalê too, yi dpodo têdê myednye kpakakpaka dé. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Yichip tpémi y:oo nmî kn:ââ yoo yi tp:ee mââ tpómuni dnyimo vyeé dé, pye paa dnyimo kéké dé.^d ²⁰Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi mye ta, k:uuchêm u tp:ee, d:ââ pyile u pye ngê ngomo k:oo doo w:êêw:êê.^e ²¹Yepê, U kuwó dini ghi ngê Pééló tp:oo módó ngê yinê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê. ²²Yepê, Yichip tpémi y:oo yi chóó yi kópu yilî Mósisi u lama kalê ngópu, mââwe ndîi ngê pyodo, u nuw:o ndîi ngê mye pyodo, kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu.

²³Yepê, Dini ghi n:i ngê Mósisi u m:ââ podo y:a ngê doo ya, apê, A yoo Yisíléli tpémi ngîn:uu m:uu té.^f ²⁴Yepê, Ye y:i n:ee, apê, Yi dpodo têdê Yichip pi ngmê ngê Yisíléli pi ngmêmî vyeé. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê Yisíléli pi ngópu, ntââ Yichip pi ngê a vy:ungo, u nkwo vyâ. ²⁵Yepê, Mósisi ngê u gha vy:o apê, Yisíléli tpémi y:oo wa a w:ee ngmê, Chóó Lémi ngê wa ngee nê, Yichip u mênê wanî pw:ii té, ngmênê Yisíléli tpémi y:oo dêpê w:ee ngópu, Kî nmî dyédyé pyu. ²⁶Yepê, Womumu Mósisi ngê Yisíléli pi miyó módu, apê, Mu l:êê mo. Apê, Nî dyé dê, nê kâadî dê. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê yepê, Kî tpódu, dpî mbwémi, lukwe díy:o dpo l:êê mo? ²⁷Yepê, Ngmênê n:i ngê woni doo vyeé, Mósisi dny:i dyîngo, kwo, N:uu ngê nmî kada pini ngê pyódu nyoo, nanê nga vyu, Anyi kóté kîgha nmo? ²⁸Kwo, Ma Yichip pi ntee nyi vy:a, lukwe yinté am:ii vya nê? ²⁹Yepê, Yi kópu Mósisi ngê dini ghi n:i ngê nyongo, Yichip tpémi ye nkîngê mbê wo, wod:oo mbêpê wo, Yichip Wee a kuwo ngê, Midiyên Wee u kwo loo, y:i mí yéé wo, tp:ee y:i miyó mí tpyó.

³⁰Yepê, M:ââ podo y:a mí loo, u kuwó dini ghi ngê Mósisi ka enjel ngmê ta. Yepê, Mósisi ngê daa pi ntee tpile yi módu, ngmênê yi vyu wo, apê, Yi tp:oo ndê ngê ngmêmî pîpî, ngmênê chedê ngê daa pyodopyodo. Yepê, Pi kwéli dêpwo ya, mbu ndîi vuywo Sainay, Mósisi ngê yi yini tp:oo p:uu ndê y:i mí módu.^g ³¹Yepê, Mósisi ngê yi kópu yi módu, apê, E! Kí

^a 7:14-15 Gen 46:1-7; 49:33 ^b 7:16 Gen 33:19 ^c 7:17-18 Ex 1:7-8 ^d 7:19 Ex 1:10-22

^e 7:20-22 Ex 2:1-10 ^f 7:23-29 Ex 2:11-15,21-22 ^g 7:30-35 Ex 3:1-10

lonté tpile? Apê, Ngîn:uu m:uu, wod:oo u nkîgh:ê chono loo. ³²Yepê, Nmî Lémi ndîf y:i u kwo a mbwolo, kwo, Nî ng:ââ knî yi yâpwo, Epîlaham u yâpwo, tp:oo Yisak mupwo Njakóp yi yâpwo. Yepê, Mósisi nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ghi m:aa m:uu. ³³Yepê, Nmî Lémi ndîf ngê kwo, Nyi dupó dê a ngee dé, mu kópu u díy:o yâpwo ghê nye kwo. ³⁴Kwo, Ndêndê ngê kîdí m:uu, a yoo Yichip dnyinté mínê kwo, kwo, Yichip tpémi y:oo dpodo tédê a kpakakpaka t:oo. Kwo, A ka dê ch:anê dmi, até d:a ghîî, dîn:aa ngee té. Kwo, Yichip n:aa dyede ngi.

³⁵Stipen ngê yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Mósisi a ngmîdi ngê, ngmênê Yisîléli tpémi y:oo u wépi pwaá ngópu. Yepê, Ala kópu u kwo vyi ngópu, kwo, N:uu ngê nga vvu, nmî kada pini ngê anyi ya, anyi kóté kîgha nmo? Yepê, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê, yi mbwámê ngê mye pyódu ngê. Yepê, Daa chóó kada pini ngê pyodo, ngmênê yi yini tp:oo p:uu enjel n:ii módu, yi enjel ngê kada pini ngê yinê pyódu ngê. ³⁶Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip u ménê yinê a pw:ii too, mbwudu y:i yilî a chópu, Ntii Mtyemtye u nkîgh:ê mbwudu m:uu a chópu. Yepê, Maa p:uu nko ménê mbwudu mê yilî a chópu, m:ââ podo y:a k:oo.^h ³⁷Yepê, Yi Mósisi ngê Yisîléli tpémi ye yepê, Chóó Lémi ngê nê ntee pini nmyi vy:o m:uu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ, komo yinê amaan:aa kapî.ⁱ ³⁸Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Sainay mbu ndîf vvuwo dnyen:aa kwo, enjel mbu mbêmê u kwo doo a mbumu, yi Mósisi yi kélî vyîlo yedoo kwo. Yepê, Yi Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmo yinê a núwo, yi kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.^j

³⁹Yepê, K:omo tpile Mósisi ngê yi kópu yilî d:uu ngê, ngmênê nmî kn:ââ yoo u kwo daa ng:aa mbê dniye, mye mb:ii ngópu, u yi y:e doo kwo, Yichip moo diyé dmi.^k ⁴⁰Yepê, Wod:oo pi knî y:oo Mósisi u mbwó Alon ka kwo, Yâpwo knî ngmê l:âmo ngi. Kwo, Yi yâpwo knî nmî kada vyîlo ayi ghê dmi, Yichip y:oo amê diyédiyé kalê nmo. Kwo, Nmî lama daa tóó, Mósisi ngê lukwe angmê pyódu, pini n:ii ngê Yichip u ménê a pw:ii nmo.^l ⁴¹Yepê, Wod:oo k:omo yâpwo ngmê l:âmo ngópu, pudumakó tp:oo mââ ntee tpile yi l:âmo ngópu. Tpileni yi chóó l:âmo ngópu, u kwo dnye kpêê yiyé, u naa mye kê ngópu. ⁴²Yepê, Yi dini ghi ngê k:omo yâpwo ka ngêpê kn:ââ u ngwo a chaa ngópu, m:ââ wono yono y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê king Manasa u dye ghi ngê yi kópu ndîf ngê yimî pyodo, wod:oo Chóó Lémi ngê yi dyaa mbâlâ dyuu yi pwo kéé ngê, pudu knî ye dnyimo ngêpê, yi tp:ee dnyimo vyee dé, pudu knî ye kpêê ngê dnyimo yiyé dé. Yepê, Yi kópu u l:êé díy:o pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo u ngwo kââ, ala kópu d:êé ngê, apê,

Yisîléli tpémi. Dini ghi n:ii ngê nmyi kn:ââ yoo w:amî mbêmê u ngwo dnya a paa, m:ââ podo y:a,

^h 7:36 Ex 7:3; 14:21; Num 14:33 ⁱ 7:37 Deut 18:15 ^j 7:38 Ex 19:3; Deut 9:10

^k 7:39 Num 14:3 ^l 7:40-41 Ex 32:1-6

na a ka daa a ka dnyimo a tpile tp:oo nk:êênî.
⁴³Apê, Na a ka daa a wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê,
 ngmênê yi chókó yi k:omo yâpwo Molokî u wónu ngomo yidnyimo a
 dnyinêdnyinê,
 puduni u pi Lapanî u kwo myednyimo ngêpê.
 Apê, Na a ka yi chókó tpileni l:âmo tumo, yi tpile knî ye dnye ngêpê.
 Apê, Nmyo yinté yéli, yi kópu u l:êê díy:o Mbápileon mwada pee wanî
 dy:ââ nmyo.

Stipen Chókó Lémi u ngomo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁴⁴Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo w:amî mbêmê dnya
 a paa, Chókó Lémi u wónu ngomo ngmê l:âmo ngópu. Yepê, Chókó Lémi
 ngê Mósisi u lama ntee kwólu, yinté l:âmo ngópu. Yepê, Yi lama doo ya,
 Chókó Lémi yi wónu ngomo u mênê a kwo. Yepê, Ghi ngmê dini ghi n:ii
 ngê dnyimo a kuwokuwo, yi wónu ngomo dnyimo a kmongokmongo,
 dnyimo dnyinêdnyinê, kwéli dnyimon:aa taataa, wónu ngomo y:i
 dnyimon:aa wuwó. ⁴⁵Yepê, Yi yéli dini ghi n:ii ngê pw:oo dniye, yi tp:ee
 knî y:oo Chókó Lémi u wónu ngomo Kenan u nkîgh:ê y:oo mî t:aa ngópu.
 Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi pwene, Njósuwa ngê u d:aa yinê a kââdí ngê,
 yi yéli yi kada ghê wo, Kenan núw:o too. Yepê, Chókó Lémi ngê Kenan
 tpémi ngm:ii kalê too, Yisiléli tpémi y:oo yi têtê ghi yi kêlê a pwaa tumo.
 Yepê, Chókó Lémi u wónu ngomo Kenan núw:o ngópu, y:i mî wó ngópu,
 y:i doo kwo, dye ghi daadîi, king Dépidi u dye ghi ngê y:i myedoo kwo.
⁴⁶Yepê, Dépidi Chókó Lémi u nuu u pi ngê pyodo, Chókó Lémi ka kwo, Nmî
 Lémi, Njakóp u yâpwo, u ntââ ngomo mb:aa ngmanî wó, y:i anyi kwo.^m
⁴⁷Yepê, Ngmênê Dépidi ngê Chókó Lémi u ngomo daa wó, tp:oo Solomon
 ngê yinê mî wó.ⁿ

⁴⁸Yepê, K:omo tpile Solomon ngê Chókó Lémi u ngomo wó, ngmênê
 Chókó Lémi pââ ndîi, dyámê mbêmê ngomo ngmê k:oo daawa a vyil:a.
 Yepê, Wunê pi ngmê ngê Chókó Lémi u komo alanté a kââ, apê,^o

⁴⁹Nmyinê nmye dyámê pê ndîi, na a ka têtê.

Apê, A ntââ ngomo lónté ngmanmyi wó ngmê, y:i anê vyil:a?

⁵⁰Apê, Kî tpile yilí yintómu a chókó nî l:âmo ngê,

ló tpile a l:êê díy:o ngmanmyi l:âmo ngmê?

⁵¹Stipen ngê yepê, Nmyo nkéli wépi dnyangê pyu yoo. Yepê, Dye ghi
 yintómu Chókó Lémi nmye mb:iimb:ii ngópu, u kópu dyuu dp:ee nyêmî
 ngópu. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chókó Lémi u Ghê Dmi wépi ntee
 dnyimo a pwapî, yinté u wépi my:ee pwapî ngmê.^p ⁵²Yepê, Pini n:ii knî
 y:oo Chókó Lémi u komo dnyimo a kapî, nmyi kn:ââ knî y:oo daa ngmê

^m 7:46 2 Sam 7:1-16 ⁿ 7:47 1 Kings 6:1,14 ^o 7:48-50 Is 66:1-2 ^p 7:51 Ex 32:9;
 Jer 9:26; Is 63:10

châpu ngópu, ngmênê dono kópu yilí y:e dnyimo a d:uud:uu. Yepê, Wuné pini n:i yoo Chóó Lémi u Dpodo Pyu Mb:aa p:uu dnyimo a danê, n:i kní y:oo pi kní ye yipu, Díyo Chóó Lémi ngê yi pini nmo wa a dy:ââ, yepê, yi yéli nmyi kn:ââ kní y:oo a vya tumo. Yepê, Mwolo yi pini kwódo ngê munmyi ghê dniye, my:ee vya ngópu.^q ⁵³ Yepê, K:omo tpile enjel kní y:oo nmî kn:ââ kní ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a y:ee tumo, nmyi ny:ee tumo, ngmênê mêdp:ee chââchââ tumo.^r

Stipen chêêpî ngê u ngwo vya ngópu

⁵⁴ Nju tpémi yi kada pini kní y:oo yi kópu dini ghi n:i ngê ny:ee tumo, yi kópu ngê dyênê too, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. ⁵⁵⁻⁵⁶ Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen a nt:ee ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi u wuu ndîi módu, pi kní ye yepê, Mbóó kêdê kpêmí, Yesu Chóó Lémi u nkígh:ê ka kwo, u che p:ââ pee ngê dê pyódu.^s ⁵⁷⁻⁵⁸ Wod:oo noko dpodombiy:e mbó dniye, noko yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u pi ndîi kn:aa pini ka lukwe díy:o dê núw:o? Noko yepê, Kî pini ka namê ng:aa, wod:oo yi ngópu nkoko tumo, u kwo tpé dniye, mgîmî ngópu, p:aa pee núw:o ngópu, a ngî ngópu, dny:i d:i ngópu, mwada y:i mî danê ngópu, wod:oo chêêpî ngê yidnye vye. Yéli ni y:oo Stipen chêêpî ngê dnye vye, yi yéli y:oo yi nkuwo kpîdí a ngee tumo, pi lvulu ngmê ka y:ee tumo, ye doo vyuwo. Yi pini u pi Sóól.^t ⁵⁹ U dí daa pwaa ngópu, Stipen chêêpî ngê mudnye vye, wod:oo Stipen doo ngêpê, apê, Yesu a Lémi, a ghê dmi a gépi.^u ⁶⁰ Yu mbodo dê y:e ghê wo, dpodombiy:e ka wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kópu dononi a nga ka d:uud:uu ngmê, yi kópu modo kn:ââ vyuwo dpî yé té, kidangmê ngî. Yi kópu dyuu dini ghi n:i ngê vyu, wod:oo pwene. Pi kní y:oo Stipen dini ghi n:i ngê vya ngópu, Sóól u nuu u kópu ngê mye pyodo.^v

Nju tpémi ye Yesu u yoo u ngwo doo diya

8 ¹⁻² Yéli ni y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo chââchââ, yi yéli y:oo Stipen ntóó kmênê ngópu, u l:êê díy:o myednye mbê. Yi wéni ngê Nju tpémi y:oo Yesu u yoo yi kpadakpada kn:ââ chaa ngópu, Njedusalem. Yesu u yoo yintómu kní y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, woni Njuda Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, woni Samédiya Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, ngmênê dyépi kní y:oo Njedusalem dépê kuwo ngópu.^w

³ Sóól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nî chedê, wod:oo ngomo k:oo ngomo k:oo dpîmon:aa koko, Yesu u yoo dpîmon:aa mgîmîmgîmî dé, pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo dpîmon:aa kmîmî dé.^x

^q 7:52 2 Chr 36:16 ^r 7:53 Dpodo 7:38; Hipîlu 2:2 ^s 7:55-56 Kílosa 3:1

^t 7:57-58 Dpodo 22:20 ^u 7:59 Luukí 23:46 ^v 7:60 Luukí 23:34 ^w 8:1 Dpodo 11:19

^x 8:3 Dpodo 9:1-2; 26:9-11

Samédiya tpémi Yesu ka u ngwo kélîmî mbê dniye

⁴Yesu u yoo yéli n:ii mbêpê wo, yi yéli p:aani p:aani lee dniye, pi knî ye Yesu u kópu mb:aa dnyen:aa tpaê. ⁵Pini n:ii pyudu knî mwiyé a pyw:ee tumo, ndapî yêêpî u kada pini ngê a pyódu tumo, yi vy:o pini ngmê u pi Pilipi. Yi pini ngê Njedusalem a kuwo ngê, Samédiya loo, pi knî ye yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini wunê kî ta, ngmênê nmî kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kî vya ngópu, myombó Chóó Lémi ngê kîmêdê pyidu ngê. Yepê, Yi pini u pi Yesu. ⁶Samédiya tpémi Pilipi ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye, mu kópu u díy:o Pilipi ngê yi ngópu mbwudu yilî dpîmo chap. ⁷Pi yilî yi kmêna Pilipi ngê ngm:ii kalê too, wod:oo yi kmêna yoo dpodombiy:e u ngwo dnye kââ. Myenté kóó ntóó kpâlî ntóó yilî mye pyi ngê, yélini dnyinté dnyimo paa, mye pyi too.^y ⁸Yi kópu u l:êê díy:o Samédiya tpémi yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo.

⁹Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Saimon, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu, Samédiya tpémi yinté dpîmo liya kîgha dé. Pi knî ye yipu, Nê pi ngmê. ¹⁰Tp:ee vy:o, dmââdî vy:o, lémi vy:o, ch:am vy:o apu, Vyuw! Apu, Kî pini nmînê nmo Chóó Lémi ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Wod:oo yoo yintómu u kwo dnyimo ng:aa. ¹¹Nyââ, dye ghi daadîi kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o yoo u ngwo dnyimo liya, u kwo mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. ¹²Pilipi Yesu Kédisu p:uu ye dpîmo danêmbum, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye myedpîmo danêmbum. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi kópu dyuu ka kélîmî mbê dniye, wod:oo Pilipi ngê pyââ pyââ mââ mââ mbwaa paa kmênê too, Yesu u yoo vy:o kaa too. ¹³Saimon myenté mye kélîmî mbê wo, Pilipi ngê mbwaa paa mye kmênê ngê, wod:oo Saimon Pilipi p:uu kele. Dini ghi n:ii ngê Pilipi ngê mbwudu dpîmo chapî dé, Saimon ngê yidpîmo mumu dé, u ngwo mêdpîmo liya.

¹⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî y:oo yi kópu Njedusalem a ny:ee ngópu, apê, Samédiya tpémi Chóó Lémi u kópu dyuu ka kêdê kélîmî mbê dmi, wod:oo Pita pini dê Njon Samédiya dy:ââ dumo. ¹⁵⁻¹⁶Dini ghi n:ii ngê taa knopwo, a w:ee ngópu, apê, K:omo tpile Pilipi ngê kî yéli Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê too, ngmênê Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ye doongê y:ângo. ¹⁷Wod:oo Pita Njon y:oo kêê yi mbêmê dpîmo yiyé dé, yi l:êê díy:o dpîmo ngêpê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo ye dpîmo yém.^z

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Saimon ngê yi kópu módu, apê, Dini ghi n:ii ngê Pita Njon y:oo kêê nmî mbêmê dê yé ngmê, apê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo nmo da kê. ¹⁹Wod:oo Saimon ngê Pita pini dê Njon ye ndapî kélê ngmê yó, apê, Ye nî y:oo. Yepê, U ntââ u ntââ ngê u nkwo wadpî pyódu

y 8:7 Mát 10:1; Mak 16:17 z 8:17 Dpodo 9:17; 19:6; 2 Tim 1:6

nê, pini n:ii mbêmê a kêê dê anî yé dê, yi pini ka Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ada a yém. ²⁰Ngmênê Pita ngê kwo, Nápî ngópu choo ya, kumu chi tpyé, ndiya u ngwo nyi ghidi, mu kópu u díy:o nga vy:o chi vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndapî ngê nî pwila. ²¹Kwo, Doo u ntââ ala dpodo p:uu daanyi ngee nyo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u lama a tóó, nga daa ntênê a tóó. ²²Kwo, Yi dono kópu ndîf a kuwo ngi, nmî Lémi ndîf ka chi ngêpê, u kwo dpî vyi ngi, kwipi, A Lémi, dono kópuni dí d:uu, u ntââ nguwo wanyi kéeé, yi kópu mêdaanyi nuw:onuw:o. ²³Kwo, Nga kîdí m:uu, ye ní:ee nye yichi kââ, doo u ntââ dono u wépi daanyi puwâ. ²⁴Saimon ngê yepê, U ntââ a l:êê díy:o amêdpî ngêpê, kópuni a ka dpî vyi t:oo, yi kópu a nga kîngmê pyódu.

²⁵Pita Njon y:oo Yesu p:uu kópuni m:uu tumo, Samédiya tpémi ye yi kópu mî vyi tumo, u kuwo dini ghi ngê Njedusalem mê diyé knopwo. Maa p:uu Samédiya Wee u kwo p:aa yilî a kêlî ngópu, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmo tpaépê, yed:oo Njedusalem mîmî taa knopwo.

Yitiyópiya pi ngmê Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

²⁶Enjel ngmê ngê nmî Lémi u kópu Pilipi ka a núwo, kwo, Gh:êêdé, kwo, chi lêpî, Njedusalem Nkaasa yi kêlî máádi dpî kwéli. (Yi wee u kwo pi daa tóó, kpî yi mye daa kwo, mbwaa mye doo u p:aa.) ²⁷⁻²⁸Wod:oo Pilipi ghêêdí wo, kada a y:ângo. Yi máádi p:uu pi ngmê módu, Njedusalem a ndê wo, Nkaasa doo lêpî. Yi pini mââwe ndîf ngmê, Yitiyópiya tpémi yi ch:am ndîf p:uu dpîmo dpodo, u ndapî yinê dpîmo y:enê. Yi pini Chóó Lémi ka ngêpê tédê a ndê wo, Njedusalem, u p:o modoo diyédiyé. U chádiyót mbêmê doo ya, hosi dê y:oo dpîmo a paapaa, kópuni Yisaya ngê d:êê ngê, yi pini ngê maadí doo a kpââ.^a ²⁹Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi ka kwo, Kî pini u nkîgh:ê máádi nyi kwéli. ³⁰Wod:oo Pilipi mbêpêmbêpê loo, u nkîgh:ê máádi mî kwólu, apê, Chóó Lémi u kópuni Yisaya ngê a d:êê ngê, apê, muyedê kpââ, wod:oo u kwo adî póó, kwo, Kópuni nyinê kpââ, kwo, cha w:ee? ³¹Yi pini ngê kwo, Lónté wanê w:ee? U kakêmê nanê a ka wa chámê? Kwo, A pwiyé, a chádiyót k:oo a kee, a nkîgh:ê anyi yey, u kakêmê a ka anyi chámê ngi. Wod:oo Pilipi yi chádiyót k:oo kee wo. ³²Kópuni yi pini ngê doo a kpââ, ala yi kópu.

Sipi u vyee tédê ntee d:uudpî ghete tóp, u vyii tédê myed:uudpî kââ, yi pini ngê yinté kópu daangmê vyu.^b

³³Pi knî y:oo yi pini p:uu yipe tee u kópu yilî t:ee ngópu, yi kópu u l:êê díy:o kpaka ngópu, mye nkwiti ngópu.

Tp:oo knî yi p:uu pi ngê kópu d:uudpî vyi,

mu kópu u díy:o dyámê mbêmê u ya machedê ngê dê pyódu.

a 8:27 Is 56:3-7 b 8:32 Is 53:7-8

³⁴Yitiyópiya pi Pilipi ka póo wo, kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu ló pini p:uu doo a danêmbum? Kwo, Chóó p:uu doo a danêmbum ó kn:aa pini p:uu doo a danêmbum? ³⁵Pilipi ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu Yesu p:uu doo a danêmbum, wod:oo Pilipi ngê danêmbum kn:ââ Yitiyópiya pi ka adí chaa, Yesu u kópu mb:aa u ngwo u kwo vvu. ³⁶U kuwó dini ghi ngê maa p:uu mbwaa ngmê m:uu ngópu, wod:oo Yitiyópiya pi ngê Pilipi ka kwo, Óó. Kwo, Mbwaa ngmêka t:a. Kwo, U ntââ Yesu u pi ngê yi mbwááni paa wanyi kmênê nê? ³⁷(-) ³⁸Wod:oo chádiyót u tpiipi ka kwo, U dí y:i pwáádi, wod:oo u dí y:i adí puwâ. Pilipi k:ii mbwaa paa nipi ghêpê knopwo, Pilipi ngê yi pini y:i mí kmênê ngê. ³⁹Mbwaa paa dini ghi n:ii ngê a kee knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi a y:ângo, Yitiyópiya pi ngê Pilipi mēdaa módu, ngmênê u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, chádiyót k:oo mē wo wo, wod:oo kada mēdê y:ângo. ⁴⁰Pilipi Asídót mí ta, u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani doo lêpí, Yesu u kópu mb:aa pi kní ye doon:aa tpaépê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mí ta.^c

Sóól ngê u nuw:o u ngwo ngmópu, Yesu ka u ngwo kélímî mbê wo
Dpodo 22:6-16; 26:12-18

9 ¹Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnye pyodopyodo, Sóól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nmî vya té, yi vyee u pi pi kní ye dpodombiy:e dpîmo tpaépê.^d ²U yi u ngwo myedoo kwo, Dîmaskís nî lê, yélini Yesu u maa p:uu a m:ii, yi yélini n:uu ngímî té, pyââ mââ yoo yi kpadakpada tēdê Njedusalem mēnê diyédiyé kalé té. Yi kópu u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ka loo, yi kópu u kwo mí vvu, kwo, Nju tpémi yélini a kwo, Dîmaskís, u ntââ yi kada pini kní ye wanyi dy:ââ nê, a kakēmê ye am:ii chámê, u ngwo ye n:aa lêpí. Kwo, Kópu dyuu ngmê d:êê ngi, ye n:aa ñeñe. Wod:oo Sóól ngê pi kní ngmê núwo, Njedusalem a kuwo ngópu, Dîmaskís dnye lêpí. ³Daa kēmakēma Dîmaskís dnye taataa, tpile u wuu ndîî mbóó p:uu yi pwo ngma a kwólu. ⁴Sóól ngê yi tpile u wuu ndîî dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo tēpê mbēmê dyimê wo, dnye ngmê nyongo, kwo, Sóól, Sóól. Kwo, Lukwe dîy:o dono kópu ndîî yilí a nga nye d:uud:uu? ⁵Sóól ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi n:uu? Nmî Lémi ngê kwo, Nê Yesu, pini n:ii ngê dono kópu ndîî yilí nye d:uud:uu.^e ⁶Kwo, A pyidu, kwo, Dîmaskís chi lêpí. Kwo, Kópuni u ya a nga a kwo, y:i nga an:uu vyi, dîyo yi kópu anyin:aa d:uud:uu. ⁷Pini n:ii kní y:oo Sóól dnye yâmuyâmu, mbóó p:uu dnye dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi paa u dí dmi puwâ, noko kópu daa vyi ngópu, myenté pi myedaa m:uu ngópu. ⁸Sóól tēpê mbēmê yeda pii wo, ngwolo dé yi pywálí doo, ngmênê yélini daa módu, wod:oo kwulo kaa dniye, Dîmaskís núw:o ngópu. ⁹Wo pyile kní yi k:oo yélini dēpwo y:enê, tpéé kópu yi ngwo

^c 8:40 Dpodo 21:8 ^d 9:1-2 Dpodo 8:3 ^e 9:5 Dpodo 5:39

mî vyu, nté mbwaa chóó u kwo kwódu doo, Chóó Lémi ka doo ngêpê, kwo, U ntââ a dono yilí nguwo wanyi kéé.

¹⁰Yesu u yoo vy:o pi ngmê Dîmaskîs doo ya, u pi Ananayas. Yi pini ngê nmî Lémi módu, kwo, Ananayas. Ananayas ngê kwo, A Lémi, ala nê. ¹¹Nmî Lémi ngê kwo, Ala p:aani ghi a kuwo ngi, máádiní u pi Kpêêlí Ghi Daa Tóó, yi máádi dp:uu kwéli, yi máádi p:uu Njudas u ngomo a kwo. Kwo, Yi ngomo k:oo pi ngma a tóó, u pi Sóól, Taasís pi. Kwo, Yi pini ye dpî poo ngi. ¹²Kwo, Yi pini wunê ngêpê, kwo, u nuw:o k:oo kêdê m:uu ngi, kwo, ala kópu dê vyi, Pi ngmê wunê pwiyé kní, u pi Ananayas, kóó dê a mbêmê wumê yiyé dê, yed:oo yélí mb:aamb:aa ngê mênê mumu. ¹³Ananayas ngê kwo, A Lémi. Kwo, Pi yilí kní y:oo ye pini u pi a ka ka tpaépê ngmê, nyoo kní y:e kópu dono yilí doo d:uud:uu, Njedusalem. ¹⁴Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo ala kópu u kwo a vyi ngópu, Dîmaskîs chi lèpî, Yesu u yoo nyinê mgîmî tóó. ¹⁵Nmî Lémi ngê kwo, Chi lèpî, mu kópu u dîy:o yi Sóól d:a ngmídi, a p:uu píchoo dpodo, Yisíléli tpémi ye, king kní ye, myenté kn:aa yéli ye a pi yi lama myepaan:aa kalê ngê.^f ¹⁶Kwo, Dono kópu yilíni pi kní y:oo a l:êê dîy:o u ngwo wadnyi d:uud:uu dé, a chóó u kwo wanê kêma té.^g ¹⁷Wod:oo Ananayas ngê Sóól yi ngomo k:oo a pyw:ángo, kóó dê mbêmê yé doo, kwo, Sóól a mbwó. Kwo, Nmî Lémi ngê até dê dy:ââ nê, amêma pini n:ii nyinê módu, yi pini Yesu, chóó nga até dê dy:ââ nê. Kwo, Ala p:eeni kópu u dîy:o até dê dy:ââ nê, yélí m:ee mumu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wunê nt:eent:ee ngi. ¹⁸Te too pee ntee tpile dê Sóól ngîma yi ngwo a ghay knopwo, wod:oo yélí mê módu. Yi ghêêdí wo, wod:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngópu. ¹⁹U kuwó dini ghi ngê nté yi ndîí, u wêdêwêdê u kwo mêdê diyé wo.

Sóól Yesu p:uu u ngwo ye doo danêmbum, Dîmaskîs

²⁰Yesu u yoo yélini Dîmaskîs dnye ya, Sóól ngê wo kní ngmê yi vy:o chedê ngê, wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo kní yi k:oo dpîmon:aa koko, ye dpîmon:aa danêmbum, yipu, Yesu ndêndê ngê Chóó Lémi tp:oo. ²¹N:ii kní y:oo yi kópu ny:ee ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo, noko yepê, Pini n:ii ngê Yesu u yoo doo vyeé dé, Njedusalem, mumdoo kî vyílo? Apê, Mumdoo al:ii a loo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo n:uu mgîmî té, kpêê yiyé pyu kní yi kada pini kní ye n:uu y:ee té, Njedusalem? Apê, Lukwe dîy:o Yesu u pee ngê maa ghê? ²²Ngmênê Sóól ngê pi kní yi pwo mîndê dyíngo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo a d:êê tumo, Sóól ngê pi kní yi ngópu u nkwo dpîmo a kpââ dé, yipu, Ala kópu yilí Yesu ngê ndêndê ngê ntiye ngê. Yipu, Yi kópu u l:êê dîy:o, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini Yesu. Yi kópu Sóól

^f 9:15 Dpodo 25:23; Lóma 1:5 ^g 9:16 2 Kódin 11:23-28

ngê wêdêwêdê ngê ye dpîmo tpapê dé, Nju tpémîni Dîmaskîs dnye ya, doo u ntââ Sóól u dnye daapî vya ngópu.

²³Wo yilî mí loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi nipi a wó, noko yepê, Sóól paa vya koo, ngmênê Sóól ngê yi kópu u tuu kââ pee ngmê nyongo. ²⁴Nju tpémi y:oo noko yepê, Sóól kíngê mbêpê, Dîmaskîs kidangê kuwo. Yi kópu u l:êê díy:o yi p:aani mbwa keñe w:êênî dnyimo t:âât:ââ, mgídî vy:o myednyimo t:âât:ââ. U yi y:e doo kwo, Sóól nmî vy:a. ²⁵Ngmênê mgídî ngmê ngê Sóól p:uu ndiye pyu knî y:oo Sóól a ngî ngópu, kpéni ndîi k:oo ché ngópu, yi kpéni kpê t:ee ngópu, yi p:aani mbwa mbêmê l:uu ngópu, kuwa kalê ngópu. P:uu ndiye pyu knî yedê kpê p:uu dnya a ya, yi yedê ngê kpéni dnye ghîpîghîpî, Sóól k:oo doo kwo, dini ghi n:ii ngê mbwódo mí ghê wo, wod:oo Sóól mbêpê wo.

Sóól Njedusalem u ngwo loo

²⁶Dini ghi n:ii ngê Sóól Njedusalem mî ta, u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo yi p:uu n:uu kaalî, ngmênê u kwo daa kélímî mbê dniye, apê, Ngmênê daa Yesu u yoo vy:o pini ngmê. Yintómu u kwo nkíngê mbê dniye.

²⁷Ngmênê pi ngmê u kwo daa nkíngê mbê wo, u pi Mbanapas. Mbanapas ngê Yesu u dyépi knî yi vy:o yinê núwo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Sóól Dîmaskîs doo lèpî, nmî Lémi maa p:uu módu, Sóól ka y:i a mbwolo. Yepê, Sóól Dîmaskîs Yesu u pi ngê dpodombiy:e doo dêêpî, myedaa nkíngê mbê wo. ²⁸Wod:oo Sóól Njedusalem doo ya, p:aani pee p:aani pee dpîmon:aa dêêpî, Yesu u pi ngê dpodombiy:e doon:aa dêêpî, myedaa nkíngê mbê wo. ²⁹Nju tpémîni Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, Sóól ye dpîmon:aa dêêpî, Sóól u k:ii noko myednyimon:aa kwopwepe, ngmênê u yi y:e doo kwo, Sóól nmî vy:a. ³⁰Yesu u yoo knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Sóól Sisadiya núw:o ngópu, u p:aa njini Taasîs mî dy:ââ ngópu.

³¹U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê dnye ya, pi ngê kópu dono y:e daa d:uu ngê. Ala wee pyile knî yi kwo dnye ya, Njuda Wee ngmê, Nkálili Wee myomo, Samédiya Wee pyolo. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî dé, pi yilî Yesu ka kélímî mbê dniye, u yoo yilî ngê u ngwo doo pyodopyodo. Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo cháâcháâ.

Pita ngê mbwudu n:ii dé chaa doo

³²Dye ghi yintómu Pita p:aani p:aani dpîmo lèpî, Yesu u yoo dpîmon:aa mumu dé. Wo ngmê ngê Lida u nkwo até yi loo. ³³Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Aniyês. Yi pini yu dê ntóó dê, paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. M:ââ wááli ngmítédmi mbêmê dpîmo ya. ³⁴Pita ngê kwo, Aniyês. Kwo, Yesu Kédisu ngê ala ngwo dê pyi ngi, ngmítédmi mbêmê a pyidu, ngmítédmi a kmongo ngi. Wod:oo Aniyês ada pyidu. ³⁵Yi wee ndîi u kwo yélini dnye kwo, Aniyês paa tédê dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yélini nmî Lémi ka u ngwo mêtê diyé dniye.

³⁶Njopa Yesu u yoo vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi Tapîta. (Kídiki dnye ngê u pi Dókís.) Dye ghi yintómu yi pyópu ngê kópu mb:aa yilí dpîmo d:uud:uu, pinté kní y:e. ³⁷Yi dini ghi ngê mbii u ngwo ngmê kele, yed:oo mye pwene. Ntóó ghêê ngópu, a ngí ngópu, ngomo k:oo yé ngópu. ³⁸Yesu u yoo n:ii Njopa doo kwo, yi lama doo ya, Pita chono a tóó, Lida, wod:oo pi miyó dê ye yepê, Lida choo lêpî, Pita límî k:ii ngê dpo pwiyé we. ³⁹Wod:oo Pita ka lee knopwo, yi pini dê yi p:uu a kele, Njopa lee dniye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yi pyópu ntóó ngomoni k:oo doo ya, Pita y:i km:êê ngópu. Kuknwe kní y:oo a yina ngópu, dnye mbê. Yi pyópu ngê kpídîni dmya too, ye y:ee too, yi kpídî Pita u ngópu dnye tpyuu dé. ⁴⁰Pita ngê yi ngomo ghi k:oo pi yintómu pw:ii ngê, yu mbodo dê y:oo ghê wo, wod:oo doo ngêpê. Yi pyópu ntóó ka diyé wo, kwo, Tapîta, a pyidu. Wod:oo ngwolo dê pywâlî doo, Pita yi módu, wod:oo ntênê yaa wo. ⁴¹Wod:oo Pita ngê yi pyópu ka kóó dp:ee ngê, kwulo kele, ghêêmî kââ. U kuwó dini ghi ngê Pita Yesu u yoo kní ye mbwolo, kuknwe kní ye mye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno, ala pyópu ghê até maa kaalí. ⁴²Njopa tpémi ye yi kópu u mdoo yi núw:o ngópu, pi yilí nmî Lémi ka kélímî mbê wo. ⁴³Pita Njopa doo ya, wo yilí. Pini n:ii u ngomo k:oo doo kwo, yi pini u pi Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.

Kóniliyês u danêmbum

10 ¹Lóma lede Sisadiya yilí doo ya. Yi kada pini kní yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Kóniliyês. Lede yoo n:ii yi vy:o Kóniliyês doo kwo, yi yéli yi pi dmi Yitali lede yoo. ²K:omo tpile Kóniliyês daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê dpîmo kélímî, dye ghi yintómu u kwo dpîmo ngêpê. Yi pini u kpâm ghee kní, u dpodo pyu yoo Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. Nju tpémi yi vy:o pinté yoo yilíni dnyimo kwo, Kóniliyês ngê dpîmo a wopwe dé. ³Kóniliyês ngê Nju tpémi yi l:êê ghi dmi dpîmo d:uud:uu dé, kââdí dini ghi n:ii ngê t:ono dpîmo wowo, Chóó Lémi ka u ngwo dpîmo ngêpê. Wo ngmê ngê u ngêpê tédê enjel ngmê módu, kwo, Kóniliyês. ⁴Kóniliyês ngê enjel dini ghi n:ii ngê módu, nkíngê mbê wo, enjel doo y:enê, kwo, A lémi, lukwe pyiné ché ngmêê? Enjel ngê kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kédê ny:oo, mu kópu u díy:o pinté yoo nyiné wopwe too. Kwo, Ala ngwo u nkwo wunê ngêêpî ngi. ⁵Kwo, Ala ngwo pi kní ngmê dy:ââ ngi, Njopa, pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ⁶Kwo, Yi pini ntii chedê a tóó, ngomoni k:oo a kwo, yi ngomo chóó u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.^h ⁷Enjel ngê Kóniliyês ka danêmbum dini ghi n:ii ngê a kélî ngê, wod:oo y:aa wo. Kóniliyês u dpodo pyu miyó dê ye adí mbwólu, u lede ngmê ka mya adí mbwólu, yepê, Nga a pwiyé dmyeno. Yi lede Kóniliyês u t:âât:ââ pyu

^h 10:6 Dpodo 9:43

ngmê, Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myedpímo kélímî. ⁸Kóniliyês ngê kópuni pyodo, yi kópu yi ngêédí ada nt:o, wod:oo adí dy:ââ té, Njopa.

⁹Womumo kâádí mââ kêlê, dini ghi n:ii ngê Njopa u nkígh:ê dnyen:aa paa, Pita yi chêépí ngomo pywápê ngmê pwono kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ¹⁰Dómu ndîi u ngwo ngmê kele, u yi u ngwo doo kwo, Nté pee ngmênî ma. ¹¹Dini ghi n:ii ngê nté dnye ch:eech:ee, Pita yi vyu wo, apê, Mbóó ada kpêmî, apê, wónu k:ii ntee tpile yélf vyââ yi kélî ngmêyedê ghêpê knî, kwódo páádi. ¹²Yi wónu k:ii ntee tpile k:oo tpile tp:oo knî ngmêdoo kwo, dyêédí daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé, ímê dé yi tpile k:oo myednye kwo. Yi tpile Pita ka p:ââp:ââ doo a wupwo. Yi tpile tp:oo dyêédí yintómu Nju tpémi ye tupwótupwó dé, Nju tpémi y:oo dédnyimo pípí dé. ¹³Pita ngê mbóó p:uu dnye ngmê nyongo, kwo, Gh:êédé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. ¹⁴Ngmênê Pita ngê kwo, A Lémi, kî tpile tp:oo dyêédí yintómu kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmîné nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwo, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oo ngmê ndîi.ⁱ ¹⁵Pita ngê myombó yi dnyeni mê nyongo, kwo, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, kwo, yi tpile p:uu íyóó kidingé vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁶Yi ntini u wépi Pita ngê pyolo puwâ, yi kópu dyuu mu ngmidi pyolo nyongo, wod:oo yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo.

¹⁷⁻¹⁸Pita ngê kópuni módu, yi kópu doo nuw:onuw:o, u nt:u kópu dépêngê pyw:ângo, wod:oo pini n:ii pyile knî Kóniliyês ngê dy:ââ too, Saimon u ngomo pi knî y:oo ye adê kêma ngmê, wod:oo keñe t:âmo dnyen:aa kwo, yi ngomo chóó ka adí mbwó dmi, kwo, Pi al:ii ngma kwo, u pi Saimon Pita? ¹⁹Pita ngê kópuni módu, u yi u ngwo doo kwo, U nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwo, Pita. Kwo, Pi pyile knî y:oo ka nmy:uu ngi.^j ²⁰Kwo, Ghidi, kidimê nuw:o kígha nédinuw:o, nyi ngm:êê té, mu kópu u díy:o a chóó nê dy:ââ té. ²¹Wod:oo Pita adí ghîi, yepê, Pini ka nmye vyuwo té, ala nê. Yepê, Lukwe u pyinê dmyinê ngmêê ngmê? ²²Kwo, Nmî kada pini Kóniliyês ngê yinê a dy:ââ nmo. Kwo, Yi pini pi mb:aa ngmê, k:omo tpile daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ. Kwo, Nju tpémi yi nuu u pi ngê a tóó. Kwo, Chóó Lémi u enjel ngmê ngê ala kópu u kwo vyi, kwopê, Saimon Pita ngomo k:oo dpo pwiyé we, nga adîn:aa danêmbum. ²³Pita ngê kópuni yélf vyââ yi kélî módu, yi kópu yi nuw:o kwólu, wod:oo ala kópu daa vyu, Kî pini pyile knî daa Nju pi dé, nmî ngomo k:oo kédangê kee dmi. Yi kópu daa vyu, ngmênê yi pini pyile knî ngomo k:oo adí km:êê té, yi k:ii dpí dniye.

Womumo mw:aandiye Pita ngê Kóniliyês u dpodo pyu pyile knî adí ngm:êê té, Yesu u yoo Njopa yélini doo kwo, yi yéli woni knî yi k:ii

ⁱ 10:14 Lev 11:1-47; Ezek 4:14 ^j 10:19 Dpodo 10:28; 11:12

mye lee dniye. ²⁴Maa p:uu dpî dniye, womumo Sisadiya mî taa dniye. Kóniliyês u yoo knî yi k:ii yi yéli dnye t:âât:ââ dé. ²⁵Pita dini ghi n:ii ngê Kóniliyês u ngomo k:oo doo koko, Kóniliyês ngê yi módu, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo. ²⁶Ngmênê Pita ngê ghêêmî mê kââ, kwo, Ghêêmî ghé. Kwo, D:aa enjel ntee pini. Kwo, Nê dyámê mbêmê pi. ²⁷Pita Kóniliyês ka modoo danêmbum, ngomo k:oo u ngwo mî kee knopwo, pi yilí y:i m:uu ngópu. ²⁸Pita ngê yepê, Nmyi lama ka tóó, Nju pi ngmê kn:aa pini u ngomo k:oo d:uudpî kee, kópu y:e myed:uudpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê yi kópu a ka a kwódu ngê, doo u ntââ pi p:uu daaní vyi, kî pini tupwótupwó. ²⁹Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nya noo, até dâ lê, kópu dipíngmê vyu. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nya noo?

³⁰Kóniliyês ngê kwo, Pyile tuwo alanté dini ghi ngê, dini ghi n:ii ngê kââdí t:ono ghê wo, a ngomo k:oo kînoo ngêpê, pi ngmê até y:ii módu, u kpídí dnye wu mbele, a kada mî ghê wo. ³¹Yi pini ngê a ka pê, Kóniliyês, Chóó Lémi ngê ngêpê kíyedê nyêm, tpileni yilí pinté knî ye nye yémí, yi tpile yilí chóó Lémi u nuw:o k:oo kíyedê pyede. ³²A ka pê, Pi Njopa ngmê dy:ââ ngi, pi ngmêdpo pwiyé we, u pi Saimon Pita. A ka pê, Yi pini ntii chedê a tóó, pini n:ii u ngomo k:oo a kwo, yi pini u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. ³³Kóniliyês ngê kwo, Yed:oo pi pyile nga kîní dy:ââ ngê, u ngwo cha lê. Kwo, Awêde al:ii até dp:o wó, Chóó Lémi u ngîma, kwo, anmî t:âât:ââ ngi, nmî Lémi ngê kópuni nga dê vyi, yi kópu nmo ngmê vyi.

Pita Kóniliyês u ngomo k:oo u ngwo doon:aa dêêpî

³⁴Pita ngê danêmbum kn:ââ dini ghi n:ii ngê chópu, yepê, Ndéndê ngê kíd:a w:ee, yoo daa ngmidi Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî.^k ³⁵Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi adí chââchââ, kópu mb:aa u ngwo adí d:uud:uu dé, yepê, k:omo tpile yi pini daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ngê wa ngee, u yoo vy:o wa kââ. ³⁶Yepê, Ala kópu dyuu nmyi lama a kwo, Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmo ngma a dy:ââ ngê, Yisíléli tpémi yi k:ii, nmopê, Yesu Kédisu ngê a ka yinê wa a kââdí nmyo. Yepê, Yi pini Yesu Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kada kââ.^l ³⁷Yepê, Nkálili wee u kwo, Njuda wee u kwo, kópu ndíî n:ii dnye pyodopyodo, yi kópu nmyi lama ka pyede. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon doo a dêêpî, yoo mummyedoo a mbáptisím kígha dé, yi dini ghi ngê yi kópu ndíî kn:ââ u ngwo a chópu. ³⁸Yepê, Yesu Nasalet pi u danêmbum nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u mênê u ngwo a yó, u wêdêwêdê ndíî ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Yi pini p:aani p:aani dpímon:aa paa, kópu mb:aa yilí dpímon:aa d:uud:uu, pini n:ii yoo Setan ngê dyênê too, Yesu ngê mê pyi too, mu kópu u díy:o

^k 10:34 Lóma 2:11; Nkal 2:6 ^l 10:36 Epeso 2:13-14

Chóó Lémi ngê doo a ngêêpí. ³⁹Yepê, Yesu ngê Nju tpémi yi vy:o kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu yilí nmí chóó nmí ngwolo ngê nmí módu.^m ⁴⁰Yepê, Nju tpémi y:oo Yesu vya ngópu, kídosi íedê t:ee ngópu, ngmêné Chóó Lémi ngê wo pyoloni ngê mēdê pyidu ngê, chóóchóó nmí ngópu mē tpyó. ⁴¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, daa pi yintómu kní y:oo m:uu ngópu, ngmêné yélini yi k:ii nmeé yámuyámu, Yesu nmí chóó nmí módu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu u l:êê díy:o mwiyé a ngmídi nmoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, u kuwó dini ghi ngê u k:ii nmeé kmaapí, u k:ii nmeé mbwaa ndaní.ⁿ ⁴²Yepê, Mu dini ghi ngê yiné wa kóté kalê nmo, n:ii mwiyé wa pw:oo dmi, n:ii adnyi ya, nipi wa kóté kalê nmo. Yepê, Chóó yiné dpodo kalê nmoo, wod:oo pi kní ye nmo tpaê ngê, yenmímo, Chóó Lémi ngê vyílo yedê ngmídi ngê, nmí kóté kígha pyu ngê a pyódu ngê. ⁴³Yepê, Pini n:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapí, yi pini yintómu Yesu p:uu dnyimo a danê, yipu, Pini n:ii yoo yi pini ka adnyi kēlímí, Chóó Lémi ngê yi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaadí nuw:onuw:o dé, yi pini u pi u l:êê díy:o.^o

Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi Kóniliyês u yoo kní ye u ngwo y:ângo

⁴⁴Pita dini ghi n:ii ngê ye doo danêmbum, yélini y:oo dnye ng:aang:aa, yi yéli ye Chóó Lémi u Ghê Dmi a gho. ⁴⁵Yesu u yoo vy:o pini n:ii yoo Pita u k:ii Njopa a ndê dniye, yi yéli yintómu Nju tpémi, mí ngwéti dniye, apê, Kí yéli daa Nju tpémi. Apê, Chóó lémi ngê chóó u Ghê Dmi ye kímýeda dy:ââ. ⁴⁶Apê, Kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê myeka mbumu té, Chóó Lémi myeka chaa kígha ngmê.^p ⁴⁷Pita ngê u pyipe kní ye yepê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi wunê ntee nmo a kpo, kí yéli ye yinté kímýeda y:oo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Kí yéli mbwaa ngê nangê mbápitísím kalê té. ⁴⁸Wod:oo u pyipe kní ye yepê, Kí yéli Yesu Kédisu u pi ngê mbápitísím kalê tóó. U kuwó dini ghi ngê Kóniliyês u yoo y:oo Pita ka kwo, Wo miyó pyile ng:ii mwiyé mē ya kmêle.^q

Kóniliyês u danêmbum u nkoo

11 ¹Yesu u yoo yintómu, Njuda wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli Yesu u dyépi kní yi k:ii ala kópu nipi ny:ee ngópu, apê, Kn:aa dyámê tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu kímýa ny:ee ngmê. ²Dini ghi n:ii ngê Pita Njedusalem loo, yi yéli y:oo kwo, Ngményi kn:aadi ngê. ³Kwo, Lukwe díy:o kn:aa dyámê tpémi yi ngomo k:oo ny:uu kee wo. Kwo, Lukwe díy:o nté yi myin:aa ndíí. Kwo, Yi kópu Nju pi ngmê ngê d:uudpí d:uu. ⁴Wod:oo Pita ngê yi kópu u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê ye ada nt:o.

^m 10:39-40 1 Kódin 15:4-7 ⁿ 10:41 Luukí 24:42-43 ^o 10:43 Is 53:5-6; Jer 31:34

^p 10:46 Dpodo 2:4; 19:6; 1 Kódin 12:10 ^q 10:48 Dpodo 2:38; Mát 28:19

⁵Pita ngê yepê, Njopa kînoo ngêpê, tpile y:i ngmêkîni módu, Yéli vyâa yi kêlî a ghêpê wo, wónu k:i ntee tpile, kwódo páádi. ⁶Yepê, Yi tpile a nkîgh:ê dini ghi n:i ngê a ghêpê wo, u mênê tpile tp:oo yilî nî módu, dyêêdí daa ngmîdi, tpile pê dé, pyaa dé, ímê dé y:i nî m:uu too. ⁷Yepê, Dnye ngmênî nyongo mbóó p:uu, a ka pê, Pita. A ka pê, Gh:êêdé, kí tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. ⁸Kwono, A Lémi. Kwono, Yi kópu daanî d:uu, mu kópu u díy:o kí tpile tp:oo dyêêdí yintómu nmo kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmînê nmo tupwótupwó dé, doo u ntâa daa ngma anî ma. Kwono, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oongmê ndîi. ⁹Yepê, Yi dnyeni mbóó p:uu myombó m:aa nyongo, a ka pê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kí tpile mb:aamba:aa, a ka pê, yi tpile p:uu ala kópu íyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁰Yepê, Yi kópu pyolo a nga pyodo, u kuwó dini ghi ngê yi wónu k:i ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo. ¹¹Yepê, Yi ngwo pi pyile a ka taa dniye, Sisadiya a ndê dniye. ¹²Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka pê, Ngm:êê té, nuw:o kîgha nédinuw:o ngê kêê kidangê t:oo. Yepê, Nmî mbwó yoo, kí pini wéni knî ka wee, yoo yi k:i Njopa nmo ndê dniye, Sisadiya nmî lee dniye, Kóniliyês u ngomo k:oo nm:uu kee dniye. ¹³Yepê, Yi pini ngê enjel n:i módu, u p:êê nmî ngêêdí até yedê nté ngê. Yepê, Yi enjel ngê ala kópu u kwo vvu, kwopê, Pi ngmê dy:ââ ngi, Njopa. Kwopê, Pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ¹⁴Kwopê, Yi pini ngê kópuni u mdoo nmye wa a íuw:o, nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo.^r ¹⁵Yepê, Dini ghi n:i ngê danêmbum kn:ââ nî chópu, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mwiyé ntee nmo a kpo, yinté ye myedê y:ângo.^s ¹⁶Pita ngê yepê, Kópuni Yesu ngê nmo a vvu, yi kópu yi ngwo n:uu nuw:o kwólu, nmopê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpímo kmênêkmênê dé, ngmênê M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo.^t ¹⁷Yepê, Chóó Lémi ngê yeedeyeedeni nmo a kpo, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmî kélîmî mbê dniye, vyílo yi yeedeyeede yi yéli ye myedê y:ângo. Yepê, K:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi yeedeyeede ye mye y:ângo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, kópuni Chóó Lémi ngê a d:uud:uu, doo u ntâa daap:aa vvu, Yi kópu u dí nî puwâ. ¹⁸Yi kópu dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, Pita ka kópu daamu vyi ngópu, Chóó Lémi mê chaa kalê ngópu, noko yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi ye maa kîmyedê yé, yi dono yilî u ngwo pêdê kuwo téne, ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e.^u

Antiyóka tpémi Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye

¹⁹Nju tpémi y:oo Stipen dini ghi n:i ngê vya ngópu, Yesu u yoo mye kpada tumo, Yesu u yoo woni mbêpê dniye, kn:aa p:aani kn:aa p:aani mî taa dniye. Wo yéli chono daa lee dniye, woni yoo Antiyóka mî taa dniye, woni yoo Pênisiya Wee u kwo lee dniye, woni knî y:oo ntii mî ngmêê

^r 11:14 Dpodo 16:31 ^s 11:15 Dpodo 2:4 ^t 11:16 Dpodo 1:5 ^u 11:18 Dpodo 14:27

ngópu, Saipídís dyámê w:uu mbêmê lee dniye. Kwéli dnyimon:aa taataa, yi yéli y:oo Yesu u kópu Nju tpémi ye yi mo dnyimo tpaépê, kn:aa dyámê tpémi ye dèdnyimo tpaépê. ²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo ngmê Antiyóka lee dniye, woni yoo Saipídís tpémi, woni yoo Sadéni tpémi. Yi yéli y:oo nmî Lémi Yesu u kópu daa Nju tpémi ye yi mo dnyimon:aa tpaépê, kn:aa yéli ye myednyimon:aa tpaépê. ²¹Yi yéli yi p:uu nmî Lémi u wédêwédê ndéndê ngê kele, pi yilí y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu, nmî Lémi ka u ngwo mênê diyê dniye, u kwo mê kélímî mbê dniye, yi kada pini ngê pyódu ngópu.^v

²²Yesu u yoo Njedusalem yélini dpímo a kwo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee ngópu, apê, Daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o kímia ghê dmi, Antiyóka, yed:oo Mbanapas y:i dy:ââ ngópu.^w ²³Mbanapas Antiyóka dini ghi n:ii ngê ta, apê, Yesu u yoo yilí ngê até dè pyódu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Yesu u yoo knî ye yepê, Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u nuw:o ghi p:uu dmyinê mbêpê, dye ghi yintómu.^x ²⁴Mbanapas pi mb:aa, nmî Lémi ka u kélímî ndîî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u gha d:ud:umbiy:e myedê nt:ee ngê. Pi yilí Yesu u yoo vy:o yinê kââ.

²⁵U kuwó dini ghi ngê Mbanapas Taasís loo, Sóól ka doon:aa vuywo. ²⁶Dini ghi n:ii ngê a pyw:ângo, Antiyóka núwo. Yi tpódu y:oo Antiyóka m:ââ ngmê ma ngópu, Yesu u yoo knî ye dpímon:aa dèêpî. Antiyóka tpémi y:oo Yesu u yoo yi ngwo ntaa tumo, apê, Yi pi dmi Kîdistên yoo.

²⁷Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye. ²⁸Yi vy:o pini ngmê, u pi Akapas, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a wédêwédê kwólu, yi pini ghêêdî wo, yepê, Dyámê mbêmê daa kêmakêma nté machedê ngê a pyodopyodo. (Dini ghi n:ii ngê Kílódiyás Lóma tpémi yi kada pini ngê doo ya, dyámê mbêmê m:uu u ngwo ghê wo. M:aani n:ii ngê Yesu pwene, m:ââ y:a mé pyile mí loo, yi m:uu u ngwo ghê wo.)^y ²⁹Yesu u yoo Antiyóka yélini doo kwo noko yepê, Nmî ndapî a kââdî koo, yepê, ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu koo, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, Njuda.^z ³⁰Wod:oo ndapî a kââdî ngópu, Mbanapas pini dè Sóól ye y:ee ngópu, yepê, Ala ndapî núw:o nyoo, Yesu u yoo yi kada pini knî ye dp:uu y:ee nyoo, Njedusalem.^a

King Helodi ngê Pita mbwa k:oo u ngwo kmungo

12 ¹Yi dini ghi ngê Akídipa Helodi Nju tpémi yi king ngê doo ya, Lóma tpémi yi maknopwo. U lede yoo dy:ââ too, Yesu u yoo woni mgîmî tumo, mgîní vyîmî kalé tumo, ²Njems Njon u mbwó taa ngê mye vya ngópu.^b ³Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Helodi

^v 11:21 Dpodo 2:41 ^w 11:22 Dpodo 4:36 ^x 11:23 Dpodo 14:22 ^y 11:28 Dpodo 21:10

^z 11:29 Lóma 15:26 ^a 11:30 Dpodo 12:25 ^b 12:2 Mát 4:21

ngê Njems kêdê vy:a, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Munmîkó, Yesu u yoo yi kada pini ngmêdê vya ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi ngê Pita mye mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo. (Yi kópu Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dye ghi ngê d:uu ngê.) ⁴Dini ghi n:ii ngê Pita mbwa k:oo kee wo, lede páádi páádi knî y:oo Pita dnye t:âât:ââ, lede páádi dye ghi ngmê. Helodi ngê u yi doo kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u kuwó dini ghi ngê Pita p:aa pw:ii, Nju tpémi yi ngópu p:aa kóté kwolo. ⁵Nyââ, Pita mbwa k:oo doo kwo, ngmênê Yesu u yoo Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o mîdnye ngêpê.^c

Pita mbwa k:oo u ngwo pwii wo

⁶Wéni n:ii ngê Helodi ngê u yi doo kwo, apê, Mââ Pita nî pw:ii, pi knî yi ngópu nî kóté kwolo, yi mgîdí ngê Pita lede dê yi kêlí doo dpî. Puwóma té dê y:oo kóó dê kudu dumo, lede miyó kuwa dpîmo paa, mbwa y:oo dpîmo t:âât:ââ. ⁷Wod:oo enjel ngma até yedê loo, u wuu mbwa k:oo mî kée ngê, Pita kwulo kele, u dpî ny:ââ ngê, kwo, Lîmîlîmî ngê a piidi. Yedê pii wo, wod:oo puwóma té dê kwulo yi chóó mîné pywáí knopwo.^d ⁸Enjel ngê kwo, Malêti ma ténî, nyi dópo dê nye t:ee dé. Wod:oo Pita ngê yinté d:uu ngê, enjel ngê kwo, Nguwo u kpídî mwo mye ténî, kwo, a pwiyé, a ngm:êê nédi. ⁹Wod:oo Pita ngê enjel até yi ngm:êê ngê, ngmênê u kwo doo wóó. Nanê kwopê, Enjel ngê ndêndê ngê dê pw:ii ngi? ¹⁰Mbwa t:âât:ââ pyu yoo ngmê a kuwo ngópu, myomoni yoo myedê kuwo ngópu, nkéli chêépî keñe u nkîgh:ê yi nî knopwo, apê, Keñe lukwe ngê até dê kpêmî? Wod:oo pwii knopwo, daa ndîf máádi ghi tp:oo yi kalé ngópu, wod:oo enjel ngê Pita a kuwo ngê. ¹¹Pita ka u nuw:o yi mênê diyé wo, apê, Ala ndê kópu, apê, Nmî Lémi ngê enjel ngmêda dy:ââ, apê, Helodi kóó k:oo até dumo y:ee nê, apê, Nju tpémi yi ngópu mêdaawa kóté kalé nê.

¹²Dini ghi n:ii ngê Pita ngê yi kópu a w:ee ngê, wod:oo Njon Mak u pye Méli u p:aa pee loo. Pi yilí y:i doo kwo, dnye ngêpê. ¹³Yi ngomo u koko tédê u keñe p:uu Pita doo depedepe, dpodo módó ngmê, u pi Lóda, keñe t:âmo mî ghê wo. ¹⁴Yi dmââdí ngê Pita u dnye adí mya, wod:oo u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, keñe daa kpêmî ngê, adí lê, u pyipe knî ye mdoo adí núw:o, yepê, Pita kuwa ka kwo. ¹⁵U kwo daa kélîmî mbê dniye, kwo, Kidima k:om. Kwo, Chi ghéti. Ngmênê yepê, Dîní k:omodanê. Yepê, Ndêndê ngê kuwa ka kwo. Kwo, Daa vyílo ye kwo, kwo, u enjel ye kwo. ¹⁶Pita ngê keñe p:uu depedepe daa yó, u kuwó dini ghi ngê keñe u kwo adí kpêmî ngmê. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo. ¹⁷Pita ngê kêê yi ngîma mgîmî ngê, kwayi ngê ye vvu, yepê, Tumu. Yepê, A pi tââ namê tpapê. Yepê, Nmî lémi ngê u enjel a ka ngmêda

^c 12:5 Epeso 6:18; Njems 5:16 ^d 12:7-10 Dpodo 5:19; 16:26

dy:ââ, mbwa k:oo yinë dê pw:ii nê. Yepê, Njems ka mdoo dpî núw:o yó, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye myoo vyi yó. Yed:oo Pita ngê a kuwo too, kn:aa p:aani mê loo.^e

¹⁸Dini ghi n:ii ngê wa wo, lede yoo yi ghê dmi a kee wo, noko dnye póó, noko yepê, Pita anye atédê pwiyé? ¹⁹Helodi ngê lede yoo dy:ââ too, yepê, Lee dmyeno, Pita dmyinên:aa nmy:uu. Ngmênê dêê dniye, dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo lede n:ii knî ye Pita pwii wo, yi lede yoo Helodi ngê kóté kalê too, yepê, Pita lónté nmye dê pwii? Yepê, Ala ngwo u nkwo n:aa vye nmyo. Wod:oo dy:ââ too, kn:aa lede knî y:oo u nkwo mî vya tumo.

U kuwó dini ghi ngê Helodi ngê Njuda Wee a kuwo ngê, Sisadiya doon:aa ya.

Helodi u ngwo pwene

²⁰Taiya tpémi Saidon tpémi ye king Helodi ye nod:e wo, wod:oo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Helodi ngê nté nmo wa ngímî, u dyámê pee p:uu nté daamunmî pwila. Yi kópu u l:êê díy:o Helodi u dpodo pyu yoo yi kada pini yi pee ngê kaa ngópu, u pi Pílastas, kwo, U ntââ Helodi nmo wanyi kpéki. Wod:oo Helodi yinë ye kpéki ngê, kwo, Kî yéli y:e mb:aamb:aa u yi y:e a kwo. ²¹Helodi ngê wéni n:ii ye ngmídi ngê, yi wéni ngê nipi a wó, Helodi kpêlê wo, u lémilémi u kpîdî dmi u mbwo t:ângo, u yââyââ tédê yaa wo, wod:oo pi knî ye doo danêmbum. ²²Yoo dpodombiy:e doo kââ, apu, Daa nmo ntee pini ye danêmbum, apu, ngmênê nmî yâpwo ye danêmbum. ²³Chóó Lémi u enjel ngmê ngê Helodi yi danêmbum tédê atéyi vyâ, mu kópu u díy:o pi knî ye daa vyu, D:aa yâpwo. Ala kópu myedaa vyu, Nê nmyo ntee pini. Helodi u mênê mwi pè dnye kmaapî, u gha a kêlî ngópu, wod:oo pwene.

²⁴Yi ngwo Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi u kópu pi knî ye mudnye tpaépê, Yesu u yoo yinté yilî ngê u ngwo dpímo pyodopyodo.^f

²⁵Mbanapas pini dê Sóól y:oo yi dpodo a kêlî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, Njon Mak núw:o ngópu, Antiyóka mê diyé dniye.^g

Mbanapas pini dê Sóól Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ngwo a ngmídi doo

13 ¹Yesu u yoo vy:o Antiyóka, dêêpî pyu yoo ngmédoo kwo, Chóó Lémi u komo y:oo dnyimo kapî, yi pi dmi Mbanapas ngmê, Simiyón myomo (u pi Too Pee Kpêdêkpêdê), Lusiyas pyolo, Sadéni pi, Manayén podo (pini n:ii Helodi k:ii nipi kaa knopwo), Sóól limo.^h ²Wo ngmê ngê nté yi chóó noko kwódu ngópu, dpodo mu ngmídi yidnye dódó, nmî Lémi ka dnye ngêpê. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi

^e 12:17 Dpodo 12:7-8 ^f 12:24 Is 55:11; Dpodo 6:7; 19:20 ^g 12:25 Dpodo 11:29-30; 12:12; 3:13; 15:37 ^h 13:1 Dpodo 11:27

ngê yepê, Mbanapas pini dê Sóól d:a ngmidi dê, yi dpodo têtê dpí dy:ââ dóó.ⁱ ³Ntê ghêli daa ma ngópu, nmî Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, yi pini dê yi mbêmê yi kêê dmi yé ngópu, yi l:êê dîy:o dnye ngêpê, wod:oo dy:ââ dumo.^j

Saipídís kópuni pyodo

⁴Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Mbanapas pini dê Sóól dy:ââ doo, Njon Mak mye íuw:o ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Selyusiya lee dnye, liyé nkéli k:oo y:i mî wo dnye, dyámê w:uu ngmê mbêmê mî tee dnye, u pi Saipídís. ⁵P:aani n:ii mî tee dnye, u pi Salamís. Yi dnye ya, Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimo koko, Chóó Lémi u kópu p:uu ye dnyimon:aa danê.

⁶U kuwó dini ghi ngê yi dyámê w:uu mwada pee lee dnye, Papós mî taa dnye, pi y:i ngmê m:uu ngópu, u pi Mba-Yesu, Nju pi, Kídiki dnye ngê u pi Elimas, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîî yilî dpîmo d:uud:uu. Pi knî ye k:omodanê ngê dpîmo tpaépê, yipu, Nê nmî yâpwo ndîî u komo kapî pyu ngmê.^k ⁷Yi pini ngê yi dyámê w:uu u kada pini dpîmo yâmuyâmu, u pi Sêênjís Póólís. Yi dyámê w:uu u kada pini mb:aamb:aa ngê dpîmo nuw:o, u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîî u kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o pi knî ye yepê, Mbanapas pini dê Sóól a pwiyé dnye. ⁸Dini ghi n:ii ngê kópu u kwo ngmêdpîmo tpaépê, Elimas yi kwo doo kwopwepe, mââwe ka kópu, Ye kidimê ng:aa, ngee k:omodanê mo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi mââwe Yesu u yoo vy:o ghê we. ⁹Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Sóól a nt:ee ngê, u pi mye Póól, Elimas ka ngwolo dy:ââ ngê vyu wo, kwo, Nyi Setan ntee pini.^l ¹⁰Kwo, Doo u ntââ kópu mb:aa daangmanyi d:uu, kwo, nmî Lémi u ndêndê kópu dyuu u wépi nyi puwâ, kwo, k:omodanê kópu yilî nyinê ngêêdî. ¹¹Kwo, Nmî Lémi ngê ala ngwo wunê kpadakpada ngi, kwo, ngwolo kopwe ngê a pyépi ngi, yéllî daanyi y:enê, u dí yinê amêdê vyi. Yi ngwo mgo kpêdêkpêdê Elimas ngîma até yi kéé ngê, wod:oo doo maa nmy:uu, apê, A ngêêpî pyu ngmênê pyw:oo, maa a ka yinê pêdê kêma ngê. ¹²Dyámê w:uu u kada pini ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo nmî Lémi ka kélîmî mbê wo. Nmî Lémi u kópu dyuu u nyepênypê u kópu ngê u kwo pyaa dnye.

Ántiyóka n:ii Pisidiya Wee u kwo a tóó, Yesu u kópu y:i u ngwo ye mî vyi ngópu

¹³Póól u pyipe knî yi k:ii liyé nkéli k:oo mê wo dnye, Papós a kuwo ngópu, Pamîpiliya mî tee dnye, Pêêka u ngwo mî lee dnye. Njon Mak ngê u pyipe dê y:i mínê kuwo doo, Njedusalem mêtê diyé wo. ¹⁴Póól

ⁱ 13:2 Dpodo 9:15; Nkal 1:15-16 ^j 13:3 Dpodo 6:6 ^k 13:6-8 2 Tim 3:8

^l 13:9-10 Dpodo 4:8; Njon 8:44

Mbanapas y:oo Pêêka a kuwo ngópu, Pisidiya Wee u kwo lee knopwo, p:aa ndîf ngmê taa knopwo, u pi mye Antiyóka, mwiyé p:aani n:i i a ndê knopwo, yi p:aani dê yi pi mu ngmidi. Nju tpémi yi líme wo dini ghi n:i i ngê dymê wo, ngêpê ngomo k:oo yi k:i i kee dniye, mbwódo yaa dniye. ¹⁵Pi ngmê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu ghi ngma a kp:aa ngê, pi myomoni ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu u kópu dyuu ghi myedê kp:aa ngê, u kuwó dini ghi ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo Póól pini dê Mbanapas ye pi ngma a dy:ââ ngópu, yepê, Nmî mbwó dê. Yepê, U ntââ pi knî ye kópu ngma dpî vyi ngmê, yi gha dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o. ¹⁶Wod:oo Póól a ghêêdî wo, kóó ntênê ye kââ, danêmbum kn:ââ ye chópu.

Yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, Yisíléli tpémi, yélini yi k:i i Chóó Lémi ka nmye ngêpê té, yepê, ala kópu ny:ee yó. ¹⁷Yepê, Dini ghi n:i i ngê nmî kn:ââ yoo Yisíléli tpémi Yichip mudnya a ya, yepê, daa yi chóó yi dyámê pee p:uu dnya a ya, yepê, yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi yéli yilî ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê Yichip u mênê a pw:i i too.^m ¹⁸Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u nódo kópu yilî a t:ee ngópu, ngmênê myedaa kéé too, yepê, maa p:uu m:ââ podo y:a a ma ngópu, Kenan u ngwo mî taa dniye.ⁿ ¹⁹Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan yoo dyêêdî pyudu a pw:oo ngê, yi dyámê pee chóó u yoo knî ye y:ângo. Yepê, M:ââ podo yono y:a mê limo y:a mí loo, (450) yi kópu yintómu u ngwo a pyaa dniye.

²⁰Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi yéli yi kada pini knî ngma a pyw:ângo, kuwókuwóni u pi Samuwel, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²¹Yepê, Dini ghi n:i i ngê yi yéli y:oo king u yi y:e ngmêdoo kwo, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól yi king ngê pyódu ngê, yi pini Kisi tp:oo, Mbenjîmîn u tii íedê pini ngmê.^o ²²Yepê, Yi king ngê doo ya, m:ââ podo y:a, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól mî ngmópu, Dépidi yi king ngê mê pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê ala kópu p:uu ye vyu, yepê, A gha ntee, Njési tp:oo Dépidi u gha mye yinté, a nuu u kópu amyedê d:uud:uu dé.^p ²³Póól ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo ala kópu dnyimo a tpapê, apu, Dîyo Dépidi u yoo vy:o Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini ngê Yisíléli tpémi yinê wa ngee té. Póól ngê yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Yi kópu wunê kédê pyódu. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:i i a ngmidi ngê, yi pini nmî Mbwámê, u pi Yesu.^q ²⁴Yepê, Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlí daa chópu, Njon Yisíléli tpémi ye doon:aa danêmbum, yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, mbwaa paa n:aa kmênêkmênê nmyo.^r ²⁵Yepê, Njon ngê u dpodo ghêlí dépê kêlí ngê, pi knî ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Nmyinê nmye nê n:uu? Yipu, Pini n:i i nmye t:âât:ââ ngmê, d:aa vyílo. Yipu, Nê tédê.

^m 13:17 Ex 6:6; 12:51 ⁿ 13:18 Ex 16:35 ^o 13:21 1 Sam 8:5,19 ^p 13:22 1 Sam 13:14; 16:13; Psalm 89:20 ^q 13:23 Is 11:1 ^r 13:24 Mát 3:1-2

Yipu, Doo u ntââ u nkîgh:ê daa nî nî. Yipu, Yi pini ngê u dpodo kn:ââ doongê chópu.^s

²⁶⁻²⁷Póól ngê yepê, A tídê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmî kn:ââ Epîlaham, myenté yélini Chóó Lémi ka nmye ngêpê té. Yepê, Yesu daa pi yintómu yi mbwámê ngê pyodo, mu kópu u díy:o yélini Njedusalem a kwo, yi kada pini knî mye yi k:ii, nmî Mbwámê Yesu dpíp:e mya ngópu, yepê, yi kópu u l:êê díy:o yi yéli y:oo Yesu mb:ii ngópu. Yepê, K:omo tpile líme wo yintómu knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu pi knî y:oo yi ngêêdí dnyimo a kpââ dé, yepê, ngmênê yi kópu dyuu vyílo yi ntiye ngópu, noko yepê, Yesu paa vya koo, paa pw:oo we. ²⁸Póól ngê yepê, K:omo tpile Yesu u pwopwo u nt:u kópu dêpê pyw:ee ngópu, ngmênê Paléti ka kwo, Vya ngi. Kwo, Pw:oo we.^t ²⁹Yepê, Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi kópu yilí ntiye ngópu, kídosi nêdê t:ee ngópu, u kuwó dini ghi ngê mêtê ngee ngópu, kmênê ngópu. ³⁰⁻³¹Yepê, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, wo yilí yi k:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo dnyimo mumu. Yepê, Yesu ghêlí daa pwene yélini yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, yepê, yi yéli y:oo ala ngwo pi knî ye a tpaê ngmê, yipu, Yesu ndêndê ngê a pii wo, nmî ngwolo knî y:oo nmî módu.^u ³²⁻³³Yepê, Ala ngwo nmyi ngíma anye kwo mo, ala kópu mb:aa nmye ngmênê tpaê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye kópuni wunê a vuu, yi kópu nmî l:êê díy:o kêdê pyódu, Chóó Lémi ngê Yesu a pyidu ngê. Yepê, Wéti myomoni u mênê Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a kwo, nmî Mbwámê ka kwo, Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dí pyódu.^v ³⁴Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini a pyidu ngê, mēdaawa pw:onu, kpêênî daawa mg:ee. Yepê, Chóó Lémi ngê u nuu u yoo knî ye yepê, Tpileni p:uu Dépidi ka ndêndê ngê noo a danê, yi tpile nmye wanê kê.^w ³⁵Póól ngê yepê, Puku yedê kópu m:uu a tóó, apê, Chóó Lémi u nuu u pi kpêênî daawa mg:ee.^x ³⁶Póól ngê yepê, Daa Dépidi p:uu dnya a d:êê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê Dépidi doo a ya, Chóó Lémi p:uu doo a dpodo, yed:oo pwene, u kn:ââ knî yi nkîgh:ê mî kmênê ngópu, kpêênî mgee wo.^y ³⁷Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ngê a pyidu ngê, yi pini kpêênî daa mgee wo. ³⁸⁻³⁹Yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Yi pini Yesu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilí u kuwó wa kée té. Yepê, Komo tpile dono yilí knî y:oo mgîmî nmyoo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, daa pywáí nmyoo, ngmênê pini n:ii Yesu ka wa kélímî mb:anê, Yesu ngê yi dono vy:o u ngwo wa a y:oo.^z ⁴⁰Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. Yepê, Chóó lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê ngópu, yi kópu nmye kîngê pyódu. ⁴¹Yepê, Chóó Lémi u kópu yedê d:êê ngópu, apê,

^s 13:25 Njon 1:20,27 ^t 13:28 Mát 27:22-23 ^u 13:30-31 Dpodo 2:24; 1:3,8

^v 13:32-33 Psalm 2:7 ^w 13:34 Is 55:3 ^x 13:35 Psalm 16:10 ^y 13:36 Dpodo 2:29

^z 13:38-39 Dpodo 10:43; Lóma 10:4

A ka wépi dnyangê pyu yoo, ala kópu ny:ee yó.

Tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, yed:oo wanmyi pw:oo dmi,

mu kópu u dîy:o kópuni nmyi dye ghi ngê wanî d:uu,

yi kópu ka daanmyi kêlîmî,

k:omo tpile pi ngê nmye wa vyi, u kwo myedaanmyi kêlîmî.^a

⁴²Dini ghi n:iî ngê pwii dniye, pi knî y:oo Póól Mbanapas ye yepê, Pyimê modo diyé cho, yepê, yi kópu knî nmo m:uu dp:uu vyi nyoo. ⁴³Dini ghi n:iî ngê nyalê wo, Nju pi yilî y:oo Póól Mbanapas dnye yâmuyâmu dê, kn:aa yéli mye yi k:iî, wunê yélini Nju pi ngê a pyaa dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî Mbwámê ngê vyílo yi pyódu ngê. Yepê, Dpodombiy:e u kwo dmyinê kêlîmî.

Nju tpémi y:oo Yesu u kópu wépi u ngwo pwaa ngópu, Antiyóka

⁴⁴U kuwó líme wo ngê mêtê diyé knopwo, Antiyóka pi dêpwo a ya, u yi y:e doo kwo, Lémi Ndîî u kópu u nkwo ngmênm:uu ny:oo. ⁴⁵Dini ghi n:iî ngê Nju tpémi y:oo yi yéli m:uu tumo, n:ee ye kaa ngópu, kópuni Póól ngê doo tpaépê dé, yi kópu mîdnya a wópuwópu dé, Póól p:uu myednye peede tpaépê, yepê, Kî pini nmye ka k:omodanê, u kwo kídmomya ng:aa. Póól u kópu yinté dnya a wópuwópu dé.^b ⁴⁶Ngmêné Póól pini dê Mbanapas daa nkîngê mbê knopwo, Nju tpémi ye yepê, Doo u ntââ nyi chóó daanyi kée nmyo, Chóó Lémi u kópu nmye mwiyé nyi vyu, ngmêné yi kópu u yi nmye daa kwo. Yepê, Ghê kamîni chedê ngê daawa pyódu, u wépi dmye pwaa ngmê, wod:oo nyinê kuwokuwo nmyo, kn:aa yéli ye nye lêpî mo.^c ⁴⁷Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:iî a ngmîdi ngê, yi pini ka ala kópu u kwo a vyu, kwo,

Daa Nju tpémi yi mo yi pywápê ngê dî pyódu ngi,

dyámê mbêmê tpémi yintómu yi mbwámê ngê wanyi pyódu.

Yepê, Yi kópu awêde até dmye ntiye ngmê.^d ⁴⁸Yélini daa Nju tpémi, yi kópu dini ghi n:iî ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, nmî Lémi u kópu dyuu mē chaa kalê ngópu. Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, apê, Yi yéli y:oo ghê kamî dmi pêtê pyw:ee y:e, yi yéli Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

⁴⁹Nmî Lémi u kópu ngê yi wee u kwo yéli a ngêêdî. ⁵⁰Ngmêné Nju tpémi y:oo Antiyóka u kada pini yoo yi mbodo dmi vuywo ngópu, ch:am ndîî knî ngmê, n:iî dé Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi mbodo dmi mye vuywo ngópu, Póól pini dê Mbanapas ngm:ii kalê dumo, yepê, Ala wee u kwo n:aamungê nî. ⁵¹Yi tpódu y:oo yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu vyaa ngópu, yinté Nju tpémi ye yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo. Kada u ngwo a y:ee ngópu, Yikóniyêm lee knopwo. ⁵²Yesu u yoo yélini Antiyóka doo kwo, w:aa a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee too.

^a 13:41 Hab 1:5 ^b 13:45 Dpodo 14:2; 17:5 ^c 13:46 Dpodo 18:6 ^d 13:47 Is 49:6

Póól Mbanapas Yikóniyêm u ngwo lee knopwo

14 ¹Kópuni Antiyóka y:e a pyodo, yinté kópu Yikóniyêm y:e myimê pyodo. Póól pini dê Mbanapas Nju tpémi yi ngépê ngomo k:oo kee knopwo, Yesu u kópu ye adê vyi ngmê, wod:oo Nju pi yilí, kn:aa yéli mye yi k:ii Yesu ka kélímí mbê dniye. ²Ngmênê Nju tpémi, n:ii dé daa kélímí mbê dniye, yi yéli y:oo kn:aa yéli yi mbodo dnye vuyuwovuywo dé, Yesu u yoo yi p:uu myednye d:uu. ^e ³Ngmênê yi tpódu y:i dpímo ya, dye ghi daadîf. Daa nkíngê mbê knopwo, nmí Lémi u kópu dyuu ye mēdpímo tpaépê, kópuni nmo a kpo, yi kópu p:uu ye dpímo danê. Nmí Lémi ngê u wēdēwēdē yi tpódu ye y:àngo, pwopwokopwe yilí yi wēdēwēdē mbēmē pyi ngópu, kópu yilí mye d:uu ngópu, nmí Lémi ngê yi tpódu yi kópu dyuu pi kní ye ndê kópu ngê yinté u ngwo pyódu ngê. ^f ⁴Yikóniyêm tpémi y:oo yoo yêê ngópu, woni yoo Yesu u dyépi dê yi p:uu dnye d:uu, woni yoo yi pee ngê a ghê dniye.

⁵U kuwó dini ghi ngê Nju tpémi, kn:aa dyámê tpémi, kada pini kní yi k:ii, nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Yi tpódu nmí mgímí dê, chēépí ngê nmí vya dê, d:o pw:oo dniye. ^g ⁶Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo yi kópu u tuu kââ pee yi ny:ee ngópu, wod:oo mbépê knopwo, Lisitída, Ndêépi, Likiyóniya, yi wee pyile kní yi kwo dpímon:aa ya. ⁷Yi wee u kwo p:aani p:aani pi kní ye Yesu u kópu mb:aa mēdpímon:aa tpaépê.

Lisitída kpâlí kpêê u ngwo pyi ngópu

⁸Lisitída pi ngmēdoo ya, kpâlí dê kpêê dê, paa daa tpyó, yinté a ta. ^h ⁹Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu ye doo tpaépê, yi pini myedoo ng:aa. Póól ngê u ngwo a w:ee ngê, apê, Kí pini u kélímí ndîf, apu, Yesu u ntââ, yinê a pyipyi nê. ¹⁰Wod:oo Póól u kwo vyu wo, u kwo até yi mbwolo, kwo, Kí pini. Kwo, Gh:êédé. Kwo, Ghêêmí ghé. Wod:oo yi pini mbêka wo, paambwi kn:ââ chópu. ¹¹Dini ghi n:ii ngê pi kní y:oo yi kópu m:uu ngópu, Likiyóniya dnye ngê dpodombiy:e mbwó dniye, apê, Nmí yâpwo dê pi k:ii ntee tpile ngê atédê pyaa kní, nmo até myedê ghêpê kní. ¹²Yi yéli Chóó Lémi ka dēdnyimo ngépê, kn:aa yâpwo yilí kní ye dnyimo ngépê, yi yâpwo kní yi kada pini u pi Susí. Mbanapas u pyimo yi yâpwo u pi t:ee ngópu, apê, Susí, Póól u pyimo Hêémis t:ee ngópu, mu kópu u díy:o ye vyílo yedoo danēmbum. ¹³Yi p:aani u nkígh:ê ngomo ngmēdoo kwo, pi kní y:oo Susí ka kpêê kwéli dnyimo yé. Yi yâpwo u kpêê yiyé pyu kní y:oo yi nêê té vy:ee tumo, pudumakó u ngwo kpílê tumo, yi p:aani u mbwa keñe t:âmo mí kaa tumo. Yi p:aani tpémi kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmí yâpwo dê ye kpêê nmí yé. ¹⁴Dini

^e 14:2 Dpodo 13:45 ^f 14:3 Mak 16:20; Dpodo 19:11; Hipílu 2:4 ^g 14:5 Dpodo 14:19; 2 Tim 3:11 ^h 14:8 Dpodo 3:2

ghi n:ii ngê Mbanapas pini dê Sóól y:oo ny:ee ngópu, yi kpídî dê a chaa dumo, yoo pee dê yi kélî mbêpê dê a pwaa dumo, ye mbwó knopwo, yepê, Kî yéli. ¹⁵Yepê, Lukwe díy:o ye kópu nmye d:uud:uu ngmê? Yepê, D:ee yâpwo dê, nyo nmyo ntee pini dê. Yepê, Kópu mb:aa p:uu nmye nye danêmbum mo. Yepê, U yi nye a kwo, Nmyi k:omodanê kópu knî yi p:uu nyiné diyédiyé kîgha nmyo. Yepê, Yâpwo njini ka dmyinê ngêpê, n:ii ghê a t:a, n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, nti mbwaa mye l:âmo doo, tpileni yi ghê a pyede té, yinê mye l:âmo too.ⁱ ¹⁶Yepê, Wunê dini ghi ngê pi yilî y:oo yi chóó yi kópu í:uu yidnye ng:uu dé, Chóó Lémi ngê kalê too, ye mye daa kwódu ngê. ¹⁷Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi ngê chóóchóó nmye doo a kêmakêma, tpii nmye doo a dyede, kââdî nmye doo a dyede, nmyi yâpwo têdê nté nt:u mb:aamb:aa ngê doo kelekele, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo pyépi, kópu mb:aa nmye yilî doo a d:uud:uu, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nêne. ¹⁸Pi knî y:oo daa kêmakêma yi tpódu ye kpêê pî yé ngópu, yi tpódu y:oo kópu yilîni ye vyi ngópu, yi dî dmi u ngwo pwaa ngópu.

¹⁹U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Antiyóka p:aani dê Yikóniyêm a ndê dniye, Lisitída tpémi yi pee a kaa tumo, Póól chêêpî ngê vya ngópu, ntóó dnya a paapaa, kuwa íuw:o ngópu, alanté dnye nuw:o, apê ngmêñê, Dê pw:onu.^j ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo kwodonkwodo a wó, ntóó a yina ngópu, wod:oo Póól mêtê pii wo, yi p:aani mêtê diyé wo. Womumo mw:aandiye Mbanapas k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, Ndêêpi lee knopwo.

Póól pini dê Mbanapas Antiyóka u ngwo mêtê diyé knopwo

²¹Póól pini dê Mbanapas y:oo Ndêêpi tpémi ye Yesu u kópu mb:aa mî vyi ngópu, wod:oo pi yilî Yesu u yoo vy:o ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Lisitída, Yikóniyêm, Antiyóka, yi p:aani pyile knî yi kwo mêtê diyé knopwo. ²²P:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê kalê tumo, yepê, Yesu ka dpodombiy:e dmyinê kélîmî. Yepê, Pi knî y:oo dono yilî nmî p:uu wa d:uu ngmê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ka anmî lee dmi.^k ²³P:aani p:aani Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê a ngmidi ngópu, yi kada pini ngê pyódu tumo. Nté yi chóó ye kwódu ngópu, Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, Lémini ka kélîmî mbê dniye, yi Lémi ka a kuwo tumo, yepê, Nmî Lémi nmye wada a vyuwo.

²⁴Pisidiya Wee a kuwo ngópu, Pamîpiliya mîmî taa knopwo. ²⁵⁻²⁶Yesu u kópu dyuu Pêêka tpémi ye vyi ngópu, u kuwó dini ghi ngê Atáliya lee knopwo, liyé nkéli k:oo y:i mî wo knopwo, Sidiya mî tee knopwo, Antiyóka u ngwo mêtê diyé knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwéli a ngmidi doo, Yesu u yoo yi l:êê díy:o mwiyé kwéli dnye ngêpê.^l

ⁱ 14:15-17 Dpodo 17:22-31; Lóma 1:19-20 ^j 14:19 Dpodo 17:13; 2 Kódin 11:25; 2 Tim 3:11
^k 14:22 Dpodo 18:23; 2 Tim 3:12 ^l 14:25-26 Dpodo 13:1-2

²⁷Dini ghi n:ii ngê Antiyóka taa knopwo, Yesu u yoo a danê ngópu, kópuni Chóó Lémi ngê y:e doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o n:ii mê kaa tumo, yi kópu yilí yi ngêêdí a nté ngópu.^m ²⁸Yi p:aani Yesu u yoo vy:o dpímo kwo, dye ghi daadíi.

Mósisu u déêpí kópu dyuu u ngwo dnye tpiditpidi pêêdípêêdí

15 ¹Nju pi ngmê kní y:oo Njuda Wee a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo kní ye ala kópu dnyimon:aa tpaê, yipu, Kópuni Mósisu ngê a d:êê ngê, yi kópu dpí d:uu yó, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu dpí kaa we. Yipu, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu daawa kaa knomomê, nmí l:êê ghi dmi daanmyi d:uud:uu knomomê, yipu, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo daawa kaa nmyo.ⁿ ²Póól pini dê Mbanapas y:oo yi yéli yi kópu dpímo vyeé dé, u kuwó dini ghi ngê yi kópu nipi mēdnyimo tpiditpidi pêêdípêêdí. Yesu u yoo y:oo Póól pini dê Mbanapas, kn:aa yéli yi k:ii Njedusalem dy:ââ tumo, yepê, Nmí Lémi u dyépi kní ye, kada pini kní ye dmyinê lēpí, yepê, ala kópu y:oo amí l:âmo ngmê.

³Yélini dy:ââ ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Pēnisiya Wee u kwo mī lee dniye, Samédiya mī taa dniye. P:aani p:aani dnyen:aa lēpí, Yesu u yoo kní ye dnye tpaê, yipu, Chóó Lémi ngê kópu ndíi yi d:uu ngê, p:aani p:aani pi yilí Yesu u yoo vy:o yinê kaa too, yipu, daa Nju tpémi yi mo, ngmēnê kn:aa yéli mye yi k:ii. Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, w:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. ⁴Njedusalem dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo, yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi yéli yintómu y:oo kwuno tumo, yi kēê dmi mye mgímí ngópu. Póól pini dê Mbanapas y:oo kópuni Chóó Lémi u wēdēwēdē mbēmē dpímon:aa d:uud:uu dé, yi kópu yilí ye adē nté ngmê.^o ⁵Ngmēnê yélini Yesu u yoo vy:o doo kwo, woni yoo Pádisi yoo. Yi yéli ghēêdí dniye, yepê, Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o yélini ghē wo, Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu dpí kaa we, Mósisu u déêpí kópu yintómu myedny:oo cháâcháâ dé.

⁶Kada pini yoo dyépi yoo nipi ada wó, yi kópu p:uu dnye danê. ⁷Dye ghi daadíi yimí loo, u kuwó dini ghi ngê Pita ghēêdí wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nmyi lama ka tóó, wunê dini ghi ngê nmyi vy:o Chóó Lémi ngê ka a ngmídi noo, kn:aa yéli ye dy:ââ noo, Yesu u kópu mb:aa ye nīmo nté ngê, u ngwo Yesu ka kēlímí mbē dniye.^p ⁸Yepê, Pini n:ii ngê nmí gha dmi u kpēê, chóó u Ghē Dmi ntee nmo a dy:ââ ngê, kn:aa yéli ye yinté myedē dy:ââ ngê, yepê, u ngwo nē w:ee ngê, nē, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli myedē mya té, yi wépi dmi daa puwá. ⁹Yepê, Daa chámē nmoo, kópuni nmo doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli y:e myedoo d:uud:uu dé, yepê, yi dono yilí u kuwó kēé too, mu

^m 14:27 Dpodo 15:4,12 ⁿ 15:1 Nkal 2:12; 5:2 ^o 15:4 Dpodo 14:27

^p 15:7-9 Dpodo 11:4-17

kópu u díy:o Yesu ka mye kélímí mbê dniye. ¹⁰Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi mbodo l:ámo nmyinê ngêêpí ngmê. Yepê, Yesu u yoo ye dpodo ndíi yilí namé yém. Yepê, Nmí kn:ââ yoo dêê dniye, Mósisi u dêêpí kópu dyuu yilí ngê y:e pyodo, doo u ntââ yi kópu yintómu daapí d:uu ngópu. Yepê, Nmo my:oo ntee dé, yi dêêpí kópu yilí ngê nmo myaa pyódu. ¹¹Yepê, Daa dêêpí kópu dyuu châachââ mbêmê Chóó Lémi ngê wa ngee nmo. Yepê, Nmo Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii nmo yoo mu ngmídi, nmí Lémi Yesu ngê wâpu wunê ngêêpí nmo, u kwo nmo kélímí té, yinê wa ngee nmo, kóo k:oo wa kaa nmo.^q

¹²Dini ghi n:ii ngê Póól pini dê Mbanapas ghêêdí knopwo, pi yilí yintómu tumu yaa wo. Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kn:aa yéli yi vy:o mbwudu n:ii dpímon:aa chapí dé, pini n:ii dpímon:aa pyipyi dé, yi kópu yi ngêêdí a nté tumo. ¹³Yi danêmbum dini ghi n:ii ngê a kélí ngópu, wod:oo Njems ghêêdí wo, yepê, A mbwó yoo, ala kópu ngí ny:ee yó. ¹⁴Yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli mwiyé a ngmídi too, u yoo vy:o mye kaa too, nmí lama u ngwo yaa wo, nmímo, Chóó Lémi kn:aa yéli ye mye vuywo, yepê, yi kópu ala ngwo Saimon Pita ngê nmo kêdê vyi. ¹⁵Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo yinté kópu myeyi d:êê ngópu, Chóó Lémi u kópu yi d:êê ngópu, apê,

¹⁶K:omo tpile Dépidi u yoo y:oo dono a pyw:ee ngópu,
ngmênê mu dini ghi ngê amênê diyé,
yi yéli am:aanê wêdêwêdê kalê té.^r

¹⁷Kn:aa yéli yintómu y:oo adnyi nmy:uu nê,
k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yélini nê ngmídi ngê,
yi yéli a yoo vy:o waní kaa té.

¹⁸Nmí Lémi ngê yi kópu ló dini a vyu.

¹⁹Njems ngê yepê, A nuw:o ghi alanté, Chóó Lémi ka kn:aa yélini wunê diyédiyé, doo u ntââ yi yéli ye dpodo ndíi daanmí y:oo. ²⁰Yepê, Pweepwee pee ngmê d:êê koo, nmí tídê mbwó kní ye paa dy:ââ koo, ala kópu pyile kní ye paa d:êê téme. Yepê, Mwiyéni alanté, Tpile tp:oo n:ii kn:aa pini ngê k:omo yâpwo u l:êê díy:o dpí vy:a, yi tpile tp:oo Yesu u yoo y:oo daapaa ma y:e. Yepê, Myomoni alanté, Pyââ ti mââ ti ngê kêê daapêdê t:ee y:e. Yepê, Pyoloni mye alanté, Tpile tp:oo kídnyingê ntapí, ngmênê tpile tp:oo dny:oo vyee, wêê choo pywuwópywuwó, u ngwo dny:oo pîpî, yi tpile tp:oo wêê kíngê nda ngmê.^s ²¹Yepê, U ntââ ngê doo ya, kn:aa yéli y:oo Mósisi u dêêpí kópu wunê pêdê ny:ee tumo, mu kópu u díy:o m:ââ yilí yi k:oo nmí w:êê mââwe kní y:oo yi ngêpê ngomo kní yi k:oo yi kópu dyuu dnyimo a kpââ dé, yi p:uu myednyimo a dêêpí.

Dyépi kní y:oo kópuni d:êê ngópu

²²U kuwó dini ghi ngê dyépi yoo, kada pini yoo, Yesu u yoo yintómu yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmí vy:o pi miyó nmí ngmídi, Póól

q 15:11 Nkal 2:16; Epeso 2:5-8 r 15:16-18 Amos 9:11-12 s 15:20 Lev 17:10-16

pini dê Mbanapas yi p:uu nmî t:ee dê, Antiyóka nmî dy:ââ té. Wod:oo yi kada pini miyó ngmidi dumo, Sailas pini dê Njudas, pini n:iu u pi mye Mbasapas. ²³Pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, yi tpóknî ye y:ee ngópu. Yi pweepwee pee alanté d:êê ngópu, yepê,

Nmo Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo yi k:ii, ala pweepwee pee nmye dpo dy:ââ. Yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, yélini Sidiya Wee u kwo, Silisiya Wee u kwo, Antiyóka yélini a kwo, munmíkó nmî tîdê mbwó yoo. ²⁴Yepê, Nmî lama até d:uu yââ, nmî vy:o pini knî ngmê nmye a lee dniye, Mósisi u dêêpî kópu p:uu nmye dnyen:aa danê, u ngwo mî dyênê nmyoo, ngmênê yi yéli dpíp:o dy:ââ too, yi chóó nmye dnyen:aa danêmbum. ²⁵Yepê, Nipi até dp:o wó, nmî nuw:o ngmidi ngê até dpí pyódu, pi miyó kudu ngmidi, nmye nmínê dyede dê, Mbanapas pini dê Póól yi p:uu wunê kelekele mo, nipi nmye wunê lèpî té. ²⁶Yepê, Mbanapas pini dê Póól nmî nuu u pi dê, k:omo tpile pi knî y:oo pî vya dumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo dêpê kuwo ngópu. ²⁷Yepê, Nyââ, Njudas pini dê Salas nmye dp:o dy:ââ dê, kópuni dp:o d:êê, yi chóó yi komo ngê nmye amímênê nté ngmê. ²⁸Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u k:ii nmî nuw:o dmi ngmidi ngê dê pyódu, dpodo ndîf nmye daanmo kê, ala kópu pyile njini dmyinê d:uud:uu. ²⁹Yepê, Nju tpémi n:ii nmyi vy:o a wee, Yesu u yoo vy:o, yi yéli yi l:êê díy:o, tpile tp:oo n:ii pi ngê k:omo yâpwu u l:êê díy:o dpí vy:a, myenté tpile tp:oo n:ii ntapî u tpile tp:oo, wêê p:uu d:uudpî pw:ii ngmê, yepê, yinté tpile tp:oo myekîdmyengmê ma ngmê, mu kópu u díy:o Nju tpémi ye tupwótupwó dé, kwódu ngmê u tpile tp:oo dé, d:uudpî ma ngmê. Yepê, Pyââ ti mââ ti ngê kêê kîdmyengê t:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî yi p:uu kêê daanmyi yé ngmê, ye Nju tpémi yi k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya. Yepê, Nmî kópu dyuu wu u dí. ²⁹

³⁰Wod:oo yi pini páádi knî y:oo pweepwee pee adî núw:o ngmê, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo yintómu a danê ngópu, wod:oo pweepwee pee ye adî y:ee ngmê. ³¹Dini ghi n:ii ngê a kp:aa ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ³²Njudas pini dê Sailas, daa kópu ngmidi p:uu ye dpîmo danêmbum, yimi mê wêdêwêdê kalê tumo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo myedpîmo kapî. ³³Wiki miyó pyile y:i dpîmo ya, u kuwó dini ghi ngê nd:uu ye mê vyi ngópu, Njedusalem mê diyé knopwo. ³⁴(-)

³⁵Póól pini dê Mbanapas Antiyóka dpîmo ya, dye ghi daadî. Lama pini yilî yi k:ii nmî Lémi p:uu pi knî ye dnyimo danêmbum.

Póól Mbanapas u ngwo numo chámê doo

³⁶U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Mbanapas ka kwo, Nmî Lémi u kópu p:uu kwéli nyipun:aa danêmbum, y:i mêpaa lee knî, nmî tîdê mbwó yoo

angênté wunê pyede té, mēpaan:aa m:uu téme. ³⁷⁻³⁸Mbanapas ngê u yi doo kwo, Njon Mak nye núw:o, ngmênê Póól ngê u yi dêpwo kwo, Nye núw:o, mu kópu u díy:o, mwiyé Pamípiliya mínê kuwo doo, yi tpódu y:oo yi dpodo ghêlí dêpa kêlí ngópu, u ngwo mínê kuwo doo.^w ³⁹Wod:oo noko nod:e knopwo, wod:oo adê numo chámê dê. Mbanapas ngê Mak núwo, liyé nkéli k:oo wo knopwo, Saipídís mî tee knopwo. ⁴⁰Póól ngê Sailas adí ngmídi, kwo, Dpodo tédê ng:ii paa lee kní. Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi ka dmy:ee ngópu, kwo, U ntââ kí tpódu wanya a y:enê dê, p:aani n:ii a lèpí mo. ⁴¹Wod:oo Póól Sailas y:oo Antiyóka a kuwo ngópu, Sidiya Silisiya yi wee dê yi kwo lee knopwo. P:aani n:ii dpímo taataa, Yesu u yoo y:i dpímo wêdêwêdê kîgha dé.

Timoti Póól pini dê Sailas yi p:uu u ngwo kele

16 ¹Póól pini dê Sailas Ndêêpi taa knopwo, u kuwó dini ghi ngê Lisitída lee knopwo. Yesu u yoo vy:o pini ngmê, y:i doo ya, u pi Timoti, u pye Nju pyââ, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. U mî daa Nju pi, ngmênê Kídiki pi.^x ²Yesu u yoo yélini doo kwo Lisitída p:aani dê Yikóniyêm, apê, Timoti k:uuchêm u pi.^y ³Póól ngê u yi doo kwo, Timoti nî núw:o, wod:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu t:àngo, Nju pi ngê u ngwo pyódu ngê, mu kópu u díy:o p:aani p:aani Nju tpémi yi lama doo ya, Timoti u mî Kídiki pi, tp:oo p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:àngo.^z ⁴P:aani p:aani lee dniye, kópuni Yesu u dyépi kní y:oo Njedusalem a d:êê ngópu, yi kópu Yesu u yoo ye dnyimon:aa tpapê, yepê, Ala kópu dyuu dmyinê cháâcháâ dé.^a ⁵Wod:oo p:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê ngê pyaa dniye, yilí ngê yinté doo pyodopyodo.

Luukî Póól p:uu u ngwo kele

⁶Póól u pyipe dê yi k:ii Pídichiya Wee Nkalásiya Wee yi kêlí ghê lee dniye. Ésiya Wee u kwo daa nî dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo Yesu u kópu p:uu dny:oon:aa danê. ⁷Dini ghi n:ii ngê Misiya Wee u nkîgh:ê taa dniye, u yi y:e doo kwo, Mbitiniya Wee u kwo nmî lee dmi, ngmênê Yesu u Ghê Dmi ngê yi kópu ye kwódu ngê. ⁸Wod:oo Misiya Wee mwada pee lee dniye, Tídówas mî taa dniye, ntii chedê kwéli noo ya. ⁹Mgîdí ngmê ngê Póól até doo wóó, u wóó k:oo Másídóniya pi ngmê módu, apê, Mu kwo. Yi pini Póól ka ngêpê mbê wo, kwo, Másídóniya dpo pwiyé, dp:uu ngee nmédi. ¹⁰Dini ghi n:ii ngê Póól a pii wo, wóó nmo yedê nté ngê, wod:oo ala kópu noko nmî vyyu, Másídóniya lee kmêle, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u yi a kwo, A kópu mb:aa yi yéli ye ngmênanyi vyi y:e.

^w 15:37-38 Dpodo 12:12,25; 13:13; Kílosa 3:10 ^x 16:1 2 Tim 1:5 ^y 16:2 Pilipay 2:19-22
^z 16:3 Nkal 2:3-5 ^a 16:4 Dpodo 15:23-29

Lidiya Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê wo, Pilipay

¹¹Liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Tîdówas nmo kuwo ngê, Samótîdési nm:uu tee dniye. Womumo mw:aandiye Samótîdési mun:oo kuwo ngê, Niyapolis nm:uu tee dniye. ¹²Yi ndini nmî yó, Pilipay nm:uu taa dniye, p:aa ndî. Másídóniya Wee u ghi páádi knî yi vy:o, mwiyéni ghi u kwo, yi p:aani a tóó. Lóma tpémi yi p:aa ngmê, mu kópu u díy:o Lóma pi yilí y:oo Lóma wunê a kuwo ngópu, Pilipay a lee dniye, yi p:aani y:oo mî gh:ii ngópu. ¹³Wo miyó pyile yi p:aani nmee ya, líme wó dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yi p:aani u nkígh:ê mbwáani paa nmî lee dniye, Nju tpémi kwéli dnyimon:aa a wó, ngêpê u l:êê díy:o. Mbwódo nmî yaa dniye, pyââ knî ye até nmee danêmbum. ¹⁴Yi yéli yi vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi Lidiya, Tayátida pyââ. Pi knî y:oo yi pyópu ka kpídî yadí mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngmênê Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê. Nmî Lémi ngê yi kyîmwi u gha a pywálî ngê, Póól ka kêlîmî mbê wo. ¹⁵U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngê, u yoo yintómu, yélini u ngomo k:oo doo kwo, Yesu u pi ngê mbwaa paa mye kmênê too. Yi kyîmwi ngê nmopê, K:omo tpile d:aa Nju pyââ, ngmênê a ngm:êê nódó, a ngomo k:oo nmyi k:ii nye ya kmêle, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka ntênê n:aa kêlîmî. Wod:oo yi kyîmwi ngê nmî nuw:o dmi mê ngmópu, u kuwó nmî ghê dniye, nmî ngm:êê ngê.^b

Póól pini dê Sailas mbwa u ménê u ngwo kee knopwo, Pilipay

¹⁶Wo ngmê ngê ngêpê têdê até nmî lee dniye, maa p:uu dpodo módó ngmênmi módu. Yi pyópu ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi dmââdí pi knî yi kpeede ngê pyódu ngê, u kwo dpîmo tpaépê, kópu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. Pini n:ii knî yi p:uu yi dmââdí wâpu dpîmo dpodo, yi yéli y:oo ndapî ndîi dnyimo kmênêkmênê, dini ghi n:ii ngê yi dmââdí ngê pi knî ye dpîmo tpaépê, yipu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. ¹⁷Póól u k:ii nmîmo paa, yi dmââdí ngê myedpîmo yâmuyâmu nmo, pi knî ye dpîmo kââ, yipu, Kî tpóknî u díghê yâpwo p:uu a dpodo té. Yipu, Nmyi Mbwámê ngê pini n:ii pyodo, u kópu vyílo nmye ka tpaépê ngmê.^c ¹⁸Wo yilí yi k:oo yi dmââdí nmî kuwó dpîmo a kââ, u kuwó dini ghi ngê Póól mbodo l:âmo a ngêpa wo, yi dmââdí ka diyé wo, yi kmêna ka kwo, Yesu Kédisu u pi ngê nga d:a mbwólu, Ye dmââdí a kuwo ngi, wod:oo kmêna ngê yi dmââdí a kuwo ngê.^d ¹⁹Dini ghi n:ii ngê yi dmââdí u kada pini knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Wod:oo ndapî daamunmî kmênê, wod:oo Póól pini dê Sailas mgîmî dumo, kóté têdê núw:o dumo. ²⁰Yi p:aani u kada pini dê ye yepê, Kî tpódu Nju pi dê, nmî némi dmi dê dyênê ngmê. ²¹Yepê, Kî tpódu y:oo l:êê ghi kamî p:uu ka ndiye kígha

^b 16:15 Dpodo 16:33; 18:8 ^c 16:17 Mak 1:24 ^d 16:18 Mak 16:17

nmo, lémi ghi n:ii nmî kn:ââ knî y:oo nmo kwódu tumo. Yepê, Nmo Lóma tpémi, doo u ntââ yi lémi ghi p:uu daanmî ndiye. ²²Pi yilí yintómu y:e a kââdí wo, Póól pini dê Sailas yi p:uu dnye d:uu. Yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Mgímî dóó, yi kpídí dê yi mbwo dpo chaa dóó, kpêê ghi ngê dpí kpaka dóó.^e ²³Wod:oo lede knî y:oo dpodombiy:e kpaka dumo, mbwa k:oo km:êê dumo, mbwa y:enê pyu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê chi y:enê dê. Kwo, Kíngê pwii knî. ²⁴Yi kópu u l:êê díy:o mbwa y:enê pyu ngê d:omo yu kn:ââ u mênê mênê kuwo doo, yi kpâlí páádi knî yi pââ ghi dê yi kêlí yé tumo.

²⁵K:omo tpile Póól pini dê Sailas dpímo mgíní vyímí, ngmênê mgídí núnknúnknî p:uu Chóó Lémi ka dpímo ngêpê, myedpímo wéti. Yélini mbwa k:oo doo kwo, yi yéli y:oo myednye ng:aang:aa dê. ²⁶Wod:oo têpê doo ghêdê, mbwa dpodombiy:e myedoo ghêdê, keñe yintómu kpêmí too, puwóma té mínê ghay dniye, yélini mbwa k:oo dnye kwo u ntââ pí pwii dniye, ngmênê daa pwii dniye. ²⁷Mbwa y:enê pyu yi nyaa wo, apê, Keñe dmi lukwe ngê mêdê kpêmí? Apê ngmênê, Pi yintómu dê mbêpê. Wod:oo u taa u paa a mbywongo, u yi u ngwo doo kwo, A chóóchóó nî vy:a. ²⁸Póól u kwo adí mbwólu, kwo, Apuu! Kwo, Nýóóchóó kidingê vy:a. Kwo, Nmo yintómu anmî pyede té. ²⁹Mbwa y:enê pyu ngê pi ngmê ka kwo, Lam ngma a núw:e, wod:oo mbwa k:oo kee wo, Póól pini dê Sailas yi kêmatamo dyimê wo, doo nkíngê. ³⁰Wod:oo pw:ii doo, yepê, A lémi dê, ló kópu ngmaní d:uu, dpí yâpwo ngê u nkwo wa ngee nê? ³¹Yi tpódu y:oo kwo, Nmî Lémi Yesu ka chi kélímí, u l:êê díy:o wa ngee ngi, yélini m:uu a t:a, wamye ngee té. ³²Wod:oo nmî Lémi u kópu p:uu u kwo dpímo danêmbum, u kpâm ghee knî mye yi k:ii. ³³Yi mgídí ngê yi pini ngê Póól pini dê Sailas yi kpadama mbwómtyé adí ghêê té, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê yi pini mupwoknî yi mbêmê mbwaa adí yé.^f ³⁴Wod:oo yi pini ngê yi tpódu u ngomo k:oo adí núw:o dê, ad:uu mbono dê. Yi pini mupwoknî y:oo w:aa a pyw:ee ngópu, mu kópu u díy:o yi ngwo Chóó Lémi ka kélímí mbê dniye.

³⁵Womumo mw:aandiye yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. ³⁶Lede knî y:oo mbwa y:enê pyu ka yi kópu mî vyi ngópu, wod:oo yi pini ngê Póól ka kwo, Kada pini dê y:oo ala kópu da vyi ngmê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. Póól ka kwo, Pwii choo, kwo, mb:aamb:aa ngê mîchoo lèpí. ³⁷Ngmênê Póól ngê lede knî ye yepê, Lóma u pi nyi p:uu a t:a, lukwe díy:o nmyi kpaka nyo. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo yipe nyo, kada pini dê y:oo dnyinté mye kóté kalê nyo, ngmênê pi yintómu yi ngíma nmyi kpaka nyo, mbwa k:oo módu my:ee km:êê nyo. Yepê, Kada pini dê y:oo yi chóó paa pw:ii nyo.^g ³⁸Lede knî y:oo yi

^e 16:22 2 Kódin 11:25; Pilipay 1:30; 1 Tes 2:2 ^f 16:33-34 Dpodo 16:15

^g 16:37 Dpodo 22:25

kópu kada pini dê ye dini ghi n:ii ngê vyi ngópu, wod:oo nkíngê mbê knopwo, apê, Nyi lama daa ya, Yi tpódu nyo ntee pini dê, Lóma u pi yi p:uu mye t:a. Apê, Yinté pini módu pi d:uudpí kpaka. ³⁹Yi kópu u l:êê dfy:o kada pini dê mbwa chedê yi chóó lee knopwo, Póól pini dê Sailas ye mb:aamb:aa mímê y:ee ngópu, mbwa k:oo yi chóó mê pw:ii dumo, yepê, Nyi lémi dê, U ntââ ala p:aani mb:aamb:aa ngê wadpo kuwo ngmê. ⁴⁰Póól pini dê Sailas y:oo mbwa a kuwo ngópu, Lidiya u p:aa pee lee knopwo, u ngomo k:oo mî kee knopwo, Yesu u yoo y:i mî m:uu tumo, y:imê mê wêdêwêdê kalê tumo, yed:oo lee knopwo.

Póól pini dê Sailas Tesalonika u ngwo lee knopwo

17 ¹Póól Sailas y:oo Pilipay a kuwo ngópu, Ambipolis mî taa knopwo, yi ndini yé ngópu, Apoloniya mî taa knopwo, yi ndini mê yé ngópu, Tesalonika mî taa knopwo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo kwéli doo kwo.^h ²Póól ngê p:aani p:aani kópuni dpímo a d:uud:uu, Tesalonika myimí d:uu ngê, líme wo ngê ngêpê ngomo k:oo yi kee wo. Líme wo pyile kní yi k:oo Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu dyuu yi ngêédí doo a kpââ, u kakê mê ye doo chámêchámê.ⁱ ³Yepê, Ala kópu dmyinê w:ee ngmê. Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo wunê yi nuw:o ghi alanté doo a ya, apê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmêwa a ngmidi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo, wa vya ngmê, u kuwó dini ghi ngê amêdê pyidu. Yepê, Yi pini u pi ala ngwo nmye n:aa tpaê. Yepê, U pi Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu yinê ntiye too. ⁴Nju pi kní ngmê yi kópu ka kélímî mbê dniye, Póól pini dê Sailas yi p:uu kaa dniye, Kídiki pi yilí yi k:ii, yélini Chóó Lémi ka dnyimo ngêpê, ch:am ndíî kní ngmê mye yi k:ii, Póól pini dê Sailas yi p:uu mye kaa dniye.

⁵Ngmênê Nju tpémi n:ii kní y:oo Yesu u kópu u wépi pwaa ngópu, í:ee ye kaa ngópu, paambwi pyu dono kní ye ka dniye, yi mbodo dmi mye vwuwo ngópu, yi p:aani tpémi yintómu yi pee kaa ngópu, dnyengi dnyeng:aa ndíî ngma a pwaa ngópu, Njeson u p:aa pee lee dniye. U yi y:e doo kwo, Njeson u ngomo keñe nmî pwââ, Póól pini dê Sailas nmo pw:ii dê, pi kní yi ngíma nmî kaa dê. ⁶Ngmênê dépê pyw:ee dumo, wod:oo Njeson Yesu u yoo kní ngmê yi k:ii mgímî tumo, yi p:aani u kada pini kní ye ínuw:o tumo, kada pini kní ye dpodombiy:e ye mbó dniye, yepê, Pini n:ii kní y:oo wee wee p:aani p:aani yi némi dmi dnyimo a dyede, mê miyó al:ii kêda lê, nmî némi dmi myaan:aa dyênê ngmê.^j ⁷Yepê, Yi pini dê Njeson u ngomo k:oo dpímo ya. Yepê, Yi yéli y:oo Lóma tpémi yi king ndíî u kópu dyuu daa cháâcháâ ngmê, ngmênê u mo king u pi mu ka tpaê ngmê, u pi Yesu.^k ⁸Yi p:aani tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii

^h 17:1 1 Tes 2:1-2 ⁱ 17:2-3 Luukí 24:26-27; Dpodo 9:22 ^j 17:6 Dpodo 16:20

^k 17:7 Luukí 23:2

ngê ny:ee ngópu, Lóma tpémi ye nkíngê mbê dniye, dnyengi u ngwo kaa ngópu. ⁹Kada pini knî y:oo Njeson ka kwo, Nyoo knî yi k:ii ndapí kée yó. Kwo, Alanté dnyengi daamuwa ghê knomomê, ndapí nmye amêdê diyé. Kwo, Muwa ghê knomomê, ndapí nmye mēdaawa diyé. Wod:oo Njeson u piye knî yi k:ii yi ndapí kée ngópu, yed:oo pwii dniye.

Póól pini dê Sailas Mbédiya u ngwo lee knopwo

¹⁰Yesu u yoo knî y:oo u yi y:e dēpwo kwo, Póól Sailas pw:oo dniye, wod:oo mgídí dini ghi n:ii ngê a ghay wo, Mbédiya dy:ââ dumo, y:i lee knopwo. Líme wo yi k:ii y:i ye dyimé wo, Nju tpémi yi k:ii yi ngêpê ngomo k:oo mye kee dniye. ¹¹Tesalonika tpémi y:oo Yesu u kópu ntee mb:ii ngópu, Mbédiya tpémi y:oo yi kópu yinté daa mb:ii ngópu, ngmênê yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi pywálí wo. U yi y:e doo kwo, Nmí lama yaa we, kópuni Póól ngê a tpapê té, ndê kópu dé ó daa ndê kópu dé, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê tumo, dye ghi yintómu dnyimo a kpââ dé.¹ ¹²Nju pi yilí Yesu u kópu ka kélímí mbê dniye, Kídiki lémi ch:ama mye yi k:ii.^m ¹³Ngmênê Nju tpémi n:ii Tesalonika doo kwo dini ghi n:ii ngê a ny:ee ngópu, apê, Póól ngê yi pini u kópu Mbédiya tpémi ye myemînê tpapê, wod:oo Mbédiya lee dniye, pi yilí yi mbodo dmi y:i mye vuywo ngópu.ⁿ ¹⁴Yesu u yoo y:oo Póól ntii kēpa até yi dy:ââ ngópu, ngmênê Sailas pini dê Timoti Mbédiya dpímo a ya. ¹⁵Póól pini n:ii knî y:oo ntii kēpa ngm:êê ngópu, liyé nkéli k:oo wo dniye, Aténi mî tee dniye, y:i mínê kuwo ngópu, yi yéli Mbédiya mē diyé dniye. Póól ngê yepê, Sailas pini dê Timoti ala ngwo a pwiyé dniye.

Póól ngê kópuni d:uu ngê, Aténi

¹⁶Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Sailas pini dê Timoti Aténi doon:aa t:âât:ââ dê, u gha dono ngê pyodo, apê, Ala p:aani tpémi yi k:omo yâpwo daa ghêdê, apê, yi kópu ngê a nuw:o dé dyênê. ¹⁷Wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee wo, Nju tpémi yi k:ii Yesu u kópu p:uu nipi dnye danê, myenté kn:aa yéli n:ii Chóó Lémi ka dnye ngêpê mye yi k:ii. Póól Aténi tpémi yi danêmbum tédê myedpímo lēpí, pi knî yi k:ii myednyimon:aa danêmbum. ¹⁸Kídiki tpémi yi lama pini knî ngmê, Póól u k:ii nipi dnye danêmbum, yi yéli yi vy:o pi dyêédí miyó doo ya, Epikudiyên yoo ngmê, Stókí yoo myomo. Pi ngmê knî y:oo apê, Kí pini mtye k:ii nmo ka danêmbum. Apê, Doo u lama ka danê. Pi ngmê knî y:oo apê, Kn:aa dyámê tpémi yi yâpwo dê yi p:uu nmo ka danêmbum. Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Póól Yesu p:uu ye doo danê, u pyidepyide p:uu ye myedoo danê. ¹⁹Yélini y:oo lama pini yoo dnyimo y:enê, pi knî y:oo yi

¹ 17:11 Njon 5:39 ^m 17:12 Dpodo 13:50; 17:4 ⁿ 17:13 Dpodo 14:19

yéli ye Póól núw:o ngópu. Yi yéli y:oo kwo, Kópuni p:uu nye danê, nmî nuwo kwéli. ²⁰Kwo, Kópu kamî n:ii chi vyi té, yi kakêmê nmo chámê ngi. ²¹(Yi kópu vyi ngópu mu kópu u díy:o Aténi tpémi yintómu knî y:oo kópu kamî ngmêdnyimo nyêm, wo y:i dnyimo chedêchedê dé.)

²²Yi yéli yi ngîma Póól ghêêdí wo, yepê, Aténi tpémi. Yepê, A lama ka tóó, yâpwo yilí ye nmye ngêpê té. ²³Yepê, Ala p:aani nmyi yâpwo ka ngêpê têtê yilí nî módu, yi vy:o ngmênî módu, yi chêêpí kaa p:uu alanté d:êê ngópu, apê, Yâpwoni u pi nmî lama daa tóó. Yepê, Yâpwoni ka daa nmyi lama nmye ngêpê té, yi yâpwo u pi nmye mîní tpaépê, u pi Chóó Lémi, pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, tpile yintómu yinê mye l:âmo ngê. ²⁴Yepê, Daa ngomo k:oo a tóó, mu kópu u díy:o mbóó dyámê yi kada pini. ²⁵Yepê, Doo u ntââ tpile u kwo daangmênî y:oo, mu kópu u díy:o tpile yilí yintómu yinê nmo wunê kuwo, ghê nmo yinê myewunê kuwo. ²⁶Yepê, K:omo tpile pi dyêêdí daa ngmîdi, ngmênê nmî kn:ââ mu ngmîdi Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê pi dyêêdí yintómu yi wee u kwo yi wee u kwo dy:ââ too, kwéli wumê pyede, yi kêlí ghi u nuw:o ngê mwiyé a pyw:ee too. ²⁷Yepê, U yi u ngwo doo kwo, A ka pídnya a vuyuwo, pídnýi nmy:uu nê, pêtê pyw:ee nêne. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi daa kuughê wunê tóó, nmî nkígh:ê chono a tóó. ²⁸Yepê, Pi ngmê ngê ala kópu d:êê ngê, apê,

Wo daa vyílo, daapóno pyede,
myedaapóno m:ii té,
nmî ghê dmi myedaapê t:a.

Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê,
Nmo my:oo tp:oo yoo.

²⁹Yepê, Chóó Lémi nmî mî, yi kópu u l:êê díy:o, nmo ntee dé, nmî Mî mye yinté pini, daa chêêpí ntee tpile, daa pi u kââ ntee tpile. Yepê, K:omo tpile pi u kââ silípê ngê wanmyi l:âmo ngmê, nkól ngê wanmyi l:âmo ngmê, ngmênê nmî Mî daa yinté pini. ³⁰Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópu nmye dépêngmê vyu, mu kópu u díy:o nmyi lama dépwo a ya, ngmênê ala ngwo nmyo yintómu nmye kídî vyi, u l:êê díy:o nmyi kópu dono yilí a kuwo tóó. ³¹Yepê, Chóó Lémi ngê wunê wo ngma a yó, wéni n:ii ngê pi yintómu ndêndê ngê wa kóté kwolo. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini ngê yinê wa kóté kalê nmo. Yepê, Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yi pini kpêênî a pyidu ngê. ³²

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u pyidepyide u kópu ye yi vyu, woni knî y:oo Póól dnye yumuyumu, woni knî y:oo kwo, Mu dini ghi ngê yenté kópu nmo m:uu dp:uu vyi. ³³Wod:oo Póól ngê yi yéli a kuwo ngê. ³⁴Pi knî ngmê p:uu kaa dniye, Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Dayonisiyas, lama pini yoo yi kada pini ngmê. Pyââ yi vy:o my:oodoo kwo, u pi Damadís.

Póól Kódin u ngwo doon:aa dpodo

18 ¹Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo. ²Yi p:aani Nju pi ngmê módu, u pi Akwila, yi pini Pontós Wee u kwo ta. Yi pini u kpâm u pi Pídisila, cha yi ngwo Yitali a ndê knopwo, mu kópu u díy:o Lóma tpémi yi king ndî Kílódiyas ngê Nju tpémi l:êê too, yepê, Lóma a kuwo yó, kn:aa p:aani dmyinê lêpî. (Yesu m:aani n:ii ngê ta, m:ââ podoy:a mê chu mî loo, Nju tpémi y:oo Lóma u ngwo a kuwo ngópu.) ³Póól ngê Akwila cha mî m:uu doo, yi ngomo k:oo u k:ii dnye ya, mu kópu u díy:o dpodo ngmídi p:uu dnye dpodo, tpile tp:oo too pee ngê dnyimo tpile lâmolâmo. ⁴Límé wo ngê Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpímo koko, Nju tpémi Kídiki tpémi yi k:ii Yesu p:uu y:i nipi dnyimon:aa danêmbum.

⁵Dini ghi n:ii ngê Sailas pini dê Timoti y:oo Másídóniya Wee a kuwo ngópu, Kódin mî taa knopwo, Póól ngê u ndapí p:uu dpodo a kêlî ngê, dye ghi yintómu Nju tpémi ye dpímo danêmbum, yipu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, wunê kî ta, u pi Yesu. ⁶Ngmênê Póól ka daa ng:aa mbê dniye, u kwo dnye kwopwepe, u kwo myednye peede tpaépê, wod:oo Póól ngê u kpídî u mbwo a ngópu, vyêédî ngê, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, yi pini dnye mb:ii ngmê. Yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo njini. Yepê, Nmyi tupwó a kpídî p:uu daadî ya. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa mb:ii nmyomomê, kîdmyongê yipe nê, nê kuu, nmyi chóó nmyo kn:ââ dé. Yepê, Wod:oo d:a kuwo nmyo, ala ngwo kn:aa yéli ye n:aa lêpî, yélini daa Nju tpémi. ⁷Wod:oo yi ngêpê ngomo a kuwo ngê, u chedê ngomo n:ii doo kwo, yi ngomo k:oo mî kee wo, pi knî ye y:i dpímon:aa danêmbum. Yi ngomo chóó u pi Titiyas Njastas, daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka myedpímo ngêpê. ⁸Nju tpémi yi kada pini u pi Kídisípês. Yi pini mupwoknî nmî Lémi ka kêlímî mbê dniye, Kódin pi yilí y:oo Yesu u kópu mye ny:ee ngópu, u kwo mye kêlímî mbê dniye, Yesu u pi ngê mbwaa yi mbêmbê mye yé ngópu.

⁹Mgídî ngmê ngê Póól até yedoo wóó. U wóó k:oo nmî Lémi ngê kwo, Namê nkíngê. Kwo, A p:uu danêmbum kidíngê yé, a pi ye muchi tpaépê. ¹⁰Kwo, Ala p:aani pi yilí a ka wa kêlímî mbê dmi, yi kópu u l:êê díy:o ana a ngêépî ngi, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa vya ngi. ¹¹Wod:oo Póól y:i doo ya, m:ââ n:êê ngmê d:umu ngmê Chóó Lémi u kópu p:uu doo ndiye kîgha dé.

¹²Dini ghi n:ii ngê Lóma tpémi y:oo Nkálíyó Kódin dy:ââ ngópu, Kídiki tpémi yi kada pini ngê u ngwo pyódu ngópu, yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo a kâadî ngópu, Póól mgímî ngópu, Nkálíyó u ngópu kóté kalé ngópu. ¹³Nkálíyó ka kwo, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêépî kópu dyuu n:ii a d:êê

r 18:3 1 Kódin 4:12 s 18:5 Dpodo 17:14-15 t 18:6 Dpodo 13:46 u 18:9 1 Kódin 2:3

too, ala pini ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo yi kópu dyuu kée y:e, daa yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka pídny:oo ngêpê. ¹⁴Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu nê wópu, ngmênê Nkáliyó ngê u dnye vyâ, Nju tpémi ye yepê, Nju tpémi. Yepê, Kí pini ngê kópu dono wongmê d:uu ngê, yepê, ye nmyi dnye dmi pídî ny:oo. ¹⁵Yepê, Ngmênê kópu dyuu u díy:o, pi u pi u díy:o, nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi u díy:o u ngwo nmye nod:enod:e té, wod:oo yi kópu nmyi chóó moo lâmo yó. Yepê, Yinté kópu daangmaní lâmo. Yepê, Nê kuu. ¹⁶Wod:oo kóté têtê pw:ii too. ¹⁷Yélini Chóó Lémi ka dèdnye ngêpê, yi yéli y:oo Nju tpémi yi kada pini mgîmî ngópu, mye kpaka ngópu. Yi pini u pi Sosítèni. Nkáliyó ngê yi kópu yi módu, ngmênê ye daa kwódu ngê.

Póól Ántiyóka u ngwo mê diyé wo

¹⁸Póól ngê u gha nmî Lémi ka d:ud:umbiy:e y:ângo, wod:oo Nju tpémi yi kópu ngmê d:uu ngê, yi kópu u l:ii yi t:ângo, nkéli mbwaa wain kpîpî ngê, mbodo mgamê kwólu, myedêpê chápwo. Wo yilí Kódin doo ya, Yesu u yoo vy:o, wod:oo Akwila cha yi k:ii kada a y:ee ngópu, Sénkîdiya lee dniye. Yi p:aani Póól ngê u mgamê yimênê ngêêdî, mbodo a chápwo, mbwaa mye ndâ. ¹⁹U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo wó dniye, Epeso mî tee dniye, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo mî kee wo, yi tpókni yi k:ii Yesu p:uu dnyen:aa danêmbum.^v ²⁰Yi yéli y:oo kwo, Dye ghi daadîf ng:ii mwiyé mî ya kmêle. Ngmênê Póól ngê yepê, Kêle. Yepê, Doo u ntââ. ²¹Yepê, Chóó Lémi ngê a ka yinê wa vyi, u ngwo amênê diyé. Wod:oo Póól liyé nkéli k:oo wo wo, Epeso a kuwo ngê, Akwila cha y:i myedê kuwo doo.^w

²²Póól dini ghi n:ii ngê Sisadiya mî tee wo, Njedusalem mî loo, Yesu u yoo y:i mî módu, Ántiyóka u ngwo mê diyé wo. ²³U kuwó dini ghi ngê Ántiyóka mêtê kuwo ngê, Nkalásiya Wee u kwo loo, p:aani p:aani dpîmo taataa, Yesu u yoo dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, u kuwó dini ghi ngê Pídichiya Wee u kwo yinté mye loo.

Apolosa u danêmbum

²⁴Nju pi ngmê, u pi Apolosa, pini n:ii Aleksándídiya ta, yi pini Epeso loo. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni d:êê tumo, Apolosa u lama yi kópu mb:aamb:aa ngê dnyimo ya, yi kópu knî yi p:uu pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî. ²⁵Nmî Lémi u kópu dyuu u lama doo kwo, yi kópu dyuu u nuu u kópu dyuu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo tpaépê dé, ngmênê yi pini daa Yesu u pi ngê mbápitísím kalé ngópu, wunê Njon ngê yoo ntee dpîmo a mbápitísím kîgha dé, yi pini yinté mye mbápitísím kalé ngópu.^x ²⁶Apolosa daa nkîngê mbê wo, Nju tpémi yi

^v 18:19 Dpodo 17:17 ^w 18:21 Lóma 1:10; 1 Kódin 4:19; Njems 4:15 ^x 18:25 Dpodo 19:3

ngêpê ngomo k:oo Yesu p:uu danêmbum kn:ââ yi chópu. Dini ghi n:ii ngê Akwila cha y:oo u kópu dyuu ny:ee ngópu, yi chóó yi ngomo k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u kópu p:uu u nuw:o yimímê wáti ngópu. ²⁷Apolosa ngê u yi doo kwo, Kídiki ní lê, wod:oo Yesu u yoo n:ii Epeso doo kwo, pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, Apolosa u kakêmê y:i chámê ngópu, Apolosa ka y:ee ngópu. Apolosa dini ghi n:ii ngê Kídiki Wee u kwo mí tee wo, yi pweepwee pee u mbwó kní ye y:ângo. Kídiki doo ya, Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê doo ngêêpí, yélini Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê.^y ²⁸Nju tpémi yi kópu dyuu dpímo vyee dé, yipu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, vyílo yi Yesu. Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo kópuni wunê a d:êê tumo, Apolosa ngê pi kní yi ngêêdí dpímo a kpââ dé, Yesu u kópu yinté ndê kópu ngê ye dpímo pyépi.^z

Póól ngê Epeso kópuni d:uu ngê

19 ¹Dini ghi n:ii ngê Apolosa Kódin doo ya, Póól ngê Pídichiya Wee a kuwo ngê, Epeso mí ta.^a ²Yesu u yoo y:i ngmê módu, ye póó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka munmye kélímí mbê dniye, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo? Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pi awêde dpí ny:oo.^b ³Póól ngê yepê, Lónté mbápítisím yinmyinê ngee ngópu? Kwo, Njon ngê wunê pi ntee dpímo mbápítisím kîgha dé, yinténi yino ngópu. ⁴Póól ngê yepê, Yélini y:oo yi dono dnyimo kéké dé, Njon ngê vyílo yidpímo mbápítisím kîgha dé. Yepê, Yisíléli tpémi ye ala kópu dpímo tpapê, yipu, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ka dpí kélímí mbê dmyeno. Póól ngê yepê, Nmí lama ka tóó, yi pini u pi Yesu.^c ⁵Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê mbápítisím kalê too. ⁶Póól ngê kóó dē yi mbêmê doo yiyé dē, Chóó Lémi u Ghê Dmi yi pwo doo a wupwo, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê dnye mbumu, Chóó Lémi u komo myednye kapí.^d ⁷Yi yéli yintómu y:a mé miyó.

⁸D:ââ pyile kní yi k:oo, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpímo koko, pi kní yi k:ii nipi dnyimo danêmbum, mywenemywene ngê kêê ye dēpê t:ângo. U yi u ngwo doo kwo, Pi kní y:oo pēdē w:ee y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmí kada a kââ, yinê adí y:enê nmo, yi pini u pi Yesu. ⁹Ngmênê ngmê kní y:oo Póól u dnye daa ny:ee ngópu, u kwo daa kélímí mbê dnye, Yesu p:uu kópu dono pi kní yi ngíma yilí vyi ngópu, wod:oo Póól ngê a kuwo too, Yesu u yoo yi k:ii pwii dniye. Wo yintómu kní yi k:oo Tidanas u ndiye ngomo k:oo Póól dpímo koko, pi kní yi k:ii y:i nipi dnyimo danêmbum.^e ¹⁰Póól ngê Epeso m:ââ miyó ndí. Nju tpémi, Kídiki

y 18:27 2 Kódin 3:1; Kílosa 4:10 z 18:28 Dpodo 9:22 a 19:1 1 Kódin 3:6

b 19:2 Dpodo 2:38; 8:15-16 c 19:4 Mát 3:1-2,11 d 19:6 Dpodo 2:4; 8:17; 10:44,46

e 19:9 2 Kódin 6:14-18

tpémi, Esiya Wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli y:oo Chóó Lémi u kópu u ngwo ny:ee ngópu.

Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyodo, Epeso

¹¹Póól ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî dpîmo chap.^f
¹²K:omo tpile Póól p:aani p:aani dêdpîmo lêpî, ngmênê pi knî y:oo u kpîdí dmi u kwo dnyimo a ny:ee dé, pwopwokopwe knî ye dnyimo ñeñe dé, yed:oo yi pwopwokopwe knî dnyimo pyiyépyiyé, kmênani pi knî y:e dnyimo kwo, yi yéli myednyimo a kuwokuwo dé.^g ¹³⁻¹⁴Nju pi knî ngmê yi wee u kwo p:aani p:aani dnyimon:aa lêpî, pi knî yi kmêna yoo dnyimo ngm:ii kîgha dé. Pi mbwémi pyudu knî yinté kmêna dnyimo ngm:ii kîgha dé, yi mî u pi Sepa, Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngmê. Yi mbwémi knî y:oo apê, Yesu u pi ngê kmêna paa ngm:ii kîgha téme, wod:oo kmêna ngmê ka vyi ngópu, kwo, Póól ngê pini n:ii u pi nmo a tpaépê, Yesu, kwo, yi pini u pi ngê ye pini a kuwo ngi. ¹⁵Ngmênê yi kmêna ngê yepê, Yesu a lama, Póól u pi ní nyongo, ngmênê nmyo ló yéli? Yepê, K:omo ngê Yesu u pi dmye vyi ngmê. Yepê, Yesu ka dmy:oo ngê kêlîmî mbê dniye, u wêdêwêdê nmyi mênê daa tóó.^h ¹⁶Pini n:ii yi kmêna ngê doo mbêpê kîgha, yi pini ngê vya too, yi kpîdí a chaa too, u ngomo k:oo ngm:ii kalê too, wod:oo mbêpê dniye. ¹⁷Nju tpémi y:oo yi mo yi kópu daa ny:ee ngópu, ngmênê Epeso pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, nmî Lémi Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

¹⁸Yesu u yoo y:oo yi tídê mbwó knî ye yi dono yu dnyimon:aa a yémî dé. ¹⁹Pini n:ii knî y:oo pipi kópu knî yi mbêmê dono mwiyé dnyimo d:uud:uu, yi kópu kpîpî ngópu, yi pipi kópu u puku dmi a núw:o tumo, pi knî yi ngópu mî nk:êê tumo. Yi puku dmi yi pywuu a pyw:ee tumo, a kââdí ngópu, ndapî yintómu limo yono yono yono y:a. (50,000)ⁱ ²⁰Yi kópu knî yi mbêmê Yesu u yoo dpîmo kaakaa, ndîi ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

Epeso tpémi Póól ka u ngwo nod:e dniye

²¹U kuwó dini ghi ngê Póól ngê u yi doo kwo, Másídóniya Wee u kwo nî lê, Kídiki Wee u kwo my:aa lê, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem u ngwo p:aan:aa lê, yi ndini p:aa yé, Lóma p:aan:aa lê.^j ²²Wod:oo u ngêêpî pyu dé, Timoti pini dé Edastas, u kada kaa doo, Másídóniya dy:ââ doo, chóó ngmênê Esiya Wee u kwo doo ya.

²³Yi dini ghi ngê Yesu u kópu u l:êê díy:o kópu ndîi Epeso ngmê pyodo.^k ²⁴Epeso tpémi yi yâpwo u pi Atémîs, u ngomo ndîi y:i ngmêdo kwo. Pi ngmê ngê yi ngomo u kââ tp:oo silîpê ngê dpîmo l:âmol:âmo

^f 19:11 Dpodo 14:3 ^g 19:12 Dpodo 5:15 ^h 19:15 Mak 1:24,34 ⁱ 19:19 Deut 18:10-12
^j 19:21 Lóma 1:13 ^k 19:23 2 Kódin 1:8

dé, pi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. Yi pini u pi Dîmitîdiyâs. U dpodo pyu knî yi k:ii yi dpodo p:uu ndapî ndîf yilî dnyimo kmênêkmênê. ²⁵Yi pini ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yélini yinté dpodo p:uu myednyimo dpodo, yi yélini myedê danê ngê. Yepê, A léma. Yepê, Nmyi lama ka tóó, ala dpodo p:uu ndapî ndîf yuno kmênêkmênê. ²⁶Yepê, Kópuni Póól ngê a d:uud:uu, mb:aamb:aa ngê nmyi lama mye tóó. Yepê, Póól ngê ala kópu a tpapê, apu, Pi ngê yâpwoni kílî a l:âmol:âmo, yini daa yâpwo njini. Yepê, Pi yilî Póól ka dê kêlîmî mbê dmi, daa Epeso tpémi yi mo dê kêlîmî mbê dmi, ngmênê Esiya Wee u kwo tpémi mye yi k:ii myaa kêlîmî mbê dmi. ²⁷Yepê, Ala dpodo dpî dyênê, pi knî y:oo tpile nmo daamuwa pwila ngmê. Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile Esiya tpémi yintómu Atémîs ka a ngêpê té, kn:aa p:aanî tpémi u kwo mye ngêpê té, ngmênê Atémîs u pi tédê ngê wa pyódu, u ngomo ndîf k:omo tpile ngê amye pyódu.

²⁸Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, Póól ka nod:è dniye, wod:oo kâa kn:ââ chaa ngópu, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! ²⁹Epeso pi yilî yi yélini yi pee ghê dniye, Mâsídóniya pi miyó mgîmî ngópu, p:êê kpo núw:o dumo, Póól u pyipe dê, yi pi dê Nkayas pini dê Adistakas. ³⁰Póól ngê u yi doo kwo, Pi knî ye kópu ngmên:uu vyi, ngmênê Yesu u yoo y:oo kwo, Apuu! Kidingê ní. ³¹Yi wee u kada pini knî ngmê, yélini Póól u pyipe yoo, pi u kwo dy:ââ ngópu, kwo, P:êê kpo kidingê nê. ³²Yi p:êê kpo dnyengi ndîf ngmê kaa ngópu, yi ngwo pi ka ng:aa dêpwo ya, ngmê knî y:oo kópu ngmédnye tpapê, kâa paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kâa paa myednye t:emî, mu kópu u dîy:o pi yilî yi lama dêpwo ya, Lukwe dîy:o nipi dp:o wó. ³³Kópuni u dîy:o dnye kâa u nt:u kópu Nju pi ngmê Aleksándê ka adî vyi ngmê, wod:oo Nju tpémi y:oo núw:o ngópu, pi knî yi ngîma mîné kaa ngópu, kwo, Ala kópu ye dpî vyi ngi, Nmî kuu dé, wod:oo kóó ntênê ye kâa, yepê, Epeso tpémi. ³⁴Ngmênê dini ghi n:ii ngê mya ngópu, apê, Kî Nju pi, wod:oo kâa kn:ââ mê chaa ngópu, kópu mu ngmîdi mîdnye tpapê, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! Atémîs nmî yâpwo njino! Yinté dnye kâa, kâadî liy:aa miyó mí loo.

³⁵U kuwó dini ghi ngê Epeso tpémi yi kada pini, pini n:ii Lóma lede knî y:oo kada pini ngê wunê a pyódu ngópu, yi pini até yi ghêêdî wo, wod:oo yoo mbwódo yaa wo. Yepê, Epeso tpémi. Yepê, Nmyi dnyengi munto. Yepê, Pi yintómu yi lama ala kópu ka tóó, Epeso tpémi Atémîs u ngomo ka mb:aamb:aa ngê a vuyuwó té, yâpwo chêêpîni mbóó p:uu a ghay wo, u kwo mye vuyuwó té. ³⁶Yepê, Pi ngê yi kópu nmo daawa a wópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmyi mbodo l:âmo dmi kîdnyimê a ngêpangêpa. ³⁷Yepê, K:omo tpile ala pini dê y:oo

¹ 19:26 Dpodo 17:29 ^m 19:29 Dpodo 27:2

nmî yâpwo u ngomo k:oo tpile daa ngmê t:âmo ngópu, nmî yâpwo p:uu dono kópu myedaangmê vyi ngópu, ngmênê al:ii até dmyinê núw:o d:oo.
³⁸Yepê, Dîmitîdiyas u dpodo pyu knî yi k:ii pi ngmê p:uu yi d:uu kópu ngma t:a, yepê, kóté tédê dpî núw:o y:e, kada pini knî yi ngîma noko dp:uu vyi y:e. ³⁹Yepê, Kópu nmyi mênê m:uu adí ya knomomê, ye pi yintómu anê dono, yi kópu nipi paa l:âmo koo. ⁴⁰Yepê, Lóma tpémi y:oo ala kópu awêde a tpaê ngmê, Epeso tpémi yi mênê dêêpi daa tóó, yepê, yed:oo wa kpada nmo. Yepê, Ala dnyengi ndîi u nt:u kópu daa tóó. Yepê, Lóma tpémi ye ló kópu ngmanmî vyi? ⁴¹Yi kópu dini ghi n:ii ngê ye vyu, yoo yi p:o p:o mê dy:ââ too.

Póól Epeso a ndê wo, Kîdiki u ngwo mê diyé wo

20 ¹Dini ghi n:ii ngê dnyengi pwaawo, Póól ngê Yesu u yoo a danê ngê, mê wêdêwêdê kalê too, nd:uu ye vyu, wod:oo kada a y:ângo, liyé nkéli k:oo wo wo, Mâsídóniya mî tee wo. ²Yi wee u kwo p:aani p:aani dpîmo lèpî, Yesu u yoo dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo y:i mê wo wo, Kîdiki u ngwo mî tee wo. ³D:ââ pyile nt:ââ ngê, y:i doo ya. Póól ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi k:ii nkéli k:oo nipi nmî wo dmi, Njedusalem naa tédê nipi nmî lee dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Nju tpémi y:oo a vye u dy:oo kédê châpwo ngmê, apê, nkéli k:oo mbywémî wa kée nê, wod:oo yi nkéli k:oo mēdaa wo wo, u mo nkéli k:oo mê wo wo, Mâsídóniya mîmî tee wo. ⁴U pyipe pyudu knî yi k:ii lee dniye, Sopata ngmê, Pidas tp:oo, Mbédiya pi, Nkayas myomo, Ndêêpi pi, Adistakas pini dê Sikandas pyolo podo, Tesalonika pi dê, Tikikas pini dê Tîdopimas limo wono, Esiya pi dê, Timoti pii, Lisitîda pi.ⁿ ⁵Póól ngê yepê, Nmî kada dmyinê kwo, Tîdówas dmyinên:aa t:âât:ââ nmo. ⁶Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa u kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Pilipay nmo kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo limi nmî chedê ngê, Tîdówas u ngwo nm:uu tee dniye, y:i nmeey, wiki ngmê.

Póól ngê pi mgémî wó u ngwo t:ângo, Tîdówas

⁷Lîme wo ntumokwodo, kââdî dini ghi n:ii ngê gho, nipi nmo wó, u yi nmo doo kwo, Nté nipi nmî ma, Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain p:uu ndiye pyu knî ye ntee y:ângo, yinté kópu my:oonmî d:uu. Póól nmo doo danêmbum, danêmbum daa yó, mu kópu u dîy:o apê, Mââ mw:aandiye paa anê y:oo. ⁸Mudu ngomo ghi k:oo, kwéli nmeey danêmbum, lam yilî doo pîpî. ⁹Pi mgémî nmî vy:o ngmêdoo kwo, u pi Yutikas. Yi pini windówa t:âmo doo ya, Póól y:i doo ng:aang:aa, wod:oo dpîdpî kn:ââ chópu. Póól doo danêmbum, mgîdî nûknînûknî p:uu dini ghi yi yó, wod:oo Yutikas ngiy:a wo, yi ngomo dyêêdî pyoloni ghi k:oo mênê ghay

ⁿ 20:4 Dpodo 19:29; 21:29; Epeso 6:21

wo, tēpē mbēmē mē dyimē wo. Yinmo ngēēdī, nē ngmēnē, Dē pw:onu.
¹⁰Wod:oo Póól mbêpêmbêpê a ghêpê wo, u pwo dpí wo, dpodombiy:e
 mgímí ngê, nmopê, Kídmyimê nuw:onuwo, ghê ka t:a. ¹¹U kuwó dini
 ghi ngê Póól tââ mē kee wo, mbídédí puwâ, pi kní ye y:àngo, ma ngópu.
 Póól ye modoo danêmbum, u dí kââdí mēnē kee wo, wod:oo a kuwo too.
¹²Pi mgēmīni mīnē ghay wo, p:o adē núw:o ngmê, wod:oo yi gha dmi
 mb:aamb:aa ngê mē pyodo.

Póól ngê Tidówas ndini a yó, Militas u ngwo loo

¹³Mgídí vy:o Póól ngê nmopê, A kada ghê dmyeno, nkéli k:oo wo
 dmyeno, dēdē nīnē lēpī, Asos dmyinēn:aa t:âat:ââ nē. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê
 Póól ngê Asos mī m:uu nmoo, nmī p:uu y:i mē kele, nkéli k:oo u k:ii m:oo
 wo dniye, yi ndini nmī yó, Mītilini nm:uu tee dniye. ¹⁵⁻¹⁶Yi ndini m:oo
 yó, u kuwó wēni ngê Kiyos nm:uu tee dniye. Womumo Epeso dpípī tee
 dniye, mu kópu u díy:o Póól ngê u yi dēpwo kwo, Esiya Wee u kwo mgí nī
 puwâ, apê, līmīlīmī ngê Njedusalem nī lē, apê, Péntikos u wo a kada wa
 d:ii. Yi kópu u l:êê díy:o Epeso dpípī tee dniye, ngmēnē Samos nm:uu tee
 dniye, u kuwó wēni ngê Militas nm:uu tee dniye.

Yesu u yoo ye Epeso, Póól ngê nd:uu u ngwo ye mēnē vvu

¹⁷Póól ngê pi ngmê Epeso dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo yi kada pini yoo
 ala Militas a pwiyé dniye. ¹⁸Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yepê, A mbwó
 yoo. Yepê, A dpodo kn:ââ Esiya Wee u kwo dini ghi n:ii ngê nī chópu, u dí
 Epeso mēnēn:aa kuwo ngê, yepê, kópuni noo d:uud:uu dé, yi kópu nmyi
 lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. ¹⁹Yepê, Lémilémi ngê kēê dīp:ê t:àngo,
 a yoo yi l:êê díy:o nīmo mbê, yepê, k:omo tpile a yoo y:oo a vye u dy:oo
 dnyimo a chápwo, ngmēnē nmī Lémi u dpodo p:uu mēnīmo dpodo.
²⁰Yepê, Pi kní yi ngīma ntee noo danêmbum, nmyi p:o nmyi p:o yinté
 nmye myenoon:aa danêmbum. Yepê, Kópuni kní y:oo a ngēēpī nmyo,
 yi kópu yilí yintómu nmye kīnī vvu, myedēpēngmê wópu ngê. ²¹Yepê,
 Pi yintómu kní ye yenê, Nmyi dono yilí yi l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa
 kpada nmyo. Yenê, Nmyi dono kēé tóó, yi yuu Chóó Lémi ka a y:ee tóó.
 Yenê, Nmī Lémi Yesu Kédisu ka dmyinē kēlīmī, yinē wa ngee nmyo.

²²Póól ngê yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dē dy:ââ nē,
 Njedusalem n:aa lēpī, a lama daa tóó ló kópu y:i a nga angmamī pyódu.^o
²³Yepê, P:aani p:aani nīmo lēpī, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka dpīmo
 tpaépê, Mu dini ghi ngê dono anyinē pyw:oo, mbwa k:oo wa km:êê ngi.^p
²⁴Yepê, K:omo tpile waní pw:onu, ngmēnē nmī Lémi Yesu ngê dpodoni a
 ka a kpo, nīmo, Yi dpodo nī chedê. Yepê, Yi dpodo alanté, pi kní ye ala
 kópu mb:aa u tpaépê, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Nī ngee té.^q

o 20:22 Dpodo 19:21 P 20:23 Dpodo 21:11 q 20:24 2 Tim 4:7

²⁵Yepê, Dye ghi daadîi nmyi vy:o noon:aa paa, munmyenê, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêm, yinê ada a y:enê nmyo. Yepê, Ngmênê ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, daamunmyi m:uu nê. ²⁶Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê Chóó Lémi u maa wa kn:aadi knomomê, chóó kn:ââ, nê kuu. ²⁷Yepê, Mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê kópu yilí n:i yi dy:oo a chápwo too, yi kópu yilí nmye kîní vyu, dèp:angmê wópu ngê. ²⁸Yepê, Nmyi chóó nmye dmyinê a vyuwo, Chóó Lémi u yoo ye mb:aamb:aa ngê myedmyinê vyuwo, yélini tp:oo u wêê ngê pwila ngê, yi yéli chóó u yoo ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yi y:ey:ee pyu ngê yinê pyódu nmyoo.^r ²⁹Yepê, Ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u díy:o a kuwó kêmî kapî pyu yoo adnya a lêpî, Yesu u yoo yi némi dmi adnyin:aa dyede, yi kélîmî wamye dyênê ngmê.^s ³⁰Yepê, Myenté, yepê, nmyi vy:o pini kní y:oo yinté kópu kní my:oowa d:uu ngmê, daa ndêndê kópu yilí amyidnyi tpaê, u yi y:e adî kwo, Yesu u yoo kn:aa máadi p:uu nmî núw:o té. ³¹Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, Ala kópu dmyinê nuw:onuw:o, nmyi nuwo kédangê kuwo, m:ââ pyile kní yi k:oo, w:êênî nmye noo dèêpî, mgídî vy:o nmye myenoo dèêpî, nmyi l:êê díy:o myenîmo mbê.

³²Póól ngê yepê, Ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, Chóó Lémi nmye ada a vyuwo. Yepê, Kópuni nmo a kpo, nmye kîné vyu, yepê, yi kópu ngê yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Dye ghi yintómu yi kópu dyuu dmyinê vyílvvyíli, yed:oo kópu mb:aa n:i Chóó Lémi ngê u yoo njini ngê wa d:uu, yi kópu nmye wamye d:uu.^t ³³Yepê, U ya a nga dèdpîmo kwo, Pi ngê ndapî a ka ngma a kê ngê, ó kpídî a ka my:oo a kê ngê. ³⁴Yepê, Nmyi lama ka tóó, a chóó a kêê dè y:e noo dpodo, yepê, yi tpile yilí u ngwo nî kmênê ngê, yélini a p:uu doo ya yi tpile yilí my:aa kmênê ngê.^u ³⁵Yepê, Dye ghi yintómu dpodombiy:e noo dpodo, pwopwokopwe yoo noo ngêêpî dé, mu kópu u díy:o ala kópu nmî Lémi Yesu ngê vyu, Pini n:i ngê tpile wa ngí té, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ngmênê n:i ngê u tpile wa yêê, yini u gha Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Póól ngê yepê, Dmyinê a nj:i nê, ntee noo dpodo, yinté myedmyinê dpodo, pinté yoo myedmyinê ngêêpî dé.

³⁶Dini ghi n:i ngê Póól ngê danêmbum a kélî ngê, wod:oo yi mbodo dmi ngê ghê dniye, nipi dnye ngêpê. ³⁷Wod:oo dnye mbê, nt:uunt:uu vyêpívyêpî u ngwo dóó tumo. ³⁸Kópuni Póól ngê ye vyu, yepê, Daamunmyi m:uu nê, yi kópu ngê yi gha dmi d:ud:umbiy:e yinê dyênê ngê. Wod:oo lee dniye, Póól ngm:êê ngópu, nkéli k:oo mî ché ngópu.^v

Póól Njedusalem u ngwo loo

21 ¹Nd:uu ye nm:uu vyu, wod:oo kada nmo y:ângo, Kosí nm:uu tee dniye. Womumo Lodési nm:uu tee dniye, yi ndini nmî yó, Patada

^r 20:28 1 Pita 5:2-4 ^s 20:29 Mát 7:15 ^t 20:32 Kílosa 1:12; 2:7 ^u 20:34 Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 ^v 20:38 Dpodo 20:25

nm:uu tee dniye. ²Nkéli y:i ngmênmi módu, Pênisiya doo lêpí, wod:oo yi nkéli k:oo nmí wo dniye, kada nmo y:ângo. ³Dini ghi n:ii ngê Saipídís nmí módu, y:i pi daa tee wo, nmí kuwa kwólu, Sidiya Wee u nkígh:ê nm:uu lee dniye, Taiya nm:uu tee dniye, p:aani n:ii tpile gh:ay ngópu. ⁴Yesu u yoo vy:o pini kní y:i ngmênmi módu, yi k:ii nmee ya, wiki ngmê. Yi yéli y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ala kópu a w:ee ngópu, apê, Njedusalem tpémi y:oo Póól ngê dono kópu angmêmi d:uu ngmê. Yi kópu a w:ee ngópu, wod:oo Póól ka vyí ngópu, kwo, Njedusalem n:uungmê ní. ⁵Dini ghi n:ii ngê yi wiki nmo kéli ngê, kada nmo y:ângo, Yesu u yoo yintómu yi kpâm gheegheema yi k:ii nkéli chedê mí dy:ââ nmoo. Tii vuywo nmí yi mbodo dmi ngê nm:uu ghê dniye, y:i nmeen:aa ngépê. ⁶Wod:oo nd:uu noko nmí vyu, nkéli k:oo nmí wo dniye, yi yéli yi p:o mê diyê dniye.

⁷Taiya nmo kuwo ngê, Tpolímas nm:uu tee dniye, Yesu u yoo y:i m:uunmi módu, yi k:ii nmee ya, wo ngmidi. ⁸Womumo kada mono y:ângo, Sisadiya nm:uu tee dniye, Pilipi u ngomo k:oo nmeen:aa kwo, pini n:ii ngê Samédiya tpémi ye Yesu u kópu yinê núwo. Pini n:ii pyudu kní Njedusalem a ngmidi tumo, yi Pilipi yi yéli yi piini. ⁹Ƴp:oo módó kwodo páádi doo kwo, n:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo kapí. ^x¹⁰Wo pyile páádi y:i nmí chedê ngê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ta, Njuda Wee u kwo a ndê wo, u pi Akapas. ^y¹¹Nmo até yedê loo, Póól u mbalêti a ngêêdí, chóó kóó yu u ngwo kudu too, nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ala kópu da vyí, apu, Ala mbalêti chóó Nju tpémi y:oo Njedusalem alanté wa kudu ngmê, kn:aa yéli ye wa y:ee ngmê. ^z¹²Yi kópu dini ghi n:ii ngê nmí nyongo, Póól ka kwonmo, Munmíkó Njedusalem kidingê ní. ¹³Ngmênê Póól ngê nmopê, Lukwe díy:o nmye mbê té? Nmopê, Lukwe díy:o nmye nkíngê kígha nê? Nmopê, K:omo tpile wa kudu nê, Njedusalem, wamye vya nê, nmopê, u ntââ nmí Lémi Yesu u pi ngê amy:aa pw:onu. ^a¹⁴U nuw:o l:âmol:âmo ngê nmí dêê dniye, wod:oo yi kópu u kwo dpípímu vyu, kwonmo, Chóó Lémi ngê kópuni u yi a kwo, yi kópu paa pyaa we.

¹⁵U kuwó dini ghi ngê nmí tpile nmí wiye too, Sisadiya nmo kuwo ngê, Njedusalem nmí lee dniye. ¹⁶Yesu u yoo vy:o pini kní ngmê y:oo Njedusalem mínê kuwo nmoo. Pi ngmê u ngomo k:oo y:i nmeen:aa kwo, yi pini u pi Nmason, Saipídís pi. Yi pini Yesu u yoo vy:o ló dini a ghê wo.

Póól ngê Njems u ngwo módu, Njedusalem

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nmí taa dniye, Yesu u yoo y:oo mb:aamb:aa ngê a chipé nmoo. ¹⁸Womumo mw:aandiye Póól u k:ii Njems

^w 21:8 Dpodo 8:5,40; 6:5 ^x 21:9 Dpodo 2:17 ^y 21:10 Dpodo 11:28

^z 21:11 Dpodo 21:33 ^a 21:13 Dpodo 20:24

ka nmî lee dniye, Yesu u yoo yi kada pini yintómu y:i myednye kwo. ¹⁹Póól ngê kwuno too, u dpodo u danêmbum yi ngêêdí adê nt:o. Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi yi vy:o kópu yilíni yintómu u ngwo mínê d:uu too, yi danêmbum yi ngêêdí vyílo yedê nté ngê.^b

²⁰Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi dneye chaa kîgha. Póól ka kwo, Nmî mbwó. Kwo, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dê pyódu, ngmênê kópu ngmê anmî nuw:onuw:o. Kwo, Ala kópu lama a tóó. Kwo, Nju tpémi yilí tp:oo témi tap Yesu u yoo vy:o kî ghê dniye. Kwo, Mósisi ngê dêêpí kópuni d:êê too, yi yéli y:oo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâchââ ngmê. ²¹Kwo, Nmodo p:uu ala kópu ny:ee ngópu, apê, Nju tpémíni kn:aa dyámê pee p:uu wumê pyede, Póól ngê yi yéli ye yipu, Mósisi u dêêpí kópu dyuu kéé tóó, nmyi l:êê ghi dmi mye kéé tóó, nmyi tp:ee yoo yi p:uu Chóó Lémi u l:ii namungê t:oo. Kwo, K:omo tpile yi kópu dipi vyi too, ngmênê yélini Yesu ka daa kêlímî té, yi nuw:o dmi yinté a tóó, u yi y:e a kwo, Nyi nmî vy:a. ²²Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi lama wa yââ, nyi Njedusalem kêdê t:aa, kwo, wa nod:e dmi, myee u yi y:e adí kwo, wa vya ngi. Kwo, Lónté anmo vyilê té? ²³Kwo, Alanté. Kwo, Ala kópu dpí d:uu ngi. Kwo, Pi páádi nmî vy:o a kwo, n:ii kní yi p:uu mgamê a t:a. ²⁴Kwo, Yi pini páádi kní y:oo kn:aadi ngópu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo pyaa dniye. Kwo, Yi tupwó alanté wa chedê ngmê, yi mbodo dmi wa vyi ngmê, kpêê ziyé pyu ka tpile tp:oo kní angmê y:ee ngmê. Kwo, Yi pini páádi kní yi p:uu dpí kááli, modo myedo vyi ngi, tpile tp:oo yintómu ñyóó dpí pwila té. Kwo, Yi kópu pi kní yi lama dini ghi n:ii ngê wa yââ, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Mwiyé kópuni nmî nyongo, yi kópu daa ndê kópu. Awo, Nyi ngê Mósisi u dêêpí kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâchââ té. ²⁵Kwo, Wu Nju tpémi yi kópu, ngmênê kn:aa yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi yéli yi kópu alanté. Kwo, Pweepwee pee wunê ye ngmêkînmî dy:ââ ngê, ntini n:ii k:omo yâpwo ka mwiyé dpí y:ee ngmê, yi ntini ye kînmî kwódu ngê, ntapí u tpile tp:oo n:ii p:uu wêê d:uudpí pwii ye nmî kwódu ngê, pyââ ti mââ ti ye my:oo kwódu ngê.^c

²⁶Womumo mw:aandiye Póól ngê yi pini páádi kní ngm:êê too, Nju tpémi yi l:êê ghi yingmê mêmê d:uu ngópu, yi tupwó mêmê ghêê ngópu. U kuwó dini ghi ngê Póól loo, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, kpêê ziyé pyu ka kwo, Pyimê amênê diyé, kwo, yi pini páádi kní yi tpile tp:oo kní anê núw:o té.^d

Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo u ngwo mgîmî ngópu

²⁷Wo limi wéni mî loo, Nju pi kní ngmê, yélini Esiya Wee u kwo a ndê dniye, Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo yi m:uu ngópu, pi yilí yintómu tpaá ngópu, Póól mgîmî ngópu. ²⁸Pi kní ye mbwó dniye, yepê, Yisiléli tpémi.

^b 21:19 Dpodo 15:12 ^c 21:25 Dpodo 15:28-29 ^d 21:26 1 Kódin 9:20

Yepê, Ngee nmédi. Yepê, Pini n:ii ngê p:aani p:aani pi knî ye dpîmon:aa tpaê, yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kée yó, Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê n:aamuu yé, yipu, k:omo tpile d:ii Nju pi, Chóó Lémi ngê wamye ngee ngi, yepê, yi pini ala. Yepê, Kópu m:uu kêdê d:uu, kn:aa pini knî m:uu ala ngomo k:oo kêda núw:o té, yi yéli daa Nju tpémi, yepê, ala ngomo Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo dê pyódu. ²⁹(Yi kópu vii ngópu, mu kópu u díy:o Tidopimas Epeso pi Póól u k:ii Njedusalem paambwi têtê mwiyé m:uu dumo. Nuw:o kn:aadi ngópu, apê ngmênê, Póól ngê Tîdopimas Chóó Lémi u ngomo k:oo dê knî.) ³⁰Dnyengi chaa wo, Nju pi yintómu Póól ngê tpaê dniye, wod:oo mgîmî ngópu, dnya a paapaa, kuwa pw:ii ngópu. N:ii yoo Chóó Lémi u ngomo ka dnye vyyuwo, yi yéli y:oo ngomo keñe a kuwo tumo. ³¹Yélini y:oo Póól a pw:ii ngópu, myednye vyee, u yi y:e doo kwo, Ghê nmo ngî. Wod:oo pi ngmê ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka mdoo núwo, kwo, Pi yintómu ka l:êê té. ³²Kada pini ngê lede yoo até yedê danê ngê, yoo vy:o ch:iy:e dniye. Pi knî y:oo lede yoo dini ghi n:ii ngê m:uu tumo, Póól u vyee u ngwo yé ngópu. ³³Kada pini Póól ka loo, lede knî ye yepê, Kî pini mgîmî yó, puwóma té miyó dê y:oo kóó dê kudu dóó. Pi knî ye adî póó, yepê, Ala ló pini? Yepê, Ló dono kópu ngmêdê d:uu?^e ³⁴Ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpaê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpaê, kââ paa myednye t:emî, kada pini ka u nuw:o chaa ngópu, wod:oo kada pini ngê lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo núw:o yó. ³⁵⁻³⁶Wod:oo núw:o ngópu, yoo u kuwó dnya a mbêpê, kââ paa ala kópu dnya a t:emî, yipu, Vya yó. Vya yó. Pi knî y:oo lede knî yi kélê Póól pèdê pwaa ngópu. Dini ghi n:ii ngê k:anê pè kn:ââ vyyuwo lee dniye, lede knî y:oo tââ dnyinê ngópu, u ngwo w:êê ngópu.^f

Póól Njedusalem tpémi ye u ngwo doo danêmbum

³⁷Mbwa k:oo ghêlî daa km:êê ngópu, Póól ngê Kîdiki dnye ngê kada pini ka kwo, U ntââ kópu nga ngmanî vii? Kada pini ngê kwo, E! Kwo, Kîdiki dnye lama ka tóó. ³⁸Kwo, Mumdo. Kwo, D:ii Yichip pi, pini n:ii ngê Nju pi yilî a danê ngê, lede ngê pyódu too, nko u ménê núw:o too, nmî p:uu l:êê têtê mî pw:oo dniye? ³⁹Póól ngê kwo, D:aa yi pini, kwo, ngmênê nê Nju pi, Taasîs nî ta, p:aani n:ii Silisiya Wee u kwo a tóó. Kwo, A p:aa u pi ndîi. Kwo, U ntââ kópu knî pi knî ye ngmanî vii. ⁴⁰Kada pini ngê kwo, U p:o yila. Wod:oo Póól k:anê pè nyedê a ghê wo, pi knî ye kóó a pyidu ngê, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yoo tumu yaa we. Dini ghi n:ii ngê tumu yaa dniye, Póól Hipîlu dnye ngê ye doo danêmbum.

22

¹Yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno.

Yepê, Kópuni u díy:o noo dpodo nmyi ngêêdí nîñê nj:ii. ²Dini ghi

n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Nmî chóó nmî dnye ngê mu mbumu. Wod:oo yimi tumu mê yaa dniye.

³Póól ngê yepê, Nê Nju pi, Taasís nî ta, Silisiya Wee u kwo p:aani, ngmênê ala Njedusalem n:uu kaa wo, Nkamáliyel p:uu noo ndiye. Yepê, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e yimi nî ndê ngê. Yepê, Nmyi gha dmi Chóó Lémi ka ntee nmyi y:ee ngópu, a gha yinté u kwo my:aa y:ângo.^g ⁴Yepê, N:ii knî y:oo Yesu u maa dnye kîgha, noo a kpadakpada dé, woni pw:oo dniye. Yepê, Pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo noo kmímî dé.^h ⁵Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, nmî kada pini yoo yintómu mye yi k:ii, yi kópu ndê kópu ngê nmye y:oo wa pyódu ngmê. Yi Lémi knî y:oo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, a ka a kê ngópu, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, Dîmaskís nî lê, Yesu u yoo y:i n:uu mgímî té, Njedusalem nê núw:o té, kada pini knî y:oo paan:aa kpada téne.

Póól u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo ye doo danê

9:1-19; 26:12-18

⁶Póól ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dîmaskís u nkîgh:ê noo paa, kââdî mââ kélî tpile u wuu ndîî mbóó p:uu a pwo ngma a kwólu. ⁷Yepê, Têpê mbêmê nî dyimê wo, dnye y:i ngmênî nyongo, a ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o dono kópu ndîî yilî a nga nye d:uud:uu? ⁸Kwuno, A Lémi, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, Nasalet pi, pini n:ii ngê dono kópu ndîî yilî nye d:uud:uu. ⁹Póól ngê yepê, Pini n:ii knî yi k:ii nmeê paa, yi tpile u wuu mye m:uu ngópu, ngmênê pini n:ii a ka a mbwolo, u dnye dêpê w:ee ngópu. ¹⁰Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi, lukwe ngmanî md:o? Yepê, Nmî Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, a ka pê, Gh:êêdé, Dîmaskís chi lèpî, kópuni Chóó Lémi ngê u yi wunê kwo, apê, Nê ngê paan:aa d:uu ngê, a ka pê, dîyo yi kópu nga an:uu vyi, yed:oo dp:uu d:uu ngi. ¹¹Yepê, Yi tpile u wuu ngê a ngwolo dê dono ngê pyódu doo, wod:oo a pyipe yoo a kélê kaa dniye, Dîmaskís núw:o noo.

¹²Póól ngê yepê, Dîmaskís pi ngmêdoo ya, u pi Ananayas. Yepê, Yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê doo cháâcháâ, nmî dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê myedoo cháâcháâ. Yepê, Nju tpémi yilîni Dîmaskís dpîmo kwo, apu, K:uuchêm u pi. ¹³Yepê, Yi pini a ka a loo, a nkîgh:ê mí ghê wo, a ka pê, Sóól a mbwó, Yélî mê m:uu ngi. Yepê, Yélî até yim:aa módu, nê, Yi pini mu kwo. ¹⁴Yepê, Ala kópu a ka vyu, a ka pê, Nmî kn:ââ knî yi yâpwo ngê da ngmîdi ngi, u Dpodo Pyu Mb:aa nyi módu, chóó u dnye my:ee nyongo. ¹⁵A ka pê, Yinê dê dy:ââ ngi, kópuni nyi módu, kópuni nyi nyongo, pi yintómu knî ye yi kópu anyin:aa nj:ii. ¹⁶A ka pê, Kidingê t:ââ, gh:êêdé, nmî Lémi u pi ngê mbwaa paa nmîmo kmênêkmênê

ngi, nono yilí yintómu yiné a ghêêghêê té. Yepê, Yi wéni ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê noo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nî ghê wo.

**Póól u dyede, kn:aa dyámê tpémi ye, Nju
tpémi ye yi kópu u ngwo a nté ngê**

¹⁷Póól ngê yepê, Wo yilí Dímaskîs nî chedê ngê, Njedusalem u ngwo m:aa diyé wo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo noo ngêpê, nmí Lémi nî módu. ¹⁸A ka pê, Límîlímî ngê Njedusalem a kuwo ngi, mu kópu u díy:o kópuni a p:uu anyin:aa tpapê, yélini al:ii a kwo, yi kópu ka daawa kélímî mbê dmi. ¹⁹Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi. Kwono, Ngêpê ngomo kní yi k:oo kînoo koko, yélini nga wumê kélímî, kînoo a mgímímgímî dé, mbwa k:oo noo kígha dé, myenoo kpakakpaka dé.ⁱ ²⁰Kwono, Dini ghi n:ii ngê nmodo pyu ngmê Stipen vya ngópu, yi vy:o noo kwo, a nuu u kópu ngê pyodo, n:ii kní y:oo dnye vye, yi kpídî dyuu noo t:âât:ââ. Kwono, Yi kópu yilí yintómu ala yéli yi lama ka tóó, ndoo apê a ka wa a ng:aa mbê dmi, ala kópu wa vyi ngmê, Kí pini u nuw:o n:uu ngê dê ngmêê? ²¹Yepê, Ngmênê nmí Lémi ngê a ka pê, Chi lêpî, daa chono dí dy:ââ ngi, daa Nju tpémi yi vy:o dí dy:ââ ngi.^k

²²Pi kní y:oo Póól dnye ng:aaang:aa, ngmênê kn:aa dyámê tpémi yi pi dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye kââ, Lóma lede kní yi kada pini ka kwo, Vya ngi. Kwo, U némi dyênê ngi. Kwo, Doo u ntââ daadî ya. ²³Wod:oo dnye kââ, yi kpídî dnye kpêêkpêê dé, têpê kookoo dnye dyimî, wââ mbóó p:uu doo ntééntéé. ²⁴Kada pini ngê u lede kní ye yepê, Kí pini mbwa k:oo núw:o yó, u kwo dpí póó dmyeno, kwipi, Lukwe díy:o Nju tpémi nga a dnyengi té. Yepê, Yedê kê dmi ngê dmyinên:aa kpakakpaka, u dí nt:u kópu nmye amí vyi. ²⁵Wod:oo mbwa k:oo núw:o ngópu, kudu ngópu, apê, Nmî kpaka, ngmênê Póól ngê yi lede yoo yi mââwe ndîî ka kwo, Lukwe díy:o wanyi kpaka nê? Kwo, Lama daa tóó, Lóma u pi a p:uu a t:a? Kwo, Pini n:ii p:uu Lóma u pi a t:a, yini módó pi d:uudpî kpaka. Kwo, Pi ngê doongê kóté kalê noo, doo u ntââ daanyi kpaka nê.^l ²⁶Mââwe ndîî ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo kada pini ka adî lê, kwo, A Lémi. Kwo, Lukwe díy:o nmo chi vyi, Wu pini kpaka yó. Kwo, Lóma u pi p:uu a t:a. ²⁷Wod:oo kada pini adî lê, chóó Póól ka ad:uu póó, kwo, Mumdoó Lóma u pi m:uu a t:a? Póól ngê kwo, Nyââ. ²⁸Kada pini ngê Póól ka kwo, Ndapî ndîî ngmênî kée ngê, Lóma u pi a p:uu u ngwo kele. Póól ngê kwo, Ndapî dípî kée ngê, ngmênê a kn:ââ kní y:oo Lóma tpémi ngee tumo, Lóma u pi wâpu yi p:uu u ngwo kele. ²⁹Ledeni kní y:oo apê, Póól nmî kpaka, yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo mêtê mbee ngópu. Kada pini mye nkíngê mbê wo, apê, Kí pini p:uu Lóma u pi a t:a, lukwe díy:o kípídî kpaka.

ⁱ 22:19 Dpodo 8:3 ^j 22:20 Dpodo 7:58 ^k 22:21 Dpodo 9:15 ^l 22:25 Dpodo 16:37-38

Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma u ngwo ghê wo

³⁰Kada pini ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yintómu nipi a danê ngê, Póól mbwa k:oo pw:i ngê, yi ngîma mî kââ.

23 ¹Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma doo vvyuwo, kn:aa daa vvyu wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Monî ta, Chóó Lémi u ngîma noo a paa, kópu dono dîpîngmê d:uu ngê. ²Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas ngê Póól u nkîgh:ê yéli ye yepê, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó, wod:oo ngmê ngê komo t:âmo puwâ. ³Póól ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ka kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê u nkwo wa vya ngi. Kwo, Pi knî yi ngîma nyi mb:aamb:aa, ngmênê nga dono. Kwo, Anye kóté kîgha nê, ngmênê nmî dêêpî kópu ñyóó chuu châpu ngê, wâpu ye chi vyi, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó. ⁴Póól u nkîgh:ê yéli y:oo Póól ka kwo, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ka nye dono kópu tpapê. ⁵Póól ngê yepê, A lama wo tóó, Yi pini kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, ye yi kópu daapîdî vyi, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê, Nyoo yi kada pini p:uu dono kópu kidingmê vyi.^m

⁶Póól ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Kada pini yoo woni Pádisi yoo, woni Sadyusi yoo, yi yéli ye kaa wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nê Pádisi, a kn:ââ yoo mye Pádisi yoo. Yepê, Awêde nmye kóté kîgha nê, mu kópu u dîy:o ala kópu ka nî kêlîmî mbê wo, nê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu.ⁿ ⁷Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Pádisi yoo Sadyusi yoo noko kwopwepe mbê dniye, yoo chaa ngópu. ⁸(Yoo chaa ngópu, mu kópu u dîy:o Sadyusi knî y:oo apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uudodê pyidu, myenté apu, Enjel daa tóó, ghê dmi myedaa m:ii. Ngmênê Pádisi yoo pyidepyide ka a kêlîmî té, enjel knî ye a kêlîmî té, ghê dmi knî ye mye kêlîmî té.)^o ⁹Wod:oo dnyengi ndîi ngê pyodo, Dêêpî pyu knî ngmê, n:ii dé Pádisi yoo, ghêêdî dniye, ye a tpêpwo dniye, yepê, Kî pini ngê dono kópu daa d:uu ngê. Yepê, Ndoó apê ghê dmi u kwo yidoo danêmbum ó enjel u kwo yidoo danêmbum. ¹⁰Dnyengi ndîi ngê mê pyodo, wod:oo Lóma lede yoo yi kada pini ngê apê, Póól wa yéti ngmê, wod:oo lede knî ye yepê, Póól yi vy:o a y:ee yó, mbwa k:oo mê km:êê yó.

¹¹Yi mgîdî vy:o nmî Lémi Póól u nkîgh:ê ghê wo, kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ala Njedusalem a kópu ntee ye chi vyi, Lóma yinté ye myoon:aa vyi.^p

Póól u vye u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

¹²Womumo mw:aandiye Nju pi ngmê knî y:oo Póól u vye u dy:oo a châpwo ngópu, noko Chóó Lémi ngê kpaa dniye, apê, Nté ghêlî daanmî

^m 23:5 Ex 22:28 ⁿ 23:6 Dpodo 24:15,21 ^o 23:8 Mát 22:23 ^p 23:11 Dpodo 28:16,23

ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póól mwiyé anm:uu vy:a. ¹³N:ii knî y:oo Póól u vye u dy:oo a châpwo ngópu yintómu podo y:a pwodo doon:aa ya. ¹⁴Nju tpémi yi kada pini knî ye lee dniye, yepê, Chóó Lémi ngê nipi dpî kpaá dmi, nté ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póól mwiyé anm:uu vy:a. ¹⁵Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Lóma lede yoo yi kada pini ka pi ngmê dy:ââ yó, Póól a núw:o ngê, u póópóo u l:êê díy:o. Yepê, Anmî t:âât:ââ, al:ii ghêlî daamî t:aa, maa p:uu anmo vy:a.

¹⁶Ngmênê Póól u chênê ngê u kênê u vye u pi yi nyongo, wod:oo mbwa k:oo kee wo, u kênê ka yi kópu yuu adumu y:oo. ¹⁷Wod:oo Póól lede yoo yi mâawe ndîi ngmê ka mbwolo, kwo, Nga a pwiyé. Kwo, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngmêka tóó, u kwo amî vyi. ¹⁸Wod:oo mâawe ngê yi pini adí núw:o, kada pini ka, kwo, Pini n:ii mbwa k:oo a kwo Póól, a ka kêda mbwólu, a ka dê, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngma tóó, u kwo amî vyi. ¹⁹Kada pini Póól u chênê kwulo kele, mwada y:i núwo, y:i u kwo mî póó wo, kwo, Ló kópu mênê ngma tóó? ²⁰Póól u chênê ngê kwo, Mââ mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini knî y:oo nga amî vyi ngmê, Póól dpo pwiyé we, u yi nmo a kwo, U kwo yimi nmî póó dmi. ²¹Kwo, Ngmênê ye ng:aa ngê kêê kidangê t:oo, mu kópu u díy:o pi podo y:a pwodo wumê t:a, wa mbwolo dmi, maa p:uu wa t:ââ ngmê. Kwo, Dê kpaá dmi, nté ghêlî daawa ma ngmê, mbwaa ghêlî myedaawa nda ngmê, Póól mwiyé amî vya ngmê. Kwo, Yi kópu wunê kêdê l:âmo ngmê, ka t:âât:ââ ngi. ²²Kada pini ngê kwo, Pi ngmê ka kidingê vyi, Nê ka yuu mîdîn:aa y:oo. Wod:oo kada pini ngê Póól u chênê mê dy:ââ ngê.

Lede knî y:oo Póól Sisadiya u ngwo mênê kuwo ngópu

²³⁻²⁴Kada pini ngê lede yoo yi mâawe ndîi miyó dê ye yepê, Sisadiya n:aa dyede dp:o, nmî kada pini Piliiks ka Póól dpî núw:o nyoo. Yepê, Taa ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a dpî núw:o nyoo, keete ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a myoo núw:o nyoo, hósí mbêmê l:êê pyu yoo pyudu y:a myoo núw:o nyoo, Póól hósí mbêmê dpî yé nyoo, mgídî vy:o kada dpo y:ee yó, Sisadiya dpî lee dmyeno. ²⁵U kuwó dini ghi ngê kada pini ngê Piliiks u pweepwee pee ngmê d:êê ngê, yi mâawe dê ye y:ângo.

²⁶Pweepwee pee p:uu ala kópu yi d:êê ngê, apê, Nê Kílódíyas Lisiyas, Mw:ââkó a Lémi Piliiks. ²⁷Kwo, M:ii tuwo Nju tpémi y:oo ala pini a mgîmî ngópu, kîpî vya ngópu. Kwo, A lama kî yaa wo, Lóma u pi ala pini p:uu a t:a, wod:oo lede yoo nî núwo, nm:uu dyé ngê.^q ²⁸Kwo, U ya a nga doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo yi kada pini yoo ma nipi nê dono, ala pini yi ngîma kîñî kââ.^r ²⁹Kwo, Ngmênê u pwopwo u kópu dîp:ê pyw:oo, u mbwa k:oo kmîmî u kópu myedîp:ê

^q 23:27 Dpodo 21:30-33; 22:25-27 ^r 23:28 Dpodo 22:30

pyw:oo. Kwo, Yi chóó yi dēêpî kópu dyuu u díy:o kídnyi dnyengi.^s ³⁰Kwo, Dini ghi n:ii ngê u vyee u pi dí ny:oo, u ngwo nga d:a dy:ââ. Kwo, Yélini p:uu a d:uu té, ala kópu ye wanî vyi, yenê, Yi pini Piliks ka kídî dy:ââ, u ngópu dp:uu kóté kalê yó.

³¹Yi mgídî vy:o lede knî y:oo kada a y:ee ngópu, Póól núw:o ngópu, Antipatídîs mw:aa mgídî vy:o taa dniye. ³²Ledeni yoo dēdē doo paa Njedusalem mē diyé dniye, n:ii dé hósi mbēmē dnye paa Póól Sisadiya mīnē kuwo ngópu. ³³Pweepwee pee Piliks kóó yedē mī yé ngópu, Póól u kwo mīnē kuwo ngópu. ³⁴Piliks ngê pweepwee pee yedē kp:aa ngê, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, Nyi ló dyámē ghi pi? Póól ngê kwo, Nê Silisiya Wee u kwo pi. ³⁵Piliks ngê kwo, W:ii Helodi u k:oo ghi pi, ye yinē paa kóté kalê ngi. Kwo, N:ii dé m:uu a d:uu té, wa taa dmi, u ngwo anê kóté kalê ngi. Piliks ngê lede knî ye yepê, Ala pini a ngomo ghi ngmê k:oo nye km:êê yó, yi dmyinên:aa y:enê, kíngî pwii.

Piliks ngê Póól u ngwo kóté kwólu

24 ¹Wo limi mī loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi yi kada pini yoo Sisadiya lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas u k:ii lee dniye, pini n:ii u lama Lóma tpémi yi dēêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê doo kwo u k:ii mye lee dniye, yi pini mye Nju pi, u pi Tēêtulas. Piliks ngíma ghê dniye, Póól ka kópuni u díy:o dnye nod:enod:e, yi kópu u nt:u kópu Piliks ka vyi ngópu. ²Dini ghi n:ii ngê Póól a núw:o ngópu, Tēêtulas ngê kóté kpēmî ngê, Piliks ka kwo, Munmíkó nmî Lémi, mb:aamb:aa ngê nyinê y:enê nmo, dye ghi daadî pi l:êê ngê kēê doongê t:ângo, dono kópu yilî nyi ngmópu, ya mb:aa u ngwo dp:o pyw:oo. ³Kwo, Dye ghi yintómu p:aani p:aani nmo chaa kígha ngi, myeno kwunokwuno ngi. ⁴Kwo, Kópu yilî nga daanî vyi, mwada y:i daanî nî, nga anî tpaépê, a dnye nyeni. ⁵Kwo, Ala pini nkéli dono u pye yiyé pyu, Nasalet pi u yoo yi kada pini ngmê, dyámê pee yilî yi mbēmē Nju tpémi yi vy:o dnyengi u pye yilî a yiyé. ^t ⁶Kwo, Ala kópu mye d:uu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo my:aa km:êê té, wod:oo y:i nmî mgímî ngê. ^u ⁷(-) ⁸Kwo, Ala pini chi p:oo knomomê, kwo, kópuni u díy:o u kwo nmo nod:enod:e té, yi kópu chóó nga wa vyi. ⁹Dini ghi n:ii ngê Tēêtulas ngê u danēmbum yó, Nju tpémi y:oo Piliks ka kwo, Kópu yilî n:ii nga dē vyi, yi kópu yilî yintómu ndē kópu dé.

Póól ngê Piliks ka kópuni vyu

¹⁰Piliks ngê Póól ka kwo, Ló kópu mēnē ngma a tóó? Póól ngê kwo, Mw:ââkó a Lémi, m:ââ yilî yi k:oo ala dyámê pee úyóó nye y:enê, nmî l:êê ghi dmi yintómu lama a tóó, kwo, yi kópu u l:êê díy:o a lama ka

^s 23:29 Dpodo 18:14-15 ^t 24:5 Dpodo 17:6 ^u 24:6 Dpodo 21:28-30

tóó, ndêndê ngê nye kóté kîgha nê. ¹¹ Kwo, Daa dye ghi daadî yimî loo, y:omye m:ii ngê Chóó Lémi ka ngêpê têdê nî loo, Njedusalem. Kwo, Pi knî y:oo yinté nga amye vyi ngmê. ¹² Kwo, Chóó Lémi u ngomo k:oo pi knî ye kwopwepe ngê kêê díp:ê t:ângo, ngêpê ngomo knî yi k:oo yi mbodo dmi myedîpî vyuwo ngê, yi p:aani u ghi yintómu knî yi k:oo yinté kópu myedîpî d:uu ngê. ¹³ Kwo, Ala ngwo kópuni nga dê vyi t:oo, doo u ntâa yi kópu dyuu ndê kópu ngê nga daawa pyódu t:oo. ¹⁴ Kwo, Kópuni dyuu nga dê vyi ngmê, mu ngmîdî ndê kópu, nga daanê wópu, kwo, Yesu Nasalet pi u yoo vy:o nî ghê wo. Kwo, K:omo tpile Nju tpémi y:oo ala kópu a tpaépê ngmê, apu, Nasalet pi ngê máádini a yó, yi máádi daa ndêndê, kwo, ngmênê yi máádi n:aa kîgha, nmî kn:âa yoo yi yâpwo ka ndêndê ngê u ngwo anî lê. Kwo, Ngmênê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê ngê, myenté Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni mye d:êê tumo, yi kópu knî ye n:aa kêlîmî. ¹⁵ Kwo, Kî yéli kópuni ka a kêlîmî té, yi kópu ka myinê kêlîmî. Kwo, Yi kópu alanté, Pi yilî yintómu mwiyé wa pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê amêdê pyidu té, yoo dono yoo mb:aa chóó wa chámê dê.^v ¹⁶ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi yintómu dpodombiy:e anî dpodo, kópu mb:aa anî d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê a ka daapaa vyi ngê, Chi kn:aadi, pi knî y:oo yi kópu a ka myedaapaa vyi y:e.

¹⁷ Póól ngê kwo, M:ââ ngmê knî yi k:oo Njedusalem dênoo ya. Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nê diyé wo, Nju tpémi yi vy:o pinté knî ye yi ndapî knî ngmênî núwo, u ya a nga myedoo kwo, nê, Chóó Lémi ka kpêê n:uu yé.^w ¹⁸ Kwo, A tupwó mwiyé nî ghêê ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo nî kee wo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Kwo, Pi a p:uu dêpwo ya, pi ngê dnyengi ngê kêê myedîp:ê t:ângo.^x ¹⁹ Kwo, Ngmênê Nju tpémîni Esiya Wee u kwo dnyimo a ya, yi yéli y:oo mgîmî noo. Kwo, Lukwe díy:o yi yéli al:ii daa kwo? Kwo, Wo ndê kópu y:aa d:uu ngê, ye pêdê lee dmi, yi kópu nga paan:aa vyi ngmê. ²⁰ Kwo, Yélini y:oo Njedusalem kóté kalé noo, yi yéli awêde kêdê taa dmi. Kwo, Ye ngî péé, Kóté têdê ló kópu a p:uu ngma a pyw:ee ngópu. ²¹ Kwo, Yi vy:o kópu mu ngmîdî nî d:uu ngê, ye nî mbwolo, yenê, Awêde anmye kóté kîgha nê, mu kópu u díy:o ala kópu ka n:aa kêlîmî, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu.^y

²² Piliks ngê yepê, Nmyi kada pini Lisiyas dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yepê, Póól p:uu kópu u ngwo nmye ngmanî vyi. Wod:oo Piliks ngê kóté chedê ngê, mu kópu u díy:o Yesu ngê máádini a yó, yi máádi p:uu kópu yilî u lama dnye ya, pi knî y:oo Piliks u ngêêdî mwiyé dnyimo a tpaépê dé. ²³ Ledeni ngê Póól dpîmo y:enê, Piliks ngê yi pini ka kwo, Póól mbwa k:oo mê km:êê ngi, yi choon:aa ya, yi choon:aa paambwi. Kwo, U pyipe knî y:oo u yi adî kwo, Tpile u kwo ngmên:uu y:oo, kwo, ye kidingê kwódu.

^v 24:15 Njon 5:28-29 ^w 24:17 Lóma 15:25-26 ^x 24:18 Dpodo 21:26-27

^y 24:21 Dpodo 23:6

Póól ngê Piliks cha ye kópuni vyu

²⁴Wo knî ngmêmî loo, Piliks cha y:oo u yi y:e doo kwo, Póól nyi ngêêdi choo danêmbum. (Piliks u kpâm Didusila Nju pyââ.) Wod:oo Piliks ngê pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, Póól a pwiyé we. Póól dini ghi n:ii ngê ta, Piliks cha ye Yesu Kédisu ka kêlîmî p:uu ye doo danêmbum. Yi kópu dyuu dpîmo nyêmi dé. ²⁵U kuwó dini ghi ngê Póól ngê yepê, Doo u ntââ dono kópu yilî daanmî d:uud:uu, ngmênê nmî chóó nmî l:êê ghi dmi ka vyyuwo kmêle, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê Yesu ngê wa kóté kalê nmo. Piliks ngê yi kópu dini ghi ngê nyongo, nkîngê mbê wo, Póól ka kwo, Ala ngwo chi lèpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a dpodo daadí ya, a chóó nga an:uu vyi, u ngwo modo pwiyé. ²⁶Wo knî ngmê ngê Piliks ngê pi ngmê ka dpîmo tpaépê, kópu, Póól a ka dpo núw:e. Daa ng:êêntómu u k:ii danêdanê knopwo, mu kópu u dîy:o Piliks ngê u yi dpîmo kwo, Póól ngê ndapî ndîi a ka ngmêpêda kê ngê, u ngwo p:aa pw:ii.

²⁷M:ââ miyó mî loo, Pósiyas Pestas ngê Piliks u d:aa a kââdi ngê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Nju tpémi kn:aa yéli yi k:ii numo p:uu dnye l:êê, Sisadiya, Piliks ngê lede yoo dy:ââ too, Nju tpémi yi kada pini yilî vya ngópu. Nju tpémi y:oo Lóma tpémi yi king ka pweepwee pee yilî d:êê ngópu, wod:oo yi king ngê apê, Piliks Lóma modo diyé we. Piliks ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu dono a p:uu daamupaa vyi y:e, wod:oo Póól mbwa k:oo a kuwo ngê, Lóma u ngwo mê diyé wo.

Pestas ngê Póól u ngwo kóté kwólu

25 ¹Pestas Sisadiya ta, wo pyile mî loo, Njedusalem u ngwo loo. ²Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii u yi y:e doo kwo, Póól nmî ndyîko, wod:oo yi kópu dyuu Pestas ka vyi ngópu. ³Kwo, Munmîkó nmî Lémi, u yi nmo a kwo, Póól al:ii nmo dpo núw:e, u ngwo anmî kóté kwolo. Yi kópu u kwo vyi ngópu, mu kópu u dîy:o u yi y:e doo kwo, Maa p:uu Póól p:oo vy:a.^z ⁴Pestas ngê yepê, Póól Sisadiya mbwa u mênê kîyedê kwo. Yepê, Daa kêmakêma y:i mîndê diyédiyé. ⁵Yepê, Nmyi kada pini yoo a p:uu dpî t:ee tóó, Sisadiya yi k:ii wanmî lee dmi. Yepê, Póól u ndyîkondyîko u kópu yi chóó u ngópu paan:aa vyi téne.

⁶Pestas ngê wo wáali ó wo y:a yi vy:o mê chedê ngê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mê diyé wo. Womumo kóté tédê yaa wo, yepê, Póól a pwiyé we. ⁷Póól dini ghi n:ii ngê kóté tédê kee wo, Nju tpémi yélini Njedusalem a ndê dniye, yi tpóknî y:oo Póól a yina ngópu, u ndyîkondyîko u kópu ndîi yilî vyi ngópu, ngmênê doo u ntââ yi kópu ndê kópu ngê daapî pyódu tumo.^a ⁸Póól ngê yi kópu yilî a wópu ngê, Pestas ka kwo, Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu dîpîngmê puwâ, Chóó Lémi u ngomo k:oo dono

^z 25:3 Dpodo 23:15 ^a 25:7 Dpodo 24:5-6,13

kópu dîpî d:uu ngê, Lóma king p:uu kópu dono myedîpî vyu. ⁹Pestas ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa a p:uu pîdnyî tpapê dé, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, U ntââ Njedusalem wanyi lê, yi an:uu kóté kalê ngi?^b ¹⁰Póól ngê kwo, Kêle. Kwo, Lóma u dêêpî kópu dyuu mbêmê anye kóté kígha nê. Kwo, Doo u ntââ Njedusalem daany:uu kóté kalê nê, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:e kópu dono dîpîngmê d:uu ngê. Kwo, Yi kópu lama mb:aamb:aa ngê ka tóó. ¹¹Kwo, Dêêpî kópu w:aangmê puwâ, ó pwopwo u kópu w:aangmê d:uu ngê, ye p:aa pwene, daap:aa mbêpê wo. Kwo, Ngmênê a ndyíkondyîko u kópu dyuu ndê kópu ngê nga doo pyodo, yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ ye daa nyi y:ee nê. Kwo, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. ¹²Wod:oo yélini y:oo nuw:o ghi mb:aa Pestas ka dnyimo yém, yi yéli yi k:ii nipi dnye danêmbum, Pestas ngê Póól ka kwo, U yi nga a kwo, Nmî king ndîfî ngê yinê paan:aa kóté kalê nyine, yed:oo yi king ka anyi lê, Lóma.

Pestas Póól p:uu Akîdipa ka u ngwo doo danêmbum

¹³Wiki knî ngmê mîmî loo, Akîdipa Helodi lémi Mbêênis u kii Sisadiya lee knopwo, noko yepê, Pini n:ii ngê Piliks u d:aa da kââdî, nye m:uu ngmê. ¹⁴Wo knî ngmê Akîdipa lémi y:i dpîmo ya, Pestas ngê Akîdipa u ngêêdî Póól u p:êê adê nt:o, kwo, Pi mbwa k:oo ngmêka kwo, Piliks ngê ka a kuwo ngê. ¹⁵Kwo, Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nî loo, Nju tpémi yi kada pini yoo kpêê yiyé pyu knî yi k:ii u ndyíkondyîko u kópu dé a ka ka a vyi tumo, a ka pê, Dpî vya ngi. ¹⁶Kwo, Ala kópu ye nî vyu, yenê, Nmo Lóma tpémi ye daa nmî l:êê ghi. Yenê, Pi u kpakakpaka têdê módó daanmî dy:ââ. Yenê, U ndyíkondyîko u kópu dyuu mwiyé paa ny:ee ngê, u wópuwópu kuwó paa d:uu ngê. ¹⁷Kwo, Dini ghi n:ii ngê al:ii a lee dniye, t:ââ ngê kêê dîp:ê t:ângo, ngmênê womumo yi pini nî kóté kwólu. ¹⁸Kwo, Yélini p:uu dnye d:uu daa dono kópu ndîfî knî yi p:uu dnye danê. ^c ¹⁹Kwo, Yi chóó yi yâpwo ka ngêpê p:uu dnye danê, pi ngmê p:uu myednye danê, u pi Yesu, pini n:ii pwene, ngmênê Póól ngê yepê, Yi pini mêtê pii wo. ²⁰Kwo, Yi kópu yilî dèp:êngmê ngêêdî, wod:oo Póól ka nî póó wo, kwonê, U ntââ Njedusalem wanyi lê, yi an:uu kóté kalê ngi? ²¹Kwo, Ngmênê a ka pê, Doo u ntââ. A ka pê, Nyóó chi y:enê nê, u kuwó dini ghi ngê Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. Kwo, Yed:oo mbwa k:oo m:aa kmungo, nê, Díyo nmî king ka p:aa dy:ââ. ^d ²²Akîdipa ngê Pestas ka kwo, U ya a nga kwo, Yi pini chóó a ka choo danêmbum. Pestas ngê kwo, Díyo mââ nga adî danêmbum.

²³Womumo Akîdipa lémi dnye nyêm u ngomo k:oo lémilémi u l:êê ghi ngê kee knopwo, lede knî yi kada pini yoo yi k:ii, Sisadiya u kada pini yoo mye yi k:ii yi ngomo k:oo nipi a wó. Pestas ngê lede knî ye

^b 25:9 Dpodo 24:27 ^c 25:18-19 Dpodo 23:29 ^d 25:21 Dpodo 25:11-12

yepê, Póól a pwiyé we.^e ²⁴Póól dini ghi n:ii ngê ta, Pestas ngê yi lémi ch:ama ye yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, king Akídipa lémi yi k:ii, yepê, pini n:ii p:uu Nju tpémi a d:uu té, ala vyílo. Yepê, Nju tpémi yélini ala p:aani a kwo, myenté Njedusalem yélini wunê kwo, kââ paa ala kópu a t:emí ngópu, apu, Kí pini vya ngi, kímê ya, pw:oo we.^f ²⁵Yepê, Ngmênê u pwopwo u kópu dép:êngmê pyw:ângo. Yepê, Yi pini ngê ala kópu a ka yinê vyu, a ka pê, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, yepê, yed:oo Lóma waní dy:ââ. ²⁶Yepê, Ngmênê u kópu njini d:oongmê pyw:ângo, ló kópu a Lémi ka ngmaní d:êê? Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o ala pini nmyi ngíma u ngwo dí kââ, ngmênê nyi, king Akídipa, ngíma kídí kââ, mu kópu u díy:o kópuni nipi wanmo pyw:oo, yi kópu a Lémi ka u nkwo aní dy:ââ. ²⁷Yepê, Mu kópu u díy:o pi módó daanyi dy:ââ, ngmênê u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê anyi d:êê, u ngwo anyi dy:ââ.

Póól ngê Akídipa ka kópuni vyu, u kn:ââ chap

26 ¹Akídipa ngê Póól ka kwo, Nýóó l:êê díy:o nmo chi danêmbum. Póól ngê kwo, Mw:ââkó a lémi. ²Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê a ka dê pyódu, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:oo kópuni dyuu vyi ngópu, a ndyíkondyíko u kópu dyuu ngíma anínê wópuwópu té. ³Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê ala kópu u díy:o a ka dê pyódu, Nju tpémi yi l:êê ghi dmi lama mb:aamb:aa ngê a pyede, yi kwopwepe u kópu dé lama mb:aamb:aa ngê mye pyede. Kwo, A kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. Kwo, U ntââ mb:aamb:aa ngê a ka anya a ngédingada.

⁴Kwo, Kópuni yilí yintómu noo d:uud:uu dé, Nju tpémi yintómu yi lama a pyede. Dini ghi n:ii ngê tp:ee tédê noo a ya, a yoo vy:oo Njedusalem noo a kwo. Kwo, Pádisi ngê noo a ya, nmí vy:oo yélini y:oo kópu yilí a kwódukwódu ngmê.⁵ ⁵Kwo, Yi kópu Nju tpémi yintómu yi lama ka tóó. Kwo, Lukwe díy:o a kóté kígha tédê daa vyi ngópu. ⁶Kwo, Ala kópu u l:êê díy:o dnye kóté kígha nê, Chóó Lémi ngê nmí kn:ââ kní ye ndé kópuni a vyu, yi kópu ka n:aa kélímí.^h ⁷Kwo, Nju tpémi yi pi dyêédí y:a mé miyó u yi y:e a kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê nmo wa a kê, nmo vyílo yipédê kê ngê. Kwo, W:êêní mgídí vy:oo Chóó Lémi ka a ngépê té, yi kópu a t:âât:ââ ngmê. Kwo, Vyílo yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi y:oo a ndyíkondyíko u yi y:e a kwo. ⁸Kwo, Lukwe díy:o ala kópu ka dp:ee kélímí té, Pi wa pw:onu, Chóó Lémi ngê amêdê pyidu.

⁹Kwo, Mwiyé u ya a nga doo kwo, Yesu u yoo chedêchedê nî chedê.ⁱ ¹⁰Kwo, Njedusalem yi kópu vyílo yinoo a d:uud:uu. Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pi mbêmê, Chóó Lémi u yoo mbwa k:oo yilí nî kmungo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kada pini kní y:oo yi vye u pi vyi ngópu,

^e 25:23 Mát 10:18 ^f 25:24 Dpodo 22:22 ^g 26:4-5 Dpodo 22:13; Pilipay 3:5-6

^h 26:6 Dpodo 28:20 ⁱ 26:9-10 Dpodo 8:3

yi kópu my:aa vyu, yenê, Momye pw:oo dniye. ¹¹Kwo, Dye ghi yintómu nîmon:aa kpakakpaka dé, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, ala kópu paa vyi y:e, Pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini doongê ta, Yesu daa vyílo. Kwo, Ye noo nod:enod:e, k:omo tpile kn:aa dyámê pee p:uu dnyimo mbêpêmbêpê y:i nîmon:aa kpakakpaka dé.^j

Póól Akídipa ka u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo doo danê

Dpodo 9:1-19; 22:6-16

¹²Póól ngê kwo, A lémi. Kwo, Yesu u yoo yi kpakakpaka u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê Dîmaskîs dy:ââ noo. ¹³Kwo, Maa p:uu kââdí mââ kêlí tpile u wuu ndîf mbóó p:uu ngmênî módu, kââdí u wuu têtê ngê pyodo. Kwo, A pyipe knî yi k:i yi tpile u wuu nmî pwo a kwólu. ¹⁴Kwo, Nmo yintómu têtê mbêmê nmî dyimê dniye, nê, Dnye ngmê wule. Nmî chóó nmî dnye ngê a ka a mbwolo, Hipîlu dnye ngê. A ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o nye kpakakpaka nê? A ka pê, Lama daa tóó, ñyóó ngada pini anyi vye, dîyo nga u nkwo anî diyé, u nkwo anî vya ngi. ¹⁵Kwonê, A Lémi. Kwonê, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, pini n:i nye kpakakpaka. ¹⁶A ka pê, Gh:êêdé. A ka pê, A chóóchóó nga d:a kêma, a dpodo pyu ngê dí pyódu ngi, kópuni awêde chi m:uu, pi knî ye dp:uu vyi ngi, mu dini ghi ngê kópuni nga anê kêma té, pi knî ye myoon:aa vyi té. ¹⁷A ka pê, Yélini ye anî dy:ââ ngi, u yi y:e adí kwo, Nmî vy:a, yi yéli yi kêlê anî dyé ngi, Nju tpémi yi kêlê waní dyé ngi, kn:aa yéli yi kêlê amy:aa dyé ngi. ¹⁸A ka pê, Yi ngwolo dp:uu pywáí té, mgîdí u mênê dpo y:ee té, w:êênî dpo ñuw:o té, Setan u maknopwo myedo ngî té, Chóó Lémi u maknopwo dpo ñuw:o té. A ka pê, A ka wa kêlímî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi dono u kuwó u ngwo wa kée té, u nuu u yoo ngê wa pyódu té.

Póól Akídipa ka u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹⁹Póól ngê kwo, Akídipa a lémi. Kwo, Kópuni yilí mbóó p:uu pini ngê a ka a vyu, yi kópu yilí ntênê noo d:uud:uu dé. ²⁰Kwo, Yi kópu yilí Dîmaskîs mwiyé noo a d:uud:uu dé, Njedusalem myenoon:aa d:uud:uu dé, kuwó Njuda Wee u kwo p:aani n:i a pyede, y:i noon:aa d:uud:uu dé, kn:aa yéli yi vy:o myenoon:aa d:uud:uu dé. Kwo, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yintómu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u maa mb:aamb:aa ngê kalê yó, kópu mb:aa yilí dmyinê d:uud:uu, pi knî y:oo ala kópu paa vyi y:e, Yi nuw:o dmi kêdê ngmêê ngmê. ²¹Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u ngomo k:oo mî mgîmî noo, myepî vya noo. ²²Kwo, Ngmênê Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî nê, u dí ngîma anîmo kwo, nmyo yintómu ndê kópu nmye yiní tpapê, kada pini knî ye myenté pinté knî ye yi kópu myinê tpapê ngê. Kwo, Ala kópu daa kópu kamî, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí

pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê ngópu, ala vyílo yinî tɔapê. ²³Kwo, Ala kópu yedê d:êê ngópu, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dono mwiyé wa a pyw:oo, wamye pw:onu, kuwó amêdê pyidu, daa Nju tɔémi yi mo yi Mbwámê ngê wa pyódu, kn:aa yéli yi Mbwámê ngê wamye pyódu.^k

²⁴Póól ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê vvu, Pestas Póól ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Ye lukwe, Póól. Kwo, Chi ghéti. Kwo, Kópu yilí n:ii lama dê yââ, yi kópu knî y:oo dê ghétighéti kalê ngi. ²⁵Póól ngê kwo, A lémi, d:oo ghéti wo. Kwo, Dîní k:omodanê, myedîní yumudnyadê kîgha nmyo, ngmênê ala ndê kópu yinî tɔapê. ²⁶Kwo, Nmî lémi Akîdipa ka n:aa tɔapê, mywenemywene ngê kêê daanê t:oo, mu kópu u díy:o yi kópu yilí yintómu u lama ka pyede. Kwo, Kópu yilíni Yesu ngê pyodo daa tumu kópu dé, ngmênê pi yilí knî yi ngîma pyaa dniye.^l ²⁷Póól ngê Akîdipa ka kwo, A lémi. Kwo, Kópu yilíni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi kópu knî ye nye kélímí, apii? ²⁸Akîdipa ngê kwo, Ye kópu pyile njini ngê Yesu u yoo vy:o mumdoo wanyi kaa nê? ²⁹Póól ngê kwo, K:omo tpile kópu pyile njini ngê ó kópu yilí ngê, ngmênê Chóó Lémi ka aní ngêpê, kwonîmo, U ntââ ala yéli nê ntee pini ngê wanyi pyódu té, ngmênê daa mbwa k:oo adnyi kwo.

³⁰Wod:oo Akîdipa lémi Mbêênis ghêêdí knopwo, Pestas léma yi k:ii mye ghêêdí dniye, yi ngomo a kuwo ngópu, ³¹noko yepê, Wu pini ngê pwopwo u kópu daangmê d:uu ngê, mbwa mênê koko u kópu myedaa d:uu ngê.^m ³²Akîdipa ngê Pestas ka kwo, Wu pini ngê nga wodaa vvu, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, kwo, ye módó paa pwii.

Sisadiya u ngwo nmo kuwo ngê

27 ¹Dini ghi n:ii ngê Pestas ngê u yi doo kwo, Póól Lóma nî dy:ââ, lede knî yi kada pini Njulyias p:uu t:ângo, mbwa k:oo pini knî ngmê mye yi k:ii. Yi Njulyias Lóma king u kópu y:eeey:ee pyu yoo yi vy:o pini ngmê. ²Nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye. Yi nkéli Adamitiyam modoo diyédiyé, apê, Esiya wee u kwo yinê amínê kuwo nmo. Adistakas u k:ii nmî wo dniye, Tesalonika pi, Másîdóniya Wee u kwo p:aani n:ii a tóó. ³Kada nmo y:ângo, womumo Saidon nm:uu tee dniye. Njulyias, pini n:ii ngê Póól doo y:enê, nmo mb:aamb:aa ngê doo ya, Póól ka lyoko ghayghay daa kwódu ngê, wod:oo nmî pyipe knî ye nmî lee dniye, tpileni u yi nmo doo kwo, nmo dnja a kuwo. ⁴Saidon ndini nmî yó, yópu kêpa yópu ngê a ghê wo, Saipídís u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya. ⁵Silisiya u nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Pamîpiliya u nkîgh:ê my:oon:aa lee dniye, Maida nm:uu tee dniye, p:aani n:ii Lisiya Wee u kwo a tóó. ⁶Njulyias ngê nkéli y:i ngma a pyw:ângo, yi nkéli k:oo ché nmoo. Yi nkéli Aleksándídiya a ndê wo, Lóma doo lêpí.

^k 26:23 Luukí 24:44-47 ^l 26:26 Njon 18:20 ^m 26:31 Dpodo 25:25

⁷Yi ndini nmî yó, wo pyile páádi nkéli kyedekyede doo mbêpê, paa dpodo ndî ngê nmo pyodo, Knidus dpîpî tee dniye. Kêpa yópu ngê nmo a pii ngê, yi máádi dpîpî kwólu, Kîditi máádi nm:uu kwólu, Salimone úwu nmomo y:aa dniye, Kîditi u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya.

⁸Dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmee paa, paa dpodo ndî ngê nmo mé pyodo, kpéé kn:ââ ngmênmi vy:ungo, u pi Kpéé Kn:ââ Mb:aa, yi ghi p:aa ngmê u nkîgh:ê a tóó, u pi Laseya.

⁹Y:i nmee ya, dye ghi daadî, yópu ndî u dye ghi daa kêmakêma doo dyimêdyimê, nê, Anmî lee knomomê, ye maa p:uu dono anmo pyw:oo. Póól ngê gha nuw:o ghi ye ngmê y:ângo. ¹⁰Yepê, Léma. Yepê, Nmo lêpî té, ye maa p:uu dono awêde nmînê pyw:êmî, nkéli k:oo tpile yilî nmo kîgha, nkéli myeno kîgha, myeno pwoopwo té. ¹¹Njuliyas Póól ka daa ng:aa mbê wo, ngmênê nkéli chóó pini dê tpiipi ye ng:aa mbê wo. ¹²Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo noko yepê, Ala kpéni kn:ââ doo u ntââ, yópu ndî vy:o nkéli al:i daadî ya, noko yepê, Piniks paa ngî d:uu koo. Noko yepê, Yi kpéni kn:ââ mb:aamb:aa, yópu ndî ngê y:i nkéli daawa dyênê. Noko yepê, Yópu ndî y:i nye t:âât:ââ koo, yópu mwiyé pêdê ngee ngê, u ngwo paa lee kmêle.

Yópu ndî u ngwo a pwaawo

¹³Yópu chaa yópu ngê a ghê wo, daa dpodombiy:e a ghê wo, noko yepê, Ala yópu u ntââ, ala ngwo Piniks lee kmêle, wod:oo anka a pêêdî ngópu, kada nmo y:ângo, yi dyámê w:uu u nkîgh:ênkîgh:ê nmî t:ângo. ¹⁴⁻¹⁵Daa dye ghi daadî nmee mbêpê, wod:oo kpâpu yópu ngê nmo a ghê wo, yópu pââ ndî ngê pyodo, nkéli t:âmo ngê, vuyuwó ndî vy:o nmee mbêpê. ¹⁶Dyámê w:uu tp:oo ngmênmo y:amê kwólu, u pi Kóda. Vuyuwó ndî y:i dêpwo kwo, wod:oo dinki dpodombiy:e nmo pêêdî ngê, nkéli k:oo nmî chângo. ¹⁷Noko yepê, Nkéli kudu koo, kpêêpî wa a pwii dmi, yimbwi wa pywálî dmi, nkéli nmo wa yapê. Yi kópu u l:êê díy:o nkéli u maknopwo yedê mênê y:amê kalê tumo, pwono dpodombiy:e mîmî kudu tumo. U yi y:e dêpwo kwo, Lipiya tii pââ p:uu nmî pw:oo dmi, wod:oo liyé a vy:oo ngópu, vuyuwó ndî knî yi l:êê díy:o tpii dê wiye dumo, doo u ntââ pi ngê daapodo tpyé dê. ¹⁸⁻¹⁹Yinté nmee ntééntéé, yópu dêpê ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye nkéli u mb:êê pee knî ngmê kée ngópu, womumo mw:aandiye nkéli u nj:ee kílî mye kée ngópu. ²⁰Wo yilî knî yi k:oo kââdî dpîpî módu, pudu myedpîpî módu, yópu ndî mudoo a wupe, wod:oo noko nmomo, Daanmî pyiyé dmi, nmo pwoopwo té.

²¹Wo knî ngmê yi k:oo nté dèdnye pîpî, u kuwó dini ghi ngê Póól yi ngîma ghêêdî wo, yepê, A léma. Yepê, A ka wonmyinê ng:aa mbê dniye, ye Kîditi daapîno kuwo ngê, nkéli daapî dyênê wo, tpile daap:oo kée too.ⁿ

ⁿ 27:21 Dpodo 27:9-10

²²Yepê, Ngmênê namê nkîngê. Yepê, Daangmênmyi pw:onu, ngmênê nkéli mu ngmidi yinmo kîgha. ²³Yepê, Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, yi yâpwo, a vyuwo pini, mgîdî vy:o u enjel a ka ngmêda dy:ââ, a ka dê, Póól.° ²⁴A ka dê, Namê nkîngê. A ka dê, Ghêlî daanyi pw:onu, ngmênê Lóma king u ngîma mwiyé any:uu ghê. A ka dê, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, yélini yi k:iî nmye wee, daangmêwa pw:onu. ²⁵Póól ngê yepê, Kî léma, namê nkîngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka n:aa kélímî, a lama ka tóó, kópuni enjel ngê a ka dê vyi, yi kópu ndéndê ngê wa pyódu. ²⁶Yepê, Pi daawa pw:onu, ngmênê dyámê w:uu ngmê mbêmê anmî kee dmi.^p

²⁷Wéni n:iî ngê Kîditi nmo kuwo ngê, wo y:a mê páádi maadí nmee mbêpê, yópu ndîî modoo a wupe, mgîdî núknînúknî p:uu nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Ala dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmo m:iî té. ²⁸Wod:oo nkichi pee yedê ngê nt:ee ngmê kalê ngópu, dini ghi n:iî ngê mbwódo mî yaa wo, mède péédî ngópu, ntii u mti u ngwo a ngee ngópu, apê, Podo y:a p:uu até d:uu kaalí. (40 m.) U kuwó dini ghi ngê yedê mê kalê ngópu, ntii pyolo y:a p:uu mîmî kele, (30 m.) noko yepê, Ala ghodo nmo m:iî té, daa kêmakêma dyámê w:uu mbêmê nmo koko té. ²⁹Noko yepê, Nkéli mgîdî vy:o kîd:ongê dopo, wod:oo anka páádi knî nkéli kn:ââ ghîghê mênê kée tumo, wo u díy:o dnye ngêpê, apê, Límî k:iî wa we. ³⁰Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo u yi doo kwo, Dinki nmî gh:ay, nmî mbêpê dmi, wod:oo dinki gh:ay ngópu, nmopê, Nkéli núwo anka nmîmo kéké té. ³¹Ngmênê dnye k:omodanê, Póól ngê a w:ee ngê, Njuliyas ka kwo, Kî nkéli k:oo dpodo pyu yoo a mbêpêmbêpê té, yed:oo nmo pwopwo té. ³²Wod:oo lede knî y:oo dinki yedê dê châpwo dumo, mo kalê ngópu.

³³Dini ghi n:iî ngê doo wââwââ, Póól ngê kmaapî u pi ye vyu, yepê, Wo y:a mê páádi d:uu lê, nté dmyongê ma ngópu. ³⁴Yepê, Mw:ââkó nmyo, nté pee ngmê ma yó, nté ngê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo. Yepê, Daangmanmyi pw:onu. ³⁵Póól ngê mbîdédi a ngêédî, puwâ, Chóó Lémi yi ngîma kwuno ngê, wod:oo ndîî. ³⁶Yi gha dmi vyilê kê dniye, pi yintómu doo kmaapî. ³⁷Nkéli k:oo yélini nmee kwo, nmo yintómu my:oo yono y:a pyud:oy:a mê wéni. (276) ³⁸Dini ghi n:iî ngê u ntââ ngê pyaa dniye, witi nt:ee kée ngópu, apê, Nkéli vyilê kê we.

Nkéli u ngwo a ghidi wo

³⁹Dini ghi n:iî ngê wa wo, nkéli k:oo dpodo pyu yoo yi lama dêpwo ya, Kî ló dyámê pee. Lyoko ngmê m:uu ngópu, tii pââ y:i ngmêdoo ya, u yi y:ee doo kwo, Nkéli tii pââ p:uu nyinê ghidi we. ⁴⁰Mwiyé yedêni dê y:oo tpii dê kudu dumo, yi yedê dê mê pywâlî dumo, anka u yedê páádi knî mye

châpwo tumo, liyé tp:oo nkéli núwo ngmê t:ee ngópu, tii pââ u kêténi dnye tpii. ⁴¹Nkéli tii pââ p:uu daa n:ee, ch:êênî p:uu a ghidi wo, nkoo ghi mîné kele, vyyuwó ndîf knî y:oo kn:ââ ghi dnya a pwapî.

⁴²Lede knî y:oo noko yepê, Mbwa k:oo yéli vya téme, nt:ee wa a pwila dmi, tii pââ p:uu wa kee dmi, wa mbêpê dmi. ⁴³Ngmênê Njulyias ngê yi kópu ye kwódu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Póól ní dy:o, wod:oo nmopê, N:i i u lama chââchââ a tóó, dpo pwila we, ⁴⁴n:i i u lama chââchââ daa tóó, nkéli u yi pee mbêmê dpî chââ we. Wod:oo yinté nmî d:uu ngê, nmî chââ dniye, nmo yintómu tii pââ p:uu nm:uu kee dniye.

Mólîta kópuni nmo pyodo

28 ¹Dini ghi n:i i ngê tii pââ p:uu nm:uu kee dniye, yi dyámê w:uu u pi y:i nm:uu nyongo, nmopê, Ala Mólîta. ²Mólîta tpémi mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyyuwo, ndyuw:e nmo ngmê kpê ngópu, mu kópu u díy:o tpii vy:o, nkuwo ndîf. ³Póól ngê ndê dyuu ngma a ngêêdî, ndiya dini ghi n:i i ngê doo yiyé, wod:oo tpile pê ka ndê tee u kwo yimî ghê wo, yi pââ u mênê a pwii wo, wod:oo Póól kwulo kiye wo, y:i a yipal:a wo. ⁴Mólîta tpémi y:oo apê, Kî pini kwulo tpile pê ngmê ka kiye, myekîyedê yiyii. Noko yepê, Kî pini ngê pi ngma a vyâ. Yepê, K:omo tpile nt:ee daa pwene, ngmênê ala ngwo u dono u pywuu yeda ngee, ala ngwo a pwopwo. ⁵Ngmênê Póól ngê tpile pê kpêêdî ngê, ndiya danê ngê, kópu u ngwo daa pyodo.^q ⁶Dnye t:ââ, apê, Kî pini kóó a mbweembwee, mye pwopwo. Dye ghi daadîf dnye y:enê, ngmênê kópu u ngwo daa pyodo, wod:oo noko yepê, Kî pini daa nmo ntee pini, ngmênê nmî yâpwo ntee pini.^r

⁷Tii pââ u nkîgh:ê yâpwo têdê ngmêdoo ya. Yi yâpwo têdê chóó u pi Papîliyas, yi pini Mólîta tpémi yi kada pini. Mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyyuwo, wo pyile u ngomo k:oo nmee kwo. ⁸U mî doo mbii, m:êê mgînf u ngwo myedoo ya. Póól u ngomo ghi k:oo adî lê, Chóó Lémi ka u l:êê díy:o ngêpê mbê wo, kóó dê u pwo yé doo, wod:oo pyi ngê. ⁹Yi kópu dini ghi n:i i ngê ny:ee ngópu, yi dyámê w:uu mbêmê pwopwokopwe yoo myedê lee dniye, Póól ngê mye pyi too. ¹⁰Tpile yilî nmo a kê ngópu, dini ghi n:i i ngê kada nmee a yém, tpileni u yi maa p:uu nmo adnyi kwo, yi tpile yilî nmo myedê kê tumo.

Mólîta u ngwo nmo kuwo ngê, Lóma u ngwo nmee lêpî

¹¹Dini ghi n:i i ngê Mólîta d:ââ pyile nmî nt:ângo, nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye, yi nkéli Aleksándîdiya myedê ndê wo, Mólîta yópu ndîf yidoon:aa t:âât:ââ. Yi nkéli u pi Yâpwo Mbwémi. ¹²Mólîta ndini nmî yó, Saidakyus nm:uu tee dniye, wo pyile y:i nmee ya. ¹³Yi ndini m:oo yó,

^q 28:5 Mak 16:18 ^r 28:6 Dpodo 14:11

Léchêm nm:uu tee dniye. Womumo kuwó yópu ngê a ghê wo, wo miyó njini maadî nmee mbêpê, Puteyoli u ngwo nm:uu tee dniye. ¹⁴Nkéli y:i nmîmo kuwo ngê, Yesu u yoo y:i ngmênmî módu, wiki yi k:i ngmênmo kp:anê ngê, wod:oo kada nmo y:ângo, dèdê m:oo lee dniye, Lóma nmee lêpî. ¹⁵Yesu u yoo, yélini Lóma doo a kwo, nmî pi dmi a ny:ee ngópu, maa p:uu mēda nya nmoo. Ngmê knî y:oo nté pywupwi tēdê Apiyas mîné pyw:ee nmoo, woni knî y:oo kn:aa p:aani mîné pyw:ee nmoo, p:aani n:i u pi Dpî Ngomo Pyile. Póól ngê dini ghi n:i ngê m:uu too, Chóó Lémi yi l:êé díy:o kwuno ngê, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mēdēpwo nkînge.

Lóma u ngwo nm:uu taa dniye

¹⁶Dini ghi n:i ngê Lóma nm:uu taa dniye, lede knî y:oo Póól mbwa k:oo daa km:êé ngópu, ngmênê lede ngmê p:uu t:ee ngópu, kn:aa ngomo ngmê k:oo nmî kee dniye.

¹⁷Wo pyile mí loo, Póól ngê Nju tpémi yi kada pini yoo u ngwo a danê ngê, yepê, A mbwó yoo. Yepê, K:omo tpile nmî yoo yi p:uu d:uu ngê kēê dēp:a t:ângo, nmî kn:ââ yoo yi l:êé ghi dmi p:uu kópu dono myedîpî vyu, ngmênê Njedusalem mbwa k:oo a km:êé noo, Lóma tpémi ye mye y:ee noo. ¹⁸Yepê, Kada pini ngê a p:oo noo, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî pw:i, mu kópu u díy:o a pwopwo u kópu dēpê pyw:ângo.^s ¹⁹Yepê, Ngmênê Nju tpémi y:oo u yi dēpwo kwo, Nê mbwa k:oo pwii we, wod:oo a ka doo u ntââ ngê pyodo, kada pini ka kwono, Lóma tpémi yi king ngê u nkwo paan:aa kóté kalê nēne. Yepê, A mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A yoo nî ndyíko té. ²⁰Yepê, Yi kópu yilî yi p:uu danēmbum u l:êé díy:o u ngwo d:a danê nmyo. Yepê, Pini n:i Yisiléli tpémi y:oo a t:âât:ââ ngmê, yi pini u l:êé díy:o mbwa k:oo kî km:êé noo.^t ²¹Nju tpémi y:oo Póól ka kwo, Njuda Wee u kwo yélini wunê kwo, m:uu kópu nmo doongmê dy:ââ ngópu, pi y:i doongmê ndê wo, m:uu kópu dono nmo myedoongmên:aa vyu. ²²Kwo, U yi nmo a kwo, Nuw:o ngînmî m:uu, mu kópu u díy:o ala kópu kînmō nyongo, yélini yi vy:o nyi ghê wo, yi yéli yi p:uu p:aani p:aani dono kópu yilî a tpapê ngópu.

²³Wod:oo wo u kwo ngma adî ngmīdi ngmê, yi wéni ngê Nju tpémi ada dââ, pi dēpwo a ya. Mw:aandiye danēmbum ngê a yaa dniye, u dí mgîdí vy:o mí yé ngópu. Póól ngê yepê, A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama ka tóó. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo, pi ngmê wa a ngmīdi, nmî kada wa kââ, vyílo ayuno yâmuyâmu. Yepê, Ala kópu kamî ny:ee yó, Chóó Lémi ngê yi pini wunê nmo ka a dy:ââ ngê, u pi Yesu, ngmênê Njedusalem tpémi y:oo kî mb:ii ngópu, mye vya ngópu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mēdê pyidu ngê. Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu yilî ndê kópu ngê ye nî pyódu té, wod:oo kópuni Mósisi ngê

^s 28:18-19 Dpodo 26:31-32 ^t 28:20 Dpodo 26:6-7

a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi ngêêdî myedê nté too. ²⁴Wono yoo u kwo kêlîmî mbê dniye, woni yoo u kwo daa kêlîmî mbê dniye. ²⁵Wod:oo Póól a kuwo ngópu, noko dneye kwopwepe, ngmênê ghêlî daa lee dniye, Póól ngê ala kópu ye mye vyu, yepê, Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yisaya ka a vyu, nmyi kn:ââ knî yi p:uu a d:êê ngê, yi kópu ndê kópu. ²⁶Yepê, Yisaya ka ala kópu a vyu, kwo, kî yéli ye ala kópu dpî vyi ngi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî,

mêdaanmya a wopwe,

U mumu ngê anmyi mumu,

mêdaanmyi y:enê.^u

²⁷Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o,

yi ngwolo dmi my:oo a tóó,

nkê kpeme a pyede,

yi mbodo podo dé.

Wodaa yinté,

u mumu ngê pê mumu ngmê,

u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,

u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,

a ka pêdê diyé dmi,

pídî pyi té.

²⁸⁻²⁹Póól ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu nmî Mbwámê ngê pyódu ngê. Yepê, K:omo tpile anmyi mb:ii ngmê, ngmênê yélini daa Nju tpémi, yi yéli y:oo Yesu u pi wa ny:ee ngmê, yi Mbwámê ngê wa pyódu.^v

³⁰M:ââ miyó Póól yi p:aani doo ya, ngomoni k:oo dpîmo kwo, yi ngomo chóó myedpîmo pywupwi. N:ii ngê u mumu u yi dpîmo kwo, y:i u kwo dpîmon:aa danêmbum. ³¹Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ye myedpîmo danêmbum, dêpwo nkîngê, pi ngê u kwo myedaa kwódu ngê.

Wu u dí.

LÓMA

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma núw:o ngópu, daa Nju tpémi ye núw:o ngópu, ngmênê kn:aa yéli ye núw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póól Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kídiki Wee u kwo loo, d:ââ pyile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póól ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

1 ¹Nê Póól, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi knî ye chin:aa tpaê. ^a ²Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapî pyu knî ye mwiyé a vyu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. ³Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mâawe Dépidi, vyîlo yi pini u tii ñedê, Yesu mî chópu. ^b ⁴U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê, Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mēda pyidu ngê. ⁵Yesu ngê ntênê a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpaê, u ngwo a ka pēdê kēlîmî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. ⁶⁻⁷Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vyuwo.

Póól u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

⁸Ala kópu nmye mwiyé nîné d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilî yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodombiy:e nmye kēlîmî té. ^c ⁹Chóó Lémi u pi ngê nîné kpaá, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myinî ngêpê yédi. Pi knî ye Yesu u kópu

^a 1:1 Dpodo 9:15; Nkal 1:15 ^b 1:3 Mát 22:42; Lóma 9:5 ^c 1:8 1 Tes 1:8

mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa dpodo yédi.^d ¹⁰Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpî ngee nédi, Lóma tpémi ye dpî dy:ââ nédi. ¹¹Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, n:uu m:uu nmyo, Nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. ¹²Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngmênê nmî kêlîmî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. ¹³A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ng:êêntómu ní vyu, nîmo, Lóma ní lê, ngmênê lukwe ngê a dî mîkîdoo pwapî. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê núwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, ¹⁴mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu knî yi l:êê dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngmênê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e. ¹⁵Yi kópu u l:êê dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nín:aa danê. ¹⁶A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpî dîpî. Yélini Yesu ka wa kêlîmî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiyé doo ngêêpî dé, ala ngwo kn:aa yéli amyeda a ngêêpî dé.^e ¹⁷Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyââpe nmyi p:uu daa t:a, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê nmî dyââpe wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu dmyinê kêlîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adî kêlîmî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu.^f

Yélini daa Nju tpémi yi l:êê ghi dono u danêmbum

¹⁸Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yéli y:oo Chóó Lémi daa cháâcháâ ngmê, pi knî yi p:uu kópu dono yilí a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê dé yi wépi dmi u ngwo dpî pwaa t:oo. ¹⁹Chóó Lémi ngê yi yéli wa kpada, mu kópu u dîy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê tpile yilí a l:âmo ngê, daangmê ngmo ngê, u wêdêwêdê ndîi yinté nmî ngîma mye yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpînê y:enê, ngmênê lukwe dîy:o yi yéli y:oo nmî Yâpwo njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê.^g ²¹K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a tóó, ngmênê daa cháâcháâ ngópu, myedaa kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé, yi gha mgîdîmgîdî dé.^h ²²Yinê ye yi nuw:o ndîi dé, ngmênê yi mbodo podo dé.

^d 1:9 Epeso 1:16 ^e 1:16 1 Kódin 1:18,24 ^f 1:17 Lóma 3:21-22; Hab 2:4

^g 1:20 Njóri 12:7-9; Psalm 19:1; Hipîlu 11:3 ^h 1:21 Epeso 4:17-18

²³Yâpwoni u mênê ghê njini a tóó, daa chââchââ ngópu, ngmênê tpileni u kââ a l:âmol:âmo tumo, vyílo ye chââchââ tumo, pi u kââ dé ó ímê u kââ dé ó tpile tp:oo u kââ dé ó tpile pê u kââ dé, yinté k:omo yâpwo ye chââchââ tumo.

²⁴Yi yéli y:oo Chóó Lémi mwiyé a kpípí ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpípí too, mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê, mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. ²⁵Chóó Lémi u ndê kópu yilí yi wépi dmi pwaa tumo, k:omodanê kópu a ngí tumo. Pini n:ii ngê tpile yilí yintómu l:âmo ngê, n:ii dye ghi yintómu pídnny:oo chââchââ, yi pini daa chaa kígħa ngmê, ngmênê tpileni l:âmo too, yi tpile ye chaa kígħa tumo, ye a ngêpê nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

²⁶⁻²⁷Nyââ, Chóó Lémi kpípí ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo kpípí too, mye kala too, mywenemywene u kópu yilí a d:uud:uu ngópu. Mââ yoo yi kpâm kní ye daa lêpí nyédi, ngmênê a numo kpêêpí nyédi, yi gha vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo wunê ngêêpí ngópu. Daa mââ yoo yi mo, ngmênê pyââ yoo mye yi k:ii, yi moo kní ye daa lêpí nyédi, ngmênê a nmyee nyédi.ⁱ

²⁸Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu yilí a d:uud:uu ngópu. ²⁹Yoo dono, kn:aadi te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo, í:ee kapí pyu yoo, l:êê pyu yoo, pi vye pyu yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo. Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê. ³⁰P:êê dono chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilí a tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vye tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî m:uu nmo pyw:oo. ³¹Yoo dono, yi chóó yi kópu u ntii dêdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpí ch:anê, myed:uudpí ngee ngmê. ³²Yi lama ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilí pwopwo u kópu dé, ngmênê mye d:uud:uu tumo, pi kní ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu nipi paa d:uud:uu téme.

Pi yintómu yi kóté kígħa

2 ¹Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê, anye, Yi yéli yi l:êê ghi dmi dono, Chóó Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu anmyi danê, mu kópu u díy:o k:omo tpile nmyo n:uu dé, ngmênê yi kópu myenmye d:uud:uu tumo. ²Nmî lama ka tóó, pini n:ii kní y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ pi módó kuwa daangmêwa ghê. ³Kópuni kní yi l:êê díy:o ala kópu nmye tpapê ngópu, Chóó Lémi ngê mopêdê kpada téne, yi kópu dono nmyi chóó nmye d:uud:uu tumo. Lukwe díy:o ala kópu nmye tpapê ngmê,

ⁱ 1:26-27 Lev 18:22; 1 Kódin 6:9

Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, daawa kpada nmo? ⁴A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó Lémi ngê nmyi dye ghi ka dówodówo, dye ghi daadîi doongê kpada nmyoo. Yi kópu nmyinê nmye k:omo tpile? Chóó Lémi ngê ka t:âat:ââ nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi dono kée téne, a ka pêdê diyé dniye. ⁵Nmyi chóó nmyi pono nmye vyápê té, dnye daanmyi ng:aa. Lukwe dîy:o nmyi dono yilí dmyongê kée ngópu? Yi kópu u l:êê dîy:o, wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, dnyinté daawa kpada nmyo. ⁶Chóó Lémi ngê pi yilí yintómu kní ye yi kópu yilí ye wa pwila té. ⁷N:ii kní y:oo u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, dye ghi yintómu u k:ii nmî ya, yi kópu u l:êê dîy:o kópu mb:aa dye ghi yintómu a d:uud:uu tumo, yi yéli ye Chóó Lémi ngê ghê kamí wa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁸N:ii kní yi chóó yi p:uu a nuw:o té, maa ndêndê wunê da kuwo ngmê, dono u maa p:uu a wee, yi yéli ye Chóó Lémi wa nod:e, wamyé kpada té. ⁹N:ii kní y:oo dono a d:uud:uu ngópu, dono wa a pyw:ee ngmê, ngîní vyímí amyedê pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo daa yi mo wa a pyw:ee ngmê, ngmênê nmyo Nju tpémi, amyenmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁰Pini n:ii kní y:oo kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya, nmyo Nju tpémi daa nmyi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. ¹¹Chóó Lémi ngê nmo yintómu dêêpî kópu dyuu mu ngmídi mbêmê wa kóté kalê nmo.

¹²⁻¹⁵Pini n:ii ngê dono wa d:uu, Chóó Lémi ngê wa kpada. Yélini daa Nju tpémi, k:omo tpile yi yéli yi lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa kwo, Chóó Lémi ngê yi dono kní yi l:êê dîy:o amye kpada té. K:omo tpile dono mb:aamb:aa yi chóó a chámêchámê dumo, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo, kópu dono ye d:uud:uu tumo. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yi gha vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi, dini ghi n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu tumo, yi gha dmi dono ngê dpí pyódu. Chóó Lémi ngê Nju tpémi amyedê kpada té. K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu yi lama a kwo, ngmênê daa chââchââ tumo. K:omo tpile pi u lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu a kwo, yi pini ngê yi kwódu yé kópu dé adê d:uud:uu dé, ye Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu, ngmênê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadî d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. ¹⁶Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumu kópu dono kní yi l:êê dîy:o yinê wa kóté kalê nmo. Pi kní ye yi kópu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa pyódu.

Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

¹⁷Nju tpémi. Chóó Lémi nmyinê kââkââ ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmî lama a kwo, Chóó Lémi

ngê daawa kpada nmo. ¹⁸Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé nmî lama a pyede, u dêêpî kópu dyuu ngê nmî nuw:o dmi dê wáti té. ¹⁹Nmyimo, Mgídî vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé, my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmîné kêmakêma. ²⁰Nmyimo, Mbodo podo knî ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too, pi kamî yoo myeno ndiye kîgha too, mu kópu u díy:o ndê kópu yintómu, lama kópu yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê tumo. ²¹Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiye kîgha tumo, lukwe díy:o nmyi chóó dp:ee numo ndiye kîgha nyédi? Nmyimo, Namê kpaá, ngmênê nmyi chóó nmye kpaá nyédi? ²²Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ngmênê yi kópu nmyi chóó nmye d:uud:uu ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê ngêpê, ngmênê ndapî nmyi yâpwo ngê nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê my:ee pyódu ngópu. ²³Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmyinê kââkââ ngópu, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu, Chóó Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine ñeñe ngópu. ²⁴Puku yedê yinté kópu mye tóó, apê, Nju tpémi yi l:êê díy:o, kn:aa yéli y:oo Chóó Lémi daa cháachââ ngópu.

²⁵Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu anmyi nyêmî knomomê, u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o. Ngmênê daanmyi nyêmî knomomê, k:omo tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii ngê daawa ngee nmyo. ²⁶K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a, a nuu u yoo.¹ ²⁷Nju tpémi. K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye yi yéli y:oo wa ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o, k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a t:a, Mósisi u dêêpî kópu myenmyinê kpââ tumo, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu. ²⁸⁻²⁹Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê pini n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu daa dêêpî kópu ngê dpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpî d:uu. Yi pini ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê a chaa kîgha ngê.^m

Nju tpémi yi ya

3 ¹Ala kópu mwiyé kídî d:êê, d:ê, Pini n:ii u too pee mu ngmîdi p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi. D:ê, Pini n:ii u gha mênê Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu u l:êê díy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa ngmêwunê pyw:êmî ngópu, kópuni kn:aa yéli y:oo dêdê pyw:êmî ngópu? ²Nmyenê, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa yilî wunê

¹ 2:26 Nkal 5:6 ^m 2:28-29 Njon 7:24; Kílosa 2:11

pyw:êmî ngópu. Ala mwiyémwiyé kópu. Vyílo Nju tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu ye a y:ângo, u ngwo yi lama yaa wo, a w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli y:oo yi vy:o u ngwo myepaa m:uu nêne. ³K:omo tpile woni knî y:oo Chóó Lémi u kópu dny:i dy:ee tumo, ngmênê kópuni Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi kópu dyuu chóó daawa kéé té, ndêndê ngê wa d:uu té.ⁿ ⁴K:omo tpile pi yintómu adnyi k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu daawa a pyw:oo.^o

⁵⁻⁸Ngmê knî y:oo alanté a tpaê ngópu, apu, Nmo mgídîmgídî dé, Chóó Lémi mu ngmidi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:o dono kópu yilî paa d:uud:uu koo, mgídî ndîî ngê paa pyépi koo, pi knî y:oo Chóó Lémi u wuu mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu, K:omodanê kópu yilî paa tpaê koo, pi knî y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi mu ngmidi u mênê k:omodanê kópu daa tóó modaa tóó. Apu, Chóó Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o kîngî kpada nmo, mu kópu u dîy:o u pi ndîî ngê u ngwo nmo pyépi.

A tidê mbwó yoo, yinté daa tóó. Ngmê knî y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi kópu yinê vvu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tidê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo. Pini n:i ngê dono dpî d:uu, Chóó Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

Nmo yintómu dono dé

⁹A ka anmyinê póó dmi, A ka nye, Lukwe, Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Ala kópu wunê kídî d:êê, Nuw:o dono ngê pi yintómu mgîmî too, daa kn:aa yéli yi mo, ngmênê Nju tpémi mye yi k:ii.^p ¹⁰Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:i ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa tóó.^q

¹¹Pini n:i ngê Chóó Lémi u kópu wunê wopwe, yinté pini daa tóó.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

¹²Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa dniye, dono kópu yilî a d:uud:uu ngmê.

Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a d:uud:uu.

¹³Yi yéli y:oo kópuni a tpaê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mbwee wââ tuu yiwunê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye tpaê tumo,
 Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye,
 yi kópu dé mye yinté dé,
 pi yinté dpî vya t:oo.^r

¹⁴Peede tpaê pyu yoo.^s

¹⁵A pi vyuwó nyédi, pi límîlímî ngê dpî vya t:oo.^t

¹⁶Kwéli dpî lee dmi, kópu dono yi: wumê d:uud:uu tumo,
 yoo myoo yii kalê t:oo.

¹⁷Pi u némi dyede yi lama ye tóó,
 p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mêdaa tóó.

¹⁸Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yi lama daa tóó.^u

¹⁹A tídê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ngmênê Nju tpémi yi k:ii nipi yi p:uu a d:êê tumo, mu kópu u díy:o nmî lama ka tóó, puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê díy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo daawa vyi, A nt:u kópu daa tóó. ²⁰Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê, nê, Ala dpî kn:aadi.^v

Chóó Lémi ka kélímî mbêmê pi u ngwo dpo kââdí

²¹⁻²²Chóó Lémi ka pi u kââdikââdí, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdí, ngmênê pini n:ii Yesu Kédisu ka adî kélímî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu, u k:ii wa a kââdí ngmê.^w ²³⁻²⁴Dp:oo u mo u mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo Chóó Lémi u pee dé, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî módó yeedeeyeede nmo a kpo, Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê wunê pw:iipw:ii nmoo, u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye.^x ²⁵⁻²⁶Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kélímî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, mêdaawa a ngî té. K:omo tpile dye ghi daadî Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u díy:o daa kpada too, ngmênê daa kedekede pyu, mu kópu u díy:o ala ngwo Yesu yi yéli yi pywuu ngê dê pyódu, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî kélímî, Chóó Lémi ngê daawa kpada, chóó u kwo wa a kââdí, mu kópu u díy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî l:êê díy:o pwene, mu

^r 3:13 Psalm 5:9; 140:3 ^s 3:14 Psalm 10:7 ^t 3:15 Prov 1:16 ^u 3:18 Psalm 36:1

^v 3:20 Psalm 143:2; Nkal 2:16; Lóma 7:7 ^w 3:21-22 Lóma 1:17; Nkal 2:16

^x 3:23-24 Epeso 2:8

kópu u díy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono yilî daa módó ghêê too, ngmênê nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo.^ʸ

²⁷Yi kópu u l:êê díy:o pi ngê chóó u pi d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa cháâchââ, u l:êê díy:o u kwo wa a kââdí nê. Kêle, yinté daa tóó. ²⁸Chóó Lémi ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdí nmo, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê u kwo wa a kââdí nmo.^z ²⁹Myenté, Nju tpémi y:oo yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê, d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa yéli yi yâpwo, ngmênê nmî mo nmî yâpwo. Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo.^a ³⁰Chóó Lémi daa miyó, mu ngmîdi. Nju tpémi n:ii dé Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê myoo pyaa dmi. ³¹A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe? Yesu ka kêlîmî mbêmê dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle, dp:oo chedê ngê, ngmênê dêêpî kópu dyuu mbêmê nmînê wopwe ngê, anye, Ala dpî kn:aadi.

Póól ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

4 ¹Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ngmîdi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu ngê nmye nînê pyépi. ²⁻³Chóó Lémi ngê Epîlaham ka wo vyu, Kópu mb:aa yilî nye d:uud:uu, dyââpe m̄:uu daa t:a, ye Epîlaham ngê chóó u pi pídoó kmîmî. Ngmênê Chóó Lémi u ngîma u pi chóó daapídoó kmîmî, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo.^b ⁴Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó yeedeyeede nga yed:a kê. Chóó Lémi ngê módó yeedeyeede n:ii Epîlaham ka y:ângo, doo u dpodo u pywuu. ⁵Pini n:ii ngê a tpaê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u cháâchââ ngê nî dêê wo, ngmênê Chóó Lémi ka anî kêlîmî, a dono u kuwó paa kée téne, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kêlîmî u l:êê díy:o u dono wa ghêê té. ⁶King Dépîdi ngê vyîlo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,

⁷⁻⁸Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó dpî kée té,
mêd:uuwodê ngî té,
myedaa nuw:onuw:o too,
yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.^c

⁹A tídê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo ngmîdi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu nmye mênîné tpaê, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo kêlîmî, Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m̄:uu daa t:a. ¹⁰A tídê mbwó yoo, ala kópu dmyinê

^ʸ 3:25-26 Epeso 1:7 ^z 3:28 Nkal 2:16 ^a 3:29 Lóma 10:12 ^b 4:2-3 Gen 15:6; Nkal 3:6; Njems 2:23 ^c 4:7-8 Psalm 32:1-2

nuw:onuwo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yi kópu Epílaham ka a vyu, lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Epílaham u too pee p:uu doo a ya, ó dèpwo a ya? A tídê mbwó yoo, yi ngwo dèpwo a ya. ¹¹ Chóó Lémi ngê Epílaham u kèlímí mwiyé módu, u nkwo u kwo vyu, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u l:ii Epílaham p:uu u nkwo kele. Dyââpe pwapí kn:ââ Epílaham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye Chóó Lémi ngê a tpaê, yipu, A ka kèlímí u l:êê díy:o, dyââpe nmyi p:uu daa t:a, k:omo tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, ngmênê na a ka yi yéli yi kn:ââ mye Epílaham. ¹² Epílaham mye Nju tpémi yi kn:ââ, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yoo ngma a kwo, yi yéli yi kn:ââ njini Epílaham, mu kópu u díy:o Epílaham Chóó Lémi ka ntee dpímo a kèlímí, yi yéli yinté u kwo mye kèlímí té. Epílaham Chóó Lémi ka yinté mwiyé dpímo a kèlímí, kuwó Chóó Lémi u l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

Epílaham Chóó Lémi u ndéndê kópu dyuu ka u ngwo kèlímí mbê wo

¹³ Chóó Lémi ngê ala ndéndê kópu Epílaham ka a vyu, kwo, Dyámê ghi yintómu, nyoo kní yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa pyaa dmi. Daa dèêpí kópu dyuu cháâcháâ u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê yi ndéndê kópu dyuu Epílaham ka a vyu, ngmênê Epílaham Chóó Lémi ka doo kèlímí, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyodo. ¹⁴ Yi dyámê ghi u l:êê díy:o Epílaham wodoo dpodo, dèêpí kópu yintómu wodoo cháâcháâ dé, ye Chóó Lémi ngê módó daapí yeede ngê, Epílaham u kèlímí Chóó Lémi ka k:omo tpile ngê pí pyodo. Nmo my:oo ntee dé, kópuni Chóó Lémi ngê módó nmo wa a kê, doo u ntââ dpodo ngê daanmí pwila.^d ¹⁵ U yi nmo adí kwo, Chóó Lémi u dèêpí kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmí châpu, ya mb:aa u ngwo u kwo nmí pwila, ngmênê wanmí dèê dmi, nmí kpadakpada anmo pyw:oo, mu kópu u díy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u dèêpí kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpí châpu. Dèêpí kópu dyuu wodaa kwo, ye pi ngê daapê vyi, Dono kópu ngmêchi d:uu.^e

¹⁶ Chóó Lémi ngê nmí kèlímí mbêmê u módó yeedeyeede nmo wa a kê, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Epílaham u yoo yintómu kní ye ní y:oo, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epílaham u kèlímí a ka ntoo, yi yéli yi kèlímí mye yintoo. A tídê mbwó yoo, nmo yintómu Epílaham mu ngmídi nmí kn:ââ. ¹⁷ Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmí kn:ââ ngê pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye tóó, Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Yoo yilí yi kn:ââ ngê dí pyódu ngi. Epílaham Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kèlímí, u gha vy:o apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênýi tpyé.

^d 4:14 Nkal 3:18 ^e 4:15 Lóma 5:13

Apê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu wa vyi, Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê wa t:aa.^f ¹⁸K:omo tpile u kpâm Sela k:ii yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê yi kópu p:uu Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî, yoo yilî yi kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Puku yedê alanté mye tóó, kwo, Nyoo yilî ngê wa pyódu, mbóó p:uu pudu yilî ntee, yinté.^g ¹⁹K:omo tpile daa kêmakêma Epîlaham ngê u m:ââ yono y:a ngê doo pyépi, u pââ myedê mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntââ tp:ee daapî tpyó, ngmênê u kêlîmî têdê ngê daa pyodo.^h ²⁰Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, yi kópu ka u kêlîmî têdê ngê daa pyodo, ngmênê u kêlîmî ndîf ngê u kwo mê pyodo, u l:êê díy:o Chóó Lémi modoo chaa kígha. ²¹U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ntââ, yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa d:uu. ²²Yi kêlîmî u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a.ⁱ ²³⁻²⁴Yi kópu dyuu daa Epîlaham u mo u l:êê díy:o d:êê ngópu, ngmênê nmî l:êê díy:o mye d:êê ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kêlîmî té, pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê.^j ²⁵Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:ââ ngê, nmî dono knî yi l:êê díy:o pwene. Nmî yikî dmi u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo mêdê pyidu ngê.

Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo

5 ¹Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u k:ii numo p:uu dpînê d:uu té.^k ²Yesu Kédisu ngê keñe nmo yinê kpêmî ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye, Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vuywo. Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u díy:o nmî lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi. ³Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu nmo wadnyi pyodopyodo, ngmênê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu u díy:o dono u vyîmî pyu ndîf ngê u ngwo anmî pyaa dmi.^l ⁴Yi dono anmo a vyîmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi, Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama dpî yââ, nipi, Chóó Lémi ngê daawa mb:ii nmo. ⁵Yi kópu nmî lama ka tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a dy:ââ ngê, nmî mênê yaa wo, u ngwo nmo a vyu, apê, Nmyi nuu ghi dmi a nódó a tóó.

⁶Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmee a ya, doo u ntââ nmî chóóchóó daap:oo ngee nmoo. Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmîdi ngê, yi wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî l:êê díy:o u ngwo pwene. ⁷Dyámê pee u l:êê díy:o wanyi vyi, anye, U ntââ l:êê têdê wanî pw:onu, ngmênê k:omo tpile myipe pi mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u l:êê díy:o n:aa pwopwo.

^f 4:17 Gen 17:5 ^g 4:18 Gen 15:5 ^h 4:19 Gen 17:17 ⁱ 4:22 Gen 15:6
^j 4:23-24 Lóma 15:4 ^k 5:1 Lóma 3:24 ^l 5:3 Njems 1:2-3

⁸Ngmênê dini ghi n:ii ngê daa yoo mb:aa ngê nmee a kwo, Yesu Kédisu ngê yi kópu vyílo yi d:uu ngê, nmî l:êê díy:o pwene, ala kópu u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó.^m
⁹U pwopwo u l:êê díy:o, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, Yesu ngê nmî kpadakpada têdê ndêndê ngê wa dyé nmo.ⁿ ¹⁰Chóó Lémi u k:ii noko nmee diya, ngmênê chóó Tp:oo u pwopwo u l:êê díy:o, u kwo a kââdí nmo. Ndêndê ngê yinê wa ngee nmo, Yesu u ghê kamî nmî mênê adí ya, mu kópu u díy:o nmo Chóó Lémi u pyipe yoo.^o ¹¹Kópu m:uu a tóó, Chóó Lémi ngê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi ka yinê a kââdí nmo.

Adam pini dê nmî Lémi Yesu Kédisu

¹²Pi ngmídi ngê dyámê mbêmê dono u kn:ââ a chópu, pwopwo u kn:ââ yinê mye chópu. Ala ngwo nmo yintómu pwopwo u yoo, mu kópu u díy:o dono nmo d:uud:uu ngê.^p ¹³⁻¹⁴Kn:ââ Adam u dye ghi ngê, nkoo Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu mî d:êê ngê, yi ngwo dyámê mbêmê dono modoo ya. Doo u ntââ pwopwo u wépi daapí pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê Adam ka kópuni a vuy, yi kópu Adam ngê daa nyongo, dono d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê yed:oo pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye kópu daa vuy, mye pw:oo dniye. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u dêêpí kópu dyuu pi ka ghêlî daa vuy, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê yi dono dêdpímo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté myedoo a ya, mu kópu u díy:o pi ngmídi u wââ pi yilí yi p:uu kee wo. Adam mu ngmídi ngê knâpwo kalé nmo, Yesu mu ngmídi nmî Mbwámê ngê mē pyodo.^q ¹⁵Ngmênê Adam pini dê Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê. Chóó Lémi u módó yeedeyeede daa Adam u dono ntee tpile. K:omo tpile pi ngmídi ngê dono kn:ââ a chópu, pwopwo kn:ââ myedê chópu, ngmênê Yesu Kédisu mu ngmídi ngê ndîî kópu ngmê nmo yinê a núwo, Chóó Lémi u módó yeedeyeede nmî yilí nmo a kpo. ¹⁶Adam ngê dono mu ngmídi d:uu ngê, dono kn:ââ u ngwo a chópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kpadakpada u yoo ngê pyódu nmo. Ngmênê Yesu Kédisu u l:êê díy:o, k:omo tpile dono yilí nmî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yi dono yilí mē chedê ngê. ¹⁷K:omo tpile pi mu ngmídi u dono u l:êê díy:o pwopwo u pi ndîî ngê pyodo, doo u ntââ pi ngê u wépi daawa puwâ, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Chóó Lémi ngê pini n:ii ka u módó yeedeyeede wa y:oo, Yesu Kédisu u l:êê díy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu, yi pini ka ghê kamî wa y:oo, u pi ndîî ngê wamye pyódu.

^m 5:8 Njon 3:16; 1 Njon 4:10 ⁿ 5:9 Epeso 1:7 ^o 5:10 Kílosa 1:22 ^p 5:12 Gen 3:6; Lóma 6:23 ^q 5:13-14 1 Kódin 15:21-22

¹⁸Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê ntee knâpwo kalê nmoo, kpadakpada u yoo ngê u ngwo nmî pyaa dniye, nmî Mbwámê ngê u kópu mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa yinté a yó, nmî ghê kamî u maa yinté myedê yó.^r ¹⁹Nmî kn:ââ ngê Chóó Lémi u dnye a vyâ, yoo dono ngê u ngwo pyódu nmoo. Nmî Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

²⁰Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o apê, Yi lama paa yaa we, Ala nmo dono dé. Pini n:iî ngê ala kópu wa vyi, A dono ndîi, ala kópu amye vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede a ka mye ndîi, a dono u kuwó myaa kée té. ²¹Dono ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê díy:o pwopwo nmî vy:o a tóó, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu nmoo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:iî chedê ngê daawa pyódu.^s

Yesu u k:iî nipi pwopwo

6 ¹A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono yilî anmî d:uud:uu, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi ngê u ngwo nmo paa pyaa we?

²Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Nuw:o dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntââ mēdaadî mbêpê kîgha nmo. ³Ala kópu nmyi lama a yaa we, Dini ghi n:iî ngê Yesu Kédisu u pi ngê mbwaa paa a kmênê nmoo, u pwopwo ka u ngwo a kâadî nmoo. ⁴Yi ngwo Yesu u k:iî nipi nmî pw:oo dniye, u k:iî mye kmênê nmoo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê mbêmê Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:o kamî ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha nmo.^t ⁵Yesu u k:iî nmo kâadî ngê, ntee pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa kée nmo, ntee a pii wo, yinté amyino pii dmi. ⁶Pini n:iî Yesu u yoo vy:o dpî ghê, yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka a nuw:o mbwee Yesu u kîdosi íedê mye t:ee ngópu, y:i mye pwene, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Yi nuw:o dono pw:oo dniye, nuw:o dono ngê mēdaadî mbêpê kîgha dé.^u ⁷Dini ghi n:iî ngê pi dpî pw:onu, u dono yilî dyámê mbêmê dpo kuwo. ⁸Yesu u k:iî nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê díy:o u k:iî anmî ya. ⁹Nmî lama ka tóó, Yesu ka a pii wo, mēdaawa pw:onu. Pwopwo wa dîpî, mēdaawa núw:o.^v ¹⁰Yesu ng:êentómu pwene, dono mēdaamowa a pyw:oo. Chóó Lémi k:iî nipi a tóó mo, chedê ngê daawa pyódu.^w ¹¹Alanté dmyinê nuw:o, dono ka nmî pw:oo dniye, mēdaadî mbêpê kîgha nmo, Yesu Kédisu u k:iî nmo kâadî ngê, Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo.^x

¹²Ala dini ghi ngê nuw:o dono ngê kîmê mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:o dono dpî kée tóó. ¹³Nmyi nuw:o dmi nuw:o dono p:uu kîmê

^r 5:18 1 Kódin 15:22 ^s 5:21 Lóma 6:23 ^t 6:4 Kílosa 2:12 ^u 6:6 Nkal 5:24

^v 6:9 Tpyuu 1:18 ^w 6:10 1 Pita 3:18 ^x 6:11 1 Pita 2:24

kwo, nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, nmyi kêê dmi dono p:uu nangmê yé, ngmênê nmyi chóóchóó ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpí y:ee tóó, kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o pwopwo vy:o yinê a y:ee nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo. ¹⁴Ala kópu ndê kópu. Dono ngê daadî mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha nmyo, ngmênê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Dpodo pyu yoo yi danêmbum

¹⁵A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono ngmanmî d:uu, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:o dmi a wee, ngmênê Chóó Lémi u módó yeedeyeede p:uu nmî nuw:o dmi a wee, nmî dono yilî yintómu u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té? Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó.¹⁶Ala kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini n:i p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê adî dpodo kîgha nmyo. Dono p:uu anmyi dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê. Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.¹⁷Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o k:omo tpilê dono p:uu wunê mwiyé nmyee a dpodo, ngmênê dono p:uu dpodo nmyinê kuwo ngópu, Yesu u kópu n:i nmyi ny:ee tumo, yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmye cháâchââ ngmê. ¹⁸Nyââ, Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mb:aa p:uu dpodo kalê nmyoo.¹⁹(Dyimê pywuu nmye yed:a kê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi p:uu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîî, módó daanmyinê w:ee t:oo.) Wunê dono u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, p:uu nmyee a dpodo, até dono kópu yilî nmyee a d:uud:uu, kópu dpîp:engmê kuwa kalê ngópu. Ala ngwo pi mb:aa u dpodo pyu ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi nmyo.

²⁰Dini ghi n:i ngê dono u dpodo pyu ngê nmyee a ya, mb:aamb:aa p:uu dênmyee a mbêpê. ²¹Dono u yi woo n:i nmyi ntówo tumo, yi yini kîgha ló dé, pwopwo u tpilê dé. Yi kópu yilî ala ngwo nmyinê nmye mywenemywene u kópu dé.²²Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini ngê mye pyépi nmyo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu. ²³Pini n:i dono p:uu a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kmênêkmênê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u k:i nipi wunê kââdîkââdî nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê kamî nmo wunê kuwo ngê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu.^c

Yééyéé u dyimê pywuu

7 ¹A tîdê mbwó yoo, ala kópu u wopwe ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. ²⁻³Dyimê pywuu

^y 6:15 Lóma 6:1 ^z 6:16 Njon 8:34 ^a 6:18 Njon 8:36 ^b 6:21 Lóma 7:5

^c 6:23 Lóma 5:12,15

nmye ngmênîné kuwo. Dêêpî kópu dyuu ngê pi cha dpo kââdí dè, u dí pwopwo anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a kuwo, kn:aa pini ka amî lê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu. Ngmênê u moo mwiyé dpî pw:oo knomomê, ye yééyéé u dêêpî kópu yi pyópu p:uu u ngwo dpo pywálî, módó pyââ ngê moo pyódu, u ntââ amê yéé, mēdaa mââ ti u kópu yu d:uu. ⁴A tíðê mbwó yoo, nmyo mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka nmyi pw:oo dniye, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:i:i nipi nmyi pw:oo dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê daamodî mbêpê kîgha nmyo. Yesu Kédisu dini ghi n:i:i ngê a pii wo, u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópu mb:aa yilí dny:oo d:uud:uu dé, M:aa u pi ndîî ngê paa pyaa we. ^d ⁵Dini ghi n:i:i ngê nuw:o mbwee p:uu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê kwódu yé u kópu nmî nuwo yiné kalê too. K:omo tpile pwopwo u kópu dé, ngmênê u yi nmo doo kwo, Yi kópu nmî d:uu té. ^e ⁶Ngmênê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmî p:uu da pywálî, mu kópu u díy:o tpileni ngê doo tpyé nmo, yi tpile ka nmî pw:oo dniye. Mósisi ngê wunê kópu dyuu n:i:i a d:êê ngê, daa yi kópu dyuu ngê a mbêpê kîgha nmo, ngmênê kópu kamî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yiné a mbêpê kîgha nmo. ^f

Nuw:o dono pini dè dêêpî kópu dyuu

⁷A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono? Nmyenê, Kêle, ngmênê dêêpî kópu dyuu ngê dono a ka yiné a kēma ngê. Dêêpî kópu dyuu ngê wodaa vyu, Kn:aa pini u tpile u yi nga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama daapê tóó. ^g ⁸Dêêpî kópu dyuu mbêpê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuw:o dono, kn:aa pini u tpile dé yi yi dmi a nga u ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye nuw:o dono paa dípî. ⁹Dêêpî kópu dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo ya, ngmênê dini ghi n:i:i ngê dêêpî kópu dyuu nî nyongo, nuw:o dono a gha vy:o wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene. ^h ¹⁰⁻¹¹K:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mē y:ee ngê, ngmênê pwopwo u ngwo nê pyw:àngo, mu kópu u díy:o dêêpî kópu dyuu mbêpê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo. ¹²A tíðê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pi ngê tuu angma a ngî, pi u ngwo angmê vy:a, ye daanmî vyi, Tuu dono. Kêle, tuu dpodo u tpile, nuw:o u mênê daa tóó. Tpile mb:aa. Pini n:i:i ngê u mbwó dpî vy:a, yi pini dono. K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê nuw:o dono ngê a ngî too, u ngwo vya noo. ⁱ

¹³A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêle, ngmênê nuw:o dono ngê p:ee

^d 7:4 Lóma 6:2,11; Nkal 2:19 ^e 7:5 Lóma 6:21 ^f 7:6 Lóma 8:2; 6:4 ^g 7:7 Ex 20:17
^h 7:9 Njems 1:15 ⁱ 7:12 1 Tim 1:8

vya noo. Nuw:o dono ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a ngêêdí, tuu ntee tpile ngê pyódu ngê, u ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Nuw:o dono u mênê mb:aamb:aa daa tóó mo daa tóó.

Pi u tpiipi

¹⁴Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngmênê a chóó a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê n:aa dípedîpe yédi, mu kópu u díy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a mbêpê kígha noo. ¹⁵Kópuni n:aa d:uud:uu too, dênîné wopwe too, mu kópu u díy:o, u ya a nga a kwo, kópu mb:aa yinî d:uud:uu dé, ngmênê dîné d:uud:uu too. Kópuni a ka dono dé, vyílo yi kópu yinî d:uud:uu too. ¹⁶Tpéé kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê, Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. ¹⁷Yi kópu u l:êê díy:o nê kuu, dono kópu a chóó dîní d:uud:uu too, ngmênê nuw:o dono n:ii a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. ¹⁸A lama ka tóó, a chóó a mênê kópu mb:aa daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo yédi, Kópu mb:aa nî d:uud:uu dé, ngmênê n:aa dípedîpe yédi, dîní d:uud:uu too, a yi dê dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. ¹⁹Kópu mb:aa n:ii u ya a nga a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uuw:ee d:uu. Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu vyílo yinî d:uud:uu ngê. ²⁰Yi kópu u l:êê díy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi, ngmênê nuw:o dono n:ii a mênê a tóó, yinê wunê tpyuu noo.

²¹A tídê mbwó yoo, alanté a tóó. Diní ghi n:ii ngê u ya a nga adî kwo, Kópu mb:aa ngmênî d:uu, ngmênê nuw:o dono a nkígh:ê a ya yédi. ²²⁻²³Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a nuu u kópu dyuu, ngmênê kn:aa lémi ghi a mênê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê a pyépi noo.^j ²⁴⁻²⁵A nuw:o mu ngmídi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a chââchââ ngê, ngmênê a chóó a wêdêwêdê ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a yi dê dnyinté ghiye a mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono u maa p:uu wunê tpyuu noo, máádini u dí pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê, a p:uu nanê wa a pywáí? Mw:ââkó Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yinê wa a pywáí.^k

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

8 ¹Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdí dniye, yi yéli Chóó Lémi ngê daawa kpada. ²U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê a kââdí nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye w:êê nmoo. ³Mósisu u dêêpî kópu dyuu dêê wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu kópu u díy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé. Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî

^j 7:22-23 Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11 ^k 7:24-25 1 Kódin 15:57

l:êê dîy:o nmî dono íédê kele, Chóó Lémi ngê dono u ngwo ndyíko ngê. ⁴Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntâa ngê wunê pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ií té, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo m:ií té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo nmo cháâchââ too.¹ ⁵Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngmênê yélini yi chóó yi nuw:o mbwee u pono a vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo. ⁶Yélini yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê té, ghê kamî yi mênê daa tóó, myedaawa a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê kamî wunê da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u k:ií noko mb:aamb:aa ngê a pyede.^m ⁷Pini n:ií chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa cháâchââ ngê, mu kópu u dîy:o yi pini dpî dpî. ⁸Doo u ntâa yi pini ngê Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.

⁹A tídê mbwó yoo, ngmênê dp:ee yinté yéli. Mumdoó Chóó Lémi u Ghê Dmi ndêndê ngê nmyi mênê a tóó, ye u pono nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ií u mênê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa tóó, yi pini doo u yoo vy:o pini ngmê.ⁿ ¹⁰⁻¹¹K:omo tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntâa nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangmanmyi d:uu ngmê, ngmênê Yesu Kédisu nmyi gha vy:o a tóó, u Ghê Dmi ngê mêdê pyidu nmyoo, a wêdêwêdê kîgha nmyoo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu ngê. U Ghê Dmi vyílo nmyi mênê ye tóó, yinê a wêdêwêdê kîgha nmyoo.

¹²A tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee u wépi dmyinê pwapî dé. ¹³Nmyi nuw:o mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u kópu dono u ngwo anmyi kée t:oo, ye ghê kamî wanmyinê pyw:ee ngmê.^o ¹⁴Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. ¹⁵Wunê daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê têdê daawa diyédiyé kalê nmyo. Kêle. Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa ngê yinê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpaépê ngê, kwonmîmo, M:aa.^p ¹⁶A tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. U Ghê Dmi k:ií nmî ghê dmi knî y:oo yi kópu a tpaépê ngópu.^q ¹⁷Yesu u tídê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o dono nmo wa d:uu knomomê, yi dono u mgîní anmo vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ií mb:aamb:aa ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmo wa a kê.^r

¹ 8:4 Nkal 5:16,25 ^m 8:6 Lóma 6:21; Nkal 6:8 ⁿ 8:9 1 Kódin 3:16; 12:3 ^o 8:13 Nkal 6:8
^p 8:15 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6 ^q 8:16 2 Kódin 1:22 ^r 8:17 Nkal 4:7; Tpyuu 21:7

Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu

¹⁸Ala dini ghi ngê dononi u mgîní nmo vyîmî, yi mgîní vyîmî daa ndîî. Ala ndîî kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ngmênê ntee pini ngê amî pyódu nmo.^s ¹⁹⁻²²K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yintómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmênê nmî kn:ââ u dono u dîy:o tpile yilî yintómu a dyênê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a wélîlí mgîní vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi, myoo mg:eme dmi. Ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile yilî yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ knî yi k:ii noko mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgîní vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgîní vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo anmî m:uu té, yi wéni límîlímî ngê dyimê we, Chóó Lémi ngê tpile yilî yintómu kamî ngê u ngwo paa pyódu téne.^t

²³Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmênê u módó yeedeyeede nmo doongê chedê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî gha vy:o nmo mgîní vyîmî té, u dî, Chóó Lémi ngê u dpodo amî chedê, nmî chóóchóó nmî pââ dmi kamî ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ ngê anmîn:aa ya.^u ²⁴Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmênê yi kópu dp:oongê módu. Yi kópu w:oo módu, Chóó Lémi ka daapono nuw:o té. ²⁵K:omo tpile yi kópu dp:oongê módu, ngmênê yi kópu nmo t:âât:ââ, nmînê vyîmî.

²⁶Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté anmî ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a ngêêpî nmoo. Kópu ndîî n:ii nmî mênê a tóó, u tpaê ngê doo u ntââ, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka yinê dpî vyi, nmî l:êê dîy:o a ngêpê yédi. ²⁷Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vuywo, u Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo yédi, a yoo ye ní y:oo, u Ghê Dmi ngê yi kópu nmî l:êê dîy:o u kwo a dmyinê ngê.

²⁸Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi n:ii dé yi nódo adî ya, yi yéli y:e kópu yilî n:ii wa pyaa dmi, yi yéli yi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o y:e wa pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ló dini a ngmîdi too, yi nuu ghi dmi nódo a tóó.^v ²⁹Chóó Lémi ngê yi yéli ló dini a ngmîdi ngê, apê, A tp:ee ntee yéli ngê wanî pyódu té, a tp:ee u tîdê mbwó yilî ngê u ngwo paa pyaa we. ³⁰Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmîdi ngê, nmo yi yéli, ala ngwo nmodê, A pwiyé dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kîdî kée té. Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmo.

Doo u ntââ kópu ngmê ngê Yesu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî

³¹Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi nmoo, chóó u kwo a kââdî nmoo, doo u ntââ pi ngê mēdaawa chámê nmo. ³²Chóó Lémi daa kede wo, daa vyu,

^s 8:18 2 Kódin 4:17 ^t 8:19-22 Gen 3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5

^u 8:23 2 Kódin 5:2-4 ^v 8:28 Epeso 1:11

A chóó a tp:ee angênté aní y:oo, ngmênê nmo yintómu nmî kpêê ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilí u ntââ mbêmê nmo amyedê kê. ³³Nmo Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo, pi mb:aa ngê chóó pyódu nmoo. ³⁴Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ pi ngê daawa ndyíko nmo. Yesu Kédisu ngê daawa ndyíko nmo, mu kópu u díy:o nmî l:êê díy:o vyílo yi pwene, myombó mêtê pii wo, Chóó Lémi u nkígh:ê a tóó, nmî l:êê díy:o u kwo a ngêpê yédi.^w ³⁵Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi kópu ngmê ngê daawa a ngí. K:omo tpile nmo dómudómu té, ó ndapí nmî ngópu daadí ya, ó pi kní y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo, amy:oo pw:oo dmi, ngmênê yi kópu kní y:oo Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê.^x ³⁶Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê yi dono kní yi l:êê díy:o ala kópu a d:êê ngê, apê,

Nmî Lémi u l:êê díy:o pi kní y:oo nmî vyee têtê wo dpí chedê ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndíî kópu,

yinté límílmí ngê dpí vya nmo.

³⁷⁻³⁹Yi kópu kní y:oo Yesu nódo doo u ntââ nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, ngmênê yi vyímí ngê Yesu u wêdêwêdê ngê a wêdêwêdê kígha nmoo. Nyââ, a lama ka tóó, kópu ngmê ngê nódo nmî nuu ghi dmi doo u ntââ daawa a ngí. Pwopwo wa dípí, dyámê u tpile yilí yintómu wamye dêê dmi, enjel yoo kada pini yoo amye dêê dmi, awêde u kópu dé wa dêê dmi, mãâ u kópu dé amye dêê dmi, dyámê u wêdêwêdê yintómu amye dípí. Yi kópu yintómu kní y:oo Chóó Lémi nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmî Mbwámê ngê pyodo.

Nju tpémi yi danêmbum

9 ¹⁻³A yoo Nju tpémi yi l:êê díy:o a nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê dé pyódu. Lukwe díy:o Yesu Kédisu kí mb:ii ngópu? Yesu ngê u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo, Yesu ka nê tpélimbiy:e té, yi Mbwámê ngê u ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kâádí ngmê, yi kópu a ka mye u ntââ. Ndê kópu yidê vyi, díní k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dí kp:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidí kp:aa. ⁴Nju tpémi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a vuywo, pi nmyi vy:o ngmanê ngmidi, nmyi Mbwámê ngê waní pyódu. Chóóchóó ye a kêma ngê, chóó u kwo myedê kâádí too, u dêêpí kópu dyuu ye mye y:ângo, u kwo ngêpê u kakêmê chóó ye mye chámê ngê. ⁵Yi kn:ââ yoo yi pi dmi ndíî, Epílaham ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp pyolo. Nju tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngma a ngmidi ngê, Yesu Kédisu, pini n:ii mye nmî Yâpwo njini, nmo yintómu yinê a y:enê nmo. U pi

^w 8:34 1 Njon 2:1; Hipílu 7:25 ^x 8:35-37 2 Kódin 4:8-11; Psalm 44:22

ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.^y

⁶ Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo yilí ngê wa pyódu, yi yéli waní ngee. Lukwe díy:o Nju tpémi yilí y:oo nmî Mbwámê mb:ii ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a vvyu, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu ndêndê ngê a ntiye ngê, ngmênê daa Nju tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u díy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo. ⁷Myenté, Epílaham u yoo vy:o woni knî doo u yoo njini, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u yoo, ngmênê Yisak u yoo.^z ⁸⁻⁹K:omo tpíle Sela daa tpete u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, M:ââ daanîmo kélí, u ngwo amênê diyé, yed:oo Sela tp:oo mââ wa t:aa. Yi kópu u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpí tpamê kní, tpémíni dpí tpyé t:oo, yi tpémi yoo daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngmênê tpémíni Chóó Lémi u kópu u l:êê díy:o dpí t:aa, yini ndêndê ngê tp:oo.^a

¹⁰ Epílaham tp:oo dê y:e kópuni pyodo, yi kópu Yisak tp:oo dê y:e mye pyodo, tpémíni mwiyé ta, Chóó Lémi ngê mb:ii ngê, kuwóni yedê ngmídi ngê. ¹¹⁻¹² Dini ghi n:ii ngê yi pye Lîpeka u mênê nipi dpímo a kwo, Chóó Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadí nyêm. Ghêlí daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a ngmídi ngê, ngmênê Yisó mb:ii ngê. Wéni n:ii ngê taa knopwo, Yisó mwiyé ta, Njakóp u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu ntiye ngê, Yisó u d:aa a kââdí ngê, pi kaa ngê mē pyodo. Daa yi pini mbwémi yi l:êê ghi dmi mbêmê Chóó Lémi ngê chámê doo, ngmênê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmídi ngê, Yisó mb:ii ngê.^b ¹³ Pi ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê, apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yisó u yoo daa a nuu u yoo.^c

¹⁴ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe díy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmídi ngê, Yisó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa tóó. A tídê mbwó yoo, Yi kópu dmyongê w:ee ngópu. ¹⁵ Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi yintómu kpadakpada u yoo, yi dono kní yi l:êê díy:o, ngmênê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini u dono a kuwó waní kée té, yed:oo yi pini mēdaaní kpada.^d ¹⁶ K:omo tpíle pi ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o ní ghê, kópu mb:aa yilí u l:êê díy:o adí d:uud:uu, ngmênê doo u ntââ Chóó Lémi u ngmídi ngmê u pi ngê chóó daawa pyódu, ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi pini chóó wa a ngmídi, yi pini u dono yilí u kuwó wa kée té.^e ¹⁷ Chóó Lémi ngê Yichip tpémi yi king Péló ka kwo, Mbii tédê p:aa vya nyoo, ngmênê dîpí vya nyoo, mu kópu u díy:o pi kní

^y 9:5 Mát 1:1-2; Njon 1:1 ^z 9:7 Gen 21:12 ^a 9:8-9 Gen 18:14 ^b 9:11-12 Gen 25:21,23
^c 9:13 Mal 1:2-3 ^d 9:15 Ex 33:19 ^e 9:16 Epeso 2:8

y:oo a wêdêwêdê ndîi m:uu paa m:uu y:e. Kwo, K:omo tpile a yoo daanyi kwolo, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî kpada ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbêmê tpémi y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê.^f 18 A tîdê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee. Pini n:ii Chóó Lémi ka wa diy:a, Chóó Lémi ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu. Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélimbiy:e, Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

Yamî d:ââ u dyimê pywuu

19 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe dîy:o yi ngópungópu u dîy:o amê kpada té? A ka nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu ngmê u ntââ, yi kópu u kwo wa kwódu. 20 Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi u dnye u ngwo nmyinê vye ngmê. Yamî d:ââ ngê u l:âmol:âmo pyu ka daawa vyi, Lukwe dîy:o alanté chi l:âmo nê?^g 21 Mu kópu u dîy:o d:ââ l:âmol:âmo pyu chóó u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntââ yi pini ngê têpê ngmîdi ngê d:ââ miyó dpî l:âmo, woni lîmîlîmî ngê dpî l:âmo, daa mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiye k:oo a tpyópwi nyédi. Woni mb:aamb:aa ngê dpî l:âmo, d:êê mb:aa p:uu dpî yé té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vuyuwó yédi, módó d:uudpî pwii, naa ndîi têdê dpî pwii.^h 22 Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê nod:e, yi yéli dîyo wa a pw:ono, pi knî y:oo u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi ngwo wa m:uu d:oo. Ngmênê ala ngwo yi yéli yi dono kîyedê vyîmî. 23 Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo a yoo yi p:uu paa m:uu nêne, wod:oo a ngmîdi nmoo, nmî dono u kuwó kéé too, mb:aamb:aa ngê a pyépi nmo. 24 Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o a ngmîdi nmoo, ngmênê kn:aa yéli mye yi vy:o myedê ngmîdi nmoo. 25 Hóséya ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dêpwo a kwo,

a yoo ngê anî pyódu té.

Yélini yi nuu ghi dmi a nódo dêpwo a ya,

yi nuu ghi dmi a nódo am:aa yé.ⁱ

26 Apê, Yélini ye nî vuy, yenê, Nmyo dp:ee a yoo,

yi yéli yi pi dmi pi knî y:oo wa ntaa ngmê,

awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo yoo.^j

27 Yisaya ngê Yisîléli tpémi yi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisîléli tpémi têda tii, ngmênê Chóó Lémi ngê kóó k:oo yilí daawa kââ,^k 28 mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu n:ii a vuy, ndêndê ngê lîmîlîmî ngê wa d:uu. 29 Yisaya ngê ala kópu mye d:êê

^f 9:17 Ex 9:16 ^g 9:20 Is 45:9 ^h 9:21 Jer 18:6 ⁱ 9:25 Hos 2:23 ^j 9:26 Hos 1:10

^k 9:27 Is 10:22-23

ngê, apê, Nmî Lémi ndîi ngê nmî tp:ee dmââdîma yi vyeê têtê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê, yintê myepî chedê nmoo.^l

Lvêêdîlvêêdî u chêêpî u dyimê pywuu

³⁰A tîdê mbwó yoo. Yélîni daa Yisîléli tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dèdnye nmy:uu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. ³¹Yisîléli tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê dîy:o u dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ, ngmênê u chââchââ ngê dêê dniye. ³²Dêê dniye, mu kópu u dîy:o yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ dé, Chóó Lémi ka dèdnyimo kêlîmî. Chêêpî ngmê p:uu a lvêêdî dniye, u ngwo a ghay dniye. ³³Chóó Lémi ngê yi chêêpî p:uu ala kópu a vuu, apê,

Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî,
p:uu pêtê lvêêdî dniye,
u ngwo pêtê ghay dniye.

Ngmênê pini n:ii ngê yi chêêpî kpiyé wa mya, u kwo adî kêlîmî,
yi pini daawa a ghay.

A tîdê mbwó yoo, yi chêêpî kpiyé u pi Yesu Kédisu, nmî Mbwámê.^m

Nju tpémi yi nuw:o mbwee

10 ¹A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a ghê tuu ye tóó. Dye ghi yintómu yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka n:aa ngêpê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, kóó k:oo u ngwo paa kaa téne. ²Chóó Lémi u pi ndêndê ngê a chââchââ ngmê, ngmênê u nuw:o ghi dyuu dnyinté yi lama a pyede. ³Ala kópu doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, pi mb:aa ngê wa pyódu. Ngmênê Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdî ngê, yi pini mb:ii ngópu, yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu a chââchââ ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, kóó k:oo u ngwo paan:aa kaa nmîne. ⁴Ngmênê Yesu ngê yi máadí nkoko ngê, u maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini kóó k:oo u ngwo wa a kââ.

Yesu ka kêlîmî pini dê u pi tpapê yi kópu

⁵Dêêpî kópu chââchââ u maa p:uu Mósisî ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. ⁶⁻⁷Ngmênê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî kópu

^l 9:29 Is 1:9 ^m 9:33 Is 28:16; 1 Pita 2:6; Lóma 10:11

dyuu u cháâchâa ngê nmo dípedípe nyédi, ngmênê Yesu ka anmí kêlímí, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Yi kópu nmí nkígh:ê a tóó, Yesu daa kuughê wunê tóó. Yesu u ghípíghípí tédê, mbóó p:uu pi d:uudpí nî, kpêêní pi myed:uuwodê pyidu. ⁸Kêle, ngmênê nmí nkígh:ê chono a tóó. Yesu u kópu dyuu nmí gha vy:o a kwo, nmí komo ngê nmo tpaépê ngê, pi kní ye yenmímo, Yesu ka kêlímí mbê dmyeno. ⁹Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi kêlímí, Chóó Lémi ngê Yesu kpêêní mêtê pyidu ngê, myenté pi kní ye nmyi komo ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmí Lémi, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. ¹⁰Nmí gha vy:o Yesu ka anmí kêlímí, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi kní ye nmí komo ngê amy:oo vyi, yenmê, Yesu nmí Lémi, ye nmí Mbwámê ngê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii u kwo adí kêlímí, yi pini daawa a ghay. ¹²Nmo yintómu dp:oo u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa yéli, ngmênê Chóó Lémi nmí Lémi ndíí mu ngmídi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo.ⁿ ¹³Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmí Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee, kóó k:oo wa kâa.^o

¹⁴A tídê mbwó yoo. Lukwe díy:o Nju tpémi nmí Lémi Yesu ka daa ngêpê té? Yesu ka wo kêlímí mbê dniye, u kwo pídnye ngêpê. Yesu ka kêlímí u kn:ââ ló y:i wunê kwo? Chóó Lémi ngê pi yilí ye a dy:ââ ngê, u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpaépê. ¹⁵Lukwe díy:o Nju tpémi daa kêlímí mbê dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu? Lukwe, nmí Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê? Kêle, nmí Lémi ngê pi yilí ndéndê ngê ye dy:ââ ngê, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kópu y:ee:y:ee pyu yoo pi kní ye dy:ââ too, yi wéni mb:aamb:aa.^p ¹⁶Ngmênê Nju tpémi yilí y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu. Yisaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê, A Lémi, nmí kópu ka pi daangmê kêlímí mbê wo.^q ¹⁷Ala kêlímí u kn:ââ, pi ngê Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa ny:ee ngmê, u ngwo wa kêlímí mbê dmi.

¹⁸A tídê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle, kí ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,

Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi mbêmê loo,
pi yintómu kní y:oo ny:ee ngópu.^r

¹⁹A tídê mbwó yoo. Lukwe, Yisiléli tpémi yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kâa, apê, Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmaní d:uu, í:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê, ye amy:ee nod:e dmi.^s

²⁰Yisaya ngê Chóó Lémi u kópu ndíí alanté a d:êê ngê, apê,

ⁿ 10:12 Dpodo 15:9; Kílosa 3:11; Nkal 3:28 ^o 10:13 Joel 2:32 ^p 10:15 Is 52:7
^q 10:16 Is 53:1 ^r 10:18 Psalm 19:4 ^s 10:19 Deut 32:21

Yélini y:oo dèdnyimo nmy:uu nê,
 yi yéli y:oo kêda pyw:ee nê.
 Apê, Yélini y:oo dèdnyimo poopoo nê,
 yi yéli ye a chóochóó mîné kêma ngê.^t
²¹Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,
 Wo nîmo chedêchedê dé, Yisîléli tpémi ye yenîmo,
 A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a nga a kwo,
 ngmênê wépi a ka dnyimo pwapî,
 a dnye dèdnyimo nyêm.^u

Chóó Lémi ngê Nju tpémîni a ngmîdi too

11 ¹K:omo tpile Yisîléli tpémi y:oo Chóó Lémi u wépi pwaa ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê Yisîléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, daa mb:ii noo.^v ²Yisîléli tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, yi yéli daa mb:ii ngê. Ala kópu nmyi lama a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yisîléli tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yi mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóó too, kwo, A Lémi. ³Kwo, Yisîléli tpémi y:oo ngomo kapî pyu yoo ka vyee t:oo, ngmêê yiyé tédê wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmîdi ngomo kapî pyu ngê anî tóó, a vyee u yi y:e myeka kwo.^w ⁴Chóó Lémi ngê kwo, Daa mo. Kwo, Yisîléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000) a ka wunê ngêpê, yélini k:omo yâpwo Mbaal ka daa ngêpê té.^x ⁵Ilacha u dye ghi ngê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yi vy:o pi knî ngma a ngmîdi ngê. ⁶Chóó u módó yeedeeyeede mbêmê a ngmîdi too, daa yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê a ngmîdi too. Kópu mb:aa n:ii d:uu tumo yi l:êê díy:o wodê ngmîdi too, ye doo u módó yeedeeyeede mbêmê pêdê ngmîdi too. ⁷Yisîléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu, yi kópu dèpê pyw:ee ngópu. Yi vy:o yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi yéli y:oo yi kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó Lémi ngê nkê kpeme yé too. ⁸Yinté kópu puku yedê mye tóó, apê, Chóó Lémi ngê dpîîdpîî kalê too, yi ngwolo dmi my:oo yó, yi ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a ya, awêde yinté myeka tóó.^y ⁹King Dépîdi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Yi nté ndapî ndîi yi l:êê díy:o ala kópu paa vyi y:e, Chóó Lémi nmo wunê vyuwo. Apê, Pêdê ghay dniye, dono pêdê pyw:ee y:e. Apê, Yi nté ndapî ndîi y:oo pêdê lvêêdí téne.^z ¹⁰Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye, yélf daapaa m:uu y:e.

^t 10:20 Is 65:1 ^u 10:21 Is 65:2 ^v 11:1 Pilipay 3:5 ^w 11:3 1 Kings 19:10,14

^x 11:4 1 Kings 19:18 ^y 11:8 Deut 29:4 ^z 11:9 Psalm 69:22-23

Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yi dono ngê pêdê kwolo téne, yi kópu chedê ngê daapaa pyaa we.

¹¹Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chêêpí kpiyé p:uu a lvêêdî dniye, a ghay dniye, lukwe, wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tídê mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi. Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yi kópu u l:êê díy:o kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, Nju tpémi y:oo ní:ee u ngwo ye paa kaa y:e.^a ¹²Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, kn:aa yéli yilí y:oo kópu mb:aa u ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi y:oo yi kópu dono d:uu ngópu, ngmênê kn:aa yéli y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamêdê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

¹³⁻¹⁴Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngmênê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpapê ngê, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, N:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. ¹⁵Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdí nmyoo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdí té, ní:aa ngê p:eeni kópu kpêêní amêdê pyidu té.

¹⁶Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dèpèngmê ngmídi ngê, ngmênê Epílaham yedê ngmídi ngê, Yesu u l:êê díy:o u yoo vy:o ala ngwo dè kaa nmyo. Dyimê pywuu nmye ngmênínê kuwo. Pini n:ii ngê yini n:ii woo dpí kââ, dini ghi n:ii ngê dpí k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. ¹⁷Chóó Lémi ngê olipi woo n:ii kââ, yi olipi woo, Epílaham. Yi yini ala ngwo dè k:aa, ndíí ngê dè pyódu, u nt:u kópu Nju tpémi. Ngmênê yi yini kóó woni kní y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó kní y:i m:uu kââ, yi yini nkwo dè kaa too, ndíí ngê mē pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. ¹⁸Yini kóó n:ii a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chóó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngmênê km:êê ngê yinê a ngêêpí nmyo.

¹⁹Ndoo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmí yi dmi vyílo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmí p:aa dmi yi yó. ²⁰Nmyenê, Ndé kópu, a pwaa too, mu kópu u díy:o Yesu u kópu ka dèdnye kélímí. Yi yini nkwo dè kaa nmye wee, mu kópu u díy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê nmye kélímí té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê dmyinê nkíngê. ²¹K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngmênê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêndê ngê nmye

^a 11:11 Dpodo 13:46

myedaawa kede. ²²Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilí nî ngee, ngmênê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yélini u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vyuwo, wamye ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi anmyinê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpípi nmyo. ²³Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kélímí mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwo do amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. ²⁴Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdikââdi Chóó Lémi u yi nkwo do dpodo ndîi. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwo do yi kââdikââdi daa dpodo ndîi.

Pi yintómu knî ye Chóó Lémi u módó yeedeyeede

²⁵A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê yvi, Nju tpémi yi mbodo podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndîi. Yi kópu u l:êê díy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nîné tpapê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê dñi ghi n:ii ngê u kwo wa a kââdi té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. ²⁶Yi kópu dñi ghi n:ii ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisíléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisíléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê dñi ghi n:ii ngê wa t:aa,
Njakóp u yoo yi dono yilí yintómu yinê wa chedê.^b

²⁷Chóó Lémi ngê ala kópu mye vyu, apê,
Dñi ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,
a ka u ngwo anê kââdi té.^c

²⁸Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdi ngópu. Ngmênê Chóó Lémi nódo yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmídi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u díy:o Epílaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vyuwo. ²⁹Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yélini a ngmídi ngê, yi yélini yi p:uu u nuw:o daawa a y:oo. ³⁰K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dênmyee a ng:aa, ngmênê ala ngwo nmyi dono yilí u kuwó dê kée té, mu kópu u díy:o Nju tpémi u kwo daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo kaa nmyoo. ³¹Nju tpémi yélini Chóó Lémi ka daa ng:aa té, díyo u kwo amê diyé dmi. Nmyi dono ntee u kuwó kée too, yi dono yinté u kuwó amye kée té. ³²Chóó Lémi ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu nmoo, u dnye u ngwo dênmee nyêm, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A módó yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwó nî kée té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó Lémi ka daanmo kââdi dmi, ngmênê chóó u módó yeedeyeede mu ngmídi mbêmê u kwo anmo kââdi dmi.

^b 11:26 Is 59:20-21 ^c 11:27 Jer 31:33-34

³³Chóó Lémi u módó yeedeyeede angéntoo. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o angéntoo, tpile yintómu u lama a tóó. Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té? ³⁴Puku yedê alanté a tóó,

N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u nuw:o alanté?

N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa níepwi?^d

³⁵N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi,

A chóó a tpile nga nînê kuwo,

díyo moo wumo ngi.^e

³⁶Mu kópu u díy:o tpile yilí yintómu Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê díy:o a pyede. U pi ndîî ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé. Ye ndê kópu.^f

Yesu u yoo y:oo kópuni dny:oo d:uud:uu

12 ¹A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó, u kwo nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u kuwó u ngwo kéé too. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka nmyi chóóchóó y:ee tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu dpodombiy:e myedmyinê dpodo. U nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó Lémi u cháâcháâ ndêndê ngê yinté a tóó.^g ²Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a mtyîmwe ngêêpî, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u kópu dé.^h

³Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo, u l:êê díy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye nînê tpaépê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî nmyi pi kmîmî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê nmyi chóó ntênê nmyi p:uu dmyinê nuw:o. Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o.ⁱ ⁴Kêê mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilí a tóó, yi dpodo dpodo a tóó.^j ⁵Nmo yinté dé, Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. K:omo tpile nmo yilí, ngmênê ngmîdi ngê pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. ⁶Chóó Lémi ngê dpodoni u ntââ ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ngê pyódu nyoo, ye kópuni nga a kpo, pi knî ye chin:aa tpaépê.^k ⁷Pi knî yi ngêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî. Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo yi lama chin:aa kîgha. ⁸Chóó Lémi ngê dêêpî pyu ngê pyódu nyoo,

^d 11:34 Is 40:13 ^e 11:35 Njópí 41:11 ^f 11:36 1 Kódin 8:6 ^g 12:1 Lóma 6:13

^h 12:2 Epeso 4:22-24; 5:17 ⁱ 12:3 Epeso 4:7 ^j 12:4-5 1 Kódin 12:12

^k 12:6-8 1 Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

ye pi knî ye yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî a yémî ngê, mtíkó ngê kîngî y:oo. Yesu u yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e chi dpodo. N:ii ngê ngópuch:anê a ngêêpî too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo choo ngêêpî dé.

⁹Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódo ndéndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké, mb:aamb:aa dmyina a ng:êênî.^l ¹⁰Nmyo Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê dmyinê numo cháâchââ. ¹¹Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee ngê kêê nangê t:oo.^m ¹²Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye angmê pyódu, dmyina a vyímî. Dye ghi yintómu dmyinê ngêpê.ⁿ ¹³Yesu u yoo vy:o n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

¹⁴Yélini y:oo Yesu u l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka mēdmyinê ngêpê. Nyââ, yi l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a pw:oo téne.^o ¹⁵Yélini yi nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmyinê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii myedmyinê mbê. ¹⁶Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, k:ââ ñeñe ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a lama a tóó.^p

¹⁷Pi ngê ló dono kópu nga ngmêdê d:uu knomomê, ntââ u ngwo kîdangê vy:u. Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yidmyinê d:uud:uu dé.^q ¹⁸Pi yilî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. ¹⁹A tîdê mbwó yoo. Ntââ nangê vy:u, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê pēdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî Lémi u kópu alanté a tóó, Ntââ a chóó ana a vyímî.^r ²⁰Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii m:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpî y:ee dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. ²¹Dono nmyi pwo kîngî lê, ngmênê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo dpî pyódu yó.

Kada pini yoo yi cháâchââ

13 ¹Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, p:aa u kada pini yoo yi dnye dmi myedmyinê nyémî dé, mu kópu u dîy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyódu too.^s ²Pini n:ii kada pini knî yi p:uu adî d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa

^l 12:9-10 1 Pita 1:22 ^m 12:11 Kílosa 3:23; Tpyuu 3:15 ⁿ 12:12 1 Tes 5:16-18

^o 12:14 Mát 5:44; Luukí 23:34 ^p 12:16 Pilipay 2:2-3 ^q 12:17 1 Tes 5:15

^r 12:19 Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7 ^s 13:1 Taitas 3:1

d:uu. Yi pini ngê u kpadakpada chóo wa a pyw:oo. ³N:ii knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî ye adnyi nkîngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa adnyi d:uud:uu, daadnyi nkîngê. Kada pini ka nkîngê u yi nga daachoo kwo knomomê, ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa chaa kalê ngi.^t

⁴Kada pini Chóo Lémi p:uu a dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo chi nkîngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóo Lémi u pi mbêmê kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too. ⁵Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a tóó, Chóo Lémi ngê kada yinê kaa too.

⁶Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini yoo Chóo Lémi p:uu a dpodo té. ⁷Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmêchoo tpaépê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê cháachâa dé.^u

Mgîdí kuwokuwo, w:êênî yââyââ

⁸Nmyi tp:uu dmi dmyina a kêlîkêlî, ngmênê tp:uu mu ngmîdi nangê kêlî. Ala yi tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa ngê.^v ⁹Ló dêêpî kópu dé, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi nga kîngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi nõdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nõdo yinté myechoo ya.^w ¹⁰Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, yoo yi nuu ghi dmi nõdo choo ya.^x

¹¹⁻¹²A tîdê mbwó yoo. Mgîdí u kópu kée tóó, wo u kópu a ngî tóó, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma a wâawâa. A pii dmyeno, namê dpî, Chóo Lémi p:uu dpodo kmêle. Chóo Lémi u dpodo ala ngwo dóó koo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi kîyedê d:êmê.^y ¹³Wo u kópu d:uud:uu téme, mgîdí u kópu a kuwo téme. Namê núknwenúknwe. N:uungmê ghéti, mbwaa ndanî têdê. Pyââ ti mââ ti ngê kêê nangê t:oo. L:êê ngê kêê nangê t:oo, ñ:ee kapî ngê kêê myenangê t:oo.^z ¹⁴A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono namê vyápê, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ntee pini ngê pyaa dmyeno.^a

Daa numo p:uu danê u danêmbum

14 ¹⁻²A tîdê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu u yoo vy:o yéli, ngmênê ala kópu a lama kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdî miyó a tóó,

^t 13:3 1 Pita 2:13-14 ^u 13:7 Mát 22:21 ^v 13:8 Mát 22:39-40 ^w 13:9 Ex 20:13-17

^x 13:10 1 Kódin 13:4-7 ^y 13:11-12 Epeso 6:11 ^z 13:13 Epeso 5:18 ^a 13:14 Nkal 5:16

dyêêdî ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdî woni n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté pywupwi tédê tpile tp:oo mbyuu d:uudpî pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dé vy:a, chóó u k:omo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê dé y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tídê mbwó yoo, yi yéli y:oo dêêpî kópu dyuu mwo a cháâcháâ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ngê yinêwa a kââdî nmo. Yélini Yesu ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî tumo, mu kópu u dîy:o dpo, K:omo tpile kî tpile tp:oo u ghê k:omo yâpwo ka dé y:ee ngmê, ngmênê k:omo yâpwo k:omodanê u tpile, daa yâpwo ndêndê. A tídê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé, ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u l:êê dîy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê.^b ³ Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo, yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. ⁴Kn:aa pini u dpodo pyu p:uu danê ngê kêê pi d:uuwodê t:oo. Yi pini chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u dîy:o yi dpodo tédê yinê wa ngee té.^c

⁵A tídê mbwó yoo, ala myomoni kópu, kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé, nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo knî ngmê ndîî dé, wo knî m:uu tédê dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê vyápê. ⁶Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngópu. N:ii knî y:oo nté dyêêdî yintómu a pîpî tumo, yi ntini yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu, yed:oo mye u cháâcháâ. N:ii knî y:oo nté woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê dîy:o dpî kpîdî t:oo, mye kwunokwuno ngópu. ⁷⁻⁸Daa nmî chóó nmo pyede, ngmênê nmî Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî chóó nmo pwopwo té, ngmênê nmî Lémi u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngmênê nmî Lémi p:uu nmo pyede.^d ⁹Yesu Kédisu pwene, mêdê pii wo, mu kópu u dîy:o yélini yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê myechoo ya. ¹⁰Lukwe dîy:o yi kópu knî yi l:êê dîy:o numo p:uu nmye danê nyédi? Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalé nmo.^e ¹¹Nmî Lémi puku yedê alanté kpaawo, apê,

^b 14:1-2 Lóma 15:7 ^c 14:4 Mát 7:1 ^d 14:7-8 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21

^e 14:10 Dpodo 17:31; 2 Kódin 5:10

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yilí yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,

Nmí yâpwo njini kî ndêndê ngê vyílo.

¹²A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmí chóó nmí kakê mê dmi anm:uu chámê té.^f

Daa pi lvêêdîlvêêdî u danêmbum

¹³Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi tîdê mbwó kní yi kada lvêê kpí té nangmê yé. ¹⁴Nmí Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini n:ii ka nté kní ngmê kwódu yé u nté dé, yi pini ngê yi ntini kní d:uudpí ma té, mu kópu u dîy:o u kwo ndêndê ngê tupwótupwó ngê dpí pyaa dmi. Yi ntini u ngópu ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamye ma knomomê, noní awo, Ngmêdî kn:aadi, ala ntini mêdî ma, Chóó Lémi ngê wa kpípí nê.^g ¹⁵Mwó yi ntini p:uu anyinê lvêêdî, ye u nuu ghi nódó daadí ya. Pini n:ii u l:êê dîy:o Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpí, yi ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdî.^h ¹⁶K:omo tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé, ngmênê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa danê. ¹⁷Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapí daa ndîí kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîí kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a d:uud:uu té, yi kópu yi ndîí kópu dé. Nmí dyââpe a pwapí too, Chóó Lémi u k:ii nmí ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê nmîné pyw:êmî ngê. ¹⁸Yesu Kédisu u yoo vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdî, yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi kní ye mye pi mb:aa.

¹⁹Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê a ya, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha.ⁱ ²⁰Kópuni Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uud:uu, nté ngê yi kópu nmye kîngí dyênê. Kwódu yé u nté daa tóó, u ntââ wanmyi ma t:oo, ngmênê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdî, yi ntini kîdmyengmê ma ngmê. ²¹Kópuni ngê mwó wa a lvêêdî, k:omo tpile tpile tp:oo mbyuu pîpí ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê, ngmênê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.^j ²²Yi kópu kní yi p:uu ntee nye nuw:o, ye Chóó Lémi k:ii dpí mbywuu d:êê ngê choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmidí, u gha mb:aamb:aa. ²³Pini n:ii nté ngmê p:uu u nuw:o miyó ngê dpí pyódu, yi ntini dpí ma knomomê, ye dono dpí d:uu, mu kópu u dîy:o kópuni dpí d:uu, daa kêlímî mbêmê dpí d:uu. Kópuni daa kêlímî mbêmê dpí d:uu, yi kópu dono.

Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

15 ¹Yélini yi k:ii Yesu ka ndêndê ngê nmo kêlímî té, nmí pyipe yoo, n:ii dé u kwo dnyinté a kêlímî té, yi yélini yi kwódu yiyé u kópu dé

^f 14:12 1 Pita 4:5 ^g 14:14 Dpodo 10:15 ^h 14:15 1 Kódin 8:11-12 ⁱ 14:19 Lóma 12:18
^j 14:21 1 Kódin 8:13

pêdê vyîmî téme. Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê. ²Nmî tídê mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pîdnye kélîmî.^k ³Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu chóó u nuw:o u pono dêpwo vyápê. Dépidi ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka kwo, Peede kópu yilí n:iî nga vyi ngópu, a pwo ghay dniye.^l ⁴Kópu yilí n:iî Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o a d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî têtê, yi kópu kní y:oo a ngêêpí nmo. Yi kópu kní yi mbêmê nmî lama ka tóó, Yesu ngê ndêndê ngê wa ngee nmo.^m ⁵K:omo tpile ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi ngê yi kópu u vyîmî têtê wa ngee nmyo, nmyi nuw:o dmi amyedê l:âmo té. Chóó Lémi ngê choo a ngêêpí nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. ⁶Nmî yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmîdi ngê dmyinê chaa kîgha, pini n:iî nmí Lémi Yesu Kédisu u Mî.

Yoo yilí yi kâádîkâádî

⁷Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo, numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu u l:êê díy:o pi kní y:oo Chóó Lémi u ngwo dny:oo chaa kîgha. ⁸Yesu Kédisu Nju tpémi yi ngêêpí pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi kn:ââ kní ye kópuni a vyi too, yi kópu u ngwo ntiye too, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê u kópu yilí ndêndê ngê dê ntiye té.ⁿ ⁹Yesu Kédisu kn:aa yéli yi l:êê díy:o myeda loo, apê, módó yeedeeyeede u l:êê díy:o Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dépidi ngê yinté kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê díy:o anî wéti.

Yélini daa Nju tpémi,

yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee ngmê.

¹⁰Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:iî, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya.^o

¹¹Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó Lémi dpodombiy:e dmyinê chaa kîgha.^p

¹²Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépidi u tii nédê pi ngmêwa t:aa,

Chóó Lémi ngê u pi ndîî ngê yinê wa pyódu,

Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,

Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo.^q

^k 15:2 Lóma 14:19; 1 Kódin 10:24 ^l 15:3 Psalm 69:9 ^m 15:4 1 Kódin 10:11;

2 Tim 3:16-17 ⁿ 15:8-9 Dpodo 3:25-26; Psalm 18:49 ^o 15:10 Deut 32:43

^p 15:11 Psalm 117:1 ^q 15:12 Is 11:10

¹³ Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u díy:o Yesu ka nmye kêlímí té. W:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adí ngêêpí nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa kéé nmo, u kwo wa a kââdí nmo.^r

Ala pweepwee pee u nt:u kópu

¹⁴ A tídê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ wanmyi numo ndiye kîgha. ¹⁵ K:omo tpile nmyo u ntââ dé, ngmênê daa tumu noo ya, ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye mêt:a vyilí té, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê a ngmídi noo, dpodoni u pi ndîi a ka ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê díy:o u dyépi ngê a pyódu noo.^s ¹⁶ Kpêê yiyé pyu knî y:oo Chóó Lémi ka tpile tp:oo ntee a yémî tumo, yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. ¹⁷ Chóó Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê n:aa dódó ngê, yi dpodo u pi ndîi ngê n:aa pyépi. ¹⁸ A chóó a pi daanî knî, ngmênê kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê ní d:uu too, yi kópu knî yi mo yi p:uu nîné danê. Kópuni ní vyi too, kópuni ní d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kââ, yi kópu yilí Yesu u wêdêwêdê mbêmê ní d:uu too.^t ¹⁹ Nmî Mí u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilí my:aa d:uu ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikêmm Wee u kwo nîmo diyé wo, p:aani p:aani pi knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpaê. ²⁰ Dye ghi yintómu u ya a nga dpîmo kwo, Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu, y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmên:uu vyi, mu kópu u díy:o pi kuu u dpodo p:uu dpodo u ya a nga dêpwo kwo.^u ²¹ Kópuni puku yedê a tóó, nê, Yi kópu ní ntiye. Ala yi kópu.

Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,
Díyo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê.^v

Póól ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a chápwo

²²⁻²⁴ M:ââ yilí yi k:oo u ya a nga doo kwo, N:uu m:uu nmyo, ngmênê a dpodo al:ii ndîi ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo atédí chedê, ala ngwo nîné pwiyé knî, nîmo mumu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén nî lê, moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpî ngee nódó, Spén u ngwo anî lê.^w ²⁵⁻²⁶ Ala ngwo Njedusalem mwiyé mîdí lê, Chóó Lémi u yoo dîn:aa ngee té, mu kópu u díy:o Yesu u yoo yélini Másídóniya Wee u kwo Kídiki Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu tumo, a ka a kê tumo, Njedusalem

^r 15:13 Lóma 14:17 ^s 15:15-16 Lóma 1:5 ^t 15:18 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12

^u 15:20 2 Kódin 10:15-16 ^v 15:21 Is 52:15 ^w 15:22-24 Dpodo 19:21

anî núw:o té, Chóó Lémi u yoo vy:o pinténi wunê wee, yi ndapí ye anî núw:o té.^x ²⁷Yélini y:oo yi ndapí a ka a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Njedusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapí kní ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó vyi ngópu, ngmênê Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ye mwiyé y:ee ngópu, wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa kní ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo yémî dé. ²⁸⁻²⁹Dini ghi n:ii ngê Njedusalem anî lê, yi ndapí yintómu ye an:uu y:ee té, Lóma máádi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalé nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê.^y

³⁰A tídê mbwó yoo, ndíî kópu nmye ngmênîné dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê nmye nîné dmyinê, u ntââ a l:êê díy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mí u Ghê Dmi ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u l:êê díy:o nmye myenîné dmyinê, u ntââ a ngêpê wanmyinê vyíko ngmê, a l:êê díy:o Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê.^z ³¹Ala kópu dpí dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo, yi yéli y:oo kîngî vya nê. Ala kópu myoo dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî núw:o, Yesu u yoo kní y:oo yi tpile kîngî mb:ii ngmê. ³²Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pêdê ny:ee ngê, pêdê ngee nêne, ye y:i nmye u ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi vy:o ghê u ngwo an:uu vy:u. ³³Chóó Lémi ngê choo a ngêêpí nmyo, mb:aamb:aa ngê u ngwo dmyinê a ya. Ye ndíî kópu.

Póól u nd:uu tpaépê

16 ¹Pyópuni ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, u kakêmê nmye nîné chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii Sénkídiya a pyede té, yi ngêêpí módó ngmê. ²Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo, mu kópu u díy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu ngmê. Dpodoni p:uu adí dpodo, dpí ngee yó, mu kópu u díy:o, pi yilí doo ngêêpí, myedoo ngêêpí nê.

³Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpí y:ee yó.^a ⁴Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu p:uu nipi nmee dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê díy:o pí vya dumo. A gha vy:o mwânîné kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi vy:o dpímo dpodo, yi yéli y:oo myewunê kwunokwuno d:oo. ⁵Yesu u yoo yélini yi pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.

A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa dpí y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiyé kélímí mbê wo, Esiya Wee u kwo.^b ⁶Méli ka a mb:aamb:aa dpí y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê doo dpodo. ⁷Andídonikas pini dé Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Nju pi n:ii dê yi k:ii mbwa k:oo

^x 15:25-26 ² Kódin 8:1-2; 9:2 ^y 15:28-29 Lóma 1:11 ^z 15:30-31 Kílosa 4:3; 2 Tes 3:1-2
^a 16:3 Dpodo 18:2,26 ^b 16:5 1 Kódin 16:19

nmee kwo. Pi yilí yi lama a tóó, yi pini dê Yesu u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghêlî dîpî ghê wo, u ngwo a ghê knopwo.

⁸Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa ngmê, Ambîliyatus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó. ⁹Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Udîpanus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis, a mb:aamb:aa u kwo myoo y:ee yó. ¹⁰A mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê dîy:o dnyimo kpadakpada, ngmênê Yesu myedaa mb:ii ngê. Adistopulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó. ¹¹Helodiyon ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mupwoknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹²Nmî Lémi u dpodo módó dê, Tîdaipósa pyópu dê Tîdaipána, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, a tîdê mb:aa Pêsis ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dpîmo dpodo. ¹³Nmî Lémi u dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini ngê pyódu noo.^c ¹⁴Ala yéli ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, Asinkîditus ngmê, Pîlikon myomo, Hêémis pyolo, Patídópes podo, Hêemas limo, nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁵Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyás lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹⁶Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé. Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.^d

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

¹⁷A tîdê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kîngî chámê nmyo, nmyi kêlîmî myekîngî dyênê. Pini n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu, yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu. Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmêê té, yi pini mêdmyina a kuwokuwo.^e ¹⁸Pini n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too, daa nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa yilí dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê, yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té.^f ¹⁹Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu mb:aa dpodombiy:e nmyi mgîmî ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo ya, ngmênê dono d:uud:uu nmyi lama kîngî ya.^g ²⁰K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa ngee

^c 16:13 Mak 15:21 ^d 16:16 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14 ^e 16:17 Taitas 3:9-10

^f 16:18 Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3 ^g 16:19 Lóma 1:8

nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó ngê límílimí ngê wa dêê dmi. Nmí Lémi Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a ngêêpí nmyo. ²¹Pini n:ii u k:ii nye dpodo mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile kní y:oo yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê, yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo, Sosipatê pyolo.^h

²²⁻²³Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dapwadódó nyédi. Ala p:aani ndî u ndapí pini n:ii ngê a y:enê, Edastas, nmí mbwó Kwótas kii, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.ⁱ

²⁴Nê Têêtíyas, Póól ngê kópuni yilí nmye dê vyi té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa nmye myenínê dyede.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁵⁻²⁶Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. Chóó Lémi u ntââ a kópu dyuu ka nmyi kêlímí dmi yinê pí kaa, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmyi mênê yinê myedpí kaa. Kópu ndî n:ii Yesu ngê a d:uu ngê yi kópu ghêlí daa pyodo, tumu kópu ngê mwiyé doo a ya, m:ââ yilí yi k:oo pi kní yi lama dêpwo a ya, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo mgo vy:o dnya a y:enê, p:uu dnyimo a mgongo, u ngwo dnyimo a d:êê. Chóó Lémi u kópu mbêmê yi tumu kópu ala dini ghi ngê d:umo pywálí, u komo kapí pyu kní y:oo kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu yinê ntiye too. Dyámê ghi yintómu yi mbêmê pí kní ye yi tumu kópu nmo tpapê, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu Chóó Lémi ka choo kêlímí, u dnye myedny:oo nyêmí.^j ²⁷Chóó Lémi mu ngmídi u nuw:o u ntââ yi kópu dpí d:uu, tp:oo Yesu Kédisu u l:êê díy:o chóó u ngwo u kwo a kâádí nmoo. Chaa kîgha koo, chedê ngê kîngí pyódu. Ye ndî kópu.

Wu u dí.^k

^h 16:21 Dpodo 16:1-2 ⁱ 16:22-23 1 Kódin 1:14 ^j 16:25-26 Kílosa 1:25-26

^k 16:27 1 Tim 1:17

1 KÓDIN

Kódin tpémi y:oo Yesu u pi ghêlí daangê ny:ee ngópu, Póól Kódin yi loo, Yesu u pi u ngwo mî ny:ee ngópu, woni knî Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye. Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o vyílo yi ghê dniye. Yi danêmbum puku yedê mye tóó, Dpodo 18:1-17.

U kuwó dini ghi ngê Póól Epeso doon:aa ya. (Dpodo 19) U kuwó, kópu knî ngmê ngê Yesu u yoo a dyênê too, Kódin. Yoo woni dnye pyââ ti, myenté yi kada pini knî y:oo yoo chámê ngópu. Póól ngê yi kópu yi ny:ee too, ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. Ala pweepwee pee ghêlí daangê d:êê ngê, kn:aani mwiyé ngmê d:êê ngê, ye dy:ââ ngê, ngmênê yini nmî ngópu daa tóó, l:âmo a ngee ngópu.

1 ¹Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Nmî mbwó Sosíténi u k:ii nipi anye tóó mo. ²Yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Kódin, ala pweepwee pee nmye nînh dyede. Chóó Lémi ngê myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ngê nmyi dyââpe pwaâ too, kamî ngê pyódu nmyoo, chóó u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Dyámê wope wope n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu Kédisu mye chââchââ ngmê, nipi yi k:ii u yoo vy:o kaa nmyoo. ³Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuyuo.

Póól ngê Kódin tpémi yi l:êê díy:o nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴Dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ka a kââdí nmyoo, kópu mb:aa yilí nmye wunê d:uud:uu too.^a ⁵Kópu yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, kópuni u lama a pyede, woni knî nmyi lama dpî yaa dmi, pi knî ye u nkwo nmye tpaépê tumo. ⁶Yesu Kédisu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, yi kópu nmyi vy:o ntênê dê pyaa dmi. ⁷Nmî Mî u Ghê Dmi ngê dpodo yilí yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u diyédiyé u ngwo nmye t:âât:ââ ngmê. ⁸Yinê adí wêdêwêdê kîgha nmyo, u dí dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé. Yi ngwo nmyi kóté kîgha têdê dyââpe nmyi p:uu daangmêwa a pyw:oo.^b ⁹Chóó Lémi ngê ntênê daawa dóó nmyo.

^a 1:4 Kílosa 1:3-4 ^b 1:8 Pilipay 1:6; 1 Tes 3:13

Yinë a ngmidi nmyoo, Tp:oo nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê yinë a pyódu nmyoo.^c

Póól ngê u ngwo yepê, Modo numo kâádí tóó

¹⁰A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê moo pyódu yó, nmyi kópu dyuu ngmidi ngê myoo pyódu yó. Modo numo kâádí tóó. Maa mu ngmidi yidmyinë kîgha, dpodo mu ngmidi p:uu dmyinë dpodo.^d ¹¹A tîdê mbwó yoo, a lama ayimî tóó, noko dnyinté nmyinë pyede. Klowe u yoo knî y:oo yuu a ka kîmîné y:ee ngópu, a ka pê, Noko dnyinté wunê pyede.^e ¹²Nmyi vy:o knî ngmê ala kópu nmye tpaépê ngmê, nmyimo, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Pita p:uu nmeen:aa ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Wu yéli yi pi dmi tédê dé, Yesu Kédisu mu ngmidi vyílo yino cháâchââ. ¹³A tîdê mbwó yoo, yinté daadí ya. Lukwe díy:o Yesu Kédisu nmyi pepe kalê ngópu. Lukwe, nmyinë nmye Póól kîdosi ñedê nmyi l:êê díy:o vyílo yi pwene? Kêle, nê kuu. Daa a chóó a pi mbêmê nî mbápitísím kalê nmyoo. ¹⁴A gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, nmyi vy:o pini daa yilí nî mbápitísím kwólu, Kídisípês pini dê Nkayas yi mo nî mbápitísím kalê doo.^f ¹⁵Doo u ntââ daanmy:ee vii ngmê, Nê ngê chóó u yoo vy:o kaa nmo. ¹⁶(Ó, myenté, Stepanas mupwoknî a nuwo dê kuwo dmi, mbápitísím a chóó ye my:aa y:ângo, ngmênê a lama daa tóó, apê, Pi m:uu nî mbápitísím kwólu.)^g ¹⁷Daa yoo yi mbápitísím kîgha u l:êê díy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, ngmênê u kópu dyuu tpaépê u l:êê díy:o nmye a dy:ââ noo. Daa nuw:o ndî u kópu knî yi mbêmê yoo yi nuw:o n:aa ngmêêpî too, ngmênê Yesu ngê kîdosi ñedê kópuni nmî l:êê díy:o d:uu ngê, yi kópu vyílo yinî tpaépê ngê, yi kópu mbêmê Yesu ka u ngwo dpî kélímî mbê dmi. U ya a nga daa kwo, Yi kópu tédê kópu ngê nî pyódu.^h

**Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi,
u nuw:o ndîi nmo u ngwo a kêma doo**

¹⁸Yélini ndê u maa p:uu a wee, Yesu ngê kîdosi ñedê kópuni d:uu ngê, yinë ye mbodo podo mbodo podo u kópu, ngmênê yi kópu nmî nyongo, u kwo nmî kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê u ngwo wunê ngêêpî nmo, kóó k:oo wa kaa nmo.ⁱ ¹⁹Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó, apê,

Yélini yinë ye yi nuw:o dmi ndîi,

^c 1:9 1 Njon 1:3 ^d 1:10 Pilipay 2:2 ^e 1:11-12 Dpodo 18:24-28; 19:1-2 ^f 1:14 Dpodo 18:8
^g 1:16 1 Kódin 16:15 ^h 1:17 1 Kódin 2:1-2,5 ⁱ 1:18 Lóma 1:16

mbodo podo ngê waní pyódu té.

Ndiye pyu ndîi knî ye daanî ng:aa.^j

²⁰ Yélini yi nuw:o dmi ndîi, yi yéli y:oo maa ndëndê kn:aadi ngópu, dêêpî pyu knî y:oo mye kn:aadi ngópu. N:ii yoo yi lama yoo yi nuw:o ngmêêpî mb:aamb:aa ngê a tóó, yi yéli y:oo mye kn:aadi ngópu. Dyámê mbêmê yélini yi nuw:o dmi ndîi dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi mbodo podo dé, ye daa ng:aa yédi.

²¹ Chóó Lémi chóó u nuw:o u pono vyápê mbê wo, doo u ntâa ngê pyódu nmoo, pi ngê chóó u nuw:o mbêmê Chóó Lémi d:uuwodê pyw:oo. Ngmênê Chóó Lémi ngê maa komo ngmê kpêmî ngê, pi knî ye yi máádi komo u kêmakêma u l:êê díy:o a dy:ââ nmoo. N:ii nmî kópu ka dpî kêlîmî mb:anê, Chóó Lémi ngê dpî ngee. ²² Nmyo Kîdiki tpémi nmyi ndiye pyu knî ye nmî kópu dyuu mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu, mu kópu u díy:o nuw:o u kópu dé yinê ye ndîi kópu dé. Nju tpémi nmî kópu dyuu ka daa kêlîmî nyédi, mu kópu u díy:o dpo, N:ii ngê mbwudu nmî ngópu angmê chaa, u ngwo u kwo anmî kêlîmî.^k ²³ P:aani p:aani Nju tpémi y:oo dpî mb:ii nmo, kn:aa yéli y:oo myoo mb:ii nmo, mu kópu u díy:o ye nmo tpaépê ngê, yenmîmo, Yesu Kédisu kîdosi íedê nmî l:êê díy:o pwene. Yi kópu p:uu Nju tpémi dpo lvêêdî té, dpo, Wu pini daa vyîlo. Dpo, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, dono daawa a pyw:oo, u pi ndîi ngê wa pyódu. Yélini daa Nju tpémi, nmî kópu dyuu yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu. ²⁴ Ngmênê Chóó Lémi ngê Nju tpémi yélini dpo ngmîdi té, Yesu Kédisu ka dpî kêlîmî mbê dmi, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ngwo dpo pyw:ee ngmê. Yélini daa Nju tpémi, Chóó Lémi ngê n:ii dpo ngmîdi té, Yesu Kédisu ka myoo kêlîmî mbê dmi, Yesu p:uu Chóó Lémi u nuw:o ndîi u ngwo dpî m:uu ngmê. ²⁵ Chóó Lémi ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile pi knî ye mbodo podo mbodo podo u kópu yi d:uu ngê, ngmênê ndëndê ngê nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. K:omo tpile pi knî ye yinê ye Yesu u wêdêwêdê dêpwo ya, kîdosi íedê u ngwo pwene, ngmênê Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêdê pyidu ngê. Ló pini ngmê u ntâa yinté kópu angmê d:uu?

²⁶ A tídê mbwó yoo, nmyi chóó nmyi p:uu a nuw:o mbê dmyeno. Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, ngmênê pi knî ye yinê ye, Nuw:o pyu ndîi yi vy:o yilî daa kwo, kada pini yi vy:o yilî daa kwo, yélini yi pi dmi ndîi yi vy:o yilî myedaa kwo.^l ²⁷ K:omo tpile yinê ye nmyi nuw:o dmi daa ndîi dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, mu kópu u díy:o yélini ye yi nuw:o dmi ndîi dé, mywene ye paa ghê we. K:omo tpile yinê ye kada pini nmyi vy:o daa kwo, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, mu kópu u díy:o kada pini knî ye mywene ye paa ghê we. ²⁸ K:omo tpile nmyi yi dmi y:e daa kwo, yinê ye nmyi pi dmi daa ndîi, yinê ye nmyo

j 1:19 Is 29:14 k 1:22 Mát 12:38; Dpodo 17:18 l 1:26 Mát 11:25

k:omo tpile dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini kada a wee, dîyo k:omo tpile ngê u nkwo paa pyaa dniye.^m 29 Yélini nmyi pi dmi daa ndîi, Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, kada pini yoo mb:ii too, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo daa kwo, Pi ngê chóó u pi a ngópu choo kmîmî. 30 Kada pini yoo mb:ii too, ngmênê Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo. Yesu ngê Chóó Lémi u nuw:o ndîi nmo a kêma ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo, Chóó Lémi u momu yéli ngê pyódu nmo, dîyo kóo k:oo wa kaa nmo.ⁿ 31 Yesu Kédisu ngê ngee nmo, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê mb:aamb:aa nmo pyw:àngo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni puku yedê a tóó, dpî ny:ee yó.

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo, nmî Lémi yichoo chaa kîgha.^o

Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmyi kêlîmî mbê dniye

2 1 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmye noon:aa tpaépê, daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa tpaépê dé.^p 2 Alanté nî nuw:o mbê wo, nê, Kódin tpémi ye kópu yilî yi p:uu daanî danê, ngmênê kópuni ndîi kópu ngê a tóó, yi kópu ye n:aa tpaépê. Nê, Yesu Kédisu mu ngmidi p:uu ye n:aa danê, nmyenê, Kîdosi íedê t:ee ngópu, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo.^q 3 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, noo mywenemywene, myenoo nkîngê. 4 Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî nê, u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa danê, mbwudu nmyi ngópu noo chapî dé,^r 5 mu kópu u dîy:o daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê paa kêlîmî mbê dmyeno, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê paa kêlîmî mbê dmyeno.

Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu

6 Dini ghi n:ii ngê nmye mwiyé noon:aa danê, daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê nuw:o ndîi u kópu dyuu ngma kwo, n:ii pi ngmê knî ye nmo tpaépê ngê. Yesu u yoo vy:o yéli, n:ii knî y:oo Yesu p:uu kópu dé mb:aamb:aa ngê dpo w:ee t:oo, yélini yi l:êê ghi dmi mye mb:aamb:aa dé, yi yéli ye yi mo yi kópu dyuu nmo tpaépê ngê. Yi kópu dyuu, daa dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu, myedaa kada pini yoo yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu. Yi kada pini yoo dîyo kuwó wa a ghê dmi. 7 Ngmênê kêle, Chóó Lémi u nuw:o ndîi u tumu kópu dyuu vyílo yinmo tpaépê ngê. Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêlî daa l:âmo ngê, yi kópu dyuu u ngwo a ngmo ngê, pi knî yi lama daa pyede. Vyílo yi kópu dyuu mbêmê wa ngee nmo, chóó ntee a tóó, yinté pini ngê

^m 1:28 Njems 2:5 ⁿ 1:30 2 Kódin 5:21 ^o 1:31 Jer 9:24; 2 Kódin 10:17

^p 2:1 1 Kódin 1:17 ^q 2:2 Nkal 6:14 ^r 2:4 1 Tes 1:5

wa pyódu nmo.^s ⁸Dyámê mbêmê kada pini yoo yi lama yi kópu dyuu dêpwongmê ya. Yi kópu dyuu yi lama woodoo kwo, ye nmî Lémi ndêndê kídosi nédê daapî t:ee ngópu.^t ⁹Doo u ntâa yi kópu daapêdê w:ee ngópu, mu kópu u díy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Chóó Lémi ngê kópuni nuw:o kwólu, apê,

Yélini yi nódo a nuu ghi a tóó,

yi kópu y:e wanî d:uu,

yi kópu pi ngê doongê módu,

pi ngê doongê nyongo,

pi ngê myedoongê nuw:o kwólu.^u

¹⁰Ngmênê nmo vyílo dé, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mbêmê yi tumu kópu dyuu nmo yinê a pywálfí ngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi tumu kópu yilfí yintómu yinê dpo pyw:ee té, Chóó Lémi u tumu kópu ndîfí dé yinê myedo pyw:ee té. ¹¹Dyimê pywuu nmye ngmênínê kuwo. Pi u tumu kópu dé kn:aa pini u lama daa ya nyédi, chóó u nuw:o k:oo a ya nyédi. Chóó Lémi mye yinté, u tumu kópu ndîfí dé chóó u Ghê Dmi u lama a pyede. ¹²Daa nmî chóó nmî nuw:o kní yi mbêmê ala kópu dyuu nmo pyw:àngo, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, mu kópu u díy:o kópuni nmî l:êê díy:o d:uu too, yi kópu dé nmî lama ntênê dny:oo ya.^v ¹³Kópuni nmo tpaépê too, daa nuw:o pyu ndîfí kní yi vy:o nmî ndê too, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî lama yinê a kalê too. Yélini yi mênê yi Ghéni Dmi mye tóó, yi kópu dyuu ye nmo tpaépê too, ye myeno tpiyé too. ¹⁴Ngmênê yélini yi mênê yi Ghéni Dmi daa tóó, doo u ntâa yi Ghéni Dmi u kópu dyuu d:uudpo pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o d:ud:umbiy:e d:uuwodê w:ee t:oo, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yélini yi mênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a tóó, u kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, kn:aa yéli y:oo d:uudpî ny:ee t:oo.^w ¹⁵N:ii u mênê yi Ghéni Dmi a tóó, u ntâa kópu yilfí yintómu dpî mya té, myedo w:ee té, ngmênê yi pini kuwa yéli y:oo d:uuwodê w:ee ngmê, u gha myed:uudpî m:uu ngmê.

¹⁶Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:uu ngmê u ntâa, nmî Lémi u nuw:o wa m:uu?

N:uu ngmê u ntâa, nmî Lémi wa dêépî kê?

Ngmênê nmî mênê nmî Lémi u Ghê Dmi a tóó, Yesu Kédisu u nuw:o nmî mênê mye tóó.^x

Kódin tpémi mwiyé ntee dnya a ya

3 ¹A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, k:omo tpile Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mênê doo ya, ngmênê na a ka nmyi mênê dêpwo ya. Chóó Lémi u nuw:o ndîfí u kópu dyuu nmye dípî

^s 2:7 Kílosa 1:26 ^t 2:8 Luukí 23:34; Dpodo 13:27 ^u 2:9 Is 64:4 ^v 2:12 Njon 16:13

^w 2:14 1 Kódin 1:23 ^x 2:16 Is 40:13

vyi too. Yesu Kédisu u yoo vy:o tpómu ntee tpile ngê nmyee ya.^y ²Pyââ ngê tpómu ka ngmo ntee a yémî ngê, yinté noo ndiye kîgha nmyo, nté wêdêwêdê nmye dêp:a kpo, mu kópu u díy:o doo u ntââ daap:ee ma ngópu. Ala ngwo nmyo dp:ee u ntââ dé, ³mu kópu u díy:o nmyi chókó nmyi p:uu nmye nuw:o nyédi, Chókó Lémi u Ghê Dmi u pono dnyinté nmye vyápê nyédi. Yi kópu nmye kîd:a d:êê, mu kópu u díy:o nipi ya nmyi lama dnyinté a tóó, u yi nmye a kwo, Yoo nmî chaa. Lukwe díy:o kn:aa yéli yi maa p:uu dmye ghê dmi. ⁴Lukwe díy:o dyámê mbêmê tpémi yi l:êê ghi dmi nmye d:uud:uu t:oo, ngmê knî y:oo apu, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu, ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu.

Chókó Lémi p:uu dpodo pyu yoo

⁵A tîdê mbwó yoo, Apolosa k:ii nyi pi dê yi mbêmê lukwe díy:o nmyi yoo dmyenê chaa ngmê. D:ii kada pini ndîfê dê. Nye Chókó Lémi u dpodo pyu dê. Nyi dpodo mbêmê Yesu u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye. Dpodoni dê yi p:uu Chókó Lémi ngê a kaa nyópu, vyílo yi dpodo dê y:e dódó doo. ⁶Nmyo Chókó Lémi u yâpwo têdê. Yâpwo têdê n:uu kpêmî ngê, nté woo n:uu kââ, Apolosa y:i doon:aa ngolo, ngmênê Chókó Lémi ngê nt:u yinê t:ângo.^z ⁷N:ii ngê nté woo dpî kââ, u pi têdê, n:ii ngê dpî ngolo, u pi mye têdê. Chókó Lémi mu ngmîdi u pi ndîfê, mu kópu u díy:o nt:u yinê dpî t:oo. ⁸N:ii ngê nté woo dpî kââ, n:ii ngê dpî ngolo, yi pi dê wontoo wontoo, pi mu ngmîdi p:uu a dpodo nódó. N:ii mb:aamb:aa ngê adî dpodo, yâpwo têdê chókó ngê mb:aamb:aa ngê wa pwila, n:ii dnyinté adî dpodo, dnyinté wa pwila. ⁹Chókó Lémi p:uu Apolosa k:ii nipi nye dpodo mo.

Nmyo Chókó Lémi u yâpwo têdê, myenté u ngomo kamî.^a ¹⁰Chókó Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu noo, ngomo km:ee mwiyé n:uu chó, sîment y:i u nkwo nî ndê ngê, ngmênê ala ngwo nmyi kada pini yoo yi ngomo pywuu p:uu mê dpodo té. N:ii yi ngomo p:uu adî dpodo, nuw:o mbêmê choo dpodo. ¹¹Doo u ntââ pi ngmê ngê ngomo kn:ââ daamuwa a t:oo. Yesu Kédisu mbêmê nmyi ngomo a kwo.^b ¹²Yélini yi ngomo p:uu a dpodo nyédi, tpileni ngê a dpodo nyédi, yi tpile u mo u mo dé. Woni knî y:oo chêêpî dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo nkéli chêêpî pee dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo silîpê nkól p:uu a t:emî dumo. Woni knî y:oo yimbwi dpo kp:anê t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo yi yââ ó kâmo yââ p:uu dpî t:ee t:oo. ¹³Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê pi yintómu yi dpodo têdê dmi wa m:uu té. Yi wéni ngê ndyuw:e wa nyow:a, yi dpodo têdê dmi u ngwo wa d:uu té.^c

^y 3:1-2 Hipílu 5:12-13 ^z 3:6 Dpodo 18:4,27-28 ^a 3:9 Epeso 2:20-22 ^b 3:11 1 Pita 2:4-6
^c 3:13-14 1 Kódin 4:5; 2 Tes 1:7-10

14 Pini n:ii u dpodo têtê ghi wêdêwêdê, doo u ntââ ndê ngê daawa ma, yi pini ngê u dpodo u pywuu wa ngee. 15 Ngmênê pini n:ii u dpodo têtê ghi ndê ngê wa ma, u dpodo u pywuu daawa a ngee. Tpileni l:âmo ngê, mwo p:aa ngê wa pyódu, ndê ngê wa ma, ngmênê yi pini ngê chóó u ghê l:âmo daawa ngee, ndê dóó u mênê wa a pwii.

16 A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o Chóó Lémi u ngomo nmyi chaa ngópu. Mumdoó nmyi lama daa tóó, nmyo Chóó Lémi u ngomo, u yâpwo ghi nmyi mênê a tóó, u Ghê Dmi nmyi mênê mye tóó?^d 17 N:ii ngê Chóó Lémi u ngomo wa dyênê, Chóó Lémi ngê u nkwo wa dyênê. Chóó Lémi u ngomo k:oo u yâpwo ghi a tóó, dono y:i daa ya yédi. Nmyo mye ntee dé, nmyo u ngomo ghi dé, dono nmyi mênê kîngmê ya.

18 Nmyi nuw:o knî y:oo kîngê dóó nmyo. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dpo, Nê pi ngmê, dyámê mbêmê tpémi yi vy:o a nuw:o ndîî ngê dê pyódu, yi pini ngê yi kópu dpî kéé ngê, Chóó Lémi u nuw:o ndîî u kópu dyuu dé pêdê pyw:ee téne. K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi ye yi pini mbodo podo ngê wa pyódu, ngmênê Chóó Lémi ka u nuw:o ndîî ngê wa pyódu. 19 Mu kópu u díy:o dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o ndîî u kópu dé Chóó Lémi ka mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii dé yi nuw:o ndîî dé, dpo, Yoo nmî dóó té,
yi yéli dpî dêê dmi, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî dóó té.^e

20 Yinté kópu m:uu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi u lama a tóó,
yélini yi nuw:o dmi ndîî,
dnyinté a nuw:o nyédi.^f

21 Yi kópu u l:êê díy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yi pi dmi mbêmê nmyi chóóchóó namê chaa kîgha nmyo. Nangê vyi, Nê wu pini u yoo vy:o pini ngmê, mu kópu u díy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yintómu nmyi p:uu a dpodo nyédi. Chóó Lémi ngê kópu yilî yintómu nmye a kpo. 22 Nê, Apolosa pini dê Pita yi k:ii nmyi ndiye kîgha pyu ngê nmo pyede. Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, dyámê pê nmye a kpo, ghê pini dê pwopwo nmyi p:uu a dpodo mo. Kópuni ala ngwo a dpodo té, nmyi p:uu a dpodo té, mu dini ghi ngê u kópu dé nmyi p:uu amyidnyi dpodo. 23 Myenté Yesu Kédisu p:uu nmyo dpodo té, nmyo u yoo, Yesu Kédisu Chóó Lémi p:uu a dpodo, chóó Tp:oo.

Yesu Kédisu u dyépi yoo

4 1 Apolosa u k:ii ala kópu nyi p:uu dmyinê tpaépê, apii, Yesu Kédisu p:uu a dpodo mo, Chóó Lémi u tumu kópu dyuu y:oo a y:eñey:eñe ngmê. 2 Dpodo pyu ngê kn:aa yéli yi dnye dmi d:uudpî ny:oo, u lémi mu

^d 3:16 1 Kódin 6:19 ^e 3:19 Njópi 5:13 ^f 3:20 Psalm 94:11

ngmidi u dnye vyílo yichoo nyêmî. ³Yi kópu u l:êê díy:o kópuni a p:uu anmyi vyi t:oo, a ka tédê kópu dé. Kópuni kn:aa pini ngê a p:uu dpí vyi, a ka mye tédê kópu. A chóó a dpodo p:uu kópu myedínî tpaépê ngê.

⁴A dpodo tédê kópu d:ooongmê kn:aadi ngê, ngmênê a chóó daanî vyi, Dyâápe a p:uu daa t:a. Pini n:ii ngê nmî gha dmi dpo m:uu té, yi kópu a ka yinê wa vyi. ⁵Yi kópu u l:êê díy:o pi u pi ghêlí k:ii nangmê dyênê. Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a diyé, tumu kópuni mgídí vy:o a pyede, w:êênî wa yé té, kópuni kní yi l:êê díy:o yoo p:uu a dpodo nyédi, amyedê pywáfí té. Yi ngwo Chóó Lémi ngê u dpodo pyu yoo ntênê wa chaa kalê té.

⁶A tidê mbwó yoo, nmyi l:êê díy:o Apolosa k:ii dyimê pywuu ngê nmye d:a pyódu nyo, mu kópu u díy:o dêêpí kópu ngmê u nt:u kópu pèdê w:ee yó. Yi dêêpí kópu ala, Puku yedê kópu kní yi mbêmê dmyinê paa, u nt:u kópu alanté, Pi ngê pi ngmê u pi kíngí kmî, kn:aa pini u pi kíngí dyênê. ⁷N:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ala kópu u kwo nínê tpaépê, Kí pini, n:uu ngê kada pini ngê pyódu nyoo? Kópuni u l:êê díy:o kada pini ngê nyi pyodo, Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too, apii? Nyi kuu, ngmênê Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too. Lukwe díy:o ñyóóchóó nye chaa kígha ngê.

⁸A tidê mbwó yoo, lukwe díy:o nmyinê nmye kópu yílî yintómu yi ntââ mbêmê nmye pyede. Lukwe díy:o nmyinê nmye ndáápi ntee pini ngê nmyi pyaa dniye. Lukwe díy:o nmyinê nmye king ntee pini ngê nmye pyede. Yinté dpíno pyede. King ngê ntênê w:ii pyede, ye king ngê myepídmí pyódu nmo.^g ⁹K:omo tpile nmo Chóó Lémi u dyépi yoo, ngmênê na a ka Chóó Lémi ngê kuwó pini ngê mède pyódu nmoo. Na a ka vyída ntee pini ngê pyódu nmoo, pi yintómu yi ngíma, enjel yoo mye yi ngíma, nmî vye tédê dy:ââ nmoo. ¹⁰Yesu Kédisu u l:êê díy:o pi kní ye mbodo podo mbodo podo u yoo ngê nmî pyaa dniye, ngmênê nmyinê nmye Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dmi ndíî ngê dè pyódu té. Nmî chóó nmî wêdêwêdê p:uu dp:ee nuw:o nyédi, ngmênê nmyinê nmye nmyi wêdêwêdê ndíî. Kuwa yéli y:oo nmî pi dmi a dyede tumo, lukwe díy:o nmyi pi dmi a kmîmî tumo. ¹¹Dye ghi yintómu dono ngê nmo pyede. Nmo dómudómu nyédi, nmo mbwaambwaa nyédi, nmî kpídí dpo chaa dmi, kuwa yéli y:oo a kpakakpaka nmoo, p:aani p:aani nmo lèpí nyédi.^h ¹²Pi kní ye ndapí dpíno dmyinê ngê, nmî nté ndapí yi p:uu nmî chóó nmo dpodo nyédi. N:ii kní nmî p:uu a peede tpaépê nyédi, yi l:êê díy:o nmíno ngêpê nyédi. Dini ghi n:ii ngê a kpakakpaka nmoo, nmíno vyímî ngê.ⁱ ¹³N:ii kní y:oo nmî pi dmi a dyede ngópu, nmo kwunokwuno too, u yi nmo a kwo yédi, nmímo, Yi nuw:o dmi nmî ngmêê. Dyámê mbêmê tpémi ye, yinê ye nmo nté dínê péé dono, nmî p:uu a danê nyédi, dpo, Yi tuu dmi a kwo.

¹⁴Daa nmyi mywenemywene kígha u l:êê díy:o yi kópu d:a d:êê té, ngmênê u ya a nga a kwo, nîmo, Nmyi nuw:o dmi nê wátí té. Mu kópu

^g 4:8 Tpyuu 3:17,21 ^h 4:11 2 Kódin 11:23-27 ⁱ 4:12 Dpodo 18:3; Luukí 6:28

u díy:o nmyo a tp:ee ntee yéli. ¹⁵K:omo tpile pi yono yono yono y:a kní y:oo Yesu Kédisu u pi mbêmê adnyi ndiye kîgha nmyo, ngmênê nê mu ngmidi nmyi mî, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u pi y:i a chóó nmyi nuw:o n:uu kwólu. ¹⁶U l:êê díy:o, u ya a nga a kwo, A p:uu dmyina a mtyîmwe ngêêpî.^j ¹⁷Yi kópu u l:êê díy:o Timoti a kada kîné kââ, daa kêmakêma nmyimo mumu ngmê. Yi pini a tp:ee ntee pini, u nuu ghi ndêndê ngê a nódó a tóó. Daa pi dódó pyu, nmî Lémi p:uu nipi nye dpodo mo. Yesu Kédisu u yoo yi l:êê ghi dmi nmye amî vyîlí té, kópuni dyuu Yesu u yoo kní ye p:aani p:aani nîmo tpapê too, nmye amyimî vyîlí té.^k

¹⁸Nmyi vy:o pi kní ngmê dê mbodo ndîî mbodo ndîî mbê dmi, apu, Nê ngê mêdaamî m:uu nmo. ¹⁹Ngmênê nmî Lémi ngê a maa daawa a nkoko knomomê, ye límîlímî ngê anmy:uu m:uu nê. Mbodo ndîî mbodo ndîî u yoo yi ngwo an:uu m:uu té, nê, Mumdoo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê a dpodo té, ó yi chóó yi kópu dyuu ye tpapê tumo. ²⁰Chóó Lémi kóó k:oo yoo daa kópu dyuu mbêmê dpî ghê dmi, ngmênê chóó u wêdêwêdê mbêmê dpî ghê dmi.^l ²¹A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi angênté? Dpodombiy:e nmye wan:uu mbwólu, ó nmyi kópu dmi a kada am:ii l:âmo t:oo, ye mb:aamb:aa ngê u ngwo nmye p:aa t:aa.

Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê Yesu u pi kîngî dyênê

Mátiyu 18:15-17

5 ¹A tp:ee yoo, kópu nmyi p:uu mukîdí ny:oo. Nmyi vy:o pini ngmê ngê pyââ ti u kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Yintoo kópu ngîdí u yoo kní y:oo doongmê d:uu ngópu. Lukwe díy:o Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê yi kópu d:uu ngê. Lukwe díy:o u mî u kpâm kuwó pyââni t:âmo ngê. Apuu! ²Lukwe díy:o u kwo dpîp:e kwódu ngópu. Lukwe díy:o nmyinê mbodo ndîî mbodo ndîî té. U mywene nmye wo ghê wo, nmyi yoo kuwa w:ee kaa ngópu. ³K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A nuw:o k:oo yi pini wunê kîdí kóté kwolo. ⁴Nipi dpó wó yó, a nuw:o nmyi vy:o adîn:aa kwo, nmî Lémi Yesu u wêdêwêdê mbêmê yi pini kuwa anmî kââ.^m ⁵Setan kóó k:oo anmî kââ, yi pini too pee yinê paa dyênê ngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yi pini u ghê dmi mēpaa ngee ngê.

⁶Lukwe díy:o nmyinê mbodo ndîî mbodo ndîî té. Nmyi lama ka tóó, yis kní tp:oo daa ndîî anyinê ngî, kpo ndîî u mênê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Dononi nmyi mênê a tóó, mye yinté, wa k:aa. ⁷Yi dono a ngî tóó, dny:ii dy:ee tóó, yed:oo mb:aamb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yesu ngê kamî ngê ntee a pyódu nmyoo, yinté am:ii pyaa dmi. Nmyi lama ka tóó, nmo Nju tpémi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u dye ghi ngê, nmî ngomo kní yi k:oo yis daa ya yédi, nmo kéké ngê, mbîdédi

j 4:16 Pilipay 3:17 k 4:17 Pilipay 2:22 l 4:20 1 Kódin 2:4 m 5:4-5 1 Tim 1:20

pywápê ngmê wop nmo pîpî ngê. Nmî kn:ââ knî y:oo sipi tp:oo ntee a vya tumo, Chóó Lémi ngê yi tp:ee mââ kaa a w:êê too, daa vya too, Yesu Kédisu yinté mye pwene, ndê ka w:êê nmoo.ⁿ ⁸ Yesu u yoo vy:o nmyi k:ii nipi nmo wee, yis ntee dono nmî mênê kîngmê ya, pi dódó nmî mênê kîngê ya, dyâape nmî p:uu myekîngmê ya.^o

⁹ Pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, munmyenê, Pyââ ti pyu yoo yi k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰ Daa kuwa yéli yi p:uu nmye noo a danêmbum, yélini a pyââ ti nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, a kpa nyédi, yélini kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi. Yinté yéli p:aa yintómu a pyede. Doo u ntââ daanmyinê kuwo t:oo. ¹¹ Daa kuwa yéli yi p:uu noo a danêmbum, ngmênê Yesu u yoo vy:o yéli yi p:uu noo a danêmbum. Nmyi vy:o pini ngmê ngê yinté kópu ngmadí d:uud:uu, adí pyââ ti, adí ñuknweñuknwe, kn:aa yâpwo knî ye adí ngêpê, yoo yi pi dmi adí dyede dé, nté ndapî yi mb:aami ngê adí ya ó ndee pyu ndîî ngê adí ya, yinté pini u k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo.^p

¹²⁻¹³ Doo u ntââ kuwa yéli daanmo kée té, Chóó Lémi ngê yinê wa kóté kalê té. Ngmênê yinté dono nmyi vy:o n:ii ngê choo d:uud:uu, dmyinê kóté kîgha, nmyi yoo kuwa dmyinê kapî. Yinté kópu puku yedê mye tóó, Pi dono nmyi yoo kuwa dmyinê kapî.

Numo kóté kîgha u danêmbum

6 ¹ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o pini miyó dnyinté a ya nódó, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu ka dpî lee knî, kuwa. Lukwe dîy:o mywene y:e d:uudpî ghê. Yinté kópu nmyi chóó p:ee dmyinê l:âmol:âmo dé. ² Angênté, nmyi lama daa tóó Chóó Lémi u yoo knî y:oo dyámê mbêmê tpémi yintómu y:oo wa kóté kalê t:oo. Mumdo dp:ee ntââ dé, yinté kópu tédê nmyi chóó daanmyi l:âmol:âmo? ³ Lukwe, nmyi lama myedaa tóó, mu dini ghi ngê enjel yoo amy:oon:aa chámê té. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi kópu dyuu daanmyi l:âmol:âmo dé. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu nmyi vy:o dpî pyódu, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu knî ye kuwa nmye lêpî nyédi. ⁵ Mywene nmye choo kwo. Mumdo nuw:o pyu nmyi vy:o daangma a kwo, pini n:ii u ntââ yinté kópu dpî l:âmo? ⁶ Lukwe dîy:o pi ngmê ngê u mbwó kóté tédê dpî ñuw:o, kuwa pini ngê dp:uu kóté kalê dé.

⁷ Ndêndê ngê nmye kn:aadikn:aadi ngópu. Lukwe dîy:o nmye numo kóté kîgha nyédi. Lukwe dîy:o yi kópu knî dênmyinê vyîmî tumo. Nmyi mbwó ngmê adí mtíkó knomomê, nangê kóté kwolo, dmyina a vyîmî.^q ⁸ Lukwe dîy:o numo p:uu nmye dono nyédi. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile nmye t:âmot:âmo tumo. ⁹ Mumdo nmyi lama daa tóó, pi dono yoo Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi. Pi knî y:oo kîngê dóó

ⁿ 5:7 Ex 12:21; Njon 1:29; 1 Pita 1:19 ^o 5:8 Ex 12:15 ^p 5:11 2 Tes 3:6; Taitas 3:10;
2 Njon 1:10-11 ^q 6:7 Mát 5:39-40; 1 Tes 5:15

nmyo. Yélini a pyââ ti nyédi, kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi, pi u kuwó a pyuwópyuwó nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo daangmamî ghê.^r 10 Kpáápi yoo, núknwe yoo, ndee pyu ndîi yoo, pi u pi dyede pyu yoo, ó nté ndapî yi mb:aami yoo, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo myedaangmamî ghê. 11 Knî ngmê yinté kînmyee a ya, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmyi dono kî chedê too, nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi ngmópu, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmyoo.^s

Pyââ ti mââ ti p:uu kópu

12 Nmî Lémi Yesu ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê kamî ngê pyódu nmoo. U l:êê díy:o kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu ngmê nmyi kada kîngê ghê. Yesu Kédisu nmyi kada vyílo yichoo kwo. 13 Nté nmî núknî yi mênê dpî lê, yi l:êê díy:o a tóó, nté u l:êê díy:o nmî núknî a pyede, ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê miyó dê wa dyênê dê. Pyââ ti mââ ti daa yinté kópu dé. Nmî Lémi ngê daa pyââ ti mââ ti yi l:êê díy:o a l:âmo nmoo, chóó u l:êê díy:o a l:âmo nmoo, nmî l:êê díy:o mye pwene.^t 14 Chóó Lémi ngê nmî Lémi kpêênî mêtê pyidu ngê, u wêdêwêdê mbêmê yinté amyedê pyidu nmo.^u

15 Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmyo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé. Lukwe, pi ngmê ngê Yesu u mbyuu pee ngmê téli pyââ u k:iî ngmîdi ngê wa pyódu? Apuu! Doo u ntââ.^v 16 Mumdoo nmyi lama daa tóó, n:iî téli pyââ ka dpî lê, u k:iî ngmîdi ngê dpî pyaa knî. Yi kópu puku yedê mye tóó.^w 17 N:iî nmî Lémi k:iî ngmîdi ngê dpî pyaa knî, yi nuw:o dê ngmîdi ngê dpî pyaa knî.

18 Pyââ ti mââ ti vy:o a pwii dmyeno. Kn:aa dono ngmanyi d:uu, ye kn:aa pini ngmanyi dyênê, ngmênê wanmyi pyââ ti, ye nmyi chóochóó wanmyi dyênê t:oo. 19 Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó a pyede, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi yi mênê a kwo. Ghéni Dmi n:iî Chóó Lémi ngê nmye a kpo, nmyo u yâpwo ghi.^x 20 Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó nmyi tpile dé, Chóó Lémi ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê dpodo kîgha dé, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we.^y

Yéyéé u danêmbum

7 1 A tîdê mbwó yoo, pwepwee pee yedê póó n:iî a ka nmyinê dy:ââ ngópu, yi kópu knî yi p:uu nmye nîné d:êê. Yéyéé p:uu mwiyé nmye

^r 6:9-10 Epeso 5:5; Tpyuu 22:15 ^s 6:11 Taitas 3:3-7 ^t 6:13 1 Tes 4:3-5

^u 6:14 Lóma 8:11; 2 Kódin 4:14 ^v 6:15 Lóma 12:5; 1 Kódin 12:27 ^w 6:16 Gen 2:24

^x 6:19 1 Kódin 3:16 ^y 6:20 1 Pita 1:18-19

nîné d:êê. N:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi p:uu ntênê nî dpodo, u l:êê dîy:o daawa yéé, yi pini ngê kópu mb:aa dpî d:uu, ²ngmênê yi pini pyââ ti ngê kîngê dyênê. Yi kópu u l:êê dîy:o pi yintómu dny:oo yéyéé.

³Cha cha yi kópu ala. Pyââ u moo ka d:uudpî nganê mb:anê, mââ u kpâm ka myed:uudpî nganê mb:anê. ⁴Pyââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u moo u tpile yilî. Myenté, mââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u kpâm u tpile yilî. ⁵Numo p:uu wuwu nangê kwódu. Ngmênê, pi cha y:oo u yi y:e adî kwo, Dpodombiy:e ny:oo ngêpê, wo knî ngmê yi k:oo, ye wuwu yi chóó noko dny:oo kwódukwódu, dpodombiy:e u ngwo dny:oo ngêpê. Yi ngêpê u wo knî dny:oon:aa lêpî, ye yi kwódu yé kópu machedê ngê u ngwo choo pyodopyodo. Setan u wépi pwapî nmyi lama dnyinté a tóó. Kîmê dódó nmyo, pi ngê kn:aa pyópu p:uu kêê kîngmê yé.

⁶Kópuni nmye d:a d:êê, nmyenê, Pi yintómu dny:oo yéyééé, daa dêêpî kópu nmye yed:a d:êê. Yi kópu u nt:u ala, n:ii ngê u yi adî kwo, Pyââ ngmênî nya, yini choo yéyééé. ⁷Ngmênê nê nê, a nuw:o alanté, u ya a nga a kwo, Kwodo mgêmî yintómu nê ntee yéli ngê dny:oo ya, kîdnyingê yéyééé. Ngmênê daa pi yintómu u ntââ ngê a pyede. Chóó Lémi ngê woni yoo yéyééé u ntââ mbêmê dpo pyódu té, woni yoo yi mo ya u ntââ mbêmê dpo pyódu té.

⁸Kwodo mgêmî yoo, kuknwe yoo, ala kópu nmye nîné tpapê. Ntee n:aa tóó, yinté myedmyinê ya. ⁹Ngmênê nmyi mo ya doo u ntââ ngê nmye wa pyaa knomomê, ye dmyinê yéyééé. Pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o kîdnyingê ghiighii mbê dmi.^z

¹⁰Cha cha yoo yi dêêpî kópu m:uu ala, daa a chóó a dêêpî kópu, ngmênê nmî Lémi u dêêpî kópu. Pyââ ngê u moo kîngî kpîpî. ¹¹Wa kpîpî knomomê, ye kn:aa pini ngê kêê p:uu kîngê yé. Yi pyópu u moo ka mēdaawa diyé knomomê, ye u mo choo ya. Myenté, mââ ngê u kpâm kîngê kpîpî.

¹²Cha cha n:ii Yesu u yoo vy:o mu ngmidi ghê wo, woni daa ghê wo, yi yéli yi p:uu nîné danê. (A chóó a dêêpî kópu yinîné tpapê, daa nmî Lémi u dêêpî kópu.) Yesu u yoo vy:o pini n:ii ghê wo, ngmênê u kpâm daa ghê wo, yi pyópu ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pini ngê u kpâm kîngê kpîpî. ¹³Myenté, pyópuni Yesu u yoo vy:o ghê wo, ngmênê u moo daa ghê wo, yi pini ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pyópu ngê u moo kîngê kpîpî. ¹⁴K:omo tpile yi pini Yesu ka daa kélîmî yédi, ngmênê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u kpâm k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u kpâm Yesu ka a kélîmî yédi. Myenté, k:omo tpile nmî mbwó ngmê u kpâm Yesu ka daa kélîmî yédi, ngmênê Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u moo k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u moo Yesu ka a kélîmî

^z 7:9 1 Tim 5:14

yédi. Wo daa yinté, ye nmyi tp:ee dmâádîma Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê pê pyede, u nuu u yoo ngê daapídnye kwo. ¹⁵Ngmênê pini n:ii Yesu ka daa kélímî yédi u yi u ngwo adí kwo, U kpâm nê kuwo, ye dpî lee we, nmî tîdê u yéyééé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Myenté, pyópuni Yesu ka daa kélímî yédi u yi u ngwo adí kwo, U moo nê kuwo, ye dpî lee we, nmî mbwó u yéyééé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Yini dpî lee we, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê daa dnyepéli u l:êê díy:o a ngmidi nmyoo, u yi u ngwo a kwo, A yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.^a ¹⁶Nmî tîdê, mumdoo nyi u ntââ, moo u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? Nmî mbwó, mumdoo nyi u ntââ, ngmâm u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ?^b

Daa ya ngmêêpî u danêmbum

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya, dpodoni íedê nmî Lémi ngê a kaa nmyoo, yi dmyinê dpodo. P:aani p:aani Yesu u yoo kní ye yi dêêpî kópu dyuu yinté ye myinîn:aa tpaê too. ¹⁸Nju pi n:ii Chóó Lémi ngê, Yesu u yoo vy:o dpî kââ, yi pini ngê kîngí vyi, U ya a nga daa kwo, Chóó Lémi u l:ii a p:uu choo ya. N:ii daa Nju pi, Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o dpî kââ, yi pini Nju pi ngê chóó kîngê pyódu, pi ngê Chóó Lémi u l:ii yi pini p:uu kîngí t:oo. ¹⁹Ala ngwo Chóó Lémi u l:ii t:emî têdê kópu ngê dê pyódu, u dêêpî kópu dyuu cháâcháâ yi ndîf kópu.^c ²⁰Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya. ²¹A mbwó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o kaa nyoo, yi ngwo pi ngmê ngê wop doo a dpodo kîgha ngi, ye p:uu chi dpodo, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Ngmênê n:ii ngê wop a dpodo kîgha ngi, u yi u ngwo adí kwo, Nyi nî pw:ii, ye u kwo nangê nganê mb:anê, choo pw:iipw:ii ngi, nyóó l:êê díy:o anyin:aa dpodo. ²²Pini n:ii pi ngmê ngê wop a dpodo kîgha ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê dpo ngmidi, u nuw:o nmî Lémi p:uu dpî ghê. Myenté, ndapî p:uu dpodo pyu n:ii nmî Lémi ngê dpo ngmidi, nmî Lémi p:uu dpodo pyu ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu p:uu wop a dpodo yédi.^d ²³Chóó Lémi ngê kópu ndîf ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo, yi kópu u l:êê díy:o pi kní yi nuw:o u pono kîdmyemê vyápê. ²⁴A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mwo a ngmidi nmyoo, u k:ii nmyinê kâádí ngópu, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya.

Kwodo mgêmi yoo yi kópu

²⁵Kwodo mgêmi yoo yi p:uu kópu u nkwo nmye ngmênîndê tpaê. Daa nmî Lémi u dêêpî kópu nmye yinîndê tpaê, ngmênê yi kópu p:uu a chóó

^a 7:15 Lóma 12:18 ^b 7:16 1 Pita 3:1-2 ^c 7:19 Lóma 2:25; Nkal 5:6 ^d 7:22 Epeso 6:6; 1 Pita 2:16

a kópu nmye ngmênîné tpaápê. Doo u ntââ daanî dóó nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê a nuw:o u ntââ ngê a pyódu ngê.

²⁶Ala dini ghi ngê dye ghi dono vy:o nmo pyede, u l:êê dîy:o pi ngê u ya kîngê ngmêê. ²⁷N:ii u kpâm a tóó, kîngê kéé. N:ii u kpâm daa tóó, ghêlî k:ii kîngê yéé. ²⁸Ngmênê pini n:ii dpî yéé, daa dono kópu yu d:uu, myenté pyópuni dpî yéé, mye daa dono kópu yu d:uu. Ngmênê u ya a nga daa kwo, Ala dye ghi dono vy:o dono a pyw:ee yó.

²⁹A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê dini ghi n:ii yó, daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî nuw:o dmi dyámê u kópu knî yi p:uu kîngmê kwo. Yéé u nuw:o u kpâm p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi p:uu choo kwo. ³⁰N:ii u pi u l:êê dîy:o a mbê, u nuw:o modo dyé ngê, nmî Lémi p:uu dpî kaa ngê. N:ii knî y:oo w:aa da pyw:ee ngmê, yi kópu mu ngmîdi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. N:ii knî y:oo yi tpile dpî pwîla t:oo, yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. ³¹Dyámê u kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo kwo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilî yintómu daa dye ghi daadîf adnyi ya, nmî Lémi ngê wa ngmêê té.^e

³²U ya a nga daa kwo, Nmyi nuw:onuw:o u kópu dyuu ndîf kópu ngê nmye pyaa dniye. Pi mgêmî u nuw:o ngmîdi ngê a ya yédi, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u nuw:o nmî Lémi p:uu a kwo yédi, ³³u yi u ngwo a kwo yédi, U nuu u kópu nî d:uud:uu dé. Ngmênê yéé u nuw:o miyó ngê a ya yédi. Nmî Lémi p:uu a nuw:o yédi, ngmênê dyámê u kópu knî yi p:uu mye nuw:o yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, U kpâm u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé. ³⁴Kwodo mye yinté, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u yi u ngwo daa kwo yédi, U nuw:o kn:aa lee we, u yi u ngwo myedaa kwo yédi, U nt:u kn:aa pini ka nî y:oo. Ngmênê yepe dyámê u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo yédi, U moo u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé.

³⁵Yi kópu nmye d:a vyi té, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Mb:aamb:aa ngê pèdmyinê ya. Yééyéé nmye dînf kwódukwódu, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nmî Lémi mu ngmîdi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo, mb:aamb:aa ngê p:uu dmyinê dpodo.

³⁶Pini n:ii u yémî p:uu a kwo, ghêlî k:ii daawa yéé knomomê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e adîn:aa dpodo, ye yi pini ngê maa mb:aa ye kîgha ngê. Ngmênê u kuwó dini ghi ngê u nuw:o u kwo ayimênê diyé, awo, A yémî p:uu pyââwe ngê a pyodopyodo, nanê wa nya, u yi u ngwo adî kwo, Nî nya, ye dpî nya ngê, daa kópu dono ayi d:uu. ³⁷Ngmênê yi pini ngê chóó wa vyi, Daanî yéé, a mo anî ya, pwopwo u dî, ye yinté choo ya. U lama adî ya, A nuw:o ngê daawa dóó nê. Yi pini u mo choo ya, kîngê yéé.

³⁸A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê u yémî p:uu dpî nya, kópu mb:aa yu d:uu,

^e 7:31 1 Njon 2:17

n:ii u mo a ya yédi, kópu mb:aa mye d:uud:uu ngê, k:uuchêm u kópu ye d:uud:uu ngê.

Yepe yoo yi kópu

³⁹Yepe ni u moo a tóó, kn:aa pini p:uu kîngê nuw:o, ngmênê u moo wa pw:oo knomomê, ye u ntââ amê yéé. Pyópuni Yesu u yoo vy:o a kwo, kuwa pini ngê kîngî nya.^f ⁴⁰Ngmênê yi pyópu daawa yéé knomomê, ye mb:aamb:aa ngê adí ya. K:omo tpile nmyi kada pini woni yoo yi nuw:o dmi daa yinté dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê mye tóó, u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a vyi.

Tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu danêmbum

8 ¹A tídê mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, myomoni kópu p:uu nmye nîné d:êê, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu. Nmî lama ka tóó, K:omo yâpwo daa ndêndê ngê yâpwo njini, u l:êê dîy:o nmî vy:o pi ngmê knî y:oo yinté tpile tp:oo mbyuu ka a pîpî tumo, yinê ye u kópu daa tóó. Ngmênê pi woni knî ye kwódu ye u kópu, yi tpile tp:oo mbyuu d:uudpî ma ngmê. A tídê mbwó yoo, n:ii yoo yi lama yinté a tóó, apu, K:omo yâpwo daa yâpwo njini, yi yéli daadnya a mbodo ndîf mbodo ndîf, wo yéli yi pi dmi daadnya a dyede. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, nmyi mbwó yoo yi pi dmi namê dyede. N:ii nódo u tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi a pyede, yi gha dmi a wêdêwêdê kîgha too. ²Pini n:ii ngmênê u kwo kópu yilí yintómu u lama a pyede, yi pini dnyinté a nuw:o yédi, ³ngmênê n:ii nódo Chóó Lémi u nuu ghi a tóó, Chóó Lémi u lama pini, kóó kuwa daamí kââ.^g

⁴Dini ghi n:ii ngê kuwa pini ngmê ngê tpile tp:oo dpî vy:a, k:omo yâpwo u pi u ngwo dpî vyi, u ntââ yi tpile tp:oo mbyuu anmî ma, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó k:omo yâpwo daa yâpwo ndêndê, Chóó Lémi mu ngmídi yi yâpwo ndêndê. ⁵⁻⁶K:omo tpile pi knî y:oo yâpwo yilí a cháâcháâ tumo, ngmênê nmîné nmo yâpwo mu ngmídi ndêndê, Chóó Lémi. Yi pini nmî Mî, tpile yilí yintómu yinê l:âmo too, u l:êê dîy:o nmo pyede. K:omo tpile yoo yi lémi yilí, a cháâcháâ tumo, ngmênê nmî Lémi ndêndê mu ngmídi, Yesu Kédisu, pini n:ii Chóó Lémi k:ii dyámê pê l:âmo ngópu, ghê kamî nmo yinê myedê kpo.^h

⁷Ngmênê pi woni knî yi lama yi kópu dnyinté a tóó. Yesu u yoo vy:o ghêlí k:ii daa ghê dniye, m:ââ yilí yi k:oo k:omo yâpwo knî ye dnyimo a ngêpê, k:omo yâpwo knî yi l:êê dîy:o tpile tp:oo kpêê ngê dnyimo a yiyé dé, mbyuu dnyimo a pîpî dé. Ngmênê ala ngwo yinté ntini daa pîpî tumo. Yinê ye k:omo yâpwo u pi p:uu a t:a, apu, Chóó Lémi ka tupwótupwó

^f 7:39 Lóma 7:2-3; 2 Kódin 6:14 ^g 8:3 Njon 14:23 ^h 8:5-6 Epeso 4:6; Njon 1:3

ngê angmanmî pyódu. ⁸Daa nté u l:êê díy:o Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê anmî pyaa dmi. N:ii ngê yi ntini dpî kpîpî, Chóó Lémi ka dono ngê d:uudpî pyódu. Myenté, n:ii ngê yi ntini dpî ma, yi kópu mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu. ⁹A mbwó, lama ka tóó, k:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, u l:êê díy:o yinté ntini nye pîpî too. Nga u ntââ, ngmênê ñîdê mbwó yoo yi p:uu chi nuw:o. Pini n:ii u lama yi kópu dnyinté a tóó, nangê lvêêdí.ⁱ ¹⁰K:omo yâpwo u ngomo k:oo kmaapî tédê nangmê nî. Yinté pini ngê y:i wa m:uu ngi, yi ntini pee my:oowa ma, ngmênê u kwo dono kópu ayi d:uu, chóóchóó nmî Lémi u yoo kuwa wa ghê. ¹¹Kópuni lama a tóó u l:êê díy:o lukwe díy:o mwó anyiné lvêêdí. Yi pini u l:êê díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu pwene. ¹²Lukwe díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu anyi dono, pini n:ii u l:êê díy:o pwene anyiné lvêêdí, mwó yoo yi p:uu am:ii dono, yi nuw:o dmi anyi dyênê. ¹³Nê nê a nuw:o alanté. Ntini n:ii ngê a mbwó wa a lvêêdí, yi ntini mēdaanî ma, u dí pwoopwo. U ya a nga daa kwo, A mbwó a l:êê díy:o ngma a lvêêdí we.^j

Kópuni dyuu yi wépi dmi Póól ngê puwá

9 ¹A tidê mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A l:êê díy:o pi ngma a lvêêdí we. Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. K:omo tpile u ntââ ndapî nmye p:aa dmy:ee ngê, ngmênê nmye dîp:ê dmy:ee ngê. K:omo tpile kópu yilî yi kwódu ye kópu daangma a tóó, ngmênê woni knî yi wépi dmi a chóó nî puwá. K:omo tpile nmî Lémi Yesu a chóó a ngwolo dē y:oo nî módu, u dyépi ngê u ngwo a pyódu noo, ngmênê tpile nmye dînî dmyinê ngê. K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo, ngmênê tpile nmye dînî dmyinê ngê.^k ²K:omo tpile pi woni knî ye yinê ye d:aa Yesu u dyépi ngmê, ngmênê nmyinê nmye nê u dyépi ngmê, mu kópu u díy:o u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo.^l ³Yi kópu pi knî ye n:aa tpaépê ngê, yélini y:oo a pi a dyede ngópu.

⁴A tidê mbwó yoo, yélini yi l:êê díy:o n:aa dpodo yédi, mumdoo doo u ntââ nté mbwaa ye daanî dmyinê dē? U ntââ, ngmênê ye dînî dmyinê doo, a chóó a kêê dē y:oo n:aa dpodo yédi, ndapî u ngwo n:aa kmênêkmênê ngê. ⁵A kpâm wo tóó, u ntââ p:aa y:eñey:eñe, yoo nye pîdnya a vuyuwo. Dyépi woni yoo, Pita u k:ii, nmî Lémi u mbwó yoo nye yi k:ii, yi kpâm yoo a y:eñey:eñe tumo, yoo yi ntépîná knî yi k:oo a kmaapî nyédi. ⁶Mbanapas k:ii nyo miyó njini nyi chóó nyi kêê dē y:oo nye dpodo nódó, nyi ndapî u ngwo nye kmênêkmênê ngê, ndapî nmye dēnyipu dmyinê. ⁷Mumdoo lede knî y:oo yi kaa taa kpídî yi chóó yi ndapî ngê dpî pwila t:oo? Kêle, yi kada pini ngê yinê dpî pwila té, ye dpî y:ee té. Mumdoo n:ii ngê yâpwo tédê dpî yé, nté y:i d:uudpî ma? Kêle, y:i a kmaapî yédi. Mumdoo n:ii u sipi w:uu a kwo yédi, módó ye a vuyuwo

ⁱ 8:9-11 Lóma 14:13-15 ^j 8:13 Lóma 14:21 ^k 9:1 Dpodo 26:16 ^l 9:2 2 Kódin 3:2-3

yédi? Mye yinté, yélini yi vy:o n:aa dpodo yédi, u ntââ yi ntépînâ knî yi k:oo anî kmaapî, ndapî ye amy:aa dmyinê. ⁸Daa a mo dí vyí, ngmênê yinté kópu puku yedê mye tóó. ⁹Mósisí ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,
komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Mumdoo Chóó Lémi pudumakó knî yi p:uu doo a danê?^m ¹⁰Mumdoo daa nmî p:uu doo a danê? Ndêndê ngê nmî p:uu doo a d:êê. Yélini wunê n:êê nyédi, yélini wumê nté mgîpî nyédi, daa módó a dpodo nyédi. Yi lama a tóó, Kwéli nmo dpodo té, díyo y:i anmî kmaapî. ¹¹Nmyo a yâpwo tédê kamî, nté woo n:uu kaa too, mumdoo doo u ntââ nt:u daangmanî ma?ⁿ ¹²N:ii knî y:oo wunê ndiye kîgha nmyoo, nmyi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi, mumdoo doo u ntââ yinté kópu a nga daanmyi d:uu ngmê? Ngmênê a chóó tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê. Kópu yilí yintómu noo a vyímî dé, mu kópu u díy:o u ya a nga dépwo kwo pi ngmênê lvêêdí. U ya a nga myedêpwo kwo, Pi ngmê ngê Yesu Kédisu u kópu mb:aa u wépi pwaa ngê.

¹³Nmyi lama ka tóó, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nté yi dpodo tédê a kmênêkmênê ngópu.^o ¹⁴Myenté, nmî Lémi ngê apê, N:ii knî y:oo a kópu mb:aa pi knî ye adnyin:aa tpaê, yi nté y:i dny:oon:aa kmênêkmênê.^p ¹⁵Ngmênê tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê, ala pweepwee pee yedê ala ngwo nmye myedîní dmyinê. K:omo tpile dómudómu tédê amy:aa pw:onu, ngmênê pi knî ye nté ndapî daanî dmy:ee dé. Pi knî ye n:aa tpaê ngê, yenîmo, A chóó a ndapî a kêê dé y:oo n:aa kmênêkmênê ngê. Yi kópu k:omodanê kópu ngê ye kîngî pyódu, u l:êê díy:o ndapî ye dîní dmyinê ngê. ¹⁶Yi kópu u díy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye módó n:aa tpaê ngê. Doo u ntââ nmî Lémi u wépi daanê puwâ. Yi dpodo íedê a kaa noo. Yi dpodo daanî dódó knomomê, ye nmî Lémi ngê dnyinté daawa kpada nê. ¹⁷A chóó a nuw:o ngê wonî dpodo, ye a pywuu pênîné ngêêpî, ngmênê nmî Lémi ngê módó a dpodo kalê noo, doo u ntââ yi dpodo u wépi daanî puwâ. ¹⁸A pywuu n:ii nîné ngêêpî ngê, alanté a tóó, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. K:omo tpile yoo yi ntépînâ k:oo p:aa kmaapî, ngmênê yi kópu u wépi nî puwâ, nmî Lémi u kópu dyuu módó ye n:aa tpaê ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu.

Kópuni u l:êê díy:o Póól ngê u l:êê ghi dmi dpímo ngmêêpî dé

¹⁹Doo u ntââ pi ngê daadî dpodo kîgha nê, ngmênê pi dyêêdí yintómu yi p:uu wop n:aa dpodo yédi, mu kópu u díy:o pi yilí nmî Lémi Yesu u yoo vy:o paa ghê dniye. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi vy:o nîmo kwo

^m 9:9 Deut 25:4; 1 Tim 5:18 ⁿ 9:11 Lóma 15:27 ^o 9:13 Deut 18:1-3 ^p 9:14 Mát 10:10; Nkal 6:6

yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinê d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kêlímî mbê dniye. K:omo tpile daa Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê nmî Lémi ngê wa ngee nmo, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yi dêêpî kópu dyuu myinî cháâchââ ngê, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê a p:uu pêdê lvêédî we. ²¹ Myenté, dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinî d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kêlímî mbê dniye. Yi yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa cháâchââ tumo, yi vy:o myedín:n:aa cháâchââ too, mu kópu u díy:o mywene ye daapaa ghê we, a wépi daapaa pwaa y:e. (Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dîpî kée ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u dêêpî kópu dyuu vyílo yinî cháâchââ ngê.) ²² Yélini Yesu ka yimi doongê kêlímî mbê dniye, yi yéli yi vy:o kyedekyede n:aa m:ii yédi, u ya a nga daa kwo, Ngmênî lvêédî. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e pîdny:oo kêlímî. Yi pi dyêédî knî yi vy:o yinté pini ngê myinê pyodopyodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka knî ngmê paa kêlímî mbê we.

²³ Yi kópu yilí n:aa d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u kópu mbêmê kóó k:oo paa kaa téne, kóó k:oo myepaa kaa nêne. Dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê wa a kuwo nê. ²⁴ Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Mbêpê tédê, pi yilí a mbêpê nyédi, ngmênê ngmîdi kada dp:uu ghê. Dpodombiy:e dmyinê mbêpê, kada paa ghê dmyeno.^q ²⁵ Mbêpê pyu yoo ghêlî daa mbêpê nyédi, dpodombiy:e mwiyé wunê ndiye nyédi, daa núknweńuknwe nyédi, daa mbwaa ndanî nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Kada nmî mbêpê. N:ii kada dp:uu ghê, k:omo tpile pi knî y:oo yi pini u pi mēdaa nyepēnyepē ngópu, ngmênê dpodombiy:e a mbêpê nyédi. Kópuni u l:êê díy:o nmo mbêpê té, chedê ngê daawa pyódu.^r ²⁶ Yi kópu u l:êê díy:o dpodombiy:e n:aa mbêpê, u ya a nga a kwo, Kada n:uu ghê. Pini n:ii dê a l:êê nódó, nê yinté pini ngmê. Pini n:ii n:aa vyee ngê, dínî kn:aadikn:aadi ngê, dpodombiy:e n:aa vyee ngê. ²⁷ A nt:u n:aa dpodo kîgha ngê, núknweńuknwe u kwo n:aa kwódukwódu ngê, mu kópu u díy:o pi mgee ngê anî pyódu knomomê, k:omo tpile yoo woni a chóó nê danê too, ngmênê nmî Lémi ngê kuwa wa kaa nê.

Lvêédîlvêédî u dyimê pywuu dé

10 ¹ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêédî. Nmî kn:ââ yoo ntee a lvêédî dniye, yinté kîdmyengê lvêédî dmi. Dini ghi n:ii ngê Mósisi ngê Yichip u mênê a pw:ii too, nkalí too pee yidnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu.^s ² Pi knî y:oo ntee

^q 9:24 Pilipay 3:14; 2 Tim 4:7-8 ^r 9:25 2 Tim 2:4-5; Njems 1:12 ^s 10:1 Ex 13:21-22; 14:22-29

mbápitísím kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo, mye yinté, dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo nkalí too pee dnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu, Mósisi u yâmuyâmu pyu ngê u ngwo a pyaa dniye. ³Yâpwo nté ntee nmo pîpî ngê, mye yinté, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye yi nté dpîmo a dyede, pi yintómu knî y:oo yi ntini dnyimo a pîpî. ⁴Yâpwo wain ntee nmo ndanî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê Mósisi ngê mbwaa yinté ye myedpîmo a yémî. Daa ng:êêntómu Mósisi ngê u kiyé t:aanî u mênê dpîmo a dêêdêê, nmî Lémi ngê mbwaa u ngwo ye dpîmo a yémî. Yi t:aanî Yesu Kédisu ngê doo ya. ⁵K:omo tpile nmî Lémi ngê pi yintómu knî yi l:êê dîy:o yi kópu knî dpîmo a d:uud:uu dé, ngmênê yilí knî y:oo daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnya a d:uud:uu dé, yi yéli maa p:uu a pw:oo dniye. ⁶

⁶Kópuni y:e a pyodo, p:uu dmyinê nuw:o, yi nt:anê nangmê yââ. U yi y:e doo a kwo, Kópu dono nmî d:uud:uu dé. Yinté kópu nangmê d:uu. ⁷K:omo yâpwo ngma a l:âmo ngópu, u kwo dnya a ngêpê. Puku yedê alanté a tóó,

Nipi dnye kmaapî, nipi dnye mbwaa ndanî, nipi myednye ndens. ⁸

Yinté kópu nangmê d:uu. ⁸Ntee dnyimo a pyââ ti mââ ti, yinté kópu ngê kêê nangê t:oo. Wo ngmê ngê pyââ ti têdê pi my:oo yono yono yono y:a mê pyolo yono yono y:a (23,000) a pw:oo dniye. ⁹Nmî Lémi u tókótókó ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê dnyimo a tókótókó, tpile pê yilí knî y:oo dnyimo a kiyekiye dé, pi yilí u ngwo pw:oo dniye. ¹⁰Nmî Lémi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo nmî Lémi p:uu dnya a nuu mbumu, yi ngwo enjel ngmê dy:ââ ngê, yinê vya too. ¹¹

¹¹Kópuni y:e a pyaa dniye, yi p:uu dmyinê nuw:o, nmî l:êê dîy:o dyimê pywuu ngê a pyede. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, yinté dono kópu nangmê d:uu. ¹²N:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. ¹³N:ii wa lvêêdî knomomê, chóó kn:ââ. Setan ngê ntee a dódó nmyoo, pi yintómu yinté mye dódó too. Nmyi dódó têdê Chóó Lémi ngê daawa a kuwo nmyo, dpî ngee nmyo, Setan ka dpî kwódu, doo u ntââ dpodombiy:e d:uudpî dóó nmyo. Nyââ, nmî Lémi ngê dpî ngee nmo, nmî tókótókó ndîi têdê dpî dyé nmo. ¹⁴

Póól ngê k:omo yâpwo knî ye ngêpê u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴A tîdê mbwó yoo, Setan ngê kîdangê lvêêdî nmyo. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ka tóó, u l:êê dîy:o nîné kwunokwuno nmyo, k:omo yâpwo knî ye ngêpê têdê yi nkîgh:ê nangmê nî. ¹⁵Nmyi nuw:o knî yi mbêmê

^t 10:3 Ex 16:35 ^u 10:4 Ex 17:6 ^v 10:5 Num 14:26-30; Hipîlu 3:17 ^w 10:7 Ex 32:6
^x 10:8 Num 25:1-2 ^y 10:9 Num 21:5-6 ^z 10:10 Num 16:41-49 ^a 10:13 Hipîlu 4:15

nmyo m:ii nyédi, ala kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. ¹⁶Dini ghi n:ii ngê nipi nmînê wuwó ngê, wain d:âa u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, nmo ndanî ngê, yi ngwo nmî Lémi Yesu Kédisu u wêê ngê Chóó Lémi ka dpo kââdî nmo. Dini ghi n:ii ngê mbîdédi nmo pwapî ngê, nmo pîpî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê ngmîdi ngê dpî pyódu nmo, u nt:u ngê myoo pyódu nmo.^b ¹⁷K:omo tpile nmo yilî, ngmênê ngmîdi ngê nmo pyodopyodo nyédi, mu kópu u dîy:o mbîdédi mu ngmîdi yinmo pîpî ngê.^c ¹⁸Yisîléli tpémi yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yélini kpêê ziyé tédê nipi a kmaapî nyédi, Chóó Lémi u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa dmi.

¹⁹Kópu m:uu ala, p:uu dmyinê nuw:o. K:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, tpile tp:oo n:ii yi l:êê dîy:o a vyeo tumo, yi mbyuu tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.^d ²⁰Ngmênê yélini k:omo yâpwo knî ye a kpêê ziyé nyédi, daa Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, Setan u enjel ngmê ka a ngêpê nyédi. Yélini yi kpêê ziyé tédê nipi a kmaapî nyédi, Setan u enjel u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa dmi. U ya a nga daa kwo, Setan u yoo vy:o ghê dmyeno.^e ²¹Doo u ntââ nmî Lémi u k:ii ngmîdi ngê daanmyi ya, Setan u enjel u k:ii ngmîdi ngê myedaanmyi ya. N:ii Setan u enjel yoo yi k:ii a kmaapî nyédi, doo u ntââ nmî Lémi u k:ii mēdaa kmaapî nyédi.^f ²²Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmo nmî Lémi u kpâm ntee tpile dé, kn:aa pini ka wanmyi lee dmi, nmî Lémi nmyi l:êê dîy:o adî k:uundêpî. Nangê vyi, U wêdêwêdê tédê, daawa kpada nmo. Nmyi lama daa tóó, dnyinté daawa kpada nmyo.

²³Kópu yilî yi kwódu ziyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu ziyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu woni knî y:oo yoo yi gha dmi daa wêdêwêdê kîgha tumo. ²⁴Daa nmyi chóó nmyi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, ngmênê nmyi tîdê mbwó knî ye dmyinê vyyuwo.^g

²⁵Tpile tp:oo mbyuu n:ii nté pywupwi tédê anmyi mumu dé, dmyinê pywupwi dé, myedmyinê pîpî dé. Yi kópu daa tóó. Yi p:uu kîdmyinêngê nuw:o,^h ²⁶mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, apê,

Dyámê mbêmê tpile yintómu nmî Lémi u nêni dé.ⁱ

²⁷Kuwa pini ngmê ngê kmaapî tédê wa dóó kalé nmyo, u yi nmye adî kwo knomomê, Yi nmî lee dmi, ye y:i dmyinê lèpî, ntini n:ii nmyi ngîma adî yé, dmyinê pîpî. U kópu daa tóó, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ²⁸Ngmênê pi ngmê ngê nmye dî vyi knomomê, Kî tpile tp:oo mbyuu nangê ma, k:omo yâpwo ka kpêê ngê dê yé ngmê, ye yi ntini nangmê ma. ²⁹N:ii ngê yi kópu nmye wa vyi, yi pini u kélîmî u l:êê dîy:o yi ntini u wépi dpî pwaa yó, nangê ma. Daa nmyi chóó nmyi kélîmî u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê.

^b 10:16 Mát 26:26-28 ^c 10:17 Lóma 12:5; Epeso 4:16 ^d 10:19 1 Kódin 8:4

^e 10:20 Tpyuu 9:20 ^f 10:21 2 Kódin 6:15-16 ^g 10:24 Lóma 15:2

^h 10:25-29 1 Kódin 8:4-13 ⁱ 10:26 Psalm 24:1

Ala kópu a ka wanmyi vyi knomomê, a ka nye, Lukwe dîy:o pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kópu nmo wa kwódu? ³⁰A ka nye, Ntini n:ii u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, doo u ntââ pi ngê yi ntini nmo daadî kwódukwódu. ³¹A tîdê mbwó yoo, ntini n:ii nmye pîpî ngópu, mbwááni n:ii nmye ndanî ngópu, kópuni nmye d:uud:uu tumo, daa nmyi chóó nmyi nuw:o mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, ngmênê alanté dmyinê nuw:o, apii, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ndî ngê wa pyódu, yi kópu nmo d:uud:uu.^j ³²Pi nangmê lvêêdî. Nju tpémi yi maa dmi nangê nkoko, kn:aa yéli yi maa dmi myenangê nkoko. Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, kn:aa máádi p:uu nangmê kââ.^k ³³Ntee n:aa m:ii, yinté myedmyinê m:ii. Kópu yilí yintómu daa a chóó a l:êê dîy:o n:aa d:uud:uu too, ngmênê yoo yi l:êê dîy:o n:aa nuw:o yédi, u ya a nga a kwo, Pi yilí nmî Lémi kóó k:oo paa ghê dniye. Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntee nîné mtyîmwe ngêêpî, yinté a p:uu myedmyina a mtyîmwe ngêêpî.^l

Pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu

11 ¹⁻²A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu nmyi nuwo doongê kuwo wo, myenté nmî Lémi u yoo yi l:êê ghi dmi n:ii nmye nê núwo too, dye ghi yintómu nmye d:uud:uu tumo. ³Ngmênê u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama ntênê choo a ya, pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu Kédisu, Yesu Kédisu mbodo Chóó Lémi. ⁴Nmyi lama ka tóó, Kídiki tpémi yi vy:o, pyââ yoo dini ghi n:ii ngê a ngêpê nyédi, kpídî pee yi mbêmê a ya nyédi. Yi kópu u nt:u kópu alanté, yi pyópu knî y:oo yi moo knî yi dnye dmi mb:aamb:aa ngê a nyémî tumo. Ngmênê mââ n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpídî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o u mbodo mu ngmídi Yesu Kédisu, kn:aa pini ngmê doo u mbodo. ⁵Myenté, pyópu n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpídî pee mbêmê dpî yé, u nt:u kópu, u mbodo u moo. Yi kpídî pee mbêmê d:uudpî yé knomomê, ye u moo dpî mywenemywene kwolo. Yepeni u tumu mââ dpo pywáí, yi pyópu mbodo ntee dpo vyi ngmê, mywene u ngwo dpî ghê, mye yinté, pyópu n:ii ngê ngêpê módó dpî dóó, kpídî pee mbêmê daa ya yédi, yi pyópu u moo ngê mywene yinté myoo ghê. ⁶Pyópu n:ii ngê yi kpídî pee mbêmê daadî yé, mbodo chóó choo a vyi, mywene d:ud:umbiy:e u ngwo paa ghê we. Yi pyópu ngê u yi u ngwo daadî kwo knomomê, A mbodo a chápwo y:e, mywene a nga ghê we, ye yi pyópu ngê kpídî pee mbêmê choo yiyé. ⁷Mââ ngê kpídî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê tpile yintómu ntee wunê y:enê té, mââ ngê u kpâm ghee knî yinté mye y:enê too. Myenté, mââ u l:êê ghi dmi ntee a pyede, u kpâm u l:êê ghi dmi yinté myedny:oo ya,^m ⁸mu kópu u dîy:o mwiyémiyí

j 10:31 Kílosa 3:17 k 10:32 Lóma 14:13 l 10:33 1 Kódin 9:20-22 m 11:7 Gen 1:26-27

dini ghi ngê pyââ ngê mââ mwiyé daa tpyó, ngmênê Chóó Lémi ngê mââ podo ngma a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê.ⁿ ⁹Myenté, daa pyââ u l:êê dîy:o mââ l:âmo ngê, ngmênê mââ u l:êê dîy:o pyââ l:âmo ngê.^o ¹⁰Yi kópu u l:êê dîy:o pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé, u l:ii yi p:uu myechoo ya. Enjel knî y:oo yi kópu yi p:uu paa m:uu y:e, nmî Lémi u ngwo paa chaa kalê y:e. ¹¹Ngmênê nmî Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, mââ yoo daa nmî chóó nmo pyede, pyââ yoo myedaa yi chóó a pyede, numo ka nmo vyuwo té. ¹²Myenté mwiyé mwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mââ podo a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê, ala ngwo pyââ ngê mââ yinê dpî tpyé. Chóó Lémi ngê chóó yinté pyódu ngê.

¹³Yi kópu p:uu ntênê dmyinê a nuw:o. Mumdoo nmyinê nmye u ntââ, pyââ módó choo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo choo ngêpê? ¹⁴Pi yintómu yi lama alanté a tóó, pini n:ii ngê u mbodo d:uudpo chápwo, mywene u ngwo dpî ghê, ¹⁵ngmênê mbodo gh:aa dmi ndîî ngê pyââ dpo nâmo, u mbodo nm:ââ ngê a ya yédi. ¹⁶Nmyi vy:o pini ngmê yi kópu p:uu adî kwopwepe, yi pini ngê ala kópu dpî ny:ee ngê, Yesu u yoo dyámé wope wope yi l:êê ghi mu ngmidi, pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi a nyêmî tumo, u l:ii yi mbêmê a ya yédi.

Nmî Lémi u l:êê dîy:o kmaapî

¹⁷A tîdê mbwó yoo, kópu nmyi p:uu mukîni nyongo, daa a nuu u kópu ngê a tóó. Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, dp:ee numo ngêêpî nyédi, ngmênê numo p:uu nmye dono nyédi. ¹⁸Mwiyé mwiyé kópu ala, ala kópu kîni nyongo, ngmidi ngê dp:ee pyede, yoo nmyi chaa ngópu. Na a ka yi kópu ndê kópu, pee tp:oo u kwo dî kêlîmî mb:anê,^p ¹⁹mu kópu u dîy:o nmyi vy:o n:ii yoo a mbodo ndîî mbodo ndîî nyédi, nipi dpo wuwó, yinê ye kópu yilî yintómu yi lama a pyede, wo yéli yi lama dnyinté a pyede. U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Apuu! Yinté daadî ya.

²⁰Myomoni kópu ala. Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, daa nmî Lémi u l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi, nmyi chóó nmyi l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi. ²¹Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi nté lîmîlîmî ngê nmye pîpî ngópu, noko dp:ee yeede nyédi. Lukwe dîy:o nmyi vy:o ngópuch:anê yoo a dómudómu nyédi, yoo woni knî y:oo mbwaa yilî dpî nda ngmê, u ngwo dpî ghéti dmi. ²²Nmyi chóó nmyi ngomo knî yi k:oo dmyinên:aa nûknweñknwe, myedmyinên:aa ghétighéti. Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo nmyinê nmye k:omo tpile dé. Lukwe dîy:o ngópuch:anê yoo nmye mywenemywene kîgha tumo. Mumdoo yi kópu u l:êê dîy:o wanî chaa kalê nmyo? Kêle, daanê chaa kalê nmyo, daa a nuu u kópu yinmyinê d:uud:uu t:oo.

ⁿ 11:8 Gen 2:21-23 ^o 11:9 Gen 2:18 ^p 11:18 1 Kódin 1:10-12; 3:3

²³Kópuni u l:êê díy:o nipi nmo kmaapî nyédi, dmy:oongê w:ee ngópu. Nmí Lémi ngê kópuni wunê a ka a vyu, kînymyen:uu vyu. Mgídí n:ii ngê Njudas nmí Lémi u kwódo ngê ghê wo, Yesu ngê mbídédí a ngêédí, ²⁴Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. ²⁵Myenté, kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, yepê, Ala a wêê. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilí wa a kââdí. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmyi ndanî, ntee dí d:uu, yinté myedmyinê d:uud:uu. Yepê, A mgamê ngê choo ya.^q ²⁶Dini ghi n:ii ngê nmí Lémi u l:êê díy:o yinté nmye kmaapî nyédi, wain nmye ndanî ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu yinmyinê nj:ii ngópu, u dí wéni n:ii ngê wa a diyé.

²⁷Yi kópu u l:êê díy:o n:ii ngê nmí Lémi u nté módó dpî ma, u mbwaa d:ââ módó myoo nda, yi pini ngê nmí Lémi u nt:u dnyinté dpî châpu, u wêê dnyinté myoo châpu. ²⁸Mb:aamb:aa ngê p:ee mwiyé dmyinê nuw:o, nmyi dyââpe nmí Lémi ngê mwiyé choo pwapî dé, u nté u ngwo dmyinê pîpî, u mbwaa d:ââ u ngwo myedmyinê ndanî.^r ²⁹Pini n:ii módó a kmaapî yédi, módó a mbwaa ndanî yédi, yi pini ngê nmí Lémi u nt:u d:uudpî mya, nmí Lémi ngê u nkwo wa kpada. ³⁰Yi kópu u l:êê díy:o nmyi vy:o pi yilí dpî mbil:a, yi wêdêwêdê daa ndî ngê dpî pyódu, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ³¹Nmyi dyââpe mwiyé w:ee pwapî tumo, ye Chóó Lémi ngê daapî kpadakpada nmyo. ³²Dpî mya nmyo, u ngwo dpî kpada nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Yi l:êê ghi dmi ní wáti té, kuwa yéli yi vy:o mēdaanî kéé té.^s

³³A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê kmaapî tēdê nmyinê wuwó ngê, dmyinê numo t:âât:ââ. ³⁴Pini n:ii ngê dómu ndî choo kelekele, u ngomo k:oo mwiyé choo a kmaapî, nmí Lémi u yoo vy:o daapchoon:aa ñuknweñuknwe, nmí Lémi ngê u ngwo daawa a kpada nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kópu woni knî a chóó nmye an:uu vyi té.

Kópuni yilí yi l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo

12 ¹A tîdê mbwó yoo, kópuni yilí yi l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo, u kakémê mb:aamb:aa ngê nmye nîné chámêchámê, u ya a nga a kwo, Ntênê nmyi lama a yaa dniye. ²Nmyi lama kiyedê tóó, Yesu u yoo vy:o wunê ghêlî dpîp:e ghê dniye, Setan ngê nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu a kaa too, k:omo yâpwo knî ye nmyimo a ngêpê, ngmênê yi yâpwo ntóó dé, dnye yi mênê daa tóó. ³Ala ngwo pi knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye wumê kapî ngópu, ngmênê woni yoo myewumê k:omodanê nyédi, woni knî y:oo ndéndê ngê nmye wumê kapî ngópu. Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé.

^q 11:25 Ex 24:6-8; Hipîlu 8:8-13 ^r 11:28 2 Kódin 13:5 ^s 11:32 Hipîlu 12:5-6

Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:i i a mbêpê kîgha ngê, doo u ntââ Yesu u pi daawa dyênê, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:i i a mbêpê kîgha ngê, vyîlo yi pini ngê Yesu ntênê a cháâchââ ngê, kn:aa pini doo u ntââ. Daawa vyi, Yesu nmî Lémi ndêndê.^t

⁴Dpodo daa ngmidi yi l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Yi Ghéni Dmi mu ngmidi u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi, daa kn:aa ghéni dmi u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo nmo dódó too.^u ⁵K:omo tpile nmî Lémi p:uu daa dpodo ngmidi nmo dódó ngê, ngmênê nmî Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁶K:omo tpile daa dpodo ngmidi yi p:uu Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁷Nmo ngmêngmênté nmî dpodo têtê dpodo têtê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu wêdêwêdê ngê paa pyaa dniye.^v ⁸Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê u ntââ ngê dpo pyódu té, nmî Lémi u nuw:o ndîf mbêmê pi knî ye u ngwo a mbumu nyédi. Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi woni knî ye tumu kópu dé dpo kêma té, yi yéli y:oo yi kópu dyuu pi knî ye u nkwo dpî vyi t:oo.^w ⁹Yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê yi kêlîmî ndîf ngê dpo pyódu, pi woni knî u ntââ ngê dpo pyódu té, yoo u ngwo a pyipyi tumo.^x ¹⁰Yi Ghéni Dmi ngê pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, mbwudu u ngwo dpî chaa t:oo. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, Chóó Lémi u komo pi knî ye u ngwo a kapî ngópu. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, ghê dmi yinê dpî mya t:oo. Péntikos u wo ngê kópuni y:e pyodo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté kópu ala ngwo mye d:uud:uu ngê, yoo woni u ntââ ngê yinê dpo pyódu té, kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama pi knî ye a mbumu nyédi. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, yi kópu dyuu dpo w:ee t:oo, pi knî ye yi kakê mê moo chámê t:oo.^y ¹¹Vyîlo yi Ghéni Dmi ngê nmo ngmêngmênté dpodo yilî yi l:êê díy:o u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê dpo ngmidi nmo, ngmênê chóó u pono a vyápê yédi, nmî dpodo íedê dpodo íedê u ngwo dpî kaa nmo.

Nmo Yesu Kédisu kóó kpálî dé

¹²Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi Yesu Kédisu u yoo mye yinté, u yoo vy:o pi dyêédî yilî a kwo, nmî dpodo íedê dpodo íedê kaa nmoo.^z ¹³Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ngê mbáptisím kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye. Ala ngwo ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê mwiyé u mo mo nme a ya. Nmo knî ngmê Nju tpémi, knî ngmê

^t 12:3 1 Njon 4:2-3 ^u 12:4 Lóma 12:6-8 ^v 12:7 1 Kódin 14:26 ^w 12:8 Njon 4:16-19; Dpodo 5:1-5 ^x 12:9 Dpodo 3:6-7; 8:6-7; 14:8-10 ^y 12:10 Dpodo 2:4; 1 Kódin 14:5-12
^z 12:12 Lóma 12:4-5

daa Nju tpémi, knî ngmê yi pi dmi ndîi dé, knî ngmê yi pi dmi têtê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngmîdi ngê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu kóó kpâlî ntee tpile ngê pyódu nmoo, yinë a mbêpê kîgha nmoo.^a

¹⁴Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi u yoo mye yinté, nmo yintómu nmî dpodo daa ngmîdi, nmyi k:iî nmî dpodo ñedê dpodo ñedê a kaa nmoo. ¹⁵Yi dpodo knî yi p:uu dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pi yu wo pi, daapaa vyi, D:aa pi kóó, u l:êê dîy:o pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi yu pi p:uu a kwo. ¹⁶Pi ngwene myenté, wo pi, daapaa vyi, D:aa pi ngwolo, u l:êê dîy:o pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi ngwene pi p:uu a kwo. ¹⁷Pi d:ud:umbiy:e ngwolo ngê wo tóó, ye dnye angênté pî nyêmî. Myenté, pi d:ud:umbiy:e ngwene ngê wo tóó, ye tpile tuu angênté pî nyêmî. ¹⁸Ngmênê Chóó Lémi chóó doo nuw:o, pi p:uu tpile yilî u ngwo l:âmo ngê, kóó yu kaa too, ngwolo dê kaa doo, ngwene dê kaa doo, ñupu dê t:ee doo. ¹⁹Yi tpile knî pi p:uu wodaa kaa too, ye pi daa pi ngê yipî tóó, yi pââ ntee tpile ngê pî tóó. ²⁰Ngmênê pi alanté a tóó, tpileni yilî p:uu a pyodopyodo, yi dpodo yi dpodo a tóó. Yesu u yoo mye yinté, nmî dpodo ñedê dpodo ñedê a kaa nmoo.

²¹Yi kópu u l:êê dîy:o, pi ngwolo wo pi, kóó dê ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi ngwolo ngê dpodo angênté pî dódó. Myenté, pi mbodo wo pi, yu dê ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi mbodo angênté pî paa. Nmo mye yinté, nmî vy:o woni ngwolo ntee tpile dé, woni kóó kpâlî ntee tpile dé. ²²Nmî p:uu tpileni daa dpodo u ntââ dé, doo u ntââ daanmî kée té. ²³Nmî p:uu tpileni yi pi dmi têtê dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vuywo nyédi. Tpile n:iî dê pi ngê d:uudpî m:uu dê, mb:aamb:aa ngê nmo wópuwópu doo, ²⁴ngmênê nmî p:uu ghê tpile woni pi daa wópuwópu too. Chóó Lémi ngê yinté l:âmo nmoo, nmî p:uu tpileni yi pi dmi daa ndîi dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vuywo nyédi. ²⁵Doo u ntââ nmî p:uu ghê tpile woni daanmî kée té, mu kópu u dîy:o ghi ngmîdi a wee, numo ka a vuywo nyédi. ²⁶Pi p:uu ghi ngmîdi adî dpududpudu, ye pââ p:uu ghi yintómu mye dpududpudu yédi. Dpodoni pi ngê kílî dpî dóó anyi chaa kwolo, ye u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, u pââ p:uu tpile yilî mb:aamb:aa ngê moo pyódu.

²⁷Nmo yintómu Yesu Kédisu p:uu nmo pyede, nmo kóó kpâlî dé.^b ²⁸Yesu u yoo vy:o Chóó Lémi ngê u dpodo ñedê dpodo ñedê a kaa nmoo, mwyémwiyé yéli, dyépi yoo, myomoni yoo, komo kapî pyu yoo, pyoloni yoo, dêêpî pyu yoo, podoni yoo, n:iî knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu dpî chaa t:oo, limoni yoo, pi pyipyi pyu yoo, wononi yoo, pi ka vuywo pyu yoo, piini yoo, dy:oo pyu yoo, woloni yoo, yélini kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama a mbumu nyédi.^c ²⁹Yesu u yoo vy:o pi

^a 12:13 Nkal 3:28 ^b 12:27 Lóma 12:5 ^c 12:28 Epeso 4:11-12

pyile njini dyépi yoo, daa yilí komo kapí pyu yoo, daa yintómu dêêpí pyu yoo. Daa pi yintómu kní y:oo mbwudu a chapí tumo, ³⁰daa pi yintómu a pi pyipyi nyédi, daa pi yintómu kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, daa pi yintómu yinté kópu u kakê mê chámêchámê u ntâa ngê a pyede. ³¹Dpodoni yi pi dmi ndîf dé yi yi dmi nmye dny:oo kwo, ngmênê kópuni u pi d:ud:umbiy:e ndîf, u kakê mê nmye nînê chámêchámê.^d

Yoo yi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

13 ¹Kópuni ndîf kópu ngê a tóó ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. K:omo tpile kn:aa dyámê dnye ngê daa a lama aní mbumu, enjel yoo yi dnye ngê amy:aa mbumu, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadí ya knomomê, ye módó nmye pîní mbumu.^e ²Myenté, Chóó Lémi u komo aní kapí knomomê, tumo kópu yilí a lama adí ya knomomê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadí ya knomomê, ye p:aa k:omo tpile. Myenté, a kêlímî ndîf ngê wa pyaa knomomê, yi kêlímî mbêmê u ntâa mbu mwada y:i ngmaní dy:ââ, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadí ya knomomê, ye waní dîpí. ³K:omo tpile a tpile yintómu pi kní ye waní y:ee té, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadí ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nê. Dini ghi n:ii ngê pi kní y:oo u yi y:e adí kwo, Yesu u kópu u kwee nmî chápwo, yi ngwo Yesu daaní kée knomomê, u l:êê dîy:o yi yéli y:oo ndiya wa kée nê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadí ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê myedaawa chaa kalê nê.

⁴Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, pi ka lîmîlîmî ngê d:uudpî nod:e, pi kní ye a vuywo yédi. Yi pini daa ní:ee kapí yédi, chóó u pi daa kmîmî ngê, myedaa chaa yédi.^f ⁵Yi pini a pi chââchââ yédi, daa chóó u kópu kní yi p:uu a nuw:o yédi, daa nod:enod:e yédi, yoo yi dono kópu dé nódo daa t:emî too. ⁶Yi pini dono kópu kní yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê d:uudpî pyódu, ngmênê ndê kópu kní yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁷N:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a ya yédi, yoo yi dono kópu dé u kuwó dpî kée té, mêdaa nuw:onuw:o too. Pi kní ye a kêlímî yédi, ghêlî d:uudpî kée té, alanté a nuw:o yédi, dpo, Dîyo mb:aamb:aa ngê mē pyodopyodo té.^g

⁸Nmî nuu ghi dmi numo nódo adí ya knomomê, ye yi kópu chedê ngê daawa pyódu. Pi kní y:oo Chóó Lémi u komo ala ngwo a kapí ngmê, ngmênê dîyo chedê ngê wa pyódu. Pi yoo kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, ngmênê dîyo chedê ngê wa pyódu. Chóó Lémi ngê kópu woni nmo dpo vyi té, nmî lama u ngwo dpî yaa dmi, ngmênê dîyo yi kópu chedê ngê amye pyódu. ⁹Ala ngwo kópu pyile njini nmî lama a tóó, Chóó Lémi u komo dnyinté nmo kapí ngê, ¹⁰ngmênê dini ghi n:ii ngê

^d 12:31 1 Kódin 14:1 ^e 13:1 1 Kódin 12:31; 14:39 ^f 13:4 Lóma 13:10 ^g 13:7 1 Pita 4:8

tpile yintómu ntênê anmî m:uu té, yi kópu yilí chedê ngê wa pyaa dmi.
¹¹Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dini ghi n:ii ngê tp:ee noo a ya, tp:ee u nuw:o a mênê yedoo a kwo, tp:ee u kópu dyuu yinoo a tpaépê dé, myenoo a d:uud:uu dé. Dini ghi n:ii ngê mâawe ngê ní pyodo, tp:ee u kópu dyuu nê kuwo ngê. ¹²Yi kópu u nt:u kópu ala. D:ââ pudu knî yi kââ dmi mbwaa paa ntee anyi m:uu té, Chóó Lémi u kópu yilí yinté nmo yenê too, ngmênê díyo nmî nkígh:ê ntênê anmî m:uu té. Chóó Lémi u kópu dyuu ala ngwo dnyinté nmî lama a kwo, u lama ntee nmo pyede, yi ngwo yinté nmî lama u nkwo wa yââ.^h

¹³Ala kópu pyile knî chedê ngê daawa pyaa dmi, yoo yi nuu ghi dmi numo nódo ya ngmê, kêlîmî myomo, nmî Lémi u t:âât:ââ pyolo. Yi kópu pyile knî yi vy:o mwiyéni yi ndîni, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

**Chóó Lémi u komo kapî kada a tóó, kn:aa
 dyámê dnye ngê mbumu kuwó a tóó**

14 ¹Ala kópu ndîi kópu ngê nmye choo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. Myenté, u yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê dpodo íedê kaa nmîne, yi dpodo u ntââ ngê mye pyódu nmîne. Yi dpodo knî yi vy:o, Chóó Lémi u komo kapî yi ndîi kópu, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu pee tp:oo.ⁱ ²Pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê doo u lama a mbumu yédi, myedaa pi knî yi lama a mbumu yédi, d:uuwodê w:ee t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o daa pi knî ye a mbumu yédi, ngmênê Chóó Lémi ka a mbumu yédi, u Ghê Dmi mbêmê ngmee u kópu dé dpî vyi té. ³Ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, pi knî ye a mbumu yédi, dpî ngee té, dpî wêdêwêdê kalê té, yi gha dmi myoo pywâlî té. ⁴Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, chóóchóó ye ngêêpî ngê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, Yesu u yoo yintómu ye ngêêpî too.

⁵U ya a nga a kwo, Nmyo yintómu u ntââ ngê nmyi pyaa dmi, kn:aa dyámê dnye ngê u ngwo anmyi mbumu, ngmênê ndêndê ngê u ya a nga a kwo, U ntââ ngê nmyi pyaa dmi, Chóó Lémi u komo u ngwo anmyi kapî. Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, kópu ndîi ye d:uud:uu ngê, ngmênê pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngê. Pi knî ye yi kópu dyuu daawa tpaá knomomê, ye angênté wa ngee té. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye wa tpaá knomomê, ye wa ngee té.^j

⁶A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kn:aa dyámê dnye ngê nmye anîn:aa mbumu knomomê, ye lónté an:uu ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi u komo nmye an:uu kââ, ó kópu ngmê nmyi nuwo an:uu

^h 13:12 1 Njon 3:2 ⁱ 14:1 1 Kódin 12:31; 14:39 ^j 14:5 Dpodo 11:27-28; 15:32; 21:4,9-12

kwolo, ó nmye anîn:aa dêêpî, ye vyílo yi kópu knî y:oo u ngwo wa ngee nmyo. ⁷Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Nkéli mbywuu pââ dnyinté anyi wêê knomomê, ye pi knî y:oo u l:uu lónté wa mya ngmê. ⁸Myenté, lede yoo yi vy:o n:ii ngê nkéli dpuwo dpî wuu, l:uu dnyinté dpo yé knomomê, ye yi lede knî y:oo lónté wa a w:ee ngmê, yi lama daadî ya yi ngwo l:êê, yi l:êê u tpile dé daawa l:âmo t:oo. ⁹Myenté, kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, ye pi knî y:oo lónté wa a w:ee ngmê. Nmyi kópu dyuu módó wa ny:ee t:oo, yi mênê daawa kee dmi, adnyi ntééntéé. ¹⁰Dyámê mbêmê dyámê mbêmê dnye dyêêdî daa ngmidi a tóó, yintómu yi nt:u dmi a pyede. ¹¹Ngmênê kn:aa dyámê pi nmî vy:o ngmadî kwo knomomê, chóó u dnye ngê nmo adî mbumu knomomê, ye lónté anmo w:ee. Myenté yi pini ngê nmî dnye dmi myedaawa a w:ee. ¹²Nmyi wêdêwêdê kîgha mye yinté. U yi nmye a kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê kópu ndîî knî ngmênî d:uu. Kópu n:ii ngê yoo dpî wêdêwêdê kwolo, yi kópu knî yi p:uu dmyinê ngêpê.^k

¹³Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, nmî Mî ka mîchoo ngêpê, u ntââ ngê paa pyódu ngê, pi knî ye chóó u kópu dyuu paa tpaá ngê. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye ngê n:aa ngêpê yédi, a ghê dmi ntênê a ngêpê yédi, ngmênê daa a lama n:aa mbumu yédi, a nuw:o a líme yédi. ¹⁵Yi kópu u l:êê díy:o ghê dmi mbêmê n:aa ngêpê yédi, a nuw:o mbêmê myenî ngêpê yédi, ghê dmi mbêmê n:aa wéti yédi, a nuw:o mbêmê myenî wéti yédi.^l ¹⁶Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê ghê dmi mbêmê Chóó Lémi dpî chaa kwolo, pi knî y:oo angênté wa vyi ngmê, Ndê kópu, mu kópu u díy:o daa yi lama dpî chaa kwolo. ¹⁷K:omo tpile yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpî chaa kwolo, ngmênê yoo d:uudpî ngee té.

¹⁸Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o u ntââ ngê dpo pyódu nê, kn:aa dyámê dnye ngê a mo dnyinté dîní mbumu yédi, yinté mbumu ngê nê t:ee kalê nmyoo. ¹⁹Ngmênê Yesu u yoo vy:o yinté ye dîní mbumu yédi, mu kópu u díy:o kn:aa dyámê dnye ngê kópu yono yono y:a ye wanî vyi knomomê, daawa a w:ee t:oo. Ngmênê kópu pyile njini a nuw:o mbêmê ye wanî vyi té, wa a w:ee t:oo, u ngwo wanî wêdêwêdê kalê té.

²⁰A tídê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Tp:ee ntee a nuw:o yédi, yinté nuw:o dpî yé yó. Tpómu u lama dono ntee daa tóó, yinté dono nmyi mênê myekîngê ya, ngmênê pyââwe mââwe ntee a nuw:o nyédi, yinté dmyinê nuw:o.^m ²¹Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté ló dini a d:êê ngópu, apê,

A yoo knî y:oo a dnye daa nyêmî ngópu,
u l:êê díy:o kn:aa yéli wanî ngee té,
kaa taa ngê a yoo knî ye adnyi mbumu,

^k 14:12 Epeso 4:12 ^l 14:15 Epeso 5:19 ^m 14:20 Epeso 4:14

yi chóó yi dnye ngê ye amyidnyi mbumu,
ngmênê a yoo knî y:oo a dnye myedaawa ny:ee ngmê.ⁿ

²²Yi kópu u l:êê díy:o, yélini nmî Lémi ka daa kêlímî té, dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ala kópu u ngwo dny:oo tpaê, apii, Yoo ndêndê vy:o dpino wee, kuwa nmo wee, Lémi ndîi ngê wa kpada nmo. Yélini nmî Lémi ka a kêlímî té, yi kópu d:uudpî vyi ngmê. N:ii ngê Chóó Lémi u komo dpî kââ, Yesu u yoo dpî wêdêwêdê kalé té, ngmênê kuwa yéli kuu dé, d:uudpî geeg té.

²³Ngmênê Yesu u yoo yintómu nipi anmyinê wuwó knomomê, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, yélini daa kêlímî nyédi nmyi ngêpê têdê amye taa dmi, Yesu ka myedaawa kêlímî mbê dmi, noko yewo, Kêdê ghéti dmi. ²⁴Ngmênê Chóó Lémi u komo anmyi kapî knomomê, pini n:ii daa kêlímî yédi nmyi vy:o amyimê ghê knomomê, kópuni wa ny:ee té, u ngwo wa a w:ee, awo, Nê pi dono, a kpadakpada u maa p:uu n:aa kwo.^o ²⁵Chóó u tumu kópu dé yi ngwo wa ny:ee té, yed:oo yu mbodo dê y:e wa ghê, Chóó Lémi wa chaa kwolo, nmyewo, Yâpwo ndêndê ntênê nmyi vy:o a kwo.

Nipi ngêpê u kópu dé

²⁶A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, pi ngmê ngê wéti kn:ââ a chapî ngê, ngmê ngê dêêpî a yémî ngê, ngmê ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, ngmê kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye a tpiyé ngê. Kópuni yintómu nmye d:uud:uu tumo, yoo yi wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o dmyinê d:uud:uu dé. ²⁷Daa nuw:o mbêmê kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nmyi vy:o ndîi ngê kîngê pyódu. Pi miyó pyile choo ghodoghodo, ngmêngmênté dny:oo mbumu, yed:oo munto. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye mîchoo tpiyé. ²⁸Dnye tpiyé pyu nmyi vy:o daachoo kwo knomomê, ye kn:aa dyámê dnye ngê pi doo u lama mêkîngê mbwólu, tumu choo ya, chóó u nuw:o k:oo Chóó Lémi ka mîchoo mbumu. ²⁹Pi miyó pyile knî y:oo pi knî ye Chóó Lémi u komo dny:oo kapî, woni yoo yi kópu knî yi p:uu ntênê dny:oo nuw:o.^p ³⁰Ngmênê Chóó Lémi ngê pi ngmê ka kópu m:uuwa a vyi knomomê, choo ghodoghodo, yi kópu pi knî ye choo tpaê, n:ii mwiyé adî mbumu, mbwódo choo yââyââ. ³¹Nmyo ngmêngmênté Chóó Lémi u komo dmyinê kapî, mu kópu u díy:o pi yintómu knî y:oo pêdê w:ee téne, wêdêwêdê ngê myepaa pyaa dniye. ³²N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, nuw:o mbêmê a mbumu nyédi. Pi ngmê ngê danêmbum u yi choo kwo knomomê, ye komo kapî pyu mbwódo choo yââyââ, ³³mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo daa kwo, Pi yilî dye ghi ngmidi mbêmê dny:oo mbumu, ngmênê u yi u ngwo a kwo, a yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

ⁿ 14:21 Is 28:11-12 ^o 14:24 Njon 16:8 ^p 14:29 Dpodo 17:11; 1 Tes 5:20-21

Yesu u yoo knî yi vy:o, p:aani p:aani ntee a tóó, ³⁴nmyi vy:o mye yinté choo ya, dini ghi n:ii ngê nipi nmyimo a wuwó knomomê, pyââ yoo tumu dny:oo ya, myedaadny:oo dêêpî. Kada daadnyen:aa wowo, mu kópu u díy:o yinté kópu puku yedê ngma a tóó.^q ³⁵Myenté, kópuni daadnya a wopwe dé, yi moo knî ye p:o dny:oon:aa póó. Pyópuni ngêpê têdê chóó u nuw:o mbêmê adí mbumu knomomê, ye mywene u ngwo adí wowo.

³⁶Lukwe díy:o nmyi l:êê ghi dmi u mo dé? Mumdoon nmyinê nmye Chóó Lémi u kópu dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, mdoo nmo nmyi chóó nmyinê núw:o ngópu? Nmyinê nmye pi m:uu u lama Chóó Lémi u kópu dyuu daangma a kwo? ³⁷Pini n:ii ka ngmênê u kwo chóó Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, u Ghê Dmi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu too, yi pini ngê dpî vyi ngê, Nê ngê nmî Lémi u kópu ntênê yedê d:êê. ³⁸Ngmênê yi pini ngê a dnye daawa ny:ee knomomê, u dnye u nkwo nangê ny:oo.

³⁹A tîdê mbwó yoo, ala danêmbum u dí al:ii n:aa yiyé. U yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u komo nmî kapî, myenté pi knî ye kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nangê kwódu. ⁴⁰Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, kópu yilî yintómu ntênê dmyinê d:uud:uu dé.

Yesu u pyidepyide u danêmbum

15 ¹A tîdê mbwó yoo, Yesu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, nmye mênîné vyílîvyílî té. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi yi p:uu my:ee kaa ngópu. ²Yi kópu dyuu ka ntênê anmyi kêlîmî knomomê, dpodombiy:e anmyi mgîmî knomomê, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo.

³Kópuni nmye n:uu vyi too, ala yi ndî kópu. Kópuni puku yedê a pyede, Yesu Kédisu ngê yinê ntiye too, nmî dono chedêchedê u l:êê díy:o pwene.^r ⁴Puku yedê kópu m:uu Yesu ngê mye ntiye ngê, dini ghi n:ii ngê kmênê ngópu, wo pyoloni ngê mêtê pii wo.^s ⁵Myenté, Pita ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi y:a mê miyó knî ye chóóchóó myedê kêma ngê.^t ⁶U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu limo yono y:a pwodo knî ye chóóchóó ye a kêma ngê, nipi m:uu ngópu. Yi yéli ka pyede, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ⁷U kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi yintómu knî ye chóóchóó mêtê kêma ngê.

⁸K:omo tpile d:oo u pee pini ngmê, ngmênê kuwókuwó dini ghi ngê chóóchóó a ka myedê kêma ngê.^u ⁹Yesu u dyépi knî yi vy:o kuwó nîné tóó, a pi têtê, doo u ntââ dyépi ngê daap:aa pyodo, mu kópu u díy:o Yesu u yoo kînoo a vyeé dé.^v ¹⁰Ngmênê Chóó Lémi ngê daa kpada noo, kópu mb:aa a nga yi d:uu ngê, a ngmîdi noo, u dyépi ngê a pyódu noo. Daa módó a ngmîdi noo, mu kópu u díy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, dyépi

^q 14:34 1 Kódin 11:3; 1 Tim 2:11-12 ^r 15:3 Is 53:8-9 ^s 15:4 Dpodo 2:24-32; Luukí 24:46
^t 15:5 Luukí 24:33-34,36 ^u 15:8 Dpodo 9:3-6 ^v 15:9 Dpodo 8:3

yoo nî t:ee kalê too. Daa a chóó a wêdêwêdê mbêmê nî t:ee kalê too, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê n:aa dpodo yédi. ¹¹ Yi dyépi knî yi k:ii kópu mu ngmidi dyuu yino tpapê ngê, vyílo yi kópu knî ye nmyi kêlímî mbê dniye.

Nmî pyidepyide u danêmbum

¹² Pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Yesu ka a pii wo. Lukwe díy:o nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uudpo pyidu. ¹³ Yi kópu wo ndê kópu, ye pyidepyide daapê tóó, Yesu Kédisu myedaapêdê pii wo. ¹⁴ Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye u kópu dyuu módó pono tpapê, módó u kwo p:ee kêlímî mbê dniye. ¹⁵ Pyidepyide wodaa tóó, ye Chóó Lémi p:uu nmye pono kêêmî kapî té, mu kópu u díy:o nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu kpêênî mêtê pyidu ngê.^w ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, pyidepyide wodaa tóó, ye Yesu Kédisu daapêdê pii wo. ¹⁷ Myenté, Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye módó u kwo p:ee kêlímî té, nmyi dono daapî chedê too. ¹⁸ Yesu u yoo vy:o yélini wunê a dpî dniye, angênté pí pyaa dniye, yi l:âmo dmi pêtê ngêpa wo. ¹⁹ Pyidepyide wodaa tóó, ye daapod:o pii dmi, dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu pono nuw:o té, dyámê mbêmê tpémi yi dono yilî módó pênminê vyímî té, kuwókuwó wéni ngê mb:aamb:aa daapod:o pyw:oo, ngópuch:anê ndîi ngê pudu pyaa dmi. Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê dono nmînê vyímî té, nmî nuw:o dmi nmî pyidepyide p:uu a kwo.

²⁰ Ngmênê dp:oo ngópuch:anê yoo, Yesu Kédisu kpêênî mwiyé a pii wo, nmî kada ghê wo, yinté amyino pii dmi.^x ²¹⁻²² Adam ngê pwopwo u kn:ââ ntee a chópu, Yesu Kédisu ngê pyidepyide u kn:ââ yinté mye chópu. Nmo yintómu anmî pw:oo dmi, mu kópu u díy:o nmî kn:ââ mu ngmidi, Adam. Yesu u yoo mye yinté. Yesu Kédisu ngê chóó u kwo a kââdi nmo, yinê amêdê pyidu nmo.^y ²³ Chóó Lémi ngê kópu yilî yintómu u mâlo dpî d:uu té. Yesu Kédisu mwiyé a pyidu ngê, nmî kada kââ. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yi ngwo wa a pyidu nmo, yélini yi k:ii u kwo nmo kêlímî té.^z ²⁴ Kuwókuwó wéni ayi d:ii, Yesu Kédisu ngê kada pini yoo wa a gh:ay té, nkwépi yoo wamyedê gh:ay té, pi yintómu adí y:enê dé, u Mí Chóó Lémi u maknopwo wa yé té. ²⁵ Yesu king ngê adí ya, yélini p:uu adnyi l:êê, yu yodo u maknopwo wa yé té. ²⁶ Kuwókuwó dini ghi ngê pwopwo yu yodo u maknopwo wamyé yé, yélini pw:oo dniye wa a pyidu té.^a ²⁷ Puku yedê alanté a tóó, tpile yintómu u maknopwo dny:oo ya. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo u maknopwo daawa yââ,^b ²⁸ ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê tpile yintómu Tp:oo yu yodo u maknopwo wa yé té, Tp:oo Chóó Lémi u maknopwo wa yââ, tpile yintómu Chóó Lémi u maknopwo u ngwo adnyi ya.

^w 15:15 Dpodo 4:33 ^x 15:20 1 Tes 4:14 ^y 15:21-22 Lóma 5:12,18 ^z 15:23 1 Tes 4:16
^a 15:26 Tpyuu 20:14 ^b 15:27 Psalm 8:6

²⁹Yélini wunê a pw:oo dniye yi l:êê díy:o, pi woni knî y:oo mbápitísîm dpo ngee ngmê. Pyidepyide wodaa tóó, ye yinté daapí d:uu ngópu. ³⁰Pyidepyide wodaa tóó, ye pono nkíngê té, Yesu u pi pi knî ye daapono tpaépê.^c ³¹A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê a ngee noo, u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo. Yi kópu ngê nmye nîné kpaá, dîní k:omodanê, dye ghi yintómu pwopwo u keñe t:âmo n:aa kwo. ³²Layoni ngê pi ntee dpí vy:a, Epeso tpémí mye yinté dé, a vyeé u yi y:e a kwo. Pyidepyide wodaa tóó, ye al:ii yi vy:o daapínîn:aa dpodo. Pyidepyide wodaa tóó, alanté p:oo nuw:o té, pínmî, Nté ndîi yilí ma koo, mbwaa yilí nda koo, mââ m:ii anmî pw:oo dmi.^d ³³A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yinté kópu a tpaépê tumo, maa dono p:uu kíngê kaa nmyo. Nmyi lama ka tóó, yoo dono yi vy:o pini n:ii a kwo yédi, u l:êê ghi dono ngê dpí pyódu. ³⁴Dono u maa a kuwo yó, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Mywene nmye choo kwo. Nmyi vy:o knî ngmê yi lama Chóó Lémi daa tóó.^e

Nmî Lémi ngê ntee wa a pyidu nmo

³⁵N:ii pyidepyide ka daa kélímí, a ka wa a póó, a ka wo, Pi dpí pw:onu, angénté amédê pyidu? A ka wo, Doo u ntââ. A ka wo, Ntóó wa mg:eme, yi pini p:uu angénté too améyi ya. ³⁶Yi pini mbodo podo. L:êê yini w:uu ó ló ntini w:uu ngomo k:oo adí ya, doo u ntââ daawa pyidu. Ngmênê têpê mênê anyi ntówo, u ngwo dpí pyidu. Pi mye yinté. N:ii a ya yédi, too yi ngwo d:uudpí ngmêê, ngmênê dpí pw:onu, u kuwó dini ghi ngê kamí ngê moo pyidu. ³⁷Myenté, têpê mênê daa yi ayi ntówo, ngmênê w:uu ayi ntówo, witi w:uu ó ló ntini w:uu. W:uu têpê mênê ntee anyi ntówo, yinté d:uudpí k:aa, ngmênê yi ngê dpí pyódu, yââ nkwodo yilí dpí ghê. ³⁸Chóó Lémi ngê dpo pyidu, yi ngê dpí pyódu. Ntee doo a nuw:o, yinté d:uu ngê. Yi yintómu yi dyêêdí dyêêdí a tóó, yi w:uu u mo u mo dé.^f

³⁹Tpileni yi ghê a pyede, mye yinté dé, yi dyêêdí dyêêdí a tóó. Pi too u mo, tpile tp:oo too u mo, ímê too u mo, te too u mo.

⁴⁰Tpileni mbóó dyámê yi mbêmê a pyede, mye yinté. Woni knî yi wuu ndîi, woni knî yi wuu daa ndîi. ⁴¹Káádí u wuu ndîi, d:ââ u wuu pee tp:oo, pudu knî yi wuu tédê. Myenté pudu woni knî yi wuu ndîi dé, woni knî yi wuu tédê dé.

⁴²Pyidepyide mye yinté. Pini n:ii dpí pw:onu, yinté mēdaawa a pyidu. Pini n:ii dpí pw:onu, tēpē ngē dpí ma, chedē ngē dpí pyódu. Dini ghi n:ii ngē Chóó Lémi ngē wa a pyidu nmo, mēdaanmí pw:oo dmi, chedē ngē daanmí pyaa dmi. ⁴³Pini n:ii dpí pw:onu, u wēdēwēdē chedē ngē dpí pyódu, u pi dpo ghay. Dini ghi n:ii ngē Chóó Lémi ngē wa a pyidu nmo, nmî pi dmi ndîi ngē wa pyódu té, nmî wēdēwēdē ndîi ngē wamye pyódu

^c 15:30-31 2 Kódin 4:10-11; 11:26 ^d 15:32 Luukí 12:19-20 ^e 15:34 Lóma 13:11; Dpodo 26:8 ^f 15:38 Gen 1:11

té.^s 44 Ala ngwo nmî nuw:o knî y:oo yiné a mbêpê kîgha nmo, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî ghê dmi knî y:oo y:oo adnyi mbêpê kîgha nmo. Ala ngwo nmî pââ dmi ntee a pyede, mu dini ghi ngê nmî ghê dmi knî yi pââ dmi amyednyin:aa ya. 45 Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó.

Mwiyémwiyé pini, Adam,
pi ngê pyodo, ghê u mênê yaa wo.

Adam nmî kn:ââ ngê ntee pyodo, Yesu ghê kamî u kn:ââ ngê yinté mye pyodo.^h 46 Too pee u kópu dé mwiyé pyaa dniye, ghê kamî u kópu dé kuwó pyaa dniye. 47 Chóó Lémi ngê mwiyémwiyé pini têtê ngê l:âmo ngê, myomoni mbóó p:uu a ndê wo.ⁱ 48-49 Pini n:ii têtê ngê l:âmo ngê, ntee doo ya, yinté myeno pyede, u nt:anê nmî yaa dniye. Pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, u yoo mye yinté dé, ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo.

50 A tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo yinté daanm:uu ghê dmi. Mbyuu too n:ii nmî p:uu a t:a mo, nmî p:uu daadpî ya, chedê ngê wa pyaa knî.^j 51-52 Tumu kópu ngma ala, p:uu dmyinê nuw:o. Yesu u yoo vy:o yéli knî ngmê ghêlî daawa pw:oo dmi, Yesu u ngwo wa a diyé. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nkéli dpuwo u dnye anmî ny:oo. Enjel knî y:oo mēdaamuwa wēê ngmê. Yélini mwiyé a pw:oo dniye, yi ngwo wa a pyidu té, mēdaawa pw:oo dmi. Lîmîlîmî ngê yi ngwo amye ngmêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo.^k 53 Ala ngwo n:ii dpî pw:onu, mbyuu too dpî mg:eme knî. Yi ngwo doo u ntââ mēdaanm:uu pw:oo dmi, myedaanm:uu mg:eme dmi.^l 54 Mbu ntee dpî kyopwo, dîndê dpo kuwo, kamî ngê dpî pyódu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yinté kamî ngê wa pyódu nmo. Kópuni puku yedê a tóó, nmî Lémi ngê wa ntiye, pwopwo wa a pw:ono, d:ud:umbiy:e wa chedê. 55 Kópuni puku yedê a tóó, nmo tpapê ngê, nmîmo,

Pwopwo wa dîpî, daawa t:ee kalê nmo,
nmî némi dmi daawa dyênê.

56 N:ii ngê Chóó Lémi u dēêpî kópu dyuu d:uudpî châpu, dono dpî d:uu, d:ud:umbiy:e dpî pw:onu.^m 57 Ngmênê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, pwopwo ka w:êê nmo, kwunokwuno koo, Chóó Lémi mye kwunokwuno koo.

58 A tîdê mbwó yoo, nangmê kede, nmî Lémi p:uu dpodoni nmye dódó ngmê, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u díy:o yiné a ngêêpî nmyo, doo u ntââ daanmyi dēê dmi.ⁿ

Ndapî ngêêpî u danêmbum

16 1 A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu p:uu nmye nînê danê. Yesu u yoo yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, ndapîni ye nmye dyede

g 15:43 Pilipay 3:20-21 h 15:45 Gen 2:7; Njon 6:63 i 15:47 Njon 3:31

j 15:50 Njon 3:5-6 k 15:51-52 1 Tes 4:15-17 l 15:53 2 Kódin 5:4 m 15:56 Lóma 6:23

n 15:58 Nkal 6:9; Tpyuu 14:13

ngmê, alanté dmyina a ngêêpî. Kópuni Nkalásiya tpémi ye nî vyu, myedmyinê d:uud:uu.° ² Wiki yintómu knî yi k:oo, mwiyé mwiyé wéni ngê, ndapî dmyinê kéké. Nmyo ngmêngmênté n:ii ngê ndapî ndîi choo kmênêkmênê, ndîi choo kéké. N:ii ngê ndapî têtê choo kmênêkmênê, têtê choo kéké. Yi ndapî dpî wiye yó. Dini ghi n:ii ngê p:aa t:aa, ndapî mêdaapinê ngee. ³ Dini ghi n:ii ngê anî t:aa, pi miyó pyile dpî ngmidi yó, pweepwee pee ngmanî d:êê, ye wanî y:oo, yi ndapî Njedusalem y:oowa úuw:o ngmê. ⁴ Paa u ya a nga adî kwo knomomê, ye a k:ii nipi anmî lee dmi.

Póól paani p:uu dpîmo nuw:o

⁵ Másidóniya Wee u kwo p:aani p:aani mwiyé anî lê, kuwó y:i nmye anê lê.⁶ D:ââ miyó pyile nmyi vy:o anîn:aa kwo, ndoo apê tpii yópu y:i anîn:aa t:âât:ââ dê. U kuwó dini ghi ngê, kwéli anî lê, tpileni u ya a nga adnyi kwo, dpî ngee nódó. ⁷ U ya a nga daa kwo, Wo pyile njini nmyi vy:o nîn:aa kwo. Nmî Lémi ngê ala kópu a ka daawa a kwódu knomomê, ye dye ghi daadîi nmyi vy:o anîn:aa kwo.

⁸ Ngmênté Epeso ghêlî daanê kuwo, Péntikos u Naa mwiyé wa d:ii, u ngwo anê lê. ⁹ K:omo tpile pi yilî a p:uu a d:uu té, ngmênté pi mê yilî knî y:oo yi ngópu dmi dê kpêmî t:oo, nmî Lémi u kópu dyuu a nyêmî tumo.⁹

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Timoti nmye wa lee knomomê, u kwo dmyinê vuyuwu, myedmyinê cháâchââ, mu kópu u díy:o nmî Lémi p:uu ntee n:aa dpodo, yinté mye dpodo.⁷ ¹¹ U pi nangê ghîpî, ngmênté mb:aamb:aa ngê dpo ngee yó, a ka u ngwo pêtê lee we, mu kópu u díy:o nmyi mbwó yoo yi k:ii anmîno t:âât:ââ.⁵

¹² Nmî mbwó Apolosa p:uu kópu nmye ngmênté tpapê. U ya a nga a kwo, Nmyi mbwó knî yi k:ii nipi nmye wa lee dmi, yi kópu p:uu dyaa u kwo nî chedê ngê, ngmênté nî dípe, u yi u ngwo daa kwo, Ala ngwo nê lê. Dini ghi n:ii ngê u nuw:o ngê wa a vyi, u ngwo nmye wa a lê.⁴

Póól u nd:uu tpapê

¹³ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê vuyuwu, mb:aamb:aa ngê dmyinê kélîmî, namê nkîngê, dpodombiy:e dmyinê dpodo.⁸ ¹⁴ Dye ghi yintómu nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya.

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, nînté kwunokwuno nmyo, Stepanas mupwoknî mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâchââ dé. Nmyi lama ka tóó, Kîdiki Wee u kwo Yesu u yoo vy:o mwiyé a ghê dniye, ntênê nmyi vy:o a dpodo nyédi, a wêdêwêdê kîgha nmyoo.⁹ ¹⁶ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yélini yi k:ii

° 16:1 Lóma 15:25-26; 2 Kódin 8:1-9; Nkal 2:10 P 16:5 Dpodo 19:21

⁹ 16:9 Dpodo 19:1,8-10 ⁱ 16:10 1 Kódin 4:17 º 16:11 1 Tim 4:12 ⁴ 16:12 1 Kódin 3:6

⁸ 16:13 Epeso 6:10 ˆ 16:15 1 Kódin 1:16

a dpodo nyédi, myedmyinê chââchââ dé.^w 17Dini ghi n:ii ngê Stepanas p:uu Pódyunatas pini dê Akaikas nmyinê t:ee dumo, a ka nmyinê dy:ââ tumo, a gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Noo a tpy:ootpy:oo nmyo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê y:oo mê pyódu ngópu. 18Kópuni yilí nmyi p:uu noo a nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí ntênê a ka kîmînê nté tumo, a nuw:o u ngwo a ka mêdê diyé wo. Kópuni nmye adnyi tpapê dé, nmyi nuw:o dmi y:oowa l:âmo t:oo. Yinté pini yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ dé.

19Yesu u yoo p:aani p:aani yélini Esiya Wee u kwo a pyede, yi mb:aamb:aa nmye dê dy:ââ ngmê. Yesu u yoo yélini Akwila cha Pîdisila yi ngomo k:oo nipi wunê wuwó ngê, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.^x 20Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. Nmyi tídê mbwó knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dpo numo chipé tóó.

21Nê Póól, a chóó a kêê ngê nînê chipéchipé nmyo, ala pweepwee pee ngê.

22N:ii nódo nmî Lémi u nuu ghi daadî ya, nmî Lémi ngê dpî dyênê ngê. Nmî Lémi límîlímî ngê dpo pwiyé we.^y

23Nmî Lémi Yesu ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vwuwo.

24Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó.

Wu u dí.

^w 16:16 1 Tes 5:12 ^x 16:19 Lóma 16:3-5 ^y 16:22 Nkal 1:8-9; Tpyuu 22:20

2 KÓDIN

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê 1 Kódin d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, yi ngwo Epeso doo dpodo. (Dpodo 19)

Ala puku dmi u pi 2 Kódin. Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, ala puku yedê daa pweepwee pee ngmidi ye tóó, ngmênê miyó ye tóó. Yinê ye Póól ngê nod:enod:e u kópu dyuu mwiyé ye yi d:êê ngê, ala puku yedê a tóó, kn:ââ 10, u dí kn:ââ 13. Póól ngê yi nod:enod:e u kópu dyuu ye d:êê ngê, Taitas ngê ye núwo, mu kópu u díy:o Kódin tpémi woni kní y:oo Póól u wépi a pwaa ngópu, yinê ye Póól daa Yesu u dyépi ngmê. Yi kópu dyuu ghêli ye daa d:êê ngê, ngmênê Póól Kódin chókoo loo. Pi ngmê ngê u pi dyênê ngê, (2 Kódin 2:5-8, 7:12) wod:oo Póól ngê a kuwo too, Epeso mê diyé wo, y:i nod:enod:e u pweepwee pee yi ngwo mî d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Epeso a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo wo, Tídówas mî tee wo, y:i doo dpodo, daa dye ghi daadî. (2 Kódin 2:12-13) Yi ngwo Kódin tpémi yi p:uu u nuw:o doo kwo, doo nuw:onuw:o dé, wod:oo Tídówas a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo y:i wo wo, Másidóniya Wee u kwo mî tee wo. Y:i doo ya, Taitas y:i mínê pyw:ângo. Taitas Kódin a ndê wo, mdoo u kwo yinê a núwo, kwo, Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi kî ngmêê tumo, mêkíyedê cháâcháâ ngi. (2 Kódin 7:5-16) Póól u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo, pweepwee pee m:uu ye dy:ââ ngê, ala puku yedê ka tóó, kn:ââ 1, u dí kn:ââ 9.

1 ¹Nê Póól, Chókoo Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Kódin, myenté yi wee u kwo p:aani p:aani, nmî mbwó Timoti k:ii ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ²Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyyuwo.

Póól ngê Chókoo Lémi u ngwo doo kwunokwuno

³Nmî Yâpwo ndéndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi. Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpî pyódu, yinê moo l:âmo té.^a ⁴Dini ghi n:ii ngê ló dono ngmênminê vyîmî ngê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Yélini y:oo dono wunê vyîmî ngmê,

^a 1:3 1 Pita 1:3; Lóma 15:5-6

yi nuw:o dmi yinté nmî l:âmol:âmo té. Yi nuw:o l:âmol:âmo u ntââ ngê nmo pyede, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê nmî nuw:o dmi mwiyé a l:âmo ngê. Nmî nuw:o dmi mwiyé wodêpê l:âmo ngê, ye yoo yi nuw:o dmi lukwe mbêmê pînmo l:âmol:âmo té. ⁵Yesu Kédisu ngê dîngîdîngî ntee dnyinê ngê, dîngîdîngî yinté myino dnyinêdnyinê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo. ⁶Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî nmînê pyw:êmî ngê, nmyi nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u yi nmo daa kwo yédi, Nmî Lémi u maa kn:aadi y:e. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê nmî nuw:o dmi moo l:âmo, nuw:o l:âmol:âmo pyu ngê dpî pyódu nmo. Dîngîdîngî n:ii nmînê vyîmî ngê, dini ghi n:ii ngê yinté dîngîdîngî nmyinê vyîmî ngópu, nmyi nuw:o dmi nmo l:âmol:âmo too. ⁷Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî anmy:aa a vyîmî, nmî Lémi ngê nmyi nuw:o dmi amaa l:âmol:âmo.

⁸A tidê mbwó yoo, dononi Esiya Wee u kwo nîmo pyw:ee too, u ya a nga a kwo, Nmyi lama dny:oo a ya. Yi dono d:ud:umbiy:e a pwo ní módu, nê ngmênê, Yi dono vy:o daanê pwii, awêde n:aa pwopwo, ⁹pi knî y:oo a vyeê nê. Yi kópu a nga pyodo, mu kópu u dîy:o a nuw:o a chóó a p:uu daadî kwo, ngmênê Chóó Lémi p:uu choo kwo, pini n:ii ngê pi ntóó kpêênî dpo pyidu. ¹⁰A vyeê a nkîgh:ê chono ní módu, ngmênê yi kêlî yinê dyé noo, yinté dono vy:o amê dyé nê. A lama ka tóó, ntênê amê dyé nê, ^c¹¹mu kópu u dîy:o a l:êê dîy:o nmyinê ngêpê nyédi. A l:êê dîy:o anmya a ngêpê, ye nmî Lémi ngê a vyeê têdê amêdî dyédyé nê, pi yilî knî y:oo nmî Lémi u ngwo adnyî kwunokwuno.

Póól ngê Kódin tpémi ye u ngwo yepê, Dîpî dóó nmyoo

¹²Kódin tpémi, kópu ngmê u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a lama a tóó, dîpî dóó nmyoo. Dyámê wope wope pi knî ye ntee nîmo mbumu yédi, nmyi vy:o yinté myenoon:aa mbumu. Dîpîn:aa dóó nmyoo, kópu nmye myedîp:ê wópu ngê. Daa a chóó a nuw:o mbêmê nmye noon:aa mbumu, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa mbumu. ^d ¹³⁻¹⁴Pweepwee pee yedê nmye dénoo a mgongo, nê, Pêdê kp:aa y:e, myepêdê w:ee y:e. Kópuni ala ngwo dnyinté nmyi lama a tóó, u ya a nga a kwo, Ntênê pêdê w:ee yó. Yi kópu ala. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, a gha nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê ntee wa pyódu, nmyi gha dmi a l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê yinté amye pyódu. ^e

¹⁵Dini ghi n:ii ngê nmyee a cháâchââ nê, a nuw:o k:oo nê, Kódin tpémi my:oo an:uu wêdêwêdê kalê té. ¹⁶Nê, Kódin máádi mwiyé anî kwolo, yi ntini anî yé, Másídóniya Wee u kwo u ngwo anî lê, myombó Kódin

^b 1:8 Dpodo 19:23; 1 Kódin 15:30-32 ^c 1:10 2 Tim 4:18 ^d 1:12 1 Kódin 1:17; 2 Kódin 2:17 ^e 1:13-14 Pilipay 2:16

ye mēp:aa diyé, Njuda Wee u kwo paan:aa dy:ââ nēne. ¹⁷Ngmēnē nmye máádi dīp:ê kwólu. Lukwe, nmyinē nmye nē k:omodanē pyu? Nmyinē nmye nē mgídí u yoo vy:o pini ngmē? Nmyinē nmye nē ngē kópuni u komo ngē a tpapē too, doo u gha vy:o kópu dé? ¹⁸Kêle, d:aa yinté pini. Chóó Lémi p:uu k:omodanē pee tp:oo ntee daa t:a, yinté a p:uu myedaa t:a, dīnī dódó nmyo, d:aa nuw:o miyó miyó pyu. ¹⁹Pini n:ii u pi nmye n:uu vyyu, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo, daa nuw:o miyó miyó pyu. Sailas pini dê Timoti yi k:ii, vyílo yi pini p:uu nmye nmeen:aa danēmbum. Yi pini daa nuw:o miyó miyó pyu. Kópuni dpí vyi, ntēnē dpí d:uu. ²⁰Myenté, kópuni yilí yi pi dmi Chóó Lémi ngē wunē a vyi too, Yesu ngē ntiye too. Yi kópu u l:êê dīy:o Chóó Lémi nmo chaa kīgha ngē, Yesu Kédisu u pi mbēmē pi kní y:oo dpo, Ndē kópu yila.^f ²¹Chóó Lémi ngē yinē a ngmīdi nmo, myedē ngmīdi nmyoo, Yesu Kédisu kóo k:oo nipi kaa nmo, daawa kée nmo.^g ²²U l:ii nmí p:uu t:àngo, u Ghē Dmi nmí mēnē yó. Pi ngē dy:âama ndī ntee dpí y:oo, nmí Mí ngē u Ghē Dmi yinté nmí mēnē yó. Yi kópu u l:êê dīy:o nmí lama ka tóó, dīyo ntēnē wa ngee nmo, kóo k:oo wa kaa nmo.^h

Kópuni u l:êê dīy:o Póól Kódin tpémi ye daa n:ee

²³Chóó Lémi u ngópu nmye dēnīnē k:omodanē, a gha myekīyedē yenē, ala kópu a ny:ee yó. Nmye dīp:ê n:ee, mu kópu u dīy:o u ya a nga dēpwo kwo, N:uu kpada té.ⁱ ²⁴Kópuni kní ye nmye kēlīmī té, daa yi kópu kní yi wátiwáti u l:êê dīy:o nmye anē lē, nmí Lémi ka ntēnē nmye kēlīmī té. Ala kópu u l:êê dīy:o nmyi vy:o anīn:aa dpodo, nē, W:aa pēdē pyw:ee y:e.^j

2 ¹A nuw:o k:oo kīnī vyyu, nē, Nod:enod:e mbēmē ye mēdaanī nī, yi gha dmi dono ngē mēdaan:uu pyódu.^k ²Nmyi gha dmi dono ngē wan:uu pyódu, ye a gha mb:aamb:aa ngē nanē wa pyódu? Daanmyi pyódu ngmē, noko dnyinté anmīn:aa ya. ³Yi kópu u l:êê dīy:o nod:enod:e u pweepwee pee nmye nē d:êê ngē. U ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi a kada a ngmēe teñe, u ya a nga dēpwo kwo, Nod:enod:e mbēmē ye n:uu t:aa, nē, A gha dono ngē awēde amí pyódu ngmē, ngmēnē vyílo yi yéli y:oo a gha mb:aamb:aa ngē y:oo paa pyódu y:e. Dini ghi n:ii ngē mb:aamb:aa ngē nmye ya nyédi, a gha mb:aamb:aa ngē dpí pyódu, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngē myoo pyódu. ⁴Dini ghi n:ii ngē yi pweepwee pee nmye nē d:êê ngē, noo a nuw:onuw:o nmyo, a gha dono ngē doo a ya, nmyi l:êê dīy:o dpodombiy:e myenoo a mbē. U ya a nga dēpwo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngē nī pyódu. U ya a nga doo kwo, Yi lama pēdē yaa we, Nmí nuu ghi dmi nē nódo dnyinté dēdē tóó.^l

^f 1:20 Lóma 15:18-19; Tpyuu 3:14 ^g 1:21 1 Njon 2:27 ^h 1:22 Epeso 1:13-14;

Lóma 8:16-17 ⁱ 1:23 Lóma 1:9 ^j 1:24 1 Pita 5:3 ^k 2:1 1 Kódin 4:21

^l 2:4 2 Kódin 7:8-9

N:ii ngê Póól u pi dyênê ngê, u danêmbum

⁵Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono d:uu ngê, daa a mo a nuw:o dyênê ngê, nmyi nuw:o dmi pee tp:oo mye dyênê ngê. U ya a nga daa kwo, Yi kópu nî dówo.^m ⁶Nmyi vy:o pi yilí kní y:oo yi pini kpada ngópu, namungê kpada. ⁷U dono nmyi kuwó p:ee kéé yó, u nuw:o mê l:âmo yó. U nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê kîngí pyódu. ⁸Nîné kwunokwuno nmyo, ala kópu u kwo dpî vyi yó, kwipi, Nuu ghi ntênê nmî nódo ka tóó. ⁹Ala kópu u l:êê dîy:o yi pweepwee pee nmye nê dy:ââ ngê, u ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi nî m:uu. Nê, A kópu yintómu wa ny:ee t:oo, ó daawa ny:ee t:oo? ¹⁰N:ii ngê dono dpî d:uu, dini ghi n:ii ngê u dono nmyi kuwó nmyo kéké ngópu, a kuwó myinî kéké ngê, yi kópu a nódo daawa kaalí. Kópuni dono a kuwó nî kéké ngê, daa ndî kópu. Yi kópu nmyi l:êê dîy:o a kuwó nî kéké ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dpodo yiní dódó ngê. ¹¹Setan ngê kîngí dóó nmo, kîngí chámê nmo. U dí nmí lama a tóó.ⁿ

Póól Kódin tpémi yi p:uu u ngwo doo nuw:o, Tídówas

¹²Dini ghi n:ii ngê Tídówas n:uu tee wo, nê, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu pi kní ye nî vyi, yi ngwo nmî Lémi ngê Tídówas tpémi yi ngópu dmi a kpêmî too, mb:aamb:aa ngê a ka dnya a ng:aa. ¹³Ngmênê dye ghi yintómu noo a nuw:onuw:o nmyo, u ya a nga doo kwo, Nmî mbwó Taitas nê pyw:oo, nmyi p:uu kópu a ka ngmênê vyi ngê. Dêpê pyw:ângo, wod:oo Tídówas tpémi ye nd:uu nî vyu, liyé nkéli k:oo nî wo, ala Másídóniya Wee u kwo n:uu tee wo. Taitas al:ii nîmo pyw:ângo, nmyi p:uu kópu mb:aa yilí nî nyongo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Chóó Lémi ngê dpodoni íedê Póól kââ

¹⁴Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pee kaa nmoo, Setan u pwo dpî yé nmo. Mtyîmî nêné tuu kuughê ntee anyinê ny:oo, nmî Lémi ngê yi yini tuu ntee tpile ngê dpî pyódu nmo, p:aani p:aani a dyede nmoo, u kópu dyuu pi kní ye nmo íeíe ngê.^o ¹⁵Yi kópu dyuu pi yintómu kní ye nmo tpapê ngê, yélini nmî Lémi u maa p:uu a wee, ye nmo tpapê ngê, mgîdí u yoo kní ye myeno tpapê ngê.^p ¹⁶Mtyîmî nêné tuu ntee, nmî Lémi u yoo kní ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy:o maa mb:aa p:uu a wee. Pi ntóó tuu ntee, mgîdí u yoo kní ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee. Dpodoni nmo dódó ngê, yi dpodo tédê n:uu ngmê u ntââ? Chóó Lémi ngê u ntââ ngê yinê dpî pyódu nmo, ¹⁷ngmênê yoo woni daa yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu mbêmê a ndapî kmênêkmênê nyédi. D:aa yinté pini, pi

^m 2:5 1 Kódin 5:1 ⁿ 2:11 Luukí 22:31-32 ^o 2:14 Lóma 6:17 ^p 2:15 1 Kódin 1:18

dódó daa a tpile. Chóó Lémi ngê yinë a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo, u ngîma n:aa dpodo yédi.^q

Kakêmê chámêchámê u pweepwee pee u danêmbum

3 ¹Ndoo apê nmyinê nmye nê ngê u kakêmê nmo yedê chámêchámê. Kêle, ló dini nmyi lama munî yaa wo. Yélini a kuwó nmye a lee dniye, Kódin, yi kakêmê chámêchámê u pweepwee pee nmye a áuw:o tumo, nmyimo a kpââ dé, u l:êê díy:o yi wépi dmi dpíp:e pwaa ngópu, ngmênê doo u ntââ pi ngê a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee d:uudpî d:êê, nmyi lama wunê munî yaa wo. Myenté, U ya a nga dêpwo a kwo, a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê y:e, kn:aa p:aani u ngwo nî lê.^r ²Pweepwee pee u ya a nga daa kwo, nmyo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, nmyi nuw:o dmi nmyi ngmêê tumo, nmyi l:êê ghi dono nmyi kée tumo, l:êê ghi mb:aa nmyinê ngí tumo. N:ii ngê yi kópu wa ny:oo, awo, Nê ngê dpodo mb:aa yimí dóó. ³Yesu Kédisu ngê kópu dyuu n:ii vyyu, nmyi gha vy:o a chóó n:uu d:êê ngê, pi yintómu yi pweepwee pee u kpââ ngê u ntââ mbêmê a pyede. Daa d:êê u tpile ngê yi kópu dyuu n:uu d:êê ngê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ghê kamî nmyinê pyw:ee ngópu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ p:uu wunê a d:êê too, ngmênê Yesu Kédisu u kópu dyuu a komo ngê nmye n:uu vyyu, nmyi gha vy:o u ngwo n:uu d:êê too.^s

Kââdí té kamî u danêmbum

⁴⁻⁵Daa a chóó a nuw:o mbêmê n:aa dpodo yédi, ngmênê Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka a kââdí noo, a nuw:o p:uu a kwo, u ngwo n:aa dpodo yédi. A dpodo u l:êê díy:o d:aa u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. ⁶Daa a chóó yi dpodo íedê nî ghê wo, ngmênê Chóó Lémi ngê kââdí té kamî p:uu dpodo kalê noo, pi knî ye u ngwo n:aa tpaép ngê, yenîmo, Yesu Kédisu ngê u yi u ngwo a kwo, Kââdí té kamî mbêmê Chóó Lémi ka yoo nê kââdí té. Kââdí té mbwee alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Nju tpémi u kwo a kââdí too, u dêêpî kópu dyuu ye a y:ángo, ngmênê yi kópu dyuu dnyinté a cháâchââ ngópu, pwopwo u maa p:uu a wee. Kââdí té kamî alanté a tóó, pini n:ii Yesu ka a kélîmî, Yesu ngê u nuw:o dpî ngmêê, Chóó Lémi ka dpo kââdí, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi yi pini u mênê dpî yé, ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^t

⁷Kââdí té mbwee u dêêpî kópu dyuu Mósisi ngê chêêpî kpââ p:uu a d:êê ngê. Yi ngwo Chóó Lémi u wuu ndî Mósisi u pwo mî kée ngê, u l:êê díy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. U kuwó dini ghi ngê yi wuu

^q 2:17 1 Pita 4:11 ^r 3:1 Dpodo 18:27 ^s 3:3 Ex 24:12 ^t 3:6 Njon 6:63; Lóma 7:6

mbele tédê ngê a pyodo, ngmênê Yisíléli tpémi ye ndîi ngê modoo ya, daapídnye y:enê. Pi knî y:oo kââdí té mbwee u dêêpî kópu dyuu dnyinté a cháâcháâ ngópu, u l:êê díy:o pwopwo u maa p:uu a wee, ngmênê kââdí té mbwee p:uu dpodo u pi ndîi, u l:êê díy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele.^u ⁸Kââdí té kamî p:uu nmo dpodo té, yi dpodo u l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi pi knî yi mênê u ngwo dpî yââ. Dpodoni nédê nmo wee, u pi ndîi, dpodoni Mósisi ngê doo a dódó, u pi tédê. ⁹Dpodoni Mósisi ngê a dóó u l:êê díy:o, Nju tpémi yi kpadakpada tédê dpî lee dmi, ngmênê yi dpodo u pi ndîi ngê doo a ya. Dpodoni ala ngwo nmo dódó u l:êê díy:o, Yesu ngê yoo yi dyââpe dpî pwaa té, kamî ngê dpî pyódu té. Yi dpodo u pi d:ud:umbiy:e ndîi, Mósisi nmî t:ee kwólu.^v ¹⁰Dpodoni Mósisi ngê a dóó, u pi ndîi ngê doo a ya, ngmênê ala ngwo tédê ngê dê pyódu. Kââdí té kamî p:uu dpodo u pi ndîi ngê dê pyódu. ¹¹Kââdí té mbwee u dye ghi machedê ngê dê pyódu, u l:êê díy:o yi dpodo u pi tédê ngê dê pyódu, ngmênê kââdí té kamî chedê ngê daawa pyódu, u pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê adî ya.

¹²Nmî lama ka tóó, dpodoni nmo dódó, chedê ngê daawa pyódu, u l:êê díy:o pi knî ye daanmî nkîngê, ye myedaanmî kedekede. ¹³Kópuni Mósisi ngê a d:uu ngê, yinté kópu daanmî d:uud:uu. Kpídî pee mb:êêmb:êê ngê kwódo ng:oo dmi dpîmo a ngm:ââ, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê u wuu mbele tédê ngê dpîmo a pyodopyodo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yisíléli tpémi y:oo dny:oo yenê nê. ¹⁴Yi yéli yi ngîma mb:êê yinté kele, Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a ny:ee tumo. Ala ngwo mye yinté, yi mb:êê yi ngîma a t:a. Dini ghi n:ii ngê kââdí té mbwee u puku dmi dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo. Pini n:ii Yesu ka dpî kélîmî mb:anê, Yesu ngê yi pini ngîma mb:êê dpo ngee, kópu yilî u ngwo dpo w:ee té.^w ¹⁵Nyââ, ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, dini ghi n:ii ngê dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo, mu kópu u díy:o yi mb:êê yi ngîma mu t:a. ¹⁶Pini n:ii nmî Lémi ka dpo diyé, nmî Lémi ngê mb:êê ngîma dpo ngee.^x ¹⁷Nmî Lémi Ghê Dmi ye tóó, Setan kwulo dpo pwaa nmo, nmî mênê a ya yédi.^y ¹⁸Yélini yintómu yi k:ii Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye, mb:êê nmî ngîma daa t:a, nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmo y:enê ngê. Ntee a tóó, u Ghê Dmi ngê yinté pee tp:oo pee tp:oo a pyépi nmo, u dî, ntee a tóó, yinté pini ngê anmî pyaa dmi.

Nmî Mî ngê u wuu ndîi nmî pwo u ngwo kéé ngê

4 ¹Chóó Lémi ngê chóó a ngmîdi nmoo, u dpodo nédê a kaa nmoo, yi kópu u l:êê díy:o daanmo a kedekede, doo u ntââ yi dpodo daanmî

^u 3:7-8 Ex 34:30; Nkal 3:2-5 ^v 3:9 Lóma 3:21 ^w 3:14 Lóma 11:25

^x 3:16 Lóma 11:23,26 ^y 3:17 Njon 8:32,36; Lóma 8:2; Nkal 5:1

kpîpî. ²K:omo dyépi knî y:oo yoo ntee a dódó tumo, yinté daanmî d:uud:uu, mywene nmo wadî wowo. Doo u ntââ yoo daanmî dódó, Chóó Lémi u kópu ntênê nmo tpapê too, doo u ntââ daanmî ngmêê té. Chóó Lémi u ngîma nmo dpodo nyédi, u ndê kópu dé ntênê nmo tpapê too, u yi nmo a kwo, Pi knî y:oo yi ngwo pêdê w:ee y:e, awo, Yi p:uu dyâape daa t:a.^z ³K:omo tpile Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa pi knî ye ntênê nmo tpapê too, ngmênê yoo woni knî y:oo d:uuwodê w:ee t:oo, mb:êê yi ngîma a t:a. Yi yéli ndê u maa p:uu a wee. ⁴Yesu ka daa kêlîmî té, yi nuw:o dmi mgîdí vy:o a kwo, mu kópu u díy:o dyâmê u yâpwo Setan ngê ngwolo kâpwe ngê pyódu too, mb:êê yi nuw:o íedê t:àngo. U yi u ngwo daa kwo, Mgîdí u yoo knî y:oo Yesu Kédisu u wuu ndîî m:uu y:e, u kópu mb:aa dyuu mye ny:ee y:e. U lama a tóó, Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu ndêndê ngê mye yinté. U yi u ngwo daa kwo, Pi knî y:oo mya y:e.^a ⁵Daa nmî chóó nmî p:uu pi knî ye nmîmo mbumu nyédi, ngmênê Yesu Kédisu p:uu nmo mbumu nyédi, yenmîmo, Nmyi kada pini ngê pyódu yó. Nmo, nmyi dpodo pyu yoo, mu kópu u díy:o Yesu nmyi lama paa yaa we. ⁶Chóó Lémi ngê yinë a vvu, apê, Wo ngê mgîdí chaa ngê, wod:oo wo ngê mgîdí chópu, vyílo yi pini ngê u wuu nmî gha vy:o kée ngê. U yi u ngwo doo kwo, Yi yéli yi lama nî yââ, u l:êê díy:o Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, apê, Pi knî y:oo a Tp:ee p:uu paa m:uu nêne.^b

Dono vyîmî u nt:u kópu

⁷Chóó Lémi ngê dpodo ndîî íedê kaa nmoo, ngmênê nmî chóó nmî wêdêwêdê daa ndîî, dp:oo yi dpodo u ntââ dé. Pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê nmî p:uu paa m:uu y:e, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê p:uu pîdny:oo nuw:o. Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê ndîî mbêmê wodêpwo a ngêêpî nmoo, ye yamî d:ââ ntee dpî pwópu, yi dpodo íedê yinté p:oo pwaa dniye. ⁸Daa ng:êêntómu wêê nmî p:uu a pw:ii ngópu, ngmênê nmî komo dmi ye pi daa kuwo ngê. Dye ghi knî ngmê ngê nmî nuw:o miyó ngê nmo dpî pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê dpo ngee nmo, dpîno dípedípe nyédi. ⁹K:omo tpile a kpakakpaka nmoo, ngmênê nmî Lémi ngê nmî mo d:uuwodê kuwo nmo. Dpodombiy:e a vye nmo, ngmênê nmî ghê d:uuwodê ngî t:oo. ¹⁰Yesu ntee vya ngópu, u yi y:e a kwo, Yinté my:oo vya té. Yi kwéli nmî p:uu ka pyede, mu kópu u díy:o pi knî y:oo nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu Kédisu ye wunê vvuwo. ¹¹Nyââ, Yesu u l:êê díy:o dye ghi yintómu pwopwo kêpa nmo wee, ngmênê Yesu ngê moo dyé nmo, mu kópu u díy:o pi knî y:oo yi kópu nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu ye wunê vvuwo.^c ¹²Nmî dpodo u l:êê díy:o mgîdí u yoo knî y:oo nmî vye u yi y:e a kwo, ngmênê vyílo yi dpodo u l:êê díy:o ghê kamî nmyinë pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

^z 4:2 1 Tes 2:5 ^a 4:4 Epeso 2:2 ^b 4:6 Gen 1:3; 1 Pita 2:9 ^c 4:11 Lóma 8:36

¹³Doo u ntâa Yesu u pi tpaapé daanmî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo kêlîmî té. Yinté kêlîmî p:uu puku yedê kópu alanté ngma a tóó, Nî kêlîmî mbê wo, u l:êê dîy:o ye noo a danê.

¹⁴Nmî lama ka tóó, n:iî ngê nmî Lémi Yesu kpêênî mêtê pyidu ngê, yinê amyedê pyidu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu u k:iî ngmidi ngê nmo pyede. Daa nmî mo wa a pyidu nmo, wamyedê pyidu nmyo, u ngîma nipi amî kaa nmo.^d ¹⁵Yi kópu yilî nmyi l:êê dîy:o nmîné vyîmî too. U yi nmo a kwo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê pi yilî kóó k:oo nmî kâa, Chóó Lémi pêdny:oo kwunokwuno, u pi ndîî ngê u ngwo paa pyaa we.

¹⁶Yi kópu u l:êê dîy:o nmî dpodo têtê dpîno kedekede nyédi. K:omo tpile pi knî y:oo nmî pâa dmi a dyede tumo, ngmênê nmî Lémi ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu mêtunê wêdêwêdê kîgha too. ¹⁷Ala ngwo dîngîdîngî n:iî nmo dnyinêdnyinê té, nmîné nmo têtê kópu dé. Dini ghi n:iî ngê nmî Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi ya mb:aa chedê ngê daawa pyódu.^e ¹⁸Kópuni dyámê mbêmê nmo a pyodopyodo nyédi, nmî nuw:o dmi y:i daa wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê kópuni yilî doo u ntâa ngwolo ngê daanmî m:uu té, yi kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi a wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê daawa pyaa dmi.^f

Nmî too pee ngmêêpî u danêmbum

5 ¹Pi knî ye dpîno nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, Wa vya nmomomê, nmî Lémi ngê wamêdê pyidu nmo, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede. Dini ghi n:iî ngê chedê ngê wa pyaa dmi, Chóó Lémi ngê kamî ngê wa pyódu té, ngomo mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyaa dmi.^g ²Ala ngwo nmo nkîní pîpî nyédi, u yi nmo a kwo, Mbóó p:uu ngomo mb:aa knî yi k:oo nmîn:aa kwo.^h ³Yi ngwo nmî too pee kamî ngê wa pyaa dmi, daa kmêna mbwee ntee tpile ngê anmîn:aa ya. ⁴Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede, dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u l:êê dîy:o nmo nkîní pîpî nyédi. U yi nmo a kwo, Kêêpî ngomo nmo kuwo, ngomo mb:aa k:oo nm:uu kee dmi. Nyââ, u yi nmo a kwo, Nmî too pee tpaalê dniye, kamî ngê pyaa dniye, chedê ngê daawa pyaa dmi.ⁱ ⁵Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yinê l:âmo nmoo. Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi yinté nmo a kpo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té.^j

⁶Pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. Dye ghi yintómu nmî lama a tóó, dini ghi n:iî ngê nmî kêêpî ngomo knî yi k:oo nmo wee, daa nmî Lémi u p:o

^d 4:14 Lóma 8:11; 1 Tes 4:14 ^e 4:17 Lóma 8:17-18 ^f 4:18 Hipîlu 11:1-3

^g 5:1 1 Kódin 15:47-49 ^h 5:2 Lóma 8:23 ⁱ 5:4 1 Kódin 15:53 ^j 5:5 Lóma 8:16,23

nmo pyede.^k 7Nmî Lémi dpîno y:enê, ala ngwo, ngmênê u kwo nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o p:uu nmo dpodo té. 8Nyââ, pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî kêêpî ngomo nmo kuwo té, dyámê mbêmê, nmî Lémi ka p:o nmî lee dmi.^l 9Ngmênê nmî Lémi ngê ghêlî k:iî daawa úuw:o nmomomê, nmo mye u ntââ. K:omo tpile dyámê mbêmê anmî ya, ó u kwo anmî lee dmi, ngmênê u yi nmo ndêndê ngê a kwo, U nuu u kópu nmî d:uud:uu dé. 10Nmo yintómu Yesu Kédisu ngîma anm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo, nmo ngmêngmênté nmî pywuu dmi anmîmo ngee. Kópuni mb:aa dyámê mbêmê nmo d:uud:uu té, yi pywuu mb:aa anmîmo ngee, myenté kópuni dono yi pywuu dono amyenmîmo ngee.^m

Chóó Lémi ka yoo kââdikââdî

11Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo, u l:êê dîy:o u kwo nmo nkîngê té, u yi nmo a kwo, Yoo yi nuw:o dmi nmî ngmêê té, daapaa kpada téne. Chóó Lémi ngê nmî gha dmi u kpêê dé, u lama a tóó, Nê ngê u dpodo ndêndê ngê a dódó. Na a ka yi kópu nmyi lama ndêndê ngê mye tóó. 12A chóó a pi dîní kmîmî. K:omo dyépi knî y:oo yi too pee mbêmê yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, ngmênê yi gha vy:o daa vuywo nyédi. A p:uu kópu nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo a pi wa dyênê knomomê, u ya a nga a kwo, Ye dpî vyi yó, yipi, Nê ngê nmî Lémi u dpodo ntênê a dódó, u gha ntênê a tóó. 13Yinê ye nê ghéti wo, ngmênê Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo. Nmyinê nmye nê doo ghéti wo, nmyi p:uu n:aa dpodo. 14Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó, u l:êê dîy:o u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. Nmî lama ka tóó, pi ngmîdi nmî l:êê dîy:o pwene. Dini ghi n:iî ngê u yoo vy:o nmî ghê dniye, nmî nuw:o dono mye pwene. 15Yesu nmo yintómu nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o apê, Ghê kamî pêdê pyw:ee y:e, yi chóó yi pono daapêdny:oo a vyápê, Yesu u pono pêdny:oo a vyápê. Nmî l:êê dîy:o pwene, kpêênî mêtê pii wo.ⁿ

16Dyámê mbêmê tpémi y:oo yoo yi pi dmi mbêmê ntee a myeme tumo, yinté myenmee a myeme dé, ngmênê ala ngwo yi kópu dpîno d:uud:uu. Yesu Kédisu yinté nmî myââ, nmîné nmo u pi têtê ngê nmo doo ya, ngmênê ala ngwo nmî lama ka tóó, u pi ndîî. 17Pini n:iî Yesu Kédisu u yoo vy:o dpî ghê, kamî ngê dpî pyódu, u nuw:o mbwee dpî kée, nuw:o kamî p:uu dpî kaalî.^o 18Chóó Lémi ngê yi kópu dpî d:uu. Wunê p:uu nmee a d:uu, ngmênê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ngê chóó u kwo u ngwo mêtê kââdî nmoo, mye dpodo kalê nmoo. U yi u ngwo a kwo, Pi yilî u kwo nmo kââdî.^p 19Y:i nmo dpodo té, pi knî ye yenmîmo, Nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê

^k 5:6 Hipîlu 11:13-14 ^l 5:8 Pilipay 1:23 ^m 5:10 Lóma 2:16 ⁿ 5:15 Lóma 14:7-8
^o 5:17 Njon 3:3 ^p 5:18 Lóma 5:10

nmî dono yilí daa nuw:onuw:o too, u yi u ngwo a kwo, A ka nê kââdí té. Nyââ, nmî Lémi ngê yi dpodo íedê kaa nmoo, nmopê, Yoo a ka anyinê kââdí tóó.^q

²⁰Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Kédisu komo nmo kapí ngê, Chóó Lémi komo myeno kapí ngê, nmo kwunokwuno nmyoo, nmyenmîmo, Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu d:uu mu yé yó, u pee ghê dmyeno, u pono dmyinê vyápê. ²¹Yesu Kédisu ngê dono daangmê d:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî dono íedê kââ, nmî yikí dmi u pwo u ngwo ghay wo, u l:êê díy:o pwene. U yi u ngwo doo kwo, A ka nê kââdí té, ntee n:aa tóó, yinté mye pyaa dniye, dono yi p:uu daapíchoo ya.^r

Yoo yi ngêêpí u dye ghi

6 ¹Nmî Lémi u kii nipi nmo dpodo té, u l:êê díy:o nmîno kwunokwuno nmyo, nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê nmî l:êê díy:o kópu ndîî ngmê d:uu ngê, u wépi nangê puwâ. ²Nmî Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Dini ghi n:ii ngê u ya a nga doo kwo,

Yoo ní ngee,

Yi ngwo nmyi ngêêpê ní ny:ee too,

Nê, N:aa ngêêpí té, a kêê k:oo n:aa kapí té.

Kódin tpémi, ala kópu a ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yoo a ngêêpí, ala yi dini ghi. Ala ngwo u yi u ngwo a kwo, A kêê k:oo ní kaa té.^s

Nmî Lémi p:uu dpodo tédê kópuni dnyimo a vyîmî dé

³U yi nmo daa kwo, Pi ngmê ngê nmî dpodo p:uu dono kópu ngmê vyi ngê, u l:êê díy:o nuw:o ngê nmo dpodo té. U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo nmî Lémi u maa dny:oo kígha, u l:êê díy:o lvêê kpí té yi máádi p:uu daanmî t:oo. ⁴U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo mya nmîne, ala kópu nmî p:uu paa vyi y:e, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile ló dono kópu ndîî nmo a d:uud:uu tumo, ngmênê nmîno vyîmî tumo. Daa dono kópu ngmîdi nmîno vyîmî ngê, doo u ntââ ngê nmo dpí pyaa dmi. ⁵Dpí mgîmî nmo, a kpakakpaka nmoo, mbwa k:oo a kmîmî nmoo. Dpodo ndîî yino dódó ngê, mgîdí vy:o nmo ngêêpê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê nmo dómudómu nyédi. ⁶Nmî Lémi u maa ntênê nmî lama a t:a, dono nmî p:uu daa t:a. Lîmîlîmî ngê dpîno nod:enod:e nyédi, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmo vvyuwo nyédi. Nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo dpodo té, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó ntênê a tóó.^t ⁷Kópu dyuu ndêndê pi knî ye nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí

^q 5:19 Kílosa 1:19-20 ^r 5:21 Hipílu 4:15; 7:25-26 ^s 6:2 Luukí 4:19-21; Is 49:8

^t 6:6 1 Tim 4:12

nmo chapí ngê. Yi kópu yilí yi l:êê dîy:o pi kní y:oo dpí mya nmo, dpo, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Lede kní y:oo yi kaa taa, káped:ê ntee a tpyé tumo, nmo my:oo yinté dé, kópu mb:aa nmo d:uud:uu too. Kópu mb:aa n:i nmo tpaê too, yi kópu kní y:oo yoo dpo chápwo t:oo. ⁸Nmî Lémi p:uu dpodo têtê dye ghi kní ngmê ngê a châachâa nmoo, dye ghi kní ngmê ngê dpí mb:ii nmo. Dye ghi kní ngmê ngê nmî p:uu a danê nyédi, dye ghi kní ngmê ngê a chaa kîgha nmoo. Yinê ye nmo k:omodanê pyu yoo, ngmênê ntênê nmo mbumu nyédi. ⁹Yinê ye nmo n:uu dé, ngmênê pi yilí yi lama nmo pyede. Yinê ye daa kêmakêma nmo pwo pwo té, ngmênê anmî pyede. A kpakakpaka nmoo, ngmênê anmî pyede.^u ¹⁰Nmî nuw:o dmi dpí dyênê, ngmênê dye ghi yintómu w:aa nmîno pyw:êmî ngê. Nmo pinté yoo, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, pi kní ye nmo yémî ngê, ndáapi ntee pini ngê u ngwo dpí pyódu té. Tpile nmî ngópu daa tóó, ngmênê kópuni nmî Mî ngê nmo a kpo, doo u ntâa pi ngê nmî kêlê daawa a puwâ. Nyâa, yi kópu yilí yi mbêmê pi kní y:oo dpí mya nmo, dpo, Kí yâpwo ndêndê u dpodo pyu yoo.^v

¹¹Mw:ââkó Kódin tpémi, kópu nmye d:ongmê wópu ngê, d:ud:umbiy:e a gha nmye myed:a kpêmî. ¹²Nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó, ngmênê a nuu ghi nmyi nódo dnyinté a tóó. ¹³A tpe:ee yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntee a tóó, a nuu ghi nmyi nódo yinté myechoo a ya.

Póól ngê yoo dono yi k:i kââdí té u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴Yélini nmî Lémi ka daa kêlîmî té, yi yélini yi k:i nangê kââdí. Nuw:o mb:aa pini dê nuw:o dono angênté anyinê kââdí dê? Doo u ntâa. Wo pini dê mgîdí lónté anyinê kââdí dê? Mye doo u ntâa.^w ¹⁵Yesu Kédisu pini dê Setan yi nuw:o dê ngmîdi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntâa. Nmî Lémi ka kêlîmî pyu pini dê n:i u kwo daa kêlîmî, yi nuw:o dê ngmîdi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntâa. ¹⁶Chóó Lémi u ngomo, yâpwo ghi, angênté ngmîdi ngê anyi pyódu dê? Doo u ntâa. Yâpwoni ghê a t:a, Chóó Lémi, nmo u ngomo. Yinté kópu Chóó Lémi ngê ló dini a v:uu, puku yedê alanté a tóó, apê,

A yoo vy:o aní kwo,
a k:i anmî paa,
yi yâpwo ngê aní ya,
a yoo ngê adnyi kwo.

^x ¹⁷Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê yepê,
Yoo dono yi vy:o a pwii dmyeno,
yi k:i nangê kââdí.
Yepê, Tpile tupwótupwó p:uu kêê nangê yé,
a kêê k:oo u ngwo aní kaa nmyo.^y

^u 6:9 2 Kódin 4:10 ^v 6:10 Kílosa 1:24 ^w 6:14 Epeso 5:7-11 ^x 6:16 1 Kódin 3:16
^y 6:17 Is 52:11

¹⁸Yepê, Nmyi mí ngê aní ya,
a tp:ee dmââdîma ngê waní pyódu nmyo.

Lémini u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo, vyílo yi Lémi ngê yi kópu ye yinê vyu.^z

7 ¹A tídê mbwó yoo, daa yi yéli yi mo yi l:êê díy:o ye a vyu, yi vy:o nmí ghê dniye, yi kópu nmí l:êê díy:o mye vyu. Yi kópu u l:êê díy:o kópuni kní y:oo nmí gha dmi dpí dyênê t:oo, ó nmí too pee dmi myoo dyênê t:oo, yi kópu dono kée téme. Chóó Lémi ntênê chââchââ koo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté pyaa kmêle.^a

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi u ngwo ngmêê ngópu

²A nuu ghi nmyi nódo choo a ya. Kópu dono nmye dîpîngmê d:uu ngê, pi dîpîngmê dyênê ngê, pi dîpîngmê dóó, nmyi ndapí dîpîngmê t:âmo ngê. ³Daa nmyi pi dyede u l:êê díy:o yi kópu nmye d:a d:êê. Kêle. Kópuni mwiyé d:a d:êê, myombó mênîné d:êêd:êê, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. K:omo tpile aní ya, ó aní pw:onu, ngmênê nmyi nuu ghi dmi a nódo adí ya. ⁴A lama ka tóó, nmí Lémi u maa mb:aamb:aa ngê nmye kígha ngmê, u l:êê díy:o pi kní ye n:aa chaa kígha nmyo. K:omo tpile dono kópu a nga a d:uud:uu tumo, ngmênê dîní nkíngê yédi, w:aa u ngwo nîné pyw:émí ngê.

⁵Dini ghi n:ii ngê Másîdóniya Wee u kwo nî ta, ghê dîpí vy:ungo, dono yilí noo a vyímí. Kuwa yéli a p:uu dnye d:uu, a gha vy:o noo a nuw:onuw:o nmyo. ⁶Ngmênê pini n:ii ngê nmí nuw:o dmi dpí l:âmo, Chóó Lémi, yi pini ngê a nuw:o yinê l:âmo ngê, Taitas a ka a dy:ââ ngê.^b ⁷Dini ghi n:ii ngê nî módu, a gha mb:aamb:aa pyodo, myenté nmyi l:êê díy:o mdooni a ka a núwo, yi kópu u díy:o a gha mb:aamb:aa ngê mye pyodo. A ka pê, Kódin tpémi y:oo a nuw:o mêkí l:âmo ngópu. A ka pê, Nuú ghi yi nódo kíyedê tóó, tpéé kópu vyi ngópu. A ka pê, U yi y:e a kwo, Nê pono nmí vyápê. Yi kópu kní yi l:êê díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

⁸Pweepwee pee n:ii nmye nê d:êê ngê, yi pweepwee pee ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê yinê pyódu ngê, ngmênê u l:êê díy:o tpéé kópu daanê vyi. Taitas ghêlí a ka dépêngê diyé wo, tpéé kópu yi ngwo nê vyu, nê, Yi pweepwee pee lukwe díy:o ye nî dy:ââ ngê, yi nuw:o dmi dono ngê u ngwo nî pyódu ngê. Ngmênê daa ndíí la ghi nmyi nuw:o dmi dono ngê dnya a ya, ⁹nmyi l:êê ghi dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo, nmyi dono u ngwo nmyi kée tumo. Yi kópu u l:êê díy:o awêde a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê pyaa we, yi l:êê ghi dmi paa ngmêê y:e. Yinté pyodo, u l:êê díy:o yi pweepwee pee ngê dîpí dyênê nmyoo. ¹⁰Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nmí nuw:o dmi

^z 6:18 Hos 1:10 ^a 7:1 1 Njon 3:3 ^b 7:6 2 Kódin 1:3-4

dono ngê dpo pyódu, nmî l:êê ghi dmi dpî ngmêê té, yi ngwo nmî dono u kuwó dpî kéé té, kóó k:oo moo kaa nmo. Yi kópu u l:êê díy:o pi ngê tpéé kópu d:uudpî vyi, ngmênê ngîdí u yoo, dini ghi n:ii ngê dono wunê vyîmî ngópu, yi l:êê ghi dono d:uudpî kéé t:oo, pwoopwo u maa d:uudpo kuwo ngmê.^c ¹¹Kópuni nmye dê pyódu, p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê pyódu ngê, u l:êê díy:o nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo. Ala ngwo u maa p:uu dpodombiy:e nmye wee, u yi nmye a kwo, nmyi pi dmi mb:aamb:aa ngê mê pyaa dniye. Nmyi nod:e dniye, nmyi nkîngê mbê dniye. U yi nmye doo kwo, nye, Nê ngê mênye m:uu nmîne. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono ndîi d:uu ngê, u yi nmye doo kwo, Nmî kpada. Kópu yilí yintómu mb:aamb:aa ngê nmyi chóó u mâlo mêdmyinê a yiyé dé, dyââpe nmyi p:uu mēdaadî ya. ¹²N:ii ngê a pi dyênê ngê, daa yi pini u l:êê díy:o nmye noo a d:êê, myenté daa a pi u l:êê díy:o nmye noo a d:êê, ngmênê u ya a nga doo kwo, Kódin tpémi y:oo ala kópu a w:ee y:e, A nuu ghi yi nódo ntênê wunê tóó. Chóó Lémi ngê kiyedê y:enê nê, nmye dênîné k:omodanê. ¹³Yi kópu u l:êê díy:o a nuw:o mb:aamb:aa ngê maa pyódu.

Nyââ, nmyi l:êê díy:o a nuw:o m:aa l:âmo ngê, myenté a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo. Dini ghi n:ii ngê Taitas nmye a loo, doo nuw:onuw:o nmyo. Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi ng:aa mbê dniye, nmyo yintómu yi ngwo u nuw:o nmyi l:âmo ngópu. Yi kópu u l:êê díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. ¹⁴Taitas ghêlî k:ii nmye dēpangê n:ee, u ngêédî noo chaa kígha nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye a loo, kópu dyuu n:ii u kwo nê vyi too, nmyi ntiye tumo, nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo, dpîp:e mywenemywene kalê noo. Dye ghi yintómu ndê kópu dé ntee nmye noo a tpapê dé, kópuni nmyi p:uu u kwo nê vyu, ndê kópu ngê yinté mye pyodo. ¹⁵Taitas ka nmyi ng:aa mbê dniye, u kwo my:ee nkîngê mbê dniye. Ala ngwo yi kópu mēkīyedê nuw:onuw:o, nmyi nuu ghi dmi nódo ntênê a tóó. ¹⁶Ala ngwo a lama ka tóó, ndêndê ngê a dnye nmye nyêmî ngmê. Yi kópu u l:êê díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dē pyódu.

Ndapî danêdanê u danêmbum

8 ¹A tîdê mbwó yoo, yélini Másîdóniya Wee u kwo Yesu u yoo vy:o ghê dniye, kópu mb:aa n:ii d:uu tumo, nmye nîné nj:ii té. Nmî Mî ngê ngee too, kópu ndîi daa ngmîdi d:uu ngópu.^d ²K:omo tpile nmî Lémi u l:êê díy:o dono yilí dnya a vyîmî, ngmênê nmî Lémi daa mb:ii ngópu. Yi kópu u l:êê díy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu too. ³K:omo tpile pinté dé, ngmênê ndapî ndîi kéé ngópu. Ndapî yi ngópu dēpwomo ya, dîni k:omodanê, yi chóó yi nté pywupwi u l:êê díy:o doo u ntââ ngê pyaa

^c 7:10 Mát 27:3-5; Hipîlu 12:16-17 ^d 8:1 Lóma 15:26

dniye.^e ⁴Yi ndapí kée ngópu, mu kópu u díy:o nmí Mí u yoo vy:o pinté n:ii wunê pyede, Njuda Wee u kwo, u yi y:e a kwo, Yi yéli ye ndapí nmí dy:ââ, u ngwo nmí ngee té. Másídoniya tpémi y:oo a ka pê, Doo u ntââ nmí wépi dmi daanyi puwâ, u yi nmo a kwo, Yi yéli myeno ngêêpí té. ⁵U ya a nga doo kwo, Másídoniya tpémi y:oo ndapí kní ngmê kée y:e, ngmênê kópu ndîi yi d:uu ngópu. Myenté yi chóó yi gha dmi nmí Lémi ka mwiyé y:ee ngópu, nmí Mí u pono vyápê dniye, kuwó yi gha dmi a ka myedê kè ngópu. ⁶Yi kópu u l:êê díy:o Taitas ka kwonoo, Mw:ââkó a mbwó, Kódin tpémi yi vy:o ndapí danêdanê kn:ââ ntee ny:uu chópu, yinté y:i chin:aa dpodo, ndapí danêdanê chedê ngê u ngwo dp:uu pyaa we. ⁷Kódin tpémi, kópu yilí yintómu u ntââ ngê nmye pyede, nmí Lémi ka ntênê nmye kélímí té, u ndê kópu dyuu ntênê nmye tpapê tumo, u tumu kópu dé nmyi lama a pyede, p:uu ntênê nmye dpodo té, a nuu ghi nmyi nódo mye tóó. Pi ngêêpí ngê u ntââ mbêmê myedmyinê ya, nmí Mí u yoo vy:o pinté yoo yi ndapí mb:aamb:aa ngê dpo danê yó.^f

⁸Daa dêêpí kópu ngmê nmye yed:a d:êê. Másídoniya tpémi y:oo kópuni d:uu ngópu, yi kópu nmye yed:a d:êê, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nê m:uu. Lukwe, nmí Lémi nuu ghi nmyi nódo a tóó, ó daa tóó? ⁹Nmí Lémi Yesu Kédisu ngê kópuni nmí l:êê díy:o d:uu ngê, nmyi lama ka tóó. Tpile yilí yintómu yi kada pini ngê wunê doo a ya, ngmênê nmí l:êê díy:o dyámê mbêmê a loo, ngópuch:anê ngê mímê pyodo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo yi l:êê díy:o kópu ndîi yilí nî d:uu. Nyââ, kópu yilí nmyi l:êê díy:o a d:uud:uu too, ngópuch:anê yoo yinté myedmyinê ngêêpí dé.^g

¹⁰Nê nê a nuw:o alanté, kópu mb:aa ngma ala. Kópuni kn:ââ m:ii tuwo kí m:aani ngê nmyinê chaa ngópu, ala ngwo yi dpodo dpí chedê yó. Wo yéli nmyi t:ee kalê tumo, ndapí danêdanê kn:ââ mwiyé nmyi chaa ngópu, u yi nmye mwiyé doo a kwo, nmí Mí u yoo vy:o pinté yoo nmí ngee té. ¹¹Ala ngwo yi dpodo dpí chedê yó. Kópuni u yi nmye doo kwo, Nmí d:uu, ntênê dmyinê d:uud:uu. ¹²Nmye dênîné tpapê, Ndapí ngê u pwo dmyina a yé. U yi nmye adí kwo knomomê, Yi yéli ndapí ngê nmí ngee, ye ndapíni nmyi ngópu adí ya, nmí Mí ka yintoo u ntââ ngê adí pyodopyodo. Ndapíni nmyi ngópu daa tóó, yi ndapí p:uu daa nuw:o yédi.^h

¹³⁻¹⁴Nmye dênîné tpapê, Wu yéli yi l:êê díy:o nmyi ndapí dpí chedê yó. Kêle, ngmênê ala ngwo ndapí nmyi ngópu yilí a tóó, wu yéli ngópuch:anê yoo, dpí ngee tóó. U kuwó dini ghi ngê nmyi ndapí chedê ngê u nkwo wa pyaa knomomê, u nkwo wa a ngee nmyo. Noko yinté dmyinê vuywo, nmyi ya ngmídi ngê yinté choo ya.ⁱ ¹⁵Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii ngê nté péé ndîi ntówo,

^e 8:3 1 Kódin 16:2 ^f 8:7 2 Kódin 9:8 ^g 8:9 Mát 8:20; Pilipay 2:6-7 ^h 8:12 Mak 12:43
ⁱ 8:13-14 2 Kódin 9:12

nté w:êê péé dími kê wo,
n:ii ngê nté péé tédê ntówo,
u ntââ mbêmê doo ya.^j

Póol ngê yélini Kódin dy:ââ too

¹⁶Taitas u l:êê díy:o nmî Mí n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o ntee nínê nuw:onuwo nmyoo, yinté myewunê nuw:onuwo nmyoo. ¹⁷Dini ghi n:ii ngê Taitas ní kwuno ngê, kwonoo, U ntââ Kódin tpémi ye wam:ii lê, a ka pê, Nyââ, u ya a nga a kwo, Yi n:aa lêpî. Chóó u nuw:o k:oo yi paa u yi u ngwo doo kwo. ¹⁸Taitas p:uu nmî mbwó mē miyó nínê t:emî, nmye nínê dyede té. Yi tpódu k:uuchēm u pi dê, mwiyéni u kakēmē nmye nínê chámēchámē. Ala wee u kwo p:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngópu, mu kópu u díy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mb:aamb:aa ngê a tpapê too. ¹⁹A chââchââ ngópu, myedê ngmídi ngópu, dini ghi n:ii ngê ndapî Njuda Wee u kwo wanmî núw:o, a p:uu wa t:ee ngmê, ala wee u kwo yi ndapî yinê wa núw:o. Yi ndapî anmo núw:o, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:oo nmî Lémi paa chaa kalê y:e, ala kópu paa vyi y:e, Yesu u yoo vy:o yélini daa Nju tpémi, ka ngêêpî nmo.

²⁰Yinté pini knî a p:uu angmê t:ee ngmê, ndapî ndîf n:ii nmyinê danédanê ngópu, nipi wanmî núw:o, mu kópu u díy:o pi ngê kîngê vyi, Nê ngê yi ndapî chóó ndîf. ²¹U yi nmo a kwo, Kópuni nmo d:uud:uu, nmî Lémi ka kópu mb:aa ngê choo ya, myenté pi knî ye kópu mb:aa ngê myechoo ya.

²²Pini n:ii dê Taitas p:uu nínê t:emî dê, nmî mbwó myomoni u kakēmē nmye nínê chámēchámē. Daa ng:êêntómu u k:ii nyipu dpodo, u dpodo ntênê ní módu, nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. U lama a tóó a dnye nmyinê nyēmî ngmê, u l:êê díy:o u yi u ngwo a kwo, Yi nî lê. ²³Yi pini dê Taitas p:uu nínê t:emî dê, pini n:ii k:ii nmyi l:êê díy:o nipi nye dpodo nódó. Yi pini dê nmî mbwó dê, nmî Lémi u yoo yi dyépi dê. Yi l:êê díy:o pi knî y:oo Yesu Kédisu a chaa kîgha ngópu. ²⁴Nmyi pyipe ngê dpî pyódu dóó, nmî Lémi u yoo yélini a wee, p:aani p:aani, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Nê ngê Kódin tpémi daa módó doo chaa kîgha dé.^k

Nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo yi yeedeyeede

9 ¹Nmî Mî u yoo vy:o yélini Njuda Wee u kwo wunê kwo, ndapîni ye anmî dy:ââ, yi kópu nmyi lama wunê kî yaa wo, doo u ntââ mēdaana a dówodówo.^l ²A lama ka tóó, u yi nmye a kwo, Ndapî ye nmî dy:ââ. Másídoniya tpémi ye n:aa chaa kîgha nmyoo, yenîmo, Nmî mbwó yoo yélini Kídiki Wee u kwo wunê pyede, m:ii tuwo kî m:aani ngê alanté nuw:o mbê dniye, apê, Nmî mbwó yoo, yélini Njuda Wee u kwo wunê

j 8:15 Ex 16:18 k 8:24 2 Kódin 7:13-14 l 9:1 2 Kódin 8:1-7

pyede, wanmî ngee té. Másídóniya yéli ye yinté n:aa chaa kîgha nmyoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi nt:anê yilí yaa wo, yi chóó yi ndapí mye kée ngópu. ³Ala ngwo nmî mbwó pyile kní nmye nîné dyede té, mu kópu u díy:o ala ngwo ndapí a kada dmyina a danêdanê. A kada daanmyinê danê knomomê, ye pi kní y:oo awo, Lukwe díy:o nê ngê módó doo chaa kîgha dé. ⁴Nyââ, ndapí a kada daanmyinê danê knomomê, dini ghi n:i ngê Másídóniya pi ngmê kní yi k:i nmye anmo lee dmi, mywene nmye wa ghê, a nga amye ghê, mu kópu u díy:o ye n:aa chaa kîgha nmyoo. ⁵Yi kópu u l:êê díy:o nmî mbwó pyile kní nmye nîné dyede té, a kada nîné kapí té, nmyi ndapí danêdanê u l:êê díy:o. Yi ndapí danêdanê u pi wunê nmyinê vyi ngópu, ala ngwo yi kópu dpo d:uu yó. U ya a nga daa kwo, Yi kópu dpodombiy:e a chóó n:uu d:uu, nmyi chóó nmyi nuw:o kní yi mbêmê yi kópu a kada dpí d:uu yó.

⁶Mtíko pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pini n:i ngê nté woo pyile njini dpí kââ, nté nt:u pyile njini dpo pyw:oo. N:i ngê nté woo yilí dpí kââ, nté nt:u yilí dpo pyw:oo.^m ⁷N:i ngê u yi adí kwo, Ndapí wu ntémwi nî kée, yi ntémwi choo kéké. Yi pini u ndapí u l:êê díy:o mékîngê tpyóó, u gha vy:o kêdangê vyi, Ghêpêghêpê a mênê dê gh:ay ngmê, u l:êê díy:o a ndapí n:aa kéké. Kêle. Ntémwi u yi u ngwo adí kwo, Nî kée, yi ntémwi choo kéké, mu kópu u díy:o pini n:i ngê yeedeyeede u nuu u kópu ngê a ya yédi, vyílo yinté pini Chóó Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi. ⁸Ndapíni nmye kéké ngópu, Chóó Lémi u ntââ, amê wumo. Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi yintómu u ntââ mbêmê anmyi ya, myenté nmyi yeedeyeede yintómu yi l:êê díy:o u ntââ mbêmê amyenmyi ya. ⁹Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi mb:aa ngê pinté yoo mb:aamb:aa ngê a yeedeyeede too,
u mb:aamb:aa chedê ngê d:uudpí pyódu.ⁿ

¹⁰Chóó Lémi ngê nté woo nmo dpo kê, nmo kapí too, Chóó Lémi ngê nt:u yinê dpí t:oo, u ngwo nmo pîpí too. Myenté, u ntââ mbêmê dpo pyódu nmo, yeedeyeede n:i nmo kîgha ngê, nt:u yinê dpí t:oo.^o ¹¹Nyââ, Chóó Lémi ngê dye ghi yintómu u ntââ mbêmê dpo pyódu nmyo, u l:êê díy:o u yoo vy:o pinté yoo nmyo yeedeyeede tumo. Ndapíni ye anmî núw:o u l:êê díy:o, Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê. ¹²Yeedeyeede n:i nmye kîgha ngópu, yi nt:u miyó. Ngmê, pinté yoo nmye ngêêpí tumo. Myomoni, Chóó Lémi nmyi l:êê díy:o dpodombiy:e adnyi chaa kîgha. ¹³Nmyi yeedeyeede u l:êê díy:o u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kódin tpémi nmî Lémi Yesu Kédisu ka ntênê a kélímí té, u kópu dyuu ntênê a cháâchââ ngmê. Awo, Pi yilí yi k:i ka a yeede nmoo. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê, ¹⁴nmyi l:êê díy:o amyednya a ngêpê. Nmyi yi dmi y:e ntênê adí kwo, awo, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê

^m 9:6 Prov 11:24 ⁿ 9:9 Psalm 112:9 ^o 9:10 Is 55:10; Hos 10:12

dê ngee té, mb:aamb:aa ngê u nkwo da yeede nmo. ¹⁵A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi kwuno koo, kópu ndî ngmê d:uu ngê, doo u ntâa pi ngê daawa a w:ee.

Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, Póól ngê pweepwee pee n:ii kuwó d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, wu u dî. Nod:enod:e u pweepwee pee n:ii ye mwiyé dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee, kn:ââ 10, u dî kn:ââ 13.

Póól chóó u dpodo p:uu u ngwo doo d:êê

10 ¹Mw:ââkó Kódin tpémi, nê Póól, a kópu dyuu dpo ny:ee yó. Yi a p:uu nmyinê danê nyédi, nmyimo, Dini ghi n:ii ngê nê nmî vy:o a kwo yédi, a nkîngê yédi, kwódu yé u kópu nmo d:uudpî vyi, ngmênê dini ghi n:ii ngê dpo kuwo nmo, kwódu yé u kópu yilî dpo d:êê, nmo dpo dy:ââ té. Yesu Kédisu ntee doo paa, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa paa. Chóó u pi dêdpîmo kmîmî, lîmîlîmî ngê dêpwo nod:enod:e. Mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo,^p ²dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, nangê nod:enod:e kalê nê. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, u ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e nmye nîn:aa mbumu. Yélini nmyi vy:o a wee, n:ii knî y:oo a tpaê ngmê, apu, Nê ngê dyámê mbêmê tpémi yi maa ye kígha, yi yéli yi ngópu daanî nkîngê mb:anê, wanî nkoko té.^r ³Dyámê mbêmê nmo pyede, ngmênê nmî nuw:o dmi daa dyámê p:uu a kwo. Nmî Mî ngê l:êê tédê a dy:ââ nmoo, dono p:uu nmo l:êê too. ⁴Dyámê mbêmê tpémi ntee a l:êê nyédi, daa yinté nmo l:êê nyédi, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmo l:êê nyédi. Yélini Setan ngê kóó k:oo kaa too, yinté nmîmo pw:iipw:ii too.^r ⁵Kópu dyuu n:ii mbêmê Setan ngê yoo dpî dóó, yi kópu dyuu yuno vyee too. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o yoo a mbodo ndî mbodo ndî nyédi, Chóó Lémi p:uu u ngwo daa nuw:o nyédi, yi kópu dyuu myeyuno vyee té. Yoo yi nuw:o nmo ngmêêpî too, Yesu Kédisu kóó k:oo nmo kapî too, u dnye u ngwo a nyêmî ngópu. ⁶Kódin tpémi. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, Yesu Kédisu u dnye dmyinê nyêmî. N:ii ngê u dnye daawa ny:oo, wan:uu kpada.

⁷Nmyi ngwolo dmi dpo pywálî yó. Nmyi vy:o n:ii ngê choo a tpaê, Nê Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, yi pini ntênê choo nuw:o, u lama choo ya, my:aa Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu. ⁸Ndoo apê nmyinê nmye a chóó a dpodo ndî ngê nmye yed:a pyódu, ngmênê mywene a nga daawa ghê, nmî Lémi ngê yi dpodo nédê yinê a kaa noo. Daa nmyi dyede u dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kígha u l:êê dîy:o. ⁹Ala kópu daanê dówo, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a vyi ngê, Nê ngê u pweepwee pee yedê kíyedê nkîngê kígha nmo. ¹⁰Kópuni nmyinê tpaê tumo, a lama ka pyede, nmyimo, Nê ngê u pweepwee pee yedê kópu ndî yilî wunê d:êêd:êê ngê, ngmênê dini ghi

n:ii ngê nmî vy:o dpo lê, a mywenemywene yédi, u kópu mgaamгаа dé, tp:ee k:ii nmo a mbumu yédi.^s ¹¹A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yinté kópu dpî vyi, ala kópu u lama choo ya, kópuni pweepwee yedê n:aa d:êêd:êê too, nmyi ngópu ntênê an:uu d:uu té.^t

¹²Nmyi vy:o yélini y:oo yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, mumdoo yi yéli y:oo dê t:ee kalê nê? Mudny:oo a chaa. Yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, ngmênê a numo chaa kîgha nyédi, Yesu Kédisu ngê daa chaa kîgha too. Yi mbodo dmi podó dé. ¹³D:aa yinté pini. A chóó a pi daanî kmîmî. Dpodoni Chóó Lémi ngê a ka a kpo, yi dpodo u pi yinî kmîmî, mwada yi a chóó mēdaanî nî. Pi yilî yi l:êê díy:o Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, nmyi l:êê díy:o myedê dpodo kalê noo.^u ¹⁴Nmyo, Chóó Lémi u yâpwo tēdê. Vyílo yi yâpwo tēdê a dpodo kalê noo, yi noon:aa nté woo kapî, Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa a chóó nmye mwiyé n:uu vyu. ¹⁵Kn:aa pini ngê dpodoni u yâpwo tēdê dpî dóó, daa yi dpodo p:uu nîné danê. A pi y:i daa t:a. Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a dpodo kalê noo. U ya a nga a kwo, Nî wēdēwēdē kalê nmyo, nmyi kēlîmî ndîî ngê paa pyaa we. ¹⁶U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê pee p:uu wa dy:ââ nê, u yâpwo tēdê y:i m:uu an:uu yé, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu u nkwo ye an:uu vyi. U ya a nga daa kwo, Kn:aa pini u dpodo mbēmê a pi ndîî ngê pyaa we. ¹⁷A chóó a pi dîñî kmîmî ngê, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,
nmî Lémi yichoo chaa kîgha.

¹⁸N:ii ngê dpî vyi, Nê mb:aamb:aa, daa yi pini nmî Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi, ngmênê pini n:ii p:uu nmî Lémi ngê dpî vyi, dpo, Yi pini pi mb:aa, vyílo yi pini u nuu u pi ngê a ya yédi.^v

K:omo dyépi yoo yi p:uu danêmbum

11 ¹A tîdê mbwó yoo, a ka dmyina a ng:aa, nmyi ngópu dmi nangé nkoko. ²Kwodo n:ii u maadí pi daangmê ghê wo, nmyo yinté yéli, Yesu Kédisu u yémî p:uu ngê nî pyódu nmyoo. Kn:aa pini ngê kwulo kîngê dyé nmyo, adî k:uundépî. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê a nuw:o nédê a t:ee nmyoo, nmyi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa nuw:o. Pi mu ngmídi nmyi moo ngê choo ya.^w ³Mw:ee ngê u nuw:o ndîî mbēmê nmî kēpyââ Ivi ntee a dóó, pi woni knî y:oo yinté kîngê dóó nmyo. Dye ghi yintómu yi kópu a nuw:onuw:o u kópu ngê a tóó. Yesu Kédisu ka ntênê nmyi kēlîmî mbê dniye, yi pini mu ngmídi nmyi kada doo kwo. Pi ngê kîngê dóó nmyo, nmyi nuw:o dmi kîngê ngmêê té.^x ⁴Yesu p:uu kópu mb:aa mwiyé nmye n:uu vyu, u kwo nmyi kēlîmî mbê dniye, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mênê u ngwo kee wo, ngmênê a kuwó pi knî nmye m:uu

^s 10:10 Nkal 4:12-14 ^t 10:11 2 Kódin 13:2,10 ^u 10:13 Lóma 12:3 ^v 10:18 1 Kódin 4:4-5
^w 11:2 Epeso 5:26-27 ^x 11:3 Gen 3:4,13

a loo, yi chóó yi nuw:o mbêmê Yesu u mo pini ngê nmye mî pyódu ngópu. Ntee nmye noon:aa danêmbum, daa yinté nmye a mbumu té. Ghê Dmi n:ii nmye wunê kuwo ngópu, u mo ghéni dmi. Lukwe dîy:o ye nmye ng:aa té, yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo.^y

⁵Wu yéli ye ntee nmye ng:aa té, yinté a ka myedo ng:aa mbê dmyeno, a wépi nangê puwâ. Mbodo podo mbodo podo u kópu nmye ngmênîné tpaépê, a ny:ee yó. Yélini ye nmye ng:aa té, nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, nmyinê nmye myaa t:ee kalê nê, ngmênê doo t:ee kalê noo.

⁶Nmyinê nmye tp:ee k:ii n:aa mbumu yédi, ngmênê Yesu p:uu kópu n:ii yilî a lama a tóó, y:i daa t:ee kalê noo. Dye ghi yintómu nmye nîmo a dêépî, kópuni a lama a pyede yi ngwo nmyimo nyêmî dé.^z

⁷Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé nmye pywupwi tumo, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi p:uu kópu mb:aa nmye n:uu vyu, nmye dîpî vyu, Pwila nódó, nmyi ntépînâ k:oo kmaapî ngê kêê myedîp:a t:àngo. A pi têtê ngê yinté nê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o nê, Nê pyidu té, maa ndêndê p:uu nî kaa té. Lukwe dîy:o yi kópu mbêmê a pi dpî dyênê ngmê.

⁸Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini kn:aa kn:aa wunê pyede, y:oo dnyimo a pywupwi nê, kpa a ntee tpile yinîmo a dódó.^a

⁹Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a ndapî nî chedê ngê, ngmênê ndapî nmye dîpî dmy:ee ngê. Dini ghi n:ii ngê nmî mbwó dê Másîdóniya Wee u kwo a ndê knopwo, ndapî a ka a núw:o ngópu, u ntââ mbêmê mê yé noo. Nmyi ntépînâ k:oo dènoo a kmaapî, mu dini ghi ngê myedaanîn:aa kmaapî. ¹⁰Yesu Kédisu pi ndêndê, u ngwo nîné kpa a, dîni k:omodanê.

Kîdiki Wee u kwo p:aani p:aani kwéli anî lê, yélini anîn:aa ndiye kîgha, yi ntépînâ k:oo daanîn:aa kmaapî. ¹¹Mumdoo nmyinê nmye nmyi ntépînâ k:oo dènoo a kmaapî, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo daa tóó? Kêle, Chóó Lémi u lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. ¹²Yi lémi ghi daanî ngmêê, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi chóó yi pi dmi dny:oo kmîmî dé. Doo u ntââ daadnyi tpaépê, Nê ngê kópuni a d:uud:uu, myino d:uud:uu. ¹³Yi yéli k:omo dyépi yoo, pi dódó pyu yoo, k:omo ngê a tpaépê ngópu, dpo, Nmo Yesu Kédisu u dyépi dé.^b ¹⁴Daa nyepênypê u kópu ye d:uud:uu ngópu.

Yi kada pini Setan u mo u nâmo dpo ghê, enjel ntee pini ngê dpî pyódu, wunê wuu mbele yédi. ¹⁵U dpodo pyu knî y:oo daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngópu, kópu mb:aa u dpodo pyu ntee pini ngê dpî pyaa dmi. Dono kópuni a d:uud:uu tumo, kuwókuwó wéni ngê yi pywuu amîné ngee ngmê.

Póól ngê k:omo dyépi yoo u ngwo mywenemywene kalê too

¹⁶Myombó nmye mênîné tpaépê, pi ngmê ngê ala kópu kîma a tpaépê, Nê mbodo podo. K:omo tpile nmyinê nmye nê mbodo podo, ngmênê a

^y 11:4 Nkal 1:8-9 ^z 11:6 Epeso 3:3-4 ^a 11:8 Pilipay 4:15-18 ^b 11:13 Pilipay 3:2

ka dmyina a ng:aa, mu kópu u díy:o k:omo dyépi kní y:oo yi chóó yi pi dmi ntee a kmímî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté myenî kmímî. ¹⁷ Daa nmî Lémi u kópu yinîné tpaê, ngmênê mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê nînê yââyââ, yi chóó yi pi dmi ntee a kmímî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté nînê kmímî. ¹⁸ Yélini nmyi vy:o a kadakada nyédi, dyámê u tpile kní yi mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmímî tumo, my:aanté, a chóó a pi myinî kmímî, daawa t:ee kalê nê. ¹⁹ Nmyinê nmye nmyi nuw:o dmi ndîf dé, mbodo podo mbodo podo u yoo yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi yéli yi nt:anê n:aa yââyââ, a wépi myenangê puwâ, a dnye dpo ny:ee yó. ²⁰ Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi chóó nmye wumê kadakada nyédi, kn:aa máádi p:uu a kapî nmyoo, kópuni dyuu nmye wumê tpaê ngópu, yi kópu dyuu u châachââ dpodo ndîf ngê nmye dpî pyódu. Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Dpî dóó nmyo, tpileni u pi nmye a tpaê ngópu, ye nmye yémî tumo. Nmyi pi dmi dpo ghîpî t:oo, danêmbum tédê yi dnye ngê dpî vya nmyo. Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. ²¹ Yinté kópu nmye w:aangmê d:uu ngê, a wépi daap:ee pwaa ngópu. Nmyinê nmye lukwe díy:o yinté kópu dpî d:uu ngê? Nmyinê nmye ní nkíngê mbê wo? Kêle, dpî nkíngê mbê wo, ngmênê yinté kópu dono daangmanî d:uu.

Lukwe díy:o yi chóó yi pi dmi a kmímî tumo. Mywene y:e choo kwo. Mywene y:e ntee d:uudpî ghê, yinté a nga myedaawa ghê. Mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê n:aa yââyââ, a chóó a pi yinté myinî kmímî. Daawa t:ee kalê nê, ngmênê p:ee dí t:ee kalê té. ²² Ala kópu mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmímî tumo, apu, Nmo Hipîlu tpémi. My:aanté, my:aa Hipîlu pi. Apu, Nmo Yisîléli tpémi. My:aanté, my:aa Yisîléli pi. Apu, Nmo Epîlaham u tii nédê yéli. My:aanté, my:aa Epîlaham u tii nédê pini. ^c ²³ Apu, Nmo Yesu Kédisu u dpodo pyu yoo. Nmyinê nmye nê ghéti, ngmênê ala kópu n:aa tpaê, Yesu Kédisu u dpodo p:uu nê t:ee kalê too, u dpodo ndîf a chóó p:ee n:aa dóódó. Yesu Kédisu u l:êê díy:o mbwa k:oo daa ng:êêntómu ní kee wo, yi yéli u ngwo ní t:ee kalê too. Daa ng:êêntómu pi kní y:oo kpaka noo, myepî vya noo, yi yéli u ngwo ní t:ee kalê too. ^d ²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu nîmo danê, Nju tpémi y:oo mgîmî noo, yedê kpê dmi ngê dnyimo vyee nê, pyolo y:a mê chu a p:uu dnyimo kpêpî. Daa ng:êêntómu yi kópu a nga pyodo, p:aa limi kní yi k:oo yinté limo kpaka noo. ^e ²⁵ P:aa m:uu, chêêpî ngê y:i pí vya noo. Lóma tpémi y:oo pyolo mgîmî noo, kpêê ghi ngê pyolo kpaka noo. Ala dpodo u l:êê díy:o liyé nkéli k:oo n:aa wowo yédi, a k:ii pyolo nmî vy:ee dniye, wo ngmê mgîdí ngmê a k:ii nt:ee nmee ntââ. ^f ²⁶ Dpodo tédê dpodo tédê nîmo lèpî, daa ng:êêntómu t:ââ ngê pî t:âmo noo, kpáápi kní y:oo pí vya noo, Nju tpémi y:oo pí vya noo, kn:aa yéli y:oo pí vya noo. Daa ng:êêntómu

^c 11:22 Pilipay 3:5 ^d 11:23 Dpodo 16:23 ^e 11:24 Deut 25:3 ^f 11:25 Dpodo 14:19; 16:22

p:aa ndî knî yi k:oo pí vya noo, myenté nko mênê p:aa pwene, myenté nt:ee p:aa pwene, myenté yélini Yesu u yoo vy:o k:omo ngê dpî ghê dmi, a dpodo u pi a dyede ngópu.⁸ ²⁷Dpodo ndî yinî dódó ngê, mgídí vy:o dye ghi daadîf n:aa ngêpê yédi, n:aa dómudómu yédi, n:aa mbwaambwaa yédi, ngêpê u l:êê díy:o nté n:aa kpîpîkpîpî ngê, dye ghi knî ngmê ngê a dpî têdê daa ya yédi, a nkuwo kpídí daa ya yédi. ²⁸Yi kópu knî yi pwo ndî kópuni a ka a tóó, Yesu u yoo yélini p:aani p:aani wunê pyede, dye ghi yintómu a nuw:o yi p:uu a kwo. ²⁹Yi yéli yi vy:o n:ii nmî Lémi u yâmuyâmu p:uu a nkíngê yédi, u l:êê díy:o myinî nkíngê yédi. N:ii kn:aa pini ngê dpo lvêêdí, u l:êê díy:o a nuu dpî dmyimê.

³⁰Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê díy:o a pi u nkwo n:aa kmîmî, ngmênê daa a kópu ndî dé yi mbêmê a pi yinî kmîmî, kópu n:ii knî yi l:êê díy:o mywene a nga dpî ghê, yi kópu knî yi mbêmê a pi yinî kmîmî. ³¹Nmî Yâpwo ndêndê, pini n:ii nmî Lémi Yesu u Mî, n:ii pi knî y:oo dye ghi yintómu dny:oo chaa kîgha, yi pini u ngîma nîné danêmbum, dîní k:omodanê. ³²A mywenemywene u kópu ndîf ala, u l:êê díy:o a pi n:aa kmîmî. Dini ghi n:ii ngê Dîmaskís noon:aa dpodo, kada pini n:ii King Adetas u maknopwo doo ya, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî vy:a, u lede knî y:oo maa nkîgh:ê dnyen:aa t:âât:ââ nê,^h ³³ngmênê a pyípe knî y:oo kpéni k:oo ché noo, yi p:aani chêêpî mbwa pwono yedê íedê mîné l:uu noo, u ngwo nî mbêpê wo, kada pini ngê mēdaa mgîmî noo.

Póól ngê kópuni módu, mbóó p:uu

12 ¹Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê díy:o a pi myinî kmîmî, ngmênê mb:aamb:aa p:uu daa t:a. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópuni nî m:uu too, kópuni nê w:ee too, yi p:uu nîné danê. ²M:ââ y:a mē páádi d:uu lê, Yesu Kédisu ngê yi ngwo mbóó p:uu km:êê noo, Chóó Lémi ngîma mî kaa noo. A lama daa tóó, nt:unt:umbiy:e nî loo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmídi u lama a tóó. ³Kópuni dí vyi, myombó mênê tpapê, a lama daa tóó nt:unt:umbiy:e Chóó Lémi u ngîma n:uu ghê wo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmídi u lama a tóó. ⁴Chóó Lémi u kópu ndîf dé y:i n:uu ny:ee too, doo u ntââ pi ngê d:uudpî vyi té. ⁵Kópuni a nga pyodo, ndîf kópu ngê nmye choo ya, ngmênê a chóó a pi u ngwo dîní kmîmî ngê. Kópuni yi l:êê díy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîf, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. ⁶U ya a nga wo kwo knomomê, A chóó a pi nî kmîmî, daapênê k:omodanê, myedaap:aa mbodo podo mbodo podo, ngmênê a chóó a pi daanî kmîmî. U ya a nga daa kwo, Kópuni a nga pyodo u l:êê díy:o a pi ndîf ngê pyaa we. Pi knî y:oo yi chóó dny:oo yenê nê, a kópu dyuu ka dny:oo ng:aa, a p:uu u ngwo ntênê pēdny:oo nuw:o.

§ 11:26 Dpodo 9:23; 14:5 ^h 11:32 Dpodo 9:23-25

⁷Chóó Lémi ngê yi kópu ndîi a nga a d:uu ngê, kópu ndîi yilî u ngwo nê w:ee too. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nê choo mbodo ndîi mbodo ndîi, u l:êê dîy:o Setan ka daa kwódu ngê, mbii ntee tpile a nga ngmê t:ângo. Pini n:ii yu mênê yi dii dpî kee, ntee a mgîni vyîmî yédi, yinté myinî mgîni vyîmî yédi, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Nê wadí mbodo ndîi mbodo ndîi.ⁱ ⁸Nmî Lémi ka pyolo noo ngêpê, kwonê, A mgîni vyîmî machedê ngê mêtê pyódu ngi. ⁹A ka pê, N:aa ngêêpî ngi, u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê anyi ya. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê ngwêdêwêdê doo u ntââ ngê adî pyodopyodo, pi knî y:oo a wêdêwêdê yi ngwo adnyi mumu. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. U wêdêwêdê mbêmê yi kópu knî n:aa d:uud:uu too.^j ¹⁰Yi kópu dé a nuu u kópu dé, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê a wêdêwêdê doo u ntââ ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu dpodo tédê n:aa mgîni vyîmî yédi, yoo a p:uu a peede tpapê nyédi, ó a kpakakpaka noo, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê.

Dyépi ndéndê yoo yi l:ii

¹¹Kódin tpémi, a pi w:ee km:êê ngópu, ye nmye daapêd:a mbodo ndîi mbodo ndîi mb:anê. Lukwe dîy:o k:omo tpile ngê nmyi pyódu noo, yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi pi dmi nmyi km:êê tumo. Doo u ntââ daawa t:ee kalê nê. ¹²Nmî Lémi ngê u yi doo a kwo, Pi knî y:oo nê nyi mya y:e, yi lama choo ya, nê u dyépi ngê a pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o a wêdêwêdê kalê noo, pwopwokopwe nmyi vy:o daa ngmîdi nî pyi ngê, yinté mbwudu yilî nî chópu, daa wo ngmîdi ngê.^k ¹³Lukwe dîy:o nmyi mb:ii noo? P:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo daa mb:ii noo. Ndo apê mu kópu u dîy:o nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, ngmênê kn:aa p:aani tpémi y:oo ndapî knî a ka ngma a dy:ââ ngópu. Lukwe, nmyinê nmye nî kn:aadi ngê? Kêle, dpî kn:aadi ngê.^l

Póol ndapî p:uu u ngwo ye doo danê

¹⁴A tp:ee yoo, a nuw:o k:oo nîmo, Pyolombó ye m:aa lê. Dini ghi n:ii ngê nmye an:uu t:aa, nmyi ntépînâ k:oo myedaanîn:aa kmaapî. Nmyi l:êê dîy:o anê lê, daa nmyi ndapî u l:êê dîy:o anê lê. Daanmyin:aa mbonombono nê, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma y:oo yi pye mî yoo daa mbonombono tumo, yi pye mî knî y:oo tp:ee dmââdîma p:ee a mbonombono tumo. ¹⁵U ya a nga a kwo, A chóó a ndapî nmyi p:uu an:uu

ⁱ 12:7 Njóri 2:6 ^j 12:9 Pilipay 4:11-13 ^k 12:12 Njon 4:48; Dpodo 19:12

^l 12:13 2 Kódin 11:9

chedê, nmyi l:êê díy:o dpodombiy:e anîn:aa dpodo, mu kópu u díy:o nmyi ghê dmi l:âmo daangmêpêdê ngee yó. Nmyi nuu ghi dmi a nódo ndêndê ngê a tóó, lukwe díy:o a nuu ghi dnyinté nmyi nódo wunê tóó?

¹⁶Doo u ntââ daanmyinê vyi ngmê, Nê ngê nmî ndapî yedoo pîpî, ngmênê nmyinê nmye nê ngê dóó nmoo, ¹⁷yélini nmo a dy:ââ ngê, ¹⁸ndapîni kmênê ngópu, nê ka mí y:ee ngópu. K:omodanê kópu yila. Yi yéli y:oo dîmî dóó nmyoo. Taitas nî kwuno ngê, nmî mbwó m:uu k:ii nmye u ngwo a lee knopwo. Mumdoos Taitas ngê mî dóó nmyoo, nmyi ndapî u ngwo t:âmo ngê? Kêle, k:omodanê kópu yila. Daa dóó nmyoo. Taitas u k:ii nyi dpodo mu ngmîdi, maa mu ngmîdi y:ee kîgha.

Kópuni knî yi l:êê díy:o Póól Kódin tpémi yi p:uu doo nuw:o

¹⁹Ndoo apê alanté nmyinê nuw:o té, Nê ngê nmî ngîma u pi mb:aamb:aa ngê mêka pyépi. Kêle, dp:ee kóté kîgha nê, Chóó Lémi u ngîma n:aa kwo. Yesu Kédisu p:uu ntênê n:aa dpodo yédi, u pi mbêmê yi kópu dé nmye d:a d:êê té, nmyi gha wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o, myenté nmyi wátiwátí u l:êê díy:o. Nmyi nuu ghi dmi a nódo wodaa tóó, ye daapêd:a d:êê té. ²⁰Anînê nuw:onuw:o nmyo, ndoo apê dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, dnyinté an:uu m:uu nmyo, daa nmyi nuu u pi ngê wan:uu pyódu, wan:uu kóté kalê nmyo. Angênté an:uu m:uu nmyo? Ndoo apê dnyepéli tédê wan:uu m:uu nmyo, apê noko nmye n:ee kapî nyédi, nmyinê numo mbodo l:âmo ngêêpî nyédi, nmye numo nod:enod:e kîgha nyédi. Ndoo apê pi p:uu danê tédê an:uu m:uu nmyo, apê numo u pi nmyo dyede tumo, apê pi woni knî y:oo yi pi yi chóó a kmîmî tumo, ndoo apê d:ud:umbiy:e noko dnyinté nmyinê pyede. ²¹Nmyi nuw:onuw:o ndîi a nga da ghê, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, a Yâpwo ngê nmyi dono yilí yi mbêmê wa mywenemywene kalê nê. Yélini a kuwó dnya a dono, dnya a pyââ ti, ó mââ ti, ó yi gha dmi tupwótupwó ngê dnya a ya, pi u dnye dédnya a nyêmî, ngmênê tpéé kópu daa vyi ngópu, yi dono yi kuwó daa kée tumo, yi yéli y:oo wa mywenemywene kalê nê, yi l:êê díy:o anî mbê.^m

Póól ngê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

13 ¹Ala ngwo pyolombó nmye mênîndê lèpî. Kópuni puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw:o. Yi kópu ala.

Kóté tédê, doo u ntââ pi mu ngmîdi u kópu mbêmê pi daanmyi ndyîko ngmê,

ngmênê pi miyó pyile y:oo kópu mu ngmîdi dny:oo tpaépê knomomê, yi pini u ngwo dmyinê kpadakpada.ⁿ

²Dini ghi n:ii ngê myombó nmye munê loo, kópuni yi ngwo nmyi ngêêdí n:uu vvyu, ala ngwo nmye mênîndê tpaépê. Yélini mwiyé dnya a dono, wo yéli

^m 12:21 2 Kódin 13:2 ⁿ 13:1 Mát 18:16; 1 Tim 5:19

mye yi k:ii, ala kópu dpo ny:ee y:e. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, yi ngwo daanê kede, ntênê waní kpada nmyo, ³mu kópu u díy:o nmyinê tókótókó nê, nmyinê nmye nê ngê Yesu Kédisu u komo daa kapí ngê. Yesu Kédisu ngê dpodo ndîi nmyi vy:o ntee a dódó too, yinté dpodo ndîi nmyi vy:o amy:aan:aa dóó té, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kí Yesu Kédisu u dyépi ngmê. ⁴K:omo tpile Yesu Kédisu ngê u wêdêwêdê a kuwo ngê, kídosi íedê u ngwo t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kpêêní mêtê pii wo. Nê my:aa yinté. A chóó a wêdêwêdê myinê kuwo ngê, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi mbêmê nmyi vy:o anín:aa dpodo.^o

⁵Nama a tókótókó nê, nmyi chóó nmyi kélímí p:ee nga a m:uu yó. Nmyi lama a tóó, Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó, apii? Wodaa tóó, u yoo vy:o daap:ee ghê dniye, u pi k:omo ngê p:ee tpapê ngmê. ⁶D:aa yinté pini. U pi daa k:omo ngê n:aa tpapê ngê, u dyépi ngê ntênê a pyódu noo. Díyo yi kópu nmyi lama wa yââ. ⁷Chóó Lémi ka nmyi l:êê díy:o n:aa ngêpê yédi, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Dmyina a dono. Nmyi dono daanmyi yé knomomê, ye a pi wanmyi dyênê ngmê, pi kní y:oo awo, Tp:oo yoo dono dé. Ngmênê daa yi kópu u l:êê díy:o n:aa ngêpê yédi, a chóó a pi p:uu díní nuw:o. K:omo tpile nmyinê nmye nê k:omo dyépi, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we. ⁸Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ndêndê mb:aamb:aa ngê anmye cháâchââ, ye doo u ntââ kópu nmye daangman:uu vyi.^p ⁹U ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e n:uu kpada nmyo. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópu mb:aa yilí dmyinê d:uud:uu. Nmî Mí ka n:aa ngêpê yédi, kwonîmo, Mêtê wáti té, mb:aamb:aa ngê dpí pyódu té. ¹⁰Yi kópu u l:êê díy:o nmye ghêlí daaní nî, ala pweepwee pee nmye mwiyé nínê dyede. Nmyi l:êê ghi dmi d:ââ dpí l:âmo tóó. Nmî Lémi ngê nmyi kada kaa noo, ngmênê u ya a nga daa kwo, Ní kpada nmyo. Daa nmyi dyede u l:êê díy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o.^q

Póól u nd:uu tpapê

¹¹Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó, mb:aamb:aa ngê dpí pyaa dniye. Nmyi l:êê ghi dmi moo wáti tóó, dmyinê mb:aamb:aa. A kópu dyuu dpí ny:ee yó, nmyi nuw:o dmi ngmídi ngê dny:oo ya, numo p:uu namê d:uu. Yinté anmyi ya knomomê, ye pini n:ii nódo nmî nuu ghi dmi a tóó, Chóó Lémi, daawa a kuwo nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

¹²Nmyi tídê mbwó kní yi k:ii dpo numo chipé tóó. Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

¹³Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê choo a ngêêpí nmyo, Chóó Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi ntênê choo a ya, u Ghê Dmi nmyi p:uu choo a ya, choo a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Wu u dí.

^o 13:4 Pilipay 2:7-8 ^p 13:8 1 Kódin 13:6 ^q 13:10 2 Kódin 2:3-4

NKALÁSIYA

Nkalásiya Wee u kwo p:aa páádi a tóó, Antiyóka ngmê, Yikóniyêm myomo, Lisitída pyolo, Ndêêpi podo. Póól pini dê Mbanapas yi p:aani páádi knî yi k:oo lee knopwo, Yesu p:uu y:i ye dpîmon:aa danêmbum. (Dpodo 13:14–14:20) Yi p:aani páádi knî yi k:oo Nju pi knî ngmê Yesu ka kêlimî mbê dniye, yélini daa Nju tpémi, yilí mye kêlimî mbê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól Mbanapas y:oo yi yéli a kuwo tumo, Sidiya wee u kwo mê diyé knopwo.

Póól p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo ee, u kuwó dini ghi ngê Nkalásiya tpémi yi p:uu kópu ngmê nyongo. Kópuni nyongo, yi kópu ala. Nju pi knî ngmê, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, Nkalásiya tpémi ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu, Nju pi ngê pyaa dmyeno, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu dpí kaa we, Mósisi ngê dêêpí kópuni a d:êê too, yintómu dmyinê cháâcháâ dé. Yipu, Póól ka namê ng:aa, Yesu p:uu dêpwo a ya. Yipu, Pita, Njems mbwémi Njon ye yidmyinê ng:aa, Yesu p:uu vyílo dé yidnya a ya. Nkalásiya tpémi woni knî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nkalásiya tpémi yi nuw:o dmi nî wáti té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

1 ¹Nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Daa a chóó u dyépi ngê nî pyodo, myenté daa pi ngê u dyépi ngê yinê pyódu noo, ngmênê nmî Mî Chóó Lémi, n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu kpêênî mède pyidu ngê, yi dyépi ngê y:oo a pyódu noo.^a ²Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Nkalásiya Wee u kwo, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Nmyi tídê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmo pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

³Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpí nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuuwo. ⁴Nmî Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o chóóchóó y:àngo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Dono kwulo nê pw:ii té. Yi ngwo nmî Mî u pono a vyápê wo.^b ⁵Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

^a 1:1 Nkal 1:11-12 ^b 1:4 Nkal 2:19-20; Taitas 2:14

Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ngmêêpî, u danêmbum

⁶Nkalásiya tpémi, dmyinê ngwéti nê. N:ii ngê Yesu Kédisu kóo k:oo kaa nmyoo, Chóó Lémi, lukwe díy:o límílimí ngê dmyinê kuwo ngmê. Lukwe díy:o kn:aa yéli yi kópu kní ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁷Nmî Lémi p:uu kópu ndêndê mu ngmidi nmye kîny:uu vyu, ngmênê pi ngmê kní y:o nmyi némi dmi wumê dyede tumo, u yi y:e a kwo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmî ngmêê.^c ⁸N:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmi vi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê. Kn:aa kópu nmye anm:uu vi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa dyênê nmo, myenté enjel ngmê ngê kn:aa kópu nmye angmêmi vi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wamyé dyênê.^d ⁹Yi kópu wunê nmye kîny:uu vyu, ala ngwo mênîné tpaépê, kópu dyuu ndêndê ka nmyi kêlîmî mbê dniye, n:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmi vi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê.

¹⁰Lukwe, nmyinê nmye nê ngê u yi u ngwo a kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu? Kêle, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi u nuu u pi ngê nî pyódu. U ya a nga wodoo kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu ngê daapîné pyodo.^e

Póól ngê kópu dyuu n:ii dpîmon:aa tpaépê dé

Dpodo 8:3; 9:1-30

¹¹A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya. Kópu dyuu n:ii nmye n:uu vi too, a chóó a mênê dèp:a ngî too,^f ¹²mye daa pi ngê a ka yinê vi too, pi p:uu myedênoon:aa ndiye. Kêle, Yesu Kédisu ngê a lama yinê kalê too.

¹³Yesu u yoo vy:o ghêlî dèp:angê ghê wo, kópuni noo a d:uud:uu dé nmyi lama kíyedê pyede. U ya a nga doo kwo, Yesu u kwee nî chápwo, u yoo chedêchedê nî chedê. Yi kópu u l:êê díy:o nîmon:aa mgîmîngîmî dé, yi kpadakpada tédê nîmo íné dé.^g ¹⁴Nju tpémi yi vy:o yélini yi k:ii kwodonkwodo nmee a kaakaa, yi yéli yilí nî t:ee kwólu. Nmî kn:ââ yoo yi dèépî kópu dyuu ntênê noo a chââchââ dé, yi chââchââ tédê nî t:ee kalê too.^h

¹⁵Ngmênê Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, niye mênê noo a kwo, u ngwo a ngmidi noo,ⁱ ¹⁶mu kópu u díy:o apê, Nê a Tp:ee p:uu pîchoon:aa danêmbum, yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye pîchoon:aa danêmbum. Dini ghi n:ii ngê Tp:oo a ka a kêma ngê, yi kópu p:uu pi ngmê ka dîpî póó wo.^j ¹⁷Njedusalem dîpî n:ee, yélini Yesu u dyépi ngê a kada a pyaa dniye, ye myedîpî póó wo, ngmênê Alépiya Wee u kwo pi kwéli dèpwo a ya, y:i noon:aa a nuw:o, u kuwó dini ghi ngê Dîmaskîs nî diyé wo. ¹⁸M:ââ pyile

^c 1:7 Dpodo 15:1,24 ^d 1:8 1 Kódin 16:22 ^e 1:10 1 Tes 2:4 ^f 1:11 Mát 16:17

^g 1:13 Dpodo 8:3 ^h 1:14 Dpodo 22:3 ⁱ 1:15 Is 49:1 ^j 1:16 Dpodo 9:3-6

mî loo, Njedusalem u ngwo nî loo, Pita n:uu módu, wiki miyó u kwo noon:aa ya. ¹⁹Yesu u dyépi dípîm:uu módu, ngmênê Njems ngmidi nî módu, nmî Lémi u mbwó.^k

²⁰Kópuni nmye d:a vyi té, ndê kópu dé, Chóó Lémi u ngîma nmye dênîné k:omodané.

²¹U kuwó dini ghi ngê Sidiya Wee Silisiya Wee yi kwo noon:aa dpodo.

²²Yi ngwo Njuda Wee u kwo yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi lama

dénoo ya. ²³Dpodoni nîmon:aa dódó dé, dnyimo nyepênypê dé, numo

ka yipu, Pini n:ii ngê dpîmo a kpakakpaka nmo, ala ngwo nmî Lémi u

kópu dyuu pi knî ye mêmîné tpaépê té. ²⁴A l:êê díy:o nmî Mî dnyimo chaa kîgha.

Kada pini knî y:oo Póól u kópu dyuu u ngwo daa ngmêê tumo

2 ¹M:ââ y:a mê páádi Yesu p:uu noo dpodo, yi ngwo Taitas a p:uu nî t:ângo, Mbanapas u k:ii Njedusalem nmî lee dniye.^l ²Léma n:ii Njedusalem doo a kwo, dèpa dódó kalê noo, ngmênê nmî Lémi ngê Njedusalem yinê dy:ââ noo. Pita, Njems mbwémi Njon, yélini yi pi dmi nmyi ndiye kîgha pyu knî ye ndîf dé, yi pini pyile knî ye yi mo a dpodo u kakê mê ye kîn:uu chámê ngê. Kópuni dyuu pi knî ye nîmo tpaépê too, yi pini pyile knî ye kînê nté too, mu kópu u díy:o u ya a nga dèpwo kwo, Dpodoni nî dódó, k:omo tpile ngê pyaa we. Myenté dpodoni n:aa dódó ngê, u ya a nga daa kwo, K:omo tpile ngê mye pyaa we. ³K:omo tpile a mbwó Taitas daa Nju pi, ngmênê yi lémi pyile knî y:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu daa t:ee ngópu. ⁴Nyââ, A dpodo u kakê mê ye n:uu chámê ngê, mu kópu u díy:o Nju pi knî ngmê y:oo nmo Yesu u yoo tumu dnye ngetengete nmo. Yesu u yoo vy:o pi yilf dódó tumo, yinê ye, Nmî mbwó yoo, ngmênê daa nmî mbwó yoo. Yi Nju tpémi y:e u yi doo kwo, Kópuni u l:êê díy:o Yesu u yoo knî y:oo nmî dèêpî kópu dyuu daa cháâchââ tumo, yi kópu nmo pyw:oo. U yi y:e doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo nmî dèêpî kópu dyuu yintómu dny:oo cháâchââ dé. ⁵Ngmênê yi Nju tpémi ye dpíp:ê ng:aa mbê dniye. U yi nmo dèpwo kwo, Nmî Lémi u kópu ndêndê ngmêê y:e. Yi kópu dyuu wo ngmêê tumo, ye yi dèêpî kópu yilf p:ee cháâchââ tumo, dpodo ndîf ngê nmye pî pyodo.

⁶Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo yi lémi pyile knî a cháâchââ tumo, mu kópu u díy:o Yesu p:uu dnya a ya, ngmênê yi kópu a ka daa ndîf kópu. Nmî Mî ngê yoo daa yi pi dmi mbêmê a myeme too, nmî gha dmi u kpêê. Nyââ, yi lémi pyile knî y:oo a kópu dyuu daa ngmêê tumo, ⁷ngmênê ala kópu a w:ee ngópu, nmî Lémi ngê Pita ka ntee a vyu, kwo, Nju tpémi ye a kópu dyuu chi tpaépê, a ka yinté mye vyu, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a kópu dyuu ye michin:aa tpaépê. ⁸Nyââ, nmî Lémi ngê Pita ntee a

^k 1:19 Mát 13:55 ^l 2:1 Dpodo 11:30

wêdêwêdê kwólu, Nju tpémi yi l:êê díy:o u dyépi ngê pyódu ngê, yi pini mu ngmidi ngê yiné myedê wêdêwêdê kalé noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo. ⁹Nyââ, nmyi ndiye kîgha pyu kní y:oo pini n:ii pyile kní a chââchââ tumo, Pita, Njems mbwémi Njon, vyílo yi pini pyile kní y:oo a w:ee ngópu, apê, Nmî Mí ngê nê ndêndê ngê a ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê díy:o yi tpókní y:oo Mbanapas k:ii nyi kêê dê mgímí dumo. Nmî nuw:o dmi ngmidi ngê nmî pyódu ngê, nyepê, Nju tpémi yi vy:o anmí dpodo, kn:aa yéli yi vy:o choon:aa dpodo. ¹⁰Kópu mu ngmidi nye vyi ngópu, nyepê, Nmî vy:o pinté yoo choo a ngêêpí dé. U ya a nga doo kwo, Vyílo yi kópu yiní d:uud:uu.

Póól ngê Pita u ngwo wáti ngê

Dpodo 15:1-2

¹¹A tídê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu kní y:oo apu, Pita u kópu dyuu, ndêndê kópu dyuu, nê a kópu dyuu daa ndêndê kópu dyuu, ngmêndê dini ghi n:ii ngê Pita Antiyóka a loo, a chókó ní wáti ngê, mu kópu u díy:o daa nmî Mí u nuu u kópu ngmê d:uu ngê. ¹²Dini ghi n:ii ngê Pita mwiyé Antiyóka nmo a loo, yélini daa Nju tpémi, u k:ii nmîmon:aa yakmaapí. U kuwó dini ghi ngê Nju pi kní ngmê Njedusalem a ndê dniye, Antiyóka a lee dniye. Yi yéli Njems p:uu dnya a ndiye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Pita kn:aa yéli yi vy:o mêtêpwon:aa yakmaapí, mu kópu u díy:o Nju tpémi ye nkîngê mbê wo. ¹³Nju tpémi n:ii Yesu u yoo vy:o dnye kwo, Pita u nt:anê nye yaa dniye, Mbanapas myedê pêêdí ngópu, Pita u nt:anê nye yé ngópu. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê yi kópu yi p:uu ní módu, nê, Nmî Lémi u kópu dyuu ndêndê dê kn:aadi ngmê. Nê, Yélini daa Nju tpémi, lukwe díy:o kpeme ye dê yaa dmi. Yi ngwo Pita yi ngópu ní ghââ kwólu, kwono, Nyi Nju pi, ngmêndê yélini daa Nju tpémi yi k:ii kînmyee a yakmaapí. Kwono, Lukwe díy:o l:êê ghi ala ngwo chi ngmêê, kpeme ye chi yââ. Kwono, Lukwe díy:o u yi nga a kwo, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpí kópu dyuu dny:oo chââchââ.

¹⁵Kwono, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpí kópu dyuu daa chââchââ tumo. Kwono, D:ee yinté pini dê. Kwono, Nye Nju pi dê, dêêpí kópu dyuu nyipu a chââchââ, ¹⁶ngmêndê ala kópu nyiné w:ee ngê, daa dêêpí kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chókó Lémi ka pi mb:aa ngê dpí pyódu, ngmêndê pini n:ii Yesu Kédisu ka a kélímí, yi pini Chókó Lémi ka pi mb:aa ngê dpí pyódu. Kwono, K:omo tpile nye Nju pi dê, ngmêndê Yesu Kédisu ka nyi kélímí mbê knopwo. Kwono, U yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélímí mbêmê Chókó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa kní. Kwono, Dêêpí kópu dyuu chââchââ p:uu nyi nuw:o dê dêdpímo a kwo, mu kópu u díy:o ala kópu puku yedê a tóó, Doo u ntââ dêêpí kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chókó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu.^m

^m 2:16 Lóma 3:20-28; 11:6

¹⁷Kwono, Nyââ, u yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélîmî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu chââchââ daa ndî kópu ngê nye pyodo. Kwono, Kî Nju tpémi ye yinê ye, Yesu Kédisu ngê pi dono ngê da pyódu nyo. Kwono, Kî yéli yi kópu nangê ndê kópu? Kwono, Daa ndê kópu. ¹⁸Kwono, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu chââchââ pi knî ye tédê kópu ngê nî pyódu ngê. Kwono, Ye wanî vyi knomomê, Yi dêêpî kópu dyuu mêtmyinê chââchââ dé, ye ala kópu a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nýóó nyi kn:aadi ngê, dênnyoo a chââchââ dé. ¹⁹Kwono, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nê w:ee ngê, nê, Nî kn:aadi ngê, Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o wamî dyênê nê. Kwono, Ngmênê a yikî Yesu Kédisu u pwo ghay wo, a l:êê dîy:o pwene. Kwono, Dini ghi n:ii ngê Yesu k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knopwo, kwono, na a ka yi ngwo my:aa pwene, dêêpî kópu dyuu ngê mēdaa mbêpê kîgha nê. Kwono, Yesu Kédisu kpêênî mēdê pii wo, u l:êê dîy:o ghê kamî nê pyw:àngo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê.ⁿ ²⁰Kwono, Daa a chóó a pono n:aa vyápê, Yesu Kédisu u pono n:aa vyápê, a p:uu mye t:a. Kwono, Ala ngwo Chóó Lémi Tp:oo ka n:aa kélîmî, u ngwo n:aa dpodo. Kwono, Yi pini nódo a nuu ghi a tóó, chóóchóó a l:êê dîy:o y:àngo. ²¹Kwono, Chóó Lémi ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, u wépi dîpî puwâ. Kwono, Kî Nju tpémi y:oo apu, Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, Yi kópu wo ndê kópu, ye Yesu Kédisu módó pî pwene, u pwopwo mbêmê daapî ngee nmoo.

Dêêpî kópu dyuu chââchââ u danêmbum

3 ¹Nkalásiya tpémi, nuw:o nmyi mênê ngma a tóó? Lukwe dîy:o Yesu Kédisu dp:ee nuw:onuw:o ngmê, dêêpî kópu dyuu nmye chââchââ tumo. Lónté pipi kópu ngê nmyi nuw:o dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo? Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê dîy:o kídosi níedê d:uu ngê, u kakémê ntênê nmye kîn:uu chámê ngê. Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu daa wee. ²Kópu mu ngmîdi nmye nînê póópóó. Ló kópu mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyinê pyw:ee ngópu? Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu, ó Yesu ka kélîmî mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu? ³Angénté, nuw:o nmyi mênê mēdaa tóó? Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kamî ngê pyódu nmyoo, lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Nmyi chóó nmyi wédêwédê mbêmê pi mb:aa ngê nmyi pyaa dmi. ⁴Kópuni nmye pyaa dniye, lukwe, nmyinê nmye módó nmye pyaa dniye? Kêlê, daa módó nmye pyaa dniye. ⁵Nmyinê nmye ló kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo, mbwudu nmyi vy:o u ngwo dpî chaa té? Lukwe, nmyinê nmye dêêpî kópu dyuu chââchââ u l:êê dîy:o, ó Yesu ka kélîmî u l:êê dîy:o?

ⁿ 2:19-20 Lóma 6:6; 7:6; Njon 13:1; Nkal 1:4

⁶Epílaham p:uu nga a nuw:o mbê dmyeno. Puku yedê alanté a tóó,
Epílaham Chóó Lémi ka dpîmo a kélîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo.^o

⁷Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo a ya, N:ii knî y:oo dêêpî kópu dyuu a cháâchââ tumo, k:omo tpile yi kn:ââ Epílaham, ngmênê nmî Lémi ka daadnyi kélîmî knomomê, ye daa Epílaham ntee yéli. Yélini nmî Lémi ka a kélîmî té, vyílo yi yéli Epílaham ntee yéli. ⁸Epílaham u dye ghi ngê, Chóó Lémi u lama doo a ya, apê, Yélini daa Epílaham u tii ínedê yéli, dîyo a ka adnya a kélîmî, pi mb:aa ngê u ngwo a ka wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka ló dini a vyu, kwo, Dyámê mbêmê pi dyêédî yintómu knî y:oo l:êê dîy:o mb:aamb:aa wa a pyw:ee ngmê.^p ⁹Epílaham Chóó Lémi ka doo a kélîmî, mb:aamb:aa u ngwo a pyw:ângo. Yélini yinté a kélîmî té, mb:aamb:aa yinté amyedê pyw:ee ngmê.^q

¹⁰N:ii knî y:oo u yi a kwo, Dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, yi yéli wa dêê dmi, Chóó Lémi ngê dîyo wa dyênê té. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê dêêpî kópu yintómu daadî cháâchââ,
Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada.^r

¹¹Nyââ, dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,
Pini n:ii adî kélîmî,
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu.^s

¹²Dêêpî kópu dyuu cháâchââ daa kélîmî u pee, ngmênê pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî cháâchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo.^t ¹³Ngmênê nmo dîpedîpe nyédi, dêêpî kópu dyuu dnyinté nmo cháâchââ ngê, u l:êê dîy:o nmî kpadakpada nmo t:âât:ââ. Ngmênê Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada tédê nmî d:aa dmi a kââdî ngê. Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi knî y:oo pini n:ii dpî vya ngmê,
yi pee p:uu dpî t:ee ngmê,
yi pini daa Chóó Lémi u nuu u pi,
u kpadakpada tédê dpî lê.^u

¹⁴Nyââ, Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada tédê dyé nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópuni M:aa ngê Epílaham ka a vyu, pi dyêédî yintómu knî yi l:êê dîy:o nî d:uu, myenté yélini a ka adnya a kélîmî, M:aa u Ghê Dmi yi mênê adî ya.

^o 3:6 Gen 15:6 ^p 3:8 Gen 12:3; Dpodo 3:25 ^q 3:9 Lóma 4:16 ^r 3:10 Deut 27:26

^s 3:11 Nkal 2:16 ^t 3:12 Lóma 10:5 ^u 3:13 Deut 21:22-23; 2 Kódin 5:21

**Dêêpî kópu dyuu cháâchââ ngê Chóó Lémi
u ndê danê u d:aa dêpê kââdí ngê**

¹⁵A tídê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîfî dpí y:oo, yi ngwo naa dpí yé ngmê, yi nááli d:uudpí téd:a, doo u ntââ pi ngê yi pini cha daawa chámê dê. ¹⁶Chóó Lémi ngê Epílaham yinté u kwo a kââdí ngê, u kwo doo a ndê danê, u tii íedê pini ngmê p:uu myedoo a ndê danê. Doo u tii íedê yéli yintómu yi p:uu doo a ndê danê, ngmênê u tii íedê pini ngmídi p:uu doo a ndê danê, Yesu Kédisu.⁷ ¹⁷Kópuni d:a d:êê té, yi nt:u kópu ala. Chóó Lémi ngê Epílaham u kwo a kââdí ngê, u kwo myedoo a ndê danê. M:ââ podo yono y:a mê pyolo y:a mî loo, Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê too. Doo u ntââ yi dêêpî kópu dyuu ngê Chóó Lémi u ndê kópu dyuu daawa ngmêê, wunê myedêpê ngmêê too.⁸ ¹⁸Epílaham ngê dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê mb:aamb:aa wodê pyw:ângo, ye daa Chóó Lémi u ndê danê mbêmê pêdê pyw:ângo. Ngmênê Epílaham Chóó Lémi u ndê danê ka a kêlîmî mbê wo, mb:aamb:aa u l:êê díy:o a pyw:ângo.^x

¹⁹A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe díy:o Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a y:ângo? U nt:u kópu nmye nîné tpaê, pi kní y:oo dono kópu daamupaa d:uu y:e, u dí Yesu Kédisu paan:aa taa we, pini n:ii p:uu Chóó Lémi Epílaham ka doo a ndê danê. Myenté Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi kní ye chóó dêpê vyyu, Mósisi ngê enjel kní yi kwo a ny:ee too, pi kní ye u nkwo mî vyi too.⁹ ²⁰Ngmênê Chóó Lémi Epílaham ka chóó doo a ndê danê, pi yi kêlê daangmê ghê wo.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a vyyu

²¹A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi Epílaham ka doo a ndê danê, u kuwó dini ghi ngê yi kópu k:omodanê kópu ngê pyódu ngê, u mo kópu Mósisi ka m:uu a vyyu? Kêle. Doo u ntââ pi ngê dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê ghê kamî daawa a pyw:oo. Yinté dêêpî kópu dyuu wodnya a kwo, ye yi dêêpî kópu dyuu mbêmê yoo Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pí pyaa dniye.^z ²²Ngmênê pi yintómu yi dono kní yi l:êê díy:o, Chóó Lémi ngê yi maa dmi nkoko ngê, doo u ntââ módó u kwo daawa lee dmi. U yi u ngwo a kwo, Yélini a tp:ee Yesu Kédisu ka a kêlîmî té, a ka pêdê lee dniye. U yi u ngwo a kwo, Epílaham ka kópuni wunê nê vyyu, vyílo yi yéli yi l:êê díy:o nî d:uu, a kêê k:oo u ngwo p:aa kaa té.^a

²³Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî kn:ââ ghêlî k:ii pi daangê chópu, yi ngwo dêêpî kópu dyuu cháâchââ ngê a mgîmî nmoo. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A tp:ee dini ghi n:ii ngê ye wamî t:aa, u kwo paa kêlîmî

^v 3:16 Luukí 1:54-55; Gen 12:7 ^w 3:17 Dpodo 7:6 ^x 3:18 Lóma 4:14; 11:6
^y 3:19 Lóma 5:20 ^z 3:21 Lóma 8:2-4 ^a 3:22 Lóma 3:9-19

mbê dniye. ²⁴Nyââ, dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya, u dí Yesu Kédisu mî ta. Chóó Lémi ngê u yi doo a kwo, A tp:ee ka paa kêlîmî mbê dniye, pi mb:aa ngê u ngwo a ka paa pyaa dniye. ²⁵Ala Yesu Kédisu ka kêlîmî u dye ghi, doo u ntââ dêêpî kópu dyuu u maknopwo mêdaanmî ya.

Epîlaham u yoo vy:o yéli

²⁶Yesu Kédisu ka nmyinê kêlîmî té, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo.^b ²⁷Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, yi ngwo mbápitísím kalê nmyoo, u kwo a kââdí nmyoo. Ntee a tóó, yinté nmyi pyaa dniye.^c ²⁸Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii ngmídi ngê nmî pyaa dniye. Nmo Nju tpémi dp:oo u mo yéli, kn:aa yéli doo u mo yéli, pyââ yoo doo u mo yéli, mââ yoo doo u mo yéli, yélini yi pi dmi ndîf dé doo u mo yéli, yélini yi pi dmi tédê dé doo u mo yéli. Kêle, Yesu Kédisu ngê nmo yintómu yoo ngmídi ngê a pyódu nmoo.^d ²⁹Yi kópu u l:êê dîy:o, Epîlaham u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Chóó Lémi ngê Epîlaham u l:êê dîy:o kópuni u pi u kwo a vyyu, nmyi l:êê dîy:o kédê d:uu, kóó k:oo dê kaa nmyoo.

Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo

4 ¹Nyââ, Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo. Yi kópu p:uu dyimê pywuu nmye m:uunîné kuwo. Tpémíni u pye mî dpî pw:oo knî, k:omo tpile u mî u tpile yilî díyo u ngwo dp:uu ghay dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee tédê ngê a ya yédi, u tpile ndapî pyile njini ngê a ya yédi, u mî u pywopwo u kîghê ngópu a kwo yédi. ²Yi tpémi u kîghê u ngomo k:oo a kwo yédi, u kîghê u dnye a nyêmî ngê, u dí u mî ngê m:aani n:ii dpo kêma, tp:oo mââwe ngê u ngwo dp:uu pyódu. ³Yinté tpémi ntee pini ngê nmee a ya. Dyámê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya.^e ⁴Ngmênê Chóó Lémi ngê m:aani n:ii mwyé a ngmídi ngê, yi ngwo Tp:oo dyámê mbêmê nmo a dy:ââ ngê, pyââ ngê tpyó, Mósisi u dêêpî kópu dyuu u maknopwo doo a ya.^f ⁵Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yélini dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, Tp:oo ngê nyi pw:ii téne, tp:oo módó tp:oo mââ ngê u ngwo paa pyódu téne.

⁶Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, u l:êê dîy:o Tp:oo u Ghê Dmi nmyi mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmyo, Chóó Lémi ka kwonmyimo, Munmíkó M:aa.^g ⁷Yi kópu u l:êê dîy:o mêdp:ee módó dpodo pyu yoo, ngmênê tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmyi pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyoo.^h

^b 3:26 Njon 1:12 ^c 3:27 Lóma 6:3-4; 13:14 ^d 3:28 1 Kódin 12:12-14

^e 4:3 Kílosa 3:20-23 ^f 4:4 Njon 1:14; Lóma 8:3-4 ^g 4:6 Lóma 8:15-16 ^h 4:7 Lóma 8:17; Nkal 3:29

Nkalásiya tpémi yi nuw:onuw:o Póól ngê u ngwo ghê wo

⁸Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi nmyi lama ghêlfi k:ii daangê yaa wo, yi ngwo k:omo yâpwo knî yi p:uu módó nmyimo a dpodo,ⁱ ⁹ngmênê ala ngwo Chóó Lémi nmyi lama a tóó, u kwo a kââdfi nmyoo. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmyi yaa dmi. Lukwe dîy:o módó dpodo pyu ngê nmye pyodopyodo té. ¹⁰Wiki yintómu knî yi k:oo, wo piini ngê, lukwe dîy:o Nju tpémi yi l:êê ghi yilfi nmye chââchââ tumo. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiymwiyé wéni nmye chââchââ tumo, m:ââ knî yi k:oo yi mwiymwiyé wéni myenmye chââchââ tumo. Myenté m:ââ k:oo, yi naa u wo ndîfi dé nmye chââchââ tumo.^j ¹¹Nmyi nuw:onuw:o a nga da ghê. Mumdo nmyi vy:o módó noon:aa dpodo?

¹²A tîdê mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, a nt:anê a yaa dmyeno. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi nê kuwo too. Ntee nmyee a ya, nmyi vy:o yinté myenoon:aa kwo. Yi lémi ghi dmi namê chââchââ dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, dono kópu a nga dpîp:engmê d:uu ngópu. ¹³Nmyi lama kîyedê tóó, noo a mbii, u l:êê dîy:o nmyi vy:o noon:aa kwo, nmî Lémi p:uu nmye noon:aa danê.^k ¹⁴K:omo tpile a mbii u l:êê dîy:o dpodo ndîfi nmyinê pyw:ee ngópu, ngmênê a wépi dpîp:e pwa a ngópu, a kópu dyuu k:omo tpile ngê nmye myedaa pyodo. Nyââ, a kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, Chóó Lémi u enjel k:ii nmyinê châpu noo, myenté Yesu Kédisu ntee pini ngê myenmyinê châpu noo. ¹⁵A kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa n:ii nmyinê pyw:ee ngópu, ala ngwo lukwe u ngwo ngmêdê pyódu? A lama ka tóó, a kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo kópuni nmye wonfi dmy:ee ngê, a ka pênmyinê kê ngópu, a ka daap:ee w:êê ngópu. Nmyi ngwolo dmi nmye w:aa dmy:ee too, ye a ka pênmyinê kê tumo. ¹⁶Kópu dyuu ndêndê n:ii nmye n:uu vyyu, mumdo yi kópu knî yi l:êê dîy:o daa nmyi nuu u pi ngê d:a pyódu?^l

¹⁷Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo wunê paapaa nmyo, u yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ngmênê daa kópu mb:aa ye d:uud:uu ngmê. U yi y:e a kwo, Ala yéli nê kwulo nmo puwâ, nmî yi dmi y:e vyîlo yichoo kwo. ¹⁸Ngmênê dye ghi yintómu a yi nmye choo kwo. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a yi nmye doo a kwo. Ala ngwo kuughê nîné tóó, a yi nmye myechoo a kwo. ¹⁹A tp:ee yoo, ala ngwo nmyi l:êê dîy:o dpodo ndîfi méd:a pyw:oo. Mbwili wupwo têdê ntee a mgîmî vyîmî yédi, yinté nmyi l:êê dîy:o my:aanîné mgîmî vyîmî, u dí Yesu Kédisu ntee pini ngê anmyi pyaa dmi. ²⁰Nmyi vy:o wonîné kwo, ye mb:aamb:aa ngê nipi pono danêmbum té. D:ongê w:ee nmyoo.

Kââdfi te mbwee, kââdfi te kamî, yi kópu dyuu

²¹Nmyi vy:o yéli n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmî ya, kópuni puku yedê a tóó, lukwe dîy:o daa nuw:onuw:o

i 4:8 1 Kódin 8:4-6 j 4:10 Kílosa 2:16 k 4:13 1 Kódin 2:3 l 4:16 Njon 8:45

ngmê. ²²Yi kópu ala. Epílaham tp:oo miyó, woni u kpâm Sela ngê tpyó, woni wop dpodo módó Heka ngê tpyó.^m ²³Epílaham ngê u dpodo módó mbwili ngê, daa kópu ndîi yi d:uu ngê, ngmênê m:ââ yilí yi k:oo u kpâm Sela ka tpete doo u ntââ ngê doo a ya. Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê kópu ye ngma a vyyu, u ntââ ngê u ngwo a pyódu doo, tp:ee u ngwo tpyé ngópu. Kópu ndîi yila.ⁿ ²⁴Kópuni y:e a pyodo, dyimê pywuu ngê nmye nîné pyépi. Yi pyópu dê yi nt:u kópu alanté, kââdí te mbwee, kââdí te kamî. Wop dpodo módó Heka u nt:u kópu, kââdí te mbwee. Mósisí ngê kââdí te mbwee u dêêpî kópu dyuu Sainay mbwini mbêmê nya too. Heka wop ntee doo a dpodo, yélini yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, yinté wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede.^o ²⁵Nyââ, Heka u nt:u kópu, Sainay, mbwini n:i Alépiya Wee u kwo a kwo. U nt:u kópu m:uu a tóó, Njedusalem, p:aani n:i Njuda Wee u kwo a tóó. Nju tpémi yi p:aa ndîi Njedusalem. Yi kópu u l:êê díy:o, Heka wop ntee doo a dpodo, Nju tpémi nye yinté dé, wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede. ²⁶Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmî Njedusalem ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmî pye Sela daa wop dpodo módó ngê doo a ya. Yi kópu u l:êê díy:o wop dpodo pyu ntee pini ngê dpîno pyede.^p ²⁷Njedusalem n:i mbóó p:uu wunê tóó, yi p:aani p:uu ala kópu puku yedê a tóó,

Pyópuni daa tpete módó, ala kópu nyeni,
nga mb:aamb:aa ngê choo ya.

Tp:ee choongmê tpyó,
ngmênê w:aa anyiné pyw:oo,
u l:êê díy:o chi kââkââ.

Pyópuni u moo ngê dêpê kuwo ngê,
yi pyópu wanyi t:ee kwolo.

K:omo tpile moo ngê a kuwo nyoo,
ngmênê dini ghi n:i ngê nga amêdê diyé,
tp:ee yilí anyi tpyé.^q

²⁸A tídê mbwó yoo, Chóó Lémi u kópu mbêmê Sela ngê Yisak ntee a tpyó, nmyo nye yinté dé, Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. ²⁹Epílaham u dye ghi ngê Heka tp:oo ngê Sela tp:oo u vyye u yi u ngwo dpîmo a kwo. Nyââ, tpémíni Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu mbêmê a pyodo, yi tpémi daa Heka tp:oo u nuu u pi ngê doo a ya. Ala ngwo nye yinté. ³⁰Ngmênê puku yedê ala kópu a tóó,

Wop dpodo módó ghee dpî dy:ââ dé,
mu kópu u díy:o ñmile dyuu tp:oo ngê daapaa ghay we.

^m 4:22 Gen 16:15; 21:2 ⁿ 4:23 Lóma 9:7-9 ^o 4:24-26 Lóma 8:15 ^p 4:26 Hipílu 12:22;
Tpyuu 21:2,10 ^q 4:27 Is 54:1

Pyópuni daa wop dpodo módó, yi pyópu tp:oo ngê Epílaham u tpile dé ghay dniye.^r ³¹A tîdê mbwó yoo, dp:oo wop dpodo módó u yoo, ngmênê nmo Sela u yoo.

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu

5 ¹Wunê wop dpodo pyu ngê nmee a ya, ngmênê Yesu Kédisu ngê y: i a pw:ii nmoo, y: i mênangmê diyé, wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu.^s

²Nê Póól, ala kópu nmye nîné tpaépê. Pi ngmê ngê Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu angmê t:ee knomomê, ye kópuni Yesu Kédisu ngê nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, k:omo tpile ngê nmye wa pyódu, daawa ngee nmyo.

³Kópuni wunê nmye n:uu vyu, nmye mênîné tpaépê, pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii dê kaa knomomê, dêêpî kópu dyuu yintómu choo cháâchââ dé. ⁴N:ii ngê u yi adî kwo, Dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nî pyódu, yi pini Yesu Kédisu kóó k:oo wa a pwii, u yikî Yesu Kédisu u pwo daa ghay wo. ⁵Ngmênê Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o nmî lama a tóó, u Ghê Dmi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. ⁶K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, u ngwo u kwo a kââdî nmoo, ala ngwo yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó.

⁷Nmî Lémi u maa ndêndê mb:aamb:aa ngê kînmeye a kîgha. N:ii knî y:oo yi máádi p:uu a y:ee nmyoo, lukwe dîy:o ye nmyi ng:aa mbê dniye.

⁸Chóó Lémi ngê yi máádi p:uu mwiyé kaa nmyoo. N:ii knî y:oo nmyi nuw:o dmi ngmêê tumo, doo u dpodo pyu yoo. ⁹Nmyi lama kiyedê tóó, yis knî tp:oo daa ndîî anyinê ngî, kpo ndîî u mênê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Yi yéli y:oo yinté kîngê dyênê nmyo. ¹⁰Nmî Lémi mbêmê nê w:ee ngê, yi yéli y:oo daawa dyênê nmyo, a ka anmyinê ng:aa mbê dmi. N:ii knî y:oo nmyi némi dmi a dyede ngmê, nmî Lémi ngê wa kpada té.

¹¹A tîdê mbwó yoo, pi knî ye ala kópu wunê tpaépê ngê, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu choo kelekele, ye Nju tpémi y:oo daapîdnye kpakakpaka nê, kópuni Yesu Kédisu u kîdosi p:uu n:aa tpaépê ngê, yi kópu p:uu daapêdê lvêêdîlvêêdî té.^t ¹²N:ii knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi pi njini too nmo a ngêêpî dé, kópu dono ye d:uud:uu ngmê, yi yéli y:oo yi chóó yi vyóó w:uu dmi dny:oo a ngêêpî dé.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

¹³A tîdê mbwó yoo, dpodoni wunê wop nmyimo a kîgha, nmî Lémi ngê y: i a pw:ii nmyoo, ngmênê nangê vyi, Pi ngmê u maknopwo dp:ono pyede, kópuni yilî yi yi dmi nmo a kwo, nmo d:uud:uu dé, yi kwódu yé u

^r 4:30 Gen 21:10; Njon 8:35 ^s 5:1 Njon 8:32,36; Dpodo 15:10 ^t 5:11 1 Kódin 1:23

kópu daa tóó. Yi kópu nangê vyi, ngmênê nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, numo p:uu wop dmyinê dpodo."¹⁴ Dêêpî kópu yilî yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya."¹⁵ Numo ka namê dnyepéli, numo ka myenamê peede tpapê, kminté d:ud:umbiy:e wanmyi numo dyênê té.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dmyinê vyápê, nmyi chóó nmyi pono namê vyápê."¹⁷ Nuw:o dono n:i nmyi mênê a tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu a d:uu yédi, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi yi nuw:o dono p:uu a d:uu yédi. Nmî Mî ngê u yi u ngwo daa kwo, A yoo yi chóó yi pono dny:oo vyápê."¹⁸ Nmî Mî u Ghê Dmi u pono anmyi vyápê knomomê, ye Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo daanmyi kwo."¹⁹

N:i yoo yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi l:êê ghi dono dé nmî lama dé. A pyââ ti mââ ti nyédi, yi gha tupwótupwó dé, pi u dnye daa yi ng:aa.²⁰ Kn:aa yâpwo dé a chââchââ tumo, a nkwpinkwépi nyédi. Noko a diya nyédi, numo p:uu a d:uu nyédi, a ñ:ee kapî nyédi. A nod:enod:e nyédi, yi chóó yi p:uu a nuw:o nyédi, yoo dpî chaa t:oo, yi chóó yi pee a kapî tumo.²¹ A ñ:ee kapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi, a ghétighéti nyédi, yinté kópu yilî dpî d:uu ngmê. Yinté kópu dé nmye wunê ntee n:uu kwódu too, ala ngwo nmye myed:a kwódu té. N:i knî y:oo yi kópu yilî a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi.

²² N:i yoo nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê nyédi, yi nuu ghi dmi numo nódo a ya nyédi, w:aa dpo pyw:ee ngmê, pi knî yi k:i mb:aamb:aa ngê nipi a ya nyédi. Lîmîlîmî ngê daa nod:enod:e nyédi, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, pi knî ye mb:aamb:aa ngê a vyuwo nyédi. Daa pi dódó nyédi,²³ daa mbodo ndîî mbodo ndîî nyédi, nuw:o dono ka daa ng:aa nyédi. Doo u ntââ yinté yéli ye pi daadî kwódu yé.²⁴ Yesu Kédisu kídosi ñedê ntee pwene, yélini u kwo a kââdî too, yi nuw:o dono yinté mye pwene, dono u yi y:e mêdaa kwo."²⁵ Dini ghi n:i ngê Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdî nmoo, u Ghê Dmi ngê ghê kamî nmo a kpo, yi ghéni dmi u pono vyápê kmêle.²⁶ Doo u ntââ nmî chóó nmî pi dmi daanmî kmîmî dé, doo u ntââ yoo daanmî nod:enod:e kîgha dé, doo u ntââ numo ka daanmî ñ:ee kapî.^b

Póól ngê u ngwo yepê, Numo ngêêpi kmêle

6 ¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê kn:aadi knomomê, yélini nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê té, yi yéli y:oo yi pini moo wáti y:e. Gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu, nmyi chóó nmye myedmyina a vyuwo, yinté kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.^c ² Pini

^u 5:13 1 Pita 2:16 ^v 5:14 Mát 5:43-44; 7:12 ^w 5:16 Lóma 8:3-4 ^x 5:17 Lóma 7:15-23

^y 5:18 Lóma 6:14 ^z 5:22-23 Mát 7:16-20; Epeso 5:8-9 ^a 5:24 Kílosa 3:5

^b 5:26 Pilipay 2:3 ^c 6:1 Mát 18:15

n:ii ka kópuni dîngîdîngî ngê adî pyodopyodo, dmyinê ngêêpî, Yesu Kédisu u dêêpî kópu u ngwo anmyi châachâa. Yi kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.^d ³Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nê pi ngmê, ngmênê u pi têtê, yi pini ngê chóochóo dpî dóo. ⁴Nmyi chóo nmyi l:êê ghi dmi ntênê dmyinê mumu dé, kn:aa yéli yi dono knî yi mbêmê nmyi chóo nmyi pi dmi namê kmîmî dé. N:ii u l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, vyîlo yi pini ngê choo tpaê, Nê pi mb:aa.^e ⁵Pi ngmê ngê kîngê vyi, Yoo yi dono ndîi, a dono têtê, Chóo Lémi ngê daawa kpada nê. Kêle, nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, u ngwo daawa kpada nmyo.^f

⁶N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu nmye a tpaê ngópu, dmyinê yeedeede dé.^g

⁷Ntênê dmyinê nuw:o. Doo u ntâa Chóo Lémi daanmyi dóo ngmê. Ntini n:ii anyi ntówo, vyîlo yi ntini nt:u yuu kaalî. ⁸Pini n:ii nuw:o dono u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, Chóo Lémi ngê wa dyênê. Pini n:ii nmî Mî u Ghê Dmi u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^h ⁹Kópu mb:aa d:uud:uu kîdmyengê yé ngmê, doo u ntâa nmo d:uudpî diya, mu kópu u dîy:o kópu mb:aa n:ii nmo ntówo too, yi nt:u dmi dini ghi n:ii ngê wa kaalî, mb:aamb:aa u ngwo anmo pyw:oo.ⁱ ¹⁰Yi kópu u l:êê dîy:o yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, mb:aamb:aa ngê dmyinê ngêêpî dé, wo yéli myedmyinê ngêêpî dé. Ala pi ngêêpî u dye ghi.

Kuwókuwó kópuni Póól ngê chóo kîlî d:êê ngê

¹¹A tîdê mbwó yoo, a kuwókuwó kópu a chóo d:a d:êê. A d:êê ndîi nga a m:uu yó. ¹²Yélini knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi too pee p:uu Chóo Lémi u l:ii nmî t:oo, u yi y:e a kwo, Nju tpémi ye yoo mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dmi. Nmî lama ka tóo, Kópuni Yesu Kédisu ngê u kîdosi íedê d:uu ngê, yi kópu ka kélîmî mu ngmîdî mbêmê nmî Mî kóo k:oo anm:uu ghê dmi. Yi yéli y:oo yi kópu nmye wodnye tpaê, ye Nju tpémi y:oo pî kpaka tumo.^j ¹³K:omo tpile Chóo Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê u dêêpî kópu dyuu daa châachâa tumo. U yi y:e a kwo, Chóo Lémi u l:ii ala yéli yi p:uu nmî t:oo, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. ¹⁴A chóo a pi dîni kmîmî ngê, ngmênê kópu ndîi mu ngmîdî pi knî ye n:aa tpaê ngê, kópuni Yesu Kédisu ngê kîdosi íedê d:uu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê u kópu dé têtê kópu ngê a ka pyaa dniye, myenté dyámê mbêmê tpémi ye k:omo tpile ngê nî pyodo.^k ¹⁵K:omo tpile Chóo Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, yi kópu daa ndîi kópu, ngmênê Chóo Lémi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, yi kópu yi

^d 6:2 Lóma 15:1-2 ^e 6:4 2 Kódin 13:5 ^f 6:5 Lóma 14:12 ^g 6:6 1 Kódin 9:11,14

^h 6:8 Njon 3:6; 6:63; Lóma 8:13 ⁱ 6:9 2 Tes 3:13; 1 Kódin 15:58 ^j 6:12 Nkal 5:11; Pilipay 3:18 ^k 6:14 Luukí 14:27; Nkal 2:20-21

ndîî kópu.^l ¹⁶N:ii yoo yi nuw:o dmi yinté a pyede, Chóó Lémi ka dny:oo ch:anêch:anê, kóó k:oo dpî kaa téne, u yoo yintómu knî yi k:ii.

¹⁷A kuwókuwó kópu ala. U ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a kópu dyuu u wépi a pwaa ngê, mu kópu u díy:o Yesu u l:êê díy:o kwéli a p:uu yilí a t:a. Yi kwéli knî yi l:êê díy:o nmyi lama choo a ya, Nê Yesu p:uu ndêndê ngê a dpodo.^m

¹⁸A tídê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi ghê dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo.

Wu u dí.

^l 6:15 2 Kódin 5:17 ^m 6:17 2 Kódin 4:10

EPESO

Dini ghi n:ii ngê Póól Njedusalem mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma núw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo ala pweepwee pee y:i a d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dn̄ya a kwo. Nmîné nmo ala pweepwee pee u pi Epeso, mu kópu u díy:o Esiya Wee u kwo p:aani n:ii u pi ndîi, Epeso.

1 ¹Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngm̄idi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu Kédisu ka dpodombiy:e myenmyinê kélîmî té, ala pweepwee pee nmye nîné dyede.^a

²Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyyuwo.

Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

³Nmî Yâpwo ndéndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, yinê a ngm̄idi nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngm̄idi ngê a pyódu nmoo. Nmî ghê dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, kópu mb:aa nmo dépêngmê wópu ngê.

⁴Dyâmê pê ghêlî dépêngê l:âmo ngê, u ngwo a ngm̄idi nmoo, apê, Yi dyââpe anî pwaa té, a tp:ee u k:ii ngm̄idi ngê wanî pyódu té, a yoo mb:aa ngê wanî pyódu té, mb:aamb:aa ngê a ngîma adnyin:aa ya.^b ⁵Nyââ, yi ngwo a ngm̄idi nmoo, nmî nuu ghi dmi nódo doo a ya. Dini ghi n:ii ngê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmî Mî ngê a lama nmoo, tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, mu kópu u díy:o vyílo yi kópu u yi u ngwo yidoo kwo, Nî d:uu. ⁶Yi kópu u l:êê díy:o chaa kîgha koo. Kópu ndîi nmî l:êê díy:o ngmê d:uu ngê, Tp:oo nmo a kpo, pini n:ii u nuu ghi nódo ntênê a tóó.

⁷Yesu Kédisu u pwo nmî yikî dmi ghay wo, nmî l:êê díy:o pwene, u wêê ngê nmî dono chedê too, Setan kwulo u ngwo a pwaa nmoo.^c ⁸⁻⁹Nkéli kópu nmî l:êê díy:o yi d:uu ngê. Yi kópu chóó wunê a vyyu, chóó u nuw:o ndîi mbêmê pi knî ye a ngmo ngê. Ala ngwo yi kópu nmî lama kêdê kwolo. ¹⁰Nmî lama ka tóó, nmî Mî ngê Yesu Kédisu tpile yintómu yi kada

^a 1:1 Dpodo 18:19–20:38 ^b 1:4 Njon 15:16; 2 Tes 2:13; Epeso 5:27 ^c 1:7 Epeso 2:7

a kââ. Tpileni mbóó p:uu a pyede, myenté tpileni dyámê mbêmê a pyede, yi kada pini ngê dê pyódu.

¹¹Yi kópu yilí nmí Mí ngê wunê a vyi too, yi ngwo myedê ngmídi nmoo. Kópuni dpí vyi, ntênê dpí d:uu. ¹²A ngmídi nmoo, mu kópu u dýy:o pi yintómu kní y:oo nmí l:êê dýy:o nmí Mí pídný:oo chaa kîgha. Nyââ, yi kópu u l:êê dýy:o a ngmídi nmoo, Yesu Kédisu u yoo vy:o mwiyé a kaa nmoo, u ngwo nmo t:âât:ââ.

¹³Myenté dini ghi n:ii ngê nmí Mbwámê p:uu kópu mb:aa nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímí mbê dniye, Chóó Lémi ngê u l:ii nmyi gha vy:o t:ângo. Yi l:ii, chóó u Ghê Dmi. Yi ghéni dmi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê, Yélini a tp:ee ka adnyi kélímí, a Ghê Dmi yi mênê waní yé.^d ¹⁴Pi ngê dy:âma ndîf ntee dpí y:oo, nmí Mí ngê u Ghê Dmi yinté nmí mênê yó. Yi kópu u l:êê dýy:o nmí lama ka tóó, dýyo ntênê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dýy:o pi kní y:oo pídný:oo chaa kîgha, u pi ndîf ngê paa pyódu y:e.^e

Póól Yesu u yoo yi l:êê dýy:o ntee doo ngêpê

¹⁵A tídê mbwó yoo, kópu mb:aa nmyi p:uu ngmênê nyongo. A lama ka tóó, nmí Lémi Yesu ka ntênê nmye kélímí té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo mye tóó.^f ¹⁶Dye ghi yintómu nmí Mí nmyi l:êê dýy:o n:aa kwunokwuno ngê, u kwunokwuno d:oongé yó. Nmyi l:êê dýy:o myenîné ngêpê yédi. ¹⁷U ya a nga a kwo, Nmí Lémi Yesu Kédisu u Yâpwo, Chóó Lémi, pini n:ii u pi ndîf, myenté pini n:ii nmí Mí, vyílo yi yâpwo ngê choo a ngêêpí nmyo. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi a ríepwi téne, u kópu yilí nmye myedê kéma téne, Chóó Lémi nmyi lama u ngwo wa yââ. ¹⁸Nyââ, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi nmyi lama choo ya, ala kópu nmyi lama myechoo ya, wunê a ngmídi nmyoo, daawa dóó nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo. U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama chóó a ya, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélímí té, kóó k:oo wa kaa nmo, nmí pi dmi ndîf ngê wa pyódu té, nmí ya d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wamí pyódu. ¹⁹U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, nmí Mí u wêdêwêdê n:ii nmí mênê a tóó, mu daa mu tp:ook:omo. ²⁰Vyílo yi wêdêwêdê mbêmê nmí Mí ngê Yesu Kédisu kpêêní a pyidu ngê, mbóó p:uu kmungo, u ché p:ââ pee ngê pyódu ngê.^g ²¹U pi ndîf ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê ndîf ngê mye pyódu ngê. Kada pini yintómu, king yintómu, yâpwo ghi yintómu, kmêna mbwee yintómu, myenté nkwépi yintómu yi pi dmi tédê dé, yi wêdêwêdê mye tédê, ngmênê Yesu Kédisu u wêdêwêdê yi ndîf. Doo u ntââ pi ngmê ngê Yesu Kédisu ala ngwo d:uudpí t:ee kwolo, mu dini ghi ngê myedaawa t:ee kwolo, Yesu Kédisu mu ngmídi u pi yi ndîf, u wêdêwêdê mye ndîf.^h ²²Tpile yilí yintómu nmí Mí ngê Yesu Kédisu u

^d 1:13 Epeso 4:30 ^e 1:14 2 Kódin 1:22 ^f 1:15-19 Kílosa 1:4-11 ^g 1:20 Hipílu 1:3,13

^h 1:21 Kílosa 2:15; Pilipay 2:9-10

yodo u maknopwo yé too, nmî l:êê dîy:o tpile yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.ⁱ ²³Nmî kada pini ngê mye tóó, nmî mbodo ngê a tóó, nmo, kóó kpâlî dé. Yinê a mbêpê kîgha nmo, u dpodo yuno dódó, myenté tpile yilî yintómu yinê a yenê té.

Nmî Mî ngê kamî ngê u ngwo pyódu nmoo

2 ¹Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, myenmyee a dono.^j ²Yi ngwo mgîdí u yoo vy:o nmyee a kwo, dono u maa p:uu nmyee a paa. Kmêna yoo yi kada pini u dnye yinmyee a nyêmî. Yoo dono knî y:oo yi pini u dnye ala ngwo myeye nyêmî ngmê.^k ³Nmo yintómu wunê yinté kînnee a ya, nmî chóó nmî pono nnee a vyápê, kópuni u yi nmo dpîmo a kwo, nmîmo d:uud:uu dé. Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi k:ii nmî kpadakpada u maa p:uu nnee a kwo.^l

⁴Ngmênê Chóó Lémi ka ntênê nmî ch:anê dniye, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. ⁵Dini ghi n:ii ngê mbwee ntóó ntee tpile ngê nnee a ya, u dnye dênnee a nyêmî, Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté myedê pyidu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. (U módó yeedeeyeede mbêmê kóó k:oo kaa nmyoo.) ⁶Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii a kââdí nmoo, mbóó p:uu ntee kmungo, kmêna mbwee nkwépi knî yi pwo nmî pi dmi yinté mye kmungo.^m ⁷U kwo nmo ch:anê dniye, Yesu Kédisu ka a kââdí nmoo. Dnyinté daa yeede nmoo, kópu ndîî nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo yi kópu m:uu y:e, dye ghi yintómu yi lama pîchoo ya, chedê ngê daawa pyódu.ⁿ ⁸⁻⁹Nyââ, nmî Mî ngê a yeede nmyoo, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, kóó k:oo kaa nmyoo. Daa kópuni nmyee a d:uud:uu dé yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmyoo, ngmênê Chóó Lémi ngê módó a yeede nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó nmyi pi dmi daanmyi kmîmî dé.^o ¹⁰Nmî Mî ngê kamî ngê yinê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmîdi ngê pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A tp:ee u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, kópu mb:aa yilî pîdny:oo d:uud:uu. Yi kópu mb:aa ló dini a m:uu too.^p

Yesu ngê Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii ngmîdi ngê u ngwo pyódu too

¹¹A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini daa Nju tpémi, nmye nîné danê. Ntee nmyee a ya, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Nmo Nju tpémi, nmî mî knî y:oo Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:ee ngópu. Daa nmî nuu u yoo ngê nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o yi l:ii nmyi p:uu dèpê t:ee ngópu. ¹²Yi

ⁱ 1:22-23 Kílosa 1:18 ^j 2:1 Kílosa 2:13 ^k 2:2 Epeso 6:12 ^l 2:3 Taitas 3:3

^m 2:6 Lóma 6:8 ⁿ 2:7 Lóma 2:4 ^o 2:8-9 Lóma 3:24; 2 Tim 1:9; Taitas 3:5

^p 2:10 Taitas 2:14

ngwo Yesu Kédisu dênmyee a t:âât:ââ, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli yi vy:o dênmyee a kwo. Chóó Lémi ngê wunê nmî kn:ââ yoo u kwo a kââdí too, yepê, Nmyi yoo knî ye mb:aamb:aa ngê ana a vyyuwo. Ngmênê nmyo kuu dé, kóó kuwa nmyee a kwo. Mgîdí u yoo vy:o nmyee a kwo, Chóó Lémi nmyi lama dêpwo a ya, nmî Mbwámê dênmyee a t:âât:ââ.⁹ ¹³Yi ngwo kóó kuwa nmyee a kwo, ngmênê nmyi yikí dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmyi l:êê díy:o mye pwene, ala ngwo kóó k:oo nmye wee. ¹⁴Nmî kêlí ghê d:êê yinê a y:ângo, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdí nmoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo.⁷ ¹⁵Dini ghi n:ii ngê pwene, Nju tpémi yi dêêpí kópu yintómu yi d:aa dmi a kââdí ngê, yoo miyó dê u kwo a kââdí doo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. ¹⁶Nyââ, dini ghi n:ii ngê kídosi íedê pwene, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdí nmoo, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, u kwo myedê kââdí nmoo.⁸ ¹⁷Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê a loo, u maa nkîgh:ê nmee a kwo, ngmênê u maa nkîgh:ê dênmyee a kwo. Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ka nipi a kââdí nmoo. ¹⁸Nyââ, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmî Mî u Ghê Dmi nmî mênê yó, nmî Mî ka maa komo yinê kpémî ngê.⁶

¹⁹Wunê nmî yoo vy:o dênmyee a kwo, pi my:oo ngê nmyee a ya, ngmênê ala ngwo nmo p:aa ngmidi tpémi, Chóó Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, tp:oo módó tp:oo mââ ngê dê pyódu nmo. ²⁰Myenté u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo. U komo kapî pyu knî y:oo, Yesu u dyépi yoo yi k:ii, ngomo k:ââ pââ dyuu kaa tumo, ngomo pywuu l:âmo ngópu. Yesu Kédisu chóó pw:eni ngê a tóó.⁴ ²¹Ngomo ch:oo yintómu yinê a tpyé. Chóó Lémi u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo, chóó nmî mênê a tóó.⁵ ²²Nyââ, nmî Lémi ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, dêpê kuwo nmyoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmî mênê a tóó.⁵

Póól u dpodo p:uu u ngwo ye doo danê

3 ¹Nê Póól, mbwa k:oo anî kwo, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê a dpodo kalê noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo, nmyo ntee yéli u yoo vy:o noo a kapî dé.^x ²Yi dpodo u pi nmyinê ny:ee ngópu, apii? Nmyi lama kiyedê tóó, Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, nmyi l:êê díy:o a dpodo kalê noo, ³kópuni wunê a ngmo ngê a ka myedê vyyu. (Yi ngmee u kópu ala ngwo pee tp:oo nmye kíd:a d:êê.⁴ ⁴Dini ghi n:ii ngê amênmyinê kp:aa ngmê, Yesu Kédisu p:uu ngmee u kópu ntee nê w:ee ngê, yinté amyenmyinê w:ee ngmê.) ⁵Yi ngmee u kópu ala ngwo nmî dye ghi ngê da pywálî, nmî Lémi ngê u dyépi knî ye, u komo kapî pyu knî ye da vyi.

⁹ 2:12 Lóma 9:4; 1 Tes 4:13 ⁷ 2:14-15 Kílosa 1:20; 1 Kódin 12:13 ⁸ 2:16 Kílosa 1:20,22

⁶ 2:18 Epeso 3:12 ⁴ 2:20 Mát 16:18; 1 Kódin 3:11 ⁵ 2:21 1 Kódin 3:16; Kílosa 2:19

⁵ 2:22 2 Kódin 6:16 ^x 3:1 Epeso 4:1; Pilipay 1:13 ^y 3:3 Epeso 1:9; Kílosa 1:26

Nyââ, nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê da w:ee ngmê, ngmênê n:ii knî y:oo u komo wunê dnyimo a kapî, yi ngmee u kópu dnyinté a w:ee ngópu, mgo mwââ vy:o a m:uu ngópu. ⁶Yi ngmee u kópu ala. Nmî Mî ngê ala kópu wunê a vyu, apê, Yoo yi l:êê dîy:o a Tp:ee wa pw:onu, wamênî pyidu, Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii, numo ka yiné wa a kââdí té, yoo ngmidi ngê wa pyódu té, a kêê k:oo nipi wa kaa té. Ala ngwo yi kópu mb:aa dmyi ny:ee ngmê, nmî Lémi u yoo vy:o dmye ghê dmi.

⁷Yi kópu mb:aa tpapê u l:êê dîy:o, nmî Mî ngê a dpodo kalê noo. Dpodo ndîf yila, u pi mye ndîf. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntââ ngê a pyódu noo.^a ⁸K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o dênoo a kwo, ngmênê yiné a ngmidi noo, dpodoni u pi ndîf, yi dpodo íedê a kaa noo, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a pi ye chin:aa tpapê. Ala ngwo yi dpodo íedê aní kwo, pi knî ye yenîmo, Yesu Kédisu ka nmî ch:anê dniye, ntênê nmo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ yi kópu mb:aa yilí daanmî chedê.^b ⁹Yi dpodo têtê Chóó Lémi u ngmee u kópu kwédi pi knî ye nîmo pywálîpywálî ngê. Dyámê pê pini n:ii ngê l:âmo ngê, yi tumu kópu yi ngwo a ngmo ngê.^c ¹⁰U yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo yi tumu kópu kwédi y:oo paan:aa pywálî y:e, mbóó p:uu yélini kada a wee, enjel yoo yi k:ii, yi tumu kópu yi lama paa yaa we. Yi tumu kópu u mênê Chóó Lémi u nuw:o ndîf u kópu yintómu a pyede. ¹¹Yi kópu wunê a nuw:o kwólu, ala ngwo nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yi kópu dê d:uu. ¹²Yélini yi k:ii u kwo nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka nmî maa komo yiné kpémî ngê. Nkîngê ngê kêê daanmo t:oo, yi máádi u ngwo anmî kwolo.^d ¹³Ala ngwo pi knî ye myenamê nkîngê. Dononi nîné vyîmî, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo, k:omo tpile ngê nmye choo ya, mu kópu u dîy:o a dpodo u l:êê dîy:o nmyi ya mb:aamb:aa ngê amí pyódu.^e

Póól Esiya Wee u kwo tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

¹⁴A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi. ¹⁵Yiné a l:âmo nmoo, mbóó p:uu yélini wunê pyede, mye l:âmo too, ntênê nmo wunê vyuwo yédi. ¹⁶U pi ndîf, u wêdêwêdê mye ndîf. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi gha dmi a wêdêwêdê kalê ngê. ¹⁷Nmyi kêlîmî u l:êê dîy:o Yesu Kédisu nmyi mênê pîchoo ya. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u nuu ghi nmyi nódo choo ya, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya, yi kópu ngê yiné choo mbêpê kîgha nmyo.^f ¹⁸U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu knî yi k:ii, ala kópu nmyi lama pîchoo ya, Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntênê a tóó, daa kede wo, nmyi l:êê dîy:o doo ngîní vyîmî, u pi ka vyuwo mu daa mu tp:ook:omo, u dí anyi wunê tóó. ¹⁹Doo u ntââ yi kópu nmî lama d:ud:umbiy:e daawa yââ, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi lama pîchoo ya, nmî Mî ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

^z 3:6 Epeso 2:13,19 ^a 3:7 Kílosa 1:25 ^b 3:8 1 Kódin 15:9-10 ^c 3:9 Kílosa 1:29

^d 3:12 Epeso 2:18; Hipílu 4:16 ^e 3:13 2 Tim 2:10 ^f 3:17 Kílosa 2:7; Njon 14:23

²⁰Nmî Mî chaa kîgha koo. Wêdêwêdêni nmî mênê a dpodo, nmî Mî u wêdêwêdê ye tóó. Ló kópu u kwo ngmanmî dmyinê, ló kópu p:uu nmî nuw:o dmi adî kwo, u ntââ nmo wa a d:uu té, myenté kópuni yi kópu dé yi pwo a pyede, u ntââ nmo amyedê d:uu té.^s ²¹Yélini yi k:i:i Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, dye ghi yintómu nmî Mî chaa kîgha koo, chedê ngê kîngê pyódu. Ndê kópu yila.

Yesu ngê u kwo u ngwo a kââdî nmoo

4 ¹A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi p:uu dpodo u l:êê dîy:o, mbwa k:oo al:i:i anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo, máádinî p:uu nmî Mî ngê kaa nmyoo, yi máádi mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha.^h ²Dye ghi yintómu kîdmyengê lémilémi, pi knî ye nuw:o ngê dmyinê mbumu, límîlímî ngê kîdmyengê nod:enod:e. Pi límîlímî ngê nangmê kéé, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.ⁱ ³Nmî Mî u Ghê Dmi ngê numo ka a kââdî nmyoo, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, kîdmyengê numo kéé t:oo.^j ⁴Yesu Kédisu ngê numo ka a kââdî nmoo, nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlî dé, u Ghê Dmi mu ngmîdî nmî mênê ye tóó. Kópu mu ngmîdî yinmye t:âât:ââ ngmê, n:i:i ngê a ngmîdî nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo.^k ⁵Nmî Lémi mu ngmîdî, kn:aa pini ka dpîno kélîmî té, vyîlo u pi mbêmê mbápîtîsîm kalê nmoo, daa kn:aa pini u pi mbêmê. ⁶Nmo yintómu nmî Mî mu ngmîdî, Chóó Lémi. Yinê a yenê nmo, nmî mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi.

⁷Nyââ, nmî mbodo mu ngmîdî, ngmênê nmî dpodo u mo u mo dé, Yesu Kédisu ngê chóó u nuw:o mbêmê nmî dpodo íedê dpodo íedê kaa nmoo. Yi dpodo knî yi l:êê dîy:o u ntââ ngê pyódu nmoo.^l ⁸Yinté kópu nmî Mî u puku yedê alanté a tóó,

Yélini nmî Lémi p:uu dnye d:uu,
 yu yodo u maknopwo yé too,
 tââ u ngwo kee wo,
 u ngwo a yeede nmoo.^m

⁹Tââ u ngwo kee wo, u kakêmê nmye nînê chámêchámê. U nt:u kópu alanté. Mwiyémwiyé dyámê mbêmê a loo, p:ââ y:i mê ghêpê wo. ¹⁰Nyââ, pini n:i:i a ghêpê wo, vyîlo yi pini mbóó p:uu mēyi kee wo, nmî Mî u nkîgh:hê mî yaa wo, mbóó dyámê yi mbêmê tpile yilî yintómu yinê a yenê té. ¹¹Yinê a yeede nmoo, nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo dé yi l:êê dîy:o u ntââ ngê mye pyódu nmoo. Knî ngmê u dyépi ngê pyódu too, knî ngmê u komo kapî pyu ngê pyódu too, knî ngmê u kópu y:eñey:eñe pyu ngê pyódu too, knî ngmê kada pini ngê pyódu too, knî ngmê dêêpî pyu ngê pyódu too.ⁿ ¹²U yi u ngwo a kwo, A yoo yintómu wêdêwêdê ngê pyaa dniye, a dpodo u ntââ ngê

g 3:20 Kílosa 1:29 h 4:1 Kílosa 1:10 i 4:2 Kílosa 3:12-13 j 4:3 Lóma 12:16-18;
 1 Pita 3:8 k 4:4 1 Kódin 12:12-13 l 4:7 Lóma 12:3,6 m 4:8 Psalm 68:18
 n 4:11 1 Kódin 12:28

pyaa dniye, a l:êê ghi dmi ntee a tóó, yi l:êê ghi dmi yinté paa pyaa dniye.^o
¹³Yi dpodo knî yi mbêmê nmî nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu, Chóó Lémi
 Tp:oo ka mb:aamb:aa ngê anmî kélímî, nmî lama ntênê wa yââ. Tp:ee ntee dpî
 k:aa, mââwe ngê dpî pyódu, yinté anmî kaa dmi. Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté
 anmî pyaa dmi.^p ¹⁴U yi u ngwo daa kwo, A yoo tp:ee ntee tpile ngê dny:oo ya,
 u yi u ngwo myedaa kwo, Yópu ng:oo ntee tpile ngê dny:oo ya. U yi u ngwo
 daa kwo, Pi dódó pyu knî y:oo dny:oo dódó dé, yi nuw:o dmi miyó miyó ngê
 dny:oo pyépi dé.^q ¹⁵A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya,
 numo ka paa ndê danê kmêle, nmî mbodo Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté pyaa
 kmêle.^r ¹⁶Nmî Mî ngê pi p:uu tpile yintómu ntee a kââdí too, Yesu Kédisu ka
 yinté a kââdí nmoo, numo ka myedê kââdí nmoo. Nmî dpodo dpodo nmo a
 kpo, yi dpodo knî yi mbêmê nmo numo ngêêpî nyédi, nmî Lémi ntee a tóó,
 yinté nmo numo pyépi nyédi, mu kópu u díy:o nmî nuu ghi dmi numo nódó a
 tóó.^s

L:êê ghi dono kéké, maa mb:aa u kîgha

¹⁷Nmî Lémi u pi ngê kópu nmye munînê tpaépê, dpo ny:ee yó. Yélini
 y:oo nmî Lémi daa cháâcháâ ngmê, yi nt:anê mênangmê yââ. Yi nuw:o
 dmi k:omo tpile knî yi p:uu a kwo.^t ¹⁸Yi nuw:o dmi mgídî vy:o a mbêpê,
 yi ngópu dmi nkoko tumo, nmî Lémi u kópu dé yi lama daa pyede. Ghéni
 n:ii kamî nmî Mî ngê nmo a kpo, dèpê pyw:ee ngópu. ¹⁹Dye ghi yintómu
 a dono nyédi, dono dyêêdí daa ngmidi a d:uud:uu ngópu, yi gha dmi
 tupwótupwó dé, ngmênê mywene y:e daa kwo yédi.

²⁰Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu yinté kópu dpîp:e ndê ngópu. ²¹A
 lama ka tóó, dini ghi n:ii ngê u pi nmyi ny:ee ngópu, u yoo vy:o nmyi
 ghê dniye, pi knî y:oo Yesu u ndê kópu dyuu nmye vyi tumo. ²²Nmyi
 nuw:o mbwee knî y:oo maa dono p:uu dnyimo a mbêpê kîgha nmyo,
 dnyimo a dódó nmyo, u l:êê díy:o dono u yi nmye dpîmo a kwo. Yi máádi
 u dí ndiya. Ala ngwo nmyi nuw:o mbwee dpî kée tóó.^u ²³Nmyi nuw:o
 dmi kamî ngê dny:oo ya, nmyi gha dmi kamî ngê myedny:oo ya. ²⁴Pi
 ngê kpídî mbwee ntee dpî kée, kpídî kamî u mbwo dpî t:oo, nmyi nuw:o
 mbwee dmi yinté dpî kée tóó, nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê. Nmî Mî
 ntee a tóó, nmyi nuw:o kamî dmi yinté yinê dpo pyódu té. Nyââ, yi nuw:o
 kamî p:uu dmyinê mbêpê, dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî ntee a tóó, yinté
 ndêndê ngê dmyinê ya.

²⁵Yi kópu u l:êê díy:o noko kîdmyengê k:omodanê, numo ka dmyinê
 ndê danê, mu kópu u díy:o yoo ngmidi ngê nmî pyaa dniye.^v ²⁶Pi ngmê
 ka ngmêdmye nod:e knomomê, dono nangmê d:uu, nod:enod:e ngê kââdí

^o 4:12 1 Kódin 14:12 ^p 4:13 Kílosa 1:28 ^q 4:14 1 Kódin 14:20 ^r 4:15 Epeso 4:25

^s 4:16 Kílosa 2:19 ^t 4:17-18 Lóma 1:21 ^u 4:22-24 Kílosa 3:9-10; Lóma 12:2

^v 4:25 Epeso 4:15

nmye kîngê ghîi. ²⁷Nod:enod:e têtê dye ghi daadî ngê nangê pyódu, kminté Setan ngê wa dóo nmyo, ntâa anmyinê vy:ee ngmê. ²⁸Nmyi vy: pini n:i kpaápi ngê doo a ya, kpaa ngê kêê kêtêm:uungê t:oo, chóo kóo dê y:e choo dpodo, dpodombiy:e choo dpodo, pinté yoo choo yeedeyeede dé.^w ²⁹Danêmbum têtê dono kópu nmyi kwo kîdangmê pwii. Kópu mb:aa yidmyinê tpaê dé, yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, yi kêlimî wêdêwêdê ngê u ngwo paa pyaa dniye.^x ³⁰Nmî Mî u Ghê Dmi nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:i ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yoo yi lama dpî yâa, naa dîyo wa kê ngmê, daawa têt:a. Nmî Mî u Ghê Dmi, dy:âma ndîi ntee tpile ngê a tóo, nmo a kpo. Yi dy:âma ndîi wanmyi diyédiyé kalê ngmê, ye naa wa têt:a, Chóo Lémi ngê kóo k:oo daamî kaa nmyo.^y ³¹Kópuni nmyi nódo a kaa dniye, dpî kée tóo, kîdmyengê nuu mbumu, nod:enod:e, dnyengi, peede tpaê, pi u pi dyede. Dono n:aam:uungê d:uu,^z ³²ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, numo ka dmyinê vyuwo, numo ka myedmyinê ch:anêch:anê. Chóo Lémi ngê Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmyi dono yilî ntee u kuwó kée too, nmyi tîdê mbwó yoo yi dono yilî yinté nmyi kuwó myoo kée tóo, mênangmê ngî.^a

W:êênî u kópu dé yi d:uud:uu

5 ¹Nmî Mî ntee a tóo, yinté dmyinê ya, mu kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mâa ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a tóo. ²Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntee a tóo, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myedny:oo ya. Chóo Lémi u nuu u kópu yi d:uu ngê, nmî l:êê dîy:o chóochóo y:ângo, chóochóo kpêê ngê yó.^b

³Nmî Mî u yoo vy:o nmyi ghê dniye, u l:êê dîy:o kîdmyengê pyâa ti mâa ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêtîngê pyaa dmi, tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu. Pi knî y:oo nmyi pi dmi yi kópu knî yi p:uu kîngmê ny:ee ngmê. ⁴Myenté doo u ntâa dono kópu dé nmyi kwo kîdangmê pwii, pyâa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo, yinté pi nkwitinkwiti ngê kêê myenangê t:oo, ngmênê nmî Mî p:ee dmyinê kwunokwuno.^c ⁵Ala kópu nmyi lama choo ya, pyâa ti pyu, ó pini n:i u gha tupwótupwó, ó tpile ndapî yi mb:aami, yinté pini nmî Mî Mupwo yi kêê k:oo daangmêwa ghê, mu kópu u dîy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. U nuw:o u tpile knî yi p:uu a kwo yédi, nmî Mî p:uu daa kwo yédi.^d

⁶Pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóo nmyo. Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyîlo yi kópu knî yi l:êê dîy:o wa kpada té.^e ⁷Yinté yéli yi vy:o nangmê ghê. ⁸Wunê mgîdî vy:o

w 4:28 Dpodo 20:35 x 4:29 Epeso 5:4; Kílosa 4:6 y 4:30 Epeso 1:13-14

z 4:31 Kílosa 3:8 a 4:32 Kílosa 3:12-13 b 5:2 Nkal 2:20 c 5:4 Epeso 4:29

d 5:5 1 Kódin 6:9-10 e 5:6 Lóma 1:18

nmyee a kwo, ngmênê nmî Lémi ngê u kwo a kââdî nmyoo, u wo nmye pyede. Wo u yoo yi kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé,^f ⁹ dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé, pi nangmê dóó. ¹⁰ Nyââ, nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé.^g ¹¹ Mgîdí u kópu knî y:oo yoo daa ngêêpî tumo, nangmê d:uu, ngmênê nmyi wuu yi kópu dono yilí yi pwo dny:oo ya, pi knî ye dmyinê kwódukwódu dé. ¹² Kópuni tumutumu a d:uud:uu tumo, mywenemywene u kópu dé. Ala pwepwee pee yedê daanê d:êê té, kminté mywene nmye amí ghê. ¹³ Nyââ, nmyo lam ntee tpile dé, kópu yilí yintómu yi pwo nmyi wuu dmi choo ya, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi kópu daa mb:aamb:aa dé, dono dé.^h ¹⁴ W:êênî tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê anyi m:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî wéti ngmê k:oo ala kópu a tóó, Yélini mbwee ntóó ntee tpile dé, a pii dmyeno, Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo wa kée.

¹⁵ Dp:ee ngîdí u yoo, ngmênê Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Yélini yi lama nmî Lémi daa tóó, yi nt:anê mênangmê yââ, ngmênê nmî Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. ¹⁶ Ala ngwo yoo dono yi vy:o nmye wee. Módó kîdmyengê ya, ngmênê kópuni mb:aamb:aa u ntââ ngê nmye dpî pyaa dmi, dmyinê d:uud:uu dé.ⁱ ¹⁷ Mbodo podo ngê nangmê pyódu, ngmênê nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé.^j

¹⁸ Mbwaa ndanî têdê kîdmyengê ghétighéti, yi kópu ngê wa dyênê nmyo. Ngmênê nmî Mî u Ghê Dmi nmyi mênê ntênê choo ya, yinê choo mbêpê kîgha nmyo.^k ¹⁹ Wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o yinté dmyinê chaa kîgha.^l ²⁰ Tpile yintómu knî yi l:êê dîy:o, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi dmyinê kwunokwuno.^m ²¹ Numo dnye dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dnye nmye nyêmî ngmê, my:ee chââchââ ngmê.

Yéé yepe yoo yi danêmbum

²² Yepe yoo, nmî Lémi u dnye ntee nmye nyêmî ngmê, nmyi moo yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé,ⁿ ²³ mu kópu u dîy:o Yesu u yoo yi mbodo ngê ntee a tóó, mââ mye yinté, u kpâm u mbodo ngê yinté a ya yédi. Yélini yi k:ii Yesu ka nmo kêlîmî té, nmî mbodo ngê pyodo, mu

^f 5:8-9 Kîlosa 1:13; 1 Pita 2:9 ^g 5:10 Lóma 12:2 ^h 5:13-14 Epeso 2:1 ⁱ 5:16 Kîlosa 4:5
^j 5:17 Kîlosa 1:9 ^k 5:18 Lóma 13:13; 8:6 ^l 5:19 Kîlosa 3:16 ^m 5:20 Kîlosa 3:17;
 1 Tes 5:18 ⁿ 5:22 1 Pita 3:1

kópu u díy:o nmî Mbwámê ngê mye pyodo, nmî l:êê díy:o u ngwo pwene.^o
²⁴Nyââ, Yesu Kédisu u dnye ntee nmo nyêmi ngê, yepe knî y:oo dye ghi
 yintómu yi moo yoo yi dnye dmi yinté dny:oo nyêmi dé.

²⁵Yéé yoo, ala kópu a ny:ee yó. Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo
 kélîmî té, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu nmî lama a tóó, mu
 kópu u díy:o chóóchóó nmî l:êê díy:o y:àngo. Ntee nmo wunê vyuwo,
 nmyi kpâm knî ye yinté myedmyinê vyuwo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo
 ntênê dny:oo ya.^p ²⁶Yesu Kédisu ngê u yi doo kwo, A yoo yi dono
 mbwaa ngê nî ghêê té, a kópu dyuu mbêmê a kede paa nî t:ee té.^q ²⁷U
 yi u ngwo a kwo, A chóó a yoo ngê nî pyódu té, yoo mb:aa ngê nî pyódu
 té, dyââpe yi p:uu daadí ya, dono yi mênê myedaadí ya.^r ²⁸Mââ yoo,
 nmyi chóóchóó nmyi nuu ghi dmi nmyi nódo ntee a tóó, nmyi kpâm
 yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo yinté myedny:oo ya. Pyââ mbodo mââ,
 u l:êê díy:o n:ii u kpâm ka a vyuwo yédi, chóó u pââ ka a vyuwo yédi.
²⁹Pi chóóchóó u kwo daawa diy:a, ngmênê a mbonombono ngê, u kwo
 a vyuwo yédi. Myenté pi ka u kpâm kíngî diy:a, u kpâm ka mb:aamb:aa
 ngê choo vyuwo. Yinté Yesu Kédisu nmo wunê vyuwo yédi,^s ³⁰nmî
 mbodo ngê a tóó, nmo u yoo. ³¹Nyââ, pini n:ii u kpâm ka a vyuwo yédi,
 chóó u pââ ka a vyuwo yédi, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Mââ u pye mî yi kélê dpo pwii,

u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî.

^t ³²Yi kópu u mênê tumu kópu ndîî ngma tóó, na a ka u nt:u kópu
 ala, Yesu Kédisu ngê u yoo u kede paa t:àngo. ³³Yi kópu u dînê mye
 yinté, pi ngê u kpâm u kede paa dpî t:oo, ngmîdi ngê dpî pyaa knî,
 ntênê u kwo choo vyuwo, myenté yi pyópu ngê u moo ntênê choo
 cháâcháâ.

Ƨp:ee dmââdîma yi kópu dyuu

6 ¹Ƨp:ee dmââdîma, yélini Yesu ka nmye kélîmî té, nmyi pye
 mî yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmi dé, yi kópu vyîlo yidmyinê
 d:uud:uu.^u ²Puku yedê alanté a tóó,

Nmyi pye mî yoo dmyinê cháâcháâ dé.

Yi kópu ndîî kópu. Yélini y:oo yi pye mî yoo a cháâcháâ tumo, yi
 yéli ye nmî Mî ngê ala kópu myedê vyu, yepê,^v

³yed:oo mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya,

myenté dye ghi daadí amyenmyin:aa ya.

⁴Mââ yoo, nmyi tp:ee dmââdîma yi p:uu ala kópu a ny:ee yó.
 Kîdmyengê nod:enod:e kalé t:oo, ngmênê mb:aamb:aa ngê ye dmyinê

^o 5:23 1 Kódin 11:3 ^p 5:25 Kílosa 3:19 ^q 5:26 Hipílu 10:10; Njon 15:3

^r 5:27 2 Kódin 11:2 ^s 5:29-30 1 Kódin 12:27 ^t 5:31 Gen 2:23-24 ^u 6:1 Kílosa 3:20

^v 6:2 Ex 20:12

vyuwo, nmî Lémi u kópu dyuu yi lama dmyinê kîgha dé, u l:êê ghi dmi mbêmê dêêpî ye myedmyinê yémî.^w

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

⁵Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, ye myedmyinê nkíngê. Yesu Kédisu p:uu nuw:o ngmídi mbêmê ntee nmye dpodo té, nuw:o ngmídi mbêmê yinté yi p:uu myedmyinê dpodo.^x ⁶Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Daa dyámê mbêmê tpémi yi ngîma nmye dpodo té, ngmênê Yesu Kédisu ngîma nmye dpodo té, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé. ⁷Nmyi mââwe knî yi p:uu dpodo tédê kídmyengê nuu mbumu, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ⁸Ala kópu nmyi lama choo ya, Pini n:ii ngê kópu mb:aa dpî d:uu, k:omo tpile yi pini u pi ndîî, ó u pi tédê, ngmênê nmî Lémi ngê yi kópu mb:aa u pywuu u kwo wa y:oo.^y

⁹Kada pini yoo, yélini wop nmye dpodo kîgha tumo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, namê nkíngê kîgha dé. Nmyi lama choo ya, nmyi dpodo pyu knî yi k:ii, nmyi kada pini mu ngmídi, mbóó p:uu wunê tóó. Yi pini daa kedekede pyu, kwodonkwodo ntênê wa kóté kalê nmo.^z

Setan u yoo knî yi p:uu l:êê

¹⁰A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o u kwo a kââdí nmyoo. ¹¹Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, kópuni yilî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, mu kópu u dîy:o Setan ngê kíngê dóó nmyo, myekíngê dyênê nmyo.^a ¹²Daa pi knî yi p:uu nmo l:êê té, ngmênê Setan p:uu nmo l:êê té, u dpodo pyu knî yi p:uu myeno l:êê té. Nyââ, kmêna mbwee nkwépi knî yi p:uu nmo l:êê té, yélini yi wêdêwêdê ndîî, myenté n:ii knî y:oo mgîdí u kópu dé a d:uud:uu tumo, vyílo yi yéli yi p:uu nmo l:êê té. ¹³Nyââ, kópuni yilî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu dpî t:ee tóó, Setan u dpodo pyu yoo u ngwo pèdê t:ââ tóó. Dini ghi n:ii ngê nmyi p:uu adnyi l:êê, wa dêê dmi, daawa dyênê nmyo, ngmênê p:ee wanmyi dyênê t:oo, yi pwo wanmyi lee dmi.^b

¹⁴⁻¹⁵Dpodombiy:e dmyinê vyuwo. Lede knî y:oo yi kpídî dmi knî yi pwo mbaléti dpî t:ee t:oo, yu dópo dmi yi yiyé dpî t:ee t:oo, nkichi pee yi yodo p:uu dpî t:ee t:oo. Nmyi w:êêw:êê u tpile dé nmyi p:uu yinté

^w 6:4 Kílosa 3:21; Prov 22:6 ^x 6:5 Kílosa 3:22-23; Taitas 2:9 ^y 6:8 Kílosa 3:24-25

^z 6:9 Kílosa 4:1 ^a 6:11 Njems 4:7; 1 Pita 5:8-9 ^b 6:13 2 Kódin 10:4

myoo t:ee tóó, dmyinê ndê danê, dmyinê mb:aamb:aa, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Lémi u kópu dyuu u tpaê ngê u ntââ mbêmê dpî yaa dmyeno.^c 16-17 Lede knî y:oo kâped:ê a tpyé tumo, dîdî ka u ngwo dpî w:ono dmi, myenté yi mbodo dópó yi mbêmê dpî kaa t:oo, dpo, Taa ngê angmê vya nmo. Nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mbwámê ka dmyinê kêlîmî, Setan ngê daapaa dyênê nmyine. Kópuni dyuu nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmye wunê kuwo ngê, nmyi mênê choo ya, taa ntee tpile ngê nmye wa pyaa dmi.^d 18 Setan p:uu l:êê u l:êê dîy:o, dpodombiy:e dmyinê ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpî nmyo, dye ghi yintómu nmî Mî ka u ngwo dmyinê ngêpê. Kîdmyengê kede dmi, dmyinê vwuwo, dye ghi yintómu nmî Mî u yoo knî yi l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.^e 19 A l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê. U ya a nga a kwo, Dini ghi n:iî ngê pi knî ye anî mbumu, nmî Mî ngê u kópu dyuu a ka pêdê vyi ngê. U ya a nga daa kwo, Nî nkîngê mb:anê, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi u tumu kópu ntênê ye nî vyi.^f 20 K:omo tpile yi kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê u ya a nga a kwo, Yi kópu dyuu pi knî ye nî vyi, daap:aa nkîngê mb:anê.

Póól u nd:uu tpaê

21 Pini n:iî ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, Tikikas, nmî Lémi ka a kêlîmî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê amînê nt:o.^g 22 Yi kópu u l:êê dîy:o nmye nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té.

23 A tîdê mbwó yoo, nmî Mî mupwo y:oo nmyi kêlîmî ndîî ngê dpo pyódu y:e, mb:aamb:aa ngê nmye dny:oo a vwuwo, myenté yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dpo yé y:e. 24 Yélini yi k:iî nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu ghi nmyi nódo a tóó, nmye mb:aamb:aa ngê choo a vwuwo, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dî.^h

^c 6:14-15 1 Tes 5:8; Is 40:9 ^d 6:16-17 Hipîlu 4:12 ^e 6:18 Luukî 18:1 ^f 6:19 Kîlosa 4:3-4
^g 6:21 Kîlosa 4:7 ^h 6:24 1 Pita 1:8

PILIPAY

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mí loo, u kuwó dini ghi ngê Póól p:uu Pilipay lee dniye, p:aani n:ii Másídóniya Wee u kwo a tóó. Yi Yesu u yoo vy:o pi kní ngmê kaa ngópu. (Dpodo 16:9-40) Yi yéli yi vy:o Nju pi pyile njini ghê wo, Lóma tpémi Másídóniya Wee u kwo tpémi u yoo vy:o yi ghê dniye.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Pilipay a kuwo ngê, p:aani p:aani doon:aa dpodo, yed:oo Njedusalem loo. (Dpodo 21) Nju tpémi y:oo yi a mgîmî ngópu, Lóma lede kní y:oo mbwa k:oo km:êê ngópu, Lóma u nkwo dy:ââ ngópu. (Dpodo 27)

Dini ghi n:ii ngê Pilipay tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Póól mbwa k:oo wumê kwo, Lóma, yi ngwo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o ndapî a ngee ngópu, Epapídodaitas ka y:ee ngópu, Póól ka yinê úwo, u kwo mí y:ângo. Dini ghi n:ii ngê Epapídodaitas Pilipay modoo diyédiyé, Póól ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u kwo y:ângo, kwo, Pilipay tpémi ye dpî úwo:o ngi.

1 ¹Nê Póól, Timoti k:ii Yesu Kédisu p:uu nye dpodo mo. Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Pilipay, nmyi kada pini yoo, yi ngêêpî pyu yoo mye yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ²Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól Pilipay tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

³Dini ghi n:ii ngê nînê nuw:o kîgha nmyoo, nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê. ⁴Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ⁵mu kópu u dîy:o nmî Lémi p:uu dpodo têdê munmyee a ngêêpî nê, kn:ââ dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mwiyé noon:aa kwo, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁶Nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o a lama a tóó, nmyi vy:o dpodo mb:aa kn:ââ yinê a chópu, wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, yi dpodo ndêndê ngê wa chedê. ^a ⁷Nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. Dpodoni íedê nmî Mî ngê a kaa noo, u ntââ ngê mye pyódu noo, yi dpodo têdê nmyee a ngêêpî nê, kn:ââ nmî Lémi u kópu dyuu pi kní ye noo a tpapê, ndê kópu ngê y:e

^a 1:6 Pilipay 2:13

myenoon:aa a pyépi, nkoo ala ngwo mbwa k:oo aní kwo. ⁸Nmî Mî ngîma ntênê nmye nînê mbumu, nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo ntee a tóó, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo yinté mye tóó.

⁹Nmyi l:êê dîy:o alanté n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, nmyi nuw:o dmi ndîf ngê pyaa dniye, nmî Lémi u kópu dé nmyi lama ntênê dny:oo a ya.^b ¹⁰U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa ntênê dmyinê myeme dé, myedmyinê d:uud:uu dé. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, dyââpe nmyi p:uu daapaa m:uu ngê, mywene nmye daapaa ghê we.^c ¹¹Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kígha, u pi amyednyi kmîmî.

Nmî Lémi u kópu dyuu Lóma ntee doo kaakaa

¹²A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, kópu dono yilí n:ii a nga pyaa dniye, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi yilí knî yi lama dê yââ.^d ¹³Lóma tpémi yi king ndîf u lede yoo yi lama yi kópu dê yââ, myenté yélini al:ii a pyede, ala kópu yi lama dê yââ, Nê Yesu Kédisu p:uu a dpodo, u l:êê dîy:o mbwa k:oo a kwo. ¹⁴Myenté yélini Yesu u yoo vy:o al:ii ghê dniye, pi knî ye mēdaa nkîngê té, nmî Lémi u kópu dyuu ye a tpaépê tumo. Mēdaa nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê mbwa k:oo ayedê ngêépî nê.

¹⁵Woni knî y:oo n:ee a ka a kapî ngópu, u yi y:e daa kwo, Nê u pi ndîf ngê pyaa we, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye yi chóó wumê tpaépê ngópu. Ngmênê woni knî nê yi pee pini, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye mye tpaépê ngópu. ¹⁶Yi yéli yi nódo a nuu ghi a tóó, yi lama a tóó, Nmî Mî ngê nê yinê a dpodo kwólu, nmî Lémi u kópu pi knî ye ndê kópu ngê yinê dpî pyódu. ¹⁷Yélini y:oo n:ee a ka a kapî ngópu, Yesu Kédisu u kópu dyuu pi knî ye a tpaépê ngópu, ngmênê u yi y:e daa kwo yédi, Yoo nmî ngee té, u yi y:e a kwo yédi, Nmî pi dmi nmî kmîmî dé. U yi y:e mye kwo yédi, Nê u mgîní vyîmî ndîf ngê nmî pyódu, mbwa k:oo. ¹⁸K:omo tpile yoo yi ngêépî u l:êê dîy:o nmî Lémi u pi pi knî ye a tpaépê ngópu, ó yi chóó yi pi kmîmî u l:êê dîy:o, yi kópu a ka daa ndîf kópu. Kópuni ndîf kópu ngê a tóó, Yesu Kédisu u pi pi knî ye a tpaépê ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Aní ya, ó aní pw:onu?

¹⁹W:aa nînê pyw:émî ngê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmyi ngêpê mbêmê, myenté Yesu Kédisu u Ghê Dmi u dpodo mbêmê, mbwa k:oo waní pwii.^e ²⁰U ya a nga daa kwo, Pi knî ye nî nkîngê mb:anê, mywenemywene u kópu u ngwo ngmênî d:uu. A dpodo u l:êê dîy:o Yesu

^b 1:9 Kílosa 1:9-10 ^c 1:10 Pilipay 2:15-16 ^d 1:12-13 2 Tim 2:9 ^e 1:19 2 Kódin 1:10-11

Kédisu u pi ntee nî kmungo, u ya a nga a kwo, Ala ngwo u pi yinté nî knî. K:omo tpile anî ya, ó u l:êê dîy:o anî pw:onu, ngmênê u ya a nga a kwo, U pi ndîf ngê nî pyódu.^f ²¹ Dyámê mbêmê n:aa tóó, Yesu Kédisu a ka wunê vuywo, dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, kóó k:oo an:uu ghê, yi kópu a ka yi mb:aamb:aa.^g ²² Ngmênê al:ii anî ya knomomê, ye u ntââ nmî Lémi u dpodo amênî dódó. Yi kópu a ka mb:aamb:aa. Nmî Lémi ka anî lê, yi kópu a ka mye mb:aamb:aa. Yi máádi komo miyó dê a ka mb:aamb:aa dê, doo u ntââ a chóó daanî chámê dê. ²³ Maa komo miyó yi kêlí n:aa kwo, u ya a nga a kwo, Dyámê nê kuwo, Yesu Kédisu ka nî lê, yini a ka yi mb:aamb:aa,^h ²⁴ ngmênê ghêlí k:ii daanê kuwo nmyo, a dpodo nmyi vy:o d:ongê kêlí ngê. ²⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka tóó, ala dini ghi ngê daanî pw:onu, nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nmyi kêlímfî wêdêwêdê ngê an:uu pyódu, w:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmye amînî lee knomomê, a dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ntênê anmyi chaa kîgha.

Nuw:o dono p:uu l:êê

²⁷ Kópuni a nga wa pyódu, yi kópu daa ndîf kópu. Kópuni yi ndîf kópu, ala. Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka mywene kîngê ghê, u pi nangê dyênê. K:omo tpile nmye anê lê, ó kópu nmyi p:uu ngmanê ny:oo, ngmênê u ya a nga a kwo, Ngmididi ngê dmyina a ya, kópu mu ngmididi p:uu dmyina a dpodo, nmî Lémi u kópu ndêndê. Lede yoo ntee a l:êê nyédi, nuw:o dono p:uu yinté myedmyinê l:êê.ⁱ ²⁸ Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, ye kídmyengê nkîngê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. Yi yéli y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yâpwo ndîf ngê wa dyênê nmo, kî yéli wa ngee té. ²⁹ Kópu miyó yi l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmididi nmyoo, u kwo kêlímfî, ngmê, u l:êê dîy:o mgînfî vyîmfî, myomo.^j ³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, a p:uu ntee dnya a d:uu, yinté nmyi p:uu mye d:uu té. Kópuni a p:uu nmyinê ny:ee ngópu, ndê kópu, a p:uu myeka d:uu té.^k

Póól ngê yi pi kmímí u ngwo ye kwódu ngê

2 ¹ Nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo a tóó, nmyi nuw:o dmi yinê dpo l:âmo té, nmî Mî u Ghê Dmi u k:ii ngmididi ngê nmyi pyaa dniye, numo ka nmye ch:anêch:anê nyédi. ² Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, nmyi nuw:o dmi ngmididi ngê a pyódu yó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo a ya, numo ka dmyina a ng:aa, numo ka kídmyengê kwopwepe. Yinté anmya a ya knomomê, ye a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa a pyódu. ³ Nmyi chóó nmyi pi dmi kídmyengê km:êê ngmê, kídmyengê kadakada, nmyi

^f 1:20 1 Pita 4:16 ^g 1:21 Nkal 2:19-20 ^h 1:23-24 2 Kódin 5:8 ⁱ 1:27 Epeso 4:1
^j 1:29 Dpodo 5:41 ^k 1:30 1 Tes 2:2

tîdê mbwó yoo dmyinê chââchââ dé.^l ⁴Nmyi mo kîdmyengê ya, pi knî ye myedmyinê vyuwo.^m

Yesu u yoo yi wéti ngmê

⁵A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu ntee doo a paa, yinté myedmyinê paa.
⁶Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu mye yinté.
 U lama doo a ya, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo,ⁿ
⁷ngmênê chóó u pi a ghîpî ngê,
 pi ngê pyodo, wop dpodo pyu ngê doo ya.^o
⁸Nyââ, chóó u pi a ghîpî ngê,
 u Mî u nuw:o u pono doo vyápê,
 u dî mí pwene, kîdosi ínedê t:ee ngópu.^p
⁹Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u che p:ââ pee
 ngê pyódu ngê,
 u pi ndîî ngê mye pyódu ngê,
 kada pini yintómu yi pwo kmungo.^q
¹⁰U pi ndîî ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi yi mbodo
 dmi ngê k:ame u kwo dny:oo wowo.
 Yélini mbóó p:uu a pyede, dyámê mbêmê a pyede, myenté yélini pw:oo
 dniye,
 k:ame u kwo dny:oo wowo.^r
¹¹U pi ndîî ngê pyódu ngê,
 mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pîdny:oo tpaépê, Yesu Kédisu nmî
 Lémi ndêndê,
 nmî Mî Chóó Lémi myedny:oo chaa kîgha.^s

Chóó Lémi ngê dpodoni nmî mênê a dódó ngê

¹²A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, mb:aamb:aa
 ngê a ka ntee nmyee a ng:aa, ala ngwo yinté a ka myedmyina a ng:aa.
 K:omo tpile kuughê nmye nîmo tóó, ngmênê ntênê a ka dmyina a ng:aa.
 Nmî Mî ntênê dmyinê chââchââ, kóó k:oo wowo u l:êê dîy:o dpodombiy:e
 dmyinê dpodo, ¹³mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu chóó nmyi mênê a
 dpodo, nmyi nuw:o dmi dpo ngmêê té, chóó u pono vyápê u l:êê dîy:o u
 ntââ ngê dpî pyódu nmyo.^t
¹⁴Mb:aamb:aa ngê dmyina a ya, kîdmyengê nuu mbumu,
 myekîdmyengê kwopwepe, ¹⁵yipe te kópu nmyi p:uu daapaa kaa we,
 dyââpe nmyi p:uu myekîngmê ya. Nmî Mî tp:oo módó tp:oo mââ ngê
 nmyi pyaa dniye. K:omo tpile yélini yi vy:o nmye pyede yi l:êê ghi dono

^l 2:3 Lóma 12:10,16 ^m 2:4 1 Kódin 10:24,33 ⁿ 2:6 Njon 1:1-2 ^o 2:7 2 Kódin 8:9

^p 2:8 Hipîlu 5:8; 12:2 ^q 2:9 Epeso 1:20-21; Hipîlu 1:3-4 ^r 2:10 Lóma 14:11

^s 2:11 Lóma 10:9 ^t 2:13 1 Tes 2:13

dé, ngmênê dono nangmê d:uu. Mbóó p:uu pudu ntee a wee, yi vy:o yinté dmyinê dnyednye, ¹⁶ghê kamî u kópu dyuu yinté ye dmyinê tpaê. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, nmî Lémi Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê. Yi ngwo dpodoni nmyi vy:o noo a dódó, nt:u u ngwo anîmo pyw:oo.

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee a yiyé ngê, yi ngwo nmyi chóóchóó yinté Yesu ka nmyi y:ee nmyoo. Ndoó apê yi dpodo u l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, kpêê ntee tpile ngê wanî pyódu, ngmênê a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. ¹⁸Nmyo myentee dé, a l:êê dîy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpo pyaa we.

Timoti pini dê Epaîdodaitas yi p:uu Póól u ngwo doo d:êê

¹⁹A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ngê a ka wa a vyi knomomê, ye Timoti daa kêmakêma nmye nîné dyede. U ya a nga a kwo, Nmyi kópu a ka ngmêpêdê núw:o ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyódu. ²⁰Ntee nîné nuw:onuw:o nmyoo, ala pini ngê yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. Yinté pini a p:uu daam:uu a t:a. ²¹Wo yéli yi chóó yi kópu knî yi p:uu a nuw:o nyédi, Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu dnyinté a nuw:o nyédi. ²²Timoti u dí nmyi lama kîyedê tóó, a tp:ee ntee pini ngê pyodo, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo. ²³Kópuni a nga wa d:uu ngmê, dini ghi n:ii ngê a lama wa yââ, ye Timoti u ngwo nmye anê dy:ââ. ²⁴Alanté anî nuw:o, Nmî Lémi ngê daa kêmakêma a pw:iipw:ii nê, ye u ngwo nmye anê lê.

²⁵Ala ngwo nmî mbwó Epaîdodaitas nmye nîné dyede. Ndapîni u kwo nmyinê y:ee ngópu, a ka a núwo, a nté u ngwo n:aa pywupwi ngê. A p:uu doo ya, doo ngêêpî nê, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Setan p:uu nipi myenyipu l:êê. ²⁶Ala ngwo nmye mênîné dyede, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, M:aan:aa m:uu té. Dini ghi n:ii ngê u mbii u pi nmyinê ny:ee ngópu, u nuw:o dono ngê pyodo. ²⁷Nyââ, ndêndê ngê kîdoo mbii, daa kêmakêma pí pwene, ngmênê nmî Mî ka a ch:anê wo, yinê mê pyi ngê. Myenté nê, nmî Mî ka my:aa ch:anê wo. Wo pwene, a gha d:ud:umbiy:e dono ngê pí pyodo. ²⁸Nyââ, dye ghi yintómu wunê nuw:onuw:o nmyo, u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Nmye mênîné dyede. Ngîdp:uu m:uu yó, u mbii machedê. Dini ghi n:ii ngê anmy:uu m:uu ngmê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, a gha mb:aamb:aa ngê amyimê pyódu. ²⁹⁻³⁰Dini ghi n:ii ngê nmye d:uu taa knomomê, mb:aamb:aa ngê dpo chipé yó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmîdi p:uu nmye dpodo té. Doo u ntââ nmyi chóó daanmyi ngee nê, mu kópu u dîy:o kuughê nmye nîné tóó, ngmênê yinê mî ngee noo, Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê pwopwo kêpa doon:aa kwo. Yinté pini dmyinê châachââ dé.

^u 2:21 2 Tim 4:9-10 ^v 2:25 Pilipay 4:18

Kópuni mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê anmî pyaa dmi

3 ¹A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. Kópuni wunê nmye n:uu vyu, a ka daa dpodo ndîi, nmye mênîné d:êéd:êé. Yi kópu ngê yiné wa ngêe nmyo.”

²Nmyi chóó nmye dmyina a vyyuwo. Yélini yoo dono, w:ââ ntee yéli, kîngê dóó nmyo. U yi y:e a kwo, Yoo yi too pee nmî chápwo té. ³Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi u l:ii nmî too pee p:uu a t:a, u l:êê díy:o nmo u yoo. Ngmênê Yesu Kédisu ngê u l:ii nmî gha vy:o t:ângo, u Ghê Dmi nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê díy:o nmo u yoo ndêndê, yi Ghéni dmi mbêmê nmî Mî ka ntênê nmo ngêpê nyédi. Kópuni nmî chóó nmo d:uud:uu too, daa yi kópu knî yi mbêmê nmî Mî ka nmo kââdí dniye, ngmênê Yesu Kédisu ngê u kwo yiné a kââdí nmoo.^x ⁴Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu p:uu a nuw:o nyédi, yiné ye, Yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka anmo kââdí dmi. Yi kópu wo ndê kópu, ye nmî Mî ngê ntênê u kwo pêdê kââdí noo. ⁵Yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Yisíléli tpémi, ndêndê ngê nê yi yéli yi vy:o pini ngmê, nê Yisíléli tp:oo Mbenjîmîn u tii fiedê pini ngmê. Nyââ, ndêndê ngê nê Hipîlu pi, a kn:ââ yoo yintómu Hipîlu tpémi, kuwa pini yi vy:o dêpwongmê kwo. Dini ghi n:ii ngê nê ta, dêêpî kópu dyuu a châpu ngópu, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii a p:uu t:ee ngópu. Pádisi yoo yi vy:o noo a kwo, dêêpî kópu yilî a k:ii nmee a châachââ.^y ⁶Dênoo a mgeemgee, u ya a nga doo a kwo, Yesu u yoo yi kwee nê chápwo, nê ngmênê apê, Pi ntee pi yi yâpwo ngê ngmêdê pyódu ngmê. Yi ngwo dêêpî kópu yilî yintómu noo a châachââ dé, doo u ntââ pi ngê daapî ndyîko noo.^z ⁷Alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yi kópu yilî a ka k:omo tpile dé, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ka nî kélîmî mbê wo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yiné pyódu noo.^a ⁸Dini ghi n:ii ngê a Lémi Yesu Kédisu a lama yaa wo, a ka ndîi kópu ngê pyodo, kópuni mwiyé nîmo a châachââ dé, têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, k:omo tpile ngê a ka mye pyaa dniye. U ya a nga doo a kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, u l:êê díy:o yi kópu yilî k:omo tpile ngê a ka pyaa dniye, yintómu dny:ii nî d:ii too. ⁹Dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu châachââ ndîi kópu ngê a ka doo a ya, alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yintê mênîné nuw:o, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ka n:aa kélîmî, a dono yiné chedê too, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yiné pyódu noo, chóó u kwo myedê kââdí noo.^b ¹⁰Ala ngwo kópu mu ngmîdi u ya a nga a kwo. U ya a nga a kwo, Yesu Kédisu a lama yaa we, u k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knî, wêdêwêdê n:ii ngê kpêênî a pyidu ngê, a mênê myechoo dpodo. Ntee doo mgîni vyîmî,

^w 3:1 Pilipay 4:4 ^x 3:3 Lóma 2:28-29 ^y 3:5 Luukí 1:59; 2 Kódin 11:22 ^z 3:6 Dpodo 8:3
^a 3:7 Mát 13:46 ^b 3:9 Lóma 3:21-22

u ya a nga a kwo, Yinté my:aa mgîni vyîmî. U l:êê dîy:o a vye u yi y:e adi kwo knomomê, ntee daa kede wo, u ya a nga a kwo, Yinté myedaanî kede.^c
 11 Nyââ, u ya a nga a kwo, U k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knî, mu kôpu u dîy:o mu dini ghi ngê chóó mēpēdē pyidu nēne.^d

Mbêpê u dyimê pywuu

12 Nmye dēnînê tpaê, Yesu Kédisu u kôpu yilî yintómu a lama a pyede, myenté nmye daanî vyi, Doo u ntââ dono daangmanî d:uu. Ngmêné mbêpê tēdê yoo dpodombiy:e ntee a mbêpê nyédi, dpodombiy:e yinté myenî mbêpê, mu kôpu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yi mbêpê tēdê kaa noo.^e
 13 A tîdê mbwó yoo, a mbêpê u dî d:oo ngê yó. A nuw:o mbêpê p:uu a kwo. Kópuni d:a kuwo té, mēdîné nuw:onuw:o té, kópuni a kada a pyede, yi dîy:o n:aa kadakada. 14 Mbêpê u dî yiyé tēdê kwéli wunê tóó, a nuw:o yi a kwo. Dpodombiy:e n:aa mbêpê, mu kôpu u dîy:o Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi kóó k:oo paan:aa kaa nēne.^f

15 Yélini y:oo Yesu u kôpu dyuu mb:aamb:aa ngê a w:ee tumo, u nuu u kôpu myeye d:uud:uu tumo, yi yéli yi nuw:o dmi mbêpê p:uu dny:oo kwo. Nmyi nuw:o dmi kn:aa adî kwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi kôpu nmye wa a kēma,^g 16 ngmêné máádini p:uu nmyinê ghê dniye, yi máádi p:uu dmyinê paa.

17 A tîdê mbwó yoo, a nt:anê dpî yaa dmyeno. Nmyi vy:o ntee nmeen:aa paa, n:ii yoo nmyi vy:o yinté a paa té, yi nt:anê myedmyinê yââyââ.^h
 18 Ngmêné pi yilî knî ye nmo diya té, kópuni Yesu u pwopwo p:uu ye nmo tpaê ngê, daa yi nuu u kôpu ngê ye dpî pyódu. Wunê kópuni yi p:uu daa ng:ēentómu nmye n:uu vyi too, ala ngwo mb:uu nmye mēnînê tpaê.
 19 Máádini p:uu a wee té, u dî ndiya. Yi chóó kópuni u yi y:e a kwo nyédi, yinê ye ndîî kôpu dé. Yi nuw:o dmi dyámê mbēmê a wee. Mywenemywene u kôpu a d:uud:uu tumo, yinê ye, Kôpu mb:aa yidpî d:uu.ⁱ 20 Ngmêné dp:oo yinté yéli, nmî nuw:o dmi daa dyámê mbēmê a kwo, nmî p:aa ndēndē mbóó p:uu wunê tóó. Nmî Mbwámê y:i wunê tóó, vyîlo yino t:âât:ââ, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu.^j 21 Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, mgîni vyîmî u too pee n:ii nmî p:uu a t:a, wa ngmêé té, kamî ngê wa pyódu nmo, chóó ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo. Wēdēwēdē n:ii mbēmê wa ngmêé nmo, yi wēdēwēdē mbēmê tpile yilî yintómu yu yodo u maknopwo wa yé té.^k

Póol yi nuw:o knî yi p:uu u ngwo doo d:êê

4 1 A tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Nmyi l:êê dîy:o nmî Lémi ngê wa chaa kalé

^c 3:10 Lóma 6:3-5 ^d 3:11 1 Kódin 15:23 ^e 3:12 1 Tim 6:12,19 ^f 3:14 1 Kódin 9:24

^g 3:15 1 Kódin 2:6 ^h 3:17 1 Tes 1:7 ⁱ 3:19 Lóma 16:18 ^j 3:20 Epeso 2:6,19

^k 3:21 1 Kódin 15:28

nê, w:aa u ngwo anê pyw:oo. A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo, a kópu dyuu mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê paa.¹

²A tîdê dê, Yuwódiya pyópu dê Sintiki, nîné kwunokwuno dp:o, dpî nuw:o dê ngmidi ngê dpî pyódu dóó, mu kópu u díy:o Lémi mu ngmidi p:uu dpo dpodo mo. ³Siskas a mbwó, ntee nyoo a ngêêpî nê, u ya a nga a kwo, Yinté mêtê ngee nédi, yi pyópu dê modo kââdí dé. Yi pyópu dê y:oo dpodombiy:e dpîmo a ngêêpî nê, nmî Lémi u kópu yi k:ii pi knî ye nmeen:aa tpaê. Pi ngmê Kilemên, pi knî m:uu mye yi k:ii nmeen:aa dpodo, yélini yi pi dmi nmî Mî ngê u puku yedê mbóó p:uu a d:êê too, mu kópu u díy:o ghê kamî ye a y:ângo.^m

⁴A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u kwo a kââdí nmyoo. Yi kópu nmye mênîné tpaê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya.

⁵Yoo maa p:uu kyedekyede dmyinê kapî dé, nod:enod:e ngê ye nangmê mbwólu. Nmî Lémi daa kêmakêma mêtunê diyédiyé.ⁿ ⁶Kópu ngmê nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngmê pyódu, ngmênê yi kópu knî yi p:uu nmî Mî ka dmyinê ngêpê, myedmyinê chaa kígha. Kópuni u yi nmye adî kwo, u kwo dmyinê dmyinê.^o ⁷Yinté anmyi d:uud:uu, nmî Mî ngê nmyi nuw:o dmi wa l:âmo té, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê nmye pyede. Yi ngwo doo u ntââ kópu ngmê ngê nmyi nuw:o dmi daawa dyênê té. Kópuni nmî Mî ngê yinté dpo d:uu, kópu ndîî, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee.^p

⁸A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu ala. Kópuni mb:aamb:aa dé, nmyi nuw:o dmi y:i dny:oo kwo. Nyââ, kópuni knî yi l:êê díy:o nmî Mî ngê pi dpo chaa kwolo, kópuni ndê kópu dé, kópuni p:uu dyââpe daa t:a, yi kópu knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. ⁹Kópuni a p:uu nmyinê ndê tumo, kópuni a kwo nmyinê ny:ee tumo, kópuni a p:uu nmyi m:uu tumo, yi kópu dmyina a d:uud:uu dé. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, ye nmî nuw:o l:âmol:âmo pyu Chóó Lémi nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo.

Póól ngê ndapî u l:êê díy:o u ngwo kwuno too

¹⁰Dini ghi n:ii ngê nê kuwo nmyoo, ndapî a ka nmyee a dyede, u kuwó dini ghi ngê doo u ntââ ngê nmye pyodo, kuughê nmye noo a ya. Ala ngwo ndapî a ka kîmêdmyinê dy:ââ ngmê, u l:êê díy:o nmî Lémi n:aa kwunokwuno ngê, a gha mb:aamb:aa ngê kîmyaa pyódu. ¹¹Ndapî knî nmye dênîmo dmyinê, mu kópu u díy:o k:omo tpile ndapî ndîî a ngópu a tóó ó daa tóó, ngmênê u ntââ mbêmê n:aa tóó. ¹²Dye ghi knî ngmê ngê doo u ntââ ngê nîmo a ya, dye ghi knî ngmê ngê u ntââ mbêmê nîmo a ya, yoo myenoo a yeedeyeede dé. Dye ghi knî ngmê ngê nîmo a

¹ 4:1 1 Tes 2:19-20 ^m 4:3 Lóma 10:20 ⁿ 4:5 Hipílu 10:37; Njems 5:8-9 ^o 4:6 Mát 6:25; 1 Pita 5:7; Epeso 6:18 ^p 4:7 Njon 14:27

dómudómu, dye ghi knî ngmê ngê nîmo a pilepile, ngmênê yi kópu knî y:oo a nuw:o daa dyênê ngópu, a ka u ntââ mbêmê noo a ya. ¹³Kópuni a nga dpî pyaa dmi, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê dpo ngee nê, yi vyîmî têdê u ntââ ngê dpo pyódu nê.^q ¹⁴Nyââ, ndapî nmye dîpîngmê dmy:ee ngê, ngmênê kópu mb:aa a nga ngmênmyi d:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê a ndapî doo u ntââ ngê doo ya, knî a ka ngmênmyinê dy:ââ ngópu.

¹⁵⁻¹⁶Pilipay tpémi, nmyi lama kîyedê tóó, ndapî daa ng:êêntómu a ka nmyinê dy:ââ ngópu. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu nmye mwiyé n:uu vyu, nê kuwo nmyoo, Tesalonika noon:aa dpodo, ndapî a ka nmyee a dyede. Myenté dini ghi n:ii ngê Másídóniya Wee nê kuwo ngê, ndapî ngê my:ee ngee noo, Yesu u yoo kn:aani knî y:oo mēdaa ngee noo.

¹⁷Ndapî nmye dênînê dmyinê, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o nmyee a ngêêpî nê. ¹⁸Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas ngê nmyi ndapî a ka a ñuwo, d:ud:umbiy:e u ntââ ngê nî pyodo. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee Chóó Lémi ka dpî yé, yi ndapî yinté u dpodo u l:êê dîy:o a ka nmyinê dy:ââ ngópu, tpileni tuu mb:aa ntee tpile ngê u kwo pyodo, u nuu u kópu yinmyinê d:uu ngópu.^r

¹⁹Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, ndáápi pââ ndîî. Kópuni u l:êê dîy:o doo u ntââ mbêmê anmyi ya, nmye wa a kê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o nmye wee.^s ²⁰Dye ghi yintómu nmî Mî Chóó Lémi u pi ndîî ngê pyépi koo. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpaê

²¹Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o y:i a ghê dniye, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó. Nmî mbwó yoo, yélini a p:uu a t:a, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. ²²Yesu u yoo yélini al:ii a pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê, myenté u yoo vy:o yélini Lóma tpémi yi king ndîî p:uu a dpodo té, yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê.

²³Nmî Lémi Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Wu u dí.

KÎLOSA

P:aa ngmê, u pi Kîlosa, Esiya Wee u kwo p:aani ngmê. Pi ngmê, u pi Epapîdas, Kîlosa loo, pi knî ye Yesu p:uu y:i dpîmon:aa danê. Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye.

Yi ngwo Póól p:aani p:aani myedpîmo lêpî, pi knî ye Yesu p:uu myedpîmon:aa danêmbum. Yi kópu u l:êê dîy:o, Nju tpémi y:oo mgîmî ngópu, kóté kalé ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma núw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo Epapîdas Póól ka loo, Kîlosa tpémi yi mdo u kwo núwo, kwo, Pi knî ngmê y:oo Kîlosa tpémi ye nté knî ngmê a kwódukwódu tumo, ala kópu ye a tpaépé ngópu, yipu, Ala dêêpî kópu dmyinê cháâcháâ dé, enjel yoo myedmyinê cháâcháâ dé.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Kîlosa tpémi yi kêlîmî nî wêdêwêdê kwolo, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpaépé dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

1 ¹Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Kîlosa, nmî mbwó Timoti k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ²A tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a yuwu.

Póól Timoti y:oo Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo dpîmo kwunokwuno

³Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o nyinê ngêpê nódó, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî Chóó Lémi nyinê kwunokwuno ngê.^a ⁴Nmyi l:êê dîy:o nyinê kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nyi lama ka tóó, Yesu Kédisu ka nmye kêlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó mye tóó.^b ⁵Yinté nmye pyede, mu kópu u dîy:o nmyi lama kîyedê tóó, Nmî Mî ngê daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi kópu ndê kópu ngê nmye pyodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. ⁶Yi kópu dyuu ntee nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo yinté myemîné nyêmî ngmê. Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, pi yilî pi mb:aa ngê

^a 1:3 Epeso 6:18 ^b 1:4-6 Epeso 1:13,15; 1 Pita 1:3-4

mĩnê pyodopyodo té, myenté nmĩ Lémi u yoo ndĩi ngê mye pyodopyodo. Nmyi vy:o mye yinté, nmĩ Lémi u yoo mb:aa ngê a pyodopyodo nmyo, kn:ââ wéni n:ii ngê yi kópu dyuu nmyinê ny:ee ngópu, nmĩ Mĩ ngê ndé ka u ngwo a w:êê nmyoo, nkoo ala ngwo. ⁷Pini n:ii u kwo yi kópu dyuu nmyinê ny:ee tumo, Epapĩdas, nyi nuu u pi, Yesu Kédisu p:uu mye dpodo. Nmyi l:êê d̄iy:o mb:aamb:aa ngê a dpodo. ⁸Yi pini ngê nyepê, Nmĩ Mĩ u Ghê Dmi ngê Kĩlosa tpémi k̄iyedê ngêêpĩ té, yi kópu u l:êê d̄iy:o yoo yi nuu ghi dmi yi nódo a pyede.

Póol Timoti Kĩlosa tpémi yi l:êê d̄iy:o u ngwo dpĩmo ngêpê

⁹Dini ghi n:ii ngê nmyi pi dmi nyinê nyongo, yi ngwo ngêpê kn:ââ nyi chópu, dye ghi yintómu nmĩ Mĩ ka nmyi l:êê d̄iy:o nye ngêpê nódo. Kwonyimo, Nuu u kópu dé yi lama mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, myenté Ngê Dmi ngê yi nuw:o dmi choo a ñepwiñepwi dé. ¹⁰Kwonyimo, Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu té, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê paa kaa we, nuu u kópu dé yidny:oo a d:uud:uu dé. Kwonyimo, Yi lama ntênê cha a yââyââ, ^c ¹¹ngwêdêwêdê mbêmê cha a wêdêwêdê k̄igha dé, dono yintómu pèdê vy:ee y:e, daapèdê mb:ii nyine, ngmênê w:aa pèdê pyw:ee y:e. ¹²Nyi t̄idê mbwó yoo, nmĩ Mĩ dmyinê kwunokwuno, mu kópu u d̄iy:o u ntââ ngê a pyódu nmyoo, wo u yoo vy:o kaa nmyoo, kóó k:oo wamye kaa nmyo.^d

Póol Yesu Kédisu u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹³Nmĩ Mĩ ngê mgĩdĩ u yoo yi kada pini kwulo a pwaa nmoo, Tp:oo kóó k:oo kaa nmoo, pini n:ii u nuu ghi nódo a tóó.^e ¹⁴Nyââ, Tp:oo ngê kópuni d:uu ngê u l:êê d̄iy:o, yinê dyé nmoo, nmĩ dono yilĩ u kuwó kée too, mēdaawa a ngĩ té.^f

¹⁵Doo u ntââ ala ngwo nmĩ Mĩ daanmĩ m:uu, ngmênê ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, nmĩ lama u ngwo yaa wo. Tp:oo u che p:ââ pee ngê a tóó, tpileni yilĩ yintómu l:âmo tumo, u maknopwo a pyede.^g ¹⁶Tpileni mbóó p:uu a wee, tpileni dyámê mbêmê a pyede, nmĩ Mĩ ngê yi pi dmi doo tpapê dé, Tp:oo ngê u nkwo doo l:âmol:âmo dé. Tpileni nmo y:enê té, tpileni dpĩno y:enê té, myenté enjel yoo kada pini yoo yi k:ii, yintómu l:âmo too. Wu tpile daa l:âmo ngê, daa tóó. Tpile yilĩ yintómu yinê l:âmo too, chóó u l:êê d̄iy:o l:âmo too.^h ¹⁷Dyámê pè ghêlĩ k:ii d̄epwo a kwo, ngmênê Yesu Kédisu doo a ya, tpile yilĩ yintómu u m̄alo a yé too, u wêdêwêdê mbêmê yinté a pyede.ⁱ ¹⁸Yélini yi k:ii u kwo nmo k̄elĩmĩ té, nmĩ mbodo ngê a tóó, nmo kóó kp̄alĩ dé. Nmĩ kada ghê wo, kp̄ênĩ a pii wo, pyidepyide u maa komo yinê nmo kp̄emĩ ngê, nmĩ ghê kamĩ kn:ââ

^c 1:10 Pilipay 1:27; Epeso 2:10 ^d 1:12 Epeso 1:18-19 ^e 1:13 Epeso 6:12

^f 1:14 Epeso 1:7-8 ^g 1:15 Njon 1:18 ^h 1:16 Njon 1:3 ⁱ 1:17 Njon 1:1

ngê u ngwo pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o tpile yilí yintómu yi kada pini a tóó.^j ¹⁹Nyââ, Nmî Mî ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, u pi ntoo, Tp:oo u pi mye yintoo.^k ²⁰Tp:oo nmo yinë a dy:ââ ngê, nmî l:êê dîy:o kídosi ínedê pwene, nmî Mî ngê tpile yilí yintómu u ngwo u kwo a kââdí too. K:omo tpile dyámê mbêmê tpile dé, ó mbóó p:uu tpile dé, ngmênê nmî Mî ka yi kââdíkáâdí pyu mu ngmídi Yesu Kédísu, daamu a tóó.^l

²¹Nmyo myentee dé, nmî Mî ka yinë a kââdí nmyoo. Mwiýmwiyé dini ghi ngê kóó kuwa nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o p:uu nmyimo a d:uu, nmyi nuw:o dmi dono p:uu dnyimo a kwo, dono kópu yilí nmyimo a d:uud:uu.^m ²²Ngmênê nmyi l:êê dîy:o pwene, u kwo a kââdí nmyoo. U yi u ngwo doo kwo, Yi dyââpe nî pwaa té, M:aa u nuu u yoo ngê nî pyódu té, u ngîma n:uu kaa té.ⁿ ²³Yi kópu u l:êê dîy:o ntênê u kwo dmyinê kêlîmî, u maa kídmyengê kn:aadi ngmê. Kópuni nmyi l:êê dîy:o wa d:uu, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kídnyingê kwo. Yinté anmyi m:ií knomomê, ye kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi kídmyengê ngmêê ngmê. Kópuni nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo kîmyaan:aa ny:ee t:oo, kn:aa kópu ka namê ng:aa. Nê Póól, yi kópu pi knî ye vyîlo yinoo:aa tpaê.^o

Dpodoni Póól ngê doo dódó

²⁴Yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye nmî Lémi u kópu dyuu noon:aa tpaê, u l:êê dîy:o mbwa k:oo nî kee wo, al:ií anîmo mgîní vyîmî. Ngmênê a gha dono ngê daa pyodo, mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê kópuni a ka a vya, ala ngwo a nga a pyodopyodo. A ka pê, A yoo yi l:êê dîy:o anyin:aa mgîní vyîmî. Yi yéli kóó kpâlî ntee tpile ngê a pyede. ²⁵Nyââ, nmî Mî ngê a ngmídi noo, u dpodo pyu ngê a pyódu noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo. U kópu ala ngwo aní ntiyentiye, ²⁶kópuni wunê a ngmo ngê. Yi kópu pi knî ye wunê dêpê vya, ngmênê ala ngwo u yoo yi lama dê yââ.^p ²⁷Yi kópu ndîî nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê, u yi u ngwo doo kwo, Tp:oo u yoo knî y:oo paan:aa m:uu y:e. Yi kópu ala, yélini yi k:ií dp:ee Nju tpémi, nmî Mî ngê u yoo vy:o a kapî nmyo, Tp:oo Yesu Kédísu nmyi mênê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi lama kíyedê tóó, nmî Mî ngê díyo kóó k:oo wa kaa nmyo.^q ²⁸Nyââ, pi dyêêdí yintómu knî ye Yesu Kédísu u pi nmîmo tpaê ngê, nmî Mî u nuw:o mbêmê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi nmîmo t:emî ngê. U yi nmo a kwo, Pi yintómu Yesu Kédísu u yoo vy:o nmî kââ, yoo mb:aa ngê yinë paa pyódu téne, u Mî ngîma yinté paan:aa kaa téne.^r ²⁹Yi kópu u

j 1:18 Epeso 1:22-23 k 1:19 Kílosa 2:9 l 1:20 Epeso 2:16 m 1:21 Epeso 2:3

n 1:22 Epeso 2:14-16 o 1:23 Hipîlu 6:11 p 1:26 Epeso 3:3-6 q 1:27 Epeso 1:18-19

r 1:28 Epeso 4:13

l:êê dîy:o u wêdêwêdê ndîî mbêmê dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, yinê a wêdêwêdê kîgha noo.^s

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Kílosa tpémi doo nuw:onuw:o dé.

2 ¹A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, myenté Leyodisiya tpémi yi l:êê dîy:o, myenté yélini y:oo d:aa yi kpêê, yi l:êê dîy:o dpodombiy:e myinî dpodo yédi. ²U ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha dé, yoo ngmidi ngê paa pyódu téne, yi nuu ghi dmi numo nódo pîdny:oo ya. U yi nga a kwo, Yesu Kédisu p:uu nmî Mî u tumu kópu yi lama pîchoo ya, daapîdny:oo nuw:o miyó miyó.^t ³Nmî Mî u nuw:o ndîî u kópu dé, u ngmee u kópu ndîî dé, Yesu Kédisu ngê nmo yinê dpo kêma té.^u

⁴Yi kópu nmye d:a vyi, mu kópu u dîy:o pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóo nmyo.^v ⁵K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A gha mb:aamb:aa ngê da pyódu, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, yoo ngmidi ngê nmyinê pyede, Yesu Kédisu ka dpodombiy:e nmye kélîmî té.

Nuw:o dmi kamî ngê pyépi, u danêmbum

⁶Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi kélîmî mbê dniye, u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. ⁷Nmyi nuw:o dmi dpodombiy:e p:uu dny:oo kwo, choo a wêdêwêdê kîgha nmyo. Kópuni dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, dpodombiy:e ye dmyinê kélîmî. Nmî Mî dpodombiy:e myedmyinê kwunokwuno.^w

⁸Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, pi ngê kîngê dóo nmyo, chóó u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo. Kópuni dyuu pi ngê chóó dpo pyw:oo, k:omodanê kópu dyuu. Daa Yesu Kédisu u kópu dyuu ye tpaê tumo, yi kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dé, yi kwódu yé kópu dé ye tpaê tumo. ⁹Nyââ, pi ngê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo, Yesu Kédisu u maknopwo p:ee dmyinê ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ntee a tóó, dyámê mbêmê d:ud:umbiy:e yinté myedoo ya.^x ¹⁰Vyîlo yi pini u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dniye, nmyi mênê mye tóó, pini n:ii kada pini yintómu yi pwo a tóó.^y

¹¹Nju tpémi y:oo yi tp:ee mââ knî yi p:uu Chóó Lémi u l:ii dpî t:ee t:oo, yinê ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo u ngwo dpî kaa té, ngmênê Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dono chedê too, kóó k:oo u ngwo kaa nmyoo. Vyîlo yi l:ii nmyi p:uu yi t:ângo.^z ¹²Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kélîmî mbê dniye, u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dniye. Yi pini ntee pwene, nmyi nuw:o dono yinté pw:oo dniye, ntóó ntee kmênê ngópu, mbwaa lêê u kwo

^s 1:29 1 Kódin 15:10 ^t 2:2 Epeso 3:3-4,16-19 ^u 2:3 1 Kódin 1:30 ^v 2:4 Lóma 16:18

^w 2:7 Epeso 3:16-18 ^x 2:9 Njon 1:14,16 ^y 2:10 Epeso 1:21-22 ^z 2:11 Lóma 2:28-29

yinté mye kmênê nmyoo, mbápitísím u ngwo nmyinê ngee ngópu. Ntee a pii wo, mbwaa lêe u mênê yinté myenmyinê pii dniye, nmyi nuw:o dmi kamí ngê u ngwo pyaa dniye, mu kópu u díy:o nmí Mí ka nmyi kélímí mbê dniye, pini n:ii ngê Yesu kpêêní a pyidu ngê.^a ¹³Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmí ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmí Mí u dnye dênmyee a nyêmí, nmyee a dono, u yoo vy:o dênmyee a kwo. Ngmênê Yesu kpêêní ntee a pyidu ngê, ghê kamí yinté nmye a kpo, nmyi nuw:o dmi kamí ngê pyódu too, nmyi dono yilí u kuwó kéé too, mēdaawa a ngí té.^b ¹⁴Nyââ, nmí puku dmi a kélí ngê, nmí kn:aadi te kópu dé, u puku yedê n:ii dnye ya, vya too, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu nmí l:êê díy:o kídosi íedê pwene. Dini ghi n:ii ngê kídosi íedê t:ee ngópu, na a ka yi puku dmi u kídosi íedê mye t:ee ngópu.^c ¹⁵Ngmênê nmí Mí ngê Yesu kpêêní mēdê pyidu ngê, kada pini yoo yi némi dmi u ngwo dyênê ngê, Setan u yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yi wēdêwēdê tēdê ngê mye pyódu ngê. Nyââ, yi kópu mbēmê nmí lama a tóó, Setan u yoo yu yodo u maknopwo yé too.^d

Yesu nmí mbodo, kn:aa pini u dnye namungê ny:oo

¹⁶Yesu Kédisu ka dmyinê ng:aa, pi ngmê u kwódu yé u kópu kní ye nangmê ng:aa mb:anê. Nté mbwaa nmye kíngmê kwódu ngmê. Nju tpémi y:oo líme wo ngê kópuni yilí a cháâcháâ tumo, nangmê chápu. Myenté d:ââ kní yi k:oo yi mwiyémwiyé wéni nangmê chápu, m:ââ kní yi k:oo yi naa u wo ndíí dé myenangmê chápu.^e ¹⁷Kópuni Yesu Kédisu ngê nmí dye ghi ngê d:uu ngê, Mósisi ngê u kââ wunê a módó, u dēêpí kópu dyuu u ngwo a d:êê ngê. Ala ngwo daa yi dēêpí kópu dyuu u dye ghi, Yesu Kédisu u dye ghi.^f ¹⁸Pi ngmê kní y:oo nmye a tpaê ngópu, nmye dpo, Nmyi pi dmi a ghípi tóó, enjel yoo dmyinê cháâcháâ dé. Ye namê ng:aa, yinté kíngê dyênê nmyo. Yi yéli daa yi lama a mbumu nyédi, kópuni kní yi p:uu a danê nyédi, daa yi kpêê dé. Yi chóó yi pi dmi módó a kmímí tumo. Daa nmí Lémi u kópu ye tpaê tumo, dyámê u kópu dé ye tpaê tumo.^g ¹⁹Yi yéli yi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu daa kwo, pini n:ii nmí mbodo ngê a tóó. Nmo kóó kpálí dé, yinê a mbêpê kígha nmoo, nmo wunê vuywo yédi. Tp:ee ntee dpí k:aa, yinté a kaakaa nmo, nmí Mí u nuu u yoo ngê u ngwo a pyépi nmo.^h

Yesu Kédisu u k:ii nipi nmí pw:oo dniye

²⁰Mbwee ntóó ngê dēêpí kópu dyuu ntee daa cháâcháâ ngê, dēêpí kópu dyuu u maknopwo yinté dp:ee pyede, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nmyinê kâádí ngópu. Dini ghi n:ii ngê pwene, na a ka yi ngwo my:ee

^a 2:12 Lóma 6:4-5 ^b 2:13 Epeso 2:1,4-5 ^c 2:14 Epeso 2:14-16 ^d 2:15 Kilosa 1:13

^e 2:16 Lóma 14:1-12 ^f 2:17 Hipílu 10:1 ^g 2:18 1 Kódin 4:6 ^h 2:19 Epeso 4:15-16

pw:oo dniye. Lukwe díy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu nmye cháâchââ tumo.ⁱ ²¹N:ii knî y:oo nmye dpò, Wu tpile ngê kêê nangê t:oo, wu ntini nangmê ma, lukwe díy:o yi yéli ye nmye ng:aa nyédi. ²²Pi knî y:oo tpileni nmye a kwódukwódu tumo, chedê ngê dpî pyaa dmi. Yi kópu dé pi knî yi chóó yi kópu dé, daa nmî Mî u kópu dé.^j ²³Yi yéli y:oo nmye dpò, Nmyi chóó nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê cháâchââ dé, nté mbwaa nmyi chóó nmye dmyinê kwódukwódu dê. Pi ngmê knî ye yinê ye, Nuw:oo ndîi u kópu dé nmo ye tpaê tumo, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dpî dípî, doo u ntâa pi u nuw:oo dono yinê daawa chedê.

Póól ngê u ngwo yepê, Nmyi nuw:oo dmi mbóó p:uu dny:oo kwo

3 ¹Nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, kamî ngê yinté mye pyódu nmyoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:oo dmi Yesu Kédisu p:uu dny:oo kwo. Yi pini mbóó p:uu wunê tóó, nmî Mî u wéni pee a tóó, u che p:ââ pee ngê mye tóó.^k ²Nmyi nuw:oo dmi mbóó p:uu kópu dyuu p:uu dny:oo kwo, dyámê mbêmê kídnyengê kwo,^l ³mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye, nipi mênmyinê pii dniye, nmî Mî ngê ghê kamî nmye a kpo. Yi ghéni dmi kuwa yéli yi lama daa tóó.^m ⁴Nmyi ghê kamî u kn:ââ, Yesu Kédisu, dini ghi n:ii ngê wa a diyé, kuwa yéli y:oo u nkîgh:ê wa m:uu nmyo, awo, Yi pi dmi ndîi ngê kêê pyódu té.ⁿ

L:êê ghi mbwee u ngmêêpî

⁵Ala ngwo nuw:oo dono n:ii nmyi mênê a pyede, dpî kée tóó. Namê pyââ ti mââ ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêkîngê pyódu. Namê nuw:oo dono, myenamê pyââ mââ yi p:uu nuw:oo. Tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té.^o ⁶Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyîlo yi kópu knî yi l:êê díy:o nmî Mî ngê wa kpada té.^p ⁷Dini ghi n:ii ngê nmî Mî ka yinté dp:ee ng:aa nyédi, yi dono yilî yinté nmyimo a d:uud:uu.

⁸Ngmênê ala ngwo yi kópu yilî nmyi kuwó dpî kée yó, ala kópu yilî myenamê d:uud:uu dé, namê nod:enod:e, nmyi mbodo l:âmo dmi límîlímî ngê kídangmê ngêpa. Yoo yi pi dmi nangmê dyênê, yi p:uu namê d:uu, myenamê peede tpaê.^q ⁹Numo ka kídmyengê k:omodanê, mu kópu u díy:o nmyi nuw:oo dono yilî nmyi kée tumo, nmyi l:êê ghi mbwee dé my:ee kée tumo. ¹⁰Pi kamî ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, A yoo yi lama ntênê nî yââ. ¹¹Yi kópu u l:êê díy:o yoo ngmîdi ngê nmyi pyaa dniye.

ⁱ 2:20-21 Nkal 4:3-5,9 ^j 2:22 1 Kódin 6:13 ^k 3:1 Mak 16:19 ^l 3:2 Mát 6:33

^m 3:3 2 Kódin 5:17; Lóma 6:6-7 ⁿ 3:4 1 Njon 3:2 ^o 3:5 Epeso 5:3-5 ^p 3:6 Lóma 1:18

^q 3:8-10 Epeso 4:25-32; Lóma 12:2

Nmyi vy:o yélini Nju tpémi, doo u mo dé, yélini dp:ee Nju tpémi, dp:ee u mo dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. Myenté k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyo p:aa tpémi, ó pi my:oo dé, ó nko pi dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyi pi dmi ndîf dé, ó têtê dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo, u kwo a kââdí nmyoo, u kwo kêlîmî yi ndîf kópu.

¹²Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, u yoo ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o yoo nmye dny:oo ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vwuwo, nmyi pi dmi nangmê knî. Lîmîlîmî ngê nangmê nod:e, pi knî ye dpodombiy:e nangmê mbwólu.^r ¹³N:ii ngê dono kópu nmye ngmêdê d:uu knomomê, yi dono kópu nmyi mbodo kn:ââ vwuwo dpî kée yó, nmyi nódo kíngê kaalí. Nmî Lémi ngê nmyi dono kópu yilí u kuwó ntee kée too, numo dono kópu yintómu nmyi kuwó dmyinê kéké dé.^s ¹⁴Yi kópu knî yi pwo kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, ndêndê ngê yoo ngmidi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.^t ¹⁵Yesu Kédisu, pini n:ii ngê numo ka a kââdí nmoo, u pono dmyinê vyápê. Yi kópu u l:êê díy:o numo ka a kââdí nmyoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmyoo. Nyââ, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmî Mî dmyinê kwunokwuno.^u ¹⁶Nmî Lémi Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê ngê nmyi gha vy:o dny:oo kwo, u nuw:o ndîf mbêmê dmyinê numo ndiye kîgha, numo kuwó myedmyinê mbumu. U Ghê Dmi ngê wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o dmyinê kwunokwuno.^v ¹⁷Kópuni anmyi d:uud:uu, ó anmyi tpapê, nmî Lémi Yesu u pi mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno.^w

Pi mupwo mupwoma yi danêmbum

¹⁸Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê yi kópu u yi ye kwo.^x

¹⁹Yée yoo, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, dnye dii ngê ye namê mbumu.^y

²⁰Tp:ee dmââdíma, dye ghi yintómu nmyi pye mî knî ye dmyinê ng:aa, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté dny:oo kwo.^z

^r 3:12 Nkal 5:22-23 ^s 3:13 Mát 6:14 ^t 3:14 Lóma 13:8-10 ^u 3:15 Njon 14:27

^v 3:16 Epeso 5:19 ^w 3:17 Epeso 5:20 ^x 3:18 1 Pita 3:1-2 ^y 3:19 1 Pita 3:7

^z 3:20 Epeso 6:1-3

²¹Mâa yoo, kn:aadi te kópu tédê u l:êê díy:o, nmyi tp:ee dmââdíma ye dpodombiy:e nangmê mbwólu, kminté awo, Doo u ntââ kópu mb:aa daanmî d:uu.^a

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

²²Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, dye ghi yintómu yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini yoo yi ngíma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Nuw:o ngmídi mbêmê yi p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u díy:o nmî Lémi nmye cháâchâa ngmê. ²³Kópuni anmyi d:uud:uu dé, dpodombiy:e dmyinê d:uud:uu dé. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ²⁴Nmyi lama kíyedê tóó, nmî Lémi ngê kópuni mb:aa u yoo yi l:êê díy:o wunê a nuw:o kwólu, nmyi l:êê díy:o wa d:uu. Daa dyámê mbêmê pi p:uu nmye dpodo té, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nmye dpodo té. ²⁵N:ii ngê dono adí d:uud:uu, Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. K:omo tpile yi pini u pi ndîi ó u pi tédê, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ u ngwo wa a vy:u.

4 ¹Kada pini yoo, yélini wop nmyi p:uu a dpodo té, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuywo, dono kópu y:e namê d:uud:uu dé, mu kópu u díy:o nmyi Lémi mbóó p:uu wunê tóó, yinê a y:enê nmyo.

Nmî Lémi p:uu danê u kópu dyuu

²A tídê mbwó yoo, namê mgeemgee, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno.^b ³A l:êê díy:o myedmyinê a ngêpê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê pèdê pyódu nêne, Yesu Kédisu u tumu kópu dyuu pi knî ye u ngwo p:aa vyi. Yi kópu dyuu u tpapê u l:êê díy:o, mbwa k:oo a km:êê noo.^c ⁴Nmî Lémi ngê yi dpodo a ka a kpo, u kwo dmyina a ngêpê, u ya a nga a kwo, U kópu dyuu pi knî ye ntênê nî vyi.^d

⁵Kuwa yéli yi vy:o nuw:o mbêmê dmyinê paa, dye ghi yintómu nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê ye dmyinê danê.^e ⁶Nmyi kópu dé pwópwó ngê kîngmê pyódu. Pini n:ii nmî Lémi p:uu nmye adí póó, u kakêmê ntênê u kwo dpî chámê yó.^f

Póól u nd:uu tpapê

⁷Pini n:ii ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, Tikikas, nmî Lémi ka a kélímî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilí yintómu nmye yinê amínê nt:o.^g ⁸Yi kópu u l:êê díy:o nmye nîné dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amí l:âmo té.^h ⁹Tikikas p:uu Onésimas

^a 3:21 Epeso 6:4 ^b 4:2 Epeso 6:18 ^c 4:3 Epeso 6:19; Kilosa 1:27 ^d 4:4 Epeso 6:20
^e 4:5 1 Tes 4:11-12 ^f 4:6 Epeso 4:29; 1 Pita 3:15-16 ^g 4:7 Epeso 6:21 ^h 4:8 Epeso 6:22

nînê t:emî. Yi pini nmyi chóó nmyi p:aa pi, nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê a dpodo, a nuu u pi ngê mye tóó. Kópuni yilí a nga a pyodopyodo té, nmye y:oo amînê nté t:oo.ⁱ

¹⁰Adistakas, pini n:ii k:ii mbwa k:oo nipi nye kwo mo, u mb:aamb:aa nmye da dy:ââ. Mak ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Mbanapas u ngmênêni ngmê. Mak nmye wa lee knomomê, mb:aamb:aa ngê u kwo dmyinê vyyuwo. Yi kópu wunê nmye kînê vyyu.^j ¹¹Yesu u pénta, Pini n:ii u pi Njastas, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi vy:o yi pini pyile kní y:oo y:oo a ngêêpí nê, Nju pi ngmê ngê mêdaa ngêêpí nê. Yi pini pyile kní yi k:ii nmî Mí kóó k:oo yoo nipi nmo kapí too.

¹²Nmyi p:aa pi Epapîdas ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Yesu Kédisu p:uu ntênê mye dpodo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e a ngêpê yédi, dpo, Yi kêlímî ndîi ngê a pyaa dniye, dpo, nuw:o ngmîdi mbêmê pídnny:oo nuw:o, nuu u kópu dé yi p:uu pídnny:oo nuw:o. ¹³Nmyi p:uu dpodombiy:e wunê nuw:o yédi, Leyodisiya p:aani dê Hidapolis tpémi yi l:êê dîy:o myewunê nuw:o yédi. Yi kópu a chóó p:uu kînî módu, u ngwo nmye d:a vyi. ¹⁴Luukí, pini n:ii kpeede ngê a tóó, a nuu u pi ngê mye tóó, Dimas k:ii yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê.^k

¹⁵Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, nmî mb:aamb:aa ye dpí y:ee yó, myenté yélini Nimba u ngomo k:oo nipi wumê ngêpê nyédi, nmî mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁶Dini ghi n:ii ngê ala pweepwee pee anmyinê kp:aa ngmê, Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, ye u nkwo dpí dy:ââ yó, myepêdê kp:aa y:e. Myenté pweepwee pee n:ii yi yéli y:oo nmye wa a dy:ââ ngmê, u nkwo dpo kp:aa yó. ¹⁷Akipas ka ala kópu dpí vyi yó, kwipi, Nmî Lémi ngê dpodoni nga a kpo, dpí chedê ngi.

¹⁸Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê. A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o mbwa k:oo anînê kwo.

Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo.

Wu u dí.

ⁱ 4:9 Pilimon 1:10 ^j 4:10-11 Dpodo 27:2; 12:12 ^k 4:14 2 Tim 4:9-12

1 TESALONIKA

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mí loo, u kuwó dini ghi ngê Póól Sailas Timoti Tesalonika lee dniye, p:aani n:ii Másídóniya Wee u kwo a tóó. Yi dnyen:aa dpodo, yoo wo yéli Yesu u yoo vy:o kaa tumo. (Dpodo 17:1-9) Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o ghê wo, woni kní y:oo Póól ngm:ii kalê ngópu, wod:oo Mbédiya loo, yi ndini mê yó, Aténi mî tee wo. (Dpodo 17:10-15) Dini ghi n:ii ngê Timoti Aténi Póól ka loo, Póól ngê myombó Tesalonika mê dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo m:ii wêdêwêdê kalê té.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo, Yesu p:uu y: ye doon:aa danêmbum. (Dpodo 18:1-18) Wiki kní ngmê y:i doo ya, Sailas pini dê Timoti y:oo y:i mí m:uu ngópu, Póól ka kwo, Nju pi n:ii dé Tesalonika wunê pyede, Yesu u yoo kní ye mî kídnya a dyede. Yélini Yesu ka dnye kélímî, Tesalonika, Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Ní wêdêwêdê kalê té, u l:êê díy:o ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê.

1 ¹Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdí nmyoo. Yi Lémi mupwo y:oo dny:oo a ngêêpí nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól p:uu y:oo Chóó Lémi u ngwo dnye kwunokwuno

²Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmyo yintómu nmyi l:êê díy:o nmo kwunokwuno ngê, myenté dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o u kwo myeno ngêpê nyédi.^a ³Nyââ, nmî Mî ntênê nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o nmyi kélímî u díy:o dpodombiy:e nmyee dpodo, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê a pyede, nmyi nuw:o dmi nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê a wee. ⁴Nmî tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntênê a tóó, yinê a ngmídi nmyoo. ⁵Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u díy:o nmî Lémi u kópu dyuu daa módó nmye nm:uu vyu. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí nmyi ngópu nm:uu chópu, u Ghê Dmi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmye yinê pyódu too. Nmyi lama ka tóó, daa nmî chóó nmî l:êê díy:o nmyi vy:o nmeen:aa dpodo,

^a 1:2 Pilipay 1:3-4

ngmênê nmyi l:êê dîy:o nmeen:aa dpodo.^b ⁶Nmî nt:anê nmyi yaa dniye, nmî Lémi u nt:anê my:ii yaa dniye. K:omo tpile mgînî vyîmî ndîî nmyimo a pyw:êmî, ngmênê u kópu dyuu u wépi dpîp:e pwaa ngópu, u ghê Dmi mbêmê w:aa nmyinê pyw:ee ngópu.^c ⁷Yélini p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Másídoniya Kídiki wee yi kwo, ala ngwo nmyi nt:anê a yââyââ té.^d ⁸Nmî Lémi ngê kópuni nmyi vy:o d:uu ngê, wee wee p:aani p:aani kí ny:ee ngópu. Másídoniya Wee u kwo kí ny:ee ngópu, Kídiki Wee u kwo mye ny:ee ngópu, wee knî mu yi kwo myekî ny:ee ngópu, yi lama a tóó, Tesalonika tpémi nmî Mî ka kí kélímî mbê dniye. Yi kópu pi knî ye dpîno tpaê ngê,^e ⁹yi chóó nmo a tpaê ngópu, nmo dpo, Tesalonika tpémi y:oo nmyi dnye dmi wumu ny:ee ngópu, yi kópu kînmî nyongo. Nmo dpo, Yâpwo knî ye ngêpê kí yé ngópu, nmî Mî ka kí diyé dniye, yâpwo ghê a t:a. Yi lama a tóó ala ngwo yâpwo ndêndê p:uu nmye dpodo té, u mo u kwo nmye ngêpê té,^f ¹⁰Tp:oo nmye t:âât:ââ ngmê, mbóó p:uu wa a ndê, pini n:ii kpêênî a pyidu ngê, Yesu. Vyîlo yi pini ngê nmî kpadakpada têdê wa dyé nmo.^g

Póól p:uu ntee dnyen:aa dpodo, Tesalonika

Dpodo 16:11–17:9

2 ¹Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi lama kíyedê tóó, nmî dpodo nt:u nmyi vy:o mî kele. ²Nmyi lama mye tóó, nmye ghêlî k:ii dpîp:e lee dniye, Pilipay tpémi y:oo Sailas k:ii mywenemywene kalê nyópu, mye kpaka nyópu, ngmênê nmî Yâpwo ngê a wêdêwêdê kalê nmoo, u kópu dyuu nmye nm:uu vyu. K:omo tpile yoo woni nmî p:uu dnye d:uu, ngmênê ye dênmee nkíngê.^h ³K:omo tpile nmî pi dmi ala ngwo nmye a dyede ngmê, ngmênê nmyi lama kíyedê tóó, Dp:oo pi dódó pyu yoo, dpîno k:omodanê nyédi, dp:oo dono pyu yoo. ⁴Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye, u l:êê dîy:o yinê dpodo kalê nmoo, u kópu dyuu vyîlo yinmo tpaê ngê. U yi nmo daa kwo, Pi knî ye pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, ngmênê u yi nmo a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî ya, pini n:ii ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu a y:enê.ⁱ ⁵Nmyi lama ka tóó, nmyi gha dmi dênmeen:aa ngêêpî dé, nmyi tpile knî yi pyinê tumutumu dpîp:o ngwódu, ngmênê ntênê nmye nmeen:aa danêmbum. Chóó Lémi ngê dpo kpaa dmi.^j ⁶U yi nmo dêpwo kwo, Nye chaa kalê nmédi, u yi nmo myedêpwo kwo, Kn:aa yéli y:oo myenye chaa kalê nmîne.^k ⁷Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu nmoo, nmyi kada kaa nmoo, u l:êê dîy:o u ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya. Ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê. Pyââ tpómu mbópó ka nuw:o ngê ntee a vuywo yédi, nmyi vy:o yinté nuw:o ngê nmeen:aa paa. ⁸Nmî tp:ee ntee tpile ngê

^b 1:5 1 Kódin 4:20 ^c 1:6 2 Tes 3:9 ^d 1:7 1 Pita 5:3 ^e 1:8 Lóma 1:8

^f 1:9-10 Dpodo 14:14-15 ^g 1:10 Mát 16:27 ^h 2:2 Dpodo 16:19-24 ⁱ 2:4 Nkal 1:10

^j 2:5 Dpodo 20:33 ^k 2:6 Njon 5:41,44

nmyi pyaa dniye, nmî Mî u kópu mb:aa nmye nm:uu vyu, myenté dononi nmyi l:êê dîy:o pi knî y:oo nmo wo d:uu ngópu, u ntâa ponmo vy:ungo. Nmyi nuu ghi dmi nmî nódo d:ud:umbiy:e yaa wo. ⁹Nmî tîdê mbwó yoo, nté ndapí nmye dênmee a dmyinê, apii? Nyâa, nmyi lama kîyedê tóó, w:êênî mgídí vy:o nmee a dpodo, nmî ndapí nmî chóó nmee a kmênêkmênê, yi ngwo nmî Mî u kópu mb:aa nmye myenmee a tpapê.¹

¹⁰Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa ya, nmî Lémi ka u ngwo nmyi kélîmî mbê dniye, ngmee u kópu dpîpîngmê d:uu ngê, dye ghi yintómu nmyi ngópu nmeen:aa dpodo, nmî Mî ngópu myenmeen:aa dpodo. Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê nmeen:aa dpodo, dpîpîngmê kn:aadi ngê, doo u ntâa pi ngê yipe tee kópu nmî p:uu daawa vyi. ¹¹Pi ngê tp:oo módó tp:oo mâa yoo maa p:uu ntee a kapí too, maa p:uu yinté nm:uu kaa nmyoo.^m ¹²Nmî chóó nm:uu dêêpí kê nmyoo, nmyi nuw:o dmi nmî chóó nm:uu l:âmo ngê, nmî Mî u maa p:uu paa nmî chóó nmyi nuwo nm:uu kwólu. Yinê a ngmídi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu té.ⁿ

Tesalonika tpémi yi kélîmî u l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo kwuno ngópu

¹³Ala kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi myeno kwunokwuno ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kélîmî mbê dniye. Nmyinê nmye daa pi u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, ngmênê Yâpwo Ndêndê u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu. Nyâa, nmî Mî u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye, ala ngwo yi kópu dyuu yi nt:u dmi nmyi vy:o kîyedê kelekele.^o ¹⁴Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu ngê u vyîmî pyu ndîî ngê dê pyódu nmyo. Njuda Wee u kwo Yesu Kédisu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, dononi dnya a vyîmî, yinté dono myenmyee a vyîmî. Nju tpémi y:oo ntee dnyimo a kpakakpaka dé, nmyi chóó nmyi dyámê tpémi y:oo yinté myednyimo a kpakakpaka nmyo.^p ¹⁵Yi Nju tpémi yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo wunê a vya tumo, nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu vya ngópu, myednye kpakakpaka nmo. D:ud:umbiy:e Chóó Lémi ka doo u nuu u yoo ngê dê pyaa dmi, pi yintómu yi p:uu a d:uu té.^q ¹⁶U yi nmo a kwo, Pi dyêédî yintómu nmî Mî kóó k:oo nm:uu kaa té, ngmênê Nju tpémi y:oo nmî maa a nkokonkoko ngópu. Yi kn:ââ knî y:oo dononi dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî nódo kaa dniye, nmî dye ghi ngê Tp:oo mb:ii ngópu, yi dono nódo mye kele, wod:oo nmî Mî ngê u nkwo mb:ii too, ntênê wa kpada té, ye daawa kede.^r

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Tesalonika tpémi m:aan:aa m:uu té

¹⁷A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pi knî y:oo a pi nmye a dyede ngópu, nmyedpo, Nmyi yi dmi u ngwo daa kwo. K:omodanê kópu yila. Dini

¹ 2:9 Dpodo 18:3; 1 Kódin 4:12 ^m 2:11 1 Kódin 4:14 ⁿ 2:12 Pilipay 1:27

^o 2:13 Nkal 1:11-12 ^p 2:14 Dpodo 17:5 ^q 2:15 Dpodo 2:23 ^r 2:16 Lóma 1:18

ghi n:ii ngê nmyi vy:o a ngm:ii kalê nmoo, nmyi l:êê dîy:o nmee a tpyóó. U yi nmo ntênê a kwo, Daa kêmakêma monon:aa mumu nmyo. K:omo tpile ala ngwo nmyi vy:o dênminê wee, ngmênê nmî nuw:o k:oo anmînê nuw:onuw:o nmyo. ¹⁸Nê, Póól, ndê kópu nmye ngmênîné tpaépê, daa ng:êêntómu nê, Ngîn:uu m:uu té, ngmênê Setan ngê a maa nkoko ngê. ¹⁹⁻²⁰Nyââ, ndêndê ngê u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, ngîma anmîn:aa kwo, daanmyi mywenemywene kalê nê, nmyi l:êê dîy:o w:aa anîmo pyw:oo, myenté nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye kêlîmî té, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa dé.⁵

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Timoti Tesalonika dy:ââ ngê

3 ¹A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Aténi noo a ya, noo a nuw:onuw:o nmyo, nmyi l:êê dîy:o tpyóó ngê y:a y:a nê pwiyé wo, doo u ntââ ngê a ka pyodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti a ka a loo, nmye nê dy:ââ ngê, a mo Aténi noo a ya.^t ²Nmyi lama kîyedê tóó, nmî mbwó Timoti k:ii nmî Mî p:uu nipi nye dpodo nódó, Yesu Kédisu u kópu dyuu nipi nye tpaépê too. Nmye nê dy:ââ ngê, kwonê, Yi kêlîmî p:uu nyi wêdêwêdê kalê té.^u ³Kwonê, Nmî Lémi u maa p:uu dononi wunê vyîmî tumo, yi dono knî yi l:êê dîy:o yi máádi kîdangê kuwo ngmê. A tîdê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi dono knî y:oo adnyi kpakakpaka nmyo. ⁴Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmee a kwo, munmyenê, Adnyi kpakakpaka nmyo. Nmyi lama kîyedê tóó, vyîlo yi kópu nmye yidoo pyodopyodo.^v ⁵Yi kópu u l:êê dîy:o noo a nuw:onuw:o nmyo, nê, Lónté wunê kêlîmî té. Nê, Apê Setan ngê dpodombiy:e da tókó té, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê, yi vy:o módó nmeen:aa dpodo. U ya a nga doo kwo, Nmyi p:uu kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o Timoti nmye nê dy:ââ ngê.^w

⁶U kuwó dini ghi ngê Aténi nê kuwo ngê, ala ngwo Kódin anîmo dpodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti pini dê Sailas y:oo al:ii mînê pyw:ee noo, a gha mb:aamb:aa ngê pyódu ngópu. Timoti ngê a ka pê, Nmî Lémi ka ntênê kîyedê kêlîmî té, myenté yi nuu ghi dmi numo nódo mye tóó. A ka pê, Kîyedê cháâchââ ngi. A ka pê, U yi nga ntee a kwo, N:uu m:uu té, a ka pê, yinté u yi y:e myewunê kwo, Nmî m:uu.^x ⁷A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o kîmêd:a l:âmo. K:omo tpile dono vy:o anî kwo, ngmênê dini ghi n:ii ngê nmyi kêlîmî p:uu n:aa nuw:o yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁸Nmî Lémi ka dnyinté anmyi kêlîmî knomomê, ye anî nuw:onuw:o nmyo, a ya dono ngê wa pyódu. ⁹Nmyi l:êê dîy:o nmî Yâpwo Chóó Lémi dpodombiy:e n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o w:aa

^s 2:19-20 Pilipay 4:1 ^t 3:1 Dpodo 17:15 ^u 3:2-3 Dpodo 16:1; 2 Tim 3:12

^v 3:4 Dpodo 14:22 ^w 3:5 Pilipay 2:16 ^x 3:6 Dpodo 18:5

ndîi a ka a kpo. ¹⁰W:êênî mgîdî vy:o dpodombiy:e n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Kópuni knî yi l:êê dîy:o nmyi kélîmî doo u ntââ ngê da pyaa dmi, u ya a nga a kwo, Ndîi ngê n:uu pyódu té.

¹¹Nmî Mî Chóó Lémi ka nmo ngêpê nyédi, myenté nmî Lémi Yesu ka myeno ngêpê nyédi, nmî maa y:oo wa yé ngmê, nmye u ngwo anmo lee dmi. ¹²Nmyi l:êê dîy:o myeno ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê nmyi pi ka vuywo ndîi ngê a pyódu ngê. Nmyi nuu ghi dmi ntee nmî nódo wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myechoo a ya, myenté nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. ¹³U yi nmo a kwo, Nmî Lémi Yesu ngê a wêdêwêdê kalê nmyine. Wéni n:ii ngê wa a diyé, u yoo wa danê té, nmî Mî Chóó Lémi ngîma nipi wamî kaa nmo. U yi nmo a kwo, Yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê.^y

Chóó Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo

4 ¹A tídê mbwó yoo, kuwókuwó wéni ngê dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya, nmî Mî u nuu u yoo ngê dmyinê kwo. Yi máádi wunê nmye kînm:uu kêma ngê, mb:aamb:aa ngê nmye kígha ngmê. Nmî Lémi Yesu u l:êê dîy:o nmîné kwunokwuno nmyo, yi máádi dpodombiy:e dmyinê kígha. ²Dêêpîni nmî Lémi Yesu u pi mbêmê nmye nmo kpo, nmyi nuwo kí dangê kuwo. ³Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Ntee n:aa tóó, a yoo yinté myedny:oo ya, pyââ ti mââ ti yi vy:o kíngê ya.^z ⁴Nmyo ngmêngmênté nmyi chóó nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê y:eñey:eñe dé, dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya, mywene nmye kíngê kwo.^a ⁵Yélini yi lama nmî Mî daa tóó, pyââ ti mââ ti yi yéli yi nuu u kópu ngê ntee a ya yédi, yinté kí dmyengê ya.^b ⁶Nmyi vy:o pini ngmê u mbwó u kuwó kíngê pwiyé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê yi pini ka ntââ wa a vy:u. Yi kópu wunê nmye kînm:uu kwódu ngê. ⁷Daa pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmîdi nmoo, ngmênê yoo mb:aa u yi u ngwo ye kwo. Ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, Yinté myedny:oo ya.^c ⁸Pini n:ii ngê yi kópu dyuu u wépi wa puwâ, daa pi ntee pi u kópu u wépi yuu puwâ, ngmênê nmî Mî u kópu u wépi yuu puwâ, pini n:ii ngê u Ghê Dmi nmye a kpo.^d

⁹Nmî tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, yélini yi k:ii Yesu ka nmyinê kélîmî té, nmyi nuu ghi dmi numo nódo wunê tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê yi kópu nmyi nuwo chóó a kwólu. Doo u ntââ yi kópu p:uu kópu nmye daamu anmo d:êê.^e ¹⁰Nmî lama ka tóó, Yesu u yoo yélini Másídóniya Wee u kwo p:aani p:aani wunê pyede, yi nuu ghi dmi nmyi nódo wunê tóó. Nmî tídê mbwó yoo, nmîné kwunokwuno nmyo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. ¹¹Nuw:o ngê dmyinê paa, kópuni

^y 3:13 Pilipay 1:9-10 ^z 4:3 1 Pita 1:16 ^a 4:4 1 Kódin 6:13,15 ^b 4:5 Lóma 1:24-28
^c 4:7 1 Pita 1:15 ^d 4:8 Luukí 10:16 ^e 4:9 Njon 13:34

p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. Kídmyengê líme, nmyi chóó kílí dmyinê dpodo. Yi kópu dé wunê nmye kím:uu vyi too.^f ¹²Yinté anmyi ya knomomê, ye pi kní ye yoo mb:aa ngê anmyi pyaa dmi, nmyi nté ndapí u ntââ mbêmê adí ya, doo u ntââ pi kní ye mēdaanmyi dmyinê dê.^g

Yesu u yoo vy:o yélini pw:oo dniye, kópuni y:e wa pyódu

¹³Nmî tîdê mbwó yoo, Yesu u yoo vy:o yélini nmyi vy:o pw:oo dniye, yi p:uu kópu nmye ngmênminê tpaê. Kuwa yéli yi vy:o pini n:ii dpî pw:onu, u l:êê díy:o yoo dpodombiy:e a mbê nyédi, mu kópu u díy:o yi lama a ya yédi, dpo, Nmî mbwó daamunmî m:uu. U yi nmo daa kwo, Nmyi gha dmi yinté dono ngê choo pyodopyodo.^h ¹⁴Ala kópu ka ntênê nmî kélímî mbê dniye, Yesu ntee pwene, ntee mēdê pii wo, u yoo vy:o yélini a dpî té, díyo nmî Mí ngê yinté wamēdê pyidu té. ¹⁵Nmî Lémi u kópu dyuu nmye ngmênminê tpaê. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, u yoo vy:o yélini mwiyé dpî dniye, daawa a kuwo té. Nyââ, mwiyé wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té. Yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, kóó k:oo nipi wa kaa nmo.ⁱ ¹⁶Dini ghi n:ii ngê maadî ada a kwo, dpodombiy:e nmo wa a mbwólu, enjel yoo yi kada pini ngê Chóó Lémi u nkéli dpuwó wa a wuu, nmî Lémi mbóó p:uu u ngwo wa a ghíî. U yoo vy:o yélini wunê pw:oo dniye, mwiyé wa a pyidu té, ¹⁷u yoo vy:o yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, yi yéli yi k:ii kwodonkwodo wa a danê nmo, mbóó p:uu wa km:êê nmo, nkalî too pee dmi u mēnê nmî Lémi ngê y:i amînê pyódu nmo. Yi ngwo nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmo, nipi anmîn:aa ya, dye ghi yintómu. ¹⁸Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu kní yi l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó.

Nmî Lémi u diyédiyé u t:âât:ââ

5 ¹Nmî tîdê mbwó yoo, wéni n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yi wéni p:uu kópu nmye daanmo d:êê,^j ²mu kópu u díy:o ala kópu wunê nmyi lama ka a yaa wo. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpî ngwéti, nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yoo yinté wa ngwéti té.^k ³Kuwa yéli nmî Lémi p:uu daadnyi nuw:o, awo, Mb:aamb:aa ngê nmo pyede, kópu nmo daangmêwa pyódu, ngmênê yi ngwo nmî Lémi ngê wa ngwéti té, wamye dyênê té. Doo u ntââ daawa mbêpê dmi. Mbwili ngê pwopwo ntee dpî kaalî, yinté y:e wamye pyódu.^l ⁴Nmî tîdê mbwó yoo, dp:ee yinté yéli. Dp:ee mgídí u yoo, w:êênî nmye pyede. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpî dyênê, nmî Lémi ngê yinté daawa dyênê nmyo. ⁵Nmyo yintómu wo u yoo, w:êênî nmye pyede. Dp:oo mgídí u yoo, mgídí vy:o dp:ono pyede.^m

^f 4:11 Epeso 4:28 ^g 4:12 Kílosa 4:5 ^h 4:13 1 Kódin 15:20; Epeso 2:12

ⁱ 4:15 1 Kódin 15:51-52 ^j 5:1 Mát 24:36 ^k 5:2 Mát 24:42-44 ^l 5:3 Luukí 21:34-36

^m 5:5 Epeso 5:8-9

⁶Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntâa daanmî líme, myedaanmî dpí. Kuwa yéli daa yi lama a pyede, a dpí té. Nuw:o dono ngê kîngmê dóó nmo, mb:aamb:aa ngê paa vuywo kmêle, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê kîgha koo. ⁷Yoo w:êêní daa dpí nyédi, mgídí vy:o a dpí nyédi, myenté mgídí vy:o ndee pyu yoo a ghétighéti nyédi. ⁸Ngmênê nmo wo u yoo, nmî Lémi u maa nuw:o mbêmê kîgha koo. Lede kní y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, yi mbodo u dópó yi mbêmê ntee a kwo nyédi, yinté nmo pyede, nmî Lémi ka nmo kêlímî té, nmî tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, myenté nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê kóó k:oo díyo wa kaa nmo.ⁿ ⁹Nmî Mî ngê daa nmî kpadakpada u l:êê díy:o a ngmídi nmoo, ngmênê u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kóó k:oo kaa nmíne. ¹⁰Nmî l:êê díy:o pwene, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo kamî ngê ní pyódu té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, k:omo tpile mwiyé anmî pw:oo dmi, ó yi ngwo anmî ya, ngmênê kóó k:oo wa kaa nmo, mb:aamb:aa ngê nipi anmín:aa ya.^o ¹¹Yi kópu mbêmê nmyi nuw:o dmi moonumo l:âmo tóó, dpínumo wêdêwêdê kalê tóó. Yi kópu ala ngwo ntee nmye d:uud:uu ngmê, yinté dmyinê d:uud:uu.^p

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

¹²Nmî tídê mbwó yoo, nmíno kwunokwuno nmyo, nmî Lémi ngê yélini nmyi vy:o a dpodo kalê too, dmyinê cháâcháâ dé. Nmyi kada a wee, nmyi kuwó vyílo yiwunê mbumu nyédi.^q ¹³Nyââ, ntênê dmyinê cháâcháâ dé, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, mu kópu u díy:o y:oo a ngêêpí nmyo. Mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya.

¹⁴Nmî tídê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini a mgeemgee nyédi, yi kuwó dmyinê mbumu. Yélini a nkîngê té, dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. N:ii kní ye kópuni doo u ntâa ngê adí ya, dmyinê ngêêpí dé. Pi kní ye nmyi mbodo l:âmo dmi límílmî ngê kídangmê ngêpa.^r

¹⁵Ntâa vyímî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê numo ka dmyinê mb:aamb:aa, pi kní ye myedmyinê mb:aamb:aa.^s

¹⁶Dye ghi yintómu w:aa nmyi ménê choo ya,^t ¹⁷dye ghi yintómu dmyinê ngêpê.^u ¹⁸K:omo tpile ló kópu ngmêdê pyaa knomomê, ngmênê nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yesu u yoo vy:o yélini a wee, yinté dny:oo ya.^v

¹⁹Yélini nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê a dpodo té, ye nangê kwódu, ndyuw:e k:ii nangê nt:ââ.^w ²⁰Kópuni dyuu yi ghéni dmi mbêmê adnyi tpapê dé, k:omo tpile ngê nmye kîngê pyaa dmi. ²¹Kópu

ⁿ 5:8 Epeso 6:14,17 ^o 5:10 Lóma 14:7-9 ^p 5:11 Njuda 1:20-21 ^q 5:12 Hipílu 13:17

^r 5:14 2 Tes 3:6,11,15 ^s 5:15 1 Pita 3:9 ^t 5:16 Pilipay 4:4 ^u 5:17 Luukí 18:1

^v 5:18 Epeso 5:20 ^w 5:19 Epeso 4:30

yintómu dmyinê myeme dé, kópuni mb:aamb:aa, dmyinê d:uud:uu,^x
 22 kópu dono yintómu yi wépi dmi dpî pwaa yó.

23 Nmî Mî ngê u kwo a kââdí nmoo, nmyi l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê
 nyédi. U yi nmo a kwo, Ntee a tóó, yinté pyódu nmyine, d:ud:umbiy:e. U
 yi nmo a kwo, Nmyi ghê dmi knî ye choo a vyuwo, nmyi nuw:o knî ye
 choo a vyuwo, nmyi pââ knî ye myechoo a vyuwo, u dí, wéni n:ii ngê nmî
 Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee
 ngê. 24 N:ii ngê a ngmidi nmyoo, daawa dóó nmyo, yinté mb:aamb:aa ngê
 wa pyódu nmyo.^y

25 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o nmî Mî ka myedmyina a ngêpê.

26 Yélini yi k:ii Yesu ka nmye kélímî té, nmyi chóóchóó dponumo chipé
 tóó.

27 Nmî Lémi u pi mbêmê ala kópu nmye nîné tpaê, ala pwepwee pee
 Yesu u yoo yintómu yi ngêédí dpo kp:aa yó.

28 Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye choo a vyuwo.

Wu u dí.

^x 5:21 1 Njon 4:1 ^y 5:24 2 Tes 3:3

2 TESALONIKA

Dini ghi n:ii ngê Póól Kódin mwiyé doon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini Tesalonika dnya a ya, Póól ngê pweepwee pee ye ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Tesalonika. Wiki knî ngmêmî loo, pi knî ngmê Tesalonika a ndê dniye, Kódin a lee dniye, Póól ka mdoo y:oo a núw:o ngópu. Yi kópu u l:êê díy:o Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Tesalonika tpémi ye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee.

1 ¹Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee nmye nmîné dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdí nmoo. ²Yi Lémi dê y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwu.

Póól p:uu y:oo nmî Mî u ngwo dnye kwunokwuno

³Nmî tídê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o nmî Mî nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o ala ngwo nmyi kélímî ndíî ngê a pyodopyodo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ndéndê ngê mye tóó.^a ⁴Yi kópu u l:êê díy:o Yesu u yoo knî yi vy:o nmyi pi dmi nmî chóó nmo kmîmî too. Yenmîmo, Tesalonika tpémi, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, k:omo tpile dono yilî wunê vyîmî ngópu, ngmênê nmî Lémi daa mb:iimb:ii ngópu, ntênê u kwo a kélímî té.^b

Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u

⁵Ala ngwo nmî Lémi u l:êê díy:o dono yilî nmyinê vyîmî ngmê, ngmênê nmî Mî ngê yoo ntênê yinê dpî kóté kwolo. Ntââ ye wa a vy:u, ngmênê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, U ntââ ngê dmye pyaa dmi, a kêê k:oo anyi ghê dmyeno.^c ⁶Nyââ, kópuni pi knî y:oo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê ntênê wa pwila té. N:ii knî y:oo a mgîní vyîmî kîgha nmyoo, ntââ ye wa a vy:u,^d ⁷ala ngwo nmye mgîní vyîmî nyédi, díyó mb:aamb:aa nmye wa a kê, nmo amyeda kê. Yi kópu wa d:uu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu, u enjel wêdêwêdê knî yi k:ii, mbóó p:uu wa ndê

^a 1:3 1 Tes 1:2-3 ^b 1:4 1 Tes 2:19-20 ^c 1:5 Pilipay 1:29 ^d 1:6 Lóma 12:19

dmi.^e ⁸Yi ngwo ndyuw:e wa t:aa ngmê, yélini yi lama Chóó Lémi daa tóó, myenté n:ii kní y:oo nmí Lémi Yesu u kópu dyuu mb:ii ngópu, yi ngwo wa kpada t:oo.^f ⁹Ntââ ye wa a vy:u, d:ud:umbiy:e wa dyênê té, wa kée té, u nkígh:ê daadnyi ya. Yi ngwo u pi ndî ngê wa pyódu, u wêdêwêdê ndî ngê amye pyódu, ngmênê yi yéli y:oo daamuwa m:uu ngmê.^g ¹⁰Yi ngwo u yoo kní y:oo adnyi chaa kígha, n:ii yoo u kwo a kélímí té, u pi ndî ngê wa pyódu ngmê. Nmyo myentee dé, amyenmyin:aa chaa kígha, mu kópu u díy:o Yesu p:uu kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu kní ye nmyi kélímí mbê dniye.^h

Póól p:uu Tesalonika tpémi yi l:êê díy:o u ngwo dnye ngêpê

¹¹Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmí Mí ngê u nuu u yoo ngê a pyódu nmyine, mu kópu u díy:o u yoo vy:o kaa nmyoo. U wêdêwêdê mbêmê choo a ngêépí nmyo, kópuni mb:aa nmyi kélímí mbêmê u yi nmye adí kwo, Nmí d:uu, u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.ⁱ ¹²Yi kópu kní yi mbêmê nmí Lémi Yesu u pi ndî ngê anmyi pyódu ngmê, amye chaa kalê nmyo, mu kópu u díy:o nmí Mí, nmí Lémi Yesu Kédisu k:ii mb:aamb:aa ngê nmye wunê nyuwo nódó.^j

Setan u Pi Dono u ngwo wa t:aa

2 ¹Nmí tídê mbwó yoo, nmí Lémi u wo ndî p:uu nmye nmînê danê té. Nmyi lama kíyedê tóó, kuwókuwó wéni ngê nmí Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, nipi u kwo wa a danê nmo.^k ²Ngmênê pi woni kní y:oo ala kópu nmye a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmí Lémi u wo ndî wunê kî dyimê wo. K:omodanê kópu yila. Yi kópu nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kíngê pyódu, nmyi nuw:o dmi miyó ngê myekíngê pyódu. K:omo tpile pi ngmê ngê yi kópu dêépí tédê nmye vyu, ó ngmênê u kwo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye vyu, ó yiné ye pweepwee pee yedê yi kópu nmye nmo d:êê ngê, ngmênê k:omodanê kópu yila, ye namê ng:aa. ³Pi ngmê ngê kíngê dóó nmyo. Yi wéni ghêlí daawa d:ii, pi yilí kní y:oo Chóó Lémi mwiyé wa mb:ii ngmê, u yi y:e daadí kwo, Choo y:enê nmo. Yi ngwo Pi Dono wa t:aa, pini n:ii ngê Chóó Lémi u dêépí kópu dyuu wa kée té. Yi pini u pi ndî ngê wa pyódu, ngmênê nmí Lémi ngê kuwó d:ud:umbiy:e wa dyênê.^l ⁴Yi pini nmí Mí p:uu adí d:uu, tpileni yilí pi kní ye yâpwo dé, yi p:uu amyedí d:uu. Chóó u pi yi pwo wa kní, yâpwo ghê amí ghê, pi kní ye wa vyi, yewo, Nmyi yâpwo u d:aa d:a kâádí, yewo, yâpwo daamu a tóó,

^e 1:7 Mát 25:31 ^f 1:8 Mát 25:41; Lóma 2:8 ^g 1:9 Mát 25:41,46; 2 Pita 3:7

^h 1:10 Kílosa 3:4 ⁱ 1:11 Kílosa 1:10 ^j 1:12 1 Kódin 10:31 ^k 2:1 1 Tes 4:13-17

^l 2:3 2 Tes 2:8

dmyinê châachââ nê.^m ⁵Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, yi kópu dyuu nmye kîn:uu vyi too, apii?

⁶Kópu m:uu nmyi lama a tóó. Yi pini ala ngwo ghêlí daawa t:aa, u dye ghi ngê wa t:aa, mu kópu u díy:o kópu ngmê ngê u maa da nkoko. ⁷K:omo tpile yi pini doongê ta, ngmênê pi kní y:oo u nuu u kópu dé ala ngwo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu tumutumu a kéké tumo. N:ii ngê Pi Dono u maa a nkoko ngê, dini ghi n:ii ngê yi máádi wa kpêmí, ⁸Pi Dono yi ngwo wa t:aa, chóó u pi wa kní, ngmênê nmí Lémi Yesu yi ngwo wa a diyé, u kópu mbêmê yi pini wa dyênê. Doo u ntââ yi pini nmí Lémi ngíma daadí kwo. ⁹Yi pini dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Setan u wêdêwêdê ndî mbêmê kópu ndî yilí wadí d:uud:uu dé, pi yilí wa dóó, yi kópu dé yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyaa dmi.ⁿ ¹⁰Yi pini d:ud:umbiy:e dono. Yoo ntênê wa dóó té, yi kpadakpada u maa p:uu wa kaa té. Ndêndê kópu dyuu wodaa mb:ii ngópu, ye nmí Lémi ngê kóó k:oo pê kaa too. ¹¹Nyââ, ndêndê kópu dyuu mb:ii ngópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kópu dyuu u myeme ngê doo u ntââ ngê pyódu too. Yi kópu u l:êê díy:o k:omodanê kópu kní ye a kêlímí té. ¹²Kópu ndêndê ka daa kêlímí mbê dniye, u yi y:e doo kwo, Dono kópu nmí d:uud:uu dé. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa kpada té.

Ntênê kêlímí

¹³Nmí tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmí Mí nmyi l:êê díy:o nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o nmyi nuu ghi dmi nmí Lémi nódo a tóó. Doo u ntââ tumu daanmí ya. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmí Mí ngê a ngmídi nmyoo, apê, A kópu ndêndê ka wa kêlímí mbê dmi, a kêê k:oo waní kaa té, a Ghê Dmi yi mênê waní yé. Apê, Ntee n:aa tóó, yi Ghéni Dmi ngê yinté wa pyódu té.^o ¹⁴Dini ghi n:ii ngê nmí Lémi u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmí Mí ngê a danê nmyoo, kóó k:oo kaa nmyoo, mu kópu u díy:o nmí Lémi Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

¹⁵Nmí tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi miyó ngê kîngê ya, kópuni nmye nm:uu vyi too, myenté kópuni pweepwee pee yedé nmye nmo d:êê too, yi kópu ntênê dpí mgímí tóó, ye ntênê dmyinê kêlímí.^p

¹⁶Nmí Mí nódo nmí nuu ghi dmi a tóó, ntênê nmo wunê vwuwo yédi, dye ghi yintómu nmí nuw:o dmi yinê dpo l:âmo. Nmí lama ka tóó, daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê díy:o u kwo nmo ngêpê nyédi, nmí Lémi Yesu Kédisu ka nmyi l:êê díy:o myeno ngêpê nyédi,^q ¹⁷yenmímo, Yi nuw:o dmi choo a l:âmol:âmo dé, myechoo a wêdêwêdê kîgha dé, kópu mb:aa yilí u ngwo pîdny:oo d:uud:uu dé, u ngwo myepîdny:oo tpapê dé.

^m 2:4 Mát 24:5; Dan 11:36 ⁿ 2:9 Mát 24:24; Tpyuu 13:13 ^o 2:13 1 Tes 1:4; Epeso 1:4-5; 1 Pita 1:2 ^p 2:15 1 Kódin 16:13; Lóma 8:30 ^q 2:16-17 Hipílu 13:21; 2 Kódin 1:3

**Póól p:uu y:oo u ngwo ye vyi ngópu, yepê,
Nmî l:êê dîy:o dmyina a ngêpê**

3 ¹Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o dmyina a ngêpê. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmo, pi yilí kní y:oo u kópu dyuu u ngwo paa ny:ee y:e. Myenté, u kópu dyuu ka ntee nmyi kêlímî mbê dniye, ala wee u kwo pi yilí yinté u kwo myepaa kêlímî mbê dniye.^r ²Nmî l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê, nmî Lémi ngê yoo dono yi kêlê paa dyé nmîne. Nmyi lama ka tóó, pi yilí nmî Lémi ka daa kêlímî té.

³Ngmênê nmî Lémi ka nmye kêlímî té, ntênê daawa dóó nmyo. Nmyi gha dmi wa wêdêwêdê kalê té, Setan kwulo wa dyé nmyo.^s ⁴Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu nmye d:uud:uu t:oo, kópuni ala ngwo nmîne d:êêd:êê té, yi kópu amyenmyin:aa d:uud:uu dé.

⁵U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê ala kópu nmyi lama a kalê ngê, nmî nuu ghi dmi nmî Mí nódo ntênê a tóó. Myenté, Yesu Kédisu ngê dono yilí ntee doo a vyîmî, u vyîmî pyu ngê yinté paa pyódu nmyine.^t

Yélini dèdnyimo dpodo, Póól p:uu u ngwo ye dnye kwódu yé

⁶Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê ala kópu nmye nmîne tpapê. Yesu u yoo vy:o yélini a líme nyédi, myedaa dpodo nyédi, yi yéli yi vy:o a pwii dmyeno, nmî dnye dmi daa nyêmi t:oo.^u ⁷Nmyi lama ka tóó, nmyi vy:o dênmee a mgeemgee. Nmyi vy:o ntee nmee a dpodo, yinté myedmyina a dpodo.^v ⁸Nmyi ntépínâ kní yi k:oo dênmeen:aa kmaapî, ngmênê w:êênî mgídî vy:o nmeen:aa dpodo. Yi dpodo têdê nmî chóó nmî ndapî nmee kmênêkmênê, mu kópu u dîy:o u yi nmo dêpwo kwo, Nté ndapî nmo dny:oo a kuwo. ⁹U ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya, ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o u yi nmo doo kwo, nê, Nmî p:uu pîdny:oo a mtyîmwe ngêêpî. ¹⁰Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa kwo, munmyenê, N:ii daachoo dpodo knomomê, nté kîmê pîpî.

¹¹Yi kópu dé nmye dp:o vyi té, mu kópu u dîy:o ala kópu kud:o ny:oo, nmyi vy:o pi kní ngmê daa dpodo nyédi, a líme nyédi, daa yi k:oo ghê wumê mbumu nyédi. ¹²Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê yi yéli yi kuwó dmyinê mbumu, yipi, Nuw:o ngê dmyinê paa, kílí dmyinê dpodo, nmyi ndapî nmyi chóó dmyinê kmênêkmênê.^w

¹³Nmî tîdê mbwó yoo, dmyina a mb:aamb:aa, kîdmyenêngê yé ngmê.^x ¹⁴N:ii ngê nmî kópu dyuu daawa ny:ee knomomê, dpî mya yó, kpeme u kwo dpî yaa dmyeno, mywene u ngwo paa ghê we. ¹⁵Dpodombiy:e u

^r 3:1-2 Lóma 15:30-31; Espo 6:19 ^s 3:3 Njon 17:15 ^t 3:5 Hipílu 12:2 ^u 3:6 1 Tes 5:14
^v 3:7-8 Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 ^w 3:12 1 Tes 4:11 ^x 3:13 Nkal 6:9; 1 Kódin 15:58

kwo nangmê nod:e, mu kópu u díy:o nmyi mbwó, ngmênê u kwo dmyinê kwódu yé.

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

¹⁶Nmî Lémi, n:ii ngê u kwo dpo kââdí nmo, dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nmye choo a vwuwo. K:omo tpile ló kópu nmye ngmêdé pyaa knomomê, nmye myechoo a vwuwo, kídangê kuwo nmyo.^y

¹⁷Nê Póól, ala kópu dyuu a chók a kêê ngê n:aa d:êéd:êê. A d:êê a mya yó, alanté n:aa d:êê yédi.^z

¹⁸Nmyo yintómu, nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye choo a vwuwo. Wu u dí.

1 TIMOTI

Timoti Lisitída pi ngmê, p:aani n:ii Nkalásiya Wee u kwo a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlímî mbê wo, Póól p:uu kele, (Dpodo 16:1-3) p:aani p:aani nipi dpîmon:aa dpodo. Dye ghi knî ngmê ngê Póól ngê Timoti kn:aa p:aani kn:aa p:aani dpîmo dyede, Yesu u yoo y:i dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. (1 Tesalonika 3:1-3, 1 Kódin 4:16-17) Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma mbwa k:oo doon:aa kwo, (Dpodo 28:30-31) Timoti k:ii nipi dpîmon:aa ya.

Dini ghi n:ii ngê Póól mbwa k:oo pwii wo, Timoti k:ii p:aani p:aani mêdpîmon:aa dpodo. Epeso yi taa knopwo, Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé. Yi ngwo Póól Másídóniya Wee u kwo loo, ala pweepwee pee Timoti ka y:i mîné d:êê ngê.

U kuwó dini ghi ngê Timoti ka pweepwee pee m:uu a d:êê ngê, u pi 2 Timoti.

1 ¹Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, Yesu Kédisu p:uu myinî dpodo, pini n:ii p:uu nmî nuw:o dmi a kwo.^a ²Timoti, dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o nî kaa nyoo, a tp:ee ntee pini ngê nî pyódu nyoo. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vuyuo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu

³Dini ghi n:ii ngê Epeso nê kuwo nyoo, ala Másídóniya Wee u kwo nê loo, yi ngwo kópuni nga nê vyu, chi d:uud:uu, Epeso chi ya, yélini y:oo k:omodanê kópu knî yi mbêmê yoo a ndiye kîgha tumo, yi kópu ye chi kwódukwódu. ⁴Ala kópu ye chi tpaê, yipi, W:êê tpémi yi k:omo danêmbum dé nama a nj:ii dé, myenté yipi, yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi namê dówodówo dé. Numo ka kwopwepe u kn:ââ yi kópu knî yi p:uu a kwo. Kópuni nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Nî d:uu, y:i daawa a w:ee ngmê. Yi kópu kêlímî mbêmê nmî lama a tóó, daa kwopwepe mbêmê.^b ⁵Yinté danêmbum ye chi kwódukwódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka ntênê pîdny:oo kêlímî, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pîchoo ya, yi gha vy:o tupwó daapîchoo ya, yi nuu ghi dmi numo nódo myepîdny:oo ya. ⁶Pi

^a 1:1 Kílosa 1:27 ^b 1:4 1 Tim 4:7

ngmê knî y:oo yi l:êê ghi dmi mb:aa a kuwo tumo, maa ndêndê kn:aadi ngópu, módó a danêmbum nyédi. ⁷U yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu yoo yi lama nmî kwolo, ngmênê yi kópu dyuu d:uuwodê w:ee t:oo. K:omo tpile dpodombiy:e a mbumu nyédi, ngmênê daa yi lama a mbumu nyédi.^c

⁸Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê pi ngê doo u pee ngê kîngê vyi té. ⁹Nyââ, daa yoo mb:aa yi l:êê dîy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, ngmênê yoo dono yi l:êê dîy:o, yélini yi mênê dêêpî daa tóó, yélini y:oo nmî Mî daa chââchââ ngópu, kn:aadi te pyu yoo, yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nmî Mî p:uu daa nuw:o nyédi. Nyââ, yoo dono yi l:êê dîy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, n:ii knî y:oo yi pye mî daa chââchââ tumo, ó pi dpî vya ngmê, ¹⁰ó a pyââ ti nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, ó yoo dpî t:âmo t:oo, wop dpodo pyu ngê dpî pyódu t:oo, ó a k:omodanê nyédi, ó k:omodanê mbêmê pi dpî ndyiko t:oo. Nyââ, yinté yélini yi l:êê dîy:o dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u dîy:o ndêndê kópu dyuu daa yi nuu u kópu ngê a tóó. ¹¹Yi kópu nê w:ee ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, u kópu dyuu tpaê u l:êê dîy:o a dpodo kalê noo. Yi kópu mb:aa u l:êê dîy:o nmî Mî u pi nmo kmîmî ngê.

Póól nmî Lémi ka u ngwo ch:anê wo

¹²Nmî Lémi Yesu Kédisu n:aa kwunokwuno ngê, n:ii ngê a dpodo u ntââ ngê dpo pyódu nê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, d:aa pi dódó pyu, u ngwo a ngmîdi noo, u dpodo ñedê a kaa noo.^d ¹³K:omo tpile mwiyé u pi noo a dyede, u ya a nga doo kwo, U kwee nê châpwo, u yoo knî yi p:uu myenoo a dono, ngmênê u kwo nê ch:anê wo, mu kópu u dîy:o daa a lama noo a m:ii, u ngwo u kwo dēnoo a kélîmî.^e ¹⁴Nyââ, nmî Lémi ka ntênê nê ch:anê wo, kópu ndîf a nga ngmê d:uu ngê, a kélîmî ndîf ngê a pyódu ngê, Yesu Kédisu u yoo yi nuu ghi dmi a nódo u ngwo yaa wo. ¹⁵Ala kópu dyuu ndê kópu dyuu, yoo u kwo dny:oo kélîmî, Yesu Kédisu pi dono yoo yi dono chedêchedê u l:êê dîy:o dyámê mbêmê a loo. Nê pi dono yoo yi vy:o pini ngmê, dono kópu d:uud:uu tédê pi yintómu nî t:ee kwólu,^f ¹⁶ngmênê Yesu Kédisu ngê pi knî ye dyimê pywuu ngê pyódu noo, a dono yilî ghêê too, apê, Pi knî y:oo yi kópu nê p:uu paa m:uu y:e, apê, a ka pêdê kélîmî mbê dniye, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷King n:ii daawa pw:onu, chedê ngê myedaawa pyódu, chaa kîgha koo. Yi pini mu ngmîdi yâpwo ndêndê, doo u ntââ daanmî m:uu. Dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, yinté choo ya.

¹⁸Timoti, a tp:ee, kópuni nga d:a d:êê, chi d:uud:uu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê m:uu a vyi tumo, nuw:o ñedê dny:oo ya, Setan p:uu l:êê tédê dny:oo a wêdêwêdê kîgha ngi.^g ¹⁹Nmî Lémi ka

^c 1:7 1 Tim 6:3-4 ^d 1:12 Dpodo 9:15 ^e 1:13 1 Kódin 15:9-10 ^f 1:15 Luukî 19:10

^g 1:18 1 Tim 4:14

mb:aamb:aa ngê chi kêlîmî, dono kópu nangmê d:uu. Pi knî ngmê dono p:uu a nuw:o té, yi kêlîmî ntóó ngê u ngwo pyódu tumo. ²⁰Yi vy:o pi miyó, Haimeneyas pini dê Aleksándê, Setan kóó k:oo wunê nî kaa doo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u pi daapîdny:oo dyede.^h

Ngêpê p:uu kópu dyuu

2 ¹Timoti, a tp:ee, ndî kópu ngma ala. Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê díy:o dny:oo ngêpê. Dpodombiy:e dny:oo ngêpê, nmî Mî myedny:oo kwunokwuno. ²Myenté king yoo yi l:êê díy:o dny:oo a ngêpê, kada pini yintómu yi l:êê díy:o myedny:oo a ngêpê, mu kópu u díy:o ntênê pêdny:oo a tpyuu nmo, mb:aamb:aa ngê u ngwo anmî ya, yoo nmî p:uu daapêdny:oo l:êê. Dnyinté adnya a tpyuu nmomomê, angênté anmî châpu té, nmî Mî chââchââ dpodo ndî ngê nmo amye pyódu. ³Yinté ngêpê mb:aamb:aa, nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté a ka dny:oo a ngêpê. ⁴U yi u ngwo mye kwo, Pi yintómu a yoo vy:o ghê dniye, ndê kópu yintómu yi lama myepaa yaa we.ⁱ ⁵Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê díy:o dny:oo ngêpê, mu kópu u díy:o Yâpwo ndêndê mu ngmîdi a tóó, pi mu ngmîdi u ntââ yoo u kwo yinê dpo kââdî, yi pini Yesu Kêdisu. ⁶Chóóchóó u ghê y:ângo, pi yintómu yi l:êê díy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yi ngwo nmo w:ee ngê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu a kêê k:oo nî kââ. ⁷Yi kópu tpaê u l:êê díy:o a ngmîdi noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo, a ka pê, Chin:aa ndiye kîgha dé, ndê kópu dyuu ye chin:aa tpaê, a ka pêdny:oo a kêlîmî. Pi ngê kîdangê vyi, Nê wunê k:omodanê. A tp:ee, dênîndê k:omodanê, nmî Lémi u ngópu nîndê ndê danê, ndêndê ngê a ngmîdi noo.^j

Pyââ mââ yoo yi kópu dyuu

⁸Mââ n:i knî y:oo yi gha dmi nmî Mî ka y:ee tumo, u pono mye vyápê nyédi, p:aani p:aani yi yéli y:oo yi kêê dmi ntênê dny:oo kapî dé, nmî Mî ka u ngwo dny:oo ngêpê. Yi yéli daa nod:enod:e pyu ngê dny:oo ya, myenté kwopwepe pyu ngê kîdnyingê ya.

⁹Myenté, u ya a nga a kwo, Pyââ yoo nuw:o mbêmê dny:oo taataa, kîdnyingê pyââ mb:aa pyââ mb:aa, myekîdnyingê a mââ kââ. Yi mbodo dyimêdyimê ndî kópu ngê ye kîngê ya, kpile u tpile knî yi l:êê díy:o myenté yi kpîdî knî yi l:êê díy:o ndapî ndî daapîdny:oo kéké,^k ¹⁰ngmênê pi ka vyyuwo ndî kópu ngê ye choo ya. Pyópu n:i knî y:oo dpo, Nmî Mî nmo chââchââ, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê yinté dny:oo ya.^l ¹¹Nmî Lémi p:uu ndiye tédê pyââ yoo tumu dny:oo ya, kada pini yoo yi dnye

^h 1:20 1 Kódin 5:5 ⁱ 2:4 2 Pita 3:8-9 ^j 2:7 Dpodo 9:15 ^k 2:9 1 Pita 3:3-4
^l 2:10 1 Tim 5:10

dmi dny:oo nyêmî dé. ¹²Pyââ knî y:oo mââ yoo kîdnyingê ndiye kîgha dé, myenté ye myekîdnyingê dy:oo, ngmênê tumu dny:oo ya. ¹³Yinté a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê Adam mwiyé a l:âmo ngê, Ivi kuwó a l:âmo ngê.^m ¹⁴Myenté, Setan ngê daa Adam yi dóó, Ivi yi dóó. Yi pyópu p:uu dono u kn:ââ wunê kwo,ⁿ ¹⁵ngmênê nmî Lémi ngê pyââ yoo kóó k:oo myoo kaa té, mu kópu u dîy:o pyââ ngmê ngê nmî Mbwámê yiné tpyó. Pyópu n:ii yoo u kwo a kêlímî té, yoo yi nuu ghi dmi yi nódo a tóó, yi gha dmi nmî Mî ka dpî y:ee t:oo, yi nuw:o mbêmê u pono a vyápê nyédi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té.

Yesu u yoo yi kada pini yoo yi kópu

3 ¹Ndê kópu ngma ala. Nmî Lémi u yoo yi kada yélini a wee, dpodoni u pi ndîi ye dóód ngmê. ²Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi u yoo yi kada pini ngmê ngê nî pyódu, yi pini u dono kîngmê ya. Yi pini u kpâm ngmîdi choo ya, nuw:o mbêmê choo m:ii, chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, pi knî ye pi mb:aa ngê choo ya. Pi my:oo ka vyyuwo u lama choo ya, yoo yi ndiye kîgha u lama myechoo ya.^o ³Yi pini ndapî u mb:aami ngê kîngê ya, daa mbwaa ndanî pyu ndîi ngê choo ya, daa kwopwepe pyu, daa gheteghete pyu ngê choo ya. Yoo yi dyâape nuw:o ngê choo pwapî dé. ⁴U kpâm ghee knî mb:aamb:aa ngê choo y:enê dé, tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo u dnye dny:oo nyêmî, myedny:oo chââchââ. ⁵N:ii ngê u kpâm ghee knî dnyinté adî y:enê dé, nmî Lémi u yoo lónté adî y:enê dé? ⁶Yesu u yoo vy:o pi kamî ngmê kada pini ngê kîngê pyódu, kminté adî mbodo ndîi mbodo ndîi, Setan u nt:anê u ngwo wa yââ, nmî Mî ngê kópuni u l:êê dîy:o Setan kpada ngê, yi pini yinté amye kpada. ⁷Pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, kuwa yéli ye pi mb:aa ngê myechoo ya, kminté daa yi nuu u pi ngê wa pyódu, Setan ngê u ngwo wa mgîmî.^p

Kada pini yoo yi ngêêpî pyu yoo yi kópu

⁸N:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, pi knî ye pi mb:aa ngê myedny:oo ya, yi dêê nkoo miyó miyó ngê kîdnyingê kwo. Daa mbwaa ndanî pyu ndîi ngê dny:oo ya, myenté tpile ndapî yi mb:aami ngê kîdnyingê ya. ⁹Ngmee u kópu n:ii Yesu Kédisu ngê nmo a pywálini ngê, u kwo ntênê dny:oo kêlímî.^q ¹⁰Dini ghi n:ii ngê pi knî ngmê yinté ngêêpî pyu ngê anyi pyépi té, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê mwiyé chi mumu dé. Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, myenté pi ngê dono kópu yi p:uu daadî tpapê knomomê, ye nmî Lémi u yoo vy:o yinté dny:oo dpodo.

^m 2:13 Gen 2:7,22 ⁿ 2:14 Gen 3:6 ^o 3:2-5 Taitas 1:6-9 ^p 3:7 2 Kódin 8:21

^q 3:9 Epeso 3:5-6

¹¹Myenté pyópu n:ii yoo nmî Lémi u yoo vy:o a dpodo nyédi, pi knî ye pyââ mb:aa ngê dny:oo ya, yi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dny:oo a tpyuu dé, kídnyingê pi p:uu danê, myekídnyingê pi dódó.^r

¹²Pini n:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, yi kpâm ngmêngmênté dny:oo ya, yi kpâm gheegheema mb:aamb:aa ngê myedny:oo y:enê dé. ¹³Pini n:ii nmî Lémi u yoo vy:o mb:aamb:aa ngê adí dpodo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê adnyi chââchââ, u kwo adnyi ng:aa, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka kêlîmî p:uu ye adí danê, mywene u ngwo daawa ghê.

Nmî Lémi u yoo ntee dny:oo kwo

¹⁴Timoti a tp:ee, u ya a nga a kwo, Ala ngwo n:uu m:uu ngi, ngmêné ala pweepwee pee nga mwiyé nînê dyede, ¹⁵mu kópu u díy:o kópu ngmê ngê a maa wa a nkoko knomomê, a nuw:o u ngwo any:uu m:uu. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u yoo ntee dny:oo kwo, yi kópu lama ntênê choo ya. Ngomo k:ââ ghi dyuu mbêmê ntee a kwo, nmî Mî u ndê kópu dyuu u yoo knî yi pwo yinté mye kwo. U yoo woni wa tpalê dmi, u kópu dyuu pi knî ye angênté wa pyódu. ¹⁶Yi kópu dyuu daa tédê kópu yuno dnyinêdnyinê, yintoo kópu dyuu w:êê tpémi y:oo daangmê ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Lémi p:uu kópu alanté a tóó,

Pi ngê pyodo,

Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pi knî ye pi mb:aa ngê pyódu ngê.

Enjel knî y:oo m:uu ngópu,

Dyámê wope wope pi knî y:oo u pi mînê nyêmî ngmê,

u kwo a kêlîmî té.

Ala ngwo nmî Mî u nkîgh:ê wumê tóó, u pi ndî ngê myaa pyódu.^s

Pi dódó pyu yoo yi p:uu kópu

4 ¹Nmî Mî u Ghê Dmi u pono ala kópu nmo w:ee ngê, mu dini ghi ngê pi knî ngmê nmî Lémi u kópu dyuu ka mêdaadnyi ng:aa, kmêna mbwee knî yi pono amêdnyi vyápê, Setan u enjel knî ye amyidnyi ng:aa.^t

²Yi yéli adnyi k:omodanê, yoo adnyi dódó, yi dono knî yi l:êê díy:o mywene y:e daadî kwo. ³Pi knî ye yééyéé adnyi kwódukwódu, nté woni ye amyednyi kwódukwódu dé. Ngmêné nmî Mî ngê nté yintómu nmî l:êê díy:o yinê l:âmo ngê, u ntââ anmî pîpî dé. Nyââ, u kwo nmo kêlîmî té, u ndê kópu dyuu nmî lama a kwo. Yi kópu u l:êê díy:o ntini n:ii u díy:o nmo kwunokwuno ngê, u kwódu yé u kópu daangma a tóó, u ntââ anmî pîpî dé.^u ⁴Tpile yilí yintómu nmî Mî ngê mb:aamb:aa ngê l:âmo too, yi kwódu yé u kópu daangma a tóó, yi l:êê díy:o paa kwunokwuno koo, u ngwo paa

^r 3:11 Taitas 2:3 ^s 3:16 Njon 1:14; Mak 16:19 ^t 4:1 2 Tim 3:1; 2 Pita 3:3; 1 Njon 2:18

^u 4:3 Gen 9:3; Lóma 14:6

pîpî téme,^v 5 mu kópu u díy:o nmî Mî u kópu mbêmê myenté u kwo ngêpê u l:êê díy:o, yi ntini dé mb:aamb:aa ngê nmo dpî pyaa dmi.

Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa

6 Kópuni dyuu d:a d:êê té, yi kópu dyuu mwó knî ye wanyi tpaê knomomê, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa ngê anyi ya. Ndëndé kópu dyuu n:ii ka nyi kélîmî mbê wo, p:uu chi nuw:o, yiné wa wêdêwêdê kalé ngi. 7 W:êê tpémi yi danêmbum knî ye nama a ng:aa, nmî Mî u pi y:i daa t:a, yi kn:ââ anyi wunê kwo. Nmî Mî p:uu dpodo u l:êê díy:o u ntââ ngê chi ya.^w 8 Mbêpê pyu n:ii mbêpê p:uu a ndiye yédi, mbêpê tédê kada dp:uu ghê, dyámê mbêmê u pi ndîî ngê u ngwo dpî pyódu, ngmênê nmî Mî p:uu ndiye ndîî kópu ngê a tóó, pi ngê ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, nt:u ala ngwo dpî kaalí, mu dini ghi ngê myoon:aa kaalí. 9 Ndé kópu yila, pi yintómu yi lama choo ya.^x 10 Yi kópu u l:êê díy:o dpodombiy:e nmo dpodo nyédi, dpodombiy:e myino mgínî vyîmî nyédi. Yâpwoni ghê a t:a, vyîlo yi pini p:uu nmî nuw:o dmi a kwo, pini n:ii pi yintómu yi Mbwámê ngê pyodo. Yélini yi k:ii u kwo nmo kélîmî té, kóó k:oo wa kaa nmo. 11 Yi kópu p:uu chi ndiye kîgha dé.

12 K:omo tpile nyi pi kamî, ngmênê pi knî y:oo mbwódo kîngê m:uu ngi. N:ii yoo nmî Lémi ka a kélîmî té, yi yéli y:oo l:êê ghi mb:aamb:aa m:uu dny:oo mumu dé. Mb:aamb:aa ngê ye chi danê, yi nuu ghi dmi nódó dny:oo ya, nmî Lémi ka ntênê chi kélîmî, dyâape m:uu kîngmê ya, mu kópu u díy:o pèdny:oo a nj:ii ngi. 13 Wunté al:ii nînê tóó, nmî Mî u puku pee pi knî yi ngêédí cha a kpââ dé, yi kakêmé ye chi chámêchámê dé, ye myechi dêêpî, u dí nmye anê lê. 14 Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi kêê dmi mêmê a yé tumo, ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nga a vyu, dpodoni u l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê yi ngwo a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó.^y 15 Yi kópu knî yi p:uu nuw:o dpodombiy:e choo kwo, yoo yi ngópu myechi d:uud:uu dé, ala kópu m:uu paa vyi y:e, Kî pini nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa ngê ka pyodopyodo. 16 Nyóó nga cha a vyuwo, yi ndiye kîgha tédê nangmê kn:aadi. Yinté kópu chi d:uud:uu dé, nmî Mî kóó k:oo u ngwo any:uu ghê, myenté yélini nga adnya a ng:aa, kóó k:oo amyimî ghê dmi.

Yoo dyêédí dyêédí yi cháachââ

5 1 Nmî Lémi u yoo vy:o pi mbwee ngê ngmêdí kn:aadi knomomê, dnye ndîî ngê u kwo nangê mbwólu, ngmênê mî k:ii dpî chápu ngi, nuw:o ngê dpî wátí ngi. Pi kamî yoo mwó ngê dpî pyódu té,^z 2 pyâawe yoo mye ngê dpî pyódu té, pyââ kamî yoo ñîdê ngê dpî pyódu té, yi p:uu nuw:o dono ngê kêê nangê t:oo.

^v 4:4 Gen 1:31; Dpodo 10:15 ^w 4:7 1 Tim 6:20 ^x 4:9 1 Tim 1:15 ^y 4:14 2 Tim 1:6; Dpodo 8:17 ^z 5:1 Lev 19:32

Kuknwe knî ye vuywo

³Kuknwe n:ii yoo yi ngêêpî pyu daa pyede, chi châachââ dé, nmî Lémi u yoo ye dny:oo vuywo. ⁴Ngmênê kuknwe n:ii tp:oo módó tp:oo mââ yoo a kwo, ó u kee yoo mye kwo, yi yéli u kwo dny:oo vuywo, ndîf kópu ngê ye choo ya. Dini ghi n:ii ngê tédê ngê dnya a ya, ye ntee doo a vuywo, yinté u nkwo u kwo dny:oo vuywo. Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yi kópu dny:oo d:uud:uu. ⁵Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, u nuw:o nmî Mî p:uu a kwo, w:êênî ngídî vy:o u kwo a ngêpê yédi, ⁶ngmênê kuknwe n:ii dnyinté a ya yédi, chóó u nuu u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, k:omo tpile ghê a t:a, ngmênê u ghê dmi wunê dê pw:onu. ⁷Yinté kópu ye chi kwódukwódu dé, kminté daa yoo yi nuu u kuknwe ngê wa pyaa dmi. ⁸Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, yi yoo knî ye dny:oo vuywo, yi yoo njini knî ye ntênê dny:oo vuywo. N:ii ye daa vuywo yédi, dono kópu ndîf yu d:uu, nmî Lémi u kópu daa nyêmî ngê. Yélini u kwo daa kélímî té, yintoo dono daa d:uud:uu ngópu.

⁹Daa kuknwe yintómu nmî Lémi u yoo vy:o dny:oo dpodo, ngmênê kada pini knî y:oo dny:oo myeme dé. Alanté pyópu u ntââ. U m:ââ wonoy:a u pwo, pi ngmidi p:uu yéé wo, ¹⁰pi knî y:oo alanté kópu p:uu dny:oo tpaê, Tp:ee dmaâdî knî ye dpîmo a vuywo, pi my:oo knî ye dpîmo a vuywo, nmî Lémi p:uu dpodo pyu knî ye dpîmo a vuywo, ngópuch:anê knî ye myedpîmo a vuywo, dye ghi yintómu kópu mb:aa dpîmo a d:uud:uu dé.^a

¹¹Ngmênê kada pini knî y:oo kuknwe lvulu yoo kîngê dpodo kalê t:oo, mu kópu u díy:o yéyéé u yi y:e m:uu adî kwo knomomê, nmî Lémi p:uu dpodo wa kpípî ngmê, ¹²kópuni u kwo mwiyé wa vyi ngmê, k:omo tpile ngê ye wa pyódu, yoo yi p:uu u ngwo adnyi danê. ¹³Myenté ngomo k:oo ngomo k:oo módó adnyin:aa koko, dono ndîf amyednyin:aa d:uud:uu, pi knî yi p:uu adnyin:aa danê, daa yi k:oo ghê ye adnyin:aa mbumu, daa yi kópu knî yi p:uu ye amyednyin:aa mbumu.^b ¹⁴Yi kópu u l:êê díy:o u ya a nga a kwo, Kuknwe lvulu yoo mēdny:oo yéyéé, myedny:oo tpetpe, yi chóó yi p:aa knî ye mēdny:oon:aa vuywo, mu kópu u díy:o yélini nmî p:uu a d:uu nyédi, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e.^c ¹⁵Yi kópu nga d:a d:êê, mu kópu u díy:o kuknwe lvulu ngmê knî y:oo maa ndêndê wunê a kuwo ngópu, Setan u maa p:uu kêdê ghê dmi.

¹⁶Pyópu n:ii nmî Lémi ka a kélímî, u yoo vy:o kuknwe ngmêchoo kwo knomomê, ye vyílo yi pyópu yi kuknwe ka yichoo vuywo, ndapîni nmî Lémi u yoo knî y:oo wiki k:oo a kéké ngópu, yinté kuknwe ka d:uudpî nî. Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, yinté kuknwe knî ye yi ndapî choo lèpî.

^a 5:10 Hipîlu 13:2 ^b 5:13 2 Tes 3:11 ^c 5:14 1 Kódin 7:9

Kada pini yoo yi myeme

¹⁷Nmî Lémi u yoo vy:o kada pini n:ii knî y:oo yoo mb:aamb:aa ngê a y:enê tumo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ dé. N:ii yoo dye ghi yintómu a dêêpî nyédi, yoo mye ndiye kîgha tumo, pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ dé, ndapî ye myedny:oo yémî. ¹⁸Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,
komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Kópu m:uu ala,

Pi módó daa dpodo yédi,

u dpodo u pywuu dpo ngee.^d

¹⁹Pi ngmê ngê nmî Lémi u yoo vy:o kada pini ngmê p:uu yipe tee kópu angmê t:ee knomomê, u kwo ng:aa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê pi miyó pyile knî y:oo yinté kópu mu ngmîdi yi pini p:uu angmê vyi knomomê, ye ye dpî ng:aa mb:anê. ²⁰Kada pini n:ii ngê yinté ngmêdê kn:aadi knomomê, nmî Lémi u yoo knî yi ngîma dpodombiy:e dpî ghââ kwéli, pi yintómu u ngwo paa nkîngê mbê dniye.^e ²¹Timoti a tp:ee, yi kópu nkéli ndîî kópu. Chóó Lémi u ngîma, Yesu Kédisu u ngîma, yi enjel yoo mye yi ngîma, yi kópu nga d:a d:êê, a dnye ntênê dpo nyeni. Ghêlî k:ii pi nangmê ghââ kwolo, ngmênê yi kópu ntênê dpo pyw:eeni, yi pini ndêndê ngê u ngwo dpî wáti ngi. Myenté yoo úyóó nangê chámê, ngmênê l:êê ghi ngmîdi mbêmê chi y:enê dé.

²²Pi ngmê u pwo ngêê dê límîlímî ngê kidingê yé dê, nmî Lémi u yoo yi kada pini ngê límîlímî ngê kidingê pyódu. Yi pini u l:êê ghi mwiyé daanyi mumu knomomê, u kuwó dini ghi ngê dono kópu angmê mî d:uu, ye nyi kn:ââ. Kn:aa pini u dono yinté m:uu kîngmê kaalî, d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê chi ya. ²³(Ngmênê ala kópu nangê vyi, u ya a nga a kwo, Pi mb:aa ngê nî pyódu, u l:êê díy:o mbwaa ndanî ngê kêê daanê t:oo. A tp:ee, mbwaa ntee mbwaa nye ndanî ngê, wain knî my:oochi ndanî, mu kópu u díy:o ngm:oo dnyinté a ya yédi, yinê píchoo wêdêwêdê kîgha ngi.) ²⁴A tp:ee, pi ngmê kada pini ngê límîlímî ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o pi knî ngmê yi dono kópu yoo yi lama a pyede, yi myeme daa dpodo ndîî, ngmênê woni yoo tumutumumu a dono nyédi, díyo yoo vy:o tââ wa kaa dmi. ²⁵Myenté yoo woni knî y:oo kópu mb:aa yoo yi ngópu a d:uud:uu tumo, woni knî y:oo kópu mb:aa tumutumumu a d:uud:uu tumo, ngmênê díyo tââ wa kaa dmi.

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

6 ¹Nmî Lémi u yoo vy:o yélini wop a dpodo té, yi kada pini yoo ntênê dny:oo chââchââ dé, mu kópu u díy:o yi l:êê díy:o pi ngê nmî Mî u pi

^d 5:18 1 Kódin 9:9-11 ^e 5:20 Epeso 5:11

daapaa dyênê ngê, nmî Lémi Yesu u pi myedaapaa dyênê ngê.^f ²Yi kada pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, u pi têtê ngê ye kîngê pyódu, kîngê vii ngmê, Nmî kada pini nmî mbwó ngê dê pyódu, mēdaanmî chāâchāâ. Ngmênê dpodombiy:e p:uu dny:oo dpodo, mu kópu u dîy:o yi pini nmî Lémi ka mye kêlîmî, u nuu ghi yi nódo a tóó. Yi kópu dyuu pi knî ye chi tpaê dé, yi p:uu myechi ndiye kîgha dé.^g

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu, yélini ndapî p:uu a nuw:o nyédi

³Pini n:ii ngê yoo kn:aa kópu p:uu adî ndiye kîgha dé, nmî Lémi Yesu Kédisu u ndê kópu dyuu u wépi wa puwâ, yi pini k:omodanê pyu. Kópuni nmî Mî p:uu nmo tpaê too, yinté pini ngê yi kópu u wépi myoo puwâ.^h

⁴Yinté pini ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ngmênê kópu d:uuwodê w:ee. U nuw:o kwolo ngmê, kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu a kwopwepe yédi. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dpî numo chámê té, numo ka a ní:ee kapî nyédi, numo ka a peede tpaê nyédi, alanté a nuw:o nyédi, dpo, Wu yéli y:oo a dódó nmo. ⁵Yi k:omodanê pyu knî y:oo pi knî ye ndê kópu daa tpaê tumo, yoo yi nuw:o dmi u ngwo dpo kwele dmi, dye ghi yintómu numo ka a kwopwepe nyédi. Nyââ, yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, dpo, Ndáápi ngê wanmî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye.ⁱ

⁶Nmî Lémi Yesu ngê ndáápi ngê d:uuwodê pyódu nmo, ngmênê kópu mb:aa nmî l:êê dîy:o dpo d:uu, nmî nuw:o dmi dpo ngmêê, u l:êê dîy:o nmîmo, Tpileni nmî ngópu a pyede, nmo u ntââ ngê a pyede.^j ⁷Dyámê mbêmê kn:ââ mbwii módó ntee nmî taa dniye, tpile dpîp:ongmê núwo, dini ghi n:ii ngê anmî pw:oo dmi, yinté módó amoo lee dmi, tpile daangmanmî núw:o. ⁸Yi kópu u l:êê dîy:o nté nmî ngópu adî ya, kpîdî nmî ngópu amyaa ya, ye u ntââ mbêmê anmî ya.^k ⁹Ngmênê n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ndîî ngê nmî pyaa dmi, yi kópu ngê yi yéli dpo lvêêdî té. Dnyinté a nuw:o nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Tpile yilî nmî pwila. Yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi a kwo nyédi, yi l:êê dîy:o a kpa nyédi, maa ndêndê u ngwo dpî kn:aadi ngmê, yi chóó ndiya dp:uu ghîpî dmi.^l ¹⁰N:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ngê nmî pyaa dmi, dono yilî dpî d:uu ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o woni yoo nmî Lémi u yoo vy:o pwii dniye, u kwo mēdaa kêlîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu.^m

Póól ngê Timoti ntee dpodo kwólu

¹¹Timoti a tp:ee, nmî Mî p:uu nye dpodo, u l:êê dîy:o yinté pini ngê nangê pyódu. Pi mb:aa ngê chi ya, nmî Mî p:uu nuw:o choo kwo, u kwo chi kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono cha a vyîmî dé, mi nangê knî. ¹²Nmî Lémi p:uu dpodo têtê dpodombiy:e

^f 6:1 Taitas 2:9-10 ^g 6:2 Pilimon 1:16 ^h 6:3 2 Tim 1:13-14; Nkal 1:6-9 ⁱ 6:5 2 Tim 4:3-4
^j 6:6 Pilipay 4:11-13; Hipîlu 13:5 ^k 6:8 Prov 30:8 ^l 6:9 Prov 28:22 ^m 6:10 Epeso 5:5

chi dpodo, u l:êê dîy:o ghê kamî nga wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi nyoo, nmî Lémi ka nyi kélímí mbê wo, pi yilí yi ngíma yenye, Yesu Kédisu ka dí kélímí mb:anê, vyílo yi pini nmî Lémi ndëndê. ¹³⁻¹⁴Nmî Mî ngíma nga nînê danê, u dnye mb:aamb:aa ngê chi nyêmí. Wodaa tóó, tpile yintómu yi ghê dmi daapê t:a, ngê myedaapê t:a. Tp:oo Yesu Kédisu ngíma nga myenínê danê, p:uu ntênê chi dpodo, nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê Pontiyas Paléti ngê doo a kóté kîgha, u kwo ntee doo a ndê danê, yinté myecha a ya. Nyââ, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê chi dpodo, u dí wéni n:ii ngê wa a diyé.ⁿ ¹⁵Nmî Mî ngê yi wéni wunê a ngmidi ngê, yi ngwo Yesu nmo amêdê dy:ââ. Yi kópu daawa têd:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî kada pini ndëndê, yintoo pini daamo a tóó. Kada pini yintómu u maknopwo a pyede, king yintómu yi king ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo chaa kîgha ngê.^o ¹⁶Ntee a tóó, pi yinté daamo a tóó. Doo u ntââ daawa pw:onu, chóó u wuu ndîf a pil:apil:a, doo u ntââ pi ngê daadî y:enê. Pi ngmê ngê doongê módu, doo u ntââ pi ngê myedaawa m:uu. U pi ndîf ngê pyépi koo, dye ghi yintómu choo a y:enê nmo.^p

Nmî Lémi u yoo vy:o ndáapi knî yi kópu

¹⁷Yesu u yoo vy:o yélini yi nté ndapî ndîf, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Yoo nmyi maknopwo nangê ngmâno. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nté ndapî yi p:uu kîngê kwo, kminté wa dóó nmyo. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, pini n:ii ngê a yeede nmoo. Yipi, Daa mtîkó pyu, u yi u ngwo a kwo, A yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.^q ¹⁸Yipi, Nmyi nté ndapî ndîf ngê ntee a tóó, nmyi pi ka vuyuwu ndîf ngê yinté myechoo ya. Yipi, Dmyinê mb:aamb:aa, yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê yeedeyeede dé. ¹⁹Yinté adnyi d:uud:uu knomomé, ye nmî Mî ngê mbóó p:uu ghê kamî ngê ye amímê wumo, daawa dóó té.^r

Póól u nd:uu tpapê

²⁰Timoti a tp:ee, kópuni dyuu nmî Mî ngê nga a kpo, ntênê chi d:uud:uu dé, yoo mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé. N:ii knî y:oo pi knî ye a tpapê ngópu, yipu, Tumu kópu ngmê nmyi lama choo ya, yi yéli ye namê ng:aa. Daa nmî Mî u kópu dyuu ye tpapê ngópu, k:omodanê kópu dyuu ye tpapê ngópu.^s ²¹Yélini yi nuw:o dmi yi tumu kópu p:uu a wee, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuyuwu.

Wu u dí.^t

ⁿ 6:13-14 Njon 18:36-37; 19:11 ^o 6:15 Tpyuu 17:14 ^p 6:16 Ex 33:20 ^q 6:17 Luukí 12:20
^r 6:19 Mát 6:20 ^s 6:20 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 ^t 6:21 2 Tim 2:18

2 TIMOTI

Póól ngê Timoti ka pweepwee pee ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Timoti. Póól modoon:aa dpodo, Yesu u pi pi knî ye modoon:aa tpaê. U kuwó dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo myombó mê km:êê ngópu. Yi ngwo Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Timoti ka mye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee. Póól ngê pweepwee pee daam:uu d:êê ngê, ala u kuwókuwó pweepwee pee.

1 ¹Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Kópuni wunê a vyu, Yesu Kédisu ngê ntiye ngê, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímî té, ghê kamî nmo a kpo. Yi kópu dyuu tpaê u l:êê díy:o pi knî ye dy:ââ noo.

²Timoti a tp:ee, nuu ghi ntênê a nódo a tóó. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

Póól ngê Timoti u ngwo mêtê wêdêwêdê kwólu

³Timoti a tp:ee, Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê. A kn:ââ knî y:oo ntee dnyimo a cháâcháâ, yinté myinê cháâcháâ, u maa d:oo kn:aadi ngê. L:êê díy:o n:aa kwunokwuno ngê, myenté w:êênî mgídi vy:o l:êê díy:o u kwo myinê ngêpê yédi.^a ⁴Dini ghi n:ii ngê munê kuwo nyoo, a l:êê díy:o munyoo a mbê. Yi kópu n:aa nuw:onuw:o, u ya a nga a kwo, M:aa m:uu ngi, w:aa u ngwo anê pyw:oo. ⁵Yesu Kédisu ka munyinê kélímî mbê wo, yi kópu mye anîné nuw:onuw:o. Ngêpyââ Lówisi, mye Yunisi k:ii ntee a kélímî mbê knopwo, a lama ka tóó yinté my:ee kélímî.^b ⁶Yi kópu u l:êê díy:o nga mênîné tpaê, dini ghi n:ii ngê a kêê dê mêmê nê yé doo, dpodoni u l:êê díy:o nmî Mî ngê u ntââ ngê a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. Ndyuw:e k:ii dpî widi, kîngê pw:onu. ⁷Nmî Mî ngê chóó u Ghê Dmi nmî mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê daa nkîngê pyu ngê dpî pyódu nmo, ngmênê u wêdêwêdê nmî mênê dpî yé, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo u ngwo dpî yââ, nmî chóóchóó myenmîné tpyuu nmoo.^c

⁸Nmî Lémi p:uu dpodo têtê nama a nkîngê, pi knî ye u pi cha a tpaê. K:omo tpile u pi tpaê u l:êê díy:o mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê a l:êê

^a 1:3 Dpodo 24:16 ^b 1:5 Dpodo 16:1 ^c 1:7 Lóma 8:15

díy:o kídangê nkíngê mb:anê. Nmî Lémi p:uu dpodo têdê ntee n:aa mgîní vyímî yédi, yinté myecha a mgîní vyímî, nmî Mí ngê u ntââ ngê u ngwo wa a pyódu ngi.^d ⁹Yiné a ngmídi nmoo, kóo k:oo kaa nmoo, chóo u yoo ngê pyódu nmoo. Daa nmî chóo nmî l:êê ghi dmi yi díy:o a ngmídi nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, chóo u nuw:o ngê a ngmídi nmoo. Dyámê pê ghêlí dèpèngê l:âmo ngê, yi ngwo doo a nuw:onuwo nmo, apê, A Tp:ee ngê a kêê k:oo yiné amî kaa té.^e ¹⁰Ala ngwo yi kópu nmî dye ghi ngê dè pyódu, nmî Mbwámê Yesu Kédisu nmî l:êê díy:o pwene, mède pii wo, pwopwo u wêdêwêdê u ngwo chedê ngê, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^f ¹¹Yi kópu tpapê u l:êê díy:o nmî Mí ngê a ngmídi noo, pi knî ye dy:ââ noo, a ka pê, Chin:aa ndiye kîgha dé.^g ¹²Yi kópu u l:êê díy:o n:aa mgîní vyímî, ngmênê dínî nkíngê, mu kópu u díy:o pini n:ii p:uu a nuw:o nî kââ, a lama pini, daawa dóo nè. Dpodoni íedê a kaa noo, chedê ngê daawa pyódu. A lama ka tóo, Nmî Lémi u yoo knî ye ada a vuywo, u dí, wéni n:ii ngê wa a diyé. ¹³Kópuni dyuu a kwo nyiné ny:ee too, úuw:o íedê ntênê dny:oo ya. Ntee noo a dpodo, yinté myecha a dpodo. Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdí nyoo, u kwo chi kélîmî, u nuu ghi nódoo choo ya.^h ¹⁴Kópu dyuu ndéndê n:ii lama a kwo, nangmê ngmêê, pi knî ye ntênê chi tpapê dé. Nmî Lémi ngê ghéni n:ii dmi nmo a kpo, u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo chi dódó.

Pi pyile knî yi p:uu kópu dyuu

¹⁵Lama kíyedê tóo, Esiya Wee u kwo tpémi yintómu kpeme a ka dè yaa dmi, Paikilas pini dè Hémokenes yinté a ka myaa pyaa knî.ⁱ ¹⁶Ngmênê Onésipódas kpeme a ka daa yaa wo. K:omo tpile mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê a l:êê díy:o mywene u ngwo daa ghê wo, daa ng:êêntómu ngee noo. Yi kópu u l:êê díy:o nmî Lémi ka yi pini mupwoknî dny:oo ch:anêch:anê. ¹⁷Dini ghi n:ii ngê Lóma a loo, a nmy:uu kn:ââ u ngwo a chópu, u dí mbwa k:oo mîné pyw:ee noo. ¹⁸Myenté dini ghi n:ii ngê Epeso nipi nyipu a dpodo, lama kíyedê tóo, mb:aamb:aa ngê y:i doo a ngêêpî nè. U ya a nga a kwo, Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ka ntênê paa ch:anê we.

Mgîní vyímî u kópu dyuu

2 ¹Timoti a tp:ee, Yesu Kédisu p:uu dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u díy:o vyílo u wêdêwêdê mbêmê nye dpodo. ²Pi yilí knî ye ngópu munoo a dèêpî. Pi knî ngmêdpo ngmídi ngi, n:ii knî y:oo daawa dóo ngi. A kópu dyuu yi nuwo dpî kwéli, yoo pèdny:oon:aa ndiye kîgha dé.

³Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, u lede ntee tpile ngê nmo pyede, Setan p:uu nmo l:êê té. Yi l:êê têdê nangmê mbêpê, myecha a

^d 1:8 Lóma 1:16 ^e 1:9 Epeso 2:8-9; Taitas 3:4-5 ^f 1:10 Hipílu 2:14-15 ^g 1:11 1 Tim 2:7
^h 1:13 Taitas 1:9 ⁱ 1:15 2 Tim 4:16

mgîni vyîmî. ⁴Ledeni u nuw:o chóó u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, doo u kada pini u nuu u pi ngê dpî pyódu, ngmênê n:ii u nuw:o l:êê p:uu a kwo yédi, u kada pini ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. ⁵Dini ghi n:ii ngê tp:ee dmâádîma a mbêpê nyédi, n:ii ngê mbêpê u kópu dyuu dpî pwââ, k:omo tpile kada dp:uu ghê, ngmênê u mbêpê u pywuu d:uuwodê ngee.^j ⁶Pini n:ii yâpwo tédê dpodombiy:e a dpodo yédi, vyílo yi pini ngê yi ntini nt:u mwiyé dpî d:uu.^k ⁷Yi dyimê pywuu pyile knî yi p:uu cha a nuw:o, nmî Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu ngi, kópu yintómu u ngwo anyiné w:ee té.

⁸Yesu Kédisu dyimê pywuu ngê nga myenîné pyépi. King Dépidi u tii ínedê pini ngmê, ngmênê doo mgîni vyîmî, mye pwene. U kuwó dini ghi ngê kpêênî mède pii wo. Yi kópu pi knî ye noo a tpaépê.^l ⁹Yi kópu u l:êê díy:o mbwa k:oo anî kwo, yiné ye, Nê ngê dono ndîî ngmê d:uu ngê. K:omo tpile mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê nmî Mî u kópu dyuu daa mgîmî ngópu, p:aani p:aani pi knî y:oo mîné nyêmi ngmê.^m ¹⁰Yi kópu u l:êê díy:o dono yintómu nîné vyîmî too. Yélini nmî Mî ngê myedê ngmidi too, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u pi mye ny:ee y:e, u kwo kêlîmî mbê dniye, kóó k:oo nipi paan:aa ghê kmêle, dye ghi yintómu u k:ii nipi paan:aa ya kmêle.ⁿ ¹¹Ndê kópu ngma ala,

Yesu Kédisu ntee pwene,

nmî nuw:o dono yinté mye pwene.

Ntee a pii wo, yinté amêno pii dmi,

u k:ii nipi anmîn:aa ya.^o

¹²U l:êê díy:o dono vyîmî daanmî yé knomomê, ye u pi ntoo, nmî pi dmi yintoo ngê wamî pyódu.

Anmo wópu knomomê, u nkwo wa wópu nmo.^p

¹³K:omo tpile wanmî dóó knomomê,

ngmênê daawa dóó nmo,

mu kópu u díy:o kópuni wunê a vuy,

daawa téd:a.^q

Nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa

¹⁴Nmî Mî ngîma pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi, Kópu nt:u kópu knî yi p:uu numo ka namê kwopwepe. Yi kwopwepe ngê yoo d:uudpî ngee, ngmênê dpî dyênê té.^r ¹⁵Dpodombiy:e chi dpodo, nmî Mî ka pi mb:aa ngê paa pyédi, ala kópu m:uu paa vyi ngê, A dpodo pyu mb:aa, ndê kópu dyuu ntênê a tpaépê ngê. Yi kópu u l:êê díy:o mywene nga daawa ghê.^s ¹⁶N:ii knî y:oo k:omodanê kópu a tpaépê tumo, kpeme ye chi yââyââ. Yinté kópu knî y:oo yoo nmî Mî u maa p:uu daa kapî tumo, kn:aa máádi

j 2:5 2 Tim 4:8 k 2:6 1 Kódin 9:7,14 l 2:8 Lóma 1:3-4 m 2:9 Pilipay 1:12-14

n 2:10 Kílosa 1:24 o 2:11 2 Kódin 4:11 p 2:12 Mát 10:33 q 2:13 Lóma 3:3-4;

Num 23:19; Taitas 1:2 r 2:14 Taitas 3:9 s 2:15 Taitas 2:7-8

p:uu dpî kaa t:oo. ¹⁷Ghîmî péé pi p:uu ntee a kmaapî yédi, yi kópu dyuu ngê yoo yinté dpî dyênê. Yélini yi kópu knî yi p:uu a danê nyédi, yi vy:o ala pini dê a kwo mo, Haimeneyas pini dê Piletas. ¹⁸Yi tpódu y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, pi knî ye yipu, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmo kélímî mbê dniye, yi ngwo nmo pii dniye, kn:aa pyidepyide daamu a tóó. Yi kópu mbêmê yi tpódu y:oo pi woni yi kélímî dyênê tumo. ¹⁹Ngmênê nmî Lémi u yoo daawa dyênê t:oo, wa dêê knî, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka u yoo u ngomo ntee tpile ngê a kwo. Dini ghi n:ii ngê u ngomo wó, k:ââ pââ dyuu wêdêwêdê ngê kaa too, doo u ntââ pi ngê u dînê daawa ghodo. Yi ngomo p:uu kópu miyó a t:a, ngmê alanté,

Nmî Lémi u lama u yoo a kwo,

myomoni alanté,

N:ii ngê dpo, Nê nmî Lémi u yoo vy:o pini ngmê,

yi pini ngê dono kópu kîngmê d:uu.^t

²⁰Dyimê pywuu ngma ala. Máâwe ndîi u ngomo k:oo d:ââ mwee dêdê ghêdê, dyêêdî daa ngmidi. Woni silîpê ngê l:âmo tumo, woni nkól ngê l:âmo tumo, naa ndîi u dye ghi ngê yi tpile u ngwo dpî pwii dmi. Woni yi pee ngê l:âmo tumo, woni têtê ngê l:âmo tumo, yi pi dmi daa ndîi.^u

²¹Nmo yinté tpile dé, nmî Lémi u d:ââ mwee ntee tpile ngê nmo pyede. Pini n:ii yi kn:aadi te kópu knî yi p:uu daadî nuw:o, d:ââ mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu, nmî Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. Dpodoni u pi ndîi nmî Lémi ngê u yi u ngwo adî kwo, Yi pini ngê choo dódó, u ntââ wadî dódó. ²²Yinté pini ngê chi ya, kópuni pi kamî knî yi nuu u kópu ngê a pyede, nangmê d:uu. Nmî Lémi ka pi mb:aa ngê chi ya, u dpodo p:uu nyi kele, nangê dóó. Yoo yi nuu ghi dmi nódo choo ya. Yélini yi p:uu tupwó daa t:a, nmî Lémi ka mye ngêpê nyédi, yi yéli yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi dmyinê ya. ²³Kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu kwopwepe ngê kêê nangê t:oo. Lama kîyedê tóó, yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu a d:uu nyédi. ²⁴Nmî Lémi p:uu nye dpodo, kidingê kwopwepe, nuw:o mbêmê chi ndiye kîgha dé, lîmîlîmî ngê ye nangê nod:e.^v ²⁵Yélini m:uu adnyi d:uu, nuw:o ngê chi wátiwáti dé. Ndoó apê nmî Mî ngê yi nuw:o dmi wa a ngmêê té, u ndé kópu dyuu yi lama u ngwo wa yââ. ²⁶K:omo tpile Setan ngê wunê a ngîmî too, u pono a vyápê té, ngmênê ndoo apê ala ngwo kwulo aményinê pwaa té, mb:aamb:aa ngê amêdnyi nuw:o.

Yoo dono ngê u ngwo wa pyaa dmi

3 ¹Timoti a tp:ee, ala kópu lama choo a ya. Dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni adî dyimêdyimê, yoo dono ngê wa pyaa dmi.^w ²Yi ngwo yi chóó yi kópu knî yi p:uu adnyi nuw:o, nté ndapî yi mb:aami ngê wa pyaa dmi, yi chóó yi pi dmi adnyi kmîmî dé, adnyi chaa, yoo yi

^t 2:19 Njon 10:14-15 ^u 2:20 Lóma 9:21 ^v 2:24 1 Tim 3:3 ^w 3:1 1 Tim 4:1

pi dmi adnyi dyede dé, yi pye mî knî ye daadnyi ng:aa, nmî Mî daadnyi kwunokwuno, myedaadnyi chââchââ.^x ³Pi ka vyyuwo yi lama daadí ya, pi ye daadí ch:anêch:anê, adnyi pi p:uu danê, gheteghete u yoo ngê adnyi ya, numo p:uu adnyi l:êê, kópuni mb:aamb:aa dé, daa yi nuu u kópu ngê adnyi ya. ⁴Adnyi pi dódó, daa nuw:o mbêmê adnyi m:ii, adnyi mbodo ndîi mbodo ndîi, yi chóó yi pi dmi adnyi kmímî dé. Yi chóó yi pono adnyi vyápê, nmî Mî u nuu ghi dnyinté yi nódó adí ya. ⁵Yi komo knî y:oo nmî Lémi adnyi chaa kîgha, ngmênê u wêdêwêdê yi gha vy:o daadí ya. Yinté yéli ye kpeme dpî yey.^y ⁶Yinté pini knî ngmê p:o p:o dpî lee dmi, pyââ knî ngmê yi pee dpî kaa t:oo. Pyópuni yi pee dpî kaa t:oo, nuw:o yi mênê daa tóó, yi dono yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, dono kópu yilí yi nuu u kópu ngê a pyede. ⁷Yi pyópu yoo dye ghi yintómu a ndiye nyédi, ngmênê doo u ntââ ndê kópu dyuu yi lama daawa yââ. ⁸Yichip pi miyó, Njanes pini dê Njambîdes, pipi kópu mbêmê mbwudu ngma a chaa ngópu, Mósisi p:uu u ngwo ntee dnya a d:uu, pi dódó pyu yoo yinté ndê kópu dyuu p:uu mye d:uu nyédi. Dnyinté a nuw:o té, nmî Lémi ka daa kêlímî té. ⁹U yi y:e a kwo, Pi yintómu nmî pee nmî kaa té, ngmênê wa dêê dmi, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo yi l:êê ghi dmi wa m:uu t:oo, awo, Yi mbodo dmi podo dé. Njanes pini dê Njambîdes Mósisi ka mbwudu chapí ngê ntee daa nî knopwo, yi yéli yinté wamye dêê dmi.

**Póól ngê Timoti ka u ngwo a vyu, D:aa pi dódó
pyu, pi dódó pyu ngê kidangê pyódu**

¹⁰Lama kîyedê tóó, d:aa pi dódó pyu ngmê. Dye ghi daadîi ngópu noo a dpodo, yoo myenoo a ndiye kîgha dé. Kópuni u l:êê dîy:o n:aa dpodo yédi, lama wunê a yaa wo. Lama kîyedê tóó, nmî Lémi ka ntênê n:aa kêlímî, yoo yi nuu ghi dmi a nódó mye tóó. Lama kîyedê tóó, nmî Lémi p:uu dpodo têdê dono yilí noo a vyîmî, u dpodo u wépi dîpî puwâ. ¹¹Kópuni dono Antiyóka, Yikóniyêm, Lisitída a nga a pyaa dniye, lama kîyedê pyede. K:omo tpile yi dono kópu ndîi a nga a pyaa dniye, ngmênê nmî Lémi ngê yi kêlê mêdê dyé noo.^z ¹²Nyââ, n:ii ngê u yi adí kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, Yesu ntee pini ngê nî pyódu, yi pini p:uu yoo adnyi d:uu, p:uu adnyi dono.^a ¹³Pi dono yoo, pi dódó pyu yoo yi k:ii, kópu dono yilí adnyi d:uud:uu, y:ay:a wa pwiyé dmi, Setan ngê adí dódó dé, yoo u nkwo adnyi dódó. ¹⁴Timoti a tp:ee, yinté pini ngê kidangê pyódu. Kópuni nyinê ndê too, yi kópu knî ye nyi kêlímî mbê wo, ndê kópu ngê nga dny:oo ya, mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii nmee a ndiye kîgha ngi, dpîp:o dóó nyoo, k:omodanê kópu nga dpîp:o vyu.^b ¹⁵Nuw:o mê diyé we, dini ghi n:ii ngê tp:ee têdê ngê nyoo a ya, nmî Mî u kópu dyuu p:uu nyoo a ndiye. Yi kópu dyuu ngê nmî Mî ka maa nmo yinê dpo kêma, Yesu

^x 3:2 Lóma 1:29-31 ^y 3:5 Mát 7:15,21; Taitas 1:16 ^z 3:11 Dpodo 13:50; 14:5,19-20
^a 3:12 Njon 15:20 ^b 3:14 2 Tim 2:2

Kédisu ka u ngwo nmo kélîmî té, u l:êê dîy:o kóó k:oo wa kaa nmo. ¹⁶Yi kópu yintómu nmî Mî u wêdêwêdê mbêmê a d:êê tumo. Yi kópu dyuu mbêmê yoo nmo ndiye kîgha too, yélini dnyinté a nuw:o nyédi, yi kópu dyuu mbêmê nmo wátiwáti too. Yi kópu dyuu mbêmê yoo yi dyâape myino pwapî too, maa mb:aa p:uu nmo kapî too.^c ¹⁷Pini n:i nmî Mî p:uu a dpodo yédi, yi kópu dyuu choo a kpââ, kópu mb:aa yilî yintómu, u ntââ yi pini ngê u ngwo adî d:uud:uu dé.

Póól ngê Timoti u dpodo u l:êê dîy:o u ngwo wêdêwêdê kwólu

4 ¹Timoti a tp:ee, nmî Mî ngîma myenté Tp:oo Yesu Kédisu u ngîma, kópu nga ngmênîné tpaê. Dini ghi n:i ngê Yesu Kédisu wa a diyé, u pi ndî ngê wa pyódu, wa kóté kalê nmo. Yélini mwiyé pw:oo dniye, wa kóté kalê té, yélini yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té.^d ²Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu pi knî ye chi tpaê. K:omo tpile nga adnya a ng:aa, ó daadnya a ng:aa, ngmênê ye chi tpaê. Yélini dnyinté a nuw:o nyédi, chi wátiwáti dé. Yélini a dono nyédi, yi dono ye chi kwódukwódu dé. Yélini mb:aamb:aa ngê maa p:uu a wee, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi ndiye kîgha dé, modo l:âmo lîmîlîmî ngê kîdangê ngêpa.^e ³Ala ngwo dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê yoo ndê kópu dyuu ka daadnyin:aa ng:aa, u yi y:e adî kwo, Kn:aa kópu knî m:uu nmî nyêmî. Yi ngwo n:i knî y:oo yi nuu u kópu dé ye adnyi tpaê dé, vyîlo yi yéli ye adnyi ng:aa.^f ⁴Nmî Mî u ndê kópu dyuu u wépi wa pwaa ngmê, w:êê danêmbum knî yi p:uu adnyi nuw:o. ⁵Ngmênê yinté pini ngê nangmê pyódu. Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê chi nuw:o, dono cha a vyîmî dé, pi knî ye nmî Lémi u kópu dyuu chin:aa tpaê dé, ntênê p:uu chi dpodo.

Póól, Timoti ka u pwopwo p:uu u ngwo doo d:êê

⁶A chóó a p:uu kópu nga ngmênîné tpaê. Pi knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê ntee dpî yé t:oo, Chóó Lémi u ngwo dpî châpu ngmê, daa kêmakêma dyámê nîné kuwokuwo, yinté n:aa pyodopyodo, Chóó Lémi u pi u ngwo anî knî. ⁷Mbêpê tédê dpodombiy:e noo mbêpê, dîpî kede wo, u ndê kópu dyuu d:ongê ngmópu. ⁸A dpodo u pywuu ngê mbóó p:uu kîyedê t:âât:ââ nê, Chóó Lémi ka d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê u ngwo an:uu pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê ntênê wa kóté kalê nmo, a pywuu u ngwo a ka wa a kê. Ngmênê daa a mo. Yélini yi k:i nmo t:âât:ââ, nmî pywuu dmi kwodonkwodo nmo wa a kê.^g

Póól ntee doo mgîni vyîmî

⁹Timoti, u ya a nga a kwo, Lîmîlîmî ngê a ka dpo pwiyé. ¹⁰Dimas ngê a kuwo noo, Tesalonika loo, mu kópu u dîy:o u nuw:o dyámê u kópu knî

^c 3:16 2 Pita 1:21 ^d 4:1 Dpodo 10:42; Lóma 14:9-10 ^e 4:2 Dpodo 20:20,31

^f 4:3 1 Tim 4:1 ^g 4:8 Tpyuu 2:10

yi p:uu a kwo. Kîdesens Nkalásiya Wee u kwo loo, Taitas Dalîmesiya Wee u kwo loo. ¹¹Luukî mu ngmidi a p:uu ayedê t:a. Mak amîm:aa dpo ngépi, u k:ii nipi dpo lee cho, mu kópu u dîy:o a dpodo têdê yinë pîchoo ngêêpî nê.^h ¹²Tikikas Epeso kînf dy:ââ ngê.ⁱ ¹³Dini ghi n:ii ngê Tîdówas nê kuwo ngê, a nkuwo kpídî puku dmi péé Kapas u ngomo k:oo nê kuwo doo, u kwo dpo ngee dé, a ka dpo núw:o dé. A puku dmi n:ii tpile tp:oo too pee ngê l:âmo tumo, yi yi dmi a nga mb:aamb:aa ngê a kwo.^j

¹⁴Pini n:ii ngê nkéli chêêpî pee ngê tpile a l:âmol:âmo too, Aleksándê, a pi yono dyênê ngê. Nmî Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u.^k ¹⁵Nga cha a vyuwo, kîngê dyênê ngi. Kópuni noo tpaê dé, d:ud:umbiy:e doo u nuu u kópu ngê pyaa dniye, a ka doo a kwopwepe.

¹⁶Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê mwiyé a kóté kalê noo, pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, a pyipe knî y:oo a mo a kuwo noo. U ya a nga daa kwo, Nmî Mî ngê ntââ ye dpo vy:ee ngê. ¹⁷Pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, ngmênê nmî Lémi a nkîgh:ê vyîlo yidoo kwo, yinë doo wêdêwêdê kîgha nê. U yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi nê ngê a kópu dyuu ye vyi ngê, yi yéli y:oo ny:ee y:e. Nmî Lémi ngê wodêpê ngee noo, ye a vyeé têdê pí dy:ââ noo, layóni knî y:oo pí ma noo.^l ¹⁸Yi ngwo ntee a ngee noo, dono yintómu yi kêlê yinté amye dyé nê, kóó k:oo amî kaa nê. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, chedê ngê kîngê pyódu. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpaê

¹⁹Akwila cha Pîdisila ye a mb:aamb:aa dpî yéni, Onésipódas mupwoknî ye a mb:aamb:aa myoo yéni.^m ²⁰Edastas Kódin nê kuwo ngê, Tîdopimas Militas nê kuwo ngê, mu kópu u dîy:o doo a mbii.ⁿ ²¹Yópu ndîf u dye ghi ghêlf k:ii kîngê d:ii, u ngwo dpo pwiyé.

Yupulas, Pudens, Lainas, yi pini pyile knî yi k:ii nmî mb:aamb:aa nga dpo dy:ââ, nmî tîdê Kílódiya ngê u mb:aamb:aa nga myeda dy:ââ. Yélini nmî Lémi ka al:ii wunê kêlîmî té, yi mb:aamb:aa nga myedê dy:ââ ngmê.

²²Nmî Lémi nga choo a vyuwo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo. Wu u dí.

^h 4:11 Dpodo 15:37-39 ⁱ 4:12 Epeso 6:21-22 ^j 4:13 Dpodo 20:6 ^k 4:14 1 Tim 1:20; Lóma 2:6 ^l 4:17 Dpodo 23:11; 27:23 ^m 4:19 Dpodo 18:2-3 ⁿ 4:20 Dpodo 19:22

TAITAS

Taitas daa Nju pi ngmê, ngmênê Póól p:uu dpîmo dpodo. Njedusalem nipi lee knopwo, (Nkalásiya 2:1-3) u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani nipi dpîmon:aa paa. Dini ghi n:ii ngê Póól Epeso doon:aa ya, Taitas Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, u yi u ngwo doo kwo, Taitas ngê a ka mêtê kâádí téné. Taitas ngê yi kópu d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê Póól ka mêtê diyé wo. (2 Kódin 7:6)

U kuwó dini ghi ngê Póól mbwa k:oo doon:aa kwo, Lóma. (Dpodo 28:30-31) Dini ghi n:ii ngê pwii wo, p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo. Yi ngwo Taitas Póól p:uu mêtê kele, dyámê ngmê mbêmê nipi lee knopwo, u pi Kíditi. Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé, yed:oo kn:aa p:aani doon:aa dpodo. U kuwó dini ghi ngê Taitas ka ala pweepwee pee y:i mîné dy:ââ ngê.

1 ¹Mw:ââkó Taitas, nê Póól, Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo, myenté Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu noo.

Yinê a ngmídi noo, a ka pê, Yélini nê ngmídi ngê, a Tp:ee u pi ye chin:aa tpapê, a kópu dyuu ndêndê ye chin:aa tpapê, ²ghê kamî u ngwo wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Mwiyémiwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê yi ghéni dmi u pi nmî l:êê díy:o a vyu. Dêpwo a k:omodanê, ³u dye ghi ngê u kópu dyuu mbêmê yi ghéni dmi u pi nmî nyongo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê díy:o nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo.

⁴Taitas a tp:ee, nmî Lémi ka ntee n:aa kélímî, ndêndê ngê yinté u kwo my:ee kélímî. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Mbwámê Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vyuwo, nuw:o ngmídi ngê dny:oo a pyépi.^a

Kada pini pyw:êmi u kópu dyuu

⁵Ala kópu u l:êê díy:o Kíditi nê kuwo nyoo. Dpodoni dip:e chedê ngê, ñyóó moo chedê ngi, p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o kada pini dpo pyw:ee té, yi kada dpî kaa té. Yi kópu p:uu kópuni nga nê vyu, chi nuw:onuw:o. ⁶Pini n:ii kada pini ngê anyi pyépi, u dono kópu kîngmê ya, u kpâm ngmídi choo ya, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi p:uu pi knî y:oo alanté kópu dny:oo tpapê dé, Daa ndapî chedêchedê u yoo, myedaa ngópu dé,

^a 1:4 2 Kódin 8:23

nmî Lémi ka a kélímî té.^b ⁷Nyââ, pini n:ii nmî Mî u dpodo p:uu kada pini ngê anyi pyépi, u dono kîngmê ya, yoo mbwódo kîngê m:uu té, mbodo l:âmo límílimî ngê kédangê ngêpa, daa mbwaa ndani pyu ndîi, daa gheteghete pyu, nté ndapî yi mb:aami ngê myekîngê ya.^c ⁸Yi pini u mênê dêêpî choo ya, pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê choo vuyuwo, kópuni mb:aamb:aa dé, u nuu u kópu ngê dny:oo ya. Chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, kópu mb:aa yichoo d:uud:uu dé, nmî Mî u nuu u pi ngê choo ya. ⁹Ndêndê kópu dyuu n:ii nmye n:uu vuyu, yi kópu p:uu u nuw:o ntênê choo kwo, yoo yi ndiye kîgha u l:êê díy:o u ntââ mbêmê u ngwo wa yââ, n:ii knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yi kópu dyuu nmî ngmêê, yi pini yi pwo paa lee we.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁰Yélini yi lama ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, vyílo yi yéli kada pini ngê chi pyépi dé, mu kópu u díy:o pi dódó pyu yilí a m:ii. Yi yéli yi vy:o woni Nju tpémi, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye, daa yi lama a mbumu nyédi, u yi y:e a kwo, Nmî Lémi u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo cháâcháâ dé. ¹¹Yi yéli ye yi kópu dpî kwódu yó, mu kópu u díy:o daa ndêndê kópu dyuu pi knî ye a tpaê tumo, kn:aa máadi p:uu myaa kaa t:oo. U yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ndapî ndîi nmo pèdny:oo a kuwo. Mywenemywene u kópu ye d:uud:uu ngmê. ¹²Wunê Kîditi pi ngmê ngê ala kópu yi p:uu a d:êê ngê, apê, Kîditi tpémi dye ghi yintómu a k:omodanê nyédi, a mgeemgee nyédi, a fúknweñuknwe nyédi, chii w:ââ ntee tpile ngê a pyede. ¹³Kópuni a vuyu, ndê kópu. Yi kópu u l:êê díy:o pi dódó pyu yoo ntênê mícha a wátíwátí dé, nmî Lémi ka ndêndê ngê mēpaa kélímî mbê dniye. ¹⁴Yipi, Nju tpémi yi w:êê danēmbum dé mēnamē nyepēnyepē dé. Yipi, Nmyi dêêpî kópu dyuu mēnamē cháâcháâ dé. Yipi, N:ii knî y:oo a vyi tumo, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye. ¹⁵Yi yéli y:oo pi knî ye nté woni a kwódukwódu tumo, yinê ye yi ntini knî y:e Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi, ngmênê k:omodanê kópu yila. N:ii Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, doo u ntââ nté ngmê ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Ngmênê yoo dono, yélini nmî Lémi ka daa kélímî té, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a pyede. K:omo tpile nté woni dpî kpîpî t:oo, ngmênê yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu té, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi dono dé, l:êê ghi dono yinê ye mb:aamb:aa dé. ¹⁶Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi nmî lama a tóó, ngmênê yi l:êê ghi dmi mbêmê nmo w:ee ngê, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Doo u nuu u kópu yilí a d:uud:uu ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, doo u ntââ kópu mb:aa daangmêwa d:uu ngmê.^d

^b 1:6 2 Tim 2:24-26 ^c 1:7 1 Tim 3:2-7 ^d 1:16 2 Tim 3:5; 1 Njon 1:6; 2:4

Pyâawe mâawe yoo yi kópu dyuu

2 ¹Taitas a tp:ee, ndê kópu dyuu lama a kwo. Yi kópu mbêmê yoo chi ndiye kîgha dé. ²Mâawe knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu dé, mbwaa ndanî têtê namê ghétighéti, pi knî ye pi mb:aa ngê dmyinê ya, nuw:o mbêmê dmyinê m:ii. Yipi, Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê dmyinê kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono dmyina a vyîmî dé.

³Myenté pyâawe knî ye yipi, Nmyi lama choo ya, dye ghi yintómu nmî Lémi ngîma nmye m:ii té, namê pi u pi dyede, wain ndanî nmyi nuu u kópu ngê kîngê pyódu. Yipi, Yepe kamî yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê ndiye kîgha dé, ⁴yi moo mupwo mupwoma yi nuu ghi dmi yi nódo dny:oo ya, ^e ⁵mb:aamb:aa ngê ye dny:oo vuywo, nuw:o mbêmê dny:oo m:ii, dono kópu yi p:uu daapíchoo ya, yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. Yinté mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî Mî u kópu dyuu p:uu dono kópu daapaa vyi y:e.

Pi lvulu yoo yi kópu dyuu

⁶Myenté pi lvulu knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu nmyo. ⁷Taitas, kópu mb:aa yi ngópu yilî chi d:uud:uu, u nkwo adnya a nj:ii ngi. Mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé, nangmê kn:aadi, yi ndiye kîgha, têtê kópu ngê nga kîngê pyódu.^f ⁸Dye ghi yintómu ye chi ndê danê, mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu té, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e, mywene y:e paa ghê we.^g

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

⁹Wop dpodo pyu yoo yi kada pini knî ye dny:oo ng:aa, yi nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé, yi dnye dmi kîmîdny:oo vye,^h ¹⁰yi tpile kîngmê t:âmo ngmê, ngmênê mb:aamb:aa ngê yi p:uu dny:oo dpodo, kîngê dóo t:oo. Kópuni yilî a d:uud:uu tumo yi l:êê dîy:o, nmî Mbwámê Chóó Lémi u kópu pi knî ye kópu mb:aa ngê dny:oo pyépi.

Mb:aamb:aa ngê ya kmêle, Yesu u ngwo t:âat:âa koo

¹¹Nmî Mî ngê kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu nê diyédíyê kalê té, a kêê k:oo nî kaa té. ¹²U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo yi dono yi kuwó kée téne, mgîdî u yoo yi nuu u kópu dé dny:ii d:ii téne. U yi u ngwo a kwo, Ala dini ghi ngê a yoo yi nuw:o dmi a p:uu dny:oo a kwo, yi chóóchóó dny:oo a tpyuu dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé.ⁱ ¹³Yinté ya kmêle, kuwókuwó wéni u ngwo t:âat:âa

^e 2:4-5 Epeso 5:22 ^f 2:7 1 Pita 5:3 ^g 2:8 1 Pita 2:15 ^h 2:9 1 Pita 2:18

ⁱ 2:12 1 Njon 2:16; Epeso 1:4

koo. Yi wéni ngê nmî Mbwámê Yesu Kédisu u pi ndî ngê wa pyódu, pini n:ii nmî Yâpwo ngê a tóó.^j ¹⁴Nmî l:êê dîy:o chóóchóó a y:ângo, dono kwulo a pwaa nmoo, tupwóni nmî p:uu doo ya, a ghêê ngê, chóó u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo. Ala ngwo u yi nmo a kwo, Kópu mb:aa yilî nmî d:uu.^k

¹⁵Yi kópu yilî yi lama chi kîgha. Yi kada pini ngê nî pyódu nyoo, mbwódo kîngê m:uu ngi, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi wátíwátí dé.^l

Yesu Kédisu ngê kamî ngê ntee pyódu nmoo

3 ¹Taitas a tp:ee, pi knî ye kópuni ny:uu vyi too, ye moo vyilê té, yipi, Kada pini knî ye dmyinê ng:aa, kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé.^m ²Yipi, Pi u pi nangmê dyênê, kwopwepe ngê kêê nangê t:oo, pi yintómu knî ye dmyinê mb:aamb:aa, nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kmîmî.ⁿ ³Nmî Lémi u yoo vy:o ghêlî k:ii dpîp:o ghê dniye, yi ngwo nmî Lémi nmî lama dêpwo a ya, u dnye dênmee a nyêmi, nmî nuw:o dmi kwolo ngmê ngê dnya a ya. Nmî chóó nmî pono nmîmo a vyápê, nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi dnya a kwo. Dono ngê nmee a ya, nmîmo a ñ:ee kapî, pi knî ye nmee a diya, nmo myednya a diya.^o ⁴Yinté nmee a ya, ngmênê nmî Mbwámê Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye,^p ⁵kóó k:oo u ngwo kaa nmoo. Daa nmî kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, nmî dono yilî ghêê too, chóó u Ghê Dmi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. ⁶Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, chóó u Ghê Dmi nmî mênê yó. ⁷Yi yeedeeyeede mbêmê Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, ala ngwo nmî lama ka tóó, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^q ⁸Ndê kópu yila. Yi kópu dyuu pi knî ye ntênê chi tpapê dé, ntênê yi lama paa yaa dniye. Yélini Chóó Lémi ka a kélímî té, u ya a nga a kwo, Kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. Yi kópu dyuu ye chi tpapê dé, yoo mb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi. ⁹Ngmênê kwopwepe tédê yi vy:o kidingê ghê, n:ii knî y:oo yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi a dówodówo tumo, nuw:o kédangê y:ee ngmê. Yélini yoo déêpî kópu dyuu p:uu a kwopwepe nyédi, ye namê ng:aa, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî y:oo yoo daawa wêdêwêdê kalê t:oo, noko módó a kwopwepe nyédi. ¹⁰N:ii ngê u yi u ngwo adî kwo, Yoo nî chaa, woni yoo a pee nê kaa té, yi pini ka dpî kwódu ngi. Nye daawa ny:ee knomomê, myombó u kwo moo kwódu ngi. Nye myedaawa ny:ee knomomê, yed:oo kpeme u kwo dpî yey.^r ¹¹Lama u ngwo wa yââ, anye, Kî pini u nuw:o kwolo ngmê, u dono knî yi l:êê dîy:o chóóchóó ka ndyíkondyíko.^s

j 2:13 Pilipay 3:20 k 2:14 1 Pita 2:9; Epeso 2:10 l 2:15 1 Tim 4:12 m 3:1 Lóma 13:1-7;
1 Pita 2:13-14 n 3:2 2 Tim 2:23-25 o 3:3 Epeso 5:8-9 p 3:4-5 Njon 3:5-7
q 3:7 Mát 25:34 r 3:10 Mát 18:15-17 s 3:11 1 Tim 6:3-5

Póól u nd:uu tpapê

¹²Daa kêmakêma Nikopolis n:aa lêpî, yópu ndî dye ghi ngê y:i anîn:aa ya. Dini ghi n:ii ngê Atimas pini dê Tikikas nga angmênê dy:ââ, yi ngwo límîlímî ngê y:i a ka dpo pwiyé.^t ¹³Pini n:ii u lama dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, Sinas, Apolosa k:ii tpileni u yi y:e maa p:uu adî kwo, dpo ngee dé, u ngwo modo dy:ââ dé.^u ¹⁴Nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê dny:oo a dpodo, u ntââ mbêmê yi chóó u ngwo adnyi ya, ngópuch:anê yoo myedny:oo ngêêpî dé. Módó kîdnyinga a lîme, dny:oo a dpodo.^v

¹⁵Yélini a p:uu wunê pyede, yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. Nmî pyipe yoo yélini nmî Lémi ka y:i wunê kêlímî té, nmî mb:aamb:aa ye dpî yéni.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Wu u dí.

^t 3:12 Epeso 6:21-22 ^u 3:13 Dpodo 18:24 ^v 3:14 Epeso 4:28

PILIMON

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê, pi ngmê u pi Pilimon, Póól u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól p:aani p:aani loo, myenté Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê. Dpodoni doo dódó, Nju tpémi daa yi nuu u kópu ngê pyodo, wod:oo Póól ngîmî ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:a. Lóma lede knî y:oo yi kêlê dyé ngópu, mbwa k:oo km:êê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Lóma dy:ââ ngópu. (Dpodo 21-28)

Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma doon:aa ya, pini n:ii Pilimon p:uu wop dpîmo dpodo, Onésimas, yi pini mbêpê wo, Lóma loo. Póól y:i mínê pyw:ângo, u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Póól ka yimî vyu, kwo, Pilimon ka kîni mbêpê wo, wod:oo Póól ngê pweepwee pee ngmê d:êê ngê, Onésimas ka y:ângo, kwo, Pilimon ka dpî núw:e.

Yi dini ghi ngê yi l:êê ghi alanté doo a ya, wop dpodo pyu n:ii dpîmo mbêpêmbêpê, u kada pini ngê mēdpîmo mumu knomomê, u ntââ d:ud:umbiy:e pî vyâ. Póól ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pilimon ngê Onésimas vya ngê, u yi u ngwo doo kwo, U dono mbodo kn:ââ vuywo kée ngê, u lama choo ya, Kî nmî mbwó.

Pweepwee pee n:ii u kwo dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee.

¹Nê Póól, Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo al:ii anîné kwo, nmî mbwó Timoti k:ii al:ii anyinê tóó mo. A mbwó Pilimon, ala pweepwee pee nga nîné dyede. Yesu Kédisu p:uu ntee n:aa dpodo, yinté p:uu my:ee dpodo. ²Nmî tîdê Apiya ka a mb:aamb:aa dpî yéni, nmî mbwó Akipas ka a mb:aamb:aa myoo yéni, pini n:ii u k:ii Setan p:uu nipi nmo l:êê té. Yesu u yoo yélini ngomo k:oo wunê wuwó ngê, a mb:aamb:aa ye myoo yéni. ³Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo.

Pilimon u l:êê dîy:o Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴A mbwó Pilimon, dini ghi n:ii ngê n:aa ngêpê yédi, l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê,^a ⁵mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e nye kêlîmî, myenté u yoo yi nuu ghi dmi nódo mye tóó. ⁶L:êê dîy:o alanté nîné ngêpê yédi, yélini yi k:ii nmî Lémi ka nmye

^a 1:4 Lóma 1:8-9

kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u kópu mb:aa yintómu nmyi lama dny:oo ya.^b ⁷A mbwó, nmî Lémi u yoo yi nuu ghi dmi nódó a tóó, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nye pyépi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nê pyw:ângo, a nuu u kópu yinyinê d:uud:uu too.

Kópuni Póól ngê Pilimon ka dmy:ee ngê

⁸⁻⁹Yesu u yoo yi k:ii nmî nuu ghi dmi nódó a tóó, u l:êê dîy:o kópu nga ngmênîné dmyinê. Yesu Kédisu ngê kada pini ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o kópuni yi kópu mbêmê nga anê vyi knomomê, doo u ntââ a wépi daanyinê puwâ. Ngmênê yi kópu mbêmê kópu nga dênîné tpaê. Nê Póól, vy:enevy:ene kêpa n:aa kwo, myenté Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo anîné kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nîné kwunokwuno ngi, ¹⁰Mw:ââkó, a tp:ee Onésimas dpodombiy:e nangê kpada. Yi pini mbwa k:oo a ka a loo, u mí ntee pini ngê u ngwo nî pyodo, Yesu u yoo vy:o nî kââ.^c ¹¹Wunê dnyinté m:uu doo a dpodo, ngmênê ala ngwo u nuw:o kédê ngmêê, a p:uu mb:aamb:aa ngê ka dpodo, u ntââ mb:aamb:aa ngê m:uu amyedîn:aa dpodo.

¹²U nuu ghi a nódó dnyinté daa tóó, ngmênê nga mênîné dyede. ¹³U ya a nga doo kwo, Nê mgîmî, a p:uu pîchoo dpodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo. Al:ii w:iin:aa tóó, ntee p:ee ngêêpî nê, u ya a nga doo kwo, Onésimas ngê yinté pèdo ngêêpî nê. ¹⁴Ngmênê kêle, daanê mgîmî, myenté u l:êê dîy:o dyaa nga daanê chedê. Yi kópu ñyóó lama a tóó, a ka dpo vyi ngi, a ka anyinê dy:ââ, ó daanyinê dy:ââ?^d

¹⁵⁻¹⁶Onésimas ngê kópuni d:uu ngê, ndoo apê kópu mb:aa ngê nga wa pyódu. Mwiyé nmodo pyu ngê doo a ya, dye ghi daa daadîî m:uu dèpwo a dpodo, ngmênê ala ngwo mwó ngê dè pyódu, m:uu amaan:aa dpodo, u k:ii nipi adpîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. A nuu u pi ngê ntee dè pyódu, nuu u pi ngê yinté amyimî pyódu, mu kópu u dîy:o m:uu adîn:aa dpodo, nmî Lémi u yoo vy:o mwó ngê amyedîn:aa ya.

¹⁷A mbwó, nmî Lémi p:uu nipi nyipu a dpodo. Yi kópu u l:êê dîy:o, nga wanê nî knomomê, ntee a ka anyin:aa a vyuwo, Onésimas ka yinté myecha a vyuwo. ¹⁸Apê dono nga ngmê d:uu ngê, ó napî ngmê t:âmo ngê, yi kópu a chóó wanî l:âmo. ¹⁹Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê, yi ndapî a chóó miy:e am:aan:aa wumo. Ngmênê a mbwó, kópu ndîî l:êê dîy:o wunê nga ngmênê d:uu ngê, nmî Lémi u yoo vy:o n:uu kaa nyoo, ghê kamî u ngwo nyinê pyw:ângo.^e ²⁰Nyââ, a mbwó, kópuni nga d:a dmyinê, dpo d:uu ngi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nipi nye dpodo mo. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu.

^b 1:6 Kílosa 1:9 ^c 1:10 Kílosa 4:9 ^d 1:14 2 Kódin 9:7 ^e 1:19 Nkal 6:11

²¹Ala pweepwee pee nga d:a d:êê, mu kópu u díy:o a lama ka tóó, kópuni nga d:a dmyinê, ntênê wanyi d:uu, kópu mê yilí amy:ii d:uu té.
²²Myenté ngomo k:oo ngomo ghi a l:êê díy:o ngmêdpo l:âmo ngi, mu kópu u díy:o a lama a tóó nmî Mî ngê nmyi ngêpê wa a ny:ee té, mbwa k:oo wa pw:ii nê, nmye wa a dy:ââ nê.^f

Póól u nd:uu tpapê

²³Pini n:ii k:ii Yesu Kédisu u l:êê díy:o mbwa k:oo nipi nye kwo mo, Epapídas, u mb:aamb:aa nga da dy:ââ,^g ²⁴myenté yélini yi k:ii nipi nmo dpodo té, Mak, Adistakas, Dimas, Luukî, yi tpóknî y:oo yi mb:aamb:aa nga myeda dy:ââ ngmê.^h

²⁵Nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi gha dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo.

Wu u dí.

^f 1:22 Pilipay 1:25 ^g 1:23 Kílosa 1:7; 4:12 ^h 1:24 Kílosa 4:10; 2 Tim 4:10-11; Dpodo 16:10

HIPÎLU

Yesu p:uu kópu dyuu Nju tpémi ye

Nkéli dnye ngê ala puku dmi u pi Hebrews, nmînê nmo Hipîlu. Ala puku dmi pini n:ii ngê d:êê ngê, chóó u pi daa d:êê ngê. Wunê Yesu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, yi nuw:o dmi alanté doo a ya, apê ngmênê, Póól ngê yinê d:êê ngê. Yélini ye ala puku dmi dy:ââ ngê, yi yéli Nju tpémi, n:ii dé Yesu u yoo vy:o ghê dniye. Yi ngwo Nju tpémi y:oo enjel yoo dnyimo cháachââ dé, Mósisi u kópu dyuu dnyimo cháachââ, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ndîi kópu ngê ye myedpîmo ya. U yi y:e dêpwo kwo, Yoo Yesu ka dny:oo kêlîmî. N:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u yi u ngwo dêpwo kwo, Nju tpémi y:oo Yesu u yoo mêtê diyédiyé kalê téne. Yi kópu u l:êê díy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi ngwo ye dy:ââ ngê.

Kópu kamî n:ii Chóó Lémi ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê

1 ¹A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó wunê n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi yéli y:oo nmî kn:ââ knî ye daa kópu ngmîdi dnyimo a tpapê, ye dnyimo a mgongo, ntênê ye myednyimo a danê, ²ngmênê nmî dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, u Mî komo nmo yinê mî kââ. Vyîlo yi pini Chóó Lémi k:ii tpile yintómu nipi l:âmo ngópu. Kuwókuwó wéni ngê tpile yilî yintómu yi kada pini ngê vyîlo ayi pyódu.^a ³Tp:oo p:uu nmo w:ee ngê, nê, Chóó Lémi u pi ndîi, dyââpe p:uu daangma a t:a. Chóó Lémi ntee a tóó, Tp:oo ndéndê mye yinté. Tpile yilî yintómu knî ye vyîlo yiwunê vyyuwo, chóó u kópu mbêmê wunê mbêpê kîgha té. Dini ghi n:ii ngê nmî dono chedé too, u Mî ka mêtê diyé wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo.^b

^a 1:2 Njon 1:3; Kílosa 1:16 ^b 1:3 2 Kódin 4:4; Kílosa 1:15

Enjel yoo yi pwo, Chóó Lémi Tp:oo a tóó

⁴Pi woni knî y:oo enjel yoo mb:aamb:aa ngê a chââchââ tumo, ngmênê nmî Mî Tp:oo u pi ndîî, enjel yoo yi pi dmi têtê. Nmî Mî Tp:oo kada mê tóó, enjel yoo kuwó mê pyede.^c ⁵Chóó Lémi ngê Tp:oo u pi ndîî ngê pyódu ngê, kwo,

Nyi a tp:ee,
ngmênê enjel ngmê ka daa vyu,
Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dí pyódu.
Myenté enjel ngmê p:uu daa vyu,
A tp:ee ngê wa pyódu, u mî ngê anî ya.^d

⁶Tp:oo Kaa dyámê mbêmê ghêlí dèpê dy:ââ ngê, Mósisi ngê komo alanté a kââ, ala kópu a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi u enjel knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ.

⁷Chóó Lémi u kópu enjel knî yi p:uu puku yedê alanté a tóó,
Yópu límí ntee a dpodo nódó,
enjel yoo Chóó Lémi p:uu yinté a dpodo nyédi.^e

⁸Ngmênê Tp:oo p:uu Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,
Yâpwo ndêndê, dye ghi yintómu nyoo anyi y:enê, chedê ngê daawa pyódu.

Nyoo ntênê anyi y:enê.^f

⁹L:êê ghi mb:aa nuu u l:êê ghi dé, yoo dono u yi nga daa kwo.
Yi kópu u l:êê díy:o yâpwo ndêndê, nyâpwo ngê a ngmidi nyoo,
nga mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, w:aa u ngwo nyinê pyw:ângo,
myipe knî y:oo yintoo w:aa dèpê pyw:ee ngópu.

¹⁰Ala kópu mye tóó,

A Lémi, mwiyémiwiyé dini ghi ngê dyámê pê nyi l:âmo ngê,
ngêê dê y:oo mbóó nyi l:âmo ngê.^g

¹¹Yi tpile yilí yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê chedê ngê daanyi pyódu.

Kpídî ntee mbwee ngê dpî pyódu,
mbóó dyámê yinté mbwee ngê amye pyaa knî.

¹²Pi ngê u kpídî ntee dpo kmongo, ntee myoo ngmêê,
tpile yilí yintómu yinté am:ii ngmêê té,
ngmênê ntee nye tóó, dye ghi yintómu yinté anyi ya, daanyi dyênê.

¹³Chóó Lémi ngê enjel ngmê ka daa vyu,
Mî ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.
Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té,
nyí yodo u maknopwo waní yé té.^h

^c 1:4 Pilipay 2:9 ^d 1:5 Psalm 2:7; Hipîlu 5:5 ^e 1:7 Psalm 104:4 ^f 1:8 Psalm 45:6-7
^g 1:10 Psalm 102:25-27 ^h 1:13 Psalm 110:1

¹⁴Tp:oo ka yi kópu u mo vyu, enjel ngmê ka daa vyu. Tp:oo kada a tóó, enjel yoo kuwó a pyede. Enjel yoo ghê dmi dé, Chóó Lémi p:uu a dpodo nyédi. Yi dpodo tédê dpodo tédê dpí dy:ââ té, yélini yi mbwámê ngê Tp:oo pyodo, y:oo a ngêêpí tumo.ⁱ

Ng:aa t:emî, nmî Mbwámê p:uu

2 ¹A tîdê mbwó yoo, daa enjel ngmê nmî Mbwámê ngê vyílo yi pyodo, ngmênê Chóó Lémi Tp:oo vyílo yi pyodo. Yi kópu u l:êê díy:o kópuni ndéndê nmyi ny:ee tumo, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o dé, kminté maa ndéndê wanmyi kn:aadi ngmê. ²Dêêpí kópuni dyuu enjel kní y:oo Mósisi ka a núw:o tumo, doo u ntââ nmî kn:ââ kní y:oo daapí kée tumo. N:ii ngê yi dêêpí kópu dyuu dêdpímo chââchââ, pi kní y:oo yi pini dnyimo kpadakpada.^j ³Enjel yoo yi pi dmi tédê, nmî Mbwámê u pi ndîi. Nmî Mbwámê daanmo châpu knomomê, ye angénté wanmí pyaa dmi. Nmî Lémi yoo vy:o dpímo a kwo, chóó p:uu ye dpímo a danêmbum. N:ii kní y:oo u kópu dyuu a ny:ee tumo, yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo y:oo pyódu tumo. ⁴Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí nmî vy:o dnyimo chapí, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo u ngwo myedê pyódu ngê. Nmî vy:o n:ii yoo nmî Mbwámê ka a kélímí té, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê dpodo dyêêdí daa ngmídi a dódó tumo. Chóó Lémi chóó u pono a vyápê yédi, u yoo yi dpodo íedê dpodo íedê dpí kaa té.^k

Yesu nmî Mbwámê ndéndê, nmo ntee pini

⁵Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê nmî kada pini ngê pyódu ngê, enjel yoo nmî kada pini ngê daa pyódu too. ⁶Puku yedê alanté a tóó, A Lémi, tpileni nyi l:âmo too, ndîi dé, pi tédê, lukwe díy:o yi p:uu nyinê nuw:o. Pi tédê, lukwe díy:o ye nyinê vuyuwu.^l ⁷Yoo yi pi dmi ndîi ngê nyi pyódu too, enjel yoo yi maknopwo chono nyi yé too. Yoo yi pi dmi nyi km:êê too, ⁸tpile yilí yintómu yi y:enê pyu ngê nyi pyódu too. Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, Chóó Lémi ngê yoo tpile yilí yintómu yi y:enê pyu ngê pyódu too, tpile dêpêngmê kuwo ngê. Ngmênê ala ngwo yoo yi maknopwo tpile woni daa pyede, nmî dnye dmi daa yi ng:aa. ⁹Ngmênê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Daa dye ghi daadîi u pi tédê ngê doo a ya, enjel yoo yi pi dmi yi maknopwo, nmî l:êê díy:o u ngwo pwene, ngmênê ala ngwo u pi ndîi ngê maa pyódu. Doo wélíí

ⁱ 1:14 Psalm 91:11; Dpodo 12:7 ^j 2:2-3 Hipílu 12:25 ^k 2:4 Mak 16:20; 1 Kódin 12:4,11

^l 2:6-8 Psalm 8:4-6; 1 Kódin 15:24-27

mgîni vyîmî, pi yintómu yi l:êê díy:o pwene, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, Tp:oo u ngwo nmo a dy:ââ ngê.^m

¹⁰ Chóó Lémi ngê tpile yilí yintómu kí l:âmo ngê, yinë a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê díy:o a pyede. Yi kópu u l:êê díy:o u ntââ mbêmê kmungo, Yesu mgîni vyîmî têtê dy:ââ ngê. Yi mgîni vyîmî têtê Chóó Lémi ngê Yesu u ntââ mbêmê a yó, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi Mbwámê ngê u ngwo pyódu ngê.ⁿ ¹¹ Yélini yi k:ii Yesu ngê nmî dyââpe pwaa too, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê u ngwo pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu u k:ii nmî Mî mu ngmidi, ngmênê u kwo nmo u tîdê mbwó yoo, doo u mywenemywene u kópu.^o ¹² Yesu u kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ka kwo,

A tîdê mbwó kní ye m:uu anîn:aa danê,
yi vy:o anîn:aa chaa kîgha ngi.^p

¹³ Myenté apê,

Yoo yi nuw:o dmi Chóó Lémi p:uu ntee a kwo,
A nuw:o yinté p:uu mye kwo.

Myenté apê,

Ala nê, tp:ee dmââdî n:ii yoo Chóó Lémi ngê a ka a kê too, yi vy:o anî kwo. Ntee dé my:aa yinté.^q

¹⁴ Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo, mbyuu too ntee nmî p:uu a kaa knopwo, Yesu p:uu yinté mye kaa knopwo, nmo ntee pini ngê mye pyodo. Pi ntee dpî pw:onu, yinté mye pwene, ngmênê mêtê pii wo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Pwopwo u kada pini Setan ní dyênê.^r

¹⁵ Dyámê mbêmê tpémi kudu ngmê u yoo, pwopwo ka a nkîngê té. Dini ghi n:ii ngê Yesu mêtê pii wo, u ngwo mê pywâlî nmoo, pwopwo ka mêtêpîno nkîngê té. ¹⁶ Yesu daa enjel yoo yi Mbwámê ngê pyodo, ngmênê nmo Epilaham u yoo nmî Mbwámê ngê pyodo. ¹⁷ Nyââ, nmo u tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, yinté d:ud:umbiy:e mye pyodo. U l:êê díy:o ntênê u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi, nmî lama ka tóó, Kî nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, daawa dóó nmo, myedaa dîpedîpe yédi, Chóó Lémi ka ntênê wunê kââdîkââdî nmoo. Tp:oo u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê nmî dono u kuwó dpî kée té, mêt:uuwodê ngî té.^s ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Setan ngê wunê tókótókó nmoo, u ntââ Yesu ngê dpî ngee nmo, mu kópu u díy:o Setan ngê Yesu myedpîmo a tókótókó, Yesu myedoo mgîni vyîmî.

Mósisi u pwo, Yesu a tóó

3 ¹ A tîdê mbwó yoo, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, nmyi dyââpe myedê pwaa too, nmî Mbwámê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, u dyépi ngê pyódu ngê, kpêê yiyé pyu

^m 2:9 Pilipay 2:8-9 ⁿ 2:10 Hipílu 5:8-9 ^o 2:11 Mak 3:35 ^p 2:12 Psalm 22:22

^q 2:13 Is 8:17-18 ^r 2:14 1 Njon 3:8 ^s 2:17-18 Hipílu 4:15; Luukí 4:1-13

ndêndê ngê mye pyódu ngê, u ngwo u kwo nmo kêlímî té.^t ²Mósisî ngê Chóó Lémi u dnye ntee dpîmo a nyêmî, Chóó Lémi u yoo vy:o ntee dpîmo a dpodo, Yesu mye yinté, Chóó Lémi u dnye ntênê dpîmo nyêmî, dpodoni u kwo y:ee too, mye dóó too.^u ³Pî ngê u ngomo kamî ntee dpî wó, Chóó Lémi ngê u yoo yinté myedê ngmîdi ngê, yi vy:o a kwo. N:ii ngê ngomo mb:aa dpî wó, pî knî y:oo daa ngomo ye chaa kîgha ngópu, pîni n:ii ngê dpî wó, yi pîni ye chaa kîgha ngópu. Mye yinté. Yesu ngê Mósisî mêtê kuwo ngê, vyîlo mêtî chaa kîgha koo. ⁴Ngomo kamî, chóó daawa pyidu, pî ngê yinê dpî wó. Chóó Lémi ngê tpile yilî yintómu l:âmo ngê, chóó u ngomo mye wó. ⁵Mósisî Chóó Lémi u dpodo pyu ngê dpîmo a ya, u ngomo mb:aamb:aa ngê dpîmo y:enê, yoo yi ng:aa dmi dpîmo a t:emî, kópuni ghêlî k:ii dêdnyimo pyodopyodo, yi p:uu ye dpîmo a danêmbum, ⁶ngmênê Yesu Kédîsu ngomo chóó tp:oo, Chóó Lémi u ngomo ndêndê ngê yinê a y:enê. Chóó Lémi u ngomo, u yoo. Nmo yi yéli vyîlo yinmo kwo. Kópu mb:aa n:ii nmo t:âât:ââ, k:omo tpile ngê nmo daawa pyaa knomomê, dono vyîmî têtê Yesu daanmo wópu knomomê, ye Chóó Lémi ngê kuwa daawa kaa nmo, u yoo vy:o anmî kwo.^v

Chóó Lémi u yoo yi ghê vyîmî têtê

⁷A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê kuwa kîngê kaa nmyo, chóó u Ghê Dmi ngê kópuni a vyyu, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê,^w

⁸nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dêdnyimo a vyápê.

Dini ghi n:ii ngê Yichip a kuwo ngópu,

Kenan ghêlî dîmî taa dniye, w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi dnya a tókótókó.^x

⁹Dépîdi u dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Nju tpémi ye yepê,

Yi kêlî ghê nmyi kn:ââ knî y:oo dnya a tókótókó nê,
m:ââ podoy:a yi k:oo kópu ndîî yilî ye noo a d:uud:uu.

¹⁰Yi kópu u l:êê dîy:o ye nê nod:e wo,

nê, Yi nuw:o dmi a p:uu daa kwo,

a maa daa kîgha ngmê.

¹¹Ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaawo,

nê, Ghi n:ii ye nê kêmá ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mêtáamî taa dmi.^y

^t 3:1 Hipîlu 4:14 ^u 3:2,5 Num 12:7 ^v 3:6 Hipîlu 3:14; 10:23 ^w 3:7 Psalm 95:7-11

^x 3:8 Ex 17:7; Num 20:2-5 ^y 3:11 Num 14:21-23

¹²A tîdê mbwó yoo, kyedekyede dmyinê paa. Nmyi gha vy:o dono kîngmê ya, nmyi kêlîmî têdê ngê kîngmê pyódu. Yâpwoni ghê a t:a, nmyi vy:o pini ngmê ngê kêdangê kuwo. ¹³Chóó Lémi u dnye awêde nmo nyêmi. Pini n:ii u nuw:o dono ngê wa dóó, ngópu dê wa nkoko dê, chóó u pono wa vyápê mb:anê, mââ m:ii yi pini ngê Chóó Lémi u dnye mêdaamowa ny:oo, Chóó Lémi u maa wa kn:aadi. A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi kópu kîngmê d:uu. Yi kópu u l:êê díy:o numo kuwó mêdmyinê mbumu. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî nuw:o dmi yi ngwo p:uu a ghê wo. Nmî nuw:o dmi p:uu daanmo y:ee knomomê, u dí pwopwo, ye u k:ii kââdí ngmê u yoo ngê anmî ya.^z ¹⁵Kópuni puku yedê a tóó, a pweepwee pee yedê mwiyé d:a d:êê, myombó mê ny:ee yó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmi ngmê,
nmyi ngópu dmi dpî kpêmi yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnyimo a vyápê.^a

¹⁶A tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli y:oo Chóó Lémi u dnye yidnya a nyêmi, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono yidnya a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnya a vyápê? Mósisi ngê yélini yintómu Yichip u mênê a pw:ii too, apii?^b ¹⁷Nmyinê nmye ló yéli ye Chóó Lémi doo a nod:enod:e, m:ââ podoy:a yi k:oo? W:amî mbêmê yélini y:oo kn:aadi te kópu yilî dnya a d:uud:uu, yi yéli ye doo a nod:enod:e, y:i myedê pw:oo dniye. ¹⁸Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaawo, apê,

Ghi n:ii ye nê kema ngê, kwéli pídnynin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mêdaamî taa dmi,

a tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli yi p:uu doo a danê? Yélini yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi ka dèdnya a ng:aa, yi yéli yi p:uu doo a danê, apii? ¹⁹Ala kópu nga a m:uu yó, Yi ghê vyîmî tédê kwéli dnya a lèpî, y:i dími taa dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka dèdnya a kêlîmî.

4 ¹Chóó Lémi ngê ghê vyîmî tédê u maa komo wunê a kpêmi ngê, apê, Yi k:ii pênmin:aa ghê vyîmî. A tîdê mbwó yoo, dmyinê nkîngê, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi máádi kîngê kn:aadi, ghê vyîmî tédê koko ngê kîngê dípî. ²Ghê vyîmî u kópu ntee a ny:ee ngópu, yinté my:oo nyongo. Maa ntee a kn:aadi ngópu, yinté myekud:uungê kn:aadi. K:omo tpile yi kópu mb:aa a ny:ee ngópu, ngmênê yi máádi yi chóó a kn:aadi ngópu, mu kópu u díy:o u kwo dèdnya a kêlîmî. ³Yélini yi k:ii nmo kêlîmî té, yi ghê vyîmî tédê díyo anm:uu taa dmi, ngmênê yi yéli yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,

^z 3:14 Hipîlu 3:6 ^a 3:15 Psalm 95:7-8; Hipîlu 3:7-8 ^b 3:16-18 Num 14:1-35

ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaawo, nê,
 Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî,
 ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

Dini ghi n:ii ngê yi kópu a vyyu, chóó doo a ghê vyîmî, mu kópu u díy:o dyámê pê l:âmo ngê, tpile yilî yintómu mye l:âmo ngê, u kuwó dini ghi ngê tpile mēdaamo l:âmo ngê, ghê vyîmî kn:âa u ngwo a chópu, awêde moka ghê vyîmî.^c 4Wo piini u kópu puku yedê yintê myeka tóó, apê,

Chóó Lémi ngê u dpodo yilî yintómu chedê ngê, wo wéni knî yi k:oo, piini ngê doo ghê vyîmî.^d

5Yi yéli ghê vyîmî tēdê dîmî taa dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê apê, Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

6Yélini y:oo ghê vyîmî u kópu mb:aa mwiyé a ny:ee ngópu, yi ghê vyîmî tēdê dîmî taa dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u pono dēdnyimo a vyápê, ngmēnê yoo m:uu a kwo, yi yéli vyîlo dé yi ghê vyîmî tēdê ayimî taa dmi. 7M:âa yilî mí loo, yoo kamî yi l:êê díy:o wo m:uu a ngmidi ngê, nmopê, Awêde nmyi wo. Dépidi ngê yi kópu wunê mwiyé a d:êê ngê, nmî l:êê díy:o. A pweepwee pee yedê yi kópu mu ngmidi u nkwo d:a d:êê,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyēmî ngmê,
 nmyi ngópu dmi dpî kpēmî yó, nangmê nkoko.^e

8Pini n:ii ngê Mósisi u d:aa a kââdî ngê, Njósuwa, yi pini ngê yoo ghê vyîmî tēdê njini wo íuwo, ye Chóó Lémi ngê wo daamupêdê ngmidi ngê. 9-10Yi wéni kamî nmî dye ghi ngê kēdê d:ii, Chóó Lémi u yoo kamî ngê dpî pyaa dmi, ghê vyîmî tēdê ndêndê nmo lēpî té. Dini ghi n:ii ngê anm:uu taa dmi, Chóó Lémi ngê ghê vyîmî kn:âa ntee a chópu, yintê anmîn:aa ghê vyîmî, dpodo ndîi mēdaamonm:uu dóó^f

11A tîdê mbwó yoo, d:uud:uu koo, Chóó Lémi u ghê vyîmî tēdê u maa dpodombiy:e kígha koo. Nmî vy:o pini ngmê yi yéli yi nt:anê kíngmê yâa, maa kíngê kn:aadi, dono u maa p:uu kíngê ghê, 12mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u kópu dyuu daa módó a vyyu. Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, ndêndê ngê dpî d:uu. Myenté Chóó Lémi u kópu neepî ntee tpile. Neepî ngê mbwēmê ntee anyi chápwo, kpadama dēma mbumu w:uu dē ntee am:ii chámê dē, Chóó Lémi ngê u kópu dyuu mbēmê pi u gha yintê myoo kpēmî. Kópuni tumu nmo nuw:onuw:o té, nmî gha vy:o, yi kópu yilî Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbēmê dpî chámê té.^g 13Doo u ntââ kópu u kwo daangmanmî ngmo. Kópu yilî yintómu u ngîma a pyodopyodo. Yi kópu dyuu díyo u kakēmê u kwo wanm:uu chámê té.^h

Yesu yi kpêê yiyé pyu ndêndê

14A tîdê mbwó yoo, ala kópu a pweepwee pee yedê mwiyé kídî d:êê, Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê. Yi pini Chóó Lémi Tp:oo. Daa dyámê

^c 4:3 Psalm 95:11 ^d 4:4 Gen 2:2 ^e 4:7 Psalm 95:7-8 ^f 4:9-10 Gen 2:2

^g 4:12 1 Pita 1:23; Epeso 6:17; Tpyuu 1:16 ^h 4:13 Lóma 14:12

mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê yiyé pyu ngmê, ngmênê ndêndê ngê Chóó Lémi ka kee wo. Nmî nuw:o dmi p:uu choo kwo, nangê kéé.ⁱ
¹⁵Limîlimî ngê daawa kéé nmo. Ngmanmî kn:aadi knomomê, yi kn:aadi te kópu kn:ââ u lama, mu kópu u dîy:o Setan ngê ntee wunê tókótókó nmo, yinté myedoo a tókótókó, ngmênê Yesu ngê daangmê kn:aadi ngê.^j ¹⁶Yi kópu u l:êê dîy:o namê nkîngê, Chóó Lémi ka ngêpê kmêle, nmî tókótókó têdê yinê wa ngee nmo, nmî dono u kuwó wa kéé té, mêdaawa a ngî té.^k

5 ¹Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi vy:oo pini ngma a ngmidingmî ngópu, yi kada pini ngê a pyépi ngópu, yoo yi l:êê dîy:o Chóó Lémi p:uu a dpodo yédi. Yoo yi dono yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka wumê kpêê yiyé yédi. ²N:i u lama Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a kwo, dono kópu ngmêdpî d:uu knomomê, kpêê yiyé pyu u kwo dnyinté dpî nod:e, mu kópu u dîy:o yi kpêê yiyé pyu ngê dye ghi ngmê ngê my:oo dpî kn:aadi.^l ³Daa yoo yi mo yi dono knî yi l:êê dîy:o a kpêê yiyé yédi, ngmênê chóó u dono knî yi l:êê dîy:o mye kpêê yiyé yédi.^m

⁴Pi ngê chóó u pi daa kmímî ngê, d:uudpî vyi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê n:aa pyodopyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê Alon ntee a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, mye yinté, kpêê yiyé pyu n:i Chóó Lémi ngê dpo ngmîdi, yi pini kada pini ngê dpî pyódu.ⁿ ⁵Yesu Kédisu mye yinté. Chóó u pi daa kmungo, chóó daa vyu, Nê kpêê yiyé pyu ndêndê, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu.^o

⁶Myenté kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.^p

⁷Dini ghi n:i ngê Yesu dyámê mbêmê doo a paa, Chóó Lémi ka ngêpê têdê doo kââkââ, myedoo mbê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo dêpwo kwo, Ghêlî k:i nî pw:onu. Chóó Lémi ngê u ngêpê a nyongo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé ntênê mwiyé nî d:uu té.^q ⁸K:omo tpile Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê Chóó Lémi daa kede wo, Tp:oo mgîni vyîmî têdê dy:ââ ngê. Yesu myedaa kede wo, u mî u kópu u wépi daa puwâ, mgîni vyîmî têdê loo, ⁹pi yilî yi Mbwámê ngê u ngwo pyodo. N:i ngê u dnye adî nyêmî, u Mbwámê ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu. ¹⁰Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu ngê mye pyódu ngê, kwo, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.

Pi ngê maa ndêndê kîngê kn:aadi

¹¹A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Yi kópu p:uu kópu yilî nmye nî vyi, ngmênê u kakê mê chámêchámê nmye dpodo ndîi, mu kópu u dîy:o

ⁱ 4:14 Hipîlu 10:23 ^j 4:15 Hipîlu 2:17 ^k 4:16 Hipîlu 10:19 ^l 5:2 Hipîlu 4:15

^m 5:3 Lev 16:6,24 ⁿ 5:4 Ex 28:1 ^o 5:5 Hipîlu 1:5; Psalm 2:7 ^p 5:6 Psalm 110:4;

Hipîlu 7:1,16-17 ^q 5:7 Mát 26:39-46

nmyi mbodo dmi dîngîdîngî dé. ¹²Yesu u yoo vy:o ló dini munmyinê ghê dniye, lukwe dîy:o ndiye kîgha pyu ngê dmyongê pyaa dniye. Chóó Lémi u kópu n:iî nmyi ndê tumo, lukwe dîy:o dnyinté nmyi ndê tumo, woni dmyongê ndê tumo. Lukwe dîy:o nmye ngmo ndanî nyédi, nté wêdêwêdê dp:ee pîpî ngmê. Nmyi nuw:o pwiiipwii dé. ¹³N:iî a ngmo ndanî yédi, yi pini tpómu ntee tpile, kópu mb:aa u dí u lama daa tóó. ¹⁴Nté wêdêwêdê pyâawe mâawe knî y:oo vyîlo ye pîpî ngópu, yi nuw:o dmi népwi ngmê dé dono mb:aamb:aa ntênê dpî mya d:oo.

6 ¹Yesu u yoo vy:o ló dini nmyinê ghê dniye, yi kópu u l:êê dîy:o kópuni yi ngwo nmye ndê tumo, yi p:uu danê ngê kêê nmye daamunê t:oo. U ya a nga a kwo, Kn:aani kópu knî nmyi nuwo munîné kîgha. Kópuni nmyi lama a pyede, yi kópu ngomo k:ââ ntee tpile dé. U ya a nga daa kwo, K:ââ ghi kamî munî kââ, ngmênê ngomo nt:u p:uu n:aa dpodo. Nmye mēdaamonê vyi, Nmyi dono kópu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka dmyinê kēlîmî, nmyi nuw:o dmi p:uu kaa yó. Yi kópu ló dini nmyinê d:uu ngópu. ²Pi ngê pi ntee a mbápitîsîm kîgha ngê, kóó dē mbēmē dpî yé dē, Chóó Lémi u ghê Dmi u mēnē u ngwo dpî kee, yi kópu p:uu kópu nmye daamunê vyi, nmyi lama wunê ka a yaa wo. Myenté, nmyi lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa a pyidu té, yoo dono wa kpada té, chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu nmyi lama daamunê kwolo. ³Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî nmo, yi k:âamu ghi knî yi mbēmē ngomo nt:u mb:aamb:aa ngê anmî wó.

⁴Chóó Lémi u maa ndêndê dpodombiy:e dmyinê kîgha, nangmê diyé, mu kópu u dîy:o n:iî yoo yi máádi p:uu wa diyé dmi, kópu dono amēdnyî d:uud:uu dé, doo u ntââ daanmo diyédiyé kalê té, myenté doo u ntââ yi dono vy:o mēdaanmo y:ee té. Wunê Chóó Lémi u maa p:uu dnya a paa, u wo myednya a paa. Chóó Lémi ngê ghê kamî ye y:ângo, u Ghê Dmi yi mēnē kee wo. ⁵Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye mwiyé pyaa dniye, yoo kamî yi wêdêwêdê myednyimo mumu. ⁶Yesu Kédisu lukwe dîy:o kpîpî ngópu. Yélini y:oo kîdosi nédê mwiyé a t:ee ngópu, mye yinté yéli, na a ka kîdosi nédê yinté myombó mye t:emî ngmê. Pi knî yi ngîma u pi a dyede ngmê, a mywenemywene kîgha ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ mēdaanmo diyédiyé kalê té, Yesu u maa p:uu mēdaanmî kaa té.^r

⁷Yi yéli tēpê ghi dono ntee yéli. Yâpwo tēdê n:iî tpii wunê ghayghay yédi, nté nt:u mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, yi tēpê mb:aamb:aa. Yoo mb:aa mye yinté dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. ⁸Tpyé ngê yâpwo tēdê n:iî dpî ma, y:i nté nt:u d:uudpî kaalî. N:iî knî y:oo Yesu dpî kpîpî ngmê, yinté dé, Chóó Lémi ngê ndiya wa kée té.

⁹A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile alanté nmye nîné danēmbum, ngmênê dp:ee yinté yéli. A lama ka tóó, ndiya daanmy:uu ghêpê dmi, ¹⁰mu kópu

^r 6:6 Hipîlu 10:26-29

u díy:o kópuni Chóó Lémi u l:êê díy:o nmyee d:uud:uu dé, yi kópu u nuwo daawa a kuwo dmi. Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo ndêndê ngê a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu u yoo vy:o yéli nmyee a ngêêpî dé, awêde mwo anmyi ngêêpî t:oo.^s ¹¹Mb:aamb:aa ngê u ya a nga a kwo, Yesu u dpodo p:uu mgeemgee ngê kêê kêdmyinêngê t:ee ngmê, mu kópu u díy:o kópuni u yi nmye a kwo, Pêdê pyw:ee yó. ¹²Nyââ, mgeemgee ngê kêê nangê t:oo, ngmêndê yoo mb:aa yi nt:anê dpî yaa dmyeno, yélini yi kêlímî chedê ngê d:uudpî pyódu. Kópuni Chóó Lémi ngê yi pi dmi ye mwiyé a vyi too, yi yéli y:oo yi kêlímî mbêmê yi kópu wunê pyw:êmî t:oo.

Chóó Lémi u kópu ndêndê

¹³⁻¹⁴Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê Epílaham ka kópu ndêndê ngma a vyu, kwo, Dîni k:omodanê. Kwo, Mb:aamb:aa ngê ana a ngêêpî ngi, díyo nyoo yilî ngê wa pyódu. Dini ghi n:i ngê yi kópu u kwo a vyu, u kwo mye kpaawo. Chóóchóó u ngwo a kpaawo, mu kópu u díy:o u pwo pini daa tóó, n:uu ngê mêpî kpaawo.^t ¹⁵Epílaham yi kópu ka kêlímî mbê wo, u kêlímî chedê ngê daa pyodo, yi kópu myedoo t:âât:ââ, u dí yi kópu mîndê pyw:ângo. ¹⁶Pi chóó u pi ngê d:uudpî kp:aa, ngmêndê nmî pwo pini u pi ngê dpî kp:aa, dnyengi dnyeng:aa machedê ngê u ngwo dpî pyódu. ¹⁷Yi kópu ndêndê nmî l:êê díy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka a vyu. U yi u ngwo doo kwo, nmî lama ndêndê ngê yaa we, Chóó Lémi ngê u nuw:o daawa ngmêê, kópuni a vyu, ntênê wa d:uu. Yi kópu u l:êê díy:o u kópu ndêndê Epílaham ka a vyu, chóóchóó u ngwo myedê kpaawo. ¹⁸Chóó Lémi ngê yi kópu dê Epílaham ka ntênê a vyi doo, doo u ntââ daawa a ngmêê dê, myedaadî k:omodanê. Vyílo yi yâpwo p:uu nmî nuw:o dmi nmî kaa too, daawa dóó nmo. Yi kópu dê yi mbêmê nmî lama ndêndê ngê a tóó, Kópuni nmo mwiyé a vyu, ntênê wa d:uu, kóó k:oo wa kaa nmo, mêdaawa kéé nmo.^u ¹⁹Anka nt:u ngê nkéli u ché ntee wunê tpee ngê, kópuni ka nmî kêlímî mbê dniye, yi kópu mye yinté, nmî anka, Chóó Lémi p:uu u pye wunê tóó. Yi kópu ngê nmî ché dmi kîyedê tpee, doo u ntââ daanmî ntéé dmi, Setan ngê nmî anka daawa a pêédî, myedaawa t:âmo nmo. Chóó Lémi kwéli wunê tóó, yâpwo ghi ndêndê ghê, yi anka y:i wunê tóó.^v ²⁰Yesu nmî kada y:i ghê wo, nmî l:êê díy:o kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mî pyodo. Mélkisadek ntee pini ngê mî pyodo, chedê ngê daawa pyódu.

Mélkisadek u danêmbum

7 ¹Mélkisadek Salem tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngê myedoo ya. Yâpwo ni u pi mudu y:i a tóó, vyílo yi yâpwo ka dpîmo

^s 6:10 Hipílu 10:32-34; 1 Kódin 15:58 ^t 6:13-14 Gen 22:16-17 ^u 6:18 Num 23:19

^v 6:19 Lev 16:2-3; Hipílu 9:3

kpêê yiyé. Dini ghi n:iî ngê Epîlaham u yoo knî yi k:iî king páádi knî yi p:uu dnyen:aa l:êê, yi king yoo, yi yoo knî yi k:iî, woni vya tumo. Dini ghi n:iî ngê p:o dnye diyédiyé, Mélkisadek ngê Epîlaham maa p:uu a pyódu ngê, Chóó Lémi u pi mbêmê wêdêwêdê kalê ngê.^w ²Kn:aa lede knî y:oo tpileni mwiyé a t:âmo tumo, Epîlaham ngê l:êê têtê yi kêlê mîmênê pwaa too. Yi tpile dyuu dyuudyuu a pyódu ngê, dyuu y:a ngê pyódu too, yononi dyuu Mélkisadek ka y:ângo. Mélkisadek u pi u nt:u alanté, King n:iî p:uu dyââpe daa t:a. Mye Salem tpémi yi king, u nt:u alanté, N:iî ngê l:êê dpî chedê, yoo dpo kââdí. ³Mélkisadek u pye mî yi pi dê daa d:êê dumo, u kn:ââ yoo yi pi dmi myedaa d:êê tumo, wéni n:iî ngê a ta, wéni n:iî ngê a pwene, yi pi dê myedaa d:êê dumo. Na a ka Chóó Lémi Tp:oo ntee pini, kpêê yiyé pyu ngê a tóó, chedê ngê daawa pyódu.^x

⁴Ala kópu nmyi lama choo a ya, Mélkisadek u pi ndîî, nmî kn:ââ Epîlaham u pi têtê. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham a ngmîdi ngê, ngmênê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi Mélkisadek ka y:ângo. ⁵Lipi u yoo vy:o yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyede, yi yéli ye Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi ye a yémî tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yedê yi kópu a tóó. K:omo tpile kpêê yiyé pyu yoo, Yisîléli tpémi woni knî yi k:iî, yi kn:ââ mu ngmîdi, Epîlaham, ngmênê kpêê yiyé pyu knî ye tpile dyuu yononi ye a yémî tumo.^y ⁶K:omo tpile Mélkisadek daa Lipi u tii ínedê pini ngmê, ngmênê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi u kwo y:ângo. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham mwiyé a ngmîdi ngê, u l:êê dîy:o u pi ndîî, ngmênê Mélkisadek ngê mê wêdêwêdê kwólu. ⁷Nmî lama ka tóó, n:iî ngê pi a wêdêwêdê kîgha too, yi pini u pi mudu y:i a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Epîlaham u pwo Mélkisadek u pi mîmî tóó. ⁸Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi pwo, Mélkisadek u pi myimî tóó. Kpêê yiyé pyu yoo a vy:enevy:ene nyédi, mye pwopwo nyédi, ngmênê Mélkisadek na a ka daa pwene, a tóó, mu kópu u dîy:o u pwopwo u pi daa tóó, puku yedê. Epîlaham ngê u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka ntee y:ângo, Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi kpêê yiyé pyu knî ye yinté mye yémî tumo. ⁹Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi kn:ââ Lipi ngê yi kópu mye d:uu ngê. ¹⁰Na a ka u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka mye y:ângo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:iî ngê Epîlaham ngê u tpile dyuu Mélkisadek ka y:ângo, yi ngwo u maka Lipi dêpwo ya, Epîlaham ngê u maka u l:êê dîy:o d:uu ngê.

Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi u ngwo a kââdí ngê

¹¹Dini ghi n:iî ngê Chóó Lémi ngê Lipi u tii ínedê pini ngmê, Alon, a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, yi ngwo Yisîléli tpémi ye dêêpî kópu dyuu mye y:ângo. Alon u tii ínedê yéli vyílo dé ye kpêê yiyé té, awêde u dí. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yoo yi dono yilí wo chedêchedê tumo, ye Chóó

^w 7:1 Gen 14:17-20 ^x 7:3 Hipîlu 7:15-17 ^y 7:5 Num 18:21

Lémi ngê kpêê yiyé pyu kamî daamupêdê ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyódu ngê, Alon u tii íedê yéli yi d:aa dmi a kââdí ngê, Méلكisadek ntee pini ngê a tóó. ¹²⁻¹⁴Nmî lama ka tóó, nmî Lémi Yesu Njuda u tii íedê pini ngmê, ngmênê Mósisi ngê puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê, Lipi u tii íedê yéli kpêê yiyé pyu ngê vyílo dé yidny:oo pyodopyodo, daa Njuda u tii íedê yéli yi pi dmi yi d:êê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu dê ngmêê, Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi da kââdí.

¹⁵Yi kópu ndêndê ngê kí:d:o w:ee. Nmî Lémi Yesu Méلكisadek ntee pini ngê a tóó, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê dê pyódu. ¹⁶Daa yoo yi dêêpî kópu dyuu mbêmê kpêê yiyé pyu ngê pyodo, ngmênê chóó u ghê mbêmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷Yi kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu,
Méلكisadek ntee pini ngê anyi ya.^z

¹⁸Kpêê yiyé u dêêpî kópu dyuu Chóó Lémi ngê chedê ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé tédê yoo yi dono dnyinté dnyimo chedêchedê. ¹⁹Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê yoo kamî ngê daa pyódu too, ngmênê kópu kamî mbêmê nmî lama ka tóó, dîyo Chóó Lémi ka wanmî lee dmi.

²⁰⁻²¹Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi a kââdí ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaawo, Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê. Dini ghi n:ii ngê Lipi u tii íedê yéli kpêê yiyé pyu ngê a pyódu too, chóóchóó u ngwo dépê kpaawo. Ngmênê Tp:oo ka a kpaawo, ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi chóóchóó u ngwo da kp:aa,
u nuw:o daawa ngmêê, kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu.^a

²²Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê a kââdí nmoo. Nmî lama ka tóó, Ntênê daawa dóó nmo.^b

²³Kpêê yiyé pyu yilí a tóó. Ntee a pyede, Yesu daa yinté. Dye ghi yintómu yinté daamu ya nyédi, a vy:enevy:ene nyédi, a pwopwo nyédi.

²⁴Ngmênê Yesu chedê ngê daawa pyódu. Dye ghi yintómu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê adí ya, pi ngê u d:aa daawa a kââdí. ²⁵Yi kópu u l:êê dîy:o daa dêê wo, ndêndê ngê nmî Mbwámê ngê pyodo. N:ii kní y:oo Yesu p:uu yi nuw:o dmi dpî kaa t:oo, yi yéli dpî ngee té, Chóó Lémi u yoo vy:o dpî kaa té, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a tpaapê ngê, kópu, Yi yikí dmi a pwo ghay wo, nangê kpada té.^c

²⁶Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, u máló a tóó. Dyâape p:uu daa t:a, u dono myedaa tóó. Yoo dono yi nt:anê daa yaa wo, u Mí ka mê kee

^z 7:17 Psalm 110:4 ^a 7:20-21 Psalm 110:4 ^b 7:22 Hipílu 8:6; 12:24 ^c 7:25 Lóma 8:34; 1 Njon 2:1

wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo.^d ²⁷Kpêê yiyé pyu yoo ntee dé, Yesu daa yinté pini. Yi yélini wonêwodiye diyé yi chóó yi dono knî yi l:êê dîy:o mwiyé a kpêê yiyé nyédi, yoo yi dono knî yi l:êê dîy:o kuwó a kpêê yiyé nyédi. Yesu ngê yinté kópu daa d:uud:uu ngê, ngmênê kpêê ng:êêntómu yó, chóóchóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, yi kópu mēdaawa d:uu.^e

²⁸Mósisu u dêêpî kópu mbêmê yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyépi tumo, dye ghi knî ngmê ngê dpî kn:aadi ngmê, ngmênê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaawo, chóó Tp:oo kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê, pini n:ii p:uu dyâape daa t:a, chedê ngê myedaawa pyódu. Mósisu ngê u dêêpî kópu dyuu mwiyé a d:êê ngê, Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaawo. Yi kópu ngê Mósisu u kópu u d:aa a kââdî ngê.^f

Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê

8 ¹Kópu yilî n:ii dî d:êê té, yi nt:u kópu ala. Nmî l:êê dîy:o Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyodo, Chóó Lémi ka mbóó p:uu mē kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo.^g ²Kpêê yiyé pyu yoo dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo ntee a dpodo nyédi, Chóó Lémi kwéli a tóó, Yesu yinté y:i mye dpodo yédi.

³Yoo yi l:êê dîy:o, dêêpî kópu mbêmê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo tpile tp:oo Chóó Lémi ka a yémî tumo, kpêê ngê u kwo a yé tumo. Kpêê yiyé pyu ndêndê mye yinté, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê.

⁴Dyámê mbêmê wodoo ya, ye kpêê yiyé pyu ngê daapêdoo ya, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé pyu yoo n:ii a pyede, Mósisu u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi. ⁵Dpodonu Yesu ngê a dódó, mbóó p:uu, yi dpodo u kââ kpêê yiyé pyu knî y:oo ye dódó ngmê, dyámê mbêmê. Mósisu ngê Chóó Lémi u wónu ngomo daa kēmakēma doo a wuwó, mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Kópu yilî yi kakēmê ntee nga dî chámê, mbu mbêmê, yinté dpî l:âmo ngi.^h

Chóó Lémi ka kââdî te kami

⁶Yesu ngê dpodonu a dódó, yintoo dpodo kpêê yiyé pyu knî y:oo daa dódó ngmê. Myenté, Yesu ngê Chóó Lémi ka ntee a kââdî nmoo, kpêê yiyé pyu knî y:oo yinté u kwo dēpē kââdî nmoo. Yesu u l:êê dîy:o gha kópu n:ii nmo t:âât:ââ té, kpêê yiyé pyu yoo yi dpodo u l:êê dîy:o daa yinté kópu yinmee a t:âât:ââ dé.ⁱ ⁷Kââdî te mbwee mbêmê mb:aamb:aa ngê w:oo pyaa dniye, ye Chóó Lémi ngê kn:aani kópu nmo daamupêdê kpo. ⁸Kââdî te mbwee Chóó Lémi ka doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi ngê apê,

^d 7:26 Hipílu 4:15 ^e 7:27 Hipílu 10:10 ^f 7:28 Hipílu 5:1-2,9 ^g 8:1 Hipílu 1:3; 10:12

^h 8:5 Ex 25:40; Kílosa 2:17 ⁱ 8:6 Hipílu 7:22; 9:15

Mu dini ghi ngé kââdí te kamí mbêmê Yisiléli tpémi a ka anê kââdí té,

Njuda u yoo a ka amyenê kââdí té.^j

⁹Dini ghi n:ii ngé yi kn:ââ yoo yi kada nê ghê wo,

Yichip u mênê nê pw:ii too,

yi ngwo a ka nê kââdí too,

dêêpí kópu dyuu ye ngmêní y:ângo.

Ngmênê yi dêêpí kópu dyuu dêdnyimo a châachââ dé,

u nkwo ye dênímo a ng:aa.

¹⁰Ngmênê mu dini ghi ngé kamí ngé aní pyódu té,

myombó a ka amênê kââdí té.

Nmí Lémi ngé apê,

Yi yâpwo ngé aní ya, a yoo ngé adnyi kwo.

Dini ghi n:ii ngé yi kn:ââ yoo a ka nê kââdí too,

a dêêpí kópu dyuu chêêpí kpââ dê yi p:uu nê d:êê too,

ngmênê dini ghi n:ii ngé ala yéli a ka anê kââdí té,

a dêêpí kópu dyuu yi mbodo mênê anê yé té,

yi gha vy:o amyidnyi ya.

¹¹Pi ngé u mbwó ka mēdaadî tpaê, kwowo,

Nmí Lémi nuw:o íedê choo ya,

mu kópu u díy:o yi yéli yintómu yi lama waní ya.

K:omo tpile yoo yi pi dmi ndîf dé ó yi pi dmi tēdē dé,

ngmênê yi lama waní ya.

^k ¹²Yi lama waní ya, mu kópu u díy:o yi dono yilí a kuwó waní kée té,

mēdaanî ngí té.

¹³Chóó Lémi ngé kamí ngé u kwo a kââdí nmoo, yi kópu ngé daa kēmakēma kââdí te mbwee u d:aa wunê kââdikââdí.

Kpêê yiyé mbwee, kpêê yiyé kamí, yi danêmbum

9 ¹Kópuni dyuu mbêmê Chóó Lémi ngé nmí kn:ââ yoo u kwo mwiyé a kââdí too, yi kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi nmee châachââ, u kwo nmee kpêê yiyé, u kwo myenmee ngêpê. Nmí kn:ââ kní y:oo yi kpêê yiyé tēdē ló dini a l:âmo ngópu. ²⁻³Wónu ngomo ngmê wó ngópu, ghi k:oo miyó yé ngópu, woni ghi u pi yâpwo ghi, woni ghi u pi yâpwo ghi ndéndê. Yâpwo ghi u mênê lam pyudu kní yi kwo tēdê kaa ngópu, mbîdédi u kapí tēdê mye kaa ngópu. Mtyîmî nk:êênî tēdê nkól ngé ngmê l:âmo ngópu, yâpwo ghi ndéndê u kpídî pee u nkígh:ê kaa ngópu. Yi kpídî pee mwada pee yâpwo ghi ndéndê doo ya.^l ⁴Chóó Lémi u yâpwo poki ngmê l:âmo ngópu, nkól p:uu t:ee ngópu, yâpwo ghi ndéndê k:oo

^j 8:8-12 Jer 31:31-34 ^k 8:11 1 Njon 2:27 ^l 9:2-5 Ex 25:23-40; Ex 37:1-29

kaa ngópu. Yi poki k:oo tpile páádi yé tumo, ntini n:ii nmî kn:ââ knî y:oo dnyimo a pîpî, mana, yi ntini d:ââ ngmê, Alon u kiyé myomo, n:ii nkwo do yââ vyi mwiyé a ghê wo, chêêpî kpââ dê pyolo podo, n:ii dê yi p:uu Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu wunê a d:êê ngê. ⁵Yi poki mbêmê enjel miyó l:âmo ngópu. Chóó Lémi y:i dpîmo ya, yoo yi dono y:i myedpîmo chedêchedê dé. Doo u ntââ ala ngwo yi kópu yilî yi kakêmê dmi nmye daanê chámê.

⁶Nmî kn:ââ knî y:oo yi kópu yinté a yé tumo, ala ngwo Chóó Lémi u ngomo k:oo yinté a pyede, Njedusalem. Wonêwodiýédiyé kpêê yiyé pyu yoo yâpwo ghi k:oo a koko nyédi, y:i a dpodo nyédi,^m ⁷ngmênê yâpwo ghi ndêndê k:oo daa koko nyédi, yi kada pini mu ngmîdi y:i dpî kee. Daa wonêwodiýédiyé a koko yédi, ngmênê m:ââ k:oo wo mu ngmîdi ngê dpî kee. Daa módó dpî kee, ngmênê tpile tp:oo mwiyé ngmêdpî vy:a, u wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo Chóó Lémi ka dpî núw:o. Chóó u dono u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté yoo yi dono u l:êê dîy:o.ⁿ ⁸Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî nuw:o dpî kwolo, ala kópu u ngwo nmînê wopwe ngê, Chóó Lémi u ngomo ghêlî k:ii chedê ngê doongê pyodo, yâpwo ghi ndêndê k:oo maa daa t:a.^o ⁹Chóó Lémi u ngomo dyimê pywuu ntee tpile, kpêê yiyé mye yinté. Yesu ngê ndêndê kópu yi d:uu too, nmî dye ghi ngê. Kpêê yiyé mbêmê yoo yi gha dmi kamî ngê dêdnyimo pyodopyodo.^p ¹⁰Kópu mbwee dé, nté p:uu kópu dé, mbwaa ndanî p:uu kópu dé, tpile ghêêghêê p:uu kópu dé, yi kópu dé too pee u kópu dé. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chââchââ dé, u dî Yesu ngê maa kamî mî kpêmî ngê.

¹¹A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê ngê wunê kî pyodo, kópu mb:aa yilî nmo a kpo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu a dpodo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê, myedaa dyámê pee ngmê mbêmê a tóó. ¹²Dini ghi n:ii ngê yi yâpwo ghi k:oo ng:êêntómu kee wo, daa pudumakó tp:oo wêê nunukwéti wêê ngmêyi núwo, ngmênê chóó u wêê yi núwo, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, kamî ngê mye pyódu nmoo. Yi kópu daamuwa d:uu.^q ¹³Yesu ngê gha u kópu yi d:uu ngê, ngmênê kpêê yiyé pyu knî y:oo too pee u kópu ye d:uud:uu tumo, pudumakó nunukwéti a vye tumo, yi wêê ngê yoo a níyéníyé tumo, pudumakó tp:oo dpî vya ngmê, dpî nk:êê ngmê, kpo dpo ngî ngmê, yoo yi pwo a kéké ngópu. Yoo yi too pee mbêmê dono kópu n:ii a pyede, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi kópu knî yi mbêmê dpî chedê t:oo,^r ¹⁴ngmênê Yesu Kédisu ngê chóó u wêê mbêmê kópu ndîi yi d:uu ngê, nmî gha dmi kamî pyódu too. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ngópu, chóochóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, kpêê yiyé n:ii p:uu dyâape dêpwo ya. Dononi nmî gha vy:o a pyede, u wêê ngê

^m 9:6 Num 18:2-6 ⁿ 9:7 Ex 30:10 ^o 9:8 Hipîlu 10:19-20 ^p 9:9 Hipîlu 10:1-2
^q 9:12 Epeso 1:7 ^r 9:13 Lev 16:3; Num 19:17-19; Hipîlu 10:4

dpí chedê té, Chóó Lémi p:uu u nkwo nmo dpodo té, chedê ngê daawa pyódu.^s

Yesu u pwopwo p:uu danêmbum

¹⁵Yesu pwene, mu kópu u díy:o yélini Chóó Lémi ngê mwiyé a ngmidi too, yoo kamí ngê dny:oo pyodopyodo, Chóó Lémi u k:ii pêdê kââdí y:e, kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, pêdê pyw:ee téne. Ala kópu u l:êê díy:o mye pwene, yélini y:oo dêêpí kópu dyuu mbwee dnya a chââchââ dé, yi dono chedê ngê mye pyaa dniye.^t

¹⁶Ndáápi u dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. N:ii u tpile yilí, u ndapí mye yilí, u tpile dyuu, u ndapí yi pweepwee pee ngmêdpí d:êê, yi yêêpí u díy:o. Dini ghi n:ii ngê yi pini dpí pw:onu, u yoo kní y:oo yi pweepwee pee mbêmê tpile a yêêpí tumo, ndapí mye yêêpí ngópu. ¹⁷Yi pini ghêlí k:ii d:uudpí pw:oo knomomê, yi pweepwee pee u nt:u daa ya yédi, pi ngê u tpile ghêlí k:ii d:uuwodê ngí. Dini ghi n:ii ngê yi ndáápi dpí pw:onu, yi pweepwee pee nt:u u ngwo dpí pwii. ¹⁸⁻¹⁹Wéni n:ii ngê Mósisi ngê nmí kn:ââ yoo Chóó Lémi ka a kââdí too, mye yinté. Mósisi ngê dêêpí kópu dyuu pi kní ye mwiyé vyu, pudumakó kuwó vya too, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdí too. Yi pudumakó wêê d:ââ k:oo mbwaa yó, yimbwi íedê sipi gh:aa mtyé ngmê kââ, wêê d:ââ k:oo doo kmênêkmênê, yoo u ngwo doo níyéníyé, dêêpí kópu u puku dmi mye níyé ngê.^u ²⁰Pi kní ye yepê, Ala wêê ngê Chóó Lémi ka da kââdí nmyo, mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ. ²¹Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u wónu ngomo wó ngópu, Mósisi ngê yi ngomo u tpile yilí yintómu wêê ngê níyé too, yi tupwó yilí Chóó Lémi ka u ngwo chedê too. ²²U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu kní y:oo dêêpí kópu dyuu mbêmê tpile yilí wêê ngê dnyimo níyéníyé, yi tupwó yilí machedê ngê u ngwo dnyimo pyépi. Wêê mu ngmidi mbêmê Chóó Lémi ngê yoo yi dono u kuwó dpí kéé té.^v

²³⁻²⁴Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo tpileni dnye ya, yi tupwó tpile tp:oo wêê mbêmê chedê ngê pyaa dniye, ngmênê Yesu ngê dpodoni dóo u l:êê díy:o, tpile tp:oo wêê doo u ntââ, chóó u wêê u ntââ. Chóó Lémi u wónu ngomo n:ii dyámê mbêmê doo kwo, yi ngomo dyimê pywuu ntee tpile. Yâpwo ghi ndéndê mbóo p:uu wunê tóó, Yesu kwéli a tóó, nmí l:êê díy:o Chóó Lémi ngíma wumê kwo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu Kédisu kee wo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê.^w ²⁵M:ââ yintómu kní yi k:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo dpí vy:a, wêê yâpwo ghi k:oo dpí núw:o, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa dye ghi yintómu chóochóó kpêê ngê a pyépi ngê, ²⁶kminté wonêwodiyédiyé kídosi íedê pèdoo pwopwo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê u ngwo a l:âmo ngê, nkoo nmo. Kêle, dye

^s 9:14 1 Pita 1:18-19; 1 Njon 1:7 ^t 9:15 1 Tim 2:5; Hipílu 8:6 ^u 9:18-20 Ex 24:6-8

^v 9:22 Lev 17:11 ^w 9:23-24 1 Njon 2:1

ghi mbwee yi chedê ngê, ng:êêntómu nmî dye ghi ngê pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, dono yilí u ngwo chedê ngê. ²⁷Pi ng:êêntómu dpí pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dpí kóté kwolo.^x ²⁸Myenté, Yesu Kédisu ng:êêntómu mye pwene, chóóchóó kpêê ngê yó, nmo yilí nmí dono u ngwo chedê too. Daa dono chedêchedê u l:êê dîy:o amêdê diyé, ngmênê yélini y:oo adnyi t:âât:ââ, u Mí kóó k:oo wa kaa té.^y

Yesu Kédisu nmí kpêê ngê ng:êêntómu pyodo

10 ¹Yesu Kédisu ngê kpêê ndêndê yinê yó. N:ií yoo dêêpí kópu dyuu mbêmê dnyimo a kpêê yiyé, dyimê pywuu ntee tpile yidnyimo a l:âmol:âmo. Ala ngwo mye yinté, m:ââ yintómu kní yi k:oo a kpêê yiyé nyédi, ngmênê yoo kamí ngê daa pyodopyodo nyédi.^z ²Kpêê yiyé mbêmê yoo yi dono chedê ngê wodnyimo pyodopyodo, ye tpéé kópu daamupé vyi ngópu, kpêê mēdaamupí yé ngópu. ³⁻⁴Ngmênê pudumakó nunukwéti yi wêê ngê doo u ntââ yoo yi dono daapí chedê tumo. M:ââ yintómu kní yi k:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o, pi kní y:oo yi dono a vyílívyílí tumo.

⁵⁻⁶Nyââ, kpêê yiyé dpí dîpí, yoo yi dono d:uudpí chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ií ngê Yesu Kédisu daa kēmakēma dyámê mbêmê doo taataa, yi ngwo Chóó Lémi ka kwo,

Pi kní y:oo tpile tp:oo a vyeé tumo,

kpêê ngê nga wunê yiyé tumo,

ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo,

u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ií chedêchedê too.

Kwo, Dini ghi n:ií ngê a chóó a nt:u wanyi l:âmo,

kpêê ngê nga wanê pyódu,

u ntââ ngê nga vyílo ayi pyódu.^a

⁷Kwo, A Lémi, ala nê.

Kópuni puku yedê a p:uu ntee a tóó,

yinté n:aa d:uud:uu,

nuu u kópu vyílo yiní d:uud:uu.

⁸K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi, ngmênê Chóó Lémi ka kwo,

Pi kní y:oo tpile tp:oo a vyeé tumo,

kpêê ngê nga wunê yiyé tumo,

ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo,

u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ií chedêchedê too.

⁹U kuwó dini ghi ngê kwo, A Lémi, ala nê, nuu u kópu vyílo yiní d:uud:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kpêê yiyé mbwee daa kēmakēma a kéké, Yesu ngê kópuni d:uu ngê, u d:aa yinê wunê

^x 9:27 Gen 3:19 ^y 9:28 Hipîlu 10:10; 1 Pita 2:24; Pilipay 3:20 ^z 10:1 Hipîlu 8:5; Kílosa 2:17 ^a 10:5-6 Psalm 40:6-8

kââdíkáâdí. ¹⁰Chóó u pono dêpwo vyápê, ngmênê Chóó Lémi u pono vyápê wo, pwoopwo u wépi daa puwâ, ng:êêntómu pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, nmî dono yilí u ngwo chedê ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo.^b

¹¹Kpêê yiyé pyu yintómu a dpodo nyédi, wonêwodiyédiyé a kpêê yiyé nyédi, ngmênê yoo yi dono daa chedêchedê tumo. ¹²Kópuni Yesu Kédisu ngê d:uu ngê, daa yinté. Chóóchóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, mēdaamuwa d:uu. U kuwó dini ghi ngê u Mí ka mê kee wo, u wéni pee mí yaa wo, u che p:ââ pee ngê mí pyodo.^c ¹³Yélini daa yi nuu u pi ngê a tóó, Chóó Lémi ngê yu yodo u maknopwo wa yé té. Wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, ala ngwo ka t:âât:ââ.^d ¹⁴Chóóchóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, yélini yi k:ii u yoo vy:o nmo wowo nyédi, nmî dono yilí yintómu u ngwo chedê ngê, mēdaadî nuw:onuw:o dé. ¹⁵Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ndê kópu ngê nmo yinê a pyépi ngê. Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, apê,

¹⁶Mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,
myombó a ka amênê kââdí té.

A dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anî yé té,
Yi gha vy:o amyidnyi ya.^e

¹⁷Yi dono yilí a kuwó wanî kéé té,
mēdaanê ngî té.

¹⁸Kpêê daamunmî yé, mu kópu u dîy:o Yesu ngê nmî dono yintómu chedê ngê.

Maa kamî u danêmbum

¹⁹⁻²⁰A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wêê n:ii p:uu pwii wo, maa kamî u ngwo ngma a yó, máádini u dí yâpwo ghi ndêndê k:oo wunê tóó, Chóó Lémi kwéli wunê tóó. Yesu ngê ghê kamî nmo a kpo, yi máádi p:uu kaa nmoo, u ntââ kpîdí pee mwada pee anmî lee dmi, Chóó Lémi ka u ngwo anm:uu taa dmi, nkîngê ngê kêê daanmo t:oo. Yi kpîdí pee chaa ngmê ngê a t:a, mu kópu u dîy:o Yesu nt:u kîdosi ínedê dmya ngópu.^f ²¹Chóó Lémi u yoo ndêndê yi vy:o nmî ghê dniye, kpêê yiyé pyu ndêndê nmî kada a kwo. ²²Yi máádi dpodombiy:e kîgha koo, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêle. Chóó Lémi ngê mbwaa mb:aa u mênê kmênê nmoo, u ngwo ghêê nmoo, dononi wunê nmo d:uu too, mye chedê too, yi l:êê dîy:o tpéé kópu mēdaamu anmî vyi. K:omodanê kópu nmî gha vy:o kîngmê ya, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêle.^g ²³Yesu ka kêlímî dpodombiy:e mgîmî koo, mu kópu u

^b 10:10 Hipîlu 9:12,28 ^c 10:12 Hipîlu 1:3 ^d 10:13 Psalm 110:1 ^e 10:16-17 Jer 31:33-34
^f 10:19-20 Hipîlu 4:16; Mát 27:51 ^g 10:22 1 Njon 1:7; Epeso 5:26

dîy:o nmî lama ka tóó, daawa dóó nmo.^h 24 Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya, myepaa ngêêpî téme. Yi kópu u l:êê dîy:o paa numo wêdêwêdê kîgha téme. 25 K:omo tpile yoo woni mêdêwunê wuwó ngê, ngmênê nipi dmyina a wuwó, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. Yi kópu ala ngwo ndî kópu ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.

26 Numo kuwó dmyinê mbumu, mu kópu u dîy:o n:iî ngê Yesu u ndê kópu dyuu dpo w:ee, ngmênê chóó u pono a vyápê yédi, a dono yédi, lukwe ngê u dono wa chedê té.ⁱ 27 Doo u ntâa u gha vyilêvyilê ngê daawa pyódu, adî nkîngê. Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kwolo, yélini Yesu p:uu a d:uu nyédi, yi pini yi vy:o wa kâa, ndiya wa kée té, ndê ngê wa ma té. 28 Mósisi u dêêpî kópu dyuu dyimê pywuu ngê nmye ngmên:aa pyépi. N:iî ngê yi dêêpî kópu ndî ngmêdpî kn:aadi, pi miyó pyile knî y:oo yi kada pini knî ye yuu dpo y:ee ngmê, ye doo u ntâa yi pini ye d:uudpî ch:anê, dpî vya ngmê.^j 29 Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, dyámê u kópu dé. Yesu ngê n:iî d:uu ngê, Chóó Lémi ka yinê dpî núw:o nmo. Yi kópu vyílo yi ndî kópu. N:iî ngê Chóó Lémi Tp:oo u wépi dpî puwâ, yi pini u kpadakpada ndî. Yesu ngê chóó u wêê mbêmê Chóó Lémi ka a kâadî nmoo. Yi kópu n:iî ka tédê kópu ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada. Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi módó nmo a kpo. Yi ghéni dmi n:iî ka k:omo tpile ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî kée, mwap:aa ngê dpî pyódu.^k 30 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê ló dini mwo a vyu, apê,

Nê ntâa vyîmî pyu,

ntâa a chóó ana a vyîmî.

Ala kópu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi ngê u yoo chóó wa kóté kalê té.^l

31 Yâpwoni ghê a t:a Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndî. Kn:aadi te pyu yoo u kwo dny:oo nkîngê. Pi kpadakpada ntênê u lama a tóó.

Dono u vyîmî u danêmbum

32 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:iî ngê Yesu p:uu kópu mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye, yi dini ghi dmyinê nuw:onuw:o. Yi dini ghi ngê dono yilî nmyee a vyîmî. 33 Dye ghi knî ngmê ngê nmyi pi dmi dnya a dyede dé, myednya a kpakakpaka nmyo, dye ghi knî ngmê ngê nmyi pyipe knî y:oo yinté kópu dnyimo a vyîmî dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. 34 Dye ghi knî ngmê Yesu u l:êê dîy:o mbwa k:oo dnyimo a kmîmî nmyo, nmyi tpile yintómu myednyimo a t:âmot:âmo dé. Nmyi tpile knî yi p:uu dênmyimo

^h 10:23 Hipîlu 4:14 ⁱ 10:26 Hipîlu 6:4-8 ^j 10:28 Deut 17:6 ^k 10:29 Mát 26:27-28

^l 10:30 Deut 32:35-36; Lóma 12:19

nuw:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê myednya a ya, mu kópu u díy:o nmyi lama doo ya, nmyimo, Ghê kamî dmi nmo pyw:ângo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^m ³⁵Nmyi nuw:o dmi Yesu p:uu kídmyinêngê y:ee ngmê, mu kópu u díy:o yi máádi u dí Chóó Lémi kóo k:oo wunê tóó. ³⁶Dono yintómu dmyina a vyîmî dé, Chóó Lémi u nuu u kópu dmyinê d:uud:uu dé, u nkwo wa ngee nmyo, kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, nmyi l:êê díy:o wa d:uu té.ⁿ ³⁷Puku yedê alanté a tóó,

Dye ghi daa daadî dmyinê t:ââ.

Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa.

Mgî daawa a puwâ.^o

³⁸Pini n:ii adî kêlîmî,

pi mb:aa ngê u ngwo u kwo wa pyódu,

yi pini ngê ghê kamî wa a pyw:oo.

N:ii Chóó Lémi u maa p:uu dpî ghê, díyo modo diyé,

yi pini ka Chóó Lémi dpî nod:e.^p

³⁹Doo u ntâa daanmî nkîngê, daanmî kedekede, kminté ndiya anm:uu ghêpê dmi. Kêle. Yesu ka dpodombiy:e kêlîmî kmêle, nmî nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kóo k:oo yinê wa kaa nmo.

Kêlîmî p:uu danêmbum

11 ¹Pini n:ii a kêlîmî, ala kópu u lama a tóó, apu, Nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo a vyi, ndêndê ngê wa d:uu. K:omo tpile yi kópu daa y:enê, ngmênê u lama a tóó nê, yi kópu díyo a pyodopyodo. Yi kópu knî yi l:êê díy:o, kêlîmî pyu u nuw:o ngmîdi ngê a ya yédi.^q ²Nmî kn:ââ yoo yi vy:o yélini mb:aamb:aa ngê dnyimo a kêlîmî, yi yélini yi p:uu Chóó Lémi ngê apê, Mb:aamb:aa ngê a ka wunê ng:aa té.

³Kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, nmîmo, Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê tpile yilî yintómu l:âmo ngê. Daa mumu ngmê u tpile knî y:oo tpile yintómu u ngwo l:âmo too, ala ngwo mumu ngmê u tpile ngê a pyede.^r

⁴Epel Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo a kêlîmî, ngmênê Kéén pee tp:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Epel Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo, tpileni u kwo y:ângo, mye mb:aamb:aa. Kéén Chóó Lémi ka dnyinté doo kêlîmî, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u yi dêpwo kwo, Tpileni u kwo y:ângo, Chóó Lémi ngê u yi myedêpwo kwo. K:omo tpile Epel ló dini a pwene, ngmênê u kêlîmî nmo nyepênepê ngê, yinté mye kêlîmî kmêle.^s

⁵Inóki Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, u l:êê díy:o daa pwene, Chóó Lémi ngê a nyââ, pi knî y:oo dêpê pyw:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó, Inóki Chóó Lémi u nuu u pi ngê doo a ya.^t ⁶N:ii daadî

^m 10:34 Mát 6:20 ⁿ 10:36 Hipîlu 6:12 ^o 10:37 Hab 2:3-4; Tpyuu 22:20

^p 10:38 Lóma 1:17 ^q 11:1 Lóma 4:18; 2 Kódin 5:7 ^r 11:3 Gen 1:1 ^s 11:4 Gen 4:3-10

^t 11:5 Gen 5:24

kêlímî, Chóó Lémi u nuu u pi ngê daawa pyódu, mu kópu u díy:o n:ii ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi ka ní lê, ala kópu ka choo kêlímî, nmî yâpwo Chóó Lémi, ndêndê ngê a tóó, n:ii ngê u yi adí kwo, U kwo ní lê, yi pini Chóó Lémi ngê daawa dóó, mb:aamb:aa ngê wa ngee.

⁷Myenté, Nówa Chóó Lémi ka myedoo a kêlímî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Nówa u ng:aa a t:ângo, Nówa ngê yi kópu u wépi daa puwâ. K:omo tpile vyi dêpêngê ch:iy:e wo, ngmênê Nówa ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, nkéli ngmê ndê ngê, u yoo knî yi k:ii k:oo wo dniye, Chóó Lémi ngê u ngwo w:êê too. Yi kêlímî mbêmê nmo w:ee ngê, yoo wo yéli dono dé, Chóó Lémi ka dèdnya a kêlímî. Yi kêlímî u l:êê díy:o Nówa Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo.^u

⁸Epílaham Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlímî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kwo, Nyámê pee a kuwo ngi, kn:aa dyámê pee nga ngmêwanê kê, yi ngwo Epílaham ngê Chóó Lémi u dnye a nyongo, chóó u dyámê pee a kuwo ngê. K:omo tpile yi dyámê pee u lama dêpwo ya, ngmênê y:i loo.^v ⁹Dini ghi n:ii ngê yi dyámê pee p:uu mí ta, Chóó Lémi ngê ghêlî k:ii u kwo daa y:ângo, pi my:oo ngê doo ya. Ngomo daa wó, wónu ngomo k:oo dpîmo dpî, p:aani p:aani dpîmo lêpî. U kêlímî chedê ngê daa pyodo. Tp:oo Yisak mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Ala dyámê pee nga wanê kê, ngmênê ghêlî k:ii u kwo daa y:ângo. K:omo tpile wónu ngomo k:oo myedpîmo dpî, p:aani p:aani myedpîmo lêpî, ngmênê Yisak u kêlímî chedê ngê daa pyodo. Yisak tp:oo Njakóp mye yinté. ¹⁰K:omo tpile Epílaham chóó u p:aa dêpwo a ya, u têpê ghi myedêpwo a ya, ngmênê u kêlímî chedê ngê daa pyodo, p:aa ndêndê p:uu dpîmo nuw:o. Chóó Lémi ngê yi p:aani u nuw:o k:oo mwiyé a módu, chóó wa l:âmo, chedê ngê daawa pyódu.

¹¹Sela Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlímî. K:omo tpile m:ââ yilî yi k:oo Epílaham cha y:oo tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yepê, Sela ngê tp:ee wangmê tpyé, yi kópu ka kêlímî mbê knopwo, Sela u ntââ ngê a pyodo, tp:ee u ngwo tpyó.^w ¹²K:omo tpile Epílaham yi ngwo d:ud:umbiy:e vy:ee ngê doo a ya, daa kêmakêma doo pwopwo, ngmênê yi ngwo tpamê wo, u yoo yilî ngê u kuwó pyodo, tédê tii, mbwaa paa ghêêpwi, mbóó p:uu pudu.^x

¹³Kópuni Chóó Lémi ngê yi yéli ye a vyi too, yi kópu knî ye dnya a kêlímî, u ngwo a pw:oo dniye. Chóó Lémi ngê ghêlî k:ii ye dêpê y:ee too, ngmênê mwada dini ghi p:uu ye doo a danê. Yi yéli y:oo yi kópu yilî kuughê a m:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. Ala kópu myednya a tpaê, apu, Dyámê mbêmê pi my:oo yoo yuno kwo. ¹⁴N:ii knî y:oo yi kópu dpî vyi ngmê, yi chóó yi dyámê pee a nmy:uu ngópu. ¹⁵Dyámê pee n:ii mbêmê a ndê dniye, daa yi dyámê pee p:uu dnye

^u 11:7 Gen 6:13-22 ^v 11:8 Gen 12:1-5 ^w 11:11 Gen 18:10-14; 21:2 ^x 11:12 Gen 15:5

nuw:o. Yini p:uu wodnye nuw:o, mêpêdê diyê dniye. ¹⁶U yi y:e doo kwo, Dyámê pee mb:aa mbêmê nmî lee dmi, Chóó Lémi kwéli wunê tóó. Yi kópu u l:êê díy:o yi wépi dmi daa puwâ, p:aa ndêndê yi l:êê díy:o ngmê l:âmo ngê.

¹⁷⁻¹⁸Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epílaham a tókó ngê, apê, U kêlîmî ngênî m:uu, kwo, Nîm:ee Yisak dpî vya ngi, kpêê ngê a ka dpoyé. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epílaham ka mwiyé a vya, kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u tii íedê yéli, ngmênê Yisak u tii íedê yéli, ngmênê Epílaham Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, tp:oo Yisak daa w:êê ngê, kpêê ngê pí yó.^y ¹⁹Epílaham u nuw:o Chóó Lémi p:uu doo kwo, apê, A tp:ee n:aa vye, Chóó Lémi ngê ghê mê t:emî. Na a ka yinté kópu yi pyodo, Epílaham ngê tp:oo u vye têdê núwo, daa kêmakêma pí vyâ, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo, Muntoo. Kwo, Nîm:ee nangê vy:a. Ngmênê u kwo Chóó Lémi ngê Yisak ghê mê t:àngo.

²⁰Kêlîmî mbêmê Yisak ngê Chóó Lémi u kópu dyuu tp:oo dê Njakóp mbwémi Yisó ye vyi too. Kópuni díyo adnyi pyodopyodo, yi kópu knî ye vyi too.^z

²¹Dini ghi n:ii ngê Njakóp mupwoknî Yichip dnyen:aa ya, kêlîmî mbêmê Njakóp ngê u kee dê, Njósép tp:oo dê ye Chóó Lémi u kópu dyuu ye vyi too. U kiyé p:uu doo a kwo, Chóó Lémi ka u ngwo doo ngêpê, kwo, Ala tpémi dê ye mb:aamb:aa ngê cha a vyyuwo.^a

²²Dini ghi n:ii ngê Njósép vy:ene wo, daa kêmakêma doo pwopwo, kêlîmî mbêmê mu dini ghi u kópu dyuu u mbwó knî ye vya. Yepê, Nmî kuwó dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê M:aa u yoo yilî ngê wa pyódu. Yepê, Yichip u mênê wa a pw:ii té. Yepê, Yi ngwo a dîné dyuu myoo núw:o y:e.^b

²³Kêlîmî mbêmê Mósisi u pye mî y:oo Mósisi a w:êê ngópu. Dini ghi n:ii ngê ta, a w:ee ngópu, apê, K:uuchêm u tp:ee. U yi y:e dêpwo kwo, Ledé knî y:oo king u kópu mbêmê vya y:e. Yi kópu u l:êê díy:o king u kópu daa châpu ngópu, d:ââ pyile dpîmo ng:uu néne. U kuwó dini ghi ngê king tp:oo módó ngê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê.^c

²⁴Dini ghi n:ii ngê Mósisi mââwe ngê pyodo, Yichip tpémi y:oo mb:aamb:aa ngê dnyimo chââchââ, ngmênê kêlîmî mbêmê yi chââchââ u wépi puwâ, yi vy:o a pwii wo, chóó u yoo vy:o mê ghê wo.^d ²⁵K:omo tpile Chóó Lémi u yoo vy:o u k:ii nipi dnye mgîní vyîmî, ngmênê yi kópu u kwo mb:aamb:aa ngê pyodo. Chóó u yoo yi wépi dmi wo puwâ, Yichip tpémi yi vy:o wodoo kwo, ye m:ââ knî ngmê yi k:oo u ya pê mb:aamb:aa, u tpile myepê yilî. Yi kópu wo d:uu ngê, ye dono kópu yipê d:uu ngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo yi l:êê díy:o mwiyé a ngmîdi ngê. ²⁶Alanté doo a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi noo, Yisiléli

^y 11:17-18 Gen 22:1-14; Njems 2:21-22 ^z 11:20 Gen 27:27-29; 27:39-40

^a 11:21 Gen 48:15-16 ^b 11:22 Gen 50:24-25 ^c 11:23 Ex 1:22; 2:1-2 ^d 11:24 Ex 2:10-12

tpémi yi kada kaa noo. Apê, K:omo tpile adnyi nkwtinkwiti nê, Yichip tpémi y:oo amyidnyi nkwtinkwiti nê, ngmênê yi kópu a ka têdê kópu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kóo k:oo wa kaa nê. Mósisi ka yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yichip tpémi yi tpile yilî têdê kópu ngê u kwo pyaa dniye.

²⁷Kêlîmî mbêmê Mósisi ngê Yichip a kuwo ngê. K:omo tpile king u yoo yi wépi dmi puwâ, ngmênê ye dêpwo nkingê, ye mêtêpê diyé wo. Na a ka Chóó Lémi yi módu, yinê wêdêwêdê kwólu.^e ²⁸Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Mósisi Yichip mêt dy:ââ ngê, Mósisi Chóó Lémi u kópu ka kêlîmî mbê wo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u kópu dyuu nmî kn:ââ knî ye vyi too. Yi kópu dyuu mbêmê sipi tp:oo vya tumo, wêê yi keñe t:âmo keñe t:âmo t:ee ngópu. Yi mgîdí ngê Chóó Lémi u enjel ngê Yichip tpémi yi tp:ee mââ kaa yintómu vya too, ngmênê ngomo t:âmo n:ii knî yi p:uu wêê doo ya, tp:ee yi daangmê vyâ.^f

²⁹Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo Yichip a kuwo ngópu, kêlîmî mbêmê Ntii Mtyemtye m:ââ pââ ntee tpile ngê pyodo, u ngwo ngmêê ngópu. Dini ghi n:ii ngê Yichip tpémi yi kuwó ghê dniye, ntii mêtê diyé wo, tpêpwo u pwo mênê yó, u ngwo vy:êê dniye.^g

³⁰Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Kenan Wee u kwo mî taa dniye, wo pyudu knî yi k:oo Njédikó dnya a y:ey:ee. Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê yi p:aani u chêêpî mbwa a vyóo wo, Njédikó tpémi u ngwo vya tumo.^h ³¹Nmî kn:ââ yoo Njédikó ghêlî dîmî taa dniye, Njósuwa ngê lede miyó dy:ââ ngê, yepê, Njédikó nyi ngete nyoo. Dini ghi n:ii ngê mî taa knopwo, Njédikó tpémi y:oo u yi y:e doo kwo, Nmî vya dê, ngmênê téli pyââ Lahap ngê w:êê doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka doo kêlîmî. Njédikó tpémi y:oo Chóó Lémi dèdnyimo cháâcháâ. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ knî y:oo yi p:aani a pw:oo ngópu, pi yintómu vya tumo, ngmênê Lahap w:êê ngópu, u yoo knî yi k:ii, mu kópu u dîy:o ngete dê yinê a w:êê doo.ⁱ

³²Dyimê pywuu nmye daamunê kê. Dye ghi doo u ntââ ngê dê pyódu, kêlîmî pyu yoo yi danêmbum nmye daamunê nt:o. N:ii dé yi kêlîmî ndîi, woni yoo yi pi dmi ala, Nkidiyón, Mbadaka, Samîsón, Njepîta, Dépidi, Samuwel, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, mye yi k:ii. ³³Woni knî y:oo kn:aa lede yoo ngm:ii kalê tumo, yi chóó yi yoo mb:aamb:aa ngê dnyimo y:enê dé. Kópuni Chóó Lémi ngê ye mwiyé a vyi too, yi kópu yi l:êê dîy:o mye d:uu too. Chóó Lémi ngê woni layoni knî ye w:êê too,^j ³⁴woni yoo ndê ka w:êê too, woni yoo l:êê têdê w:êê too. K:omo tpile l:êê yi lama dnyinté doo ya, ngmênê Chóó Lémi ngê modoo a wêdêwêdê kîgha dé, kn:aa lede yoo dnyimo vyee dé.^k

³⁵Pyââ knî ngmê yi nêni yoo pw:oo dniye, yi kêlîmî u l:êê dîy:o myombó mêtê pii dniye, ngmênê kêlîmî u l:êê dîy:o pi woni pw:oo

^e 11:27 Ex 12:51 ^f 11:28 Ex 12:21-30 ^g 11:29 Ex 14:21-31 ^h 11:30 Josh 6:12-21
ⁱ 11:31 Josh 2:1-21; 6:25 ^j 11:33 Dan 6:22 ^k 11:34 Dan 3:23-27

dniye, mēdēpē pii dniye. Dini ghi n:ii ngē pi knî y:oo dnye kpakakpaka dé, alanté dnye nuw:o, K:omo tpile a vye nmo, ngmēnē Chóó Lémi daanmo wópu, mu dini ghi ngē amēdē pyidu nmo.^l ³⁶Kêlímî pyu knî ngmē dnye yumuyumu dé, yedē ngē myednye kpakakpaka dé, knî ngmē yedē nēdē t:ee tumo, mbwa k:oo kalê tumo.^m ³⁷⁻³⁸Kêlímî pyu knî ngmē chēpî ngē vya tumo, woni taa ngē vya tumo. Yi-pââ choo ngē ntee anyi châpwo, kêlímî pyu woni choo ngē yinté dnyimo châpwo dé, u ngwo dnyimo vye dé. Kêlímî pyu woni knî y:e dono dnyimo d:uud:uu, dnyimo ngm:ii kîgha dé. Doo u ntââ nipi daapîdnye ya, mu kópu u dîy:o mgîdí u yoo kêlímî u yoo daa numo yi pee dé. Yi kêlímî pyu yoo nko mēnē dnyimo mbêpêmbêpê, kpomo t:âmo kpomo t:âmo dnyimon:aa ya, mbu knî yi mbêmê dnyimon:aa mbwolombwolo. Ngópuch:anê ngē dnyimo pyodopyodo, dini ghi n:ii ngē yi kpîdí dnyimo a chópuchópu, sipi too nunukwéti too yi paa dnyimo t:emî dé.

³⁹K:omo tpile yi yéli yi kêlímî mbêmê Chóó Lémi u nuu u yoo ngē pyaa dniye, ngmēnē kópuni mb:aa ye a vyi too, woni knî dēpē pyw:ee tumo, ⁴⁰mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngē u yi doo kwo, Yi yéli y:oo dny:oo t:âât:ââ nmo. Mu dini ghi ngē yi k:ii yoo ngmîdi ngē wa pyódu nmo, kópuni ndēndē ngē mb:aamb:aa, yi kópu nipi nmo wa a kê.

Yesu u maa kîgha

12 ¹Yélini Chóó Lémi ka mwiyé a kêlímî mbê dniye, yi yéli, yoo ndîi. Yi yéli Chóó Lémi u maa p:uu nmî kada ghê dniye, wumê t:âât:ââ nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni knî y:oo dpî dînga nmo, kée téme, dononi knî y:oo dpî mgîmî nmo, dny:ii d:ii téme, Chóó Lémi u maa dpodombiy:e kîgha koo.ⁿ ²Nmî nuw:o dmi Yesu p:uu kaa koo, myedē nj:ii koo. Nmî kêlímî nkoo kn:ââ vyílo yi pini p:uu a kwo mo. K:omo tpile kîdosi u maadî doo kwo, ngmēnē daa kede wo. K:omo tpile dnye mywenemywene kîgha, ngmēnē u kwo tēdê kópu ngē pyodo. U lama doo ya, Dîyo w:aa anîmo pyw:oo. Yi w:aa wunê a pyw:ângo, Chóó Lémi ka mē diyé wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngē mîmî pyodo.^o ³Mááadini kwólu, yi máádi p:uu dmyinê nuw:o. Yoo dono yi vy:o kópu dono yilî dpîmo a vyîmî. Dmyina a nj:ii, yi máádi myedmyinê kîgha, nangmê kede.^p ⁴Dono vyîmî tēdê nmyi vy:o pini doongmê vya ngópu.

Chóó Lémi ngē tp:oo módó tp:oo mââ yoo u ngwo wunê kpadakpada too

⁵Dono vyîmî tēdê Chóó Lémi ngē wunê kpadakpada nmoo, mu kópu u dîy:o nmo tp:oo módó tp:oo mââ yoo. Yi kópu puku yedē alanté a tóó,

^l 11:35 1 Kings 17:17-24; 2 Kings 4:18-37 ^m 11:36 Jer 20:2; 37:15-16

ⁿ 12:1 1 Kódin 9:24-25 ^o 12:2 Hipílu 1:3; 3:1 ^p 12:3-4 Mát 27:28-44

A tp:ee, nmî Lémi ngê adî kpadakpada ngi, nangê vyi, Têdê kópu yila. Dini ghi n:ii ngê nguwo ada a mbumu knomomê, ye p:uu dpodo nangê yé,⁶ mu kópu u díy:o yélini yi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a tóó, yi yéli wunê kpadakpada too,

n:ii dé tp:oo ngê dpî pyódu té, dpî kpaka té.

⁷Dononi nmyinê vyímî tumo, nmî Mî ngê yi dono ngê wunê kpadakpada nmyoo. Yi kpadakpada u wépi kîdmyimê pwapî, mu kópu u díy:o pi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo ntee a kpadakpada too, Chóó Lémi ngê yinté myewunê kpadakpada nmyoo. Doo u ntââ pi ngê tp:ee daawa tpyé, módó, ngmênê dpî dêêpî kê. ⁸Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yintómu ntee wunê kpadakpada too, yinté wodêdê kpadakpada nmyoo, ye tp:oo njini ngê daap:ee pyede, p:ee maadî tp:ee dé. ⁹Dyámê mbêmê nmî mî knî y:oo dnyimo kpadakpada nmo, u ngwo nmîmo kpadakpada, u nkwo nmo cháâchââ too. Nmî Mî n:ii mbóó p:uu wunê tóó, dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, ntênê paa kpada kmêle, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo. ¹⁰Daa ndîi la ghi tp:oo, nmî mî knî y:oo yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê dnyimo kpadakpada nmo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî mb:aamb:aa u l:êê díy:o wunê kpadakpada nmoo. Ntee a tóó, dyââpe p:uu daa t:a, u yi u ngwo a kwo, Yinté nî pyódu té. ¹¹Dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, nmînê nmo daa nmî nuu u kópu nmo yedê d:uu, dono kópu nmo yu d:uu, ngmênê u kuwó dini ghi ngê anyinê w:ee, u nt:u kópu anyinê pyw:oo, pi mb:aa ngê anyi pyódu, yoo yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko anmyi ya.

¹²K:omo tpile nmyi kêê dmi dpî wiy:a dniye, nmyi yi dmi dpî nté dniye, ngmênê Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. ¹³Nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, maa mb:aa yidmyinê kîgha. Nmyi yi k:aa pyââ u pono dmyinê vyápê, tpuu pyââ u pono n:uungmê vyápê. N:ii ngê yu pyââ wunê a dêê ngê, maa mb:aa kîdangê kuwo, u kwo wa mbó. Maa mb:aa yichoo kîgha, mb:aamb:aa ngê moo pyaa we. ¹⁴Pi yintómu knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya. Kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé. N:ii ngê kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, nmî Lémi daawa m:uu.

Mbwaa kuu yiyé u danêmbum

¹⁵A tîdê mbwó yoo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo. Máádini Chóó Lémi ngê a yó, nmyi vy:o pini ngmê yi máádi p:uu kîdangên:aa diyé. Nmyi vy:o pini ngmê ngê mbwaa kuu nmyi mênê kîngê yé, nmyi mbodo dmi kîngê vyuwo té. ¹⁶Pyââ ti mââ ti nmyi vy:o kîngê ya. Chóó Lémi p:uu kópu dyuu tédê kópu ngê nmye kîngê pyaa dmi, Yisó u nt:anê nangmê yââ, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, tédê kópu ngê u kwo pyodo. K:omo tpile pi kaa, ngmênê nté kuu ngmîdi u l:êê díy:o u mbwó tpuuni ka kwo, Nyi a kada pini.^q ¹⁷U kuwó dini ghi ngê u yi u

^q 12:16 Gen 25:33-34

ngwo doo kwo, M:aa ngê Chóó Lémi u kópu mb:aa a p:uu ngmê t:ee ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê a mb:ii ngê. K:omo tpile Yísó ngê u yi doo kwo, Maa mb:aa p:uu m:aa ghê, u l:êê díy:o myedoo mbê, ngmênê doo u ntââ.^r

Chóó Lémi u chââchââ

¹⁸ A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Kópuni nmî kn:ââ knî y:oo a m:uu tumo, yi kópu dpîp:e m:uu tumo. Dini ghi n:ii ngê Sainay mbwini vuywo lee dniye, Chóó Lémi ndê k:ii ntee tpile ngê mbu mbêmê ye a ghêpê wo, yi ndê dpudu ngê ngídí a gh:ay ngê. Yópu ndîi doo a wupe,^s ¹⁹ nkéli dpuwo u dnye dnye nyêmî, Chóó Lémi u dnye mye ny:ee ngópu. Pi knî y:oo Mósisi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi dnyeni m:oo ny:oo, ²⁰ mu kópu u díy:o kópuni mwiyé a ny:ee ngópu, yinê ye doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu ala, N:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê dpî vya yó, myenté tpile tp:oo n:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê myoo vya yó. ²¹ Kópuni m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e nkîngê kalê too, Mósisi mye nkîngê kwólu, yepê, Ntênê myidí nkîngê mb:anê.

²² A tîdê mbwó yoo, yi mbwini vuywo dpîp:e lee dniye, ngmênê Chóó Lémi kwéli a tóó, yi nmyinê lee dniye. Yi p:aani Njedusalem ntee p:aani. Njedusalem daa Sainai mbwini mbêmê a tóó, ngmênê Saiyon mbwini mbêmê a tóó. Enjel yilî tp:oo témi tap yi vy:o nmye wee.^t ²³ Chóó Lémi ka nmyinê lee dniye, pini n:ii pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê a tóó. Dyámê mbêmê tp:ee kaa u pi ndîi ngê ntee a tóó, Chóó Lémi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê yinté mye pyódu ngê, nipi a danê nmyoo, nmyi pi dmi mbóó p:uu a d:êê too, w:aa u ngwo nmyinê pyw:ee ngópu. Yélini Chóó Lémi ka mwiyé dnya a kélîmî, dini ghi n:ii ngê a pw:oo dniye, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê pyódu too, ala ngwo yi yéli yi vy:o nmye wee.^u ²⁴ Yesu ka nmyinê lee dniye, pini n:ii ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmoo, chóó u wêê ngê nmî dono yilî yinê mye chedê too. Dini ghi n:ii ngê Kéén ngê u mbwó Epel a vyâ, wêê têpê mbêmê ghîgho, Chóó Lémi ngê Epel u ntââ Kéén ngê a vy:ungo, ngmênê Yesu u wêê ngê kópu mb:aa kn:ââ yi chópu, u l:êê díy:o nmî yikí dmi u pwo ghay wo.^v

²⁵ A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Nmyi ngópu dmi dpî kpêmî tóó. Yélini Mósisi ka dyámê mbêmê dèdnyimo a ng:aa, yi ngwo dnyimo a pwopwo. Nmî Lémi mbóó p:uu nmo wunê mbumu. U dnye daanmî ny:ee knomomê, ye ntênê wa kpada nmo.^w

²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi nmî kn:ââ knî ye a mbwolo, u dnye ngê têpê a ghêdê kwólu, ngmênê mu dini ghi ngê daa têpê u mo wa a ghêdê kwolo, ngmênê mbóó amye ghêdê kwolo. Yi kópu puku yedê mye tóó.^x

^r 12:17 Gen 27:30-40 ^s 12:18-20 Ex 19:12-13,16-20; Ex 20:18-21 ^t 12:22 Tpyuu 21:2; 5:11 ^u 12:23 Luukí 10:20 ^v 12:24 Hipílu 8:6; Gen 4:10 ^w 12:25 Hipílu 2:1-3; 10:28-29 ^x 12:26 Ex 19:18

²⁷U nt:u kópu ala, dyámê u tpile dé adnyi ghêdê, chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê tpile ndêndê dé chedê ngê daawa pyaa dmi.

²⁸Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u díy:o yélini yi vy:o kaa nmoo, yi yéli yi k:i chedê ngê daanmî pyaa dmi. Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa kmêle, mb:aamb:aa ngê chââchââ koo, u kwo mye nkîngê kmêle, ²⁹mu kópu u díy:o nmî yâpwo, yoo dono ndiya yinê dpî kée.^y

Maa kamî u kópu mb:aa dé

13 ¹A tîdê mbwó yoo, maa kamî nmye kîgha ngmê, kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ²Pi my:oo knî ye dmyinê vyuwo. Nmyi lama ka tóó, nmî kn:ââ yoo pi my:oo knî ye dnyimo a vyuwo, woni yoo daa yi lama enjel knî ye myednyimo a vyuwo. ^a ³Yélini mbwa k:oo a wee, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo. Mbwa k:oo yi k:i w:ee wee, tpileni u yi nmye choo kwo knomomê, yi tpile ye dmyinê yémî dé. Yélini a mgîni vyîmî té, ye dmyinê vyuwo, mu kópu u díy:o nmyo yoo mu ngmîdi.^b

⁴Yéé yepe yi nuw:o dê numo p:uu dny:oo kwo, yi tumu mââ yi tumu pyââ kîngmê ya. N:i pini n:i u kuwó wa pwiyé, Chóó Lémi ngê wa kpada. Pini n:i adî pyââ ti, pyópuni adî mââ ti, Chóó Lémi ngê amye kpada dê.

⁵Nmyi nuw:o dmi ndapî p:uu kîngê kwo. K:omo tpile ndapî têdê nmyi ngópu ye tóó, yi ntoo mbêmê dmyinê ya, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê ala kópu a vyu,

Nmye ana a vyuwo,
nmyi mo daanê kalê nmyo.^c

⁶Yi kópu u l:êê díy:o nkîngê ngê kêê nangê t:oo, ala kópu dpî vyi yoo, apii,

Nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmo,
pini n:i ngê dono kópu nmo adî d:uud:uu, u kwo daanmî nkîngê,
yi pini wa dîpî, daawa dyênê nmo.^d

⁷Yélini nmyi kada a wee, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyina a nj:i dé, n:i knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu nmye dnyimo tpapê dé. Ntee dnyimo ya, ntee dnyimo kélîmî, nmî Lémi u yoo ntee dnyimo wêdêwêdê kîgha dé, yi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, myedmyina a nj:i dé. ⁸Yesu Kédisu wunê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, mu dini ghi ngê mye yinté, chedê ngê daawa pyódu.^e ⁹Nuw:o ghi kamî knî y:oo kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. N:i ngê nté knî ngmê nmye dpî kwódu té, yi pini ka ng:aa ngê kêê nangê t:oo. Yi

^y 12:29 Deut 4:24 ^z 13:1 Njon 13:34 ^a 13:2 1 Pita 4:9 ^b 13:3 Mát 25:36

^c 13:5 1 Tim 6:8-10; Josh 1:5 ^d 13:6 Psalm 118:6 ^e 13:8 Tpyuu 1:17-18

kwódu yé kópu knî yi mbêmê pi u gha wêdêwêdê ngê d:uudpî pyódu, ngmênê Chóó Lémi ngê pi u gha wêdêwêdê ngê yinë dpî pyódu.^f

¹⁰Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê, Chóó Lémi ka maa kamî nmo a yó. N:ii knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé t:oo, Yesu ngê daawa ngee té. ¹¹Dono chedêchedê u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo a íeíe ngê, ngmênê yi tpile tp:oo ntóó kn:aa wumê nk:êênî tumo.^g ¹²Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu daa p:o vya ngópu, kn:aa íuw:wó ngópu, yi mî vya ngópu, nmî dono yilí yintómu chedê ngê u ngwo pyaa dniye.^h ¹³K:omo tpile yoo mbwee knî y:oo adnyi nkwitinkwiti nmo, ngmênê yi vy:o a pwii kmêle, Yesu ka kuwa lee kmêle. ¹⁴Dyámê mbêmê nmî p:aa ndêndê daangma a tóó, nmî p:aa ndêndê nmo t:âat:ââ.ⁱ ¹⁵Tpile tp:oo kpêê ngê daamunmî yé, ngmênê Yesu u pi mbêmê dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, pi knî ye u pi myedmyinên:aa tpaépê.^j ¹⁶Pi ngêêpî nangê yé, pi ka vyuwo myenangê yé. Yi kópu dê Chóó Lémi u nuu u kpêê yiyé u kópu dê.^k

¹⁷Nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o daa mgeemgee nyédi, dye ghi yintómu nmye wunê vyuwo nyédi, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ye adín:aa póó, yi dpodo u p:êê u kwo amínê nté t:oo. Ye mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, yi dpodo têdê yi gha dmi mb:aamb:aa ngê adnyi pyodopyodo. Ye daanmyi ng:aa knomomê, ye yi dpodo têdê yi gha dmi dono ngê adí ya, adnyi mgeemgee, dnyinté u nkwo adnyi ngêêpî nmyo.^l

¹⁸A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, Yesu ngê a dono yilí ló dini a chedê too, ala ngwo mēdaamunî dono. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Dye ghi yintómu kópu mb:aa nî d:uud:uu dé. ¹⁹Chóó Lémi ka dpodombiy:e dmyina a ngêpê, lîmîlîmî ngê nmye mēpêdê dy:ââ nēne.

Wêdêwêdê kîgha u kópu

²⁰Nmî yâpwo ndêndê, pini n:ii ngê yoo dpo kââdî, choo a ngêêpî nmyo. Ntênê ada a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo nmî Lémi Yesu nmo a dy:ââ ngê, mēdê pyidu ngê. Yi pini sipi y:ee:ee pyu ndêndê, nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo, mēdaawa kée nmo. ²¹Kópuni mbêmê Chóó Lémi u nuu u kópu anmyin:aa d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê yi kópu nmye choo a kuwo dé, chóó u nuu u yoo mb:aa ngê myechoo a pyépi nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yinë a w:ee nmoo, pini n:ii anmî chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Kuwókuwó kópu dyuu

²²A tîdê mbwó yoo, nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o kópuni dyuu nmye d:a d:êê té, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:wó dé. Daa kópu yilí nmye yed:a d:êê.

^f 13:9 Lóma 14:17; 1 Kódin 8:8 ^g 13:11 Lev 16:27 ^h 13:12 Njon 19:17

ⁱ 13:14 Hipîlu 11:16 ^j 13:15 Psalm 50:14,23 ^k 13:16 Pilipay 4:18 ^l 13:17 1 Tes 5:12

²³Kópu mb:aa ngmêdí ny:oo, nmî mbwó Timoti mbwa mênê kî pwii wo. Lîmîlîmî ngê a ka wa a lee knomomê, ye y:i nipi any:uu m:uu nmyo.

²⁴Nmyi kada pini knî ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, myenté Yesu u yoo knî ye myoo y:ee yó. Yitali tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

²⁵Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo.
Wu u dí.

NJEMS

Nmî Lémi Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mí loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghêlî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

1 ¹Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

²A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopyodo,^a ³mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî têdê n:ii u kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîî ngê u ngwo dpî pyódu. ⁴Ghêlî k:ii kêdmyongê kede dmi, dpodombiy:e dmyina a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. ⁵Dono vy:o n:ii u nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a ñepwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mtíkó pyu, myedaa kmungo pyu, módó u kwo wa a y:oo.^b ⁶⁻⁷Ngmênê yi pini u nuw:o ngmîdi ngê choo ya, ntênê choo kêlîmî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:ii u nuw:o daa ngmîdi ngê a tóó, n:ii ngê apu, Kópuni Chóó Lémi ka dî dmyinê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmîdi p:uu a nuw:o yédi.^c ⁸Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndáápi pini dê pinté yi danêmbum

⁹A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo.^d ¹⁰K:omo tpile ndáápi yoo

^a 1:2 Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14 ^b 1:5 Mát 7:7 ^c 1:6-7 Mak 11:24; Luukî 16:13
^d 1:9 Njems 2:5

yi pi dmi ala ngwo ndî dé, ngmênê dny:oo nkîngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nêê ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi.^e

¹¹K:omo tpile ponoch:aa nêê mb:aa dé, ngmênê límî k:ii dpo mtiti dmi, yópu ngê límîlímî ngê myedpo gh:ay té. Ndáápi yoo mye yinté dé, ndapî kmênêkmênê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, límîlímî ngê yinté amyepw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêmbum

¹²Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:ii ngê nmî Lémi daawa kée, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó têdê n:ii daawa dîpî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vuy, apê, N:ii nódo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo.^f ¹³Yi dono vyímî têdê n:ii ngê dpî vyi, Dono ngmênê d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kîngî vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kée, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kée, myenté Chóó Lémi ngê pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kée.^g ¹⁴Daa Chóó Lémi ngê nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yinê dpo kée, ngmênê chóó u nuw:o dono ngê yinê dpî dóó. ¹⁵N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngê dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpî km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngê mbwili km:oo pââ ndî ngê dpî pyódu, dpî ghîî, tp:ee dpî tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, u nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adî nuw:o, u kuwó dini ghi ngê yi dono dpî d:uu. Yi pini u dono dpî k:aa, dono yilî dpî d:uu, u dî pwopwo, ndê ngê u nkwo wa ma. ¹⁶A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yinê da kée. ¹⁷Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngmênê nuw:o ghi mb:aa vyílo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilî Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo too, yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu daangma a t:a. Mgîdí u kópu dé daa Chóó Lémi u nuu u kópu dé. Mgîdí u l:êê dîy:o d:ââ kââdí l:âmo doo, pudu mye l:âmo too. K:omo tpile d:ââ dpî pw:onu, ntaa modpo tpâlî, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dye ghi yintómu u kópu yilî mb:aamb:aa dé, d:uudpî ngmêê té.^h ¹⁸Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dono dpî tpamê, dono u ngwo nmo d:uud:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u nuw:o mb:aa tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê kamî ngê yinê pyódu nmo. U yi u ngwo a kwo, Nmî tîdê mbwó mē yilî ngê paa pyaa we.ⁱ

^e 1:10-11 1 Tim 6:17; Luukî 12:16-21 ^f 1:12 2 Tim 4:8; Luukî 6:22-23

^g 1:13 1 Kódin 10:13 ^h 1:17 Mát 7:11 ⁱ 1:18 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmi

¹⁹A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyiné ng:aa, u nkwo kuwó dmyiné danêmbum, ghêlí k:ii nangmê nod:e,^j ²⁰mu kópu u díy:o doo u ntââ Chóó Lémi u nuu u kópu nod:enod:e mbêmê daangmanyi d:uu. ²¹Dononi nmyi mênê a pyede, dpí kée tóó. Chóó Lémi ka dmyiné ng:aa, p:uu dmyiné ndiye. Nmî Mbwámê Yesu p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha vy:o mb:aamb:aa ngê choo ya. Yinê wa ngee nmyo.^k

²²Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngê namê nyêmi dé, ngmênê ndêndê ngê dmyiné nyêmi dé, myedmyiné d:uud:uu dé.^l ²³N:ii ngê u ngópu dê y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dpí ny:ee té, ngmênê daa d:uud:uu too, límílimí ngê yi pini u nuwo modo kuwo dmi. N:ii ngê kwodo ng:oo dmi kââyikuu yedê dpí m:uu, mye yinté pini. ²⁴Kwodo ng:oo dmi límílimí ngê dpí m:uu, límílimí ngê l:âmo u kwo modo ngêpa. ²⁵Nmî Lémi ngê Setan kwulo a pwaa nmoo, kóó k:oo kaa nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa kní yi p:uu a nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngê mye châachââ ngê, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a kuwo, Chóó Lémi ngê yi pini amyaa ngêêpí.

²⁶N:ii ngê dpí vyí, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê n:aa châachââ ngê, ngmênê a peede tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó Lémi dnyinté a châachââ ngê.^m ²⁷N:ii ngê nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a châachââ ngê, yi pini ngê tpyêmi tp:ee kuknwe a ngêêpí too, mgídí u yoo yi tupwó yi pini p:uu daa ya yédi.

Too pee mbêmê yoo chámêchámê

2 ¹A tîdê mbwó yoo, mgídí u yoo kní y:oo ndáapi yoo a châachââ tumo, pinté yoo daa châachââ tumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo yinté dêdpímo a chámêchámê. Yi pini ka nmyi kélími mbê dniye, vyílo yi pini mu ngmidi u pi ndíi, dmyina a nj:ii, yoo yi too pee mbêmê kédmyinêngê chámêchámê dé.ⁿ ²Pi miyó nmyi vy:o wa ghê kní, woni ndáapi ndíi, u kpídí mb:aa dé, u pi mye ndíi, woni pinté, u kpídí mbwee dé, lukwe, yi tpódu kpile mbêmê wanmyi chámê d:oo? ³Ndáapi mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi mb:aa anmyi núw:o ngmê, y:i amí yââ, ngmênê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyââ tédê mb:aa daanmyi núw:o ngmê, ye lukwe, yi tpódu yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo, apii? ⁴Apuu! Yinté daadí ya. Lukwe díy:o dnyinté nmye nuw:o té, lukwe díy:o yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo. Miyó dé dpí châpu dóó.^o

⁵A tîdê mbwó yoo, daa ndáapi yoo Chóó Lémi ngê a ngmidi too, ngmênê pinté yoo yedê ngmidi too. Yélini yi ndapí daa ndíi, yi tpile

j 1:19-20 Mát 5:22 k 1:21 Kílosa 3:8 l 1:22 Lóma 2:13 m 1:26 Psalm 141:3

n 2:1 Dpodo 10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9 o 2:4 Njon 7:24

myedaa yilí, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Kópu mb:aa ye ngmêní y:oo, wod:oo a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kélímí mbê dniye, kóo k:oo u nkwo wa kaa té. Ala ndéndê kópu mwiyé ye a vyu, N:ii knî yi nódo a nuu ghi wadí ya, yi yéli yi pi dmi ndîî ngê waní pyódu.^p 6A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o pinté yoo dnyinté nmye cháâcháâ t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ngmênê ndáápi knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, 7nmî Lémi Yesu u pi y:oo mye dyede ngópu.

⁸Pi knî yi p:uu dêêpí kópu n:ii nmî Lémi ngê ndîî ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâcháâ. Yi dêêpí kópu Mósisi ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê, apê, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. ⁹A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi dêêpí kópu daa cháâcháâ ngê, dono a d:uud:uu ngê. ¹⁰K:omo tpile dêêpí kópu yilí anyi chápu té, mu ngmídi anyi kn:aadi, ye nyi mye kn:aadi te pyu, dêêpí kópu dyuu yi cháâcháâ ngê chi dípí. ¹¹Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpí kópu daa ngmídi a d:êê ngê, yi vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê, Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê pwiyé. K:omo tpile pi u kuwó daanyi pwiyé, ngmênê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi te pyu, dêêpí kópu dyuu cháâcháâ ngê chi dípí. Myenté, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi pini kn:aadi te pyu, nmî Lémi u dêêpí kópu ndîî daa cháâcháâ ngê.^q ¹²Nmî Lémi u dêêpí kópu kamí nmyi nuw:o íedê choo ya, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê danê, mu kópu u díy:o vyílo yi dêêpí kópu mbêmê nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo. ¹³N:ii ka yoo woni daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha tédê nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngmênê n:ii ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté kîgha tédê daadí nkîngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê.^r

Módó kélímí u danêmbum

¹⁴A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o nmyi vy:o yéli woni knî y:oo ala kópu a tpaépê ngópu, apu, Pi ka vyuwo daa ndîî kópu, Yesu ka kélímí yi ndîî kópu. N:ii daa pi ka vyuwo yédi, ala kópu chóó a tpaépê ngê, apu, Yesu ka n:aa kélímí, yinê wa ngee nê, yi pini u kélímí nmyinê nmye angénté. Mumdoó yinté kélímí mbêmê yi pini Chóó Lémi kóo k:oo wamí ghê? ¹⁵Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Nmyi tîdê nmyi mbwó ngmadí ya knomomê, nté u ngópu daadí ya, u kpídí myedaadí ya, ye lónté wanmyi ngee ngmê.^s ¹⁶Ala kópu u kwo wanmyi vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a ngee nyine, nkuwo ngê kîngê ngee ngi, nté yilí chi pípi, ngmênê nté ó kpídí u kwo daangmanmyi y:ee

^p 2:5 1 Kódin 1:26-28 ^q 2:11 Ex 20:13-14 ^r 2:13 Mát 5:7; 6:14-15

^s 2:15-17 Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17

knomomê, ye yi pini daanmyi ngêêpî, komo ngê u kwo anmyi tpaê. Yi pini ngê ló ntini ngmadî pîpî, ló kpîdî ngê u pââ wa wópu. ¹⁷Pi ka vuyuwu nmyi lama daadî ya knomomê, ye nmyi kêlîmî ntóó, ghê daa t:a.

¹⁸Kêlîmî pyu. Ndoó apê pi ngmê ngê ala kópu nga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nyi Yesu ka a kêlîmî. Yi pini ka ala kópu nîné tpaê, Pini n:ii pi knî ye daa vuyuwu yédi, ló kópu mbêmê u kêlîmî nmo wa a kêma. Pi knî ye n:aa vuyuwu yédi, a kêlîmî u ngwo nmye nîné kêmakêma ngê. ¹⁹Kêlîmî pyu. Ala kópu ka nye kêlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmîdi a tóó. Ndê kópu yila, ngmênê k:omo tpile kmêna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngmênê a nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama a tóó, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo. Nyi myenté. Módó anyi kêlîmî, kópu mb:aa daanyi d:uud:uu dé, ye ngêlîmî ntóó. ²⁰Nuw:o nedê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê kópu ngê nga nîné pyépi, n:ii Yesu ka módó adî kêlîmî, kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, yi pini u kêlîmî ntóó, yinté kêlîmî mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. ²¹Nmî kn:ââ Epîlaham dyimê pywuu ngê nga n:aa pyépi. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, kwo, Nm:ee Yisak dpî vya ngi, dp:uu nk:êê ngi, dpudu a ka pèdê kee we, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, tp:oo mbu mbêmê núwo, chéêpî kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo.^t ²²Daa módó doo kêlîmî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, mye d:uu ngê, u kêlîmî u ngwo nmî módu. ²³Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. ²⁴A tidê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa kêlîmî mu ngmîdi mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u dnye myechoo nyêmî, kópu mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

²⁵Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli pyââ Lahap u dyimê pywuu mye yinté. Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, ngmênê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbêmê u ngwo ghê wo. Ngete n:ii dè Njósuwa ngê Njédikó dy:ââ doo, Lahap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgîdí vy:o kn:aa máadí p:uu kaa doo, Njósuwa ka u ngwo mê dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo.^u ²⁶N:ii u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:ii u kêlîmî pi ka vuyuwu tédê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kêlîmî mye ntóó, ghê daa t:a.

Pi komo p:uu danêmbum

3 ¹A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dêêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dêêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi,

^t 2:21 Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17 ^u 2:25 Josh 2:4-16; 6:25; Hipîlu 11:31

nmî Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada, ngmênê n:i daa dêêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada.^v
²Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntâa ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uuwodê vyi, ye yi pini p:uu dyâape daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pê ndê kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.
³Hósi tpyuu mye yinté. K:omo tpile hósi ndîi, ngmênê yedê ngê anya a tpyuu. ⁴Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîi, vyuwó yópu ndîi vy:o a mbêpê yédi, ngmênê nkéli knâpwo tpii n:i wunê kwo, daa ndîi. Tpiipi ngê pee n:i nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkefe. ⁵Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîi ngmanyinê ngî, ngmênê cháa ndîi u ngwo anyinê vyuwó. ⁶Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbêmê kópu dono yilî n:i a tóó, pi knî y:oo a nyepenyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u díy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too.^w ⁷Chii tpile tp:oo dyêêdî daa ngmidi ngmanya a t:emí, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mēdaadnyi d:uud:uu, ⁸ngmênê doo u ntâa ngomo ka dono mēdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpaê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té.^x ⁹A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mî nmo chaa kîgha ngê, ngmênê yoo yi pi dmi nmî komo knî y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadî ya, mu kópu u díy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpaê, n:i ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:i peede tpaê.^y ¹⁰Lukwe díy:o peede tpaê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmidi ngê a tpaê too. Yinté daadî ya. ¹¹Doo u ntâa dpuwó nuu ngmidi u mênê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê. ¹²Kéme nkwo chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwo kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntâa mbwaa y:i daanyimo vy:âa. A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntâa nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dêêpî ndéndê u danêmbum

¹³Dêêpî pyu yoo. Dêêpî nmyi mênê ndéndê ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kídmyinêngê kmîmî dé.^z
¹⁴N:i ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêêdî vy:o n:i a wee, yi nuw:o dmi dpodombiy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêêdî nê pwaa té, a

^v 3:1 Luukî 12:47-48 ^w 3:6 Mát 15:11,18-19 ^x 3:8 Lóma 3:13 ^y 3:9 Epeso 4:29

^z 3:13 Epeso 4:12

yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dêêpî pyu ndêndê. ¹⁵Yinté kópu daa dêêpî ndêndê, daa Chóó Lémi ngê yinë a dy:ââ ngê, ngmênê yi pini ngê yi dêêpî kópu chóó u mênê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinë kéé ngê. ¹⁶N:ii ngê yoo yi nuw:o dpodombiy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndî, dono kópu yilî dpî d:uu. ¹⁷Ngmênê dêêpîni Chóó Lémi ngê nmî mênê dpî yé, dyââpe p:uu daa t:a. Yi dêêpî ngê yoo dpo kââdí. N:ii u mênê yi dêêpî a tóó, yoo yi dyââpe kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmî ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê. Yi pini u nuw:o ngmidi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee, u kópu yilî yintómu mye yinté dé. ¹⁸N:ii ngê kópu límîlímî ngê a l:âmol:âmo too, yoo mb:aamb:aa ngê yinë dpî pyódu.^a

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

4 ¹A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o a wowo nyédi, yi kn:ââ nmye nîndê kêmakêma. ²Kópu yilî yi yi dmi nmye a kwo, ngmênê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu nmye l:êê nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi dmi nmye a kwo nyédi, ngmênê doo u ntââ yi kélê daanmyinê pwaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa pyede, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee dmyinê tumo. ³Dini ghi n:ii ngê ló kópu u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê, nmye dêwunê kuwo too, mu kópu u dîy:o doo u dpodo u l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. Nmyi chóóchóó nmyi l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. ⁴Lukwe dîy:o Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile yilî yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê. N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê dpî pyódu. ⁵Yinté kópu puku yedê mye tóó, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo, u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo. Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. ⁶Ngmênê Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî kéé. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo ngmênê d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o m:aa kââ. Puku yedê alanté a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,
 yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,
 ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
 Chóó Lémi ngê a ngêêpî too.^c

⁷A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmyinê ng:aa, namê lémilémi, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêmî. Setan u wépi dmyinê pwapî, u nkwo

^a 3:18 Mát 5:9 ^b 4:4 1 Njon 2:15 ^c 4:6 1 Pita 5:5; Njópi 22:29

mêdaada a tókótókó nmyo.^d ⁸Chóó Lémi ka modo diyé dmyeno, u ngwo mêdaawa mb:ii nmyo. Pi dono ngê kînmyi pyaa dniye, nmyi kêê tupwótupwó dé, ghêê tóó. Yoo nmye dódó tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilí nmye tpaépê ngópu, ngmênê kópu dono yilí nmye d:uud:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dono dé. Nmyi gha dmi ghêê tóó. ⁹Nmyi dono yilí yi l:êê díy:o tpéé kópu vyi yó, dmyinê mbê. Mywene nmye dê ghê, yumu ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, dmyinê mbê. ¹⁰Nmyi dono yilí yi yuu dmi nmî Lémi ka dpo y:ee tóó, u dnye dmyinê nyêmî, yed:oo nmyi dono yilí yinê wa chedê té, nmyi mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

¹¹A tídê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé yó. Nmî Lémi ngê ala dêêpí kópu nmo a kpo, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, ngmênê n:ii ngê u mbwó u pi dpí dyênê, p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dêêpí kópu daa cháâcháâ ngê, dpí kée. Daa módó nmî Lémi ngê yi dêêpí kópu nmo a kpo. N:ii ngê yi dêêpí kópu dpí kée, daa cháâcháâ ngê, yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî Lémi u d:aa nê kââdí. ¹²Doo u ntââ. Chóó Lémi mu ngmídi ngê dêêpí kópu dyuu nmo a kpo, yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kée té. Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi u d:aa nmo kââdí. Lukwe díy:o nmyi tídê mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadí ya.^e

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

¹³Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono a vyápê nyédi, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee yó. Alanté kópu nmye tpaépê tumo, nmyimo, Mââ m:ii kn:aa p:aani wanmî lee dmi, stówa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê y:i anm:uu ma, ndapí yilí u ngwo anm:uu kmênê.^f ¹⁴Lukwe díy:o nmyi nuw:o dmi yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ wa pyódu, nmyi lama daa tóó, kî m:aani u kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu ngê mgo mwââ límîlímî ngê yi l:âmo dê ntee dpo ngee dê, my:ii yinté dé, nmyi ya daa daadí. ¹⁵Chóó Lémi u nuw:o u pono w:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpaépê ngópu, Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghêlî k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo adí kwo, yi kópu wanmî d:uu.^g ¹⁶Chaa pyu yoo. Lukwe díy:o nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. ¹⁷N:ii u lama kópu mb:aa a ya nyédi, ngmênê daa d:uud:uu too, yi pini a dono yédi.^h

^d 4:7 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12 ^e 4:12 Lóma 2:1; 14:4 ^f 4:13-14 Luukí 12:18-20
^g 4:15 Dpodo 18:21 ^h 4:17 Luukí 12:47

Ndáápi knî yi kpadakpada u danêmbum

5 ¹Ndáápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmi ngmê.ⁱ ²Lukwe dîy:o kpîdî yilî nmyi pwila tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté knî ye w:ee yémî tumo. Nmyi tpile woni knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede, dono ngê myoo pyaa dmi.^j ³Nmyi tpile yilîni módó nmyi ngópu a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi kwéti u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilî pinté knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê ndapî yilî nmyinê ghada ngópu, tpile yilî myenmyinê ghada ngópu. ⁴N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi, lukwe dîy:o yi pywuu ye dp:ee yémî ngópu. Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémî ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémî ngópu, nmî Lémi ndîi, daawa dîpî, ntââ nmye wa a vy:u.^k ⁵Tpileni u yi nmye a kwo, nmye pywupwi tumo, kópuni u yi nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uud:uu tumo. Mbwêmi mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu, pi knî y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii yinté dé, daa kêmakêma nmyi vye u wo a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada nmyo. ⁶K:omodanê kópu knî yi mbêmi pi mb:aa woni nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyîko tumo, yi vye tédê u nkwo nmyi dy:ââ tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo. Dmyinê nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

⁷A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmî Lémi kêdmyengê mb:ii ngmê, dmyinê t:âât:ââ. Yâpwo tédê awêde anyi yé, doo u ntââ mââ m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u u dye ghi ngê any:uu ma.^l ⁸Nmî Lémi u t:âât:ââ mye yinté. Nmî Lémi ka ntênê dmyinê kélîmî, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma wunê diyédiyé.^m ⁹Noko namê nuu mbumu, awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa, keñe t:âmo wunê ka kwo.ⁿ ¹⁰A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo nmî Lémi komo mwiyé dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono yilîni pi knî y:oo y:e dnyimo a d:uud:uu dé, dnyimo a vyîmî dé, myedêdnyimo a peede tpapê. ¹¹Yi vyîmî u l:êê dîy:o yi pi dmi nmo kmîmî too. Njópi u danêmbum nmyi lama ka tóó. Dini ghi n:ii ngê Setan ngê doo a tókótókó, dono yilî Njópi p:uu doo t:emî, ngmênê Njópi ngê doo a vyîmî dé, Chóó Lémi ka dèpoo peede tpapê, u dí Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njópi u ya mb:aamb:aa ngê mê pyódu ngê. Yinté nmo myoo pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono nmonê vyîmî ngê, Chóó Lémi ka

ⁱ 5:1 1 Tim 6:9-10 ^j 5:2 Mát 6:19-21 ^k 5:4 Deut 24:14-15 ^l 5:7 Nkal 6:9;
Hípilu 10:36-37 ^m 5:8 Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 ⁿ 5:9 1 Kódin 4:5

daanmî peede tpaê, ye u kwo anmî ch:anê dmi, yi dono vy:o wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaá u danêmbum

¹²A tîdê mbwó yoo, ndîf kópu ngma ala. Nmî Mî u pi ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u tpile ngmê ngê myen:uungmê kp:aa. Dye ghi yintómu dmyinê ndêdanê. Yinté kpaá ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî ngê wa kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. K:omodanê ngê kêê nangê t:oo, ntênê ye dpî vyi.^o

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

¹³Nmyi vy:o n:ii ngê u nuw:onuw:o u kópu wunê vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê. N:ii u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti ngê nmî Lémi choo chaa kígha.^p ¹⁴N:ii ngê mbii ndîf wunê vyîmî ngê, yi pini ngê nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê téne. U l:êê díy:o dny:oo ngêpê, nmî Lémi u pi mbêmê km:ii wááli mbii pyu mbêmê dpî dy:ee ngmê.^q ¹⁵Nmî Lémi ka kélîmî mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee ngmê, yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî Lémi ngê yi pini modo pyidu, yi pini ngê dononi mwiye a d:uu too, nmî Lémi ngê moo chedê té.^r ¹⁶Yélini yi vy:o numo l:êê díy:o nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi dono ye n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê a yémî, yed:oo nmî Lémi ngê u ngwo wa pyi nmyo. N:ii ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nmî Lémi ka kópuni dpî dmyinê, nmî Lémi ngê u kwo dpo y:oo.^s ¹⁷Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap ka dy:ââ ngê, Ilacha ngê kwo, Nmyi dono yilî yi l:êê díy:o, tpii daadî ghayghay, m:ââ miyó pyile knî yi k:oo. Yi ngwo Ilacha Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile n:êê m:uu, tpii dépá ghay wo.^t ¹⁸U kuwó dini ghi ngê mê ngêpê mbê wo, tpii u ngwo mêdê ghay wo, têpê mbêmê nté nt:u yilî mê kele. Ilacha daa yâpwo ngmê tp:oo, dyámê mbêmê pi. Ntee doo ya, nmo my:oo yinté dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê nyêmî ngê.^u

Pi dono u diyédiyé kígha, ndê ka

¹⁹A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê maa ndêndê wa kn:aadi knomomê, ye pi ngmê ngê modo diyédiyé kalé ngê.^v ²⁰N:ii ngê pi dono u dono u maa p:uu dpo y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono, nmî Lémi ngê u dono yilî mbodo kn:ââ vuywo wa kée té, mēdaawa a ngî té. Wu u dí.^w

^o 5:12 Mát 5:34-37; 12:36 ^p 5:13 Kílosa 3:16 ^q 5:14 Mak 6:13 ^r 5:15 Mak 16:18;
Dpodo 28:8 ^s 5:16 1 Njon 1:9; Dpodo 19:18 ^t 5:17 1 Kings 16:29-17:1
^u 5:18 1 Kings 18:42-45 ^v 5:19 Mát 18:15; Luukí 17:3; Nkal 6:1 ^w 5:20 1 Pita 4:8

1 PITA

1 ¹Nê Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Yesu Kédisu u yoo n:ii dé p:aani p:aani wunê pyede, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dpo kp:aa yó, myenté Kapadosiya Wee, Pontos Wee, Nkalásiya Wee, Mbitiniya Wee, yi wee knî yi kwo p:aani p:aani myedo kp:aa y:e. Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, Tp:oo u yoo vy:o a kaa nmyoo, ala ngwo dyámê mbêmê pi my:oo ngê nmye pyede, nmyi p:aa njini daa dyámê mbêmê a tóó. ²Nmî Mî ngê ló dini a ngmidi nmyoo, Tp:oo Yesu Kédisu u wêê mbêmê nmyi dono a chedê too, chóó u Ghê Dmi nmye a kpo, u yoo mb:aa ngê yinê a pyódu nmyoo. U dnye mb:aamb:aa ngê dmyinê nyêmî. Nmî Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuwo.^a

Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu

³Nmî Lémi Yesu Kédisu u mî, Chóó Lémi, chaa kîgha koo. Dnyinté u kwo dpîpî ch:anê dniye, kamî ngê pyódu nmoo, u ngwo m:oo pyaa dniye. U kwo nmo kêlîmî té, daawa dóó nmo. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté amyedê pyidu nmo. ⁴P:aa mb:aa u pyinê nmye ng:uu ngmê, p:aani n:ii Chóó Lémi ngê nmyi l:êê dîy:o a l:âmo ngê. Yi p:aani daa dono u p:aa, daawa dyênê, chedê ngê myedaawa pyódu.^b ⁵Chóó Lémi, chóó u wêdêwêdê mbêmê, nmye wunê vyuwo yédi, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye kêlîmî té. Kuwókuwó wéni ngê kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

⁶Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. K:omo tpile dye ghi knî ngmê ngê nmye mgîni vyîmî nyédi, pi knî y:oo dono kópu nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi.^c

⁷Chóó Lémi ngê dpo tókó nmyo, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî wêdêwêdê ngê pîchoo pyodopyodo. Ndê ngê nkól mb:aamb:aa ngê ntee dpî pyódu, nmyi tókótókó tédê nmyi kêlîmî ndîi ngê yinté myoo pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nkól chedê ngê wa pyódu, ngmênê nmyi kêlîmî chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi kêlîmî d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo pyodopyodo. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, nmyi kêlîmî

^a 1:2 Lóma 8:29; 2 Tes 2:13; Epeso 1:4; Hipîlu 12:24 ^b 1:4 Kîlosa 1:12

^c 1:6-7 1 Pita 5:10; Njems 1:2-3; Hipîlu 12:10-11

ndêndê u l:êê dîy:o wa chaa kalê nmyo, nmyi pi dmi ndî ngê wa pyódu, kóó k:oo wa kaa nmyo. ⁸K:omo tpile Yesu dmy:oongê m:uu ngópu, ngmênê u nuu ghi ntênê nmyi nódo a tóó. Dp:ee y:enê ngmê, ngmênê u kwo nmye kêlîmî té. U l:êê dîy:o w:aa ndî nmyinê pyw:ee ngópu. Yintoo w:aa kuwa tpémi yi lama daa tóó, doo u ntââ myedaawa a w:ee ngmê.^d ⁹W:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî u nt:u myenmyinê pyw:êmî ngópu, Chóó Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kóó k:oo mye kapî nmyo.

¹⁰Nmî Mbwámê dyámê mbêmê ghêlí daa ta, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yi nuw:o k:oo mwiyé a m:uu ngópu, ngmênê mb:êê yi ngîma doo a ya, pee tp:oo dnyinté a m:uu ngópu, p:uu u ngwo dnya a d:êê. P:uu myednya a nuw:o, u yi y:e doo kwo, Ntênê nmo w:ee.^e ¹¹Yesu Kédisu u Ghê Dmi yi p:uu doo a ya, chóó u mgîní vyîmî ye dpîmo a kêmakêma, u pi kmîmî ye myedê kêma ngê. Yi gha vy:o dnya a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê lónté pini ayedê ngmidi, ló dini ghi ngê anmî m:uu.^f ¹²Yi ngwo a w:ee ngópu, daa yi chóó yi l:êê dîy:o dnya a d:êê, ngmênê nmyi l:êê dîy:o dnya a d:êê. Kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê ntiye too, wunê kînmî ny:ee tumo. N:i knî y:oo yi kópu dyuu nmye mî vyi tumo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye yinê a dy:ââ too. Yi kópu woni dé, enjel knî y:oo doongê w:ee tumo. Ntênê u yi y:e a kwo, Nmo w:ee té.^g

Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê

¹³Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, daa nté ndapî yi p:uu dny:oo kwo. Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê dmyinê t:âât:ââ. Wéni n:i ngê wa a diyé, kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu p:uu ntênê dmyinê nuw:o. ¹⁴Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu nmyoo. Nmî Lémi u kópu dyuu wunê ghêlí k:i dpîp:e ny:ee tumo, yi ngwo kópuni nmyi nuu u kópu ngê dnya a ya, yi kópu knî ye mênangmê diyé.^h ¹⁵Kópu dono nangmê d:uu, ngmênê kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o n:i ngê a ngmidi nmyoo, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé.ⁱ ¹⁶U kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, u yoo knî ye yepê,

Dyââpe a p:uu daa t:a,
nmyi p:uu myekîngmê ya.^j

¹⁷N:i ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu nmyoo, daa kedekede pyu, pi yintómu yi dpodo knî yi dîy:o wa kóté kalê té. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâchââ, u kwo myedmyinê nkîngê. ¹⁸Nmyi lama ka tóó, nmyi Mî ngê nmyi pywuu ndî yinê kée

^d 1:8 Njon 20:29; 2 Kódin 5:7 ^e 1:10 Mát 13:16-17; Is 53:1-12 ^f 1:11 Luukí 24:26-27
^g 1:12 Epeso 3:10 ^h 1:14 Lóma 6:19; 12:2; Epeso 4:17-18 ⁱ 1:15 2 Kódin 6:16-7:1
^j 1:16 Lev 19:2; Mát 5:48

ngê, u ngwo pwila nmyoo, nmyi kn:ââ yoo yi d:aa u kwo u ngwo a y:ee nmyoo. Kópuni nmyimo a d:uud:uu dé, yi nt:u dmi Chóó Lémi ka dêpwo kelekele. Nmyi pywuu ngê daa silîpê nkól yi kée doo, myedaa dyênê ngmê u tpile yi kée ngê,^k ¹⁹ngmênê chóó Tp:oo u wêê ngê pwila nmyoo. Daa sipi tp:oo nmyi l:êê dîy:o yi pwene, ngmênê Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o vyílo yi pwene, pini n:i p:uu dyââpe dêpwo ya, dono myedaangmê d:uu ngê. ²⁰Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêlî daa l:âmo ngê, u pwopwo yi ngwo u nuw:o k:oo a módu. Yi pini nmî dye ghi ngê nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî l:êê dîy:o pwene. ²¹U pwopwo mbêmê Chóó Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye. Vyílo yi pini ngê Yesu kpêênî yinê a pyidu ngê, u pi ndî ngê mye pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmye kêlîmî té, nmyi lama ka tóó, yinê wa ngee nmyo, daawa dóó nmyo.

²²Kópu ndêndê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi dono yilî chedê ngê u ngwo pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi tidê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. Yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo,^l ²³mu kópu u dîy:o myombó m:i pyaa dniye, nmyi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Daa nmyi pye mî knî y:oo kamî ngê a pyódu nmyoo, ngmênê Chóó Lémi u kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Yi kópu chedê ngê daawa pyódu,^m ²⁴mu kópu u dîy:o puku yedê alanté mye tóó, apê,

Pi yintómu ponoch:aa nêê ntee tpile dé.

Ponoch:aa nêê ntee a kpile nyédi,

yoo yinté mye lémilémi nyédi.

Nêê daa kwo nyédi, dpo mtiti dmi, yópu ngê limîlimî ngê dpo gh:ay té,ⁿ

²⁵ngmênê nmî Lémi u kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Vyílo yi kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Dini ghi n:i ngê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye.

Nmî Lémi dmyina a nj:ii

2 ¹A tidê mbwó yoo, kamî ngê nmyi pyaa dniye, u l:êê dîy:o dono nmyi mênê kîngmê ya. Pi nangmê dóó, kêêmî nangmê kââ, myenangê k:omodanê. Pi u tpile u yi nmye kîngmê kwo, pi u pi módó nangmê dyênê.^o ²Tpómu ngê ngmo ndanî u yi ntee a kwo yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu mu ngmîdi yinté u yi nmye choo kwo. Wonêwodiyédiyé myedmyina a kpââ, mu kópu u dîy:o nmyi pi ka vuywo ndî ngê paa pyaa we, u dí Chóó Lémi ngê kóó k:oo paan:aa kaa nmyine. ³Nmî Lémi dmyina a nj:ii, mu kópu u dîy:o u pi ka vuywo u n:uu nmyi kpêê, nmyi lama ka tóó, u pi ka vuywo ndî.

^k 1:18 1 Kódin 6:20 ^l 1:22 Njon 13:34 ^m 1:23 Njon 1:13; Hipîlu 4:12 ⁿ 1:24 Is 40:6-8
^o 2:1 Epeso 4:22; Njems 1:21

Chóó Lémi ngê u yoo ndêndê ngê wunê pyépi nmyo

⁴Lémini p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, ngomo pw:eni ntee tpile, ngmêné ghê a t:a. K:omo tpile kada pini knî y:oo mb:ii ngópu, ngmêné Chóó Lémi ngê daa mb:ii ngê, u nuu u pi ngê a tóó. ⁵Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u ngomo ch:oo ntee tpile ngê dê pyódu nmyo, u ngomo kamî u ngwo ka wuwó. Chóó Lémi u ngomo chedê kpêê yiyé pyu knî y:oo tpile tp:oo ntee u kwo a yémî tumo, Yesu Kédisu u pi mbêmé nmyi gha dmi yinté u kwo myenmye yémî tumo. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi too pee knî yi mbêmé Chóó Lémi a chaa kîgha ngópu, ngmêné nmyi gha knî yi vy:o ntênê nmye chaa kîgha ngópu.^p

⁶Nmî Lémi ngomo pw:eni ntee tpile ngê a tóó, mye chêêpî kpiyé ntee tpile. Yi pini p:uu ala kópu puku yedê a tóó. Chóó Lémi ngê apê, Yisiléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapí. Yi chêêpî kpiyé a nuu u chêêpî kpiyé, a chóó nê ngmídi ngê.

N:ii knî y:oo yi chêêpî kpiyé wa mya ngmê,
u kwo wa kêlîmî mbê dmi,
p:uu daawa a lvêêdí dmi, myedaawa a ghay dmi.^q

⁷Yi chêêpî kpiyé ka nmyi kêlîmî mbê dniye, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo, ngmêné n:ii dé u kwo daa kêlîmî té, yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdí dmi. K:omo tpile nmî Lémi mb:ii ngópu, ngmêné u pi ndîi ngê mê pyodo. Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó, apê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.^r

⁸Nmî Lémi kée ngópu, ngmêné p:uu a lvêêdí dniye, mu kópu u díy:o u kópu u wépi pwaa ngópu. Myenté, p:uu a lvêêdí dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yi kópu ló dini a vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,

P:uu pêdê lvêêdí dniye,
u ngwo pêdê ghay dniye.^s

⁹Nmî Lémi kée ngópu, p:uu a lvêêdí dniye, ngmêné dp:ee yinté yéli. Chóó Lémi ngê kópu mb:aa yilí yi p:uu ló dini a vyi too, ngmêné dêê dniye, yi kópu knî nmyi chóó dmyi ntiye t:oo. Chóó Lémi ngê a ngmídi nmyoo, u nuu u yoo ngê pyódu nmyoo. Dyámê pê u king ndêndê, Chóó Lémi, p:uu nmye dpodo té. Chóó Lémi, kuwa yéli yi kêlî ghê nmye wee. U yoo vy:o kaa nmyoo, mu kópu u díy:o kuwa yéli yi ngîma Chóó Lémi pênmyi chaa kîgha. Nmye chaa kîgha ngópu, mu kópu u díy:o mgîdí u yoo vy:o nmyee a kwo, ngmêné a danê nmyoo, chóó u wo mî kaa nmyoo.^t

¹⁰Myenté, wunê Chóó Lémi u yoo kuwa nmyee a kwo, ngmêné ala ngwo

p 2:5 1 Kódin 3:11; Lóma 12:1 q 2:6 Is 28:16 r 2:7 Psalm 118:22 s 2:8 Is 8:14
t 2:9 Is 9:2; 1 Pita 2:5; Taitas 2:14; Dpodo 26:18; Epeso 5:8

nmyo u yoo. Wunê u kwo dênmyee a ch:anêch:anê, ngmênê ala ngwo u kwo nmye ch:anêch:anê nyédi, nmye mb:aamb:aa ngê wunê vuywo yédi.”

Chóó Lémi p:uu dpodo

¹¹A tídê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, nmyo dyámê mbêmê pi my:oo dé, nmyi p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Mw:ââkó nmyo, nuw:o dono u wépi dmyinê pwapí, mu kópu u díy:o ghê kamîni nmyinê pyw:ee ngópu, kîngê dyênê.[†] ¹²Dmyinê l:êê ghi mb:aamb:aa, mu kópu u díy:o kuwa yéli y:oo ka y:enê nmyo, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa yi l:êê díy:o Chóó Lémi pèdny:oo chaa kîgha. K:omo tpile daa yi nuu u yoo ngê anmyi pyaa dmi, nmyi pi dmi adnyi dyede dé, ngmênê nmyi kópu mb:aa yilí yi l:êê díy:o, Chóó Lémi paa chaa kalê y:e, wéni n:iî ngê ye wa t:aa.[‡]

¹³Pi kní y:oo nmî Lémi u pi kîngê dyênê ngmê, u l:êê díy:o dyámê u dêêpí kópu dyuu dmyinê cháâchââ dé. Lóma tpémi yi king ndîi dmyinê cháâchââ, mu kópu u díy:o pi yintómu yi kada a tóó.^x ¹⁴Kada pini dyêêdí n:iî u maknopwo a pyede, myedmyinê cháâchââ dé, mu kópu u díy:o kada pini ngê yinê yé too, yedpo, Pi dono yoo dmyinên:aa kpadakpada dé, pi mb:aa yoo dmyinên:aa chaa kîgha dé. ¹⁵Yi dnye dmi dmyinê nyêmí dé, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo dny:oo l:êê ghi mb:aamb:aa. Ala ngwo mbodo podo mbodo podo u yoo kní y:oo nmyi pi dmi daa yi lama a dyede tumo, ngmênê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adí ya knomomê, ye doo u ntââ nmyi pi dmi mēdaadnyi dyede dé, tumo adnyi ya.[‡]

¹⁶Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, dono p:uu dp:ee dpodo té, nmyi chóó nmye pyede. Ngmênê nangê vyi, Nmî chóó nmo pyede, u ntââ dono anmî d:uud:uu. Apuu! Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê a pyódu nmyoo.^z

¹⁷Pi yintómu dmyinê cháâchââ dé, nmyi tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, Chóó Lémi ka dmyinê nkîngê, dyámê u kada pini ndîi dmyinê cháâchââ.

Dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁸Wop dpodo pyu yoo, nmî Lémi ntee nmye cháâchââ ngópu, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmí dé. Nmyi kada pini mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo knomomê, ye dmyinê cháâchââ, dono ngê nmye ada a vuywo knomomê, ye myedmyinê cháâchââ.^a ¹⁹Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa chaa kalê nmyo. Pini n:iî Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, ngmênê u l:êê díy:o a mgîni vyîmí yédi,

[†] 2:10 Hos 2:23; Lóma 9:25 [‡] 2:11 Nkal 5:17,24 ^w 2:12 Mát 5:16 ^x 2:13 Lóma 13:1-7
^y 2:15 1 Pita 3:15-17 ^z 2:16-17 Nkal 5:13 ^a 2:18-19 Epeso 6:5-7

Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. ²⁰N:ii ngê dono dpí d:uu, u l:êê díy:o a mgîní vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini d:uudpí chaa kwolo, ngmênê n:ii ngê kópu mb:aa dpí d:uu té, u l:êê díy:o a mgîní vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. ^b ²¹Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê a ngmídi nmyoo. Yesu Kédisu nmyi l:êê díy:o ntee doo a mgîní vyîmî, yinté myedmyina a mgîní vyîmî, dmyina a nji:ii. ^c ²²Dono daangmê d:uu ngê, k:omodanê kópu myedaangmê vyu. ^d ²³Dini ghi n:ii ngê p:uu dnye peede tpapê, peede kópu yi p:uu myedaa vyu. Dini ghi n:ii ngê doo mgîní vyîmî, u ntââ vyîmî u pi ye daa vyu, ngmênê u lama doo ya, Chóó Lémi ngê ntênê yinê wa kpada té. ^e ²⁴Nmî dono knî yi l:êê díy:o Chóó Lémi ngê pèdê kpada nmoo, ngmênê nmî yikí dmi Tp:oo u pwo ghay wo, kídosi íedê nmî d:aa dmi yinê a kââdí ngê. U yi u ngwo doo kwo, A yoo nuw:o dono kwulo nê pwaa té, maa mb:aa p:uu ní kaa té. U vyeê têtê, kamî ngê u ngwo pyódu nmoo. ^f ²⁵Maa mb:aa mwiyé nmyi kn:aadi ngópu, ngmênê nmyi Lémi ngê mêtê diyédiyé kalê nmyoo, nmye wunê vyuwo yédi. ^g

Yéé yepe yoo yi kópu dyuu

3 ¹Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u díy:o nmyi moo yoo, n:ii dé nmî Lémi ka daa kêlímî té, díyo paa kêlímî mbê dniye. Nmyi moo knî ye nmî Lémi p:uu danê ngê dyaa kídmyengê chedêchedê, kminté yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, ngmênê yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, ^h ²dono kópu nangmê d:uu, nmî Lémi ka dmyinê nkíngê. K:omO tpiHA nmî Lémi p:uu ye myedaanmyi danê, ngmênê kópu mb:aa yilí n:ii nmye d:uud:uu tumo, yi l:êê díy:o u ngwo wa kêlímî mbê dmi. ³Kpile ndîí kópu ngê nmye kíngê ya, nmyi gha knî yi p:uu dmyinê nuw:o, vyílo yi kópu ndîí kópu ngê nmye choo ya. Nmyi mbodo dmi kmongokmongo myenté, ndîí kópu ngê nmye kíngê ya, kpídí mb:aa t:emí myenté, ndîí kópu ngê nmye myekíngê ya. Yi kópu dé chedê ngê wa pyaa dmi. ⁱ ⁴Ngmênê nmyi gha dmi yi p:uu dmyinê nuw:o, chedê ngê daawa pyaa dmi. Kwopwepe ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, kópu yilí nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kíngê pyaa dmi. Chóó Lémi ngê u ngwo wa chaa kalê nmyo. ⁵Wunê Chóó Lémi u nuu u pyââ yoo mye yinté dé, pyópuni yoo u kwo dnyimo a kêlímî. Kpile daa ndîí kópu ngê ye dpímo a ya, yi gha knî yi p:uu dnyimo a nuw:o, yi moo yoo yi dnye dmi dnyimo a nyêmî dé. ⁶Naangê p:eeni kópu Sela ngê Epílaham u dnye dpímo a nyêmî, kópu, A lémi. Nmyo mye yinté dé, kópu mb:aa yilí nmye d:uud:uu tumo, myedp:ee nkíngê nyédi.

⁷Yéé yoo, nmî Lémi u kópu dyuu nmyi lama a kwo. Yi kópu knî yi mbêmê nmyi kpâm knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u

^b 2:20 1 Pita 3:14,17 ^c 2:21 Mát 16:24 ^d 2:22 Is 53:9 ^e 2:23 Is 53:7; 1 Pita 3:9

^f 2:24 Is 53:5-6; 2 Kódin 5:21 ^g 2:25 Njon 10:11 ^h 3:1 Taitas 2:4-5; Mát 5:16;

1 Kódin 7:12-16; Epeso 5:22-23 ⁱ 3:3-4 1 Tim 2:9-10

dîy:o nmyi wêdêwêdê ntoo, yi wêdêwêdê daa yintoo. Dmyinê châachââ dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê nmyi kpâm knî yi k:ii ghê kamî dmi nipi nmye a kpo. Dnyinté ye anmyi vuywo, ye Chóó Lémi ngê nmyi ngêpê dmi dnyinté u nkwo wa a ny:ee té.^j

Dmyinê mb:aamb:aa, namê dono

⁸A tîdê mbwó yoo, nipi ya p:uu a kuwókuwó kópu nmye nîné tpaépê. Nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, noko dmyinê ch:anêch:anê, nmyi pi dmi nmyi chóó nangê km:êê té. ⁹N:ii ngê dono nmye adî d:uud:uu, ntââ u ngwo nangê vy:u. N:ii nmye adî peede tpaépê, u kwo peede tpaépê ngê kêê nangê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ka yi l:êê dîy:o mēdmyinê ngêpê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê a ngmidi nmyoo, wamye ngee nmyo.^k ¹⁰Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

N:ii ngê u yi adî kwo, Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê ní ya,
yi pini daadî peede tpaépê, myedaadî kêêmî kapî.^l

¹¹Dono u wépi choo pwapî, choo mb:aamb:aa,
u yi u ngwo choo kwo, Noko mb:aamb:aa ngê nmî ya.

¹²Mu kópu u dîy:o nmî Lémi pi mb:aa knî ye mb:aamb:aa ngê wunê vuywo yédi,
yi ngêpê wunê nyêmî too,
ngmênê n:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu,
nmî Lémi kpeme ye dpî yââ,
yi yéli dîyo wa kpada té.

L:êê ghi mb:aa u l:êê dîy:o mgîni vyîmî

¹³N:ii knî ye kópu mb:aa yilî nmye d:uud:uu tumo, dono kópu nmye daawa d:uu ngmê.^m ¹⁴Ngmênê kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kópu dono nmye adnyi d:uud:uu knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa a chaa kalé nmyo, amyedê ngee nmyo. Pi knî ye namê nkîngê, dono kópuni nmye adnyi d:uud:uu dé, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyaa dmi.ⁿ ¹⁵Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê dmyinê châachââ, u dnye ntênê myedmyinê nyêmî. Kópuni ka nmo kélîmî té, dye ghi yintómu u kakê mê chámêchámê u ntââ mbêmê dmyinê ya. Pini n:ii kélîmî p:uu nmye dé póó knomomê, kakê mê u kwo dpî chámê yó. ¹⁶Ngmênê yi pini dpî châpu yó, gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu. Kópu dono nangmê d:uu, mu kópu u dîy:o n:ii yoo nmyi p:uu adnyi danê, u nt:u kópu daadnya a pyw:êmî. Nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu u kópu anmyi d:uud:uu dé, n:ii ka ngmênê u kwo dono yinmye d:uud:uu ngmê, yini ngê mywene paa ghê we.^o ¹⁷Dono ngmanmyi

^j 3:7 Epeso 5:25-30; Kílosa 3:19 ^k 3:9 Mát 5:44; 1 Tes 5:15 ^l 3:10 Psalm 34:12-16
^m 3:13 Lóma 13:3 ⁿ 3:14 Mát 5:10 ^o 3:16 1 Pita 2:12,15

d:uu knomomê, pi knî y:oo u nkwo wa kpada nmyo, Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nmyo. Ngmênê kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, pi knî y:oo módó adnyi kpadakpada nmyomomê, ye Chóó Lémi u nuu u kópu ayinmyi d:uud:uu,^p 18 mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê vyílo yinté kópu yi pyodo. Dononi u l:êê díy:o pwene, daa chóó d:uu ngê, nmî chóó nmî dono knî yi l:êê díy:o pwene. Dono daa d:uu ngê, ngmênê yoo dono yi l:êê díy:o ng:êêntómu pwene, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka pêdê kââdí nmyine. Pi knî y:oo vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Nt:u ghêlí dèpê pyidu ngê, u ghê dmi mwiye a pyidu ngê. 19 Yi ngwo pi dono yoo yi ghê dmi n:ii dé mbwa k:oo dnyen:aa t:ââ, Yesu u ghê dmi ye loo, kópu kamî ye mî vvu.^q 20 Yi yéli y:oo wunê Chóó Lémi u dnye dèdnyimo a nyêmî, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo doo kwo, Vyi ngê paa vya téne. Dini ghi n:ii ngê Nówa ngê nkéli doo ndîní, Chóó Lémi ngê doo t:âât:ââ, u dí Nówa ngê dpodo yedê kêlí ngê, vyi ngê yoo dono vya too. Nówa mupwokní némi knî yi mo wááli njini nkéli ngê w:êê too.^r 21 Nkéli ngê ntee w:êê too, mbápitísím mye yinté. Daa nmî too pee p:uu tupwó yu ghodo, ngmênê nmî nuw:o dono yu ghodo. Chóó Lémi ka nmo tpaépê ngê, kwonmîmo, Nmî nuw:o dono a chedê ngi, mb:aamb:aa ngê mêtê pyódu nmédi. Nmî wépi dmi d:uudpî puwâ. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, nmî dono yilí yinté dpî chedê té. Doo u ntââ daawa dóó nmo.^s 22 Nyââ, Yesu Kédisu kpêênî a pii wo, mbóó p:uu kee wo, Chóó Lémi u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Enjel knî y:oo u dnye a nyêmî ngópu, kada pini knî y:oo u dnye mye nyêmî ngópu, Setan u yoo yintómu yu yodo u maknopwo a pyede.^t

Yesu u nt:anê yaa dmyeno

4 ¹Yesu daa kede wo, Chóó Lémi u nuw:o u pono doo a vyápê, dono vyímî u wépi daa puwâ. Yesu u nuw:o ntee doo a ya, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo ya, mu kópu u díy:o pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, dono wunê vyímî ngê, doo u ntââ yi pini ngê dono d:uudpî d:uu. ²Dye ghi daadí dyámê mbêmê daanmyi ya. U l:êê díy:o yoo dono yi nuw:o u pono mênámê vyápê, ngmênê Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê.^u ³Dye ghi daadí dono p:uu nmyee a mbêpê, kuwa yéli yi nuu u kópu dé nmyimo a d:uud:uu dé. Nmyimo a pyââ ti mââ ti, nmyi nuw:o dmi y:i dpîmo a mbêpê. Dye ghi yintómu nmyimo a núknweúnknwe, nmyimo a mbwaa ndaní, myenmyimo a ghétighéti. Chóó Lémi dènmyimo a cháâcháâ, kn:aa yâpwo yinmyimo a cháâcháâ dé.^v ⁴Ngmênê ala ngwo kuwa yéli yi wépi dmi nmye pwapî tumo, yi vy:o mêtêp:ee wowo nyédi, kópuni a d:uud:uu tumo, dp:ee d:uud:uu tumo. Daa

^p 3:17 1 Pita 2:20 ^q 3:19 Epeso 4:9-10 ^r 3:20 Gen 7:7 ^s 3:21 Lóma 6:3-4; Njon 3:4-5
^t 3:22 Epeso 1:20-21 ^u 4:2 1 Njon 2:16-17 ^v 4:3 Epeso 2:2-3; Taitas 3:3

yi nuu u yoo ngê dmye pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmye a peede tpaê nyédi. ⁵Wéni n:ii ngê nmî Lémi ngê wa kóté kalê té, k:ame wa ghê dmi, tumu adnyi ya. K:omo tpile mwiyé wa pw:oo dmi ó yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té, ye daawa kede. ⁶Nmî Lémi p:uu kópu dyuu wunê kêê ny:ee ngmê, ngmênê u wépi dê pwa ngmê. Yélini vyi ngê a vyâ, mye yinté dé. Pi yintómu ntee dpî pw:oo dmi, yi dono knî yi l:êê dîy:o yinté mye pw:oo dnyie, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê chóó u kópu dyuu ye mî vyu, mu kópu u dîy:o yi ghê dmi knî y:oo Chóó Lémi u ghê kamî myepêde pyw:ee y:e.”

Chóó Lémi p:uu ntênê dmyinê dpodo

⁷A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dymêdyimê, tpile yilî yintómu yi ngwo chedê ngê wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o namê ghétighéti, mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo, u ngwo dmyinê ngêpê.^x ⁸Ala kópu yi ndîî kópu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini n:ii u nuu ghi nmyi nódo adî ya, dono nmye wa d:uu knomomê, ye ntâa u ngwo daanmyinê vy:ee ngmê, u dono nmyi kuwó wanmyi kée ngmê. ⁹Yesu u yoo yélini nmye adnya a lèpî, nmyi ngomo knî yi k:oo dny:oo dpî, nmyi ntépînâ knî yi k:oo dny:oo kmaapî, yi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰Dpodo n:ii knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u ntâa ngê a pyódu nmyoo, yi dpodo ntênê dmyinê dódó dé, u yoo u ngwo dmyinê wêdêwêdê kîgha dé.^y ¹¹N:ii a dêêpî yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu yinê choo tpaê. Pini n:ii a pi ka vyuwo yédi, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê ye choo vyuwo. Nmyi kópu yintómu Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, u wêdêwêdê chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Yesu u pi u l:êê dîy:o dono u vyîmî

¹²A tîdê mbwó yoo, pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê yi kópu knî y:oo kîngê ngwéti nmyo, nmyi nyepênypê u kópu ngê nmye myekîngê pyódu, yinté a tóó. ¹³Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee doo a mgîni vyîmî, yinté my:ee mgîni vyîmî té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, pi knî y:oo wa a w:ee ngmê, awo, U pi ndîî ngê dê pyódu, yi ngwo w:aa nipi u k:ii wanmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁴Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmye adnyi peede tpaê knomomê, ye nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmyi lama ka tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi p:uu a t:a.^z ¹⁵Dono nangmê d:uu. Daa dono u

^w 4:6 Lóma 8:10 ^x 4:7-9 Lóma 12:9-13 ^y 4:10-11 Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-7

^z 4:14-16 Mát 5:11; 1 Pita 2:19-20; Dpodo 5:41

l:êê dîy:o mgîni vyîmî p:uu nînê danê. Pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo. Kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. ¹⁶Ngmênê pi knî y:oo awo, Kîdistiyên yoo yi kwee châpwo koo, u ngwo adnyi kpadakpada nmyo, ye mywene nmye kîngê wowo, ngmênê Chóó Lémi mêmmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o kaa nmyoo.

¹⁷Chóó Lémi ngê u yoo yi kpadakpada kn:ââ mwiyé da chaa. Chóó Lémi daa kedekede pyu, wunê kpadakpada nmoo, yélini y:oo u kópu dyuu daa ny:ee ngópu, dnyinté daawa kpada té. ¹⁸Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

Pi mb:aa ngê maa mb:aa daa kêmakêma dpî kn:aadi,
ngmênê pi dono ngê d:ud:umbiy:e dpî kn:aadi,
n:ii ngê Chóó Lémi daa chââchââ ngê, anyi dpî pwiyé.^a

¹⁹Chóó Lémi u nuw:o u pono nmye vyápê nyédi, u l:êê dîy:o nmye mgîni vyîmî nyédi. Kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, Chóó Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. Yinê l:âmo nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, daawa dóó nmyo.

Kada pini knî ye kópu dyuu

5 ¹Yélini nmî Lémi u yoo vy:o kada a pyede, kópu nmye ngmênê t:apê. Nê my:aa kada pini ngmê, Yesu Kédisu mgîni vyîmî têdê a chóó a ngwolo dê y:oo kînê módu, dini ghi n:ii ngê u pi ndîî ngê wa pyódu, u nkîgh:ê an:uu yââ. ²A mbwó yoo, nînê kwunokwuno nmyo, yélini yi kada Chóó Lémi ngê kaa nmyoo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyyuwo. Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yi kada pini knî y:oo yi dpodo mb:aamb:aa ngê dny:oo dóódó, yi nuw:o dmi yi dpodo p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo. Ndapî p:uu namê nuw:o, ngmênê u yi nmye choo kwo, Nmî Lémi u dpodo mb:aamb:aa ngê nmî dóódó.^b ³Yélini yi kada nmye wee, ye namê dyaa chedêchedê, ngmênê nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha, nmyi nt:anê u ngwo wa yaa dmi.^c ⁴Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini wa a diyé, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyódu.

⁵Pi kamî yoo, nmye myenînê danê, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. A mbwó yoo, namê lémilémi, numo ka dmyinê vyyuwo. Puku yedê ala kópu a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,
ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
Chóó Lémi ngê a ngêêpî too.^d

^a 4:18 Prov 11:31 ^b 5:2 Dpodo 20:28 ^c 5:3 Taitas 2:7; Pilimon 1:14; 1 Tim 4:12; 5:1; Njon 13:14-15 ^d 5:5 Prov 3:34

⁶ U l:êê dîy:o namê lémilémi, Chóó Lémi dmyinê châachââ, dîyo chóó u wêdêwêdê mbêmê nmyi pi dmi wa km:êê té. ⁷ Nmyi nuw:onuw:o u kópu dé yi p:uu u kwo dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi p:uu mênámê nuw:o, mu kópu u dîy:o nmye wunê vuywo.^e

⁸ Dmyinê t:ââ, dpodomdiy:e dmyinê vuywo. Setan ngê kîngê dóó nmyo. Layóni ntee a kââ yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, Pi ngmênî ma, Setan u l:êê ghi mye yinté, u yi u ngwo a kwo, Nî dyênê té.^f ⁹ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, Setan u wépi u ngwo dmyinê pwapî. Daa nmyi mo nmye mgînî vyîmî nyédi. Dyámê wope wope yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yinté mye mgînî vyîmî nyédi, yoo dono knî y:oo a mgînî vyîmî kîgha tumo.^g ¹⁰ Ngmênê daa dye ghi daadîi nmye mgînî vyîmî té, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ka a kâadîi nmyoo, yi k:ii ngmidi ngê anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Kópu mb:aa yilî yintómu yi kn:ââ ngê a tóó, yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo, u ntââ ngê wa pyódu nmyo, u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu daanmyinê wópu ngmê. ¹¹ U wêdêwêdê mudaamu tp:ook:omo, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Pita u nd:uu tpaépê

¹² A tîdê mbwó yoo, nmî mbwó Sailas ngê ka ngêépî nê, ala pweepwee pee tp:oo nmye u ngwo dnyinê d:êê. K:uuchêm u pi, nmî Lémi p:uu ntênê a dpodo. Ala pweepwee pee nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Nê wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi lama choo a ya, Lémini ka nmyi kêlîmî mbê dniye, vyîlo yi Lémi yi ndêndê. Nangê wópu.

¹³ K:omo tpile ala p:aani Mbápilon ntee p:aani, ngmênê nmî Lémi u yoo al:ii mye kwo. Yi yéli y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. Pini n:ii a tp:ee ntee pini, Mak, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ.^h ¹⁴ Mb:aamb:aa ngê Dpo numo chipé tóó, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi numo nódo a pyede.

Yélini yintómu knî yi k:ii Yesu Kédisu u yoo vy:o nmyi ghê dniye, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo.

Wu u dí.ⁱ

^e 5:7 Mát 6:25-30 ^f 5:8 Tpyuu 12:3,9,17 ^g 5:9 Epeso 6:11-13; Njems 4:7

^h 5:13 2 Tim 4:11; Lóma 1:7 ⁱ 5:14 1 Kódin 16:20

2 PITA

1 ¹Nê Saimon Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê, myenté u dpodo pyu. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ka ntee nmî kêlîmî mbê dniye, yinté u kwo my:ee kêlîmî mbê dniye. Ndê ka ntee a w:êê nmoo, yinté u kwo mye w:êê nmyoo. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o kaa nmoo, dêpê kuwo nmyoo, u yoo vy:o mye kaa nmyoo.

²Chóó Lémi mupwo nmî Lémi Yesu yi p:uu dmyinê ndiye, nmye mb:aamb:aa ngê u ngwo adpa a vuyuwo, mb:aamb:aa ngê amyedpa a ngêêpî nmyo.

Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, dmyina a nj:ii

³N:ii ngê a ngmidi nmoo, nmî lama a tóó. Nmî dono yilî yinê chedê too, u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntââ mbêmê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté mye pyódu nmoo. ⁴Kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, u wêdêwêdê mbêmê nmî l:êê dîy:o a d:uu too, mu kópu u dîy:o ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté myedny:oo ya. Mgîdî u yoo yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, u yi y:e a kwo, Dono nmî d:uud:uu, ngmênê nmî Lémi ngê yi máádi p:uu a y:ee nmyoo.^a ⁵Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye, chóó u yoo vy:o kaa nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo mb:aa ngê dmyinê kwo, p:uu dmyinê ndiye.^b ⁶Dono dmyina a vyîmî, u wépi dmyinê pwapî. Chóó Lémi dmyina a nj:ii, ⁷nmyi tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya. ⁸Yi kópu dé mb:aamb:aa ngê anmyi d:uud:uu dé, ye nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dpodo tédê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê adî kelekele. ⁹Pini n:ii ngê yi kópu dé daadí d:uud:uu dé, yi pini my:oo a tóó, kópuni nmî Lémi ngê u l:êê dîy:o wunê a d:uu ngê, u dono u ngwo chedê too, yi kópu u nuwo wunê a kuwo wo.

¹⁰A tídê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o yi kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé, pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê a ngmidi too, u yoo

^a 1:4 Njon 1:12; 2 Kódin 3:18 ^b 1:5-6 Nkal 5:22-23

vy:o mye kaa too. Yi kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, ye maa mb:aa daanmyi kn:aadi ngmê, myedaanmyinê lvêêdî dmi. ¹¹Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê daawa mb:ii nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmî Lémi u k:ii anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹²K:omo tpile yi kópu yilí nmyi lama ntênê a pyede, ngmênê nmye mênínê vyílívyílí té. ¹³Doo u ntââ módó daanê kuwo nmyo, ngmênê yi kópu kní nmye mênínê vyílívyílí té, nmyi dpí dmi u ngwo n:aa ny:âany:ââ. ¹⁴Nyââ, daa kêmakêma dyámê pê nínê kuwokuwo, kópuni nmî Lémi Yesu Kédisu ngê wunê a ka a vyu, daa kêmakêma n:aa ntiyentiye. A pwoowo u maa ntênê a ka yinê a kêma ngê.^c ¹⁵Ala kópu dyuu nmye nínê dyede, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, U ntââ mbêmê nê kuwo nmyo, a kuwó ala kópu dyuu dye ghi yintómu pênmyi nuw:onuw:o dé.

Chóó Lémi ngê Yesu u pi nmî ngópu u ngwo kmungo

¹⁶Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u pi pi kní ye nmî vyu, u wêdêwêdê p:uu ye myenmee danêmbum. Danêmbum n:ii pi kní y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê dpo pyw:ee t:oo, daa yinté danêmbum ye yinmeen:aa tpaépê, ngmênê kópuni ye nmeen:aa tpaépê, nmî chóó nmî ngwolo kní y:oo nmî módu.^d ¹⁷A mbwó dê yi k:ii nmî ngópu nmî Mî Chóó Lémi ngê Yesu u pi kmungo, u dnye mbóó p:uu nmî nyongo, nmopê, Kí a tpe:ee njini, pini n:ii u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. ¹⁸Yi dnyeni mbóó p:uu nmî chóó nmo nyongo, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê Yesu u k:ii nmee a ya.

¹⁹Kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, Yesu ngê nmî ngópu ntiye too. Yi kópu kní ye ntênê u ngwo nmî kêlímí mbê dniye. Yi kópu dyuu ntênê dmyinê nuw:onuw:o dé, mu kópu u díy:o pywápê ngê mgídí ntee dpí chaa, yi kópu dyuu ngê nmyi gha dmi yinté myoo chaa ngê. Ala ngwo mgídí vy:o nmo pyede, u dí mywe anmí m:uu, kââdí u nkwo wa a kee. ²⁰Ndíî kópu ngma ala, nmyi nuwo kídangê kuwo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kakêmê dmi kîngê chámê, ²¹mu kópu u díy:o yi yéli daa yi chóó yi nuw:o mbêmê dnyimo a d:êê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ye yinê dpímo a tpaépê dé, Chóó Lémi u komo u ngwo dnyimo a kapí.^e

Pi dódó pyu yoo

2 ¹Nmî kn:ââ yoo yi vy:o pi kní ngmê y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê ntee dnyimo a kapí, pi ngmê kní y:oo yinté adnyi dódó nmyo.

^c 1:14 2 Kódin 5:1; Njon 21:18-19 ^d 1:16-18 Mát 17:1-5 ^e 1:21 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:10-11; Dpodo 3:21

Ndiye tédê kamí angmê kpêmf ngmê, yélini tumutumu yi p:uu adnyi ndiye, maa ndêndê wa kn:aadi ngmê. K:omo tpile yi pi dódó pyu yoo yi yikí dmi nmí Lémi u pwo ghay wo, ngmênê u pi wa dyênê ngmê. Nmí Lémi ngê mgí daawa a puwâ, ayi ngwéti té, ntênê wa chedê té.^f ²Pi yilí wa dódó t:oo, yi l:êê ghi dmi wa ngmêê t:oo, yoo dono ngê wa pyódu t:oo, pyââ ti pyu ngê wa pyódu t:oo, nmí Lémi u pi kuwa yéli ye dono ngê u ngwo wa pyódu ngmê. ³Tpile u mb:aami dé, k:omodanê kópu kní yi mbêmê adnyi dódó nmyo, ngmênê pini n:ií ngê wa kpada té, maadí kîyedê kwo, dpî doo u tpile. Daa kedekede pyu, ntênê wa dyênê té.^g ⁴Dini ghi n:ií ngê enjel woni yoo dnya a dono, ye daa kede wo, mbwa k:oo km:êê too. Mgídí vy:o y:i a wee, y:i a mgíní vyímí nyédi, yi kpadakpada ndíí y:i a t:âât:ââ ngmê.^h ⁵Yélini wunê dnya a dono, Chóó Lémi ye myedaa kede wo, ngmênê vyi ngê vya too. Pi mb:aa yi vy:o ngmídi doo kwo, Nówa, pini n:ií ngê dono ye dpímo kwódukwódu. Yi pini mupwokní ñ:eemi kní wááli vyílo dé yi w:êê too.ⁱ ⁶Myenté, Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kímoda ndê ngê myedê vyuwó doo. Yélini yoo yi p:aani dê y:e dnye kwo, yi dono yilí yi l:êê díy:o yi ngwo kpada too, apê, Yoo dono p:aani p:aani yi kópu paa m:uu y:e, yi lama paa yaa we, n:ií ngê dono dpí d:uu, ndê ngê wa ma.^j ⁷Pi mb:aa ngmídi yi vy:o doo kwo, Loté, ndê ka vyílo yi w:êê ngê, ⁸mu kópu u díy:o mââ kní y:oo dye ghi yintómu numo kpêêpí n:ií dnya a kígha, u ngíma kaa dniye. ⁹Yi dyimê pywuu dê yi nt:u kópu ala, nmí Lémi u ntââ, pi mb:aa yoo yi tókótókó tédê dpí ngee té, pi dono yoo dpí kpada té, u dí kuwókuwó wéni ngê ntênê amí kpada té.^k ¹⁰Yoo kwolo ngmê dé, n:ií kní y:oo nmí Lémi u dnye daa nyémí ngópu, dono yi nuu u kópu ngê a ya yédi, yi yéli dnyinté daawa kpada té.

Pi dódó pyu yoo daa nkíngê nyédi, k:omo tpile dono a d:uud:uu tumo, ngmênê mywene ye daa kwo yédi. Yélini yi pwo a pyede, daa cháâchââ tumo, ngmênê yi pi dmi a dyede tumo. ¹¹K:omo tpile enjel yoo yi pi dmi ndíí dé, yi wêdêwêdê mye ndíí, ngmênê nmí Lémi u ngíma pi dódó pyu yoo yi pi dmi daa dyede tumo. Lukwe díy:o yi yéli yi pwo yéli yi p:uu a peede tpapê nyédi.^l

¹²Pi dódó pyu yoo, chii w:ââ ntee tpile dé. Chii w:ââ u lama daa tóó, Kí pi u tpile tp:oo, u ngwo dpí vy:a. Yi yéli mye yinté dé, daa yi lama a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee anyi vy:a, nmí Lémi ngê yinté wamye vya té, ¹³yélini yi némi dmi a dyede tumo, nmí Lémi ngê yi ntââ dmi ye wa a vy:u. U yi y:e a kwo yédi, Kmaapí ngê wo nmo a vyímí dé. Pi dódó pyu yoo nmí Lémi u kmaapí tédê nmye dpí taa dmi, a mywenemywene kígha nmyoo. ¹⁴Pyââ ti ngwolo yi ngíma a kwo nyédi, dono tédê daa

^f 2:1 Deut 13:1-5; Mát 24:24; Njuda 1:4 ^g 2:3 Lóma 2:24; 16:18; 1 Tes 2:5

^h 2:4 Mát 25:41 ⁱ 2:5 Gen 6:11-8:19 ^j 2:6 Gen 19:12-13,24; Njuda 1:7

^k 2:9 1 Kódin 10:13; Njuda 1:6 ^l 2:11 Njuda 1:9

pilepile nyédi, yoo kamîni nmyi vy:o a wee, a lvêêdi tumo. Tpile u mb:aami yoo, nmî Lémi ngê wa dyênê té. ¹⁵Maa ndêndê kn:aadi ngópu, u ngwo vyiti dniye, Mboso tp:oo Mbalaam u maa p:uu mî pwii dniye. Yi Mbalaam ndapî ndîi p:uu doo nuw:o, u l:êê dîy:o dono u maa p:uu ghê wo, apê, Yisîléli tpémi yi p:uu kópu dono ngmên:uu t:oo, Chóó Lémi ngê u ngwo pêdê vya téne.^m ¹⁶Ngmênê Chóó Lémi ngê u enjel ngmê dy:ââ ngê, Mbalaam u maa yi nkoko ngê, u ndonki u ntââ ngê pyódu ngê, dnye u ngwo pw:ii ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni Mbalaam ngê u yi doo kwo nî d:uu, mēdaa d:uu ngê. Yi kópu mbodo podo mbodo podo u kópu.

¹⁷Dpuwó nuu n:ii u kwo mbwaa chedê ngê dpî pyódu, yoo ntee a dódó too, pi dódó pyu yoo mye yinté dé, gha kópu yi mênê daa ya yédi. Myenté, dini ghi n:ii ngê kââdi ndîi dpî kee, tēpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê nkalf ndîi dpî m:uu ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yópu ngê nkalf ntee dpo y:oo, yoo u ngwo dpî dóó, yi yéli mye yinté dé, yoo dpî dóó t:oo. Chóó Lémi ngê daawa kn:aadi, mgîdî ndîi vy:o wa kée té. ¹⁸A chaa nyédi, yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo. Pi kamî yoo dpî dóó t:oo, n:ii yoo yoo dono yi vy:o da pwii dmi, Yesu u yoo vy:o dê ghê dmi. Dono kópuni yi nuw:o ñedê a pyede, daa kwódu yé kópu ngê dê pyódu t:oo. ¹⁹Pi kamî knî ye yipu, Dêêpî kópu dyuu u mbwa k:oo nmo pw:iipw:ii nmyo, ngmênê dono u mbwa k:oo yi chóó a wee, mu kópu u dîy:o doo u ntââ dono u wépi d:uudpî pwaa ngmê, dye ghi yintómu a dono nyédi.ⁿ ²⁰Yélini dpî dóó t:oo, dono dpo pyw:ee ngmê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ka mwiyé a kélîmî mbê dniye, yi Mbwámê ngê pyodo, mgîdî u yoo yi dono vy:o a y:ee too, ngmênê ala ngwo yi dono ngê maa mgîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu.^o ²¹Wunê yi kpadakpada pê tédê, mu kópu u dîy:o maa mb:aa yi lama dêpwo ya. Ala ngwo yi kpadakpada ndîi ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u dêêpî kópu dyuu u wépi dê pwaa ngmê. ²²Lukwe dîy:o yi dono knî ye maa diyé dmi. W:ââ ntee tpile ngê dê pyaa dmi. Ntini n:ii w:ââ ngê dpî kwada kwolo, myombó moo diyé, moon:aa ma. Myenté mbwêmê. Tupwóni p:uu a t:a, doo u ntââ daanyi ghodo, u mgî lêê u kwo moon:aa kudu.^p

Mbóó dyámê ndê ngê u ngwo wa ma dê

3 ¹A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, alani mye yinté. Nmyi nuw:o wátíwátí u l:êê dîy:o d:a d:êê dé. ²Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmye mēyed:a vyîlí té. Nmî Lémi u dêêpî kópu nmyi dyépi knî y:oo n:ii nmye mî vyi ngópu, nmye mēyed:a vyîlí. ³Mwiyémwiyé ala kópu nmyi

^m 2:15-16 Num 22 ⁿ 2:19 Njon 8:34; Lóma 6:16-17 ^o 2:20-21 Mát 12:43-45; 26:24; Hipîlu 6:4-6 ^p 2:22 Prov 26:11

lama choo a ya, dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni daa kêmakêma adi dyimêdyimê, yoo dono ngmêwa chaa, yi chóó yi pono adnyi vyápê, adnyi nkwitinkwiti nmyo,^q 4 nmyewo, Nmyi lémi Yesu ngê yepê, Mu dini ghi ngê wamênî diyé. Nmyewo, Angênê yi pini. Nmyewo, Nmî pye mî yoo wunê mwo a pw:oo dniye, ngmênê yi pini doongê diyé wo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, tpile yintómu ntee munté muka tóó. Nmyewo, Yi pini mêdaawa a diyé. ⁵A tîdê mbwó yoo, n:ii dé yinté a nuw:o té, Nówa u danêmbum yi mbodo kn:ââ vyuwo dê yé ngmê, p:uu daa nuw:o té. Nmî lama ka tóó, mwiyémmwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópu yi vyu, dyámê pê l:âmo ngê, mbóó mye l:âmo ngê. Ntii mwada y:i nuwo, dyámê a kmungo.^r ⁶U kuwó dini ghi ngê ntiî mêdê diyédiyé kwólu, yoo dono dyênê too, yi tpile mye dyênê too.^s ⁷Ngmênê Chóó Lémi ngê wo ngmê ngmîdi ngê, wéni n:ii ngê kópu m:uu wa a vyi, yi ngwo ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê. Yi wéni ngê yoo dono wa kóté kalê té, amye kpada té.^t

⁸A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ. Ala kópu nmyi lama kîdangê kuwo, nmî Lémi ka m:ââ yono yono y:a daa dye ghi daadîi, ngmênê u kwo wo ngmîdi.^u ⁹K:omo tpile yoo woni yi nuw:o alanté a pyede, apu, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ, kêma wa a diyé, ngmênê mgî daawa a puwâ, a t:âât:ââ nmyo, u yi u ngwo daa kwo, Ghêlî nî dyênê té. Dye ghi ka dówodówo, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu knî y:oo yi dono a kuwo téne, a yoo vy:o ghê dniye.^v

¹⁰Pi doo u lama kpáápi ntee dpî t:aa, nmî Lémi u wo yinté wa d:ii. Yi wéni ngê dnye ndîi vy:o mbóó anyi wa pwiyé, tpileni mbóó p:uu a wee, ndê ngê wa ma té, dyámê mbêmê tpile yintómu wamye ma té.^w ¹¹Yi tpile yilî yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi yi p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi mu ngmîdi p:uu dny:oo kwo. ¹²Chóó Lémi u wo nuw:o ngmîdi mbêmê dmyinê t:âât:ââ, pi yilî knî ye u pi dmyinên:aa tpaépê, u yoo vy:o paa ghê dniye, yi wéni lîmîlîmî ngê u ngwo paa dyimê we. Yi wéni ngê ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê, tpile yilî yintómu wa nkîl:a dmi, ¹³ngmênê Chóó Lémi ngê kópuni a vyu, yi kópu mbêmê mbóó dyámê kamî dê nmo t:âât:ââ dê, yoo mb:aa kwéli adnyin:aa kwo.

¹⁴A tîdê mbwó yoo, yi wéni ghêlî doongê dyimê wo, mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. Nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, mb:aamb:aa ngê nmye paa taa we. ¹⁵Nmyi lama choo ya, nmî Lémi ngê dye ghi a dówodówo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Pi yilî a yoo vy:o paa ghê dniye. Nmî Lémi u nuw:o ndîi mbêmê nmî mbwó Póól ngê vyílo yi kópu nmye yedê d:êê ngê.^x ¹⁶U pweepwee pee yedê yi kópu knî yi p:uu u mo kópu nmye dépê d:êê ngê. U pweepwee pee knî

^q 3:3 1 Tim 4:1; Njuda 1:17-18 ^r 3:5 Gen 1:2,6-9 ^s 3:6 Gen 7:11-23 ^t 3:7 1 Kódin 3:13
^u 3:8 Psalm 90:4 ^v 3:9 1 Tim 2:4 ^w 3:10 Mát 24:43-44 ^x 3:15 Lóma 2:4; 10:21

yi yedê kópu woni knî yi wopwe dpodo ndîî ngê nmye dpî pyaa dmi, ngmênê pi ngê kîngê dóó nmyo. Yélini yi ndiye daa ndîî, n:iî knî y:oo maa dpî kn:aadi ngmê, Póól u kópu dé dpo kp:aa t:oo, ngmênê yi kakê mê chámêchámê têdê kn:aa kópu knî y:i ngmêdpî kaa ngmê. Chóó Lémi u Puku yedê kópu dyuu yinté u mo ngê myoo pyódu t:oo, yoo kn:aa máádi p:uu u ngwo dpî kaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa dyênê té.ʸ

¹⁷A tídê mbwó yoo, yi kópu p:uu nmyi ng:aa dmi yed:a t:oo, nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. N:iî knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dnyinté a chââchââ tumo, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. ¹⁸Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê ngê pyodo, yinê choo a ngêêpî nmyo. Chaa kîgha koo, u chaa kîgha daanmî yé.

Wu u dî.

1 NJON

Pini n:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê. Dini ghi n:ii ngê pi vy:ee ngê doo ya, ala pweepwee u ngwo d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê.

Pi ngmê knî y:oo yi yéli kn:aa máádi p:uu dnye kapî dé, yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapí pyodo. Yipu, Chóó Lémi mupwo d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dê, dono yi p:uu daa t:a. Yipu, Dyámê u kópu dé dono dé, dyámê mbêmê tpémi mye dono dé. Yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapí pyodo. Yipu, Yesu pi ntee pini, dini ghi n:ii ngê Njon Baptist ngê mbápitísím kwólu, yi ngwo Chóó Lémi Tp:oo Yesu p:uu kele, yipu, Yesu ghêlí daa vya ngópu, Chóó Lémi Tp:oo ngê mwiyé a kuwo ngê. K:omodanê kópu pi knî ye yidnyimo tpapê. Myenté k:omodanê kópu ye m:uu dnyimo tpapê, yipu, K:omo tpile Yesu u yoo adnyi dono, ó daadnyi dono, u kópu daa tóó.

Njon ngê yoo yi wátiwáti u l:êê díy:o ala pweepwee pee u ngwo d:êê ngê.

Kêlí Pini p:uu kópu dyuu

1 ¹Nmî Kêlí Pini p:uu nmye nmîné d:êê té, pini n:ii ghê njini u kn:ââ. Mwiyémwiyé dini ghi ngê yi pini doo a ya, nmî dye ghi ngê u kwo nmee a ng:aa, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî kêê dmi p:uu my:oo yó.^a ²Yi ghéni kn:ââ nmî Mî k:ii nipi dpîmo a ya, myenté chedê ngê daawa pyódu. Dini ghi n:ii ngê pi ngê pyodo, nmî módu. Yi kópu u l:êê díy:o u pi ntênê nmye nmo tpapê ngê, dpîno k:omodanê té.^b ³Pini n:ii nmî módu, kópuni u kwo nmo ny:ee too, nmye vyílo yinmo tpapê too, mu kópu u díy:o nmî nuw:o dmi ntee a tóó, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo a ya. Nmî Mî mupwo Yesu Kédisu yi k:ii ngmídi ngê ntee nmo pyede, u yi nmo a kwo, Yi k:ii ngmídi ngê yinté myedmyinê a ya. ⁴Nmye nmîné d:êê té, mu kópu u díy:o w:aa pêdê pyw:ee yó, myenté myepono pyw:oo.

W:êêní paa

⁵Ala kópu dyuu nmî Lémi u kwo nmo ny:ee too, nmye vyílo yinmo tpapê too, Chóó Lémi kâádí ntee tpile ye tóó, mgídí knî p:uu daangma a

^a 1:1 Njon 1:1-4 ^b 1:2 Njon 1:14

t:a.^c ⁶Ala kópu anmî tpaépê knomomê, Nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê mgídí vy:o anmî m:ii knomomê, ye anmî k:omodanê, daa nmî Mî u pono anmî vyápê.^d ⁷Nmî Mî w:êêní ntee a tóó, w:êêní yinté anmî m:ii knomomê, ye u k:ii ngmidi ngê anmî ya, u yoo kní yi k:ii ngmidi ngê amyenmî ya, Tp:oo Yesu u wêê ngê nmî dono yilí yintómu dpí ghêê té.

⁸Ala kópu anmî tpaépê knomomê, Dono nmî mênê daa tóó, ye nmî chóó nmî nuw:o kní y:oo adnyi dódó nmo, nmî Mî u ndê kópu dyuu nmî mênê daadnyi ya. ⁹Ngmênê nmî dono yilí yi yuu dmi nmî Mî ka anmo y:ee knomomê, daawa dóó nmo, kópu mb:aa nmo angmê d:uu, nmî dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngí té, wa ghêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. ¹⁰N:ii ngê dpo, Dono d:ongmê d:uu ngê, yi pini ngê nmî Mî u kópu dyuu dpí vy:a, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê dpo, Pi yintómu a dono nyédi. Yi pini u mênê nmî Mî u kópu dyuu daa ya nyédi.

Yesu Kédisu nmî Mbwámê

2 ¹A tp:ee yoo, nmye nínê d:êê, mu kópu u díy:o dono kópu daangmēpa d:uu yó, ngmênê dono ngmanmî d:uu knomomê, Yesu Kédisu ngê nmî Mî ka amî kwódu nmo, kwowo, Nangê kpada té,^e ²yi yikí dmi a pwo ghay wo. A tp:ee yoo, Yesu Kédisu ngê chóó dono daangmê d:uu ngê, ngmênê nmî dono yintómu yi l:êê díy:o pwene. Daa nmî mo nmî l:êê díy:o pwene, ngmênê pi yintómu yi l:êê díy:o mye pwene.^f

³Nmî Mî ka anmî ng:aa knomomê, ye ala kópu nmî lama ntênê wa yââ, Nmî Mî nmî lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o nmo wee. ⁴N:ii ngê dpí vyi, Nmî Mî a lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o n:aa kwo, ngmênê yi pini u kwo daa ng:aa yédi, yi pini k:omodanê pyu, ndê kópu dyuu u mênê daa ya nyédi.^g ⁵N:ii u kópu dyuu ka adí ng:aa, vyílo yi pini nódo nmî Mî nuu ghi d:ud:umbiy:e a tóó. Yi kópu mbêmê nmî lama dpí yââ, nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede.^h ⁶N:ii ngê dê vyi knomomê, nmî Mî k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, Tp:oo Yesu Kédisu ntee doo a m:ii, yi pini yinté myechoo m:ii.ⁱ

Dêépí Kópu kamí

⁷A tp:ee yoo, daa dêépí kópu kamí nmye yinínê d:êêd:êê, ngmênê dêépí kópu mbwee. Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o wunê nmyinê ghê dniye, yi dêépí kópu yi ngwo nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.^j ⁸Ngmênê yi dêépí kópu kamí ngê mo tóó. Yesu Kédisu ngê yi dêépí kópu nmî ngópu ntênê dpímo a cháâcháâ, yinté my:ee cháâcháâ ngmê. Mgídí machedê ngê ka pyodopyodo, pywápê ndéndê wunê ka dnyednye.^k

^c 1:5 1 Tim 6:16; Njems 1:17 ^d 1:6 1 Njon 2:4 ^e 2:1 Hipílu 9:24 ^f 2:2 Lóma 3:25; Njon 1:29; 11:52 ^g 2:4 1 Njon 1:6,8 ^h 2:5 Njon 14:21,23; 1 Njon 4:12,17; 5:3 ⁱ 2:6 Njon 13:15 ^j 2:7 2 Njon 1:5-6 ^k 2:8 Njon 1:9; Lóma 13:12

⁹N:ii ngê dpo, Pywápê u wuu n:aa m:ii, ngmênê u mbwó u kwo a diya yédi, yi pini mgídfi vy:o mo m:ii.^l ¹⁰N:ii nódo u mbwó u nuu ghi a ya yédi, yi pini pywápê u wuu a tóó, pi d:uudpo lvêédí.^m ¹¹Ngmênê n:ii ka u mbwó a diya yédi, yi pini mgídfi vy:o a kwo, mgídfi vy:o mye m:ii. Doo u lama a paa yédi, ngmênê u kwo, Ló yi n:aa lêpí, mu kópu u díy:o mgídfi ngê ngwolo dê dpí dyênê dê.ⁿ

¹²Tp:ee dmââdíma, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî ngê nmyi dono yilí u kuwó kée too.^o ¹³Mâawe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o dpodombiy:e nmyi ghê dniye, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁴Tp:ee dmââdíma, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o nmî Mî nmyi lama a tóó. Mâawe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o nmyo wêdêwêdê dé, nmî Mî u kópu dyuu nmyi mênê a kwo, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁵Dyámê nangê kâpu, dyámê u tpile kní yi p:uu nmyi nuw:o dmi kîngê kwo. Dyámê anmyinê kâpu knomomê, nmî Mî u nuu ghi nmyi nódo daadí ya,^p ¹⁶mu kópu u díy:o nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, dyámê mbêmê kîdnyingê kwo. Yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nuw:o dono u pono a vyápê nyédi, tpileni dpí m:uu ngmê, yi tpile u yi y:e a kwo yédi, dyámê u tpile dé dpo kâpu tumo. Yinté lémi ghi nmî Mî ka d:uungmêdpo ndê, dyámê mbêmê pi kní y:oo yi chóó dpí nêti t:oo. ¹⁷Pi kní y:oo tpileni yilí yi yi dmi a kwo, chedê ngê wa pyaa dmi, dyámê pê chedê ngê amye pyódu, ngmênê n:ii nmî Mî u pono adí vyápê, chedê ngê daawa pyódu.^q

Pini n:ii Yesu Kédisu p:uu adí d:uu

¹⁸A tp:ee yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê. Ala kópu wunê nmyinê ny:ee ngópu, Díyo pi ngmê Yesu Kédisu p:uu adí d:uu. Yi kópu ala ngwo kédê pyódu, pi yilí Yesu Kédisu p:uu ka d:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.^r ¹⁹Yi yéli k:omo ngê nmî yoo vy:o ghê dniye, u kuwó dini ghi ngê mê pwii dniye. Nmî yoo vy:o ntênê wodnye kwo, ye nmî vy:o pê wee, ngmênê a kuwo nmoo, ntênê u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Daa nmî yoo vy:o yéli.^s

²⁰Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó, u ndê kópu dyuu nmyi lama u ngwo a yaa wo. ²¹Nangê vyi, Nê nmo wunê d:êê,

^l 2:9 1 Njon 3:10,15; 4:20 ^m 2:10 Lóma 14:13 ⁿ 2:11 Njon 12:35 ^o 2:12 1 Kódin 6:11
^p 2:15 Lóma 8:7; Njems 4:4 ^q 2:17 Mát 7:21 ^r 2:18 Mát 24:5,24; 2 Njon 1:7
^s 2:19 Dpodo 20:30

mu kópu u díy:o ndê kópu dyuu nmî lama daa kwo. Kêle, ndê kópu dyuu nmyi lama wunê kwo, myenté ala kópu nmyi lama kîyedê tóó, k:omodanê kópu u kn:ââ ndê kópu dyuu p:uu dêdêngmê kwo.

²²N:ii ngê ala kópu a tpapê ngê, Yesu daa Chóó Lémi Tp:oo, yi pini k:omodanê pyu, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi, Yesu ka kpeme dpí yââ, u mî Chóó Lémi ka kpeme myoo yââ.^t ²³N:ii ngê Yesu dpí mb:ii, u mî Chóó Lémi myoo mb:ii. N:ii ngê Yesu a chââchââ ngê, u mî Chóó Lémi mye chââchââ ngê.^u

²⁴Nmî Lémi p:uu kópuni mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, yi kópu p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, nangê ngmêê. Yi kópu daanmyinê ngmêê knomomê, ye dye ghi yintómu nmî Mî k:ii ngmídi ngê anmyi ya, Tp:oo u k:ii ngmídi ngê amyenmyi ya. ²⁵Kópuni u pi wunê nmo a v:uu, daawa dóó nmo, yi kópu ntênê wa d:uu, ghê kamí nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^v

²⁶N:ii kní y:oo kn:aa máádi p:uu a kapí nmyoo, yi kópu yi yéli yi l:êê díy:o nmye d:a d:êê. ²⁷Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó. Yi ghéni dmi ngê kópu yilí yintómu yi p:uu a ndiye kîgha nmyoo, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaadí ndiye kîgha nmyo. Yi ghéni dmi ngê ndê kópu nmye ye tpapê too, k:omodanê kópu nmye daangmêwa vyi. U kwo dmyinê ng:aa, Yesu Kédisu u k:ii ngmídi ngê dmyinê ya.^w

²⁸Nyââ, a tp:ee yoo, u k:ii ngmídi ngê dmyinê ya, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê wa a diyé, u kwo daapídmí nkíngê, mywene nmye myedaapaa ghê we.^x ²⁹Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu p:uu dono daangma a t:a. Ala kópu nmyi lama myechoo a ya, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, yi pini nmî Mî tp:oo ngê mye tóó.^y

Chóó Lémi tp:oomódó tp:oomââ yoo

3 ¹Ndíî kópu ngma ala. Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi ntênê wunê tóó, u l:êê díy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, u pi nmî p:uu t:ângo. Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo daa myeme nmoo, nmî Mî yi lama myedaa tóó.^z ²A tídê mbwó yoo, nmî Mî ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, ngmênê nmî lama daa tóó, mu dini ghi ngê lónté pini ngê anmín:aa ya. Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yinté pini ngê anm:uu pyaa dmi, mu kópu u díy:o yi ngwo ntênê anm:uu m:uu.^a ³Yélini yi k:ii yi kópu nmî lama a tóó, nmî nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu a wee. Dono ntee p:uu daa t:a, yinté nmî p:uu kîngmê ya.

⁴N:ii a dono yédi, yi pini nmî Mî p:uu a d:uu yédi, u dêêpí kópu dyuu daa chââchââ ngê. ⁵Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu pi ngê pyodo,

^t 2:22 Mát 10:32-33; 1 Njon 4:3; 2 Njon 1:7 ^u 2:23 Mát 10:32-33; Njon 5:23; 2 Njon 1:9

^v 2:25 Njon 3:15; 6:40 ^w 2:27 Njon 14:26 ^x 2:28 1 Njon 4:17 ^y 2:29 1 Njon 3:10

^z 3:1 Njon 1:12-13; 16:3 ^a 3:2 2 Kódin 3:18; Pilipay 3:21

nmî dono chedêchedê u l:êê dîy:o. Nmyi lama mye tóó, chóó u dono daa tóó.^b ⁶ Yélini yi k:i:i Yesu u k:i:i ngmidi ngê nmo pyede, dpîno dono nyédi, ngmênê n:i:i a dono yédi, yi pini ngê nmî Lémi doongê módu, u lama myedaa tóó.^c

⁷A tp:ee yoo, pi ngê kîngê dóó nmyo. Yesu Kédisu nmî Mî ka pi mb:aa ngê ntee a tóó, n:i:i ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, vyílo yi pini pi mb:aa ngê u kwo a ya yédi.^d ⁸Pini n:i:i a dono yédi, yi pini Setan u pono a vyápê yédi. Mwiyémwiyé dini ghi ngê Setan ngê dono u kn:ââ a chópu, ala ngwo yinté mye dono. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî Tp:oo dyámê mbêmê a loo, u yi u ngwo doo kwo, Setan u némi nî dyênê, yélini dyênê ngê, m:aa l:âmo té.^e

⁹Chóó Lémi ngê n:i:i tp:oo módó tp:oo mââ ngê dpî pyódu, mêdaa dono yédi, mu kópu u dîy:o kamî ngê dpî pyódu. U mí Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê dpî pyódu, doo u ntââ mêdaadî dono.^f ¹⁰Chóó Lémi u yoo, Setan u yoo, yi myeme alanté. Pini n:i:i nódo u tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, myenté kópu mb:aa daa d:uud:uu too, yi pini daa Chóó Lémi u yoo vy:o pini ngmê.

Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

¹¹Kópuni mwiyémwiyé nmyinê ny:ee ngópu, alanté a tóó, Nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.^g ¹²Doo u ntââ Keen ntee pini ngê daanmî ya. Yi pini Setan u pono doo a vyápê, u mbwó u ngwo a vyâ. Nmyinê nmye lukwe dîy:o a vyâ? Mu kópu u dîy:o Keen ngê kópu dono yilî dpîmo a d:uud:uu, u mbwó ngê kópu mb:aa yilî dpîmo a d:uud:uu.^h

¹³A tîdê mbwó yoo, mgîdí u yoo nmyi p:uu adnyi d:uu knomomê, yi kópu nmyi nyepênypê u kópu ngê kîngê pyódu.ⁱ ¹⁴Pwopwo u maa nmo kuwo ngê, ghê kamî u maa p:uu nmî ghê dniye. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó. Pini n:i:i nódo yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, pwopwo u maa p:uu mo kwo.^j ¹⁵Pini n:i:i ka u mbwó a diya yédi, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi pini ngê u mbwó wunê dê vy:a. Nmyi lama kîyedê tóó, N:i:i ngê pi dpî vy:a, ghê kamî u mênê daa ya yédi.^k ¹⁶Yesu Kédisu ngê chóóchóó u ghê a y:ângo, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî lama u ngwo yaa wo, Nmî nuu ghi dmi ndéndê ngê nódo a tóó. Nmo mye ntee dé, nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya. Daa nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nuw:o kmêle, nmî tîdê mbwó knî ye vuyuwu kmêle.^l ¹⁷Pi ngmê, u nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, u mbwó doo u ntââ mbêmê adî ya, ngmênê yi pini ka

^b 3:5 2 Kódin 5:21; 1 Pita 2:22-24 ^c 3:6 Lóma 6:1-2,14 ^d 3:7 1 Njon 2:29

^e 3:8 Njon 8:44 ^f 3:9 1 Njon 5:18 ^g 3:11 Njon 13:34-35 ^h 3:12 Gen 4:8

ⁱ 3:13 Njon 15:18-19; Mát 5:11-12 ^j 3:14 1 Njon 2:11 ^k 3:15 Mát 5:21-22

^l 3:16 Njon 13:1; 1 Tes 2:8

u mbwó daawa ch:anê knomomê, doo u ntââ yi pini ngê daawa vyi, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntee wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó.^m ¹⁸A tp:ee yoo, Nmyi komo ngê noko módó namê mbumu, ngmênê yi kópu ndêndê ngê dmyinê d:uud:uu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Nmî Mî k:ii ngmidi ngê pyodopyodo

¹⁹Pi knî ye mb:aamb:aa ngê anmî vyuwo knomomê, ye nmî lama u ngwo wa yââ, Pini n:ii Pi Ndêndê, u pono nmo vyápê té. Yi kópu u l:êê díy:o nmî Mî u ngîma daanmîn:aa nkíngê. ²⁰Ngmênê nmî l:êê ghi dmi nmîno nmo dono ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ka d:ud:umbiy:e dono ngê adnyi ya, mu kópu u díy:o nmî kópu yilí yintómu u lama dé. ²¹A tídê mbwó yoo, nmî l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ngîma daanmîn:aa nkíngê. ²²Kópuni u kwo nmo dmyinê too, nmî l:êê díy:o wunê d:uud:uu too, mu kópu u díy:o u dnye nmo nyêmî ngê, u nuu u kópu nmo d:uud:uu too.ⁿ ²³Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo alanté dny:oo ya, a tp:ee Yesu Kédisu ka dny:oo kélímî, yi nuu ghi dmi numo nódo myedny:oo ya. Yi kópu nmo a vyu, yinté d:uud:uu koo.^o ²⁴N:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu a cháâcháâ too, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, nmî Mî yi pini p:uu mye ya yédi. Nmî lama a tóó, Nmî p:uu a t:a, mu kópu u díy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo.^p

Ghê dmi myeme u kópu dyuu

4 ¹A tídê mbwó yoo, pi knî ye módó namê kélímî, ngmênê dmyinê myeme dé. Ghê dmi n:ii mbêmê nmye a mbumu nyédi, myedmyinê myeme dé, mu kópu u díy:o pi yilí knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê a kapî ngópu. Yi yéli daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu nyédi, kn:aa ghéni dmi mbêmê a mbumu nyédi.^q ²Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. N:ii ngê choo tpapê knomomê, Nmî Mî Tp:oo Yesu Kédisu ndêndê ngê pi ntee pi ngê pyodo, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi,^r ³ngmênê n:ii ngê yi kópu Yesu p:uu d:uudpî vyi, yi pini daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi. Ghéni dmi n:ii mbêmê a mbumu yédi, yi ghéni dmi Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. Yi kópu u pi wunê nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Díyo wa t:aa. Ala ngwo nmî vy:o wunê ka m:ii.^s

⁴A tp:ee yoo, nmyo nmî Mî u yoo ndêndê, yi yéli yi pwo nmyi lee dniye, mu kópu u díy:o ghéni dmi n:ii nmyi mênê a tóó, u wêdêwêdê ndîi, wo yéli yi mênê n:ii a tóó, têdê. ⁵Dyámê u kópu knî yi p:uu a mbumu nyédi, yoo ye dpî ng:aa mbê dmi, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi dyámê

^m 3:17-18 Deut 15:7; Njems 2:15-16 ⁿ 3:22 Mát 21:22 ^o 3:23 Njon 6:29; 13:34

^p 3:24 Lóma 8:9 ^q 4:1 Mát 24:11 ^r 4:2 1 Kódin 12:3 ^s 4:3 2 Njon 1:7

mbêmê a wee.^t ⁶Ngmênê nmo nmî Mî u yoo. N:ii u lama nmî Mî a tóó, nmo wunê ng:aa yédi. N:ii u lama nmî Mî daa tóó, nmo dêwunê ng:aa yédi. Yi kópu knî yi mbêmê ghê dmi dê nmo myeme doo, woni ndê kópu dé yi ghéni dmi, woni k:omodanê kópu dé yi ghéni dmi.^u

Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó

⁷A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê vyílo yi kópu u yi u ngwo ye kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, nmî Mî tp:oo ngê dpí pyódu, nmî Mî u lama a ya yédi, nmî Mî wunê nj:ii ngê. ⁸Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi daa ya yédi, yi pini u lama nmî Mî daa tóó, nmî Mî dêwunê nj:ii ngê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó. ⁹Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo ntênê a tóó, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo mu ngmidi dyámê mbêmê a dy:ââ ngê, ghê kamî nmo yinê mînê kpo.^v ¹⁰Nmî Mî nuu ghi nmî nódo dnyinté a tóó, ngmênê nmî nuu ghi dmi u nódo ntênê a tóó, Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî yikí dmi u pwo ghay wo.^w

¹¹A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo dnyinté daa tóó, nmî nuu ghi dmi numo nódo yinté myedny:oo ya.^x ¹²Pi ngmê ngê nmî Mî doo u kpêê, ngmênê nmî nuu ghi dmi numo nódo adí ya knomomê, ye nmî Mî nmî p:uu adí ya, u nuu ghi nmî nódo ntênê adí ya.^y

¹³Nmî lama a tóó, Nmî Mî p:uu nmo pyede, myenté nmî p:uu mye t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo.^z ¹⁴Myenté pi yintómu yi l:êê dîy:o Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. Yi pini nmî chóó nmî módu, pi knî ye u pi u ngwo nmo tpapê ngê.^a ¹⁵N:ii ngê dpo, Yesu nmî Mî Tp:oo, yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi, myenté nmî Mî p:uu yi pini mye ya yédi. ¹⁶Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo a tóó. Yi kópu p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi adí ya, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, myenté yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi.^b ¹⁷Pini n:ii ntênê yinté a tóó, kuwókuwó wéni ngê u kóté kîgha tédê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee a tóó, dyámê mbêmê yinté myeno pyede. ¹⁸Nyââ, pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, doo u ntââ daadî nkîngê. Pini n:ii nmî Mî ka a nkîngê yédi, yi pini nódo yoo yi nuu ghi dmi dnyinté a tóó, u kpadakpada p:uu a nuw:o yédi.

¹⁹Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi mwiyé doo a ya.^c ²⁰Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nmî Mî nuu ghi a nódo a tóó, ngmênê yi pini ka u mbwó adí diya, yi pini k:omodanê pyu. U mbwó u nuu ghi nódo daadí ya knomomê, pini n:ii u kpêê, ye nmî Mî u nuu ghi nódo angênté amaa ya, pini n:ii doo u kpêê?

^t 4:5 Njon 15:19 ^u 4:6 Njon 8:47 ^v 4:9 Njon 3:16 ^w 4:10 Lóma 5:8-10

^x 4:11 Mát 18:33 ^y 4:12 Njon 1:18 ^z 4:13 2 Kódin 1:21-22 ^a 4:14 Njon 3:17

^b 4:16 Njon 6:69 ^c 4:19 1 Njon 4:10

21 Yesu Kédisu ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a tóó, u mbwó nuu ghi nódo mye choo ya.^d

Setan u wépi pwapî

5 ¹Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo. Pini n:ii yi kópu ka a kêlîmî, Chóó Lémi tp:oo ngê myoo pyódu. N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a ya yédi, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi nódo mye ya yédi. ²Nmî lama a tóó, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódo a tóó, u kwo nmo ng:aa nyédi. ³Nyââ, Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódo ntênê adî ya knomomê, ye u dêêpî kópu dyuu anmî chââchââ. U dêêpî kópu dyuu nmo daa dîngîdîngî,^e ⁴mu kópu u díy:o yêlini yi k:ii Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmo pyede, u ntââ mbêmê nmo pyede, Setan u wépi u ngwo nmo pwapî ngê. Dononi u pi nmo adî tpapê, daanmî d:uud:uu, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té.^f ⁵Pi ngê Setan u wépi módó d:uudpî puwâ, ngmênê pini n:ii u lama a tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo, yi pini u ntââ Setan u wépi dpî puwâ.^g

Yesu Kédisu ka kêlîmî

⁶Yesu Kédisu dyámê mbêmê a loo, kópu u mti p:uu miyó kele, mbwaa ngê mbápitisîm kalê ngópu, u vyeê tédê wêê p:uu pwii wo. Nyââ, doo u mbápitisîm kîgha u kêê díy:o u mo a loo, ngmênê u vyeê u kêê díy:o myedê loo. Chóó u Ghê Dmi ngê yi kópu ndê kópu ngê nmo dpî pyódu, doo u ntââ daawa dóó nmo.^h ⁷Kópu pyile knî yi mbêmê Yesu nmo myeme ngê,ⁱ ⁸Chóó Lémi u Ghê Dmi ngmê, u mbápitisîm kîgha myomo, u vyeê tédê wêê n:ii p:uu pwii wo, pyolo. Yi kópu pyile knî yi nt:u mu ngmîdi, Yesu Kédisu ndêndê ngê Chóó Lémi Tp:oo. ⁹Yi kópu pyile knî nmî Mî ngê Tp:oo p:uu nmo wunê tpapê too, k:omodanê kópu yi p:uu daangma a t:a. Pi knî ye ntee nmo kêlîmî nyédi, nmî Mî u kópu dyuu ka yinté myedmyinê kêlîmî.^j ¹⁰Pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo ka a kêlîmî, yi kópu pyile knî yi p:uu a nuw:o yédi. Pini n:ii Chóó Lémi u kópu dyuu ka daa kêlîmî, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu dpî vy:a, kópuni Chóó Lémi ngê Tp:oo p:uu a vyi too, yi pini yi kópu ka daa kêlîmî yédi.^k ¹¹Yi kópu u nt:u kópu ala, Chóó Lémi ngê Tp:oo ka a kââdí nmoo, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹²Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu a kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu daa kwo, ghê kamî d:uudpo pyw:oo.^l

Ghê kamî, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu

¹³A tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu nmye d:a d:êê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi Tp:oo ka nmye kêlîmî té. U ya a nga a kwo, Nmyi lama a yaa

^d 4:21 Mát 5:44-45; Mak 12:29-31 ^e 5:3 Njon 14:15,23-24; Mát 11:30 ^f 5:4 Njon 16:33

^g 5:5 Lóma 8:37 ^h 5:6 Njon 1:29-34 ⁱ 5:7 Njon 15:26 ^j 5:9 Njon 5:32-37; 8:18

^k 5:10 Nkal 4:6 ^l 5:12 Njon 3:36

we, Ghê kamî wunê nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.^m ¹⁴Nmî lama ka tóó, nmî Mî ka u nuu u kópu n:ii u kwo anmî dmyinê, nmî ngêpê dmi wa a ny:oo, yi kópu wa a d:uu.ⁿ ¹⁵Nyââ, pini n:ii u pono a vyápê, kópuni u kwo dpî dmyinê, nmî lama ka tóó, u ngêpê dpo ny:oo, yi kópu dpî d:uu.

¹⁶A tídê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê dono nmyi ngópu angmê d:uu knomomê, u l:êê díy:o dmyinê ngêpê, nmî Mî ngê ghê kamî u kwo paa y:ee ngê. Pini n:ii nmî Mî ka kpeme dpî yââ, yi pini maa dono p:uu a kwo, máádi n:ii u dí ndiya. Daa yinté pini p:uu nmye nîné danê. Yinté pini u dono u l:êê díy:o namê ngêpê. Nmî Mî ka daawa diyé knomomê, ye doo u ntââ u dono chedê ngê daawa pyódu.^o ¹⁷Dono kópu yintómu kn:aadi te u kópu dé, ngmênê kn:aadi te kópu woni knî yi l:êê díy:o nmî Mî pi ka kpeme d:uudpî yââ. ¹⁸Nmî lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi tp:oo ngê a ya yédi, daa dono yédi, mu kópu u díy:o nmî Mî Tp:oo u kwo wunê vyyuwo yédi, doo u ntââ Setan ngê daawa dyênê.^p

¹⁹Nmî lama ka tóó, Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo, ngmênê Setan ngê mgîdí u yoo a mbêpê kîgha too.

²⁰Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo nmo a loo, u Mî nmî nuwo yinê mî kwólu, pini n:ii Yâpwo Ndêndê. Nyââ, Yâpwo Ndêndê p:uu nmo pyede, myenté Tp:oo Yesu Kédisu p:uu myino pyede. Yi pini Yâpwo Ndêndê, mye ghê kamî u kn:ââ.^q

²¹A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu kîngê kwo. Wu u dí.^r

^m 5:13 Njon 20:31 ⁿ 5:14 Njon 14:13 ^o 5:16 Mát 12:31 ^p 5:18 Njon 17:15
^q 5:20 Njon 17:3 ^r 5:21 1 Kódin 10:14

2 NJON

Njon ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye p:aa ngmê dy:ââ ngê, ngmênê yi p:aani u pi daa d:êê ngê. Yi p:aani pyââ ngê pyódu ngê, ala kópu yi d:êê ngê, yepê, Mw:ââkó a ch:am ghee knî. Ala pweepwee pee yedê nd:uu dini ghi n:ii ngê doo tpaê, kwéli doo ya, Yesu u yoo yélini y:i doo kwo, yi p:uu doo d:êê, ngmênê ala kópu d:êê ngê, Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Ala pweepwee pee yedê Yesu u yoo yi ng:aa dmi t:ângo, yepê, Pi dódó pyu yilî a m:ii, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. Ala Njon u pweepwee pee myomoni.

¹Mw:ââkó a ch:am ghee knî, nê pi vy:ee. Nmî Mî ngê a ngmîdi nmyoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. Nmyi nuu ghi dmi a mo a nódo dêdê tóó, ngmênê yélini yi lama ndê kópu dyuu a kwo, nmyi nuu ghi dmi yi nódo mye ayedê tóó, ²mu kópu u dîy:o yi ndê kópu dyuu nmî mênê a kwo, chedê ngê daawa pyódu.

³Nmî Mî Chóó Lémi, Tp:oo Yesu Kédisu u k:ii, nmo adpo a vuyuu, ye anmî ch:anê dmi, yi kêê k:oo wa kaa nmo. Ndê kópu dyuu nmî lama choo kwo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

Nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

⁴Nmî Mî ngê kópuni nmo a vuu, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo a d:uud:uu ngmê, ndê kópu dyuu u maa p:uu a m:ii té. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa d:a pyw:oo. ⁵A ch:am ghee knî nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Daa dêêpî kópu kamî nmye yed:a d:êê. Yi dêêpî kópu wunê kînmo nyongo. ⁶Nmyi nuu ghi numo nódo adî ya knomomê, ye nmî Lémi u kópu dyuu anmyi cháâcháâ. Dêêpî kópuni p:uu nîné danê, u nt:u kópu alanté, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Mwiyémiwiyé dini ghi ngê yi dêêpî kópu nmyinê ny:ee ngópu, ntênê dmyinê cháâcháâ.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

⁷Pi dódó pyu yilî dyámê mbêmê a m:ii, kîngê dóó nmyo. Yi yéli y:oo d:uudpî vyi ngmê, Nmî Mî Tp:oo pi ngê pyodo. Yinté pini pi dódó pyu ndîi, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. ⁸Nmyi chóó nmye dmyina a vuyuu,

dpodoni p:uu nmye dpodo té, yi dpodo daapaa dyênê yó, nmyi dpodo u pywuu d:ud:umbiy:e pêdên:aa ngee yó. ⁹Pini n:ii ngê Yesu Kédisu u kópu dyuu dpo kuwo, kn:aa kópu knî m:uu wumê nyêmi ngê, yi pini p:uu Chóó Lémi daa t:a. N:ii ngê kópu d:uum:uudpo pyw:oo, Yesu Kédisu u kópu dyuu ka a kêlimî yédi, yi pini p:uu nmî Mî mupwo a ya nódó.

¹⁰Pini n:ii nmye dê lee knomomê, Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê nmye daadín:aa tpapê, yi pini nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo kêngên:aa koko, kóó myenangê mgîmî,^a ¹¹mu kópu u dîy:o yélini yi pini u pyipe ngê dpî pyaa dmi, lémi ghi n:ii u mênê a ya nyédi, yi mênê dpî yé té.^b

Njon u nd:uu tpapê

¹²U ya a nga a kwo, Kópu mê yilî nmye nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. U ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum kmêle, w:aa mb:aamb:aa ngê u ngwo anmo pyw:oo.

¹³Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Wu u dî.

^a 1:10 Mát 10:13-14; Lóma 16:17 ^b 1:11 1 Tim 5:22

3 NJON

Pi ngmê, Nkayas, Njon ngê ala pweepwee pee u kwo dy:ââ ngê. Ala Njon u pweepwee pee pyoloni.

¹Mw:ââkó Nkayas, nê pi vy:ee, nuu ghi a nódo ntênê ayedê tóó.^a

²L:êê dîy:o nînê ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê nya mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê. Nmî Mî p:uu nuw:o ntee a kwo, u ya a nga a kwo, Mââ mb:aamb:aa ngê yinté choo a ya, mbii m:uu daapíchoo ya. ³Nmî mbwó ngmê knî y:oo a gha mb:aamb:aa ngê mî pyódu ngópu, a ka pê, Nyi ndê kópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê a kélîmî, mb:aamb:aa ngê myeka m:ii. ⁴Dini ghi n:ii ngê yinté kópu n:aa nyêmi ngê, a ka dpo, Nm:ee yoo maa ndêndê p:uu mb:aamb:aa ngê a m:ii té, yi ngwo a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.^b

Njon ngê Nkayas u ngwo chaa kwólu

⁵Nkayas a tp:ee, nmî Mî p:uu dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê nye ngêêpî too. K:omo tpile daa lama yéli, ngmênê my:ee ngêêpî too.^c ⁶Dini ghi n:ii ngê nga a ndê dniye, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, yi paa u danêmbum nmo a nté ngópu, nmopê, Nyi mb:aamb:aa ngê nmo doo a vuyuwu. Yinté yéli muchi ngêêpî dé, mu kópu u dîy:o nmî Mî p:uu a dpodo té.^d ⁷Nyââ, nmî Lémi p:uu p:aani p:aani wumê dpodo nyédi, daa kélîmî pyu knî ye nté d:uudpî dmy:ee ngmê.^e ⁸Paa ngêêpî téme, ndê kópu dyuu p:uu nipi u ngwo paa dpodo kmêle.^f

Dayotídepes u danêmbum

⁹Yesu u yoo yélini yi k:ii y:inmyinê pyede, pweepwee pee ye ngmênê dy:ââ ngê, ngmênê Dayotídepes ngê a dnye d:uudpî ny:oo. Yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, Yoo yi kada nî kwo.^g ¹⁰Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, u kópu yilí yintómu nmyi ngêêdî anîmo nt:o. Kópu dono knî yi p:uu a pi a dyede ngê, ngmênê yi kópu ngmênê u kwo tédê, u yi u ngwo a kwo, Kópu knî m:uu nî d:uu. Nmî mbwó yoo, yélini nmye nînê dyede too, yi wépi dmi dpî puwâ, myenté n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Ye nmî vuyuwu, yi pini ngê yi yéli nmî Lémi u yoo kuwa dpî kaa té.

^a 1:1 Dpodo 19:29 ^b 1:4 1 Kódin 4:14-15 ^c 1:5 Lóma 12:13 ^d 1:6 Dpodo 15:3
^e 1:7 Dpodo 20:33,35 ^f 1:8 Hipílu 13:2 ^g 1:9 Mát 20:27

¹¹A tp:ee, yinté pini dono u nt:anê nangê yââ, ngmênê pini n:ii u l:êê ghi mb:aamb:aa dé, yinté pini u nt:anê dpî yey. N:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, Chóó Lémi tp:oo ngê dpî pyódu, ngmênê pini n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu too, yi pini u lama Chóó Lémi daa tóó.

Dîmitîdiyas u danêmbum

¹²Pi yintómu knî ye Dîmitîdiyas pi mb:aa ngê a tóó, ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye a tpapê ngê. Nê myenté, dîní k:omodanê, a ka mye pi mb:aa.

Njon u nd:uu tpapê

¹³U ya a nga a kwo, Kópu mê yilî nga nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. ¹⁴U ya a nga a kwo, N:uu m:uu ngi, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum knî.

¹⁵Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nga choo a vuywo. Myipe knî y:oo yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. A pyipe ngmêngmênté knî ye a mb:aamb:aa dpî yéni.

Wu u dî.

NJUDA

Njuda, Yesu u mbwó, ngmênê u pweepwee pee yedê yi kópu daa d:êê ngê. U yi u ngwo dêpwo kwo, A pi ní kní. Ala kópu yi d:êê ngê, Nê Njuda, Njems u mbwó. Pweepwee pee n:ii Njuda ngê d:êê ngê, ala yi pweepwee pee.

¹Nê Njuda, Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, myenté nê Njems u mbwó. A tídê mbwó yoo, nmî Mî Chóó Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi wunê tóó, yinê a ngmídi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo. ²U ya a nga a kwo, Nmî Mî ka dmyinê ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwu, nmyi nuu ghi dmi d:ud:umbiy:e nódo dny:oo ya.

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

³A tídê mbwó yoo, u ya a nga doo kwo, Nmî Lémi kóó k:oo wowo p:uu pweepwee pee nmye ngmênê d:êê, ngmênê ala ngwo kópu ngmê ndîi kópu ngê a ka dê pyódu. Kópuni dyuu ka nmyi kélímî mbê dniye, dpodombiy:e dmyinê tpyé. Yi kópu dyuu Chóó Lémi ngê nmo a kpo, pi ngmê ngê kíngê ngmêê té. ⁴Yinté pini kní ngmê nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye. Yi yéli y:oo nmî Mî dnyinté a cháâcháâ ngópu, u módó yeedeyeede p:uu kópu dyuu dpí ngmêê ngmê, yinê ye, K:omo tpile kópu dono yilí anmî d:uud:uu, nmî Mî ngê daawa kpada nmo. Nmî Lémi mu ngmídi Yesu Kédisu ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile ngê u ngwo dpí pyódu ngmê. Nmî Mî ngê yi yéli ló dini a m:uu too, ntênê wa kpada té.^a

⁵A tídê mbwó yoo, pi kpadakpada u kópu dé nmyi lama a pyede, ngmênê nmye mênîné vyilêvyilê té. K:omo tpile nmî Lémi ngê Yisiléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, ngmênê yélini kuwó u kwo dèdnyimo kélímî, yi yéli a vya too.^b ⁶Enjel yoo yi p:uu myedmyinê nuw:o. N:ii yoo yi chóó yi pono dnyimo a vyápê, yi chóó yi pi dmi dnya a kmîmî dé, yi enjel yoo Chóó Lémi ngê mbwa k:oo km:êê too, puwóma té yi kélê t:ee too. Mgídí vy:o y:i a pyede, doo u ntââ daawa pwii dmi, u dí kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê té.^c ⁷Myenté Sodom p:aani dê Kímoda yi p:uu dmyinê nuw:o, yi nkígh:ê p:aani kní yi p:uu myedmyinê nuw:o. Enjel yoo ntee dnya a dono, yi yéli yinté myednya a

^a 1:4 2 Njon 1:9-10; Lóma 6:15 ^b 1:5 1 Kódin 10:5-10; Num 14:32-35 ^c 1:6 Gen 6:1-2

dono. Máádini p:uu Chóó Lémi ngê a kaa too, yi máádi a kuwo ngópu, dnyimo a numo kpêêpî. Yi p:aani dê dyimê pywuu ngê a pyódu doo, n:ii ngê yinté kópu dono adí d:uud:uu dé, ndiya wa ghîi, yi chedê ngê daawa pyódu.^d

⁸Pi dódó pyu yoo n:ii nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye, mye yinté yéli. Kópuni yi wóo k:oo dpî m:uu t:oo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o yi pâa dmi dpî dyênê t:oo. Yélini kada a wee, daa châachâa tumo, enjel yoo yi p:uu mye peede tpapê nyédi. ⁹K:omo tpile enjel yoo yi kada pini Maikel u pi ndîi, ngmênê yinté dêpwo peede tpapê. Dini ghi n:ii ngê Mósisi pwene, Maikel Setan y:oo ntóo numo kwulo dpîmo a pwapî, ngmênê Maikel ngê Setan ka peede kópu daangmê vyu, kwo, Nmî Lémi ngê paa kpada nyine.^e ¹⁰Ngmênê pi dódó pyu knî y:oo kópuni dèdê wopwe tumo, yi kópu knî yi p:uu a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee yéli. Kópuni chii w:ââ w:uu yi lama a pyede, yi yéli yi lama yi kópu mye pyede, a d:uud:uu tumo, u l:êê dîy:o yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ¹¹Dny:oo nkîngê. Keen u nt:anê dê yaa dmi. Ndapî kmênêkmênê u l:êê dîy:o Mbalaam u nt:anê dê yaa dmi, pi ka daa ng:aa nyédi. Kóda ngê u yi u ngwo ntee dêpwo kwo, Mósisi nmî kada choo kwo, yi yéli mye yinté dé, u yi y:e daa kwo, Pi nmî kada ngmêchoo kwo. Nmî Mî ngê ntênê wa kpada té.^f ¹²Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u mgamê u l:êê dîy:o nipi nmye kmaapî nyédi, yi yéli nmyi vy:o dpî ghê dmi, a núknweñuknwe nyédi, ngmênê mywene y:e d:uudpî ghê. K:ii wulu ngê kpîdî ntee dpî dyênê, yi yéli y:oo yinté myoo dyênê nmyo. Yi chóó ye a vuyuwu nyédi, yoo daa ngêêpî tumo. Dini ghi n:ii ngê kâadî ndîi dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê yópu ngê nkali dpî t:âmo té, tpii d:uudwôdê ghay, yoo daa yi nuu u kópu ngê dpî pyódu. Pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yoo daa ngêêpî tumo. Nté kn:ââ n:ii nkwo doo nt:u d:uudpî kaali, yópu ngê u nkwo dpî tpa, ntóo ngê dpî pyódu, pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yi nt:u dmi d:uudpî kaali.^g ¹³Myenté, ntii mênê tupwóni a tóo, mg:êênî ngê tii vuyuwu ntee dp:uu t:oo, yi yéli mye yinté yéli, mywenemywene u kópu dé pi knî yi ngîma a tpyuu tumo. Myenté, mye pudu ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê yi p:aa wunê ka a l:âmo ngê, mgîdî vy:o y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴Adam u mêêdupu Inóki ngê yi k:omodanê pyu knî yi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê,

Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a lê,

u enjel yilî tp:oo témi tap knî yi k:ii wa a lee dmi,

^d 1:7 Gen 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pita 2:6-9 ^e 1:9 Dan 10:13; Deut 34:6; Tpyuu 12:7-8

^f 1:11 Gen 4:8; 1 Njon 3:12; 2 Pita 2:15-16; Tpyuu 2:14; Num 31:15-16; 16:1-33

^g 1:12 1 Kódin 11:20-22; 2 Pita 2:13

¹⁵ pi yintómu amî kóté kalé t:oo.
 Yélini yintómu nmî Lémi pono daa vyápê nyédi,
 yi kpadakpada tédê wa dy:ââ t:oo,
 mu kópu u díy:o a dono nyédi,
 nmî Lémi p:uu a peede tpapê nyédi.

¹⁶ Pi dódó pyu yoo a nuu mbumu nyédi, kada pini yoo yi p:uu a dané nyédi. Yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi chóó yi pi dmi mye kmímî tumo. Ndáápi yoo k:omo ngê a chaa kîgha tumo, dpó, Tpile knî nmo ngmêpêdê kê y:e.

Njuda ngê yoo u ngwo wêdêwêdê kalé too

¹⁷ A tídê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u dyépi knî y:oo wuné kópuni nmye a vyi tumo, yi kópu dmyinê nuw:onuw:o dé. ¹⁸ Ala kópu nmye mwo a vyi ngópu, nmyepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o yoo angmê chaa. Nmyepê, Nmî Mî chââchââ yi yéli ye tédê kópu ngê adí ya. Nmyepê, Kópu dono yilí adnyi d:uud:uu, yi chóó yi pono adnyi vyápê.^h ¹⁹ Yi yéli y:oo dpî chámê nmyo. Yi chóó yi nuw:o mbêmê a mbumu nyédi, nmî Mî u Ghê Dmi yi mênê daa tóó. ²⁰ A tídê mbwó yoo, yi nt:anê nangmê yââ. Nmî Lémi p:uu ntênê dmyinê ndiye, ntênê u kwo myedmyinê kélímî. U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê ngêpê.ⁱ ²¹ Nmyi nuu ghi dmi nmî Mî nódo mudny:oo ya, nmî Lémi Yesu Kédisu u ngwo dmyinê t:âât:ââ. U kwo nmyi ch:anê dniye, ghê kamî nmye yinê wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

²² Yélini a nuw:o miyó miyó nyédi, nmye dny:oo ch:anêch:anê,^j ²³ ndê u nkîgh:ê a wee. Modo diyédiyé kalé tóó, maa ndêndê p:uu dpî kaa tóó. Yélini a dono nyédi, nmye myedny:oo ch:anêch:anê. Mb:aamb:aa p:uu modo diyédiyé kalé tóó, ngmênê dmyinê nkîngê, yi l:êê ghi nangmê d:uu, kminté wa dyênê nmyo, nmî Mî ka tupwótupwó ngê wanmyi pyaa dmi.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁴⁻²⁵ Chóó Lémi chaa kîgha koo. Kn:aa yâpwo daamu a tóó, d:o mu ngmídi. Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê pyódu ngê, nmî Lémi ngê mye pyódu ngê. Nmye wunê vyuwo yédi, doo u ntââ daanmyinê lvêédî dmi. Nmyi dono chedê too, ngîma amî kaa nmyo, w:aa ndîi u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. Nyââ, ntênê chaa kîgha koo, mu kópu u díy:o dono p:uu daa t:a, u pi ndîi ngê a tóó, u wêdêwêdê mye ndîi, pi yintómu u maknopwo a pyede. Dye ghi yintómu yinté doo a ya, dye ghi yintómu yinté amyedîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dí.^k

^h 1:18 1 Tim 4:1; 2 Tim 3:1-2 ⁱ 1:20-21 Kílosa 2:6-7; 1 Kódin 3:9-11

^j 1:22-23 Lóma 15:1; 1 Kódin 15:33 ^k 1:24-25 2 Pita 3:14; Hipílu 13:8; 1 Pita 1:5

TPYUU U KÓPU DÉ

Nmî Mî ngê Njon u ngópu kópuni dyuu tpyó

Dini ghi n:i ngê Yesu Kédisu a pwene, a pii wo, u Mî ka kee wo, yi ngwo m:ââ podoy:a mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu, Chóó Lémi u ngomo myedê pw:oo ngópu, Nju pi yilî tp:oo témi tap vya ngópu.

U kuwó dini ghi ngê m:ââ myoy:a mê limi mî loo, Lóma tpémi Yesu u yoo yi p:uu dnye d:uu. Yi ngwo yi yéli y:oo Yesu u dyépi Njon mgîmî ngópu, dyámê w:uu ngmê mbêmê dy:ââ ngópu, u pi Patîmos. Njon y:i doo ya, nmî Mî ngê kópu ndîfî yilî y:i u ngópu tpyé too. Njon ngê yi kópu yilî m:uu too, kópu yilî mye ny:ee too, u ngwo d:êê too. Dêpwo dpî, daa wóó k:oo yi kópu yilî m:uu too. Yélini Yesu ka yi ngwo dnye kélímî yi l:êê díy:o d:êê too, nmî l:êê díy:o mye d:êê too. Mgongo danêmbum ntee anyinê w:ee, Njon ngê kópuni m:uu too, yinté dpo w:ee tóó.

U kakêmê chámêchámê u kópu dyuu

1 ¹Kópuni daa kêmakêma adnyi pyodopyodo, nmî Mî ngê Yesu Kédisu ka a kêma too. Yesu ngê u dpodo pyu Njon ka enjel ngmê dy:ââ ngê, yi kópu yilî u kwo u ngwo mîné kêma too. Yesu ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu yoo yi lama yi kópu dny:oo ya. ²Chóó Lémi mupwo Yesu Kédisu y:oo kópuni Njon ka a kêma tumo, Njon ngê u nkwo d:êê too, dêpwo k:omodanê. ³Nmî Lémi u kópu dyuu ala, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:i knî y:oo yoo yi ngêédî adnya a kpââ dé, n:i knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, yi kópu dyuu ngê yi yéli wa ngee té, yi gha dmi wa pywáíí té. Wa ngee té, mu kópu u díy:o ala kópu dé daa kêmakêma a pyodopyodo té.

Njon ngê Yesu u yoo u ngwo kwuno too

⁴Nê Njon, Yesu u yoo knî ye nîné d:êê, yélini p:a pyudu knî yi kwo a pyede, Esiya Wee u kwo.

Nmî Mî nmye choo a vyuwo, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê myechoo a pyépi. Yi pini ala ngwo a tóó, dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa

pyódu. U Ghê Dmi nmye myechoo a vyuwo, ghéni dmi n:ii u ngîma wunê kwo, myenté dpodo pyudu a dódó ngê. ⁵Yesu Kédisu nmye myechoo a vyuwo, pini n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu ntênê nmo a áuwo. Yi pini nmî Mî ngê kpêênî mwiyé a pyidu ngê, dyámê mbêmê king yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.

Nmî nuu ghi dmi nódo a tóó, wêê n:ii p:uu pwii wo, nmî dono chedê too. ⁶Kóó k:oo kaa nmoo, nmî king ngê pyodo. Kêlí pini ngê pyódu nmoo. U Mî Chóó Lémi wéni pee ngê a tóó, mgídí u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kêlí kaa nmoo. U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo kn:aa yéli a ka myedê diyédiyé kalê téne. Pi knî y:oo dny:oo chaa kígha, u wêdêwêdê myedny:oo chaa kígha, chedê ngê kíngê pyódu. Yinté choo ya.

⁷Ngí m:uu yó. Nkalí too pee dmi mbêmê kîyedê pwiyé knî. Pi yintómu knî y:oo yi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, pi kuwa daangmêwa ghê. U yoo yintómu knî yi k:ii wanmî m:uu, n:ii knî y:oo kídosi íedê vya ngópu amye m:uu ngmê. Dyámê mbêmê yoo yintómu u l:êê díy:o adnyi mbê. Yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa pyódu.^a

⁸Kada pini ndêndê, Chóó Lémi, dye ghi yintómu doo a ya, ala ngwo a tóó, chedê ngê daawa pyódu. Yi pini u wêdêwêdê mo daa mu tp:oo komo, apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé.

Njon ngê nmî Lémi u ngwo módu

⁹Nê nmyi mbwó Njon, Yesu kóó k:oo a k:ii nmo wee. U l:êê díy:o a k:ii myino mgínî vyîmî té. Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye noon:aa tpaépê, Yesu p:uu kópuni nî m:uu too, ye myenoon:aa tpaépê dé. Yi kópu u l:êê díy:o Lóma lede knî y:oo mgîmî noo, ala dyámê w:uu Patfimos mbwa k:oo até mî km:êê noo. ¹⁰Nmî Lémi u wo ngê u Ghê Dmi mbêmê nmî Lémi noo chaa kígha. Yi ngwo dnye ndíí ngmênî nyongo, a kuwó a mbwolo. Dpuwo dpodombiy:e ntee anyi wuu, yi dnyeni yinté nî nyongo, ¹¹a ka pê, Kópuni nye mumu té, dpí d:êê té, yi puku dmi a yoo knî ye dpí dy:ââ ngi, yélini ala p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Epeso ngmê, Sîmêêna myomo, Pêêkamîm pyolo, Taiyataida podo, Sadis limo, Piladelîpiya wono, Leyodisiya pii.

¹²A kuwó nî diyé wo, nê, Pini n:ii a ka wunê mbumu, nî m:uu. Y:aa vyu wo, lam pyudu nî módu, yi kwo tédê kwo tédê dnye kwo. Yi lam pyudu knî nkól ngê l:âmo tumo. ¹³Yi kêlí ghê pi ntee pini ngmênî módu, u kpídí u mbwo ngmêdoo ya, u dí yu dmyeno doon:aa ya. U mbalêti yodo p:uu ngmêdoo t:a, nkól ntee tpile. ¹⁴U mbodo gh:aa dmi d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapî, koo ntee kpaapíkpaapî, mye yinté. Ngwolo dé ndiya ndyuw:e puu ntee tpile dé. ¹⁵Nkéli chêépî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dé yinté myedpîmo a wuu mbele. Mbwa a paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, u

^a 1:7 Mát 24:30; Dpodo 1:11

dnye mye yinté. ¹⁶U wéni pee kóó ngê pudu pyudu doo tpyé. L:êê taa u kwo ngmêdoo kwo, wo pe núwo, wo pe mye núwo. Kââdí dpodombiy:e ntee a pil:apil:a yédi, kwodo ng:oo dmi mye yinté. ¹⁷Dini ghi n:i ngê ní módu, yu km:ee ní dyimê wo, mbwee ntóó ntee tpile ngê ní pyodo. Kóó wéni peeni a p:uu yó, a ka pê, Namê nkíngê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. ¹⁸A ka pê, Nê Ghê u Kn:ââ. A ka pê, K:omo tpile ní pwene, ngmênê a ghê mê t:a, mēdaanî pw:onu, dye ghi yintómu anî ya. A ka pê, Pwopwo a yi yodo u maknopwo ní yó. A ka pê, A yoo yélini a pwopwo té, amênî pyidu té, a ka pê, Kwéli a pyede, yi ghi u keñe u kii a ngópu a tóó, keñe y:e wanî kpémî. ¹⁹A ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té. A ka pê, Yi kópu woni ala ngwo a pyodopyodo té, woni díyo wa pyaa dmi. ²⁰A ka pê, Pudu pyudu knî n:i a wéni pee kêê yedê chi m:uu té, lam pyudu knî n:i yi kwo tédê kwo tédê chi m:uu té, yi nt:u kópu dē nga n:aa tpaê dē. A ka pê, Lam pyudu knî yi kwo tédê yi nt:u kópu ala, a yoo pyudu, yi p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Pudu pyudu knî yi nt:u kópu, yi kada pini yoo.

Nmî Lémi ngê Epeso tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

2 ¹Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Epeso wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi. Yipi, N:i ngê pudu pyudu knî u wéni pee kóó ngê a tpyé té, lam pyudu knî yi vy:o a m:i, yi pini u kópu dyuu ala. ^b ²Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, U lama a tóó, dpodombiy:e nmyinê dpodo nyédi, u l:êê díy:o dono myenmyinê vyímî tumo. Yipi, Yoo dono yi wépi dmi nmyi pwaa ngópu, k:omo dyépi yoo nmyi mya tumo, nmyimo, Ka k:omodanê té. ^c ³Yipi, U l:êê díy:o dono nmyee a vyímî dé, dpîp:e kede dniye. ⁴⁻⁶Yipi, Nikólas u yoo knî y:oo kópuni a d:uud:uu tumo, doo u nuu u kópu ngê ntee a pyede, daa nmyi nuu u kópu ngê yinté mye pyede. Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi dono kópu ngmêda pyw:oo, u nuu ghi nmyi nódo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mēdaa yinté. Yipi, Kwéli dmyinê ghay dmi, y:i dmyinê nuw:o. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, mwiyé ntee nmyee a paa, yinté myedmyinê paa. Yipi, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye nmye wa a lê, nmyi lam u kwo tédê wa a y:oo, nmyi lam mēdaadi dnyednye.

⁷Yipi, U mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:i ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli u ntââ ngê wa pyódu té, Chóó Lémi u myângo vy:o adnyin:aa ya, yini n:i Ghê u Kn:ââ, kîgha adnyin:aa pîpî dé. ^d

Nmî Lémi ngê Sîmêena tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

⁸Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sîmêena wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

^b 2:1 Tpyuu 1:16,20 ^c 2:2 1 Njon 4:1 ^d 2:7 Gen 2:9; Tpyuu 22:1-2,14

Yipi, N:ii ngê kn:ââ a chópu, nkoo amímî yé, pwene, mêdê pii wo, ghê mê t:a, ala u kópu dyuu.^e ⁹Yipi, Dononi nmyinê vyímî tumo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi nté ndapî pyile njini, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, nmyi p:uu a t:a. Yipi, Yélini y:oo yinê ye Nmo Nju tpémi, u lama a tóó, yi yéli nmyi p:uu a peede tpapê nyédi, ngmênê yi yéli daa ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee.^f ¹⁰Yipi, Kópuni yilí yi l:êê dîy:o daa kêmakêma anmyi mgínî vyímî, yi kópu knî yi p:uu nkíngê ngê kêê kídangê t:ee ngmê. Yipi, Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Setan nmyi p:uu adí d:uu, wa tókó nmyo, knî ngmê mbwa k:oo wa km:êê té, wo y:a anmyin:aa mgínî vyímî. Yipi, K:omo tpile nê u l:êê dîy:o wa vya nmyo, ngmênê nangê mb:ii, ghê kamî ngê wa pwila nmyo.^g

¹¹Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dé a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli myombó mêdaawa pw:oo dmi.^h

Nmî Lémi ngê Pêêkamîm tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹²Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Pêêkamîm wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii u ngópu l:êê taa a tóó, wope núwo, wope mye núwo, ala u kópu dyuu.ⁱ ¹³Yipi, Kwéli nmye pyede, u lama, Setan u pi ndîê ngê y:i dê pyódu. Yipi, Nê ka ntênê nmye kélímî té. Yipi, K:omo tpile Setan kwéli a tóó, nê u dpodo pyu ndêndê Antipas nmyi vy:o vya ngópu, ngmênê yi ngwo dpîp:e mb:ii noo. ¹⁴Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi kópu knî ngmêkêda pyw:oo. Yipi, Mbalaam ngê Mbalak ló dini ntee a ndiye kwólu, Yisíléli tpémi u ngwo a lvêêdî too, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a y:ee tumo, ma tumo, pyââ ti tédê mye núw:o tumo, yipi, nmyi vy:o pi knî ngmê yinté kópu knî yi p:uu a ndiye té.^j ¹⁵Yipi, Myenté nmyi vy:o pi knî ngmê Nikólas u yoo knî yi p:uu a ndiye té. ¹⁶Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Daanmyinê kuwo t:oo, ye límîlímî ngê nmye wa a lê, l:êê taa n:ii u kwo a kwo, u ngwo amî vya nmyo.^k

¹⁷Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dé a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té, ngmee u nté, ntini n:ii u pi mana, ye amî y:oo. Yipi, Yi yéli ye ngmêngmênté chêêpî kpaapíkpaapî knî ye angmê y:oo, chêêpîni knî yi p:uu yi pi dmi kamî ngê wa d:êê té. Yipi, Yi pi kamî dmi pi ngmê u lama daadnyi ya, yi mo yi lama adnyi ya.

^e 2:8 Tpyuu 1:17-18 ^f 2:9 Njems 2:5; Lóma 2:28-29; Tpyuu 3:9 ^g 2:10 Mát 10:28; 2 Tim 4:8; Njems 1:12 ^h 2:11 Tpyuu 20:14; 21:8 ⁱ 2:12 Tpyuu 1:16; Hipílu 4:12
^j 2:14 Num 25:1-9; 31:16 ^k 2:16 Tpyuu 1:16; 19:15

Nmî Lémi ngê Taiyataida tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹⁸Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Taiyataida wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Ala Chóó Lémi Tp:oo u kópu dyuu, pini n:ii ngwolo dê ndiya ndyuw:e puu dê, nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dê yinté myewumê wuu mbele mo.¹ ¹⁹Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u lama. Yipi, U lama a tóó, u kwo nmye kêlímî té. Yipi, U lama mye tóó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo a tóó, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmye vyuwo té. Yipi, U lama a tóó, nmyi pi ka vyuwo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mèdaa yinté, ndî ngê dê pyódu. ²⁰Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi kópu ngmêda pyw:oo. Yipi, Pyópuni u pi Njesípel, pyópuni ngê ngmênê u kwo Chóó Lémi u komo a kapî ngê, yipi, lukwe dîy:o yi pyópu ngê nê u yoo a ndiye kîgha té, u ngwo a pyââ ti nyédi, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî nk:êê ngmê, myoo ma ngmê. ²¹Yipi, Nê ngê dye ghi ka dówodówo, yi pyópu ngê u dono u ngwo a kuwo téne, ngmênê u yi u ngwo daa kwo, Mââ ti nî yé. ²²Yipi, Mbii ndîi u ngwo ngmêwunê t:emî. Yipi, Yélini u maadî a kwo nyédi, yi dono daawa a kuwo t:oo, ye mgínî vyímî ndîi myewunê pyw:émî ngmê. ²³Yipi, Nê ngê yi pyópu u yoo mye vye té. Yipi, Dini ghi n:ii ngê a pwopwo té, pi yintómu yi lama wa yââ, a wo, Nê ngê yoo yi gha dmi u lama dé, yi nuw:o dmi mye u lama dé. Yipi, Nmyo ngmêngmênté nê ngê nmyi dpodo knî yi dîy:o wa pwila nmyo.

²⁴A ka pê, Yélini yi pyópu p:uu a ndiye té, yinê ye Setan u tumu kópu ndîi dé yi p:uu a ndiye té. A ka pê, Taiyataida tpémi yélini yi tumu kópu knî yi p:uu dèdnyimo a ndiye, a ka pê, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Nê ngê nmyi dpodo ndîi ngê dèwunê pyépi, u kwo ntênê dmyinê kêlímî, ²⁵u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé, u dî wéni n:ii ngê wa a diyé. ²⁶⁻²⁷A ka pê, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, a nuu u kópu dé adnyi d:uud:uu dé, u dî wéni n:ii ngê anê diyé, a ka pê, M:aa ngê wêdêwêdêni a ka a kpo, yi wêdêwêdê ye amy:aa y:oo. A ka pê, Pi dyêêdî yintómu yi kada pini ngê wanî pyódu té. A ka pê, King knî y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, nkéli chêêpî u kiyé yinté amyednyi tpyé dé. A ka pê, Y:amî d:ââ nkichi pee ngê ntee anyi pwââ, yoo dono koo dyuu ngê yinté wa pyódu t:oo.^m ²⁸A ka pê, Mywe dpodombiy:e ntee a dnyednye, yi pi dmi ndîi ngê yinté wanî pyódu té.ⁿ

²⁹A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dé a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Sadis tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

3 ¹Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sadis wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

¹ 2:18 Tpyuu 1:14-15 ^m 2:26-27 Psalm 2:8-9 ⁿ 2:28 Tpyuu 22:16

Yipi, Pini n:ii ngîma Chóó Lémi u Ghê Dmi a kwo, ghéni dmi n:ii ngê dpodo pyudu a dódó ngê, myenté pini n:ii ngê pudu pyudu a tpyé, ala u kópu dyuu. Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Pi kní ye yinê ye nmyi ghê dmi a pyede, ngmênê wunê nmyi pw:oo dniye.^o ²Yipi, Nê u Yâpwo ngê dpodoni íedê kaa nmyoo, u lama a tóó yi dpodo tédê nmye mgeemgee té. Yipi, A pii dmyeno. Yipi, Nmyi kêlímí daa kêmakêma a pwopwo. Yipi, Mê wêdêwêdê kalê yó. ³Yipi, Kópuni nmyinê pyw:ee ngópu, kópuni nmyinê ny:ee tumo, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyinê d:uud:uu dé, nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Nê u kópu daanmyi ny:ee knomomê, ye daa nmyi lama kpáapi k:ii nmye wa t:aa, wa ngwéti nmyo, wamye kpada nmyo.^p ⁴Yipi, Sadis tpémi, nmyi vy:o pi ngmê kní y:oo yi gha dmi tupwótupwó ngê daa pyódu tumo. Yipi, Yi yéli ye kpîdí kpaapíkpaapí waní y:ee té, yi k:ii anmí m:ii, mu kópu u díy:o a nuu u kópu ye d:uud:uu tumo.^q ⁵Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli kpîdí kpaapíkpaapí dmi kêlê adnyi m:ii. Yipi, Yi yéli yi ghê dmi a t:a, yi pi dmi mbóó p:uu myewunê pyede. Yipi, Nê ngê yi yéli yi pi dmi daawa vya té. Yipi, M:aa u ngîma, u enjel yoo mye yi ngîma, nê ngê yi wépi dmi daawa puwâ.^r

⁶Yipi, U Mí u Ghê Dmi ngê u yoo kní ye kópuni dpí vyi, n:ii ngópu puu dé a t:a mo, yi kópu dpí ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Piladelîpiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

⁷Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Piladelîpiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpí d:êê ngi, ye dpí dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii p:uu dono daa t:a, k:omodanê kópu myedaa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini king Dépidi ntee pini, keñe u kii ka tpyé. Yipi, Keñe dpí kpêmî, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaawa kuwo, dpí kuwo, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaawa kpêmî.^s ⁸Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu t:oo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi wêdêwêdê daa ndîi, ngmênê u dnye nmye nyêmî ngópu, dpîp:e mb:ii ngópu. Yipi, Keñe nmye da kpêmî, doo u ntââ pi ngê daawa kuwo. ⁹Ala kópu dpí ny:ee yó. Yipi, Yélini y:oo yinê ye, Nmo Nju tpémi, a k:omodanê té, daa ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. Yipi, Yi yéli nmyi yi yodo u maknopwo wa yé té, yi yi mbodo dmi ngê k:ame nmye wa ghê dmi, yi lama u ngwo wa yââ, awo, Nê nódo yi nuu ghi dmi a tóó.^t ¹⁰Yipi, Nê u dnye nmye nyêmî ngópu, u l:êê díy:o dono nmyinê vyímî tumo, yipi, yi kópu u l:êê díy:o dono ndîi vyímî tédê wada a ngêêpí nmyo, dini ghi n:ii ngê Setan ngê dyámê mbêmê pi yintómu ada a tókótókó. ¹¹Yipi, Nê daa kêmakêma wunê diyédiyê. Yipi, Kópuni nmyi ny:ee tumo, dmyinê tpyé dé, máá dini p:uu nmye wee, nangê

^o 3:1 Tpyuu 1:4,16 ^p 3:3 1 Tes 5:2 ^q 3:4 Njuda 1:22-23 ^r 3:5 Tpyuu 7:9; Luukí 10:20
^s 3:7 Is 22:22 ^t 3:9 Is 60:14

kn:aadi. Yipi, Pi ngê kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo, kminté p:aa mb:aa daanmy:uu taa dmi. ¹²Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli k:ââ pââ ngê wa pyódu té, u Yâpwo u ngomo p:uu wa kaa té, yi yéli y:oo yi ngomo mēdaawa a kuwo ngmê. Yipi, Nê ngê u Yâpwo u pi yi yéli yi p:uu wa d:êê, chóó u pi kamî yi p:uu wamye d:êê. Yipi, U Yâpwo u p:aa, Njedusalem kamî, mbóó p:uu wa a ndê. Yipi, Nê ngê yi p:aani u pi yi yéli yi p:uu wamye d:êê.^a

¹³Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Leyodisiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹⁴Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Leyodisiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii p:uu k:omodanê kópu d:ud:umbiy:e daa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini ngê u Mî u kópu dyuu ntênê nmye a núwo, daangmê kn:aadi ngê. Yipi, U Mî ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê.^y ¹⁵Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Ntii nmyi mênê daa tóó, kuu nyi nmyi mênê myedaa tóó, u kwo pwópwó ngê nmye pyede. Yipi, U yi u ngwo daa kwo, Pwópwó ngê nmyi ya.^w ¹⁶Yipi, Yi kópu u l:êê dîy:o wamê kwada kalê nmyo. ¹⁷Yipi, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmo ndáápi dé, mb:aamb:aa ngê nmo pyede, tpile yilî u ntââ mbêmê myino pyede. Yipi, Nmyi lama daa tóó, dnyinté nmye pyede, nmyo ngópuch:anê yoo, nmyo pinté yoo, kn:ââ mbwii nmye pyede, nmyi ngwolo dmi kâpwe dé.^x ¹⁸Yipi, Ala kópu a ny:ee yó. Yipi, Nkól n:ii p:uu dyââpe daa t:a, u kwo ngmê pwila yó, ndêndê ngê ndáápi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yipi, Kpîdí kpaapîkpaapî knî u kwo ngmê pwila yó, kn:ââ mbwii mēdaapîdmyinê m:ii, mywenemywene tédê pi knî y:oo mēdaapaa m:uu nmyinê. Yipi, Yi komo knî u kwo ngmêdpî pwila yó, nmyi ngîma pêdê vyilê tóó, yélî u ngwo paa m:uu yó.^y ¹⁹Yipi, Yélini yi nuu ghi dmi nódo a tóó, a kpadakpada too, a wátiwáti too. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmyi nuu u dpodo ngê choo ya.^z ²⁰Yipi, Ala kópu ny:ee yó. Yipi, Nê keñe t:âmo ka kwo, ka depedepe. Yipi, N:ii ngê u dnye wa ny:oo, keñe u kwo wa a kpêmî, yi ngomo k:oo wa kee, nipi adpî ya kmaapî.^a ²¹A ka pê, Dono a yi yodo u maknopwo ntee nî yó, M:aa u nkîgh:ê ntee n:uu yaa wo, yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli a nkîgh:ê yinté amî yaa dmi.^b

²²A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

^u 3:12 Tpyuu 14:1 ^v 3:14 Tpyuu 19:11; Kílosa 1:15 ^w 3:15 Lóma 12:11

^x 3:17 Luukî 12:21; Njems 2:5 ^y 3:18 Is 55:1 ^z 3:19 Hipílu 12:7; 1 Kódin 11:32

^a 3:20 Njon 14:23 ^b 3:21 Mát 19:28

Nmî Mî u ngwo a chaa kîgha ngópu, mbóó p:uu

4 ¹U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, keñe kpêmî ngmê mbóó p:uu ní módu. Pini n:i u dnye dpuwo k:i mwiyé ní nyongo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Al:i a kee. A ka pê, Kópuni díyo a pyodopyodo té, ngópu n:aa tpyuu té. ²Yi ngwo nê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê mgímî nê. Yi ngwo nmî Mî kwéli a tóó, mbóó p:uu, u ya têtê ní módu.^c ³Pini n:i y:i doo ya, kwodo ng:oo dmi doo dnyednye, mtyemtye mye yi kuu yââ. Yi kêlî ghê ntii ghi ngê a yina ngê. Yi ntii ghi yi kuu yââ.^d ⁴Nmî Mî u yoo yi kada pini myoy:a mê páádi nmî Mî a yina ngópu, yi ya têtê dmi yi mbêmê dnye ya. Yi kpídî dmi kpaapîkpaapî dé, yi mbêmê kidon knî ngmêdoo kwo, nkól ngê l:âmo too. King ntee pini ngê u ngwo pyaa dniye.^e ⁵Nmî Mî kwéli doo ya, límî y:i doo kílîkílî, mwini y:i myedoo mbumu, dnye ndîf yilî ní nyongo. Nmî Mî u kada pywápê k:i ntee tpile pyudu ní módu. Yi pywápê pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmi. ⁶Nmî Mî u kada tpile m:uu ní módu, ntii ntee tpile, kââyikuu yidoo kwo, tpile p:uu dêpwo pyodopyodo.

Nmî Mî kwéli doo ya, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina ngópu. Yi tpile tp:oo páádi knî yi p:uu ngwolo daa ngmídi doo kwo, yi kada yilî, yi kuwó mye yilî.^f ⁷Mwiyé mwiyé tpile tp:oo layóni ntee tpile, myomoni pudumakó ntee tpile, pyoloni kwodo ng:oo dmi, pi u kwodo ng:oo dmi ntee yinté, podoni maalî ntee tpile, doo mgalê. ⁸Yi tpile tp:oo páádi knî yi núupee wéniwéni dé. Yi núupee knî yi p:uu ngwolo yilî doo kwo, k:oo ntee, kuwa mye yinté. W:êênî mgídî vy:o dye ghi yintómu a wéti nyédi, daawa yé ngmê, apu,

Nmî Yâpwo Lémi ndîf,
u wêdêwêdê mu daamo tp:ook:omo.

Dyââpe p:uu daa t:a,
dono p:uu daa t:a,
k:omodanê p:uu myedaa t:a.
Dye ghi yintómu doo a ya,
ala ngwo a tóó,
chedê ngê daawa pyódu.^g

⁹Pini n:i chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, dini ghi n:i ngê yi tpile tp:oo páádi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, a kwunokwuno ngópu, u pi a kmímî ngópu, ¹⁰yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî kwodokwodombiy:e k:ame u kwo dpî ghê dmi. Yi mbêmê kidon dpo y:ee t:oo, u kada dpî kée t:oo, dpo, Dp:oo king yoo, pini n:i chedê ngê daawa pyódu, vyílo yi pini yi king ndêndê. A wéti nyédi, kwodpo,

^c 4:2 Is 6:1 ^d 4:3 Ezek 1:28 ^e 4:4 Mát 19:28; Luukí 22:30 ^f 4:6 Ezek 1:5-10
^g 4:8 Is 6:2-3

¹¹Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
 U p:o dpî yé, nmo chaa kîgha ngi,
 mî nmo kmîmî,
 mu kópu u dîy:o ngwêdêwêdê ndîî.
 Tpile yilî yintómu ñyóó nyi l:âmo ngê,
 ñyóó l:êê dîy:o a pyede,
 yi ghê dmi mye pyede.

Kópuni dyuu nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê Njon ngê u ngwo módu

5 ¹Yi ngwo nmî Mî u wéni pee kóó yedê puku pee daadîî ngmênî módu, kmongo ngmê. K:oo d:êê ngmê, kuwa mye d:êê ngmê. Chââ vyi ntee anyi kââ, yi puku pee p:uu chââ u l:ii pyudu doo ya, doo u ntââ pi ngê yi puku pee daapî pywálî ngê. ²Yi ngwo enjel wêdêwêdê ngmênî módu, dpodombiy:e mbwóó wo, apê, N:uu ngmê u ntââ, chââ u l:ii wa pwaa té, puku pee wa pywálî? ³Ngmênê u pi dêpwo ya mbóó p:uu, dyámê mbêmê dêpwo ya, têpê u maknopwo myedêpwo ya. Pini n:ii puku pee pywálîpywálî u ntââ, u kpââ ngê mye u ntââ, yinté pini dêpwo ya. ⁴Wod:oo mbê nê puwâ, mu kópu u dîy:o pi ngmê ngê yi puku pee daapî pywálî ngê, myedaapêdê kp:aa ngê. ⁵Yi ngwo kada pini ngmê ngê a ka pê, Namê mbê. A ka pê, Ngî vvu. A ka pê, Layoni ntee pini, pini n:ii Njuda u tii ñedê mî chópu, Dépidi ntee pini, yi pini mbodo mudu y:i dê yââ, u ntââ chââ u l:ii pyudu knî yiné a pwapî té, yi puku pee u ngwo a pywálîpywálî.

⁶Yi ngwo nmî Mî u nkîgh:ê sipi tp:oo ngmênî módu, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina dumo, kada pini knî y:oo myedê yina dumo. Yi sipi tp:oo wunê mwo a vya ngópu, mêdê pii wo. Mbêmê dp:anê pyudu doo kwo, ngwolo mye pyudu. Yi dp:anê pyudu knî yi nt:u kópu, u wêdêwêdê ndîî, mu daamu tp:ook:omo. Yi ngwolo pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmi, n:ii dyámê wope wope a dy:ââ ngê.^h ⁷Yi sipi tp:oo nmî Mî ka loo, u wéni pee kóó yedê puku pee a ngópu. ⁸Dini ghi n:ii ngê yi puku pee kwulo a ngópu, tpile tp:oo páádi knî, kada pini myoy:a mê páádi knî yi k:ii sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye. Mtyîmî kuu ngmêngmênté dnye tpyé dé, n:ii nkól ngê l:âmo tumo. Yi mtyîmî dpudu ntee doo a koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi yinté a koko yédi. Kada pini knî y:oo wéti u tpile dé ngmêngmênté myednye tpyé dé, dnye vyee dé, nmî Mî u ngwo dnye chaa kîgha. ⁹Sipi tp:oo dnye chaa kîgha, wéti kamî ngmêdnya a ng:êênî, kópu,

U p:o chi yé, puku pee cha ngee,
 u ntââ chââ u l:ii nye pwapî té,
 mu kópu u dîy:o a vya nyoo,

^h 5:6 Zech 4:10 ⁱ 5:8 Tpyuu 8:3-4; 15:2; Psalm 141:2

wêê n:ii m:uu a pwii wo,
 yoo dyêêdî yintómu knî yi vy:o
 pi yilî u ngwo nye pwila too,
 nmî Mî u yoo vy:o nyi kaa too.
 Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi,
 yi dnye daa ngmidi,
 yi too pee daa ngmidi,
 yi dyámê pee daa ngmidi.^j
 10 Nmî Yâpwo kóó k:oo nyi kaa too,
 u dnye a nyêmi ngópu.
 Kêlî pini ngê nyi pyódu too.
 Nmî Mî wéni pee ngê a tóó,
 mgîdî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kêlî nyi kaa too.
 Dyámê u tpile yilî yi yi yodo u maknopwo a pyede.^k

Enjel knî y:oo nmî Mî mupwo u ngwo dnye chaa kîgha dê

11 Myombó m:aa vvu wo, enjel yilî tp:oo témi tap nî módu, yono yono yono yono y:a dé. Nmî Mî a yina ngópu, tpile tp:oo páádi knî a yina tumo, kada pini yoo myedê yina tumo. 12 Dpodombiy:e dnye wéti, apu, Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, nmo chaa kîgha, doo u ntââ tumo daanmî ya.
 U wêdêwêdê ndîî, u nuw:o ndîî, tpile yilî yintómu u nêni dé.
 U pi ndîî, nmo chââchââ, myeno chaa kîgha.
 13 Noo ng:aa, nê, Tpileni yintómu mbóó p:uu a tóó, dyámê mbêmê a tóó, dyámê u maknopwo a tóó, ntii u mênê a tóó, nê, tpileni yintómu dyámê wope wope a tóó, ka wéti té, apu,
 Nmî Mî nmo chaa kîgha,
 sipi tp:oo myino chaa kîgha.
 Apu, Yi pi dê ndîî dê, yi wêdêwêdê mye ndîî,
 nmo chââchââ dê, myino chaa kîgha dê,
 chedê ngê daawa pyódu.
 14 Yi ngwo tpile tp:oo páádi knî y:oo apê, Yinté choo ya, wod:oo kada pini yoo nmî Mî ka myenté sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e k:ame ye ghê dniye.

Njon ngê Yesu u dpodo u kâa u ngwo módu

6 1 Châa u l:ii pyudu knî n:ii dé puku pee p:uu dnye ya, sipi tp:oo ngê mwiyéni a ngópu pwââ. Yi ngwo yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o mwiyéni u dnye nî nyongo, mwini k:ii mbwolo, apê, A pwiyé.¹ 2 Yi ngwo y:aa vvu wo, hósi kpaapîkpaapî ngmênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, u

j 5:9 Psalm 98:1 k 5:10 Is 61:6; Tpyuu 20:6; 22:5; 1 Pita 2:9 l 6:1 Tpyuu 5:1

kaa taa kumo doo tpyé dê. Nmî Mî ngê yi pini mbêmê kîdon ngmê kââ, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Mbodo mudu y:i dê yââ. L:êê têtê dy:ââ ngê. A lama doo ya, Mbodo mudu y:i amî yââ.^m

³Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii myomoni pwââ, tpile tp:oo myomoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁴Hósi kuwa m:uu a pwii wo, mtyemtye. Pini n:ii pyipwo doo ya, nmî Mî ngê taa ndî u kwo ngmê y:ângo, kwo, Dyámê mbêmê yoo chin:aa chámêchámê dé, numo p:uu dny:oon:aa l:êê.ⁿ

⁵Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii pyoloni pwââ, tpile tp:oo pyoloni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. Y:aa vyu wo, hósi kpêdêkpêdê ngmênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, yi pini ngê tpile pywupwi u skél kumo ngmêdoo tpyé. ⁶Yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o dnye ngmênî nyongo, yi pini ka kwo, Dyámê mbêmê m:uu nyi ghêê we. Kwo, Witi u pywuu d:ud:umbiy:e dp:uu km:êê ngi, deetê u pywuu pee tp:oo dp:uu km:êê ngi, ngmênê olipi wulu wain yi pywuu dê nangê km:êê dê.^o

⁷Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii podoni pwââ, tpile tp:oo podoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁸Y:aa vyu wo, hósi m:uu nî módu, u páâ k:ii ch:ii yââ. Pini n:ii pyipwo doo ya, u pi Pwopwo. Yi hósi pyipwo pi m:uu doo ya, u pi, Pi ntóó kmênêkmênê. Nmî Mî ngê yepê, Dyámê mbêmê pi yintómu yoo páádi ngê dî pyódu té, yoo ngmê dpî yi yodo u maknopwo dî yé té, woni yoo pyile knî yi p:uu kêê nangê yé. Yepê, Yélini dpo d:a kê té, taa ngê woni dp:uu vya tóó, woni knî dómudómu têtê paa pw:oo dniye, woni knî mbii ngê paa nt:ââ téne, woni knî kiye u tpile tp:oo knî y:oo paa ma téne.^p

⁹Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii limoni pwââ, yélini nmî Lémi u l:êê dîy:o vya tumo, nî m:uu too. Pi knî y:oo vya tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu dnya a tpapê dé, Yesu p:uu danêmbum myedaa yé ngópu. Mtyîmî nk:êênî têtê u nkigh:ê dnye kwo, ¹⁰dpodombiy:e dnye kââ, nmî Mî ka kópu, Nmî Lémi ndî, dono m:uu daa t:a, k:omodanê m:uu myedaa t:a. Kópu, Angéntoo dye ghi anmî t:ââ, u dî dyámê mbêmê tpémi u ngwo wanyi kóté kalê té, n:ii knî y:oo a vya nmoo, nmî ntââ dmi y:e anyinê vy:u?^q ¹¹Yi ngwo kpídî kpaapîkpaapî ngmêngmênté ye y:ângo, yepê, Daa ndî la ghi tp:oo dmyinê t:ââ, dmyinê ghê vyîmî. Yepê, Pi knî y:oo ntee a vya nmyoo, nmyi tîdê mbwó woni wamye vya t:oo. Yepê, Yi yéli yintómu dmyinê t:âât:ââ dé, nmyi ntââ dmi u ngwo anê vy:u.

¹²Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii wononi a ngópu mye pwââ. Yi ngwo dyámê pê dpodombiy:e doo ghêdê, kâádî dèpwo pil:apil:a, mgídî a ghay wo. D:ââ d:ud:umbiy:e mtyemtye ngê pyodo, wêê kuu ngê pyodo.^r ¹³Yópu ndî

^m 6:2 Tpyuu 19:11; Njon 16:33 ⁿ 6:4 Mát 10:34 ^o 6:6 Luukí 6:20; Njems 2:5

^p 6:8 Ezek 14:21; Luukí 21:9-11 ^q 6:10 Tpyuu 16:5-7; Deut 32:43 ^r 6:12-13 Mát 24:29-31

ngê kéme vyi ntee dpo kpê, mbóó p:uu pudu yinté a ghay dniye, dyámé mbémé mé dyimé dniye. ¹⁴Kmaapí u pala ntee anyiné kmongo, mbóó yinté anyi pwiyé wo. Mbu mbodo yintómu, dyámé w:uu yintómu yi kwo tédê dmi a kuwo tumo. ¹⁵Yi ngwo pi yintómu nkîngê mbê dniye, king yoo, kada pini yoo, lede yoo yi kada pini yoo, ndáápi yoo, l:âmo dy:ââ yoo, yélini yi pi dmi ndîf dé, yélini yi pi dmi tédê dé, pi yintómu nkîngê mbê dniye, mbu mbodo knî yi maknopwo kpomo knî yi ménê dnyen:aa mbwolombwolo, ¹⁶mbu knî ye dnye kââ, chéêpí kpiyé knî ye myednye kââ, yipu, Nmî pwo a ghay dmyeno, ngmo nmédi, yipu, Yâpwo ndîf ngê kîngê m:uu nmo, sipi tp:oo ngê myekîngê kpada nmo. ¹⁷Yipu, Yi wo ndîf atédê d:i, ntââ nmo wunê vyîmî ngmê, u vyîmî nmo doo u ntââ.

Nmî Mî ngê chââ u l:ii u yoo knî yi p:uu u ngwo t:ângo

7 ¹U kuwó dini ghi ngê enjel páádi nî módu, dyámé mbémé wope wope dnye kwo. Ngmê ngê nt:eemi doo a tpyé, myomoni ngê mbyw:a doo a tpyé, pyoloni ngê chaa yópu doo a tpyé, podoni ngê kpâpu yópu doo a tpyé. Dnye tpyé dé, mu kópu u dîy:o apê, Yi yópu knî y:oo dyámé pê ghêlí k:ii wa dyênê ngmê, ntii ghêlí k:ii wa dyênê ngmê, kpí yi ghêlí k:ii wa dyênê t:oo. ²Yi ngwo enjel m:uu nî módu. Kââdí kwéli dpo kee, yi kêténi a kee wo, chââ u l:ii t:emî u tpile kumu ngmêdoo tpyé. U yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ní ghê a t:a, u yoo knî yi p:uu u chââ u l:ii ní t:oo. Enjel páádi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dê pyódu nmyo, u ntââ dyámé pê yópu ngê anmyi dyênê ngmê, ntii anmyi dyênê ngmê, kpí yi amy:ee dyênê t:oo, ³ngmênê ghêlí k:ii nangê dyênê té. Yepê, Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo yi kêpa u chââ u l:ii mwiyé t:ee téme. Yepê, Yi l:ii u l:êê dîy:o yópu ndîf ngê daapaa dyênê téne.^s ⁴Yélini yi kêpa nmî Mî u l:ii t:ee ngópu, Yisiléli tpémi yi yoo dyêédí y:a mé miyó knî yi vy:o yéli. Pi yilí tp:oo témi tap, 144,000.

⁵Njuda u yoo vy:o 12,000

Lupen u yoo vy:o 12,000

Nkadí u yoo vy:o 12,000

⁶Ase u yoo vy:o 12,000

Napítali u yoo vy:o 12,000

Manasa u yoo vy:o 12,000

⁷Simiyón u yoo vy:o 12,000

Lipi u yoo vy:o 12,000

Isaka u yoo vy:o 12,000

⁸Sepulun u yoo vy:o 12,000

Njósép u yoo vy:o 12,000

Mbenjîmîn u yoo vy:o 12,000

^s 7:3 Ezek 9:4,6; Epeso 1:13-14; Tpyuu 9:4; 14:3-5

Yi yéli yi kêpa nmî Mî u chââ u l:ii t:ee tumo.

Njon ngê nmî Mî u yoo u ngwo módu

⁹U kuwó dini ghi ngê pi yilí tp:oo témi tap nî módu, doo u ntââ pi ngê daapêdê kp:aa too. Pi dyêêdî yintómu yi yéli yi vy:o doo kwo, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. Kpídî kpaapíkpaapî dmi yi mbwo yedoo ya, dpumo nkoo dmi kumo dnye tpyé dé, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo ya, nmî Mî mupwo yi kada dnyen:aa kwo, u ngwo dnye chaa kîgha dê.^t ¹⁰Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo. Apu, Pi yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. Apu, Sipi tp:oo u k:ii kópu ndîi ngmê d:uu ngópu, Setan kwulo y:oo a pwaa nmoo. ¹¹Tpile tp:oo páádi kní y:oo nmî Mî a yina ngópu, kada pini myoy:a mê páádi kní y:oo a yina ngópu, enjel kní y:oo myedê yina ngópu. Kwodokwodomby:e k:ame u kwo ghê dniye, nmî Mî dnye chaa kîgha, ¹²apu, Nmî Yâpwo ntênê nmo chaa kîgha, nmo cháâchââ, myeno kwunokwuno. Apu, U pi ndîi, u nuw:o ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. Apu, U chaa kîgha daanmî yé, chedê ngê daawa pyódu. Apu, Ndê kópu yila.

¹³Kada pini ngmê a ka póo wo, a ka pê, Kî yéli kpídî kpaapíkpaapî dmi kêlê ka ngeme, a ka pê, nangê lónté yéli, anyi da ndê dmi?^u ¹⁴Kwono, A lémi, lama ka tóo, daa a lama yéli. A ka pê, Kî yéli y:oo dono ndîi dnya a vyímî dé, dépê kede dniye. A ka pê, Yi kpídî dmi sipi tp:oo u wêê ngê a ghêê tumo, kpaapíkpaapî ngê u ngwo pyaa dniye.^v ¹⁵A ka pê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma a wee, u yâpwo ghê, a ka pê, w:êênî mgídî vy:o a chaa kîgha ngópu. A ka pê, Nmî Mî ngê kóo k:oo wa kaa té, ye adí vuyuwu. ¹⁶A ka pê, Dómu ngê mēdaawa ngee té, mbwaa ngê myedaawa ngee té. A ka pê, Kââdî ndîi vy:o mēdaadnyi m:ii, myedaawa dyênê té, ¹⁷mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ngê yinê adí yenê dé, yi kada wa ghê, ye adí vuyuwu, dpuwó nuu mb:aa ye amînê kēma té, mbwááni n:ii ghê a t:a, y:i adnyin:aa ndanî. A ka pê, Yinté ye adîn:aa vuyuwu, nmî Mî ngê yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té.^w

Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini u ngwo pwââ

8 ¹Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini pwââ, yélini mbóo p:uu nî módu, tumu dnye ya. Kââdî liy:aa n:êê ngmê, tumu dnye ya. ²Yi ngwo enjel pyudu nî módu, nmî Mî u ngîma dnye kwo. Dpuwo pyudu ye y:ângo.

³Enjel m:uu nî módu, nmî Mî ngîma mtyímî nk:êênî tédê doon:aa kwo. Nkól ngê mtyímî d:ââ kumu ngmêdoo tpyé. Nmî Lémi ngê mtyímî kuu

^t 7:9 Tpyuu 5:9 ^u 7:13 Tpyuu 7:9 ^v 7:14 Mát 24:21 ^w 7:17 Tpyuu 21:4; Njon 10:11; Psalm 23:2; Is 25:8

ndîi u kwo ngmê y:ângo, kwo, Ala mtyîmî kuu dpî nk:êê ngi, a yoo yi ngêpê dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.^x ⁴Nmî Mî ngîma doo kwo, yi mtyîmî doo nk:êênî. Dpudu doo koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi myedoo koko. ⁵U kuwó dini ghi ngê enjel ngê mtyîmî d:âa a y:ângo, mtyîmî nk:êênî u ndyuw:e puu dyuu k:oo ntówo, dyámê mbêmê a pii ngê. Yi ngwo mwini dnye mbumu, límî doo kílíkílí, dnye ndîi yilí ní nyongo, têpê myedoo ghêê.

Enjel knî y:oo dpuwo u ngwo wêê tumo

⁶Yi ngwo enjel pyudu knî y:oo yi dpuwo pyudu knî a ngî tumo, yi wupî u l:êê díy:o kumu mbee tumo.

⁷Dini ghi n:ii ngê mwiyémwiyé enjel ngê u dpuwo wóó, ghêêpwima ntee tpile yilí dyámê mbêmê a ghay dniye, ndyuw:e wêê kwodonkwodo myedê ghay knopwo. Dyámê pee ngmê dyênê wo, woni pee dê daa dyênê knopwo. N:ii dyênê wo, ndê ngê kpî yi yintómu ma too, mbiye kuu mye ndîi.^y

⁸Dini ghi n:ii ngê enjel myomoni ngê u dpuwo wóó, mbu ntee tpile ngmênî módu, ndyuw:e k:ii doo pîpî. Yi tpile nt:ee mî dyimê wo, ntii ghi mî dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, wêê ngê pyodo,^z ⁹tpileni nt:ee a m:ii té u ngwo pw:oo dniye, nkélini y:i dnye mbêpê, mye dyênê dniye.

¹⁰Dini ghi n:ii ngê enjel pyoloni ngê u dpuwo wóó, pudu ndîi ngmênî módu, pywápê k:ii doo pîpî. Mbóó p:uu a ghay wo, dyámê mbêmê mî dyimê wo. Yi dyámê pee u ngwo dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, mbwaa dyênê too, dpuwó nuu mye dyênê too. ¹¹Yi mbwááni dmi ló ngê pyaa dniye, pi yilí u ngwo loko too. Yi pudu u pi, Ló.

¹²Dini ghi n:ii ngê enjel podoni ngê u dpuwo wóó, d:âa kâádî, pudu knî yi k:ii, pee tp:oo dyênê dniye. W:êênî u ghi ngmê, kâádî dêpwo pil:apil:a, wo ghi woni dê yi kwo, doo pil:apil:a. Mgídî vy:o myenté. Mgídî ghi ngmê ngê d:âa dêpwo dnyednye, pudu knî myedédnye dnyednye. Woni ghi dê yi kwo d:âa pudu knî dnye dnyednye.

¹³U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, maalí mbóó p:uu tââ ngmênî módu, doo mgalê. Dpodombiy:e doo mbumu, apu, Ayi! Ayi! Apu, Dyámê mbêmê tpémi. Apu, Dini ghi n:ii ngê wu enjel pyile knî y:oo yi dpuwo dmi wa wêê t:oo, nmyi ya d:ud:umbiy:e dono ngê wa pyódu. Apu, Ayi!^a

Setan u ngwo a ghay wo

Luukí 10:17-18

9 ¹Dini ghi n:ii ngê enjel limoni ngê u dpuwo wóó, pudu ngmênî módu, n:ii mbóó p:uu mwiyé mwo a ghay wo, dyámê mbêmê mwiyé

^x 8:3-4 Tpyuu 5:8; 9:13; Ex 30:1-3 ^y 8:7 Ex 9:23-26; Joel 2:30 ^z 8:8 Ex 7:20-21

^a 8:13 Tpyuu 9:12; 11:14

mî dyimê wo. Kmêna dono mbwa k:oo kwéli dnye kwo, mgî k:oo, keñe u kii yi pudu ngê a ngêédî, kumu doo tpyé. ²Yi keñe yi kpêmî ngê, dpudu ndî u mênê a pwii wo, mbóo p:uu kee wo, kââdí dnyinté doo pil:apil:a, mbóo mgîdíngîdí ngê pyodo. ³Kpele ntee tpile yilí yi dpudu w:uu u mênê dyámê mbêmê a ghêpê dniye. Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi kpele ntee tpile kiye u ntââ ngê yinté mye pyaa dniye.^b ⁴Yi kada pini ngê mbiye ye kwódu ngê, kpî yi ye kwódu doo, nté wo yi wo ye mye kwódu too. Yepê, Yélini yi kêpa Yâpwo ndî u chââ u l:ii daa t:a, dmyinên:aa kiyekiye dé.^c ⁵Nmî Lémi ngê yi vye ye kwódu ngê, ngmênê yi kiyekiye ye daa kwódu ngê, d:ââ limi pídney:oo mgîní vyímî. Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, ó té ngê pi ntee myoo kiye, yi dpududpudu mye yintoo. ⁶Yi d:ââ limi knî yi k:oo, yélini adnyi kiyekiye dé, u yi y:e adí kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê doo u ntââ daawa pw:oo dmi. Adnyi mgîní vyímî, ala kópu adnyi tpaépê, awo, U yi nmo a kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê wa dêê dmi, daawa pw:oo dmi.

⁷Pi knî y:oo l:êê u l:êê díy:o hósi ntee dpî kpîlê t:oo, yi kpele dé yinté dnye kwo, hósi knî yi nâmo a ghê dniye. Yi mbodo dmi, pi mbodo ntee tpile dé, yi mbêmê kîdon dnye kwo, nkól ngê l:âmo tumo. ⁸Yi mbodo yââ vyi ndî dé, yi nyóó dmi mye ndî dé, layóni nyóó dmi ntee dé. ⁹Nkéli chêépî káped:ê yi yodo p:uu dnye ya. Yópu ndî ntee dpo pwópu, yi kpele dé yi núuppee dmi yinté myednye dpudu. ¹⁰Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi tpuu mye yinté dé, yoo u ngwo adnyin:aa kiyekiye dé, d:ââ limi knî yi k:oo. ¹¹Mgî k:oo kwéli a ndê dniye, yi ghi u kada pini ngê yi kpele dé yinê a dy:ââ too, yi king ngê a tóó. Yi pini enjel dono ngê doo a ya, Hipîlu dnye ngê u pi Apadono. Kîdiki dnye ngê u pi Apoliyon, u nt:u kópu, Pi dyede pyu.

¹²Wu nkîngê u kópu ngmê, mé miyó maadî kîyedê kwo.^d

Nmî Lémi ngê pi knî ye l:êê u ngwo daa kwódu ngê

¹³Dini ghi n:ii ngê enjel wononi ngê u dpuwo wóó, dnye ngmênî nyongo. Mtyímî nk:êênî tédê n:ii nmî Mî u kada a kwo, dp:anê páádi knî yi kélî ghê yi dnyeni yi kéténi a ndê wo. ¹⁴Enjel wononi, n:ii ngê u dpuwo wóó, yi dnyeni ngê yi enjel ka kwo, Mbwaa ndî n:ii Mbápiilon kee wo, Yupídétis, nmî Lémi ngê enjel dono páádi knî y:i wunê a kudu too. Kwo, Nyi pywálî té, dny:oon:aa dpodo. ¹⁵Nmî Lémi ngê wunê a kudu too, apê, Yoo l:êê tédê ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. Apê, M:aani n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, d:a ngmîdi, myenté d:âmu n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, wéni n:ii ngê adnyin:aa dpodo, kââdí liy:aa n:ii ngê adnyin:aa dpodo, yi dini ghi knî d:a ngmîdi té. Apê, Dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê wa chaa ngmê, dyámê mbêmê yoo wa chámê t:oo, yoo pyile ngê wa pyódu t:oo, yoo ngmê l:êê tédê wa vya ngmê, yoo woni dé daawa vya d:oo. Yi ngwo enjel wononi ngê yi enjel dono páádi

^b 9:3 Ex 10:12,15 ^c 9:4 Epeso 1:13-14; Tpyuu 7:3 ^d 9:12 Tpyuu 8:13

knî mî pywâlî too. Yi dpodo kn:ââ chaa ngópu, lede yilî tp:oo témi tap l:êê têtê dy:ââ tumo. ¹⁶Yi lede yoo hósí pyipwo dnyen:aa l:êê, yilî tp:oo témi tap. N:ii ngê a kp:aa too, a ka pê, my:oo yono yono, yono yono yono, yono yono y:a. (200,000,000) ¹⁷⁻¹⁸Yi ngwo yi lede yoo ní m:uu too, káped:ê yi yodo p:uu dnye ya, mtyemtye dé, k:ii chii yââ k:ii ntee dé, myenté mbóó káámi kîgha ngê ntee dpî pyódu, yinté dé. Layóni mbodo ntee a kwo, hósí knî yi mbodo yinté dnye kwo. Yi kwo ndê dóó dpudu kwodonkwodo dpodombiy:e dnya a pyuwopyuwuwo, yoo u ngwo dnye nk:êênî dé. Yoo dyêêdî ngmê mî chedê ngópu, yoo woni dê daa vya dumo. ¹⁹Yi hósí knî yi wêdêwêdê yi komo t:âmo doon:aa ya, yi tpuuwo myedoon:aa ya, mu kópu u dîy:o yi tpuu tpile pê ntee tpile dé, yi mbodo dmi myednye kwo, pi u ngwo dnye kiyekiye dé, u ngwo myednye pwopwo.

²⁰Yélini yi l:êê têtê daa pw:oo dniye, yi dono dêpê kuwo tumo. Kmêna ka ngêpê daa yé ngópu, k:omo yâpwo knî ye myednye ngêpê. Yi yâpwo dé yi chóó woni nkól ngê l:âmo tumo, woni silîpê ngê l:âmo tumo, woni nkichi pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî ngê l:âmo tumo, woni yi pee ngê l:âmo tumo. K:omo tpile yi yâpwo dé daa vuuwo nyédi, dnye daa nyémî ngópu, myedaa paambwi nyédi, ngmênê yi yéli y:oo a chââchââ tumo, ye a ngêpê nyédi. ^e ²¹Yi dono daa yé ngópu, pi vyee nkwépinkwépi daa yé ngópu, pyââ ti mââ ti daa yé ngópu, kpaá myedaa yé ngópu, yi dono knî yi l:êê dîy:o tpéé kópu myedaa vyi ngópu.

Njon ngê nmî Mî u puku pee u ngwo ndîî

10 ¹Yi ngwo enjel m:uu ní módu, u wêdêwêdê ndîî. Mbóó p:uu a ndê wo, p:ââ p:ââ doo a wupwo. Nkalî too pee dmi u kpîdî ngê pyódu ngê, ntii ghi u pwo ngmêdoo kwo, kwódo ng:oo dmi kââdî ntee tpile, yu dê ndyuw:e k:ii dpîmo dnyednye. ²Puku pee kumu ngmêdoo tpyé, daa kmongo ngmê. Dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, yu wéni peeni ntii mbêmê kââ, t:anê peeni dyámê mbêmê kââ. ³Layóni dpodombiy:e ntee a kââ yédi, yi ngwo dpodombiy:e yinté ka wo. Yi ka wo, mwini pyudu knî y:oo u dnye dpodombiy:e a péli ngópu. ⁴Nê, Yi kópu ní d:êê, ngmênê pi dnye mbóó p:uu ngmênî nyongo, a ka pê, Mwini pyudu knî y:oo kópuni dê vyi ngmê, nangê d:êê, tumu kópu ngê choo ya.

⁵Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê doo kwo, kóó wéni peeni mbóó p:uu kââ, ⁶nmî Mî u pi ngê kpaá wo, apê, Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, myenté pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii l:âmo ngê, tpileni yi ghê a pyede mye l:âmo too, apê, yi pini u pi ngê n:aa kpaá, apê, Chóó Lémi mēdaadî t:ââ, ⁷ngmênê dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wa wuu, Chóó Lémi ngê u tumu kópu dyuu yi ngwo wa pywâlî. Apê, Yi tumu kópu dyuu u komo kapî pyu knî ye wunê a vyi too, yélini p:uu dnya a dpodo.

^e 9:20 Tpyuu 16:9,11; 1 Kódin 10:20

⁸Pini n:ii mbóó p:uu mwiyé a ka a mbwolo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Enjel n:ii nti dyámê yi mbêmê a kwo, puku pee n:ii kumu a tpyé, kwulo nyinê ngépi. ⁹Wod:oo yi enjel ka nî loo, kwono, Ye puku pee a ka a ki. A ka pê, A kêlê a ngépi, ma ngi. A ka pê, Ngwo mty:aamty:aa ngê a pyodopyodo, ngmênê dîyo nga a dpududpudu kîgha. ¹⁰Enjel kwulo puku pee yinî ngópu, nî ndîi. A kwo mty:aamty:aa ngê pyodo, y:aa nt:uu ngê, ngmênê dîyo a km:oo dpududpudu kwólu. ¹¹Yi ngwo a ka pê, Chóó Lémi u komo ntee nyoo a kapî, myombó mêchin:aa kapî. A ka pê, King knî yi p:uu chin:aa mbumu, yoo yilî yi p:uu myechin:aa mbumu. A ka pê, Yélini yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee myedaa ngmidi, yi yélini yi p:uu myechin:aa mbumu.

N:ii knî y:oo nmî Lémi u komo a kapî ngópu

11 ¹Nmî Lémi ngê kiyé a ka ngma a kpo, a ka pê, Chóó Lémi u ngomo angêndy:ââ, ye kiyé ngê u mti nyinê ngépi, kpêê yiyé tédê u mti myedo ngépi. A ka pe, Yi ngomo k:oo yélini a ngêpê té, dpo kp:aa ngi. ²A ka pê, Ngomo kuwa ghini n:ii mbwa kalê ngmê, u mti nangê ngee, mu kópu u dîy:o M:aa ngê yi ghi mgîdî u yoo knî ye dê y:oo. A ka pê, P:aani n:ii u nuu u p:aa, ye myedê y:oo, m:ââ pyile n:êê m:uu yi p:aani yi yi yodo u maknopwo a tóó.^f ³A ka pê, Yi dini ghi ngê a komo kapî pyu dê u ntââ ngê ana a pyépi dê, m:ââ pyile n:êê m:uu pi knî ye a p:uu ntênê adpîn:aa danê. A ka pê, Kpîdî chaa ngmê dê yi kêlê adpî m:ii, yoo yi l:êê dîy:o adpî mbê, yewo, Tpéé kópu vyi yó, nmyi dono a kuwo tóó.^g

⁴Yi tpódu nté kn:ââ olipi ntee tpile dê, myenté lam ntee tpile dê, n:ii dê dyámê u kada pini u ngîma a kwo mo.^h ⁵N:ii ka yi tpódu a diya mo, u yi u ngwo a kwo, Nî vya dê, ndê dóó yi kwo dpo pwii, yi pini u ngwo dpî vya ngmê. ⁶Ilacha ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mgîdî u yoo yi ngópu ntee a tpyó, yi tpódu mye yinté dê, u ntââ ngê a tóó mo, mbóó ka dpî kwódu ngmê, kópu, Tpii kîdangê ghay, yed:oo d:uudpo ghay. U ntââ ngê mye tóó mo, dini ghi n:ii ngê u yi y:e adî kwo knomomê, Mgîdî u yoo nyi kpada té, ye Mósisi ngê Yichip tpémi ntee kpada too, yinté amye kpada t:oo. Mbwa wêê kuu ngê wa pyódu ngmê, kpadakpada u kópu yilî wamye d:uu ngmê.ⁱ ⁷Kiye u tpile tp:oo n:ii mgî k:oo a pwii wo, yi tpódu yi p:uu adî l:êê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi p:uu danê machedê ngê wa pyódu ngmê, yi tpile tp:oo yi pwo wa lê, wa vya dê.^j ⁸Yi Lémi p:aani n:ii kîdosi nédê t:ee ngópu, yi ntóó dê kââ puu ghê yi p:aani adpî ya. Yi p:aani ndîi Sodom ntee p:aani ngê pyodo, myenté Yichip ntee p:aani ngê mye pyodo. Chóó Lémi ngê yi p:aani tpémi dnyinté daawa kpada té. ⁹Wo pyile n:êê m:uu pi knî y:oo adnyi y:enê dê, adnyi yumuyumu dê, numo ka

^f 11:2 Luukî 21:24; Tpyuu 12:6; 13:5 ^g 11:3 Mak 6:7; Luukî 10:1 ^h 11:4 Zech 4:11,14

ⁱ 11:6 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8 ^j 11:7 Tpyuu 12:17; 13:1,7; 17:8

wa kwódu ngmê, yewo, Nangê kmênê dê. Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁰Yi tpódu yi pwopwo u l:êê dîy:o dyámê wope wope pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, adnyi numo yeedeyeede, noko yewo, Kî tpódu y:oo mgîní vyímî ndîí nmî pwo a kalê ngópu, ala ngwo dê pw:oo knî.

¹¹Yi kópu dé noo y:enê dé, yi wéni pyile knî n:êê m:uu chedê ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê yi tpódu yi mênê ghê mê yó, mêtê pyidu doo, ghêêmî ghê knopwo. N:ii knî y:oo dnye y:enê dê, nkîngê ngê y:a y:a pwiyé dniye. ¹²Yi ngwo yi tpódu y:oo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu ny:ee ngópu, yepê, Al:ii a kee cho. N:ii knî ye dpîmo diya, yi ngópu mbóó p:uu kee knopwo, apê, Nkalí too pee dmi yi mênê ad:uu t:iy:e knî ó!^{k l} ¹³Yi ngwo têtê dpodombiy:e doo ghêdê, yi p:aani pee ngmê vyâ, chêêpî ngomo y:i a vyóó dniye, pi pyud:o yono yono y:a vyâ, ngmênê pee mê chu daa vyâ. Yoo wo yéli nkîngê ngê y:a y:a pwiyé dniye, yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, u wêdêwêdê ndîí ngê y:e pyodo.

¹⁴Nkîngê u kópu myomoni machedê, pyoloni maadí chono kiyedê kwo.^m

Enjel piini ngê u dpuwo u ngwo wóó

¹⁵Dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wóó, mbóó p:uu yéli yi dnye dmi dpodombiy:e nî nyongo, apu, Chóó Lémi ngê king yintómu yi d:aa dmi da kââdí. Apu, Pini n:ii a ngmidi ngê, king ngê myaa pyódu, dyámê wope wope pi yintómu yi kada pini ngê dê pyódu, dye ghi yintómu adî y:enê dé, chedê ngê daawa pyódu.ⁿ ¹⁶Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî y:oo yi ya têtê dmi a kuwo tumo, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, dnye chaa kîgha, kwo,^o

¹⁷Nmî Lémi, nmî Yâpwo ndêndê,

ngwêdêwêdê ntâkopádi.

Kwo, Ntênê nye tóó,

dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya.

Kwo, Nmo kwunokwuno ngi,

mu kópu u dîy:o ngwêdêwêdê ndîí mbêmê

pi yintómu nyi yodo u maknopwo chi yé té.^p

¹⁸Kwo, Mgídî u yoo nga a nod:enod:e nyédi,

ala ngwo ye u nkwo chi nod:e.

Kwo, Yélini pw:oo dniye,

ala yi kóté kîgha u dye ghi.

Kwo, Nuú u yoo, ngomo kapî pyu yoo,

^k 11:12 1 Tes 4:16-17 ^l 11:12 2 Kings 2:11 ^m 11:14 Tpyuu 9:12

ⁿ 11:15 1 Kódin 15:24-25; Dan 7:13-14 ^o 11:16 Tpyuu 4:4,9-10 ^p 11:17-18 Tpyuu 1:8; 20:11-13; 2 Kódin 5:10

nmodo pyu yoo, n:ii knî y:oo a chââchââ ngi,
 yi pywuu dmi ala ngwo ye nye yémî,
 k:omo tpile yi pi dmi ndîî dé ó têdê dé.
 Kwo, N:ii knî y:oo dyámê dnye dyede,
 ala ngwo u nkwo nye dyede té.

¹⁹Yi ngwo Chóó Lémi ngê u ngomo mbóó p:uu kpêmî ngê, u yâpwo poki k:oo nî módu. Yi ngwo límî dnye kílíkílî, mwini dnye mbumu, dnye ndîî yilî nî nyongo, têpê doo ghêdê, ghêêpwima ndîî yilî myedê ghay wo.^q

Setan nmî Mî u yoo knî yi p:uu u ngwo doo l:êê

12 ¹U kuwó dini ghi ngê nyepênyepê u kópu mbóó p:uu ngmênî módu. Pyââ ngmênî módu, kpídîni u mbwo doo ya, kââdî ntee tpile. D:ââ yu yodo dê yi maknopwo doo ya, pudu y:a mê miyó knî y:oo mbodo a yina ngópu. ²Yi pyópu mbwili doo kwo, daa kêmakêma doo wupwo, u l:êê díy:o doo mgîní vyîmî, myedoo kââkââ.

³Nyepênyepê u kópu mbóó p:uu m:uu nî módu. Tópukada pââ ndîî ngmênî módu, u wêdêwêdê ndîî, u pââ mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kídon mbodo pyudu knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. ⁴Mbóó p:uu ghi ngmê pudu woni knî tpuu ngê a gh:ay too, dyámê mbêmê mî dyimê dniye, mbóó p:uu ghi woni dê yi p:uu pudu dépê gh:ay too. Pyââ u nkîgh:ê doo kwo, u yi u ngwo doo kwo, Tpémîni a tpyuu, nî ma.^r ⁵Wod:oo yi pyópu tpamê wo, tp:ee ngmê tpyó, tpémîni pi dyêêdí yintómu yi kada pini ngê wa pyódu, u nkichi pee kiyé kumu adî tpyé, yoo u ngwo adî y:enê dé. Chóó Lémi ngê yi tpémî tópukada ka dyé ngê, kwulo a pwââ, u p:o núwo, u che p:ââ pee ngê mî pyódu ngê.^s ⁶Yi pyópu mbêpê wo, w:amî mbêmê wumê tóó, nmî Mî ngê u p:aa kwéli a gh:ii ngê. Yi u kwo wunê vyyuwo, m:ââ pyile n:êê m:uu.

⁷Dini ghi n:ii ngê yi pyópu mbêpê wo, l:êê ndîî mbóó p:uu ngma a pwaa ngópu. Enjel n:ii nmî Mî u yoo knî ye a vyyuwo yédi, Maikel, u enjel knî yi k:ii, tópukada p:uu dnye l:êê, u enjel knî yi p:uu myednye l:êê. ⁸Tópukada doo l:êê, u enjel yoo myednye l:êê, ngmênî dêê dniye, doo u ntââ mbóó p:uu daapídnya a ya. ⁹Maikel p:uu y:oo dyámê mbêmê a kée tumo. Yi tópukada, mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, u pi mye Dono u Kn:ââ. Dyámê wope wope pi yintómu yinê dpî dóó té. U enjel yoo yi k:ii dyámê mbêmê mî dyimê dniye.^t

¹⁰Yi ngwo mbóó p:uu dnye ndîî ngmênî nyongo, apê, Ala ngwo nmî Yâpwo ngê u yoo kóó k:oo a kapî té, u wêdêwêdê mbêmê yoo a y:enê té, pini n:ii a ngmîdi ngê u pi ndîî ngê myaa pyódu. Apu, W:êênî mgîdí

^q 11:19 Hipîlu 9:4 ^r 12:4 2 Pita 2:4; Njuda 1:6 ^s 12:5 Psalm 2:9 ^t 12:9 Luukî 10:18; Gen 3:1; Tpyuu 20:2-3

vy:o Setan nmî tîdê mbwó yoo yi p:uu a d:uu yédi, nmî Lémi ka dpo, Yi dono knî yi l:êê dîy:o chi kpadakpada dé, ngmênê nmî Lémi ngê ala ngwo dny:ii kêdê d:ii.¹¹ Apu, Nmî tîdê mbwó yoo u pwo dê lee dmi, mu kópu u dîy:o yi yikî dmi sipi tp:oo u pwo ghay wo, myenté u pi pi knî ye dnyen:aa tpapê, yi chóó yi p:uu dèdnye nuw:o, pwopwo p:uu myedèdnye nuw:o.¹² Apu, Nyââ, Nmî Lémi ngê pi dono dny:ii kêdê d:ii. Apu, Yi kópu u l:êê dîy:o yélini mbóó p:uu nmo pyede, nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Apu, Ngmênê yélini dyámê mbêmê nmye pyede, ó nt:ee nmye pyede, dmyinê nkîngê, mu kópu u dîy:o Setan nmye dê lê, dnyinté doo node wo, u lama a tóó, Daa ndîî la ghi tp:oo anî ya.

¹³ Dini ghi n:ii ngê tópukada u lama yaa wo, apê, Ala dyámê mbêmê da d:ii nê, pyópuni ngê tp:oo tpyó yi ngwo doo a kpéênî.¹⁴ Ngmênê nmî Mî ngê yi pyópu núupee dê kaa doo, maalí ntee a mbêpê, yinté mbêpê kwólu, u p:o w:amí mbêmê mî ta. M:ââ pyile n:êê m:uu nmî Mî y:i u kwo wunê vyyuwo, doo u ntââ, tópukada u kwo daawa ní.¹⁵ Yi ngwo tópukada kweñe wo, t:ââ ntee tpile u kwo doo a mbêpê, apê, Yi pyópu paa t:âmo ngê.¹⁶ Ngmênê dêê wo. Têpê ngê yi pyópu ngópu, mye kweñe wo, t:âmuni tópukada u kwo doo a mbêpê, têpê u mênê a ghê.¹⁷ Wod:oo tópukada ka yi pyópu d:ud:umbiy:e diya wo, yi pyópu tp:oo módó tp:oo mââ woni knî ye loo, yi p:uu doon:aa l:êê. Yélini yi p:uu doon:aa l:êê, yi yéli y:oo nmî Mî u dèêpi kópu dyuu a chââchââ tumo, Yesu u pi pi knî ye mye tpapê ngópu.^v

Yélini Setan u wêdêwêdê mbêmê a l:êê nyédi

13 ¹ U kuwó dini ghi ngê tópukada m:aa módu, ntii chedê doon:aa ya. Yi ngwo tpile tp:oo ngmênî módu, ntii u mênê a kee wo. Mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kîdon dp:anê knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. Chóó u chaa kîgha u pi dmi mbodo knî yi p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîî u d:aa nê kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê.^w ² Tpile tp:oo n:ii nî módu, lepíd ntee tpile, kóó yu mbeyê kóó kpâlî ntee tpile dé, komo layóni komo ntee tpile. Tópukada ngê u wêdêwêdê u kwo y:ângo, u pi ndîî u kwo mye y:ângo, kwo, Pi yintómu yi kada chi kwo, a pi mbêmê chi yenê dé. ³ Yi tpile tp:oo mbodo ngmê p:uu kwéli ndîî ngmênî módu, nê, Wunê a vya ngópu, u ngwo pwene, ghê mé kele. Dyámê mbêmê tpémi yintómu yi nyepényepê u kópu ngê pyodo, yi tpile tp:oo u kuwó ghê dniye. ⁴ Pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo dnye chaa kîgha, apu, Kî tpile tp:oo u wêdêwêdê ló myentoo? Apu, N:uu ngmê u ntââ, p:uu adí l:êê? Tópukada myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o yi kada yinê kââ.

^u 12:10 Njôpi 1:9-11; Zech 3:1 ^v 12:17 Tpyuu 11:7; 14:12; 1 Pita 5:8 ^w 13:1 Tpyuu 12:3; 17:3,7,12

⁵Yi tpile tp:oo ngê Chóó Lémi u pi dyênê ngê, pi knî ye mye vyu, yepê, Yâpwo ndî u d:aa d:a kââdî. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo daa kwódu ngê. Yi ngwo nê w:ee ngê, nê, Kî tpile tp:oo m:ââ pyile n:êê m:uu yoo yi kada a kwo. ⁶Komo yi kpêmî ngê, nmî Mî p:uu doo peede tpapê, u p:aa p:uu doo peede tpapê, yélini mbóó p:uu a pyede, yi p:uu myedoo peede tpapê. ⁷Nmî Mî u yoo knî yi p:uu doo l:êê, mbodo mudu y:i yaa wo, pi dyêédî yintómu yi pwo mbodo mudu y:i myedoo ya, doo y:enê dé, yélini yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. Yi kópu yilî nmî Mî ngê yi tpile tp:oo ka daa kwódu ngê.^x ⁸Dyámê wope wope pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo adnyi chââchââ, ngmênê yoo mu ngmidi, yi yéli knî y:oo daadnyi chââchââ. Yi yéli nmî Mî ngê ló dini a ngmidi too, dyámê pê ghêlî k:i daangê l:âmo ngê, yi pi dmi yi ngwo a d:êê too. Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, u puku yedê yi pi dmi a d:êê too, ghê kamî y:ooowa a pyw:ee ngmê.^y ⁹N:ii yi ngópu dmi a pyede, ala kópu a ny:ee yó. ¹⁰Yélini yi p:uu nmî Mî ngê dpî vyi, apu, Yesu u l:êê dîy:o mbwa k:oo wa kee dmi, yi kópu daawa téd:a, pi dono knî y:oo mbwa k:oo wa km:êê t:oo. Myenté yélini Yesu u pi u l:êê dîy:o wa vya t:oo, yi yéli nmî Mî u lama a kwo. Yi kópu daawa téd:a, pi dono knî y:oo wa vya t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u yoo knî y:oo yi dono dny:oo a vyîmî dé, yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu ntênê dny:oo kwo.^z

¹¹Tpile tp:oo m:uu nî módu, têpê u mênê a pwii wo. Dp:anê miyó, tédê dê, sipi tp:oo dp:anê dê ntee tpile dê, ngmênê u dnye tópukada u dnye, u l:êê ghi mye tópukada u l:êê ghi.^a ¹²Mwiyémwiyé tpile tp:oo u pi mbêmê a dpodo, dyámê mbêmê pi yintómu knî ye yipu, Tpile tp:oo n:ii vya ngópu, ngmênê u yimo mê pyipó wo, yi tpile tp:oo dmyinê chââchââ, u kwo myedmyinê ngêpê. ¹³Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî yi ngópu mbwudu yilî dpî chaa, ndyuw:e mbóó p:uu a ny:ee too, dyámê mbêmê dpî t:aa té.^b ¹⁴Tpile tp:oo mwiyéni u pi mbêmê yi mbwudu yilî dpî chaa, dyámê mbêmê pi yilî u ngwo dpî dóó. Yi kópu nmî Mî ngê u kwo d:uudpî kwódu. Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî ye yepê, Yâpwo u tpile ngmê l:âmo yó. Yepê, Tpile tp:oo n:ii taa ngê vya ngópu, ngmênê daa pwene, yi tpile tp:oo ntee tpile ngmê l:âmo yó, u kwo dmyinê ngêpê. ¹⁵Tpile tp:oo myomoni ngê yâpwo u tpile tp:oo u mênê ghê yó, dnye u mênê mye yó, kwo, N:ii nga daachoo ngêpê knomomê, dpî vya ngi. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo myedaa kwódu ngê. ¹⁶Tpile tp:oo myomoni pi yintómu knî ye mbwolo, yepê, Tpile tp:oo n:ii u pi ndî, u l:ii nmyi kêpa dpî t:ee yó, ó nmyi wéni pee kéli knî yi p:uu myoo t:ee yó. Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndî dé ó tédê dé, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee yó. Yepê, K:omo tpile nmyo ndáapi yoo ó pinté yoo, k:omo tpile pi p:uu wop

^x 13:7 Tpyuu 11:7 ^y 13:8 Tpyuu 3:5 ^z 13:10 Tpyuu 14:12 ^a 13:11 Mát 7:15

^b 13:13-14 Mát 24:24; 2 Tes 2:9-10

nmye dpodo té ó ndapí p:uu nmye dpodo té, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpí t:ee yó. ¹⁷Yepê, N:ii p:uu yi l:ii daadí ya, doo u ntââ yi pini ngê tpile daawa pwila, myenté pi kní y:oo tpile u kwo daangmêwa pwila ngmê.

A tîdê mbwó yoo, n:ii kní y:oo yi tpile tp:oo u l:ii yi p:uu wa t:ee ngmê, u pi yi p:uu ayi d:êê ngmê.^c ¹⁸U pi p:uu dmyinê nuw:o. N:ii u mênê nuw:o a tóó, u nt:u kópu wa a w:ee. U pi d:êêd:êê alanté, wono yono y:a mê wono y:a mê wéni (666), u nt:u kópu, pi ntee pi.

Sipi tp:oo u yoo u ngwo dnye wéti

14 ¹Yi ngwo sipi tp:oo nî módu, Saiyon mbwini mbêmê u yoo yilí tp:oo témi tap kní yi k:ii dnye kwo. Yélini yi k:ii dnye kwo, yintómu 144,000. Yi yélini yi kêpa u pi doo ya, u mî u pi myedoo ya.^d ²Dnye ndîf ngmênî nyongo, mbóó p:uu a ndê wo. Mbwaa paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, mwini ntee a mbumu yédi, yi dnyeni mye yinté. Pi kní y:oo wéti u tpile ntee a vyee tumo, dnyeni n:ii ní nyongo, mye yinté. ³Yélini nî módu, yintómu 144,000, nmî Mî u kada dnye kwo, tpile tp:oo páádi kní yi kada dnye kwo, kada pini yoo yi kada myednye kwo. Wéti kamî yi ngîma ngmêdnya a ng:êênî, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa nd:o. Yi yélini nmî Lémi ngê Setan kwulo dyámê mbêmê a pwaa too. ⁴Pi ngê u kpâm ntee d:uuwodê kuwo, kn:aa pyópu p:uu kêê d:uuwumê yé, yi yélini y:oo nmî Mî yinté dépê kuwo ngópu, kn:aa yâpwo ka dèdnyen:aa ngêpê. Yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu doo kwo, kn:aa dépwo kwo. Sipi tp:oo kwéli doo lèpí, u kuwó dnye kwo. Dyámê mbêmê pi yintómu kní yi vy:o nmî Mî ngê yi yélini a ngî too, chóó u momu yoo ngê pyódu too, sipi tp:oo u yoo ngê mye pyódu too.^e ⁵K:omodanê kópu yi komo t:âmo dépê pwii wo, yi dono myedépwo ya.

Enjel pyile kní y:oo dyámê mbêmê tpémi ye mbwó u ngwo yé ngópu

⁶Yi ngwo enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu doo mgalê. Nmî Mî u kópu dyuu pi kní ye doo tpapê, kópuni dyuu wunê ntee doo a kwo, dye ghi yintómu yinté amyaa kwo, chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêédí yintómu kní yi l:êê díy:o yi kópu dyuu doo tpapê, yélini yi kn:ââ daa ngmídi, yi dnye daa ngmídi, yi too pee daa ngmídi, yi dyámê pee daa ngmídi. ⁷Dpodombiy:e ye doo mbumu, yepê, Chóó Lémi dmyinê chââchââ, myedmyinê chaa kîgha, mu kópu u díy:o daa kêmakêma a kóté kîgha nmyo. Yepê, Mbóó dyámê yinê l:âmo doo, ntii mbwaa yinê mye l:âmo doo. Yepê, Ntênê dmyinê chââchââ.

⁸Myombó enjel m:uu nî módu, mwyéni doo yâmuyâmu, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Mbápiilon tpémi y:oo yoo ntee dyênê tumo, yoo

^c 13:17 Tpyuu 14:9-11; 16:2; 19:20; 20:4 ^d 14:1 Hipílu 12:22; Tpyuu 7:3-4; 3:12

^e 14:4 Epeso 5:27; Njems 1:18

m:uu ngê wo yéli yintómu yinté myaa dyênê t:oo. Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu yi mênê dê yé ngmê, ngmênê yi yéli yi pi dmi daa kêmakêma wunê ghayghay. Yi pi dmi ndîf ngê ntee doo ya, mêdaa yinté, daa kêmakêma tédê ngê wunê pyodopyodo té.^f

⁹Enjel pyoloni ngê doo yâmuyâmu dê, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Tpile tp:oo n:ii nti u mênê a pwii wo, n:ii knî y:oo adnyi chââchââ, ó u yâpwo tpile adnyi chââchââ ó u l:ii yi kêpa adî ya ó yi kêê p:uu amyaa ya,^g ¹⁰apu, yi yéli Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada té. Apu, Dpodombiy:e ye wa nod:e, yi kpadakpada u mbwaa wa nda ngmê. Apu, Chóó Lémi u enjel yoo yi ngópu, sipi tp:oo u ngópu, ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîkîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê adnyin:aa mgîni vyîmî.^h ¹¹Apu, N:ii knî y:oo tpile tp:oo a chââchââ ngmê, ó u yâpwo tpile a chââchââ ngmê, ó u pi u l:ii yi p:uu dpî t:ee ngmê, apu, w:êênî mgîdî vy:o yi yéli ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Ghê daadnyi vyîmî, ndê dpudu y:i adî koko, chedê ngê daawa pyódu. ¹²Apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê, Yesu ka a kélîmî té, dny:oo a vyîmî, yi tpile tp:oo kîngê châpu ngmê.ⁱ

¹³Yi ngwo dnye ngmênî nyongo, mbóó p:uu, a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Yélini Yesu ka dpodombiy:e ala ngwo a kélîmî té, u dî amîmê pw:oo dmi, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté a ka mye vvu, a ka pê, Ndê kópu yila. A ka pê, Yi dpodo wa yé ngmê, yi ghê vyîmî tédê wa lee dmi, yi Lémi ngê yi dpodo yi ngwo amî pwila.^j

Njon ngê yoo mb:aa yi ghada u ngwo módu

Mátiyu 13:24-30,36-43

¹⁴U kuwó dini ghi ngê nkalî too pee kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi ntee pini mbêmê ngmêdoo ya. King ngê doo ya, kîdon mbêmê ngmêdoo kwo, nkól ngê n:ii l:âmo ngópu. Taa népwi ngmê kumu ngmêdoo tpyé. ¹⁵Yi ngwo enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo a pwii wo, yi pini ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê witi yâpwo tédê kédê kyopwo. Kwo, Nnaa ala ngwo núw:o ngi, nyiné chepwe. ¹⁶Nkalî too pee mbêmê pini n:ii doo ya, u taa yi ngwo dyámê mbêmê dyîngo, u dpodo pyu yoo nté mgîpî tédê dy:ââ too, nté nt:u u kwo ghada ngópu.

Njon ngê yoo dono yi kpadakpada u ngwo módu

¹⁷U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo mbóó p:uu myedê pwii wo, taa népwi ngmê kumu my:oodoo tpyé. ¹⁸Enjel m:uu, n:ii ngê ndyuw:e a t:âât:ââ, mtyîmî nk:êênî tédê a ndê wo. Enjel woni ka

^f 14:8 Tpyuu 18:2-3 ^g 14:9 Tpyuu 13:11-17 ^h 14:10 Tpyuu 19:20; 20:10,15; 21:8

ⁱ 14:12 Tpyuu 13:10; 12:17 ^j 14:13 Hipîlu 4:10

dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê wain kpê kêdê kyopwo. Kwo, N̄naa n̄uw:o ngi, wain kpê nyinê chepwe, kîgha mtyé dpo ghada ngi. ¹⁹Wod:oo u taa dyámê mbêmê dyîngo, wain kîgha mtyé a châpwo too, yi vyilêvyilê têdê d̄ii too, mu kópu u d̄iy:o Chóó Lémi d:ud:umbiy:e ye nod:e wo, u yi u ngwo doo kwo, D:ud:umbiy:e ní kpada té.^k ²⁰Yi vyilêvyilê têdê p:aa kuwa a tóó. Yi yéli yi wêê yilí y:i pwii wo, doo mbêpê ee, t:ââ k:ii doo a mbêpê, u mti, pi u ndy:ââ, yintoo t:ââm pââ ndîi, u dî chono d̄epwo ya. (300 km)

Kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî yi kópu dé

15 ¹Nyepênyepê u kópu ndîi u danêmbum m:uu ala, kópuni mbóó p:uu ní módu. Enjel pyudu yi danêmbum, n:ii knî y:oo yoo yi kpadakpada u mbwaa d:ââ pyudu a tpyé t:oo, Chóó Lémi yélini ye a nod:enod:e yédi, yi ngwo d:ud:umbiy:e wa kpada t:oo, Chóó Lémi u nod:enod:e chedê ngê u ngwo amê pyódu ngmê.¹

²Enjel yoo ghêlî k:ii d̄ipî m:uu too, yi ngwo ntii ntee tpile ngmênî módu, kââyikuu yedoo kwo, ndê dóó u mênê dnye kwo. Yoo my:oonî módu, yélini tpile tp:oo ngê daa dyênê too. Tpile tp:oo n:ii u pi wono yono y:a mê wonoy:a mê wéni (666), ala yéli u pwo lee dniye, u yâpwo tpile ka myedêdnye ngêpê. Ntii ntee tpile u nkîgh:ê dnye kwo, nmî Mî chaa kîgha u l:êê d̄iy:o wéti u tpile dnye tpyé dé. ³Dini ghi n:ii ngê nmî Mî u dpodo pyu Mósisi ngê Yisiléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, Ntii Mtyemtye mî ngmêê ngópu, yi ngwo ntee dnya a wéti, yélini ní módu, yinté myednye wéti. Sipi tp:oo u pi mbêmê nmî Mî dnye chaa kîgha, kópu,

Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
ngwêdêwêdî ntâkopádi.

Kópu, Kópu ndîi n:ii nye d:uud:uu too,
nyepênyepê u kópu dé.

Kópu, Nyi pi dyêêdî yintómu yi king.

Kópu, Ngópu yilí yintómu ndê kópu dé,
dono kópu choongmê d:uu ngê.^m

⁴Kópu, Nmî Lémi, pi yintómu knî y:oo adnyi chââchââ ngi,
m̄i mudu y:i adnyi kmîmî,
mu kópu u d̄iy:o nyi ntee pini daa m:uu a tóó,
nyi mu ngmidi Yâpwo ndêndê.

Kópu, Pi dyêêdî yintómu ngîma amî ghê dmi,
yi yi mbodo dmi ngê k:ame nga wa ghê dmi,
mu kópu u d̄iy:o dipi kn:aadi ngê,
pi yintómu knî y:oo ngópu dyuu mb:aa dê m:uu t:oo.

⁵U kuwó dini ghi ngê nmî Mî ngê u yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu a ngópu a kpêmî ngê, ⁶⁻⁷enjel pyudu y:i a pwii wo. Yi kpîdî dmi

^k 14:19-20 Mát 13:39-42; Tpyuu 19:15 ¹ 15:1 Tpyuu 15:6-7 ^m 15:3 Ex 15:1; Tpyuu 16:7

kpaapîkpaapî dé, myednya a wuu mbele. Yi mbalêti dmi yi yodo p:uu dnye ya, nkól ntee tpile dé. Tpile tp:oo páádi knî n:ii nmî Mî u nkígh:ê dnye kwo, ngmê ngê kpadakpada u mbwaa kuu pyudu ye y:àngo. Yi mbwááni d:ââ pyudu knî nkól ngê l:âmo tumo. Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, u nod:enod:e u mbwaa kuu yi ntówo too. ⁸Yi ngwo nmî Mî u wuu ndîf ngê pyodo, u wêdêwêdê ndîf ngê mye pyodo. Yi kópu dé yi l:êê díy:o u yâpwo ghi k:oo dpudu ndîf ngê pyodo, kóó a ngêédí. Nê w:ee ngê, nê, Doo u ntââ pi yi daawa kee, u dí wéni n:ii ngê enjel pyudu knî y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî dyámê mbêmê wa a pii t:oo.

Enjel knî y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî u ngwo a pii tumo

16 ¹Yi ngwo nmî Mî u dnye ndîf yâpwo ghê ní nyongo, enjel pyudu knî ye yepê, A nod:enod:e u mbwaa kuu dyámê mbêmê nyiné pii tóó.

²Mwiyémwiyé enjel ngê u mbwaa kuu dyámê mbêmê mínê pii ngê. Yi ngwo yélini yi p:uu tpile tp:oo dono u l:ii yi p:uu doo ya, u yâpwo tpile ka myednye ngêpê, yi yéli yi p:uu lââ yilí ghê wo, mgînf vyîmf ndîf a pyw:ee ngópu.ⁿ

³Enjel myomoni ngê u mbwaa kuu nt:ee mínê pii ngê, wod:oo ntii mbwee ntóó u wêê kuu ngê pyodo, ntii ménê tpile yilí n:ii a m:ii, yintómu pw:oo dniye.^o

⁴Enjel pyoloni ngê u mbwaa kuu mbwaa knî yi paa a pii ngê, dpuwó nuu knî yi kwo myedê pii ngê, wêê kuu ngê pyaa dniye. ⁵Enjel m:uu u dnye ní nyongo, n:ii ngê mbwaa a t:âât:ââ té. Nmî Mî ka kwo, Nmî Yâpwo, ntênê nye tóó, dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya. Kwo, Choo kn:aadi ngê, yoo ntênê chi kpada té. ⁶Kwo, Nyoo a vya tumo, ngomo kapí pyu yoo myedê vya tumo, yi wêê a pw:ii tumo. Kwo, U p:o chi yé, yi ntââ dmi ntênê ye che vy:u, yi mbwaa wêê ngê chi pyódu, vyílo ye ndaní ngmê.^p ⁷Yi ngwo mtyîmf nk:êênî têdê dnye ngmênî nyongo, nmî Mî ka kwo, Nmî Lémi, nmî Yâpwo, ngwêdêwêdê ndîf. Kwo, Choo kn:aadi ngê, ntênê nyiné ntââ vyîmf.^q

⁸Enjel podoni ngê u mbwaa kuu kââdí mbêmê a pii ngê, u kîkîf ndîf ngê pyódu ngê, yoo yi pââ u ngwo nk:êê too. ⁹Kââdí ngê yélini nk:êê ngê, nmî Mî p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u díy:o u kópu mbêmê dnye mgînf vyîmf. Dono u maa dépê kuwo ngópu, u pi myedédnya a kmîmf.^r

¹⁰Tpile tp:oo dono ngê u yoo kwéli doo y:enê, enjel limoni ngê u mbwaa kuu y:i mínê pii ngê, yi ngwo mgídí y:i a ghay wo. Tpile tp:oo dono, u yoo knî yi k:ii, mgídí vy:o dnye m:ii, mgînf vyîmf ndîf a pyw:ee ngópu, yi kpéngi ti dmi kekekele dnye paa.^s ¹¹Yâpwni mbóó p:uu wunê

ⁿ 16:2 Ex 9:10; Tpyuu 13:11-17 ^o 16:3 Ex 7:17-21 ^p 16:6 Tpyuu 17:6; 18:24
^q 16:7 Tpyuu 19:2 ^r 16:9 Tpyuu 9:20-21 ^s 16:10 Ex 10:22

tóó, p:uu dnye peede tpaépê. Lââ n:ii yi p:uu dnye kwo yi l:êê díy:o, mgîni vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu, ngmênê yi dono dêpê kuwo tumo.

¹²Mbwaa ndîi n:ii Mbápiilon kee wo, Yupídétis, enjel wononi ngê u mbwaa kuu y:i mîné pii ngê. Yi mbwáani yono wo, lede yoo yi maa u ngwo a yó. Kââdí kwéli wunê koko, king yoo n:ii y:i wunê pyede, yi lede yoo yi k:ii yi maa u ngwo a yó. ¹³Yi ngwo kma tupwótupwó pyile nî módu. Tópukada u kwo ngma a pwii wo, tpile tp:oo dono u kwo myomoni a pwii wo, yi tpile tp:oo u komo kapî pyu u kwo pyoloni a pwii wo. ¹⁴Yi kma pyile knî, Setan u kmêna dono yoo. U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî dpî d:uu ngmê, dyámê wope wope king knî ye dpî lee dmi. Yâpwni u wêdêwêdê ndîi u wo ndîi dini ghi n:ii ngê wa d:ii, yi kmêna knî y:oo king yoo yi mbodo dmi wa vyyuwo t:oo, kwodonkwodo wa a danê t:oo, Yâpwo ndêndê p:uu adnyi l:êê.^t ¹⁵⁻¹⁶Kwéli adnyi l:êê, Hipîlu dnye ngê u pi Amakedon.

Nmî Lémi u kópu ala. Apu, Kpáápi k:ii wanî t:aa. Apu, N:ii ngê adî t:âât:ââ nê, u kpídî knî ye mb:aamb:aa ngê adî vyyuwo, dini ghi n:ii ngê anî t:aa, yi pini ngê w:aa ndîi wa a pyw:oo, yoo yi ngópu kn:ââ mbwii daadí paa, mywene u ngwo daawa ghê.^u

¹⁷Enjel piini ngê u mbwaa kuu yéll vyââ yi kêll a pii ngê. Yi ngwo nmî Mî u dnye yâpwo ghê nî nyongo, apê, Machedê.^v ¹⁸Yi ngwo lîmî dnye kilîkîlî, mwini dnye mbumu, têpê dpodombiy:e doo ghêdê. Kn:ââ nmî Mî ngê yoo mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, têpê dpodombiy:e yinté doongê ghêdê mbê wo. Kópuni nî módu, yini ndîi.^w ¹⁹P:aa ndîi d:ud:umbiy:e dyênê wo, pee pyile ngê pyodo, dyámê wope wope p:aa yintómu mye dyênê dniye. P:aani n:ii dono Mbápiilon, nmî Mî u nuwo dêpê kuwo wo. Yi yéll ye u nod:enod:e u mbwaa kuu y:ângo, nda ngópu.^x ²⁰Dyámê w:uu yintómu anyi pwiyé dniye, mbu mbodo yintómu anyi mye pwiyé dniye. ²¹Chêêpî ndîi mbóó p:uu dnya a ghayghay, yi dîngídîngî limoy:a. Yoo dono yi mbêmê dnye dyimêdyimê, u l:êê díy:o nmî Mî p:uu dnye peede tpaépê, mu kópu u díy:o dpodombiy:e dnye mgîni vyîmî.^y

Dono kópu n:ii knî y:oo yoo dpo lvêédî t:oo, yi kópu dyuu

17 ¹U kuwó dini ghi ngê enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmédoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Máâ ti módu ndîi u kpadakpada nga nîné kêmakêma. A ka pê, p:aani n:ii mbwaa yilî yi nkîgh:ê a tóó, yi pyópu u pi ndîi ngê y:i a tóó. ²A ka pê, Dyámê wope wope king yintómu u maadí a wee, myenté mgídî u yoo u maadí mye wee. A ka pê, Yi kópu mbwaa k:ii ye yipê wo.^z

^t 16:14 1 Tim 4:1; Tpyuu 19:19 ^u 16:15-16 1 Tes 5:2; Tpyuu 3:3; Luukí 12:37-40

^v 16:17 Tpyuu 16:1 ^w 16:18 Tpyuu 8:5 ^x 16:19 Tpyuu 14:8,10 ^y 16:21 Ex 9:24;

Tpyuu 16:9,11 ^z 17:2 Tpyuu 18:3

³Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê w:amî ndî mbêmê ñuw:o noo. Yi pyâa ngmênî módu, tpile tp:oo pyipwo doo ya. Yi tpile tp:oo mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. U chaa kîgha u pi dyuu p:uu dnye ya, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndî u d:aa nê kâádî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê.^a ⁴Yi pyópu chaa módu, mb:aamb:aa ngê kpîlê wo, u kpîdí mtyemtye dé, yi pywuu ndî dé. U kpile u tpile dé yi pywuu dmi mye ndî dé. Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. Kapî kumu ngmêdoo tpyé, n:ii nkól ngê l:âmo ngópu. Dono yilí yintómu yi kapî k:oo dnye ya, u mââ ti u kópu dé, kópu tupwótupwó dé yi k:ii, y:i myednye ya. ⁵Yi pyópu kêpa u pi nî módu, Mbápileon. Mgongo ntee kópu, u nt:u kópu, pyâa ti mââ ti u kn:ââ, dono yilí yintómu yi kn:ââ. ⁶Yi pyópu ngê mbwaa ndâ, ghétighéti tédê nî módu. Mbwáani n:ii ndâ, nmî Mî u yoo yi wêê, n:ii knî y:oo Yesu daa mb:ii ngópu, u l:êê díy:o pi knî y:oo vya tumo.^b

Dini ghi n:ii ngê nî módu, ghê d:ud:umbiy:e a mênê ghipé wo. ⁷Enjel ngê a ka pê, Lukwe díy:o ghê mênê dê ghipé? A ka pê, Kî pyópu u nt:u kópu nga n:aa tpaê, tpile tp:oo n:ii mbêmê a tóó, u nt:u kópu nga myinî tpaê, tpile tp:oo n:ii mbodo pyudu, dp:anê y:a. ⁸A ka pê, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mēdaa tóó, díy:o mgí k:oo wa a kee, u kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê amî dyênê. A ka pê, Nmî Mî ngê dyámê pê ghêlî k:ii dēpē l:âmo ngē, pi knî ngmē yi pi dmi yi ngwo u puku yedē a d:êê too, apê, Díyo ghê kamí ye waní y:oo, ghéni n:ii chedē ngē daawa pyódu. A ka pê, Yélini yi pi dmi yi puku yedē dēpē d:êê too, yi tpile tp:oo ayi m:uu ngmē, yi nyepēnyepē u kópu ngê wa pyódu, awo, Lónté kópu ndî ngma ala. Awo, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mēdaa tóó, díyo amē t:aa.^c

⁹Enjel ngê a ka pê, Nūw:o ndî knomomê, ye ala kópu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. A ka pê, Yi tpile tp:oo mbodo pyudu knî, yi nt:u kópu, kpâpu pyudu knî. A ka pê, Lóma kpâpu pyudu knî yi mbêmê a tóó. A ka pê, Yi kpâpu pyudu knî yi mbêmê yi pyópu a tóó. A ka pê, Tpile tp:oo mbodo pyudu knî yi nt:u kópu m:uu a tóó, king pyudu. ¹⁰A ka pê, Limi dē pw:onu, wononi a tóó, piini doongē ta. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, daa ndî la ghi tp:oo king ngê adí ya. ¹¹A ka pê, Tpile tp:oo n:ii wunê doo a ya, ala ngwo mēdaa tóó, u nt:u kópu mye yinté, king pyudu knî yi woloni, nmî Lémi ngê wamye dyênê.

¹²A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii p:uu chi m:uu té, yi nt:u kópu, king y:a. A ka pê, Doongē taa dniye. A ka pê, Dyámê pee y:a knî yi mbêmê yoo yi kada adnyi kwo, daa dye ghi daadî tpile tp:oo u k:ii yi pi dmi ndî ngê adnyi ya. ¹³A ka pê, Yi pini y:a knî yi nuw:o ngmídi ngê adí ya, tpile tp:oo ka yi wédêwédê wa y:ee ngmē, yi pi knî yi mbêmê adí dpodo. ¹⁴A

^a 17:3 Tpyuu 13:1 ^b 17:6 Tpyuu 18:24 ^c 17:8 Tpyuu 13:8

ka pê, Sipi tp:oo p:uu adnyi l:êê, ngmênê yi pwo wa lê, wa vya té, mu kópu u díy:o vyílo yi Lémi ndêndê, king yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. A ka pê, Sipi tp:oo p:uu u yoo amyidnyi ya, yélini wunê a ngmidi too, kóo k:oo kaa too, u dnye ntênê a nyêmî ngópu.^d

¹⁵ Enjel ngê a ka pê, Mbwaáni n:ii chi m:uu té, yi nt:u kópu nga n:aa tpaê. A ka pê, Mbwaáni n:ii knî yi nkígh:ê yi pyópu a tóó, yi nt:u kópu pi yilí tp:oo témi tap, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁶ A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii chi m:uu té, yi tpile tp:oo u k:ii, díyo yi pyópu ye wa diya, tpile yilí n:ii u ngópu a tóó, wa t:âmo t:oo, u kpídí u mbwo wa a ngee t:oo, kn:ââ mbwii wa yé ngmê, mbyuu wa ma ngmê, dínê dyuu ndiya wa kée ngmê.^e ¹⁷ A ka pê, Yi pyópu yinté wa dyênê ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê kópuni wunê a vyu, yi ngwo wa ntiye ngmê. A ka pê, Nyââ, yi nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu ngmê, yi wêdêwêdê tpile tp:oo ka wa y:ee ngmê, u dí Chóó Lémi u kópu dyuu wa ntiye ngmê.

¹⁸ Enjel ngê a ka pê, Pyópuni chi m:uu, u nt:u kópu, p:aani n:ii u pi ndîi. A ka pê, Yi p:aani u king dyámê mbêmê king yintómu yi pwo a tóó.

Lvêê kpî té u kwee chápwo

18 ¹ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu a ndê wo, p:ââp:ââ doo a wupwo. U pi d:ud:umbiy:e ndîi, dyámê wope wope u wuu ndîi kée ngê. ² Dpodombiy:e mbwolo, apê, P:aani n:ii u pi ndîi Mbápiilon, da pw:oo ngmê. Apê, Ngomo dê dyênê t:oo, pi y:i mēdaa tóó. Apê, Kmēna mbwee dono yoo ala ngwo y:i a pyede. Apê, Nmē dono, n:ii tupwótupwó dé, y:i a m:ii té. ³ Apê, Yi p:aani mye mââ ti módu ndîi. Apê, Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu dyámê mbêmê pi yintómu knî yi mēnê wunê a yó. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o ala ngwo yi pyópu dê vya ngmê. Dyámê mbêmê king yoo u maadí dnye kwo. Apê, Yi pyópu tpile yilí yi mb:aami, n:ii knî ye tpile yilí doo pywupwi dé, ndáapi ngê u ngwo pyaa dniye.

⁴ Yi ngwo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu nî nyongo, apê,

A yoo ndêndê, yi pyópu a kuwo yó,

yi p:aani u mēnê a pwii dmyeno.

Apê, U dono kópu nangmê d:uu,

ntee adí mgîni vyîmî,

kminté yinté amyenmyi mgîni vyîmî.

Apê, Chóó Lémi ngê yi pyópu ntênê wa kpada,^f

⁵ mu kópu u díy:o u dono u pwo mye u pwo a tóó,

u dí mbóó p:uu wumê tóó ó!

U dono yilí Chóó Lémi u nuwo daawa a kuwo dmi,

ntênê wa kpada.

^d 17:14 Tpyuu 19:11-16,19-20 ^e 17:16 Tpyuu 18:8 ^f 18:4 2 Kódin 6:17

6 N:ii knî y:oo yi pyópu dyênê ngópu, yi yéli ye yepê,
 Yi pyópu ngê a yoo ntee dyênê ngê,
 yinté u nkwo myoo dyênê yó,
 ngmênê dpodombiy:e dpî dyênê yó.
 Yepê, Kpadakpada u mbwaa kuu n:ii a yoo knî ye y:ângo,
 yinténi miyó u kwo myoo y:ee yó.^g

7 Yepê, U pi ndîf ngê ntee chóó pyódu ngê,
 yinté dpî mbê kalê yó.
 Yepê, Tpile u mb:aami ngê ntee dpîmo a ya,
 yintoo kpadakpada u kwo myeyuu y:ee yó.
 Yepê, Yinté dpî kpada yó,
 mu kópu u dîy:o u gha vy:o dpo,
 Nê kwin ngmê, d:aa kuknwe,
 pi ngmê u l:êê dîy:o daanî yii.

8 Yi kópu u l:êê dîy:o wo mu ngmîdi ngê u kpadakpada u mbwaa kuu yintómu wa nda té. Dómudómu wa a pyw:oo, adî yii, amye pw:onu, ndê ngê wa ma, mu kópu u dîy:o n:ii ngê wa kpada, nmî Lémi Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîf.

9 King n:ii u maadî dnye kwo, u k:ii mb:aamb:aa ngê myednya a ya, dini ghi n:ii ngê ndê ngê yi pyópu adî pîpî, dpudu adnyi y:enê, yi ngwo adnyi mbê, amyednyi yii.^h 10 Pyópuni mââ ti módu, mye p:aa ndîf ngmê, u pi Mbápile. Yi p:aani wa a kuwo ngmê, daa chono adnyin:aa kwo, u kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê. Adnyi mbê, awo, Ayi, Mbápile. Awo, U pi ndîf ngê a tóó, u yoo yi wêdêwêdê ndîf, ngmênê ala ngwo da ghay dmi, yi kpadakpada u mbwaa kuu lîmîlîmî ngê dê nda ngmê.

11 Yi p:aani tpémi y:oo n:ii knî ye tpile yilî dnyimo pywupwi dé, amyednyi mbê, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo tpile ye daamuwa pwila ngmê. 12 Pi ngmê ngê nkól ye daamuwa pwila, silipê ye daamuwa pwila, chêêpî pee mb:aa ye daamuwa pwila, kêmê pee ye myedaamuwa pwila. Pi ngmê ngê kpídî mb:aa ye daamuwa pwila, kpaapîkpaapî dé ó mtyemtye dé ó n:ii yi pywuu dmi ndîf dé. Pi ngê l:âmo ngmê u tpile ye daamuwa pwila, mywápê pee ngê l:âmo ngmê dé ó pywopwo dp:anê ngê l:âmo ngmê dé ó nkichi pee ngê l:âmo ngmê dé ó chêêpî kpaapîkpaapî ngê l:âmo ngmê dé. Adnyi mbê, mu kópu u dîy:o yi tpile yilî yi l:êê dîy:o ndapî ndîf kée ngópu, ngmênê pi ngmê ngê ye daawa pwila té. 13 Yi p:aani tpémi y:oo mtyîmî ntee tpile dnyimo pywupwi, tpileni tuu mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé, pídánkinsens dnyimo pywupwi, mêt myednyimo pywupwi, ngmênê mēdaamuwa pwila ngmê. Wain mēdaamuwa pwila ngmê, olipi wulu mēdaamuwa pwila ngmê, witi mēdaamuwa pwila ngmê, kpo mēdaamuwa pwila ngmê, pudumakó

sipi hósi mēdaamuwa pwila t:oo, chádiyót mēdaamuwa pwila t:oo, wop dpodo pyu yoo mēdaamuwa pwila t:oo. ¹⁴⁻¹⁵N:ii kní ye yi tpile yilí mwiyé dnyimo pywupwi dé, yi yéli ndáapi ngé u ngwo pyaa dniye. Yi yéli daa chono adnyin:aa kwo, yi kpadakpada u l:êê díy:o adnyi nkíngê, adnyi mbê, amyidnyi yii, yi p:aani tpémi ye yewo, Ayi. Yewo, Nmyi nuu u tpile dé chedê ngé dē pyaa dmi, nmyi chaa u tpile dé chedê ngé myaa pyaa dmi, anyi myaa pwiyé dmi. ¹⁶Yewo, Ayi. Yewo, Kí p:aani tpémi. Yewo, Ch:am ndíî ngé nmyee a ya. Yewo, Yi ch:am ngé ndapí ndíî dpímo kéké, kpídí mb:aa u ngwo dpímo pywupwi dé, woni kpaapíkpaapí dé, woni mtyemtye dé. Yewo, Yi pyópu ngé kpilē u tpile mb:aa dé u mbwo dpímo t:emí dé. Yewo, Woni nkól ngé l:âmo tumo, woni kêmê pee ngé l:âmo tumo, woni chêêpí pee mb:aa ngé l:âmo tumo. ¹⁷Yewo, Yi tpile yilí límílimí ngé chedê ngé dē pyaa dmi.

Yélini nkéli k:oo a dpodo té, yi ngwo ní m:uu too. Tpiipi yoo ní m:uu too, paambwi pyu yoo my:aa m:uu too. Daa chono dnyen:aa kwo, ¹⁸dpudu yi ngópu doo a koko. Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Kí p:aani u pi ndíî, u nkígh:ê yintoo p:aani daamu a tóó. ¹⁹Dnye mbê, dpodombiy:e myednye yii, apu, Ayi. Apu, Kí p:aani u pi ndíî. Apu, Yélini yi k:ii ntii mbêmê nmo dpodo té, yi p:aani tpémi y:oo tpile yilí nmo dnye pywupwi dé, ngmênê yi tpile yilí límílimí ngé chedê ngé dē pyódu.

²⁰Yélini mbóó p:uu wunê pyede, nmí Mí u yoo yi k:ii, komo kapí pyu yoo yi k:ii, dyépi yoo mye yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngé dny:oo ya. Yi p:aani tpémi y:oo kópuni dono nmye dnya a d:uud:uu dé, nmí Mí ngé nmyi ntââ dmi dpodombiy:e ye da vy:u.

²¹Enjel tââkpa a yi ngwo ngmêní módu, chêêpí kpiyé ngmê dnyinê ngé, nt:ee a kée ngé, apê, Chêêpí kpiyé nt:ee dpodombiy:e ntee dí kée, Mbápiilon dpodombiy:e yinté wamye dyênê, pi ngé mēdaamuwa m:uu. ²²Apê, Yi p:aani tpémi mēdaadnyi wéti, yi wéti u tpile mēdaadnyi vyee dé, nkéli dpuwo mēdaadnyi wupí dé, nkéli mbywuu pââ myedaadnyi wupí dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:i mēdaadnyi dpodo. Apê, Km:ii ch:iich:ii u dnye pi ngé y:i mēdaamuwa ny:oo. ²³Apê, Yi p:aani lam mēdaadí pípí. Apê, Yoo y:i mēdaadnyi yéyééé, dnyengi dnyeng:aa y:i myedaadí kwo. Apê, Dyámê wope wope, pi kní y:oo yi p:aani u ndáapi yoo dnyimo cháachââ dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pipi kópu kní yi mbêmê pi yilí dnyimo dódó dé. ²⁴Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pi yilí vya ngópu, Yâpwo ndíî u komo kapí pyu yoo vya tumo, u yoo yilí mye vya tumo.

Mbóó p:uu u ngwo dnye wéti

19 ¹U kuwó dini ghi ngé mbóó p:uu pi yilí yi dnye dmi ndíî ní nyongo, nmí Mí dnye chaa kígha, apu, Nmí Yâpwo chaa kígha koo.

Apu, Nmí Yâpwo ngé u yoo kamí ngé dē pyódu té,

kóo k:oo dê kaa té.

Apu, U pi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi.

²Apu, Yoo dnyinté daa kóté kîgha too,
pi dono knî ye ntâa ntênê dpo vy:u.

Apu, Mâa ti módu ndîi,

n:iî ngê dono u mbwaa kuu pi dyêêdí yintómu yi mênê yó,
nmî Yâpwo ngê d:ud:umbiy:e dê dyênê.

Apu, Dê dyênê,

mu kópu u díy:o u dpodo pyu yoo yinê a vya too.

Apu, Yi ntâa dmi ntênê da vy:u.ⁱ

³Myombó dnye chaa kîgha, apu,

Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Yi pyópu u kpadakpada u ndê dpudu adî koko,

chedê ngê daawa pyódu.^j

⁴Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi, tpile tp:oo páádi knî yi k:iî, nmî
Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, apu, Yinté choo ya. Apu, Nmî
Lémi chaa kîgha koo.^k ⁵Chóo Lémi kwéli doo ya, pi ngmê u dnye y:i nî
nyongo, apê,

Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo.

Apê, Nmî Lémi dmyinê chaa kîgha.

Apê, N:iî knî y:oo a cháâchââ ngópu, a dnye ny:ee yó.

Apê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé ó têtê dé,

ngmênê dmyinê chaa kîgha.

Sipi tp:oo ngê u yémî p:uu u ngwo wa a y:oo

⁶Yi ngwo pi yilî yi dnye dmi nî nyongo, t:ââ pââ ndîi ntee wunê dpudu
yédi, mye yinté. Mwini dpodombiy:e ntee a mbumu yédi, yi dnye dmi
mye yinté. Apu,

Chóo Lémi chaa kîgha koo,

mu kópu u díy:o nmî Lémi, nmî Yâpwo,

king ndîi ngê dê pyódu,

u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo.^l

⁷Apu, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we,

w:aa myedê pyw:ee koo.

Apu, Chaa kîgha koo,

mu kópu u díy:o sipi tp:oo ala ngwo a yéyéyé,

u yémî p:uu ngê yéyéyé u kpídî dmi u mbwo dê t:oo,

u yoo knî yi k:iî ngmîdi ngê a pyodopyodo té.^m

⁸Apu, Kpídîni u mbwo dê t:oo,

ⁱ 19:2 Tpyuu 6:10 ^j 19:3 Tpyuu 14:11 ^k 19:4 Tpyuu 4:9-11 ^l 19:6 Tpyuu 11:15-18;
14:2-3 ^m 19:7-8 Tpyuu 21:2,9; Epeso 5:32

Chóó Lémi ngê u kwo dê y:oo.

Apu, Yi kpîdí dmi kpaapîkpaapî dé,
tupwó yi p:uu daa t:a.

(Yi kpîdí dmi kpaapîkpaapî dé yi nt:u kópu, kópu mb:aa n:ii nmî Mí u yoo kní y:oo a d:uud:uu tumo.) ⁹Enjel ngê a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Sipi tp:oo ala ngwo a yééyéé. A ka pê, Chóó Lémi ngê yélini yi kmaapî tédê a dóó kalê too, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. A ka pê, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndêndê ngê dê vyi té, daa k:omodanê kópu dyuu.ⁿ

¹⁰Yi ngwo enjel yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:kame ní ghê wo, ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Yesu u kópu dyuu nmyi ngímî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myiní dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyílo yu châpu ngi, mu kópu u díy:o Yesu u kópu dyuu Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo wunê a m:uu tumo.^o

Yesu ngê tpile tp:oo dono u ngwo dyênê ngê

¹¹Yi ngwo mbóó a ngópu a kpêmî ngê, hósi kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi pyipwo ngmêdoo ya, k:omodanê kópu p:uu dêpwo ya, myedaangmê kn:aadi ngê. Yoo ntênê a kóté kígha too, yi p:uu u ngwo a l:êê yédi. ¹²Ngwolo dê ndê dóó ntee tpile dê, dyámê pee yilí yi kîdon dé mbêmê dnye kwo. U pi kêpa ní módu, ngmênê u nt:u kópu pi ngmê u lama daa tóó, chóó u mo u lama a tóó.^p ¹³U pi alanté nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u Kópu Dyuu. Kpîdíni u mbwo doo ya, d:ud:umbiy:e wêê vyi.^q ¹⁴Chóó Lémi u lede kní y:oo dnye yâmuyâmu, hósi kpaapîkpaapî kní yi pyipwo dnye ya, kpîdí kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yidoo ya, tupwó yi p:uu dêpwo ya. ¹⁵Yoo dyêédí dono yi vye u l:êê díy:o taa népwi ngmê u kwo ngma a pwii wo. Nkichi pee kiyé ngê adí vye dé. Yoo dono wain kígha mtyé ntee tpile ngê wa pyódu té, adí vyilêvyilê dé, yi wêê adí pywuwopywuwu, mu kópu u díy:o Chóó Lémi dpodombiy:e ye nod:e wo.^r ¹⁶U pi u kpîdí p:uu doo ya, kpálí kn:ââ dê yi p:uu myedoo ya, apê, King yintómu yi King, Lémi yintómu yi Lémi.^s

¹⁷Yi ngwo enjel m:uu ní módu, kââdí mbêmê doo kwo. Wââ ntee ínméni, n:ii kní yi lama tpile tp:oo ntóó pîpî a tóó, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno. Yepê, Chóó Lémi ngê kmaapî ndíi nmyi l:êê díy:o ngmêwunê pwapî. ¹⁸Yepê, Pi dyêédí yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó. Yepê, King yoo, kada pini yoo, lede yoo yi k:ii, l:êê tédê a pwopwo té, yi ntóó dmi dpî ma tóó. Yepê, Hósi dé, yi tpiipi yoo yi ntóó dmi dpî ma tóó, pi dyêédí yintómu, wop dpodo pyu yoo, ndapî p:uu

ⁿ 19:9 Luukí 14:15 ^o 19:10 Tpyuu 22:8-9 ^p 19:12 Tpyuu 1:14 ^q 19:13 Njon 1:1,14
^r 19:15 Tpyuu 1:16 ^s 19:16 Tpyuu 17:14

dpodo pyu yoo, yélini yi pi dmi ndî dé ó têtê dé, yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó.

¹⁹Yi ngwo tpile tp:oo dono nî módu, dyámê mbêmê king yoo, yi lede yoo yintómu yi k:ii, p:uu dnye ya. U yi y:e doo kwo, Pini n:ii hósí kpaapíkpaapí pyipwo a tóó, u lede yoo yi k:ii, nmî vya té.^t ²⁰Ngmênê dêê dniye, p:ee vya tumo, tpile tp:oo dono mgîmî ngópu, u komo kapí pyu mye mgîmî ngópu, n:ii ngê mbwudu yilí u pi mbêmê mwiyé dpímo a chapí dé. (Yi mbwudu chapí mbêmê yoo dono mwiyé a dóó too, tpile tp:oo u l:ii yi p:uu u ngwo a t:ee ngópu, u yâpwo tpile ka myednyimo a ngêpê.) Yi tpile tp:oo dono, u komo kapí pyu u k:ii, mgîmî dumo, yi ghê dê dpímo ya, ndiya u ngwo d:ii dumo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kííkîi ngê ntee dpí pyódu, yinté kwéli ghê dpímo mgínî vyîmî.^u ²¹Pini n:ii hósí kpaapíkpaapí pyipwo doo ya, yi tpódu yi lede yoo vya too. Taa n:ii u kwo doo kwo, u ngwo vya too. Wââ ntee íméné kní y:oo yi ntóó dmi ma tumo, d:ud:umbiy:e pile dniye.^v

Yesu ngê u yoo u ngwo a y:enê

20 ¹Enjel ngmênî módu, mbóó p:uu a ndê wo. Mgî k:oo mbwa keñe u kii kumu doo tpyé, puwóma té ndîi kumu my:oodoo tpyé.^w

²Tópukada n:ii mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, mye Dono u Kn:ââ, yi enjel ngê yi tókukada mgîmî ngê, puwóma té ngê kudu ngê. M:ââ yono yono y:a yinté kudu ngmê ngê adí ya.^x ³Yi enjel ngê mgî k:oo dyíngo, keñe u kwo kuwo ngê, kii yipe ngê, cháâ u l:ii keñe p:uu mye t:ángo, apê, Yoo dyêêdí yintómu daamuwa dóó té, u dí m:ââ yono yono y:a mbwa k:oo wa ma. Apê, U kuwó dini ghi ngê amê pwii, daa ndîi la ghi tp:oo kuwa adí m:ii.

⁴Yi ngwo yoo ngmênî módu, pi kní y:oo n:ii dé a vya tumo, mu kópu u díy:o Yesu daa mb:ii ngópu, nmî Mí u kópu pi kní ye dnyimo a tpapê. Yi yéli y:oo tpile tp:oo dono dédnya a cháâcháâ, u yâpwo tpile ka myedédnya a ngêpê. Yi tpile tp:oo u l:ii yi kêpa dêpwo ya, yi kêlê myedêpwo ya. Yi kópu u l:êê díy:o mgîdí u yoo kní y:oo vya tumo, ngmênê yi ghê dmi dé Yesu Kédisu ka lee dniye, u che p:ââ pee ngê pyódu too, yi ya têtê dmi kní yi mbêmê dnye ya, Yesu u k:ii yoo dnye y:enê dé, u dí yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.^y ⁵Yi pyidepyide, mwiyé mwiyé pyidepyide. (Wo yéli n:ii pw:oo dniye, yi ghê dmi mêdaa kele, u dí yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.)

⁶Yélini mwiyé mwiyé wunê pyidepyide nyédi, Chóó Lémi u nuu u yoo, w:aa dpo pyw:ee ngmê. Pwopwo myomoni ngê mêdaawa dyênê té,

^t 19:19 Psalm 2:2 ^u 19:20 Tpyuu 13:11-17; 20:10 ^v 19:21 Tpyuu 19:17-18

^w 20:1 Tpyuu 9:1 ^x 20:2 Mát 12:29; Mak 3:27 ^y 20:4 1 Kódin 6:2; Tpyuu 6:9; 13:16-17; Dan 7:27

ngmênê Chóó Lémi Mupwo yi kada adnyin:aa kwo, adnyi chaa kîgha dê, kêlî pini ngê adnyi ya, Yesu Kédisu u k:ii yoo amyednyi y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.^z

Nmî Lémi ngê Setan u ngwo wa kpada

⁷Dini ghi n:ii ngê yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu, Setan mbwa k:oo wa pwii, ⁸dyámê wope wope wa lê, yoo dyêêdí yilí wa dóó, u pee wa kaa té. Yoo miyó ngê wa pyódu, ngmê u pi Nkok, woni u pi Mankok. Setan ngê l:êê u l:êê díy:o nipi wa a danê té, têtê tii ntee mye yinté. ⁹Yi yéli yi ngwo nî módu, dyámê wope wope a ndê dniye, nmî Mî u yoo téli k:oo kaa ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. Kwéli dnye ya, nmî Mî u nuu u p:aa. Ngmênê yoo dono dêê dniye, ndyuw:e mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi yéli d:ud:umbiy:e dyênê too. ¹⁰N:ii ngê a dóó too, Setan, nmî Lémi ngê mgîmî ngê, ndiya dyíngo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîikî ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê doo mgîní vyímí. Tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, yi pyile knî y:i nipi dnye mgîní vyímí. W:êênî mgîdí vy:o y:i adnyi mgîní vyímí, chedê ngê daawa pyódu.

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹¹Yi ngwo nmî Mî nî módu, u ya têtê kpaapíkpaapí mbêmê tââ doo ya. Mbóó dyámê mbêpê knopwo, mye y:aa knopwo. ¹²Myenté yélini pw:oo dniye, my:aa m:uu too, woni yi pi dmi ndîí dé, woni yi pi dmi têtê dé, nmî Mî u kada dnye kwo. Yi puku dmi pywálí too. Kópuni mwiyé a d:uu tumo, yi pi dmi yi puku dmi yedê dnye ya. Yi kópu knî yi l:êê díy:o nmî Mî ngê kóté kalê too. Puku dmi m:uu mye pywálí ngê. N:ii knî y:oo ghê kamî a pyw:ee ngópu, yi pi dmi yi puku yedê doo ya.^a ¹³Yélini kóté kalê too, woni nt:ee mwiyé a pw:oo dniye, woni dyámê mbêmê mwiyé a pw:oo dniye. Yi kópu knî yi l:êê díy:o yintómu kóté kalê too.^b ¹⁴Pwopwo ndiya kée ngê, kmêna mbwee kwéli dnye ya, yi kêlî ghi ndê ngê mye ndîí. Yi ndyuw:e u pi pwopwo myomo.^c ¹⁵Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi y:i dédnye ya, ndiya mye kée too.^d

Mbóó dyámê kamî dé yi danêmbum

21 ¹U kuwó dini ghi ngê mbóó dyámê kamî dé nî m:uu doo. Mwiyéni dé y:aa knopwo, ntii mye y:aa wo.^e ²Yi ngwo nmî Mî u p:aa Njedusalem kamî nî módu, mbóó p:uu u kwo a ndê wo. Kwodo ngê yéyéyé u kpîdí u mbwo ntee dpî t:oo, u moo k:ii u ngwo dpî yéé knî, yi p:aani yinté l:ámo ngmê ngê doo ya.^f ³Nmî Mî kwéli doo ya, pi ngmê u

^z 20:6 Tpyuu 2:11; 1 Pita 2:9 ^a 20:12 Dan 7:9-10; Mát 25:31-46; Tpyuu 20:5; 13:8; 2 Kódin 5:10; Dpodo 17:31 ^b 20:13 Lóma 2:6; 1 Pita 1:17; Tpyuu 22:12

^c 20:14 1 Kódin 15:24-26,54-55 ^d 20:15 Mát 25:41 ^e 21:12 Pita 3:13

^f 21:2Hipílu 11:16; Tpyuu 3:12

dnye ndîi y:i ngmênî nyongo, apê, Chóó Lémi ala ngwo u yoo knî yi vy:o a kwo, u k:ii nipi adnyi ya. Apê, Chóó u yoo ngê adnyi ya, yi Yâpwo ngê amyaa ya. ⁴ Apê, Yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. Apê, Mêdaadnyi pwopwo, mêdaadnyi mbê, mêdaadnyi yii, mêdaadnyi wélîlî mgîní vyîmî. Apê, Yi kópu mbwee dé chedê ngê kêdê pyaa dmi.⁸

⁵ Yi ngwo nmî Mî ngê apê, Tpile yilî yintómu kamî ngê n:aa pyépi té. Myenté a ka pê, Ala kópu dyuu d:êê ngi, mu kópu u díy:o ndê kópu dyuu, ndêndê ngê daawa têda dmi. ⁶ A ka pê, Dye ghi mbwee machedê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. A ka pê, Pini n:ii adî mbwaambwaa, mbwaa u kwo wanî y:oo, a ka daawa pwila. A ka pê, Yi mbwááni dpuwu nuu k:oo wunê mbêpê, u nt:u, ghê kamî.^h ⁷ A ka pê, N:ii dono p:uu adî l:êê, mbodo mudu y:i wa yââ, yi mbwááni vyílo ayi ndanî. A ka pê, Yi pini u Yâpwo ngê anî ya, a tp:ee ngê wanî pyódu.ⁱ ⁸ A ka pê, Ngmênê yélini adnyi nkîngê, ye Yesu ayi mb:ii ngmê, u nkwo anî mb:ii té. A ka pê, Daa kélîmî pyu yoo, yoo tupwótupwó dé, pi vye pyu yoo, pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo, nkwépi yoo, mbwee ka ngêpê pyu yoo, k:omodanê pyu yoo yintómu, a ka pê, yi yéli pwopwo myomoni ngê wa nt:ââ té, ndiya adnyin:aa mgîní vyîmî.

Njedusalem kamî u kópu dyuu

⁹ Enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Sipi tp:oo u kpâm nga nîné kêmakêma.^j ¹⁰ Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê mbu ndîi ngmê mbêmê km:êê noo. Nmî Mî u p:aa Njedusalem y:i a ka a kêma ngê. Nmî Mî ka mbóó p:uu a ndê wo, doo a wupwo. ¹¹ Yi p:aani kââyikuu ntee tpile yedoo ya, nmî Mî u wuu ndîi y:i doo dnyednye. ¹² Chêêpî mbwa ndîi ngê yina ngmê, tââ u dí chono dêpwo ya. Koko têdê y:a mê miyó doo ya, enjel y:a mê miyó knî y:oo dnye t:âât:ââ dé. Yi koko têdê dmi yi pwo Yisîléli tpémi yi dyêédî y:a mê miyó yi pi dmi doo ya. ¹³ Yi p:aani u koko têdê dmi pyile pyile doo ya, wope pyile, wope pyile, amêpe pyile, mwada pee pyile. ¹⁴ Koko têdê y:a mê miyó yi maknopwo chêêpî ndîi y:a mê miyó doo kwo. Sipi tp:oo u dyépi y:a mê miyó knî yi pi dmi yi p:uu doo ya.

¹⁵⁻¹⁶ Enjel n:ii a ka doo danêmbum, kiyé kumu ngmêdoo tpyé, nkól ngê l:âmo ngmê. Yi kiyé ngê yi p:aani u mti a ngópu, chêêpî mbwa u mti a ngópu, koko têdê dmi yi mti dmi myedê ngópu. Yi p:aani chêêpî mbwa wope wope wondy:ââ wondy:ââ dé, d:ud:umbiy:e daadî mu ló wee ó! Tââ mye yindy:ââ, my:oo yono yono y:a mê podo yono y:a. (2,400 km.) ¹⁷ Chêêpî mbwa u ntumuntumu u mti kóó mêtê ngê myedê ngópu, yono y:a mê podo y:a mê páádi. (144) Pi kóó ndy:ââ, yi enjel kóó mye

⁸ 21:4 Tpyuu 7:17; 1 Kódin 15:24-26 ^h 21:6 Tpyuu 1:8; 22:13,17; Is 55:1; Njon 7:37
ⁱ 21:7 Lóma 8:14-17 ^j 21:9-10 Tpyuu 15:1; 21:2; Epeso 5:27

yindy:ââ. ¹⁸Yi p:aani nkól ngê l:âmo ngmê, kââyikuu ntee tpile yedoo ya. Chêêpî mbwa mye kââyikuu ntee tpile, u pi njasîpê, myedoo a wuu mbele. ¹⁹Chêêpî mbwa u maknopwo chêêpîni dnye ya, kpîlê ngmê dé. Chêêpî pee n:i k:uuchêm mb:aamb:aa dé, yi p:uu knî ngmêdoo ya. Ngmê kââyikuu ntee tpile yedoo ya, u pi njasîpê, myomoni u pi sâpaiya, pyoloni u pi ákêtî, podoni u pi emídîl, ²⁰limoni u pi oniks, wononi u pi kaniliyên, piini k:i chii yââ, u pi kídaisîlaitî, woloni u pi mbedîl, tówoni u pi tópas, yononi u pi kálsedoni, mê ngmêni u pi têêkwoys, mê myomoni u pi amítîs. Yintómu k:uuchêm mb:aamb:aa dé, dnya a wuu mbele. ²¹Keñe y:a mê miyó knî kêmê pee pââ ndîî ngê l:âmo ngmê dé, keñe ngmê, kêmê pee pââ ndîî ngmê. Yi p:aani kââ puu ghê nkól ngê l:âmo ngmê dé, mye kââyikuu ntee tpile yedoo ya.

²²Chóó Lémi u yâpwo ngomo y:i dípî módu, mu kópu u díy:o p:aani pee p:aani pee yintómu yâpwo ghi dé. Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:i u wêdêwêdê ndîî, sipi tp:oo k:i, yi p:aani wo pe wo pe a tóó mo. ²³Yi p:aani kââdí daa pil:apil:a, d:ââ myedaa pil:apil:a, mu kópu u díy:o nmî Mî u wuu ndîî y:i a dnyednye, sipi tp:oo yi p:aani u lam ntee tpile ngê a kwo.^k ²⁴Dyámê mbêmê pi yintómu yi p:aani u wuu adnyi paa, king yoo y:i wa lee dmi, nmî Mî wa châpu ngmê, kwowo, Dp:oo king yoo, nyi mu ngmidi king ndêndê. ²⁵Yi p:aani u keñe y:a mê miyó knî dye ghi yintómu adnyi kweñe, daawa kuwo t:oo, mu kópu u díy:o mgîdí daada a ghayghay, dye ghi yintómu w:êênî adnyi ya. ²⁶Dyámê wo pe wo pe yoo wa a ndê dmi, nmî Mî adnyin:aa chââchââ, amyednyi chaa kîgha. ²⁷Tpileni Chóó Lémi ka tupwótupwó dé, yi p:aani daangmêwa kee. Pi dono yoo, k:omodanê pyu yoo, yi p:aani myedaangmêwa kee. Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi sipi tp:oo ngê y:i a d:êê too, vyîlo yi yélini yi p:aani ayi kee dmi. Kn:aa pini daangmêwa kee.^l

22 ¹Mbwááni n:i u nt:u, ghê kamî, yi enjel ngê a ka myedê kêma ngê. Nmî Mî sipi tp:oo k:i kwéli a tóó mo, yi mbwááni y:i wunê mbêpê, myewunê wuu mbele.^m ²Yi p:aani núknînúknî p:uu wunê mbêpê. Yini n:i u nt:u ghê kamî, yi mbwááni nkîgh:ê wo pe wo pe a wee. Yi yini knî d:ââ yintómu knî yi k:oo a dââ nyédi. M:ââ k:oo y:a mê myontómu dpî da dmi. Yi p:aani tpémi y:oo kîgha a pîpî tumo, u l:êê díy:o yi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêédî yintómu knî yi vy:o yélini y:i wa lee dmi, yi yini yââ wa a ngî t:oo, yi chóóchóó adnyi pyipyi dé. ³Tpileni daa Chóó Lémi u nuu u tpile dé, yi p:aani daangmêwa kee. Nmî Mî, sipi tp:oo k:i, yi p:aani adpî ya, yi dpodo pyu yoo y:i adpî y:enê dé, nmî Mî u nkwo adnyi chaa kîgha.ⁿ ⁴U pi yi kêpa adî ya, kwódo ng:oo dmi wa m:uu ngmê.^o ⁵Yi ngwo mgîdí daadí ya, lam daadnyi kwo, kââdí mēdaadí

^k 21:23 Is 60:19-20; Tpyuu 22:5 ^l 21:27 1 Kódin 6:9-10; Tpyuu 3:5; 13:8

^m 22:1-2 Gen 2:9 ⁿ 22:3 Tpyuu 7:15 ^o 22:4 Mát 5:8; Tpyuu 14:1

pil:apil:a, mu kópu u díy:o nmî Mí Chóó Lémi vyílo ayi pil:apil:a. Nmî Mí k:ií king ngê adnyi ya, chedê ngê daawa pyódu.^p

Yesu u diyédiyé u kópu dyuu

⁶Enjel ngê a ka pê, Kópuni chi ny:ee té, ndê kópu dyuu, daawa têda dmi. A ka pê, Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ií ngê komo kapí pyu knî ye u Ghê Dmi a y:ângo, yi pini ngê nga atédê dy:ââ nê, mu kópu u díy:o kópuni daa kêmakêma a pyodopyodo té, u dpodo pyu yoo yi lama pîdny:oo ya. ⁷A ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kêmakêma nîné pwiyé knî.

Ala puku yedê nmî Lémi u kópu dyuu ye kwo, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ií knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, w:aa wa a pyw:ee ngmê.^q

⁸Nê Njon. Ala kópu dyuu a chóó nî módu, a chóó my:aa nyongo. Dini ghi n:ií ngê yi kópu yilî nî m:uu too, my:aa ny:ee too, yi ngwo enjel n:ií ngê a ka a kêma too, yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:kame nî ghê wo, ⁹ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ií Chóó Lémi u komo nmye kapí ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Yélini y:oo ye kópu dyuu adnyi châachââ, Chóó Lémi p:uu ntee adnyi dpodo, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyílo yu châpu ngi. ¹⁰A ka pê, Nmî Lémi u kópu dyuu n:ií ye puku yedê chi d:êê té, nangê mgîmî té. A ka pê, Ye puku dmi pi knî ye nangê kwódu, mu kópu u díy:o kópuni yi pi dmi y:i a pyede, daa kêmakêma a pyodopyodo té. ¹¹A ka pê, Yélini dono, mîdny:oo dono. A ka pê, Yélini nmî Lémi ka tupwótupwó dé, tupwótupwó ngê dny:oo ya. A ka pê, Yélini mb:aamb:aa dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. A ka pê, Yélini nmî Lémi u nuu u yoo, u nuu u yoo ngê dny:oo kwo.

¹²Enjel ngê a ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kêmakêma nîné pwiyé knî.

Apu, Pi yintómu knî ye yi pywuu dmi anê núw:o, kópuni a d:uud:uu tumo, ye an:uu pwila té.^r

¹³Apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé.^s

¹⁴Apu, N:ií knî y:oo yi kpîdí dmi a ghêê tumo, w:aa ndîî wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o u ntââ ngê wa pyaa dmi, p:aa mb:aa wa lee dmi, koko tédê wamî kee dmi, ghê kamî u yi kîgha adnyin:aa pîpî dé.^t

^p 22:5 Tpyuu 21:23,25 ^q 22:7 Tpyuu 1:3 ^r 22:12 2 Kódin 5:10 ^s 22:13 Tpyuu 1:8; 21:6
^t 22:14 Tpyuu 22:1-2

15 Apu, Ngmênê w:ââ ntee yéli yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Nkwépi yoo,
 pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo,
 pi vyeé pyu yoo,
 mbwee ka ngêpê pyu yoo,
 yi yéli yintómu yi p:aani daawa nî dmi.
 Apu, Yélini a k:omodanê nyédi
 ó k:omodanê yi nuu u kópu ngê a tóó,
 yi p:aani myedaawa nî dmi.^u

16 Yi ngwo nmî Lémi u dnye nî nyongo, a ka pê, Nê Yesu. A ka pê, A enjel nga kîd:a dy:ââ, mu kópu u díy:o a yoo yintómu knî yi k:ii yi kópu yilî nmyi lama píchoo ya. A ka pê, Nê Dépidi ntee pini, u tii íedê nê chópu. A ka pê, Nê mywe, a wuu ndîî.^v

17 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu ka kópu, A pwiyé. Sipi tp:oo u yémî p:uu ngê kópu, A pwiyé. N:ii knî y:oo ala kópu dyuu wa ny:ee ngmê, ala kópu dny:oo tpaê, A pwiyé.

N:ii adî mbwaambwaa, dpo pwiyé we. Mbwaáni n:ii u nt:u ghê kamî, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî nda, yi pini ngê choo ndanî, u pywuu daa tóó.^w

U kuwókuwó kópu

18 Nê Njon. Kópuni dyuu ala puku yedê a kwo, nmî Lémi u kópu dyuu. Daa pi ngmê u kópu dyuu. Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi nî nê t:emî, p:uu dmyinê nuw:o. N:ii ngê chóó u kópu dyuu ala puku yedê m:uu wa d:êê, Chóó Lémi ngê u kpadakpada ndîî ngê wa pyódu. Kpadakpada u kópu dé n:ii ala puku yedê a pyede, Chóó Lémi ngê yintoo kpadakpada u kwo ayi y:oo.^x 19 N:ii ngê ala puku yedê kópu woni knî wa a kuwo té, pi knî ye daawa vyi té, Chóó Lémi ngê yi pini wa a kuwo, kóó k:oo daawa kââ. P:aa mb:aa n:ii u pi ala puku yedê a tóó, y:i daawa nî, ghê kamî u yi kîgha daamî ma.^y

20 N:ii ngê ala kópu dyuu a ka vyi too, a ka pê, Ndêndê ngê daa kêmakêma nî nê pwiyé knî. Kwono, U p:o yila, a nuu u kópu yichi vyi. Kwono, Nmî Lémi Yesu, a pwiyé.^z

21 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ntênê nmye choo a vyuwo. Wu u dí.

^u 22:15 Tpyuu 21:27 ^v 22:16 Lóma 1:3-4; Tpyuu 1:1 ^w 22:17 Tpyuu 21:6; Is 55:1

^x 22:18 Deut 4:2; Tpyuu 15:1 ^y 22:19 Tpyuu 22:2 ^z 22:20 Tpyuu 3:11; 1 Kódin 16:22